

MAGYARORSZÁG ÁLLATVILÁGA
FAUNA HUNGARIAE

DR. BOROS ISTVÁN, DR. DUDICH ENDRE, DR. KOTLÁN SÁNDOR ÉS DR. SOÓS LAJOS
KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL SZERKESZTI
DR. SZÉKESY VILMOS

XI. KÖTET

HYMENOPTERA I.

4. FÜZET

FÜRKÉSZDARÁZS-
ALKATÚAK I.
ICHNEUMONOIDEA I.

(72 ábrával)

ÍRTA
N. BAJÁRI ERZSÉBET

Fauna Hung. 54.

1960

A XI. kötethez tartozó valamennyi füzet borítólapjának beszolgáltatása ellenében a kötet kemény kötéstábláját bármelyik könyvesbolt kiadja.

Az ábrákat CSIBI MIHÁLY rajzolta

A kiadásért felelős az Akadémiai Kiadó igazgatója
Szerkesztésért felelős: Jolsvay Alajos — Műszaki felelős: Szöllősy Károly
Kézirat beérkezett: 1960. IV. 23. — Példányszám: 1.500. — Terjedelem: 24.5 (A/5 ív)
59.51196 Akadémiai Nyomda, Budapest — Felelős vezető: Bernát György

RÖVIDÍTETT RENDSZERTANI MUTATÓ

„Magyarország Állatvilága” XI. kötetének 4. füzetéhez

(N. Bajári Erzsébet : Fűrészdarázs-alkatúak I. — Ichneumonoidea I., — Fauna Hung. 54.)

CSALÁDOK — ALNEMEK

- Acoenitini 17
 Acoenitus LATR. 18, 132
 Acrodactyla HAL. 20, 40
 Agriotypidae 4
 Allexetastes KOK. 17
 Alloplasta FÖRST. 198
 Anarthronota SCHMIED. 24, 182
 Apechtis FÖRST. 20, 35
 Aphidiidae 4
 Apisthes SEYRIG 22, 73
 Arenetra HLMGR. 23, 185
 Arenetra HLMGR. 187
 Arotis GR. 18, 134
 Asphragis FÖRST. 22
 Atractogaster KRIECHB. 20, 50
 Aulacidae 2

 Banchini 15
 Banchus F. 15, 258
 Bathycetes FÖRST. 197
 Braconidae 1, 4

 Calliclis FÖRST. 16, 105
 Campocineta SCHMIED. 24, 189
 Cephaloglypta OBRTEL 18, 168
 Chorischizus FÖRST. 18, 131
 Clistopyga GR. 19, 37
 Clistopyga GR. 228
 Coleocentrini 15
 Coleocentrus GR. 15, 136
 Collyria SCHIÖDTE 14, 142
 Collyriini 14
 Colpomera HLMGR. 19, 40
 Conoblasta FÖRST. 147
 Corynephanes WESM. 15
 Cryptinae 9
 Cryptopimpla TASCHB. 23, 186
 Cyloceria SCHIÖDTE 23, 177

 Delomerista FÖRST. 21, 55
 Deuteroxorides VIERECK 16, 101
 Diblastomorpha FÖRST. 146
 Diceratops FÖRST. 23, 195
 Diplazoninae 10

 Echthrodoxa SCHMIED. 23, 180
 Ephialtes SCHRK. 22, 60
 Ephialtes SCHRK. 51
 Ephialtini 20
 Epiurus FÖRST. 22
 Eremochila FÖRST. 22
 Euchorides CRESS. 16
 Evaniidae 2
 Exetastes GR. 17, 240
 Exetastini 16

 Foveoglypta HELLÉN 152

 Gasteruptionidae 2
 Gibbonota HEINR. 24, 237
 Glypta GR. 18, 145
 Glypta GR. 169
 Glypta s. str. 152
 Glyptini 18
 Gnathophya SCHMIED. 16
 Gonophonus FÖRST. 12, 108

 Heterolabis KRIECHB. 22
 Hoplitophrys FÖRST. 19, 145

 Ichneumon L. 29
 Ichneumonidae 1, 3, 6
 Ichneumoninae 9
 Ischnocerus GR. 14, 94
 Iseropus FÖRST. 22
 Itoplectis FÖRST. 20, 32
 Itoplectis FÖRST. 51

 Lampronota auct. nec CURTIS 23
 Lampronota CURTIS 24, 196
 Lampronota CURTIS 211
 Lampronota s. str. 201
 Lapton KLUG 14, 239
 Laptonini 14
 Leptobatus GR. 17, 255
 Leptobatus GR. 170, 266
 Lissonota GR. 24, 203
 Lissonota GR. 189, 194
 Lissonotini 22
 Lissonotopsis HAB. 16

- Lycorina* HLMGR. 18, 168
Lycorini 18
- Macrocoelus* DESV. 15
Macrosterotrichus KOK. 13, 117
Macrus GR. 140
Megarhyssa ASHM. 17, 90
Meniscus SCHIÖDTE 24, 206
Mesochorinae 9
Mesochistus FÖRST. 18, 128
Metopiinae 10
Mitroboris HLMGR. 14
Moerophora FÖRST. 13
- Neorhacodes* HEDICKE 14, 238
Neorhacodini 14
Neoxorides CLÉM. 16, 102
Neoxoridini 16
Neoxylonomus CLÉM. 13, 126
- Odinophora* FÖRST. 16, 240
Odinophora FÖRST. 197, 198
Odontocolon CUSHM. 14, 96
Odontocolonini 14
Odontomerus GR. 14
Ophioninae 9
Orthocentrinae 11
- Pachymerus* GR. 14
Paxylommatidae 4
Perithous HLMGR. 22, 32, 56
Phaenolobus FÖRST. 18, 129
Phaenolobus FÖRST. 240
Phthinodes TSCHER 16
Phthorimus FÖRST. 72
Phytodietini 22
Phytodietus GR. 22, 172
Phytodietus GR. 184, 189
Pimpla F. 20, 24
Pimpla F. 51, 52, 53, 60, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 71
Pimplini 20
Pimplinae 11
Plectiscinae 11
Poemenia HLMGR. 16, 105
Poemeniini 16
Polysphincta GR. 44
Polysphincta GR. 42, 53
Polysphincta s. str. 44
Polysphinctini 19
Polysphinctopsis HAB. 48
Procinetus FÖRST. 22, 170
Procinetus FÖRST. 248
Pseudacoenites KRIECHB. 85
- Pseudoexetastes* MEYER 17
Pseudogonals SCHULZ 5
Pseudolimerodes STROBL 127
Pseudopoemenia KISS 22, 68
- Rhacodes* RUSCHKA 14
Rhadina FÖRST. 13
Rhadinopimpla SCHULZ 13, 123
Rhynchobanchus KRIECHB. 15, 264
Rhyssa GR. 17, 85
Rhysella ROHWER 17, 89
Rhyssini 17
- Scambus* HTG. 66
Schizopyga GR. 19, 41
Schizopyga GR. 53
Sichelia FÖRST. 13, 121
Sichelia FÖRST. 111
Sphalerus KRIECHB. 18, 136
Stephanidae 3
Symphylus FÖRST. 20
Syzeuctus FÖRST. 23, 189
Syzeuctus FÖRST. 145, 210
- Taschenbergia* SCHMIED. 22, 183
Teleutaea FÖRST. 19, 143
Thalessa HLMGR. 17
Theronia HLMGR. 19, 83
Theroniini 19
Trigonalidae 3, 4
Trigonalis SPIN. 5
Troctocerus WOLDST. 22, 66
Tromatobia FÖRST. 21, 50
Tropistes GR. 14, 127
Tropistes GR. 179
Tryphon FALL. 189
Tryphoninae 11
- Weisia* SCHMIED. 22, 177
- Xenacis* FÖRST. 23, 185
Xenacis FÖRST. 189
Xenocornia SCHMIED. 23
Xorides auct. nec LATR. 16
Xorides LATR. 13, 110
Xoridini 12
Xylonomini 12, 14
Xylonominus CLÉM. 13, 115
Xylonomus GR. 13, 119
Xylonomus GR. 13, 122
Zaglyptus FÖRST. 21, 53
- Zatyptota* FÖRST. 48

FAJOK ÉS FAJ ALATTI KATEGÓRIÁK

- abbreviatus* THOMS 83
aberrans KRIECHB. 170
accusator F. 236
aciculatus HELLÉN 74
adpressorius THUNB. 246, 252
aethiops CURT. 25, 30
affinis HAB. (*Pimpla*) 69
affinis SZÉPL. (*Meniscus*) 206
agnata GR. 201
agnoscendus ROMAN 80
albanica HAB. 160
albicinctus GR. (*Arotes*) 136
albicinctus GR. (*Perithous*) 57
albicollis CLÉM. 102, 104
albicoxis KISS (*Exetastes*) 251
albicoxis KRIECHB. (*Lissonota*) 205
albifrons HLMGR. 153
albiger KRIECHB. 242
albipes BRISCHKE (*Pimpla*) 52
albipes HLMGR. (*Phytodietus*) 174
albispicula MORL. 79
albitarsus GR. 101
albobarbata STROBL 219
albomaculatus MEYER 247
alpestris HAB. (*Xylonomus*) 120
alpestris HLMGR. (*Rhyssa*) 89
alpigena STROBL 178
alpina HEINR. (*Glypta*) 148
alpina STROBL (*Lissonota*) 213
alpinus KRIECHB. 244
alpium HEINR. 256
alpivaga STROBL 200
alternans GR. 34, 35
altipes HLMGR. 189
ambustor GR. 251
amoena GR. 87
analis GR. 43
angens GR. 52
anglicana SHUCK. 6
annulata KISS (*Pseudopoemenia*) 68
annulata SZÉPL. nec BRULLÉ (*Lissonota*) 220
annulatus GR. 111, 113
annulicornis KRIECHB. 136
anomala HLMGR. (*Cryptopimpla*) 189
anomala HLMGR. (*Polysphincta*) 49
anomalus MORL. 72
antefurcalis THOMS. 77
antennalis THOMS. 219
apicalis GR. 193, 195
appendiculatus GR. 99, 101
approximator F. 89
arator ROSSI 130
arctica ZETT. 27, 31
arcuatorius THUNB. 176
aranearum DE GEER 49
areolata KISS (*Clystopyga*) 228
areolata MOCS. (*Rhyssella*) 90
argiola GR. 214
artemisiae TSCHKEK 224, 234
arundinator F. 63
arundinis KRIECHB. 73
arvicola GR. 214
ascaniae RUD. 73
astutus GR. 174
atalantae PODA 85
aterrima EV. (*Pseudogonalos*) 6
aterrima GR. (*Pimpla*) 25
atra GR. (*Rhadinopimpla*) 124, 126
atra KRIECHB. (*Schizopyga*) 42
atratus OBRTTEL (*Xylonominus*) 117
atratus RUD. (*Ephialtes*) 75
atricoxatus STROBL 76
atrocoxata PFEFF. 72
atropos SCHMIED. 205
austriaca TSCHKEK 90
austriacus CLÉM. 119

balanini RAD. 51
basalis BRISCHKE 206
Baueri CLÉM. (*Rhadinopimpla*) 126
Baueri HAUPT (*Xylonominus*) 117
Bayeri GREGOR 177
bellator GR. 212, 214
Bernuthi HTG. 65
biauriculata STROBL 155
bicincta SZÉPL. 235
bicolor BOIE (*Itoplectis*) 33
bicolor CLÉM. (*Xorides*) 112, 113
bicolor KRIECHB. (*Rhynchobanchus*) 266
bicolor SZÉPL. (*Syzeuctus*) 192
bicoloratus GR. 250, 254
bicornis BOIE (*Glypta*) 146
bicornis GR. (*Diceratops*) 195
bifasciatus KRIECHB. 136
bifoveolata GR. 158
biguttata THOMS. nec HLMGR. 218.
biguttatus MEYER 245, 254
bilineata GR. 203
bilineatus GR. 246, 252
bipunctata BAJÁRI 241
bipunctoria THUNB. 154
Birói KISS 170
Bischoffi CLÉM. 117
bistrigata HLMGR. 221, 230
blandus GR. 189
blattifera TOSQ. 64
Bohemani HLMGR. 45
boops TSCHKEK 47
Borcei CONST. 138
borealis HELLÉN 64
brachycentra GR. 187
brachycera THOMS. 64
brachylabris KRIECHB. 124, 126
brachyura HLMGR. 106, 108
brassicariae PODA 36
Braunsi D. T. (*Exetastes*) 241
Braunsi SZÉPL. (*Syzeuctus*) 194
Braunsi SZÉPL. (*Syzeuctus*) 145
brevicauda KRIECHB. 61
brevicaudis HAB. (*Lissonota*) 212
brevicaudis HAB. (*Lissonota*) 189

- brevicornis* GR. (Ephialtes) 72
brevicornis GR. (*Pimpla*) 67, 72
brevicornis THOMS. nec GR. (*Pimpla*) 68
brevicornis TSCHKE nec GR. (Ephialtes) 77
brevipetiolata THOMS. 157
breviventris HELLÉN 200
 Brischkei HLMGR. 145
 brunneus BRISCHKE 67
 buccator THUNB. 226, 235
 buolianae HTG. 68

calcaratus SZÉPL. 263
calceolata GR. 187
calcitrator GR. 142
caligata GR. (Cylloceria) 180
caligata GR. (Xenacia) 186
caligata VOLL. (*Pimpla*) 27
caligatus GR. (Coleocentrus) 138, 141
caligatus GR. (Ischnocerus) 95
calobata GR. 67
calobatus GR. (Ephialtes) 68
calobatus GR. (Exetastes) 243
canaliculata SZÉPL. (Lampronota) 202
canaliculata SZÉPL. (Lampronota) 203
capulifera KRIECHB. 36
carbonaria HLMGR. 223, 232, 233
carbonarius CHRIST 80
carbonator GR. 47
catenator Pz. 198
caudata THOMS. (Glypta) 150
caudata THOMS. (Polysphincta) 49
caudatus RATZB. (Ephialtes) 78
caudatus SZÉPL. (*Meniscus*) 206
cephalotes HLMGR. 75
ceratites GR. 151
cercopithecus COSTA 66
cheloniae GIR. 27
cicatricosa RATZB. 154
cincticarpus KRIECHB. 69
cinctipes RETZ. 242
cingulata KRIECHB. 53
cingulatella COSTA 66
circulator Pz. 43
citraria OL. 92, 93
clavata F. 92
clavator F. 242
clavicornis KRIECHB. (*Xorides*) 111
clavicornis THOMS. (*Itopectis*) 33, 34
Cleopatra SCHMIED. 33
clypealis THOMS. 219, 229
clypeata HLMGR. 44
clypeator GR. (Lissonota) 211, 213
clypeator GR. (Lissonota) 212
cognator THUNB. 74
collaris GR. (*Neoxorides*) 103, 105
collaris HAUPT (Calliclisis) 107
compressiventris STROBL 127
compressus F. 260, 264
compunctor L. 36
concors KRIECHB. 52
conflagrata GR. 181
confusus HELLÉN 210
conmixta HLMGR. (Lissonota) 211, 212

conmixta KISS (*Pimpla*) 28
consimilis HLMGR. (Glypta) 148
consimilis TASCHB. nec HLMGR. (Glypta) 161
contemplator MÜLL. 29, 32
continuus RATZB. 83
coracinus GMEL. 212
coryphaeus GR. 176
Cottei SEYRIC 66
coxator SMITS v. B. 214
crassiceps THOMS. 76
crassipes THOMS. 204
crassiseta THOMS. 79
crassitarsis THOMS. (Glypta) 159
crassitarsis THOMS. (Phytodietus) 175
crassulus KRIECHB. 170
crassus GR. 250, 254
crefeldensis ULBR. 259, 263
crenulata THOMS. 153
cretensis SZÉPL. 99
croaticus HENSCH (Banchus) 259
croaticus HENSCH (Exetastes) 251
croceicornis GR. 140
crudelis KRIECHB. 170
cruentata RUDOW 34
culiciformis GR. 216, 230
cultrator MORL. 62
cultratus GMEL. 260
curticauda KRIECHB. 33, 35
curticornis PERK. 77
curvipes GR. 90
cylindrator VILL. 207

decimator GR. 170
decorata RATZB. (*Pimpla*) 60
decoratus COSTA 194
degener GR. 256
dentifera THOMS. 162
dentipes GMEL. 96, 97, 99
depressa HLMGR. 125, 126
detritus HLMGR. 61
deversor GR. 227, 234
didymus GR. 70
dilutus RATZB. 62
Diószeghyi KISS 210
discolor HLMGR. 49
distincta BRIDGM. 223
distinguendus MAGR. 111
diversicostae PERK. 83
divinator ROSSI 60
dorsalis GR. 240
Drewseni HLMGR. 45

ducalis COSTA 194
dubia HLMGR. 222, 234
dubitator Pz. 134
duplanae HEINR. 237
dux Tschek 76, 82
elector GR. 198
elegans RATZB. (Clistopyga) 38
elegans SZÉPL. (Syzeuctus) 192
elegans WOLDST. (Ephialtes) 66
elegans WOLDST. (*Troctocerus*) 66

- elegantula* HELLÉN 166
elongata HLMGR. 150
emarginata HLMGR. 90
emarginatoria THUNB. 90
 Enslini RUSCHKA (Neorhacodes) 238
 Enslini ULBR. (Itopectis) 34
epirae BIGN. 51
epihaltoides KRIECHB. 119
ephippiger KRIECHB. 146
ephippium BRULLÉ 33
erosus TSCHKE 102
errabunda GR. (Cryptopimpla) 186
errabunda HLMGR. (Lissonota) 224, 235
erythrosoma RUD. 62
euphrantae SCHMIED. 72
evanescens RATZB. 153
examinanda RATZB. 34
examinator F. 28
exareolatus KRIECHB. 137, 140
excavator ZETT. 198
excitator PODA 140, 142
eximia SCHMIED. 48
exophthalmus KRIECHB. 165
extensa HELLÉN 220
extensor TASCHB. 79
extrema HEDWIG 236, 237
extinca RATZB. 149
- facialis* DESV. 252
falcator F. 262
falcatorius F. 261, 263
falcatus THOMS. 127
Farrani CURTIS 261
fasciipennis KRIECHB. 108
femoralis HLMGR. (Phytodietus) 173
femoralis NEES (Lapton) 240
femoralis THOMS. (Banchus) 260, 264
femorata HLMGR. 205
femorator DESV. 249, 254
ferrugatus GR. 112
filicornis KRIECHB. (Ischnocerus) 96
filicornis THOMS. (Glypta) 164, 167
filiformis GR. 122, 123
flavicans F. 85
flavicoxis THOMS. 28, 31
flavifrons HLMGR. 42
flavipennis RUD. 64
flavipes DESV. (Glypta) 157
flavipes GR. (*Pimpla*) 71
flavitarsus GR. 251
flavolineata GR. 154
flavonotata HLMGR. 37
flavotrochanterata PFEFF. 68
folii THOMS. 228, 235
formosa BRIDGM. 215
fornicator F. 243
foveolatus ULBR. 79
fracta TASCHB. 218
fractigena THOMS. 146
Frauenfeldi TSCHKE 172
fronticornis GR. 152
fuligator THUNB. 111, 114
fulva SZÉPL. 62
- fulvicornis* GR. (*Phaenolobus*) 131
fulvicornis GR. (*Phaenolobus*) 240
fundator THUNB. 206
funnebris KISS 112
- gallicola* GIR. (*Pimpla*) 67
gallicola MORL. (*Pimpla*) 67
gelitorius THUNB. 176
genalis MÖLL. (Glypta) 154
genalis THOMS. (Cryptopimpla) 187
geniculatus BRISCHKE (Ephialtes) 72
geniculatus FOURCR. (*Ichneumon*) 29
geniculatus HENSCH (*Pimpla*) 28
geniculatus KRIECHB. (Odontocolon) 97, 100
geniculatus KRIECHB. nec BRISCHKE (Ephialtes) 79
geniculatus THOMS. (Phytodietus) 176
geniculosus HLMGR. 248, 253
glabratus RATZB. 76
glandaria COSTA 51
glyptus THOMS. 111
gnathaulax THOMS. 78
gracilenta HLMGR. 224, 233
gracilicornis GR. (Exetastes) 245, 246, 253
gracilis SCHRK. (*Ichneumon*) 80
gracilicornis GR. (Xylonominus) 117
gracilicornis SCHMIED. nec GR. (*Xylonomus*): 122
gracilipes THOMS. 219, 231
gracilis BRAUNS (Leptobatus) 256
gracilis HELLÉN (Glypta) 151
graminellae HLMGR. (*Pimpla*) 61, 65, 67
Gravenhorsti CURT. (Xorides) 111
Gravenhorsti TASCHB. (*Pimpla*) 61
guttatorius GR. 246
guttifer THOMS. 247, 252
- Habermehli KISS (Sichelia) 122, 123
Habermehli SCHMIED. (*Pimpla*) 69
haemorrhoidalis GR. (Clistopyga) 38
haemorrhoidalis TSCHKE (Ephialtes) 74
haesitator GR. 167
 Hahni SPIN. 6
hastator GR. 262
hectica GR. 107, 108
 Hedwigi CLÉM. 112, 115
heterocera ROMAN nec THOMS. (Glypta) 148
heterocera THOMS. (Glypta) 150
heteropus THOMS. (Coleocentrus) 138
heteropus THOMS. (Ephialtes) 83
 Heydeni HAB. 162
 hians THOMS. 182
hibernica MORL. 51
Hildae GYÓRFI 202
histrion CHRIST (Megarhyssa) 92
histrion Pz. (Perithous) 60
Holmgreni SCHMIED. 65
hortobágyiensis KISS (*Lissonota*) 194
hortobágyiensis KISS (*Lissonota*) 211
hortorum GR. 227
humeralis HELLÉN 213
humerala THOMS. 228
hungarica KISS (*Callilisis*) 105

hungarica KISS (*Odinophora*) 198
hungarica MOCS. (*Rhyssa*) 89
hungarica SCHMIED. (*Lissonota*) 220
hungarica SZÉPL. (*Sichelia*) 111
hungarica SZÉPL. (*Xenacis*) 189
hungaricus BAJÁRI (*Leptobatus*) 258
hungaricus CLÉM. (*Odontocolon*) 96
hungaricus GYÓRFI (*Phytodietus*) 173

ichneumoniformis GR. 245, 252
illecebrator VILL. 27, 30
illusor GR. 244, 253
illyricus STROBL 243
imperator KRIECHB. 80
impressifrons THOMS. 202
impressor GR. (*Lampronota*) 202
impressor GR. (*Lampronota*) 203
inadequalis FONSC. 145
inanis SCHRK. 67
inareolata KISS. 201
incisa GR. 157
incitator F. 38
incurvator ZETT. 248
indicatorius LATR. 112, 115
inornata ULBR. 51
inquisitor GR. (*Exetastes*) 251, 254
inquisitor SCOP. (*Ephialtes*) 71
insignata GR. 210
insignis HAB. 82
instigator F. 26, 30
intermedia HLMGR. (*Pimpla*) 27, 30
intermedia SZÉPL. (*Lissonota*) 210
irrigator F. 111, 114
irrigua THOMS. 213
irrisorius ROSSI 190

japonica ASHM. 85
junci FOURCR. 242
juniperi KRIECHB. 61

kaisdii KISS 187
Kissi ULBR. 104
Kleissli KISS 129
Korotnevi KOK. 122
Kriechbaumeri HAB. (*Pimpla*) 69
Kriechbaumeri SCHMIED. (*Ephialtes*) 79

laevigata HLMGR. (*Colpomeria*) 41
laevigata TSCHER. (*Theronia*) 85
laevigator VILL. (*Exetastes*) 248, 251, 254
laevis GR. 55
Langei BRAUNS 180
lapponica THOMS. 27
lateralis GR. (*Lissonota*) 216
lateralis HLMGR. nec GR. (*Lissonota*) 215
lativentris RUD. 36
leptogaster HLMGR. 187
leucogona GR. 233
leucographa GR. 90, 92
linearis CLÉM. (*Rhadinopimpla*) 124
linearis GR. (*Lissonota*) 235, 237
linearis RATZB. (*Pimpla*) 72
lineata DESV. (*Glypta*) 153, 164

lineata GR. (*Lissonota*) 211
lineatus GR. 189
lineolata KRIECHB. 88
liogaster SZÉPL. 99
lissonotoides HAB. 203
longicauda HTG. (*Glypta*) 163
longicauda MOCS. (*Ephialtes*) 75
longiceps THOMS. 27
longisetia RATZB. 74
longiventris GR. 140
lucens SZÉPL. 61
lugubrina HLMGR. 162
lunigerus BRAUNS 194
luteipes THOMS. 78
luteofasciatus ULBR. 261

macrocentrus KRIECHB. 75
macropyga HELLÉN 159
macrura HAB. 163
macrurus THOMS. 74
maculata BRISCHKE 212, 213, 221
maculator F. 34, 35
maculatorius F. (*Syzeuctus*) 192
maculatorius F. (*Syzeuctus*) 192
maior SZÉPL. 132
manca BRAUNS 182
mandibularis GR. 56
mandibulator THUNB. 148
manifestator auct. nec L. (*Ephialtes*) 80
manifestator L. (*Ephialtes*) 80
manifestator L. (*Ephialtes*) 82
marginator SCHIÖDTE 178
marginatus KRIECHB. 172
mediana SZÉPL. 166
medianus SZÉPL. 246, 252
mediator F. 60
melanacrias PERK. 28, 31
melanaria HELLÉN 29
melanarius HLMGR. (*Odontocolon*) 97
melanarius KISS (*Perithous*) 60
melancholica GR. 179
melania HLMGR. 223
melanocephala GR. 33, 35
melanopus MEYER 251
melanopyga GR. (*Colpomeria*) 40
melanopyga GR. (*Ephialtes*) 62
mensurator F. (*Glypta*) 162
mensurator F. (*Glypta*) 161
meridionalis KRIECHB. (*Apechthis*) 35
meridionalis KRIECHB. (*Itoplectis*) 32
meridionalis SEYRIG (*Pimpla*) 30
mesocentrus GR. 82
messor GR. 83
microcera THOMS. 161
microtamius GR. 184
minor SZÉPL. 244
minuta GR. 41
mixta RATZB. 28
modesta GR. 184
Mokrzechii KOK. 109
moldavica CONST. 54
monileatus GR. (*Banchus*) 262, 263
monileatus GR. (*Banchus*) 262.

monoceros GR. 150
monstrosa HELLÉN 152
Moraguesi SCHMIED. 28
moravicus KRIECHB. 85
Morleyi SCHMIED. 67
multicolor GR. 55
multiguttatus STROBL 266
multipicta KISS (*Pimpla*) 24, 51
murinanae BAUER 168
murinus GR. 199
musculus HAB. 79
Mussii HTG. 65
mutillatus CHRIST 260
Mülleri KISS 248
Nielsenii ROMAN 47

niger PFEFF. 111
nigra BAJÁRI (*Phaenolobus*) 130
nigra BRISCHKE (*Lissonota*) 222, 233
nigra GR. (*Cylloceria*) 179
nigra SZÉPL. (*Odinophora*) 197
nigra WESTW. (*Pseudogonalos*) 6
nigricans THOMS. (*Ephialtes*) 69
nigricans ULBR. (*Ephialtes*) 62
nigriceps TASCHB. 62
nigricollis HELLÉN 210
nigricornis KISS (*Phaenolobus*) 240
nigricornis THOMS. (*Glypta*) 165, 167
nigricoxa STROBL 232, 233
nigricoxis HAB. (*Lissonota*) 222, 226, 232
nigricoxis PFANK. (*Lissonota*) 206
nigricoxis STROBL (*Lissonota*) 210
nigricoxis ULBR. (*Pimpla*) 61
nigrifacies CLÉM. (*Neoxorides*) 102
nigrifacies HELLÉN (*Exetastes*) 254
nigrifemur BAJÁRI (*Phaenolobus*) 131
nigrifemur KISS (*Collyria*) 142
nigrina DESV. 157
nigripennis GR. 132
nigripes CLÉM. (*Xylonominus*) 117
nigripes GR. (*Exetastes*) 250, 254
nigripes MORL. (*Exetastes*) 244
nigripes STROBL (*Glypta*) 155
nigriscaposa THOMS. 72
nigritarsus CLÉM. 101
nigrithorax HAB. 216
nigriventris KOK. (*Exetastes*) 251
nigriventris THOMS. (*Glypta*) 149
nigrohirsuta STROBL 27
nigro-trochanterata STROBL 164
nilotica SCHMIED. 29
nitens GR. 102, 104
nitida BRAUNS 63
nitidipennis GR. (*Tropistes*) 127
nitidipennis KISS nec GR. (*Tropistes*) 179
nitidulus GR. 241
nodosa RUD. 64
Nordenskiöldi HLMGR. 27
notata HLMGR. 105
notatus HLMGR. 247, 253
notosticta HAB. 36
nucum RATZB. 68
nunciator ZETT. 180

obliterata GR. (*Rhyssella*) 90
obliterata GR. (*Thalassa*) 105
obscurata ULBR. 52
obscuripes STROBL 232 236
obscurus DESV. 173
obsoleta BRIDGM. 221, 233, 235
occupator GR. 236
oculatoria F. (*Tromatobia*) 24, 51
opacellata DESV. 28
opacula SZÉPL. 211
opacus KOK. 104, 105
orbitalis ULBR. 175
ornata GR. 53
osculatorius F. 242
Oudemansi SMITS v. B. 217
ovalis THOMS. 32
ovivora BOH. 52

padella TORKA 28
pallipes HLMGR. 49
palpalis THOMS. 217, 230
parallela GR. (*Lissonota*) 210
parallela THOMS. (*Tromatobia*) 52
parallelus THOMS. 82
parvicaudata BRIDGM. 159
parvicornuta BRIDGM. 149
parvulus GR. 112
pectoralis ULBR. 37
pedata DESV. 159
percontatoria MÜLL. 49
perlata CHRIST 92, 93
perspicillator GR. 210
persuasoria L. 87
perversus SEYRIC 73
petiolaris GR. 193
petiolatus KRIECHB. 172
Pfankuchi BRAUNS 56
Pfefferi HAB. 82
piceator THUNB. 199
picticollis THOMS. 49
picticoxis SCHMIED. 215
pictipes GR. (*Ephialtes*) 70
pictipes TASCHB. (*Glypta*) 159
pictus F. (*Banchus*) 260, 264
pictus F. (*Banchus*) 259, 260
pictus ZETT. (*Banchus*) 262
pilicornis GR. 111, 112
pilosella GR. 185
pimplator ZETT. 203
pinetorum THOMS. (*Odontocolon*) 97, 100
pinetorum THOMS. (*Odontocolon*) 99
planatus HTG. 71
planifrons THOMS. 64
plantaria GR. 201
pleuralis BRISCHKE (*Lissonota*) 216, 229
pleuralis HELLÉN nec THOMS. (*Ephialtes*) 79
pleuralis THOMS. (*Ephialtes*) 79
podagrica GR. 42
polita FÖRST. 40
polonica HAB. 210
polyzonias FÖRST. 177
pomorum RATZB. 66
populneus RATZB. 83

- praealpina* GYÓRFI 89
praecatorius F. 112, 114
procera PFEFF. 218
processionae RATZB. 30
propinquus TSCHKE 109
prudnicensis TORKA 6
puberula KRIECHB. 207
puberulus SZÉPL. 248
pubescens HELLÉN 74
pubibundae RATZB. 71
punctata THOMS. 64
puncticeps THOMS. 142
punctiventris THOMS. (*Pimpla*) 72
punctiventris THOMS. (*Lissonota*) 225
punctiventris THOMS. (*Syzeuctus*) 192
punctulata SZÉPL. 212
punctulatus RATZB. (*Ephialtes*) 79
punctulatus THOMS. (*Odontocolon*) 97, 100
pungitor THUNB. 262
pusilla FONS. 47
pusillus RATZB. 83
- quadrata* SZÉPL. 212
quadridentata THOMS. 37
quadrilineata GR. 189
quadrinotata GR. 226, 232
quadripunctorius KISS 192
quadrisculpta GR. 41
quercinus auct. nec THOMS. (*Odontocolon*) 99
quercinus THOMS. (*Odontocolon*) 99, 101
- Ratzeburgi* KRIECHB. 70
reflexus MORL. 75
Reissigii RATZB. 83
resinanae HTG. 156
resinator THUNB. 37
resinella L. 37
rex KRIECHB. 82
rhenana ULBR. (*Pimpla*) 67
rhenana ULBR. (*Lampronota*) 203
rimator THOMS. 206
roborator F. 64
robusta MORL. 69
robustus GR. 248, 253
rostrata HLMGR. 146
rubi HAB. 32
rubicunda BRIDGM. 166
rubricosa BRISCHKE 215
rubricosus THOMS. 174
rufa SEDIVY 112
rufata BRIDGM. (*Glypta*) 161, 166
rufata GMEL. (*Apechtis*) 37
rufator HLMGR. 38
rufescens HELLÉN 207
ruficollis DESV. nec GR. (*Ephialtes*) 73
ruficollis GR. (*Ephialtes*) 63
ruficornis SZÉPL. 146
ruficoxis KISS (*Xenacis*) 186
ruficoxis KISS (*Xorides*) 114
ruficoxis SCHMIED. (*Meniscus*) 206
ruficoxis ULBR. (*Itoplectis*) 34
ruficoxis ULBR. (*Pimpla*) 67
- rufifemur* KISS 210
rufina ULBR. 155
rufipes BRISCHKE (*Glypta*) 165
rufipes BRISCHKE (*Lissonota*) 217
rufipes GMEL. (*Leptobatus*) 255
rufipes GR. (*Mesoclistus*) 129
rufipes GR. (*Polysphincta*) 48
rufipes GR. (*Xylonomus*) 119
rufipes HLMGR. (*Phytodietus*) 175
rufipes KISS (*Syzeuctus*) 192
rufipes KRIECHB. (*Tropistes*) 127
rufipes RUD. (*Apechtis*) 36
rufipes ULBR. (*Odontocolon*) 99
rufipes THOMS. (*Glypta*) 166
rufipictus BRISCHKE 174
rufipleura BIGN. 63
rufistigma MORL. 29
rufitarsis SZÉPL. 225
rufithorax GYÓRFI (*Colpomeria*) 41
rufithorax HAB. (*Lissonota*) 204
rufithorax HAB. (*Zaglyptus*) 54
rufithorax KRIECHB. (*Ephialtes*) 61
rufithorax STROBL (*Apechtis*) 37
rufiventris HLMGR. (*Odontocolon*) 96, 99
rufiventris HLMGR. (*Odontocolon*) 99
rufoannulus HELLÉN 28
rufoclypeata KISS 163
rufomaculata HELLÉN 212
rufomedia BRIDGM. 231
rufopicta KISS 114
rufotibia MORL. 29
rufus KISS 111
rusticus GEOFFR. 95, 96
- salicis* THOMS. 160
salsolicola SCHMIED. 161
saltans GR. 130, 131
sagax HTG. 72
sanguinicollis GR. 73
sanguinolenta KISS (*Pimpla*) 24, 51
saturator THUNB. 220, 233
Sauberi BRAUNS 38
saxonia SCHMIED. 227, 234
scaber GR. 110
scalaris GR. 158
scanica VILL. 34
scapularis KRIECHB. 202
Schmiedeknechti BRAUNS (*Syzeuctus*) 194, 195
Schmiedeknechti CLÉM. (*Sichelia*) 122
Schmiedeknechti KRIECHB. (*Pimpla*) 64
Schmiedeknechti SMITS v. B. (*Lissonota*) 207
Schneideri KRIEG. 149
sculpturata GR. 158
scutellaris BRAUNS (*Exetastes*) 241
scutellaris DESV. (*Neoxorides*) 102
scutellaris THOMS. (*Ephialtes*) 76
securicornis HLMGR. 111, 114
segmentator F. (*Lissonota*) 225, 231, 233
segmentator GR. (*Phytodietus*) 175
semisculptus KRIECHB. 50
semivaria KRIECHB. 53
septemcinctorius THUNB. 59

- sepalchralis HLMGR. 122
 sesiae HAB. 223, 233
seticornis KRIECHB. (Ichnocerus) 95
seticornis STROBL (Xorides) 111
 setosa FOURCR. 197
 signata SZÉPL. 201
 signatus PFEFF. 70
Silbernageli KISS (*Polysphincta*) 42, 53
Silbernageli KISS (*Rhyssella*) 90
 silvatica HAB. 231
 similis BRIDGM. (*Ephialtes*) 69
 similis BRIDGM. (*Glypta*) 164
 similis HAB. (*Lampronota*) 200
 similis HAB. (*Odontocolon*) 99
 similis KREICHB. (*Banchus*) 258
 sodalis RUTHE 27, 31
 Soldanskii BISCH. 137
 soleatus GR. 142
 sordator THUNB. 111
 soror RATZB. 53
 speciosus HELLÉN 76
 spinipes GR. 97, 99
 spuria GR. 29, 32
 Stecki BRAUNS 193
stenostigma THOMS. 70
 stercorator F. (*Ephialtes*) 65
 stercorator F. (*Pimpla*) 68, 69
 stercorator GR. nec F. (*Pimpla*) 71
sternoleucus LANGE 79
 Strandii CLÉM. 127
 striata GR. 145
 strigifrons SCHMIED. 216, 230
strigipleuris THOMS. 29
 strobilellae L. 76
 strobilorum RATZB. 76
 subfumata THOMS. 189
 subglabratus PERK. 79
 subrufa BRIDGM. 44
 suecicus ROMAN 72
 sueriensis BRAUNS 180
sulphurifera GR. 206
 summimontis HEINR. 162
 superba GR. non SCHRK. (*Megarhyssa*) 92
 superba HELLÉN (*Glypta*) 154
 superba SCHRK. (*Megarhyssa*) 92, 93
 Szépligetii D. T. (*Lissonota*) 220
 Szépligetii KISS, (*Lissonota*) 210
 Sziládyi KISS (*Clistopyga*) 39
 Sziládyi KISS (*Lissonota*) 216
 szilágyságiensis KISS 192

tarsator F. 242
Taschenbergi SCHMIED. (*Pimpla*) 62
Taschenbergi WOLDST. (*Polysphincta*) 45
 tauriscorum STROBL 203
 tegularis THOMS. 148
 temporalis KISS 114
 tenuicornis THOMS. 156
 tenuifasciatus SCHMIED. 192
 tenuiventris HLMGR. (*Ephialtes*) 77
 tenuiventris THOMS. nec HLMGR. (*Ephialtes*) 80
 terebrans RATZB. 64
 teres GR. (*Glypta*) 156
 teres RATZB. nec GR. (*Glypta*) 169
 Thomsoni CLÉM. (*Odontocolon*) 99, 101
 Thomsoni STROBL (*Glypta*) 166
 thoracica BRISCHKE 49
 tipularia HLMGR. 107
 tomentosa MOCS. nec GR. 185
 tomentosus GR. 242
 transversa BRIDGM. 228, 229
 triangularis VERH. 68
 triangulifera HLMGR. 169
 trichophthalma THOMS. 143
 tricineta THOMS. 34
 tricingulata GR. (*Schizopyga*) 43
 tricingulata GR. (*Schizopyga*) 53
 tricolor RATZB. 34
 trochanteralis D. T. 219
 trochanterata BRIDGM. (*Glypta*) 167
 trochanterata BRIDGM. (*Lissonota*) 219
 tuberculatus FOURCR. (*Ephialtes*) 82
 tuberculatus THOMS. nec FOURCR. (*Ephialtes*) 83
 tuberosa GR. 48
 turionellae auct. nec L. (*Pimpla*) 29
 turionellae L. (*Pimpla*) 28, 31
 turionellae L. (*Pimpla*) 28

 Ulbrichti HAB. 160
 ulicicida MORL. 66
 uncineta HLMGR. 218, 229
 unicornis STROBL 207
 ustulatus KRIECHB. 136
 vaga SZÉPL. 189

 variabilis HLMGR. (*Lissonota*) 218, 230
 variabilis HLMGR. (*Tromatobia*) 51
 varicornis F. (*Apechthis*) 36
 varicornis SCHMIED. (*Campocineteta*) 189
 varicoxa THOMS. (*Glypta*) 159
 varicoxa THOMS. (*Lissonota*) 226
 variegata RATZB. 63
 variegator F. 260
 variegatus SZÉPL. 245, 253
 variipes DESV. (*Lampronota*) 211
 variipes SZÉPL. (*Lampronota*) 199
 varipes GR. (*Zaglyptus*) 53, 54
 varipes HLMGR. (*Schizopyga*) 41
 varius GR. 59
 venator F. 261
 ventricosa TSCHEK 71
 verberans GR. 210
 versicolor HLMGR. 215, 234
 vesicarius RATZB. 67
 vicina HLMGR. 220
 viduata GR. 32
 volutatorius L. 262, 264
 vulnerator GR. 167

Wahlbergi HLMGR. 102
 Wörzi HEDWIG 152

xanthognathus THOMS. 148

 zagoriensis HENSCH 261, 264
 Ziegleri GR. (*Leptobatus*) 256
 Ziegleri STROBL nec GR. (*Leptobatus*) 266

2. családsorozat: ICHNEUMONOIDEA — FÜRKÉSZDARÁZS-ALKATÚAK

Írta

N. BAJÁRI ERZSÉBET

A családsorozat tagjaira jellemző, hogy a legtöbbször fonál alakú csápjuk hosszú, igen sok ízből áll, szárnyuk erezete többé-kevésbé csökevényes, sokszor egy különleges sejttel, a tükörsejttel (areolával). Előtörök oldalt a szárny-pikkelyekig nyúlik, tomporuk általában 2 ízből áll, s hosszabb-rövidebb tojó-készülékkel rendelkeznek, amely a potroh vége előtt a hasoldalon nyúlik ki. Általában csupaszak, esetleg rövid, jelentéktelen szőrszálak borítják testüket, s csak egészen ritkán — főleg a fejen és toron — találkozunk hosszú, sűrű szőrözettel. A tipikus testalkat nyújtott, karcsú; lábaik és csápjaik hosszúak.

Valamennyi fajuk rovarokban, ritkábban pókokban élősködik. Az igen fajgazdag családsorozatban 10 hazai családot tárgyalunk.

A családok határozókulcsa

- 1 (4) Szárnyatlanok vagy szárnyuk csökevényes.
- 2 (3) 2. és 3. hátlemezüik mozgékonyan ízesül egymáshoz, az ajaktapogató 4 ízből áll. Legtöbbször apró termetűek, az 5 mm-es nagyságot is alig érik el.

Általában különböző fürkészdarázsak hiperparazitái — Valódi fürkészek

2. család: **Ichneumonidae**

- 3 (2) 2. és 3. hátlemezüik mereven ízesül egymással, az ajaktapogató 3 ízből áll.

Legtöbb fajuk lepkehernyók élősködője — Gyilkos fürkészek

4. család: **Braconidae**

- 4 (1) Szárnyasak; az elülső szárnyakon legalább 1 zárt könyöksejt és általában határozott szárnyjegy van.
- 5 (10) Nyeles potrohuk az áltorszelvény hátoldalán ízesül. Általában szokatlan alakú testrészekkel, pl. nyújtott előtorral, igen rövid potrohhal, megvastagodott lábszárral stb. rendelkeznek.
- 6 (7) 2 zárt könyöksejtje (a 2. külső-ere csökevényes), továbbá két korongsejtje (1. ábra: A) van. Az elülső szárnyakon sokszor sötét foltok vannak. Csápjuk mélyen, az összetett szem alsó szegélyének a magasságában ízesül, hosszabb mint a test fele; a csáptó megvastagodott. Fejük hátul nyújtott, toruk skulptúrája igen durva, potrohuk sima, fényes, oldalról kissé összenyomott. Hátulsó lábaik igen hosszúak.

Cincérlárvák és fadarázlárvák élősködői — Fadarázsölő fürkészek

8. család: **Aulacidae**

- 7 (6) Az elülső szárnyakon legfeljebb 1 zárt könyöksejt van.
- 8 (9) Testük zömök, potrohuk rövid, általában a tornál is rövidebb és oldalról erősen összenyomott. Fonál alakú potrohnyelük, valamint tojókészülékük szintén rövid. Csápjuk mindkét ivaron 13 ízből áll. Szárnyuk erezete olykor igen csökevényes, illetve az erek csak nyomokban láthatók (1. ábra: D—F).

Különböző csótányfajok élősködői — Csótányölő fürkészek

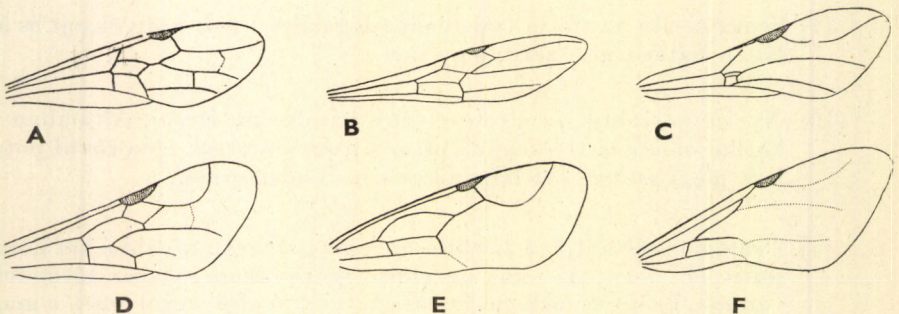
10. család: **Evaniidae**

- 9 (8) Testük nyúlánk, potrohuk jóval hosszabb, mint a tor, s oldalról többé-kevésbé összenyomott; tojókészülékük rendszerint hosszú, dárdaszerű. A nőstények csápjja 14, a hímeké 13 ízből áll. Fejük hátul elkeskenyedik és igen megnyúlt, előtoruk nyak alakúan megnyúlt, és az igen hosszú hátulsó lábak lábszára buzogány alakúan megvastagodott. Szárnyuk erezete szintén csökevényes (1. ábra: C).

Fullánkos hártványászárnyúak lárváinak külső élősködői — Dárdahordozó fürkészek

9. család: **Gasteruptionidae**

- 10 (5) Nyeles vagy ülő potrohuk általában az áltorszelvény alsó részén ízesül.
- 11 (12) Az előtor feltűnően, nyak alakúan megnyúlt, a homlokon tüskoszorú van. Hosszú hátulsó lábszárak a végén buzogány alakúan megvastagodott, igen vastag combjuk alsó szegélyén pedig 2—3 nagy és több apró tüske nyúlik ki. Potrohuk nyeles, nyúlánk, hátrafelé

1. ábra. A: Aulacidae-, B: Stephanidae-, C: Gasteruptionidae- és D—F: Evaniidae- (D: *Evania*-, E: *Zeuxavenia*- és F: *Brachygaster*-) fajok szárnyerezete (A—C: eredeti, D—F: SCHMIEDEKNECHT nyomán)

valamelyest kiszélesedik, vége oldalról kissé összenyomott. Tojókészülékük igen hosszú, szárnyerezetük csökevényes (1. ábra: B).

Főleg fában élő bogárlárvák élősködői — Hosszúnyakú fűrkészek

7. család: **Stephanidae**

12 (11) Előtörök rendes alakú, homlokukon nincs tüskekoszorú.

13 (18) 2 visszafutó-erük van.

14 (15) 4 könyöksejtjük van, a 2 középső kisebb. Az 1. könyöksejt és az 1. korongsejt egymástól elhatárolt (3. ábra).

Hártyásszárnyúak és kétszárnyúak elsődleges vagy másodlagos parazitái — Ósfűrkészek

1. család: **Trigonalidae**

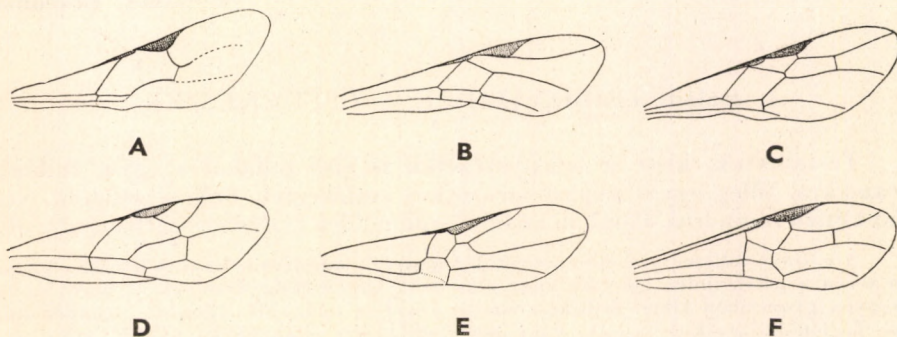
15 (14) 3 vagy 2 könyöksejtjük van. Az 1. könyöksejt és az 1. korongsejt egységes nagy sejtté, az ún. közössejtté olvadt össze (2. ábra: D).

16 (17) A 2. és 3. hátlemez mozgékonyan ízesül egymáshoz, a haslemezek hártvaszerűek, puhák, kiszáradáskor rajtuk rendszerint a közép-vonalban hosszanti redő képződik. Hátpajzsukon csak ritkán van tüske (pl. a *Banchus*-fajokon).

Különböző rovarlárvák, esetleg bábok, ritkábban pókok külső vagy belső élősködői — Valódi fűrkészek

2. család: **Ichneumonidae**

17 (16) A 2. és 3. hátlemez összeforrt, a haslemezek erősen kitinesek, kemények, kiszáradáskor nem képződik hosszanti redő. A hátpajzsból hosszú tüske nyúlik ki. A nőtény elülső szárnyán sötét folt lehet. A sugarsejt igen rövid (2. ábra: D), a potroh nyeles, zömök, felül alig, a hasoldalon erősebben domború.

2. ábra. A—C: Aphididae- (A: *Aphidius*-, B: *Praon*- és C: *Ephedrus*-), D: Agriotypidae-, E: Paxylomatidae- és F: Braconidae-fajok szárnyerezete (D: eredeti, a többi SCHMEDE-KNECHT nyomán)

A család egyetlen Magyarországon élő faja tegzes szitakötők lárváinak parazitája — B ú v á r f ü r k é s z e k

3. család: Agriotypidae

- 18 (13) Csak 1 visszafutó-erük van. Az 1. könyöksejt és az 1. korongsejt általában nem olvadt össze egyetlen sejtté. Az erezet esetleg csökevényes.
- 19 (20) A potrohszervények intersegmentalis hártái nyúlékonyak és igen nagy mozgékonytágot biztosítanak a potrohnak, amely a hasoldal felé hajlítható. A potroh egyébként többé-kevésbé nyeles, a tojó-készülék rövid. Szárnyerezetük csökevényes (2. ábra: A—C), a csáp-vég rendszerint lefelé görbül. 3—4 mm körüli nagyságúak.

Levéltestekben élőködnek — L e v é l t e t v é s z ő f ü r k é s z e k

5. család: Aphidiidae

- 20 (19) A 2. és 3. potrohszervény mereven ízesül egymáshoz, a szárnyerezet kevésbé csökevényes, a csáp vége nem görbül lefelé és a tojó-készülék hosszabb.
- 21 (22) A könyökér a sugárérből, a sugárér pedig az igen nyújtott szárnyjegy tövén ered (2. ábra: E). A 3. és 4. hátlemez mozgékonyan ízesül egymással; potrohuk hátrafelé kiszélesedik, vége oldalról összenyomott, nyeles. Hátsó lábaik, de különösen azok csípői igen nyújtottak. Testük általában 5—6 mm hosszú és csak ritkán 10 mm.

Hangyák, esetleg Dipterák élőködői — H a n g y a ö l ő f ü r k é s z e k

6. család: Paxylommatidae

- 22 (21) A könyökér nem a sugárérből ered (2. ábra: F), a 3. és 4. hátlemez mereven kapcsolódik egymáshoz.

Különböző rovarlárvák, elsősorban lepkehernyók élőködői — G y i l k o s f ü r k é s z e k

4. család: Braconidae

1. család: TRIGONALIDAE — ŐSFÜRKÉSZEK

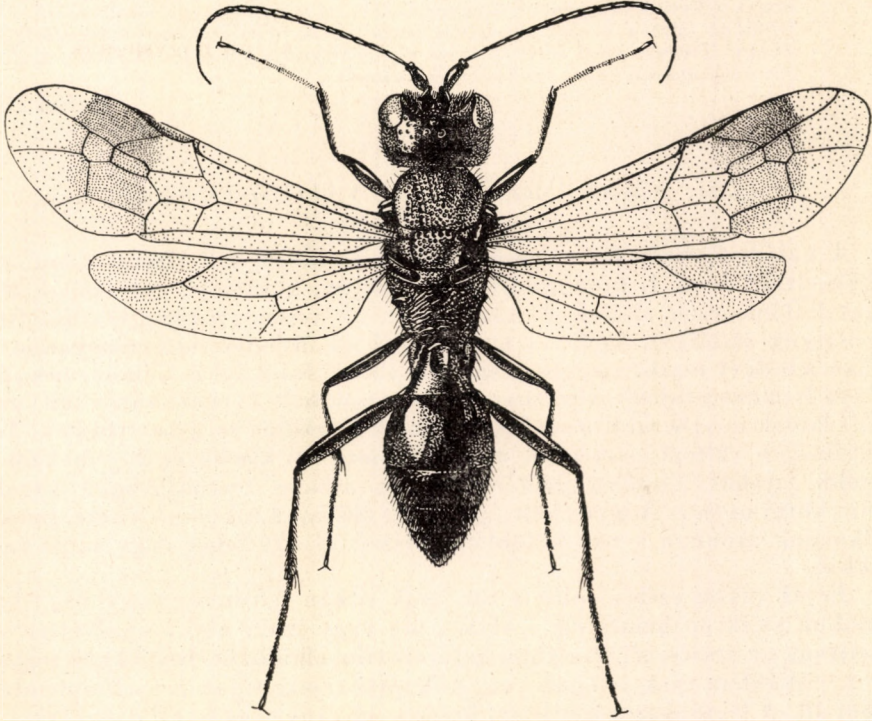
Testalakjuk, kissé a szárnyerezetük is első pillanatra egyes fullánkos darazsakra, főleg egyes kaparódarazsakra emlékeztet. Sokizű csápjuk, valamint kétizű tomporuk azonban az Ichneumonoidea családsorozatba utalja őket.

A nőtény sokezer igen apró petéjét (0,1 mm) fák lombjára helyezi. A levelek elfogyasztása során a peték innen hernyók vagy álhernyók szervezetébe kerülnek. A hernyók vagy álhernyók gyomrában kikelt ősfürkész-lárvák majd a már ott élőködő Ichneumonida- vagy Tachinida-lárvákba jutnak, vagy pedig elsődleges élőködőkké válnak, mint pl. az ausztráliai levéldarázsfajokban (Pergidae), illetőleg a hazai redősdarázs-fajokban (Vespidae). Ezek testébe valószínűleg a fiatalok számára tápláléknak behurcolt hernyókkal együtt kerülnek.

A család képviselői a földkerekség legtöbb pontjáról előkerültek már, bár aránylag kis nem- és fajszámmal. Igen ritkák, legtöbb fajuk csak kevés példányban ismeretes. Európában csak 1 nem egyetlen faja fordul elő.

1. nem: *Pseudogonalos* SCHULZ

Zömök testű, középtermetű fajok, amelyekre jellemző, hogy fejük olyan széles, mint a toruk, és hogy hátrafelé nem keskenyedik el; rágójuk igen széles, erős, 4-fogú, csápjuk egy feltűnően kiemelkedő lemezen ül, előtoruk a szárny-

3. ábra. *Pseudogonalos Hahni* SPIN. ♀ (Eredeti)

pikkelyek közelében lemezszerűen megnyúlt. Áltorszelvényük hátrafelé erősen elkeskenyedik, potrohuk rövid, nem hosszabb a tornál. A potroh hátoldala kissé lapított, hasoldala domborúbb, előrefelé elkeskenyedik, hátrafelé hegyes alakot ölt. Tojókészülékük majdnem teljesen rejtett (a rendszerint többékevésbé kinyúló hím ivarszervvel könnyen összetéveszthető).

Hazánkban, de egész Európában csak 1 faja él. *Ophion*-fajok hiperparazitája (= *Trigonalis* SPIN.).

- — Fekete, fényes, finom fehér szőrözettel borított faj. Feje hátrafelé megnyúlt, pontozása elszórt, igen fényes. A csápízek száma 25 körül van, a csápostor a közepén kissé megvastagodik, végén pedig erősen

elvékonyodik. Tora durván, rücskösen ráncolt, kevésbé fényes, torháti barázdái erősek. Potroha alig skulptúrált, pontozása elszórt, igen fényes. Mindkét ivar fekete, a szájszervek olykor vöröses-barnásak, az elülső lábszárak és lábfejek pedig sárgászörösek. Szárnya áttetsző, az elülső szárnyak vége felé sötét harántfoltja van (3. ábra). A két ivar annyira hasonló, hogy megkülönböztetésük elég nehéz. Figyelemmel kell lenni a középső csápízekre. A hímek 9.—16. csápízén ugyanis elég könnyen látható hosszúkas, apró dudorok, ún. tyloidák vannak. 9—12 mm.

Palearktikus faj, ritka. Faunaterületünkön a Budai-hegyekből (Hársbokor-hegy), a Mecsek hegységből, továbbá Erdélyből és Szlovákiából került elő (V—VI.). Irodalmi adatok szerint az *Agrotis latens* HÜB. nevű lepkében élőködő *Ophion distans* THOMS. nevű fürkészdarázs hiperparazitája (= *nigra* WESTW., *anglicana* SHUCK., *aterrima* Ev., *prudnicensis* TORKA)

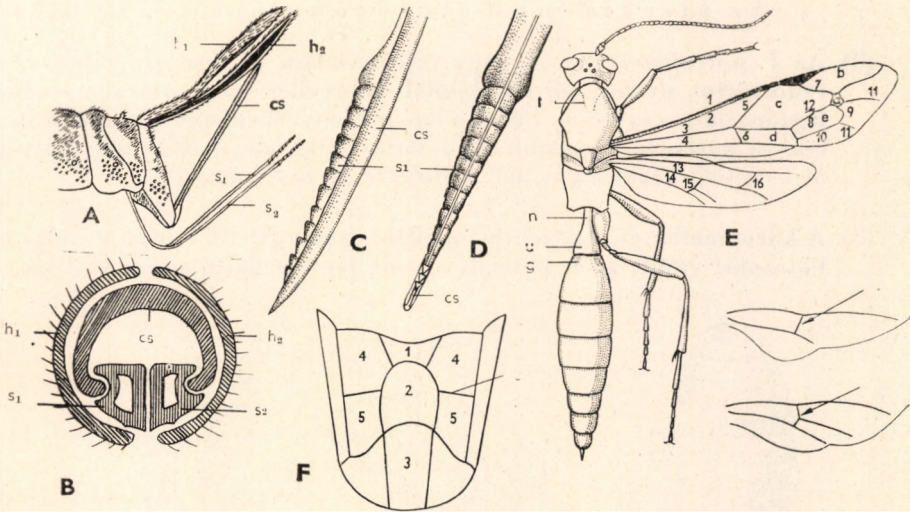
Hahni SPIN.

2. család: ICHNEUMONIDAE — VALÓDI FÜRKÉSZEK

A valódi fürkészeket a legtöbb rokon családtól a 2 visszafutó-ér, az 1. könyökszejtből és az 1. korongsejtből alakult ún. közössejt, valamint a rendszerint különlegesen alakult 2. könyökszejt, az areola (tükörsejt) különíti el. Csápostoruk általában legkevesebb 16 ízből áll. Rendszerint szárnyasak, ritkábban mindkét ivarban egyformán szárnyatlan fajokkal is találkozunk (pl. a *Gelis-* és *Hemiteles-*fajok). Általában karsú, nyúlánk hártáásszárnyúak, csáp- és lábaik rendszerint hosszúak. A hímek általában még karsúbbak. Testméretük igen változó, ismerünk ugyanis 5 mm-nél kisebb és 20—30 mm-nél nagyobb fajokat, illetőleg példányokat is, átlagos testnagyságuk azonban 10 mm körül mozog. A mérsékelt égöv alatt élő fajok többsége fekete, gyakran találkozunk azonban a test különböző részeit díszítő fehér vagy sárga rajzolatokkal.

Fejük olyan széles, mint a tor, csak ritkán feltűnően nagy vagy kicsi, homlokuk gyakran bemélyed, s olykor fog vagy szarv alakú nyúlványa van. Fejpajzsuk az arcrésztől általában határozottan elkülönül. Rágóiknak legtöbbször 2, ritkábban csak 1 foguk van. Állkapcsi tapogatójuk 5, ajaktapogatójuk 4 ízből áll. A legtöbbször nyújtott, hosszú csáp töve rendszerint hengeres, de lehet gömbölyű is, s vége a külső oldalán gyakran többé-kevésbé kimetszett. A nőtények csápostora a halál után gyakran bekunkorodik. Összetett, de gyakran a pontszemeik is nagyok. Toruk általában nyújtott, s csak ritkán zömök, a középhát hosszában 2 párhuzamos, vagy gyakrabban összetartó hosszabb-rövidebb ún. torháti barázda van (parapsides, notaui) (4. ábra: E: t); a középtori melloldalakon rendszerint igen fényes, skulptúrálatlan ún. tükörrész (speculum), a középmellen hosszanti vájat (mesolcus), ugyancsak a középmell elülső részén pedig harántél (epicnemia) különböztethető meg. Az áltorszelvény háta hosszanti és harántélekkel különböző mezőkre osztott (4. ábra: F), ezek közül rendszertani szempontból a középmező (area supero-media) és az oldalmezőket elválasztó harántél (costula) igen fontos. A szárnyak erezetében (4. ábra: E) különösen fontos az elülső szárny sugárérének lefutása, az alapér s az erecske (nervulus) egymáshoz való viszonya, a csonkaér, a tükörsajt alakja, nagysága stb. Az erecske vagy az alap-

érbe torkollik (egybeeső vagy egybefolyó erecske, nervulus interstitialis), vagy az alapér előtt torkollik a könyökérbe (nervulus antefurcalis) vagy mögötte (nervulus postfurcalis). Különösen a visszafutó-erekben néha tapasztalhatók színeződésmentes részek, az ún. ablakok (fenestra), így az 1. visszafutó-éren vagy közösen a belső ablakok (fenestra interna), a 2. visszafutó-éren pedig a külső ablakok (fenestra externa). A hátulsó szárnyakon igen lényeges a kurtaér (nervellus) iránya, törtsége vagy törésmentessége. A kurtaér a felső részében vagy a tő felé hajlik, s ilyenkor rendszerint a közepe alatt törik meg (nervellus antefurcalis), vagy felső része távolodik a szárny tövétől, és általában ott törik meg (nervellus postfurcalis), vagy pedig végig szinte egyenes, függőleges, törés nincs rajta (nervellus oppositus vagy verticalis) (4. ábra: G, H). Az első két esetben a töréspontból rendszerint hosszanti ér indul ki, míg az utolsó esetben nincs ilyen hosszanti ér. Potrohuk rendszerint karsúv, nyújtott, ritkábban zömök, az áltorszelvény alsó oldalán ízesül, 7—8 szelvényből áll (az utolsó szelvény gyakran rejtett), nyeles vagy ülő. Az első szelvényből alakult potrohnyél sokszor hátrafelé hirtelen kiszélesedik (4. ábra: E: n), ezt a szélesebb részt utónyélnek nevezzük (4. ábra: E: u). A nyél oldalán hosszanti mélyedés (glymma) vagy hosszanti oldallécek húzódnak, az utónyél hátoldalán pedig hosszanti élek. A 2. hátlemez tövével kétoldalt többé-kevésbé

4. ábra. A: Fűrészdarazsak tojókészülékének szerkezete (h_1, h_2 = védőhüvely, s_1, s_2 = szúróserte, cs = szúrósatorna) — B—D: *Ephialtes* sp. tojókészüléke. B: a tojókészülék keresztmetszete vázlatosan, C: vége oldalról, D: vége alulról (a betűjelzés azonos az A ábráéval) — E: fűrészdarazs szárnya (1 = szegélyér, 2 = szegély alatti ér, 3 = könyökér, 4 = alsó-ér, 5 = alapér, 6 = erecske, 7 = sugárér, 8 = közösér, 9 = visszafutó-ér, 10 = párhuzamos-ér, 11 = oldalér, 12 = csonkaér, 13 = könyökér, 14 = alsó-ér, 15 = kurtaér, 16 = visszafutó-ér; a = tükörsejt, b = sugársejt, c = közössejt, d = alsósejt, e = korongsejt; t = torhái barázda, n = potrohnyél, u = utónyél, g = gastrocoelium) — F: fűrészdarazs áltorszelvényének mezői (1 = area basalis, 2 = area superomedia, 3 = area petiolaris, 4 = area externa, 5 = area dentipara, c = costula) — G—H: kurtaér iránya és törtsége. G: oppositus vagy verticalis ér, H: antefurcalis ér (A—D: GYÖRFI—, F—H: SCHMIEDEKNECHT nyomán, E: eredeti

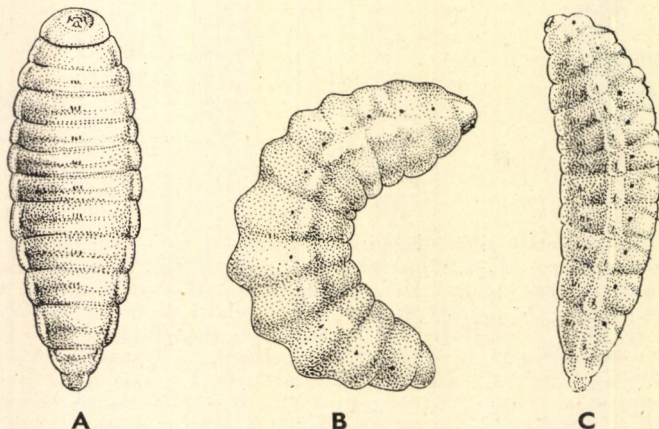
erős mélyedés lehetséges (gastrocoelium) (4. ábra: E: g). A 6. haslemez mögött nyúlik ki a tojókészülék vagy tojócső; ez lehet igen rövid és rejtett, de lehet sokszor többszörösen is hosszabb, mint a nőstény teste, s különösen hosszú a xylophag lárvák élősködőin. A tojókészülék tulajdonképpen 5 részből áll (4. ábra: A—D).

Valamennyi valódi fürkész élősködő. A külső élősködők ritkábbak, s főleg védetten (pl. fában) élő lárvákon fordulnak elő. A belső élősködők legtöbbször elsődleges paraziták, de ismertek másodlagos élősködők is (*Gelis*-, *Hemiteles*- és *Mesochorinae*-fajok). Gazdaállataik különböző Lepidoptera-, Diptera-, Coleoptera- és Hymenoptera-fajok lárvái, sőt alkalomadtán lepkebábok is. Azonkívül bizonyos pókfajok és petéik is szerepelhetnek gazdaállatokként. Rendszerint a gazdaállat 1 vagy 2 meghatározott faj, de ismeretesek sokgazdájú fajok is. A gazdaállatok között számtalan a káros rovar is, és így a fürkészek az ún. biológiai védekezésben igen nagy szerepet játszanak. A nőstény petéit a tojócső segítségével a gazdaállat testüregébe rakja vagy testtakarójához ragasztja. A petéből kikelő lábatlan és vak lárva (5. ábra: A—C) tipikus Hymenoptera-lárva, amely a gazdaállat testében fejlődik ki, s rendszerint ott be is bábozódik. A báb legtöbbször fehéres, sárgás, barnás kokont sző magának. A fürkészlárva táplálkozása folyamán, legalábbis kezdetben, a gazdaállat fontosabb szerveit megkíméli, úgyhogy az látszólag zavartalanul továbbfejlődik, vedlik, sőt be is bábozódik. A kifejlett fürkész növényi nedvekkel táplálkozik. Élettartamuk általában csak néhány hét. A hímek a pázás után hamarosan elpusztulnak, míg a nőstények egy része korhadt fákban, kéreg vagy moha alatt áttelel, és a peterakást tavasszal folytatja.

A valódi fürkészek igen nagy fajszámban élnek a földkerekség minden részén. Eddig ismert több mint 30 000 fajuk közül faunaterületünkön közel 3000 fordul elő.

A z a l c s a l á d o k h a t á r o z ó k u l c s a

- 1 (4) Az 1. potrohszelvény ív vagy térd alakban hajlított (6. ábra: A), rendszerint nyeles, jól elkülönülő utónyéllel; az 1. potrohszelvény légzőnyílása a szelvény hátulsó felében helyezkedik el, ritkábban van csak a közepén. A potroh rendszerint felül lelapított. Tükörsejtjük öt-, esetleg négyszögű, ülő; külső-ere olykor hiányozhat.
- 2 (3) A középmettel és a középtori melloldalt egymástól nem határolja el hosszanti vájat; az 1. potrohszelvény légzőnyílásai egymástól távo-

5. ábra. A—B: *Xylonominus gracilicornis* GR. lárvája A: alulról, B: oldalról — C: *Pimpla detrita* HLMGR. lárvája oldalról (A, C: OBRTEL—, B: SALT nyomán)

labb fekszenek, mint a szelvény hátulsó szegélyétől. Az utónyel rendszerint széles, a hátlemezek általában durván skulptúráltak, a 2. hátlemez elülső sarkában határozott mélyedés (gastrocoelium) van. A tojócső rövid, rejtett, csak ritkán látható

9. alcsalád: **Ichneumoninae**

- 3 (2) A középmellet és a középtori melloldalt egymástól hosszanti vájat választja el (6. ábra: B). Az 1. potrohszelvény légzőnyílásai egymáshoz közelebb helyezkednek el, mint a szelvény hátulsó szegélyéhez. Az utónyel — különösen a hímeken — kevésbé széles, a hátlemezek skulptúrája általában jóval finomabb, olykor egészen simák. Gastrocoelium nincs, vagy csak jelentéktelen; a tojókészülék sokszor igen hosszú és csak ritkán rejtett

10. alcsalád: **Cryptinae**

- 4 (1) Az 1. potrohszelvény nem, vagy alig hajlított, a potroh ülő, vagy legalábbis a nyél és az utónyel csak egészen ritkán különíthetők el egymástól (6. ábra: C). Az 1. potrohszelvény légzőnyílása a szelvény közepe előtt, esetleg a közepén, s csak ritkán a közepe mögött található (az utóbbi esetben a potroh — legalábbis hátul — oldalról összelapított). Az areola legtöbbször szabálytalan alakú, csak ritkán 5-szögű, s gyakran nyeles vagy teljesen hiányzik.

- 5 (8) A potroh többé-kevésbé oldalról lapított (ha felülről, akkor a szárnyjegy nagy, s az utónyel nem különíthető el), sokszor nyeles, utónyele jól elkülönül. Tükörsejtjük legtöbbször 4-szögű, olykor nyeles, de hiányozhat is. Az 1. potrohszelvény légzőnyílásai sokszor kissé a szelvény közepe mögött helyezkednek el.

- 6 (7) Tükörsejtjük általában igen nagy, szabályos, ritkábban szabálytalan rombusz alakú, a visszafutó-ér majdnem a közepébe torkollik (6. ábra: D). Karmaikon legtöbbször hosszú fésűfogak vannak. Potrohuk nyeles, a vége felé oldalról összenyomott; az 1. potrohszelvény légzőnyílásai a szelvény közepében vagy kissé a mögött helyezkednek el. A nőstények utolsó haslemeze általában nagy, sokszor a potroh végén is túlér; a tojókészülék általában olyan hosszú, mint az 1. potrohszelvény. A hímek potrohvégén 2, aránylag hosszú függelék van (6. ábra: E)

7. alcsalád: **Mesochorinae**

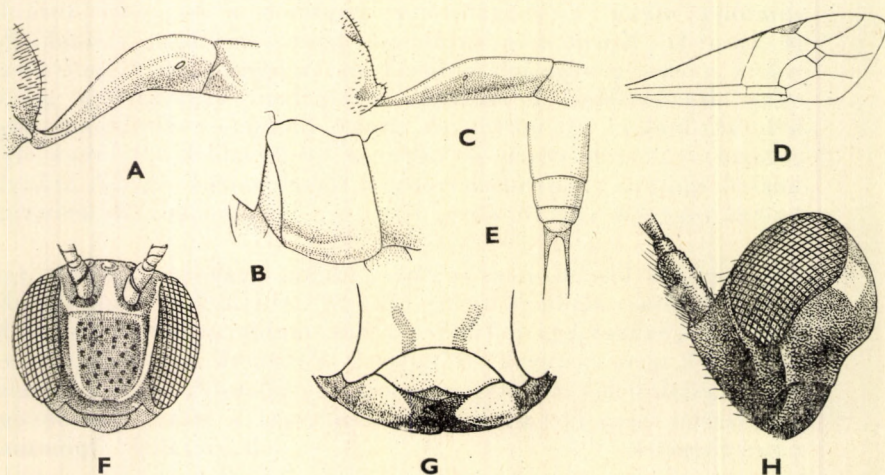
- 7 (6) Tükörsejtjük kisebb, nem rombusz alakú, gyakran hiányzik. Igen ritkán rombusz alakú és nyeles tükörsejttel is találkozunk, ilyenkor azonban a szárnyjegy feltűnően széles, majdnem háromszög alakú, és az erek igen vastagok, erőteljesek. Potrohuk általában nyeles, s végük oldalról sokszor összenyomott. A nőstények utolsó haslemeze rendszerint nem hosszabb, mint a potroh; a hímek potrohvégén nincs függelék

8. alcsalád: **Ophioninae**

- 8 (5) Potrohuk általában felül lelapított, ritkábban a vége felé oldalról összenyomott, ülő, esetleg nyeles, de utónyel csak egészen kivételesen különböztethető meg. Tükörsejtjük sokszor nyeles, szabálytalan

alakú, ritkán 5-szögű, de hiányozhat is. Az 1. potrohszelvény légzőnyílásai rendszerint a szelvény közepe előtt helyezkednek el.

- 9 (10) A rágók felső foga 2 kisebb fogra osztott, úgyhogy a rágó 3-fogúnak tűnik (6. ábra: G). A potroh ülő, a végén oldalról összenyomott, az 1. potrohszelvény rendszerint lapos, elülső sarkai szögletesek; a tükörsejt hiányzik vagy igen kicsiny, szinte háromszögű
6. alcsalád: **Diplazoninae**
- 10 (9) A rágók 1- vagy 2-fogúak.
- 11 (12) Az arcrész felső szegélye a csápízületek között háromszög alakban többé-kevésbé megnyúlt. A fejpajzs az arcrésztől nem különül el, s (kevés kivételtől eltekintve) rendszerint mindkettő erősen domború, ritkábban lapos. Az utóbbi esetben az arcrészen pajzs alakú elhatárolt felület van (6. ábra: F). A tükörsejt hiányzik, vagy kisebb-nagyobb mértékben rombusz alakú, esetleg háromszögű. Zömök állatok, lábaik igen erősek; potrohuk felülről kissé lapított, a tojókészülék általában rejtett
5. alcsalád: **Metopiinae**
- 12 (11) Az arcrész felső szegélye nem nyúlik meg háromszög alakúan.
- 13 (14) Arcrészük feltűnően kidomborodik, a fejpajzs az arcrésztől nem különül el, a csápnyél hengeres (6. ábra: H), az áltorszelvényen általában csak hosszanti élek vannak. A tükörsejt legtöbbször hiányzik, esetleg 5-szögű; a szárnyjegy rendszerint igen széles. A csápók és combok kissé laposak, a karmok és karompárnák nagyok. A pot-

6. ábra. A: Ichneumoninae-faj 1. potrohszelvénye — B: Cryptinae-faj középtori melloldala — C: Pimplinae-faj 1. potrohszelvénye — D: Mesochorinae-faj szárnyerezete — E: Mesochorinae-faj hímjének potrohvége — F: Metopiinae-faj feje előlről — G: Diplazoninae-faj rágója — H: Orthocentrinae-faj feje oldalról (Eredeti)

roh ülő, s különösen a nőstényeken a végén oldalról összenyomott. Az 1. hátlemez skulptúrája durva, a tojócső egészen rövid, csak ritkán hosszú. A legkisebb Ichneumonidae-fajok (3–5 mm) tartoznak ebbe az alcsaládba 4. alcsalád: **Orthocentrinae**

- 14 (13) Az arcrész rendszerint nem feltűnően domború, a fejpajzs — ritka kivételektől eltekintve — az arcrésztől elkülönül, vagy a csápnyél nem hengeres, és az áltorszelvény hátulsó részén többé-kevésbé erős harántél látható.
- 15 (16) Fejpajzsuk általában domború, oldalról rendszerint összenyomott, csápnyelük a végén legtöbbször kissé ferdén lemetezett. Középtoruk — különösen oldalról nézve — erősen fejlett. A középmell elülső harántélétől (epicnemia) legtöbbször 1–1 oldalsó hosszanti vájat húzódik hátrafelé. A pontszemek feltűnően kidomborodnak, a tükrösejt általában hiányzik, ritkábban 5-szögű, esetleg ferde 4-szögű és kissé nyeles. Szárnyjegyük rendszerint széles. Az 1. potrohszelvény sokszor megnyúlt, olykor nyélre hasonló s kissé ívesen hajlított is lehet. Tojócsővük hossza a test hosszát is meghaladhatja, de lehet egészen rövid, rejtett is. Rendszerint kistermetű fajok ((4–6 mm) 3. alcsalád: **Plectiscinae**
- 16 (15) A fejpajzs oldalról rendszerint nem összenyomott, középtoruk nem aránytalanul nagy. Kevés kivételtől eltekintve nagyobb termetű fajok (5–6 mm-nél jóval nagyobbak).
- 17 (18) Az áltorszelvény rendszerint határozott mezőkre oszlik, ritkábban hiányzanak az élek és a hátulsó harántél sem látható. Potrohuk legtöbbször ülő, ritkábban nyeles. Az 1. potrohszelvény oldalán gyakran feltűnő, hosszanti vájat (glymma) húzódik. A tojócső általában rövid 2. alcsalád: **Tryphoninae**
- 18 (17) Az áltorszelvényen rendszerint nincsenek elkülönített mezők, legtöbbször csak 2 hosszanti él és a hátulsó harántél látható, de az élek teljesen hiányozhatnak is. Potrohuk általában szintén ülő, ritkán nyeles (utóbbi esetben azonban fejük inkább gömb vagy kocka alakú); a hátlemezek gyakran durvábban pontozottak, s rajtuk feltűnő egyenetlenségek, kiemelkedések és bemélyedések láthatók. Tojócsővük rendszerint hosszú 1. alcsalád: **Pimplinae**

1. alcsalád: **Pimplinae**

A fürkészek legnagyobb termetű fajai ebbe az alcsaládba tartoznak, többségük azonban középtermetű, s csak egész ritkán fordulnak elő közöttük kistermetű fajok is. A legtöbb faj fekete, ritkábban feketevörös színű, esetleg teljesen vörös vagy sárgás. Igen gyakran több-kevesebb fehér vagy sárga rajzolat látható a test különböző részein. Fejük általában lapos, szélesebb, mint amilyen hosszú, ritkábban gömb vagy kocka alakú. Rágójuk 1- vagy 2-fogú, eset-

leg lemezzett, fejpajzsuk általában az arcrésztől határozottan elkülönül. Szemük belső kerete ép, ritkábban többé-kevésbé kivájt, csápnyelük kívül igen sokszor mélyen kimetszett. Középhátuknak vagy van torhái barázdája, vagy nincs, középmellükön vagy megvan az elülső harántél (epicnemia), vagy hiányzik. Hátpajzsuk általában lapos, ritkábban domború, esetleg tüskés. Áltorszelvényükön csak egész kivételesen észlelhetők elkülönített mezők, általában csak 2 hosszanti vagy hátulsó harántél látható. Szárnyukon az areola ülő vagy nyeles, esetleg hiányozhat. Az areola legtöbbször háromszögű (valójában a háromszög alapja tört vonal, s így inkább szabálytalan négyszögről van szó), esetleg négyszögű. Lábaik legtöbbször hosszúak, karcsúak, de lehetnek rövidek, zömökek vagy rendkívülien nyújtottak is (hátulsó lábak). Potrohuk legtöbbször ülő, néha nyeles; alakja igen változó, lehet zömök és szelvényei jóval szélesebbek, mint amilyen hosszúak, de nemritkán az elülső szelvények megnyúltak, és hosszuk a hátulsó szélességük többszöröse is lehet. A potroh néha — főleg a végén — oldalról többé-kevésbé összenyomott. A hátlemezek skulptúrája lehet igen finom, olykor szinte sima és fényes, de legtöbbször igen durva és erősen pontozott. Nemritkán különböző egyenlenségek is láthatók a hátlemezeken, többé-kevésbé erős kiemelkedések és bemélyedések, ferde és harántirányban húzódó vajatok stb. A nőstényeken az utolsó haslemez olykor feltűnően nagy, úgyhogy a potrohvégén is túlér. Tojócsövük legtöbbször közel olyan hosszú, mint maga a potroh, sokszor azonban többszörösen is hosszabb, mint az egész test, és csak egészen ritkán igen rövid, szinte rejtett.

Az alcsalád több ezerre tehető faja az egész világon előfordul. Legfőképpen Lepidoptera-, Hymenoptera- és Coleoptera-lárvák elősködői, ritkábban pókokban találhatóak. Magyarországon az alcsalád 19 nemzetségének 60 nemébe tartozó 345 faja fordul elő. További 8 nem, valamint 164 faj kimutatása várható.

A n e m e k h a t á r o z ó k u l c s a

- 1 (26) A csáptő vége egyenesen lemezzett, külső felületén azonban legfeljebb csak igen kissé kimetszett.
- 2 (17) Rágóik 1-fogúak. Az előmell 2 lebenyének végén áttetsző, lemezszerű nyúlvány van. A tükörsejt hiányzik (8. nemzetség: *Xylonomini* partim) (= *Xoridini*).
- 3 (4) A potroh 1. hátlemezén harántárok húzódik (33. ábra), benne hosszanti ráncokkal. Az erecske antefurcalis, a kurtaér a közepe alatt törik meg. Arcrészük igen durván ráncolt, szárnyjegyük aránylag keskeny és hosszú. A csápok mély árokban ízesülnek, tövük között magas kiemelkedés látható 25. nem: **Gonophonus** FÖRST.
- 4 (3) A potroh 1. hátlemezén nincs harántárok, legfeljebb oldalt van egy kis bemélyedés, de ez sohasem éri el a hátlemez közepén húzódó hosszanti éleket, illetve nem húzódik át az ezektől elhatárolt középső mezőn. Az erecske postfurcalis (a *Neoxylonomus*-fajokon kissé antefurcalis). Arcrészük kevésbé durván skulptúrált, s a csápok ízületei között legfeljebb csak alacsony kiemelkedés látható.

- 5 (8) Szárnyjegyük rövid, hossza a legnagyobb szélességének legfeljebb 3-szorosa.
- 6 (7) A potroh 1. hátlemezének oldalán ferde irányban erős árok húzódik, aminek következtében a hátlemez felülnézetben befűzöttnek látszik (34. és 35. ábra). Vállcsúcai hegyesek, az előháton erős oldalgödrök láthatók. Hátpajzsuk, utópajzsuk és áltorszelvényük domború (= *Xylonomus* GR. partim) 26. nem: **Xorides** LATR.
- 7 (6) A potroh 1. hátlemeze nem, vagy csak kevésbé befűzött, legfeljebb a légzőnyílások emelkednek ki. Vállcsúcaik lekerekítettek, az előháton harántirányban 1—1 oldalárok húzódik. Hátpajzsuk, utópajzsuk és áltorszelvényük egészen lapos 27. nem: **Xylonominus** CLÉM.
- 8 (5) Szárnyjegyük hossza a legnagyobb szélességének 4—6-szorosa.
- 9 (14) A potroh 1. hátlemezén 2, többé-kevésbé erős hosszanti él fut végig, vagy a hátulsó harmadánál ferde árok húzódik befelé, de legfeljebb a középmezőt elhatároló hosszanti élekig.
- 10 (11) A potroh 1. hátlemezének hosszanti élei gyengék, olykor alig láthatók; a hátulsó harmadban ferde árok húzódik a hosszanti élekig. A nőstények csápján nincs világos gyűrű, a hímek csápját hosszú szőrszálak borítják (37. ábra) 28. nem: **Macrosterotrichus** KOK.
- 11 (10) A potroh 1. hátlemezének hosszanti élei határozottak. A nőstények csápjá fehér gyűrűs, a hímek csápján nincsenek elálló szőrszálak.
- 12 (13) Hátsó csípőikön sűrű, finom harántráncok vannak. Testük karesú, hosszú, potrohuk azonban legfeljebb másfélszer olyan hosszú, mint a fej és a tor együttesen (39. ábra) 30. nem: **Sichelia** FÖRST.
- 13 (12) Hátsó csípőik simák, fényesek. Testük még hosszabb, a potroh legalább kétszer olyan hosszú, mint a fej és a tor együttesen (= *Moerophora* FÖRST.) 29. nem: **Xylonomus** GR.
- 14 (9) A potroh 1. hátlemezén nincsenek hosszanti élek, vagy ha vannak, akkor nem húzódnak a hátulsó szegélyig.
- 15 (16) Testük nyúlánk; az 1. potrohszelvény hossza a szélességének legalább kétszerese. A nőstények csápvége nem vastagabb (= *Rhadina* FÖRST.) 31. nem: **Rhadinopimpla** SCHULZ
- 16 (15) Testük zömök; az 1. potrohszelvény alig hosszabb, mint amilyen széles. A nőstények csápvége megvastagodott [32. nem: **Neoxylonomus** CLÉM.]

- 17 (2) Rágóik 2-fogúak, az előmellen nincsenek áttetsző, lemezszerű nyúlványok.
- 18 (19) A szárnyak erezete erősen redukált (67. ábra), a csáp 13-izű (16. nemzetség: *Neorhacodini*) (= *Rhacodes* RUSCHKA)
[62. nem: *Neorhacodes* HEDICKE]
- 19 (18) A szárnyak erezete kevésbé csökevényes, a csápízek száma jóval több, mint 13.
- 20 (23) Homlokukon nincs szarvacska, hátulsó combjukon nincs fog; tükrösejtjük hiányzik, az áltorszelvényen hosszanti élek vannak.
- 21 (22) Hátulsó lábpáruk, de különösen azok csípői feltűnően erősek és hosszúak (51. ábra); áltorszelvényük megnyúlt, a torháti barázdák nem túl erősek. Potrohuk csak a végén oldalról összenyomott, a tojókészülék egyenes, hossza a potroh hosszának alig $\frac{1}{4}$ -e (11. nemzetség: *Collyriini*) (= *Pachymerus* GR.) 40. nem: *Collyria* SCHIÖDTE
- 22 (21) A hátulsó lábpár nem feltűnően erős és hosszú, az áltorszelvény sem nyújtott, a torháti barázdák mélyek. Potrohuk esetleg már a 2. szelvény végétől kezdődően oldalról összenyomott. Tojókészülékük olyan hosszú, mint a potroh, a vége lefelé hajlik (8. nemzetség: *Xylonomini* partim)* [33. nem: *Tropistes* GR.]
- 23 (20) Homlokukon szarvacska van, vagy pedig hátulsó combjukon fog. Tükrösejtjük nincs, az áltorszelvény határozott mezőkre oszlik (6. nemzetség: *Odontocolonini*).
- 24 (25) Homlokukon határozott szarvacska látható (7. ábra: G), hátulsó combjukon azonban nincs fog (= *Mitroboris* HLMGR.)
19. nem: *Ichnocerus* GR.
- 25 (24) Homlokukon nincs szarvacska, viszont hátulsó combjukon erős fog nyúlik ki (7. ábra: B). (= *Odontomerus* GR.)
20. nem: *Odontocolon* CUSHM.
- 26 (1) A csáptő külső felülete többé-kevésbé mélyen kimetszett.
- 27 (28) A fejpajzs az arcrésztől nem különül el, elöl megnyúlt és túlér a rágók tövéen is (7. ábra: F). Szárnyerezete különleges (68. ábra), tor-szelvénye mezőkre osztott (17. nemzetség: *Laptonini*)
63. nem: *Lapton* KLUG
- 28 (27) A fejpajzs az arcrésztől élesen elhatárolt, vagy a szárnyerezet eltérő.

* A nem rendszertani helye bizonytalan, minthogy az Acoenitini nemzetséggel is mutat hasonlóságot.

29 (32) A 2-fogú rágók felső foga feltűnően erős és széles (7. ábra: E) (19. nemzetség: *Banchini*).

30 (31) A csápízület előtt erős, hosszanti, felül kis fogban végződő kiemelkedés van, a hátpajzson nincs függelék. A potroh 1. hátlemeze a törész és a légzőnyílások között púpszerűen kiemelkedik (7. ábra: A), az áltorszelvényen nincsenek élek

68. nem: **Rhynchobanchus** KRIECHB.

31 (30) A csápízület előtt nincs kiemelkedés, hátpajzsukon sokszor erős, tüskeszerű nyúlvány van, vagy legalábbis a hátulsó szegélye csúcsosan kiemelkedik. A potroh 1. hátlemeze nem púpos, s az áltorszelvényen legalább hátulsó harántél van (= *Corynephanes* WESM.)

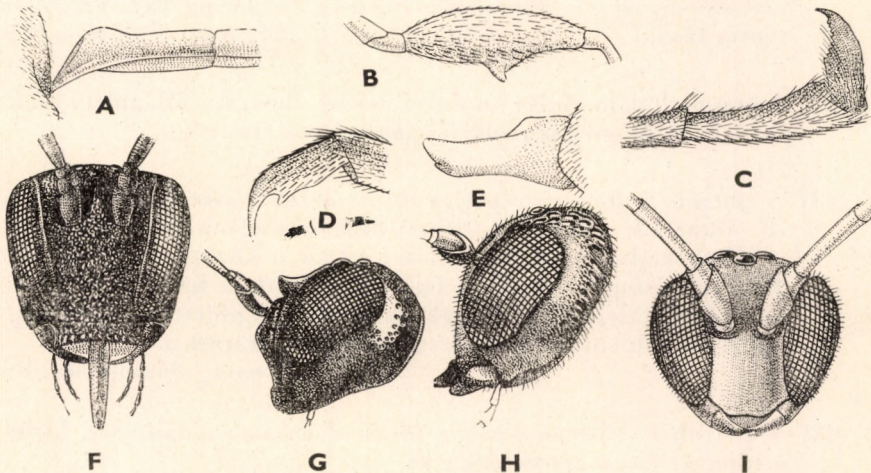
67. nem: **Banchus** F.

32 (29) Rágóik 1- vagy 2-fogúak, utóbbi esetben azonban a felső fog sohasem feltűnően erősebb, mint az alsó.

33 (42) Középmellükön nincsen elülső harántél.

34 (35) A nőstények utolsó haslemeze megnyúlt és a potroh végén is túlér (49. ábra: A—C). A hímek potrohvége oldalról összenyomott, 7. és 8. hátlemezüik hosszabb, mint az előző lemezek. (10. nemzetség: *Coleocentri*) (= *Macrocoleus* DESV.)

39. nem: **Coleocentrus** GR.

7. ábra. A: *Rhynchobanchus bicolor* KRIECHB. 1. potrohszelvénye — B: *Odontocolon pinetorum* THOMS. ♂ hátulso combja — C: *Lampronota*-faj karma — D: *Deuteroxorides albitarsus* GR. ♀ elülső karma — E: *Banchus falcatorius* F. rágója — F: *Lipton femoralis* NEES ♀, G: *Ischnocerus filicornis* KRIECHB. ♂, H: *Neoxorides nitens* GR. ♂ és I: *Schizopyga podagratica* GR. ♀ feje (Eredeti)

- 35 (34) A nőstények utolsó haslemeze nem nyúlik túl a potroh végén, a hímek potroha felülről lapított. Hátlemezeik hátrafelé többé-kevésbé megrövidülnek. A torháti barázdák erősek, az általuk határolt középső rész púpszerűen kiemelkedik (7. nemzetség: *Neoxoridini*) (= *Poemeniini*).
- 36 (39) Rágóik 1-fogúak; tükörsejtjük — legalábbis a hazai nemek fajainak — nincs.
- 37 (38) Az összetett szemek külső, de főleg felső kerete mentén kiemelkedésekből és ráncokból álló, aránylag magas koszorú húzódik (7. ábra: H). A nőstények karmán nincs fog (= *Xorides* auct. nec LATR. partim) 22. nem: *Neoxorides* CLÉM.
- 38 (37) Az összetett szem mentén nincs kiálló koszorú. A nőstények karmán erős fog van (7. ábra: D) (= *Xorides* auct. nec LATR. partim) 21. nem: *Deuterororides* VIERECK
- 39 (36) Rágóik 2-fogúak.
- 40 (41) Tükörsejtjük nincs, potrohuk legfeljebb másfélszer olyan hosszú, mint a fej és a tor együttesen; a potroh 1. hátlemeze 2—2½-szer hosszabb, mint amilyen széles hátul. A rágók felső foga tompa és az alsónál jóval rövidebb 23. nem: *Poemenia* HLMGR.
- 41 (40) Tükörsejtjük van, a potroh közel kétszer olyan hosszú, mint a fej és a tor együttes hossza, az 1. hátlemez legalább háromszor hosszabb, mint amilyen széles hátul. A rágók fogai hegyesek s majdnem azonos erősségűek (= *Euchorides* CRESS., *Phthinodes* TSCHERK., *Lissonotopsis* HAB.) 24. nem: *Calliclisis* FÖRST.
- 42 (33) Középmellükön elülső harántél van (8. ábra: A—B), amely csak egészen kivételesen hiányzik (*Cephaloglypta* OBRTEL).
- 43 (44) A potroh 1. hátlemezének a tövén oldalt határozott fog nyúlik ki (8. ábra: L); a karmok erősen fésűsfogazottak. A tükörsejt nagy, rombusz alakú, kissé nyeles; a kurtaér a közepe alatt törik meg. Rágójuk 1-fogú, potrohuk felülről lapított, a hátlemezeken különböző egyenetlenségek vannak (mint pl. az Ephialtini nemzetség tagjain). Rozsdavörös fajok (= *Gnathophya* SCHMIED.) 64. nem: *Odinophora* FÖRST.
- 44 (43) A potroh 1. hátlemezének a tövén nincsenek oldalfogak, legfeljebb a légzőnyílások emelkednek ki.
- 45 (48) A tükörsejt nagy, rombusz alakú, a fejpajzs elöl erősen megnyúlt, a közösér megtört, csonkgerük határozottan megvan. A kurtaér a közepe felett törik meg (70. ábra) (18. nemzetség: *Exetastini*).

- 46 (47) A csápостor a vége felé erősen elvékonyodik, a hátulsó comb közepén kiszélesedik; a tojókészülék rövidebb, mint a potroh, rendszerint a potroh fél hosszát sem éri el (= *Allexetastes* KOK., *Pseudoexetastes* MEYER) 65. nem: **Exetastes** GR.
- 47 (46) Csápjuk a vége felé alig vékonyodik el, vagy hátulsó combjuk feltűnően vékony, párhuzamos oldalú; a tojókészülék olyan hosszú, mint a potroh, csak ritkán valamivel rövidebb 66. nem: **Leptobatus** GR.
- 48 (45) Tükörsejtjük nincs, vagy az egészen más alakú; ha rombusz alakú (pl. az *Arenetra* nem fajain), úgy a fejpajzs nem nyúlt meg.
- 49 (54) Középhátuk durván, erősen harántirányban ráncolt (5. nemzetség: *Rhyssini*).
- 50 (51) A fejpajzs elülső szegélye a középén rendszerint fog alakúan megnyúlt, a potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye egyenes. A nőstények 2. haslemezén a bütykök a szelvény közepén ülnek, vagy egyes fajokon hiányozhatnak 16. nem: **Rhyssa** GR.
- 51 (50) A fejpajzs elülső szegélye egyenesen lemetszett, sőt esetleg kissé kimetszett, a potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye a 3.-tól kezdődően többé-kevésbé kikanyarított. A nőstények 2. haslemezén a bütykök elöl, a tő közelében helyezkednek el.
- 52 (53) A potroh 3—5. hátlemezeinek hátulsó szegélye csak kevésbé kikanyarított, az áltorszelvény légzőnyílása közel kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles, s az áltorszelvény elülső szegélyétől általában háromszor olyan távol fekszik, mint amilyen hosszú. Egyetlen Magyarországon előforduló faja 11—22 mm hosszú, fekete 17. nem: **Rhyssella** ROHWER
- 53 (52) A hátlemezek hátulsó szegélye mélyebben kimetszett (24. ábra), az áltorszelvény légzőnyílása hosszabb, közel háromszor olyan hosszú, mint amilyen széles, s az áltorszelvény elülső szegélyéhez közelebb helyezkedik el. Általában nagytestűek (30 mm hosszú, sárgás vagy vöröses rajzolatú fajok) (= *Thalessa* HLMGR.) 18. nem: **Megarhyssa** ASHM.
- 54 (49) Középhátukon nincsenek feltűnő harántráncok.
- 55 (64) Potrohvégük, esetleg szinte az egész potroh oldalról összenyomott, a nőstények potrohának utolsó haslemeze jóval túlnyúlik a potrohvégén, csápjuk aránylag rövid, zömök (9. nemzetség: *Acoenitini*).
- 56 (57) Háromszög alakú, kicsiny, nyeles tükörsejtjük van (42. ábra). Az áltorszelvényen nincsenek határozott mezők, ráncoltan pontozott,

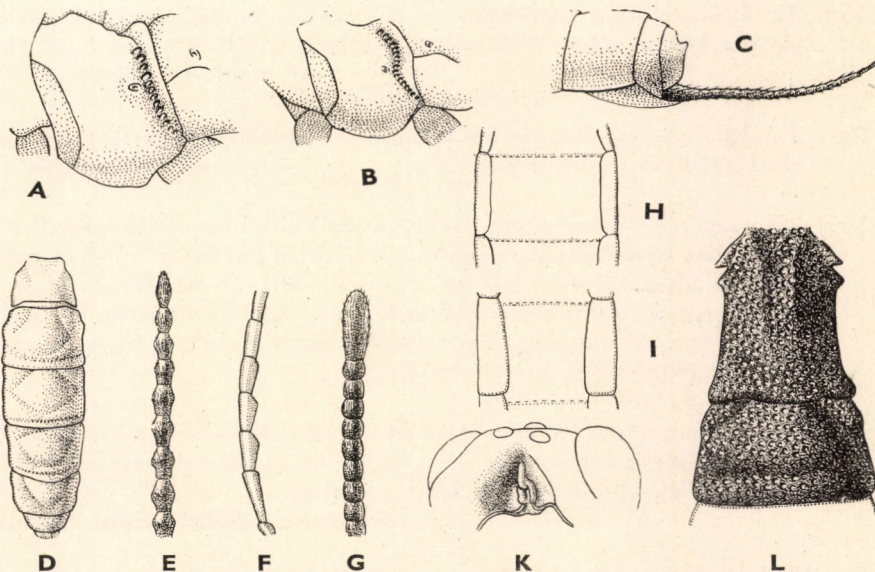
hátulsó részén közepén legtöbbször alig skulptúrált, fényes. Erőteljes torhái barázdájuk van, tojócsövük a potrohnál hosszabb
34. nem: **Mesoclistus** FÖRST.

- 57 (56) Tükörsejtjük nincs, illetve ha van, akkor nyitott.
- 58 (59) A visszafutó-ér a tükrösejt külső ere előtt húzódik (47. ábra); a nőstények csápján, valamint mindkét ivar hátulsó lábszártövéén világos gyűrű van. A tojócső olyan hosszú, mint az egész test (= *Sphalerus* KRIECHB.)
38. nem: **Arotes** GR.
- 59 (58) A visszafutó-ér a tükrösejt külső ere mögött húzódik (46. ábra).
- 60 (61) A torhái barázdák gyengék vagy teljesen hiányoznak. A tojócső majdnem olyan hosszú, mint az egész test, a középső és az elülső karmok csúcsa előtt tompa fog látható
37. nem: **Acoenitus** LATR.
- 61 (60) A torhái barázdák erőteljesek, a középhát középső lebenye erősen kiemelkedik; a tojócső rövidebb, mint a potroh.
- 62 (63) Csonkaere nincs, vagy ha van, akkor is csak alig látható; szárnyai legfeljebb gyengén füstösek
35. nem: **Phaenolobus** FÖRST.
- 63 (62) Hosszú, határozott csonkaere van, szárnyai barnásak, esetleg feketések; a nőstények utolsó haslemeze még hosszabb, mint a rokon nemek nőstényein (44. ábra: A—B)
36. nem: **Chorischizus** FÖRST.
- 64 (55) Potrohuk oldalról nem összenyomott, a nőstények utolsó haslemeze általában nem nyúlik túl a potrohvégén.
- 65 (74) A hátlemezek (általában a 2—4.) alapjának közepéből 1—1 ferde irányú oldalárok indul ki, s a hátulsó szeglet felé húzódik (53. ábra).
- 66 (69) A 2—4. (♀) vagy 2—5. (♂) hátlemez hátulsó részén harántirányban még egy vájat is húzódik, amely a ferde árkokkal együtt háromszögű teret zár be (54. ábra) (13. nemzetség: *Lycorini*).
- 67 (68) Homlokuk erősen benyomott s a mélyedésből 3 határozott fog nyúlik ki (8. ábra: K)
[44. nem: **Cephaloglypta** ÖBRTEL]
- 68 (67) Homlokukon nincsenek fogak
45. nem: **Lycorina** HLMGR.
- 69 (66) A hátlemezekeken csak ferde irányú árkok húzódnak (12. nemzetség: *Glyptini*).
- 70 (71) Tükörsejtjük nincs
43. nem: **Glypta** GR.

- 71 (70) Tükörsejtjük van.
- 72 (73) Homlokukon 2 erőteljes fog ül 42. nem: **Hoplitophrys** FÖRST.
- 73 (72) Homlokukon nincsenek szarvak vagy fogak, s az áltorszelvény mezői határozatlanok 41. nem: **Teleutaea** FÖRST.
- 74 (65) A potroh hátlemezein nincsenek ferde irányú árkok.
- 75 (104) A potroh hátlemezein főleg a 2. hátlemeztől kezdődően különböző, többé-kevésbé erős egyenetlenségek (dudorok, bemélyedések, vájatok) láthatók, a hátlemezek legtöbbször erősen és sűrűn pontozottak.
- 76 (77) Az áltorszelvény légzőnyílásai hosszúkásak, megnyúltak, a torhái barázdák párhuzamosak (4. nemzetség: *Theroniini*)
15. nem: **Theronia** HLMGR.
- 77 (76) Az áltorszelvény légzőnyílásai kerekerek vagy tojásdadok, vagy csak egész ritkán megnyúltak; torhái barázdák nincsenek, vagy ha vannak, úgy hátrafelé összetartók.
- 78 (87) Az előhát többé-kevésbé nyak alakúan megnyúlt. A tükrösejt legtöbbször hiányzik, a torhái barázdák mélyek, a karamízek általában erősen megvastagodottak és a potrohszelvények — különösen az elülsők — rendszerint négyzetesek (14. ábra) (2. nemzetség: *Polyphinctini*).
- 79 (80) A fejpajzs az arcrésztől nem különül el (7. ábra: I), összetett szemek szőrösek, a belső szemkeret kissé kivájt. Lábaik rövidek, erősek és különösen a combok vastagok. A tojókészülék egészen rövid
7. nem: **Schizopyga** GR.
- 80 (79) Fejpajzsuk az arcrésztől elkülönül, az összetett szemek nem szőrösek.
- 81 (82) A potroh utolsó haslemeze a potroh végéig ér és a tojókészülék tövét felülről fedi. A tojókészülék egyébként felfelé hajlik és rövidebb a potroh felénél (8. ábra: C). A belső szemkeretek nagyjából párhuzamosak s nem, vagy alig kimetszettek 4. nem: **Clistopyga** GR.
- 82 (81) A potroh utolsó 2 hátlemeze a hasoldalra nyúlik, s a tojókészülék számára szinte csövet képez.
- 83 (84) A potroh középső hátlemezeinek bemélyedései romboid alakú felületet zárnak be (8. ábra: D); az elülső comb a közepén vastag, vége felé elvékonyodik s alsó felülete kivájt. A tojókészülék hossza alig éri el az 1. potrohszelvény hosszát 6. nem: **Colpomeria** HLMGR.
- 84 (83) A potroh középső hátlemezein nincsen élesen elhatárolt romboid alakú felület; az elülső combok más alakúak.

- 85 (86) A torhái barázdák előtt harántél húzódik, amely kétoldalt fogszerű nyúlványban végződik. Kurtaerük valamivel a közepe alatt gyengén megtörik (♀) vagy egyenes (♂). A tükörsejt belső ere általában hiányzik. A potroh hátlemezeinek egyenetlenségei gyengék (= *Symphylus* FÖRST.) [5. nem: *Acrodactyla* HAL.]
- 86 (85) A torhái barázdák előtt nincs harántél. A tükörsejt belső ere általában kifejlődött; az utolsó lábfejíz rendkívülien erős. A potroh hátlemezeinek egyenetlenségei határozottak
8. nem: *Polysphincta* GR.
- 87 (78) Az előtor nem feltűnően megnyúlt, a szárnyak legtöbbször van tükörsejtje.
- 88 (93) A középtori melloldal hátulsó, legtöbbször pontozott vájata egyenes, nem törik meg (8. ábra: A); a torhái barázdák általában gyengék és rövidek (1. nemzetség: *Pimplini*).
- 89 (90) Az 5. potrohszelvény oldallemeze a nőstényeken legalább háromszor (8. ábra: H), a hímeken pedig négyszer olyan hosszú, mint amilyen széles. Belső szemkeretük erősen kivájt (9. ábra: F). A tojókészülék vége lefelé görbül. A hímek arcrésze sárga. A csápostor a vége felé általában többé-kevésbé megvastagodik; a nőstényeken legalább az elülső 2 lábpár karmain széles fog van (9. ábra: C)
3. nem: *Apectis* FÖRST.
- 90 (89) Az 5. potrohszelvény oldallemeze a nőstényeken legfeljebb 2,5-szer, a hímeken pedig háromszor olyan hosszú, mint amilyen széles (8. ábra: I). A tojókészülék egyenes. A hímek arcrésze fekete.
- 91 (92) A hátulsó lábfejek 2. íze rövidebb a karomíznél, a csápok a végük felé kissé megvastagodnak, a szemek erősen kivájtak (9. ábra: H), a nőstények elülső karmain erős fog van. A pofák rövidek
2. nem: *Itoplectis* FÖRST.
- 92 (91) A hátulsó lábfejek 2. íze olyan hosszú, vagy valamivel hosszabb, mint a karomíz, a csápostor a vége felé elvékonyodik, a nőstények elülső karmain nincs fog, az összetett szemek legfeljebb laposan, szélesen kivájtak (9. ábra: G) (csak ritkán erősebben). A pofák hosszúak
1. nem: *Pimpla* F.
- 93 (88) A középtori melloldal hátulsó vájata megtörik (8. ábra: B), a torhái barázdák rendszerint erősebbek és hosszúak (3. nemzetség: *Ephialtini*).
- 94 (95) A visszafutó-ér szögben megtörik, s a töréspontból rövid függelék indul ki. A potroh 2—3. (♀) vagy 2—5. (♂) hátlemezen ferde vájatok vannak
9. nem: *Atractogaster* KRIECHB.

- 95 (94) A visszafutó-ér nem törik meg, kissé ívelt vagy egyenes. A potroh elülső és hátulsó hátlemezeinek a skulptúrája nagyjából azonos.
- 96 (97) Az áltorszelvényen 1 vagy esetleg több határozott mező van (area superomedia, area basalis); a potroh hátlemezei finoman, sűrűn skulptúráltak, legfeljebb egészen gyenge egyenetlenségekkel
[12. nem: **Delomerista** FÖRST.]
- 97 (96) Az áltorszelvényen nincsenek mezők, legfeljebb 2 hosszanti él.
- 98 (99) A fejpajzs elülső felében is domború, a pofák nagyon rövidek, a torháti barázdák határozottak, a kurtaér megtörik
10. nem: **Tromatobia** FÖRST.
- 99 (98) A fejpajzs az elülső részében benyomott.
- 100 (101) Tükörsejtjük nincs, az áltorszelvényen 3 feltűnő hosszanti dudor van; a hátulsó lábfejtő hosszabb, mint a következő 3 (♀), vagy 2 (♂) íz együttesen
11. nem: **Zaglyptus** FÖRST.
- 101 (100) Tükörsejtjük van.

8. ábra. A: Pimplini- és B: Ephialtini-faj középtori melloldala vázlatosan — C: *Clistopyga incitator* F. var. *haemorrhoidalis* GR. potrohvége — D: *Colpomeria*-faj potroha — E: *Xenacis caligata* GR. ♀ csápvége — F: *Ephialtes elegans* WOLDST. ♂ csápjának alsó része — G: *Cryptopimpla calceolata* GR. ♀ csápvége — H: *Apechthis rufata* GR. var. *resinator* THUNB. ♀ és I: *Pimpla flavicoxis* THOMS. ♂ 5. potrohszelvényének oldallemeze — K: *Cephaloglypta murinanae* BAUER ♀ feje hátultól — L: *Odinophora*-faj potrohtöve (A—B, H—I: PERKINS —, D, K: ÖBRTEL nyomán, a többi eredeti)

- 102 (103) A nőtények karmai erősen hajlottak, erős foggal (a fog csak ritka kivételként hiányzik). Testük legtöbbször fekete, csak ritkán barna vagy vörös rajzolattal, skulptúrája azonban mindig durva. A hátlemezek hátulsó szegélye sohasem fehéres. Olykor a hímek egyes csápízei kiszélesednek (8. ábra: F) (= *Epiurus* FÖRST., *Eremochila* FÖRST., *Iseropus* FÖRST., *Troctocerus* WOLDST., *Apisthes* SEYRIG, *Pseudopoemenia* KISS) 14. nem: **Ephialtes** SCHRK.
- 103 (102) A nőtények karmain nincsenek fogak. Mindkét ivar tora gyakran piros. A potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye fehér, a hátlemezek s főleg az áltorszelvény sima, fényes 13. nem: **Perithous** HLMGR.
- 104 (75) A potroh hátlemezein különös bemélyedések vagy kiemelkedések nincsenek.
- 105 (110) Áltorszelvényükön nincsenek élek, karmaik erősen hajlítottak (14. nemzetség: *Phytodietini*).
- 106 (107) Tükörsejtjük nincs, testük fényes, sima, karmaikon hosszú fésűfogak vannak 48. nem: **Weisia** SCHMIED.
- 107 (106) Tükörsejtjük van.
- 108 (109) Az áltorszelvény légzőnyílásai nagyok és hosszúkásak; a kurtaér jóval a közepe felett törik meg (55. ábra) (= *Heterolabis* KRIECHB.) 46. nem: **Procinetus** FÖRST.
- 109 (108) Az áltorszelvény légzőnyílásai kicsik és kerekék; a kurtaér a közepe alatt törik meg (56. ábra) 47. nem: **Phytodietus** GR.
- 110 (105) Áltorszelvényük mezőkre oszlik, vagy rajta még gyakrabban csak egyes élek észlelhetők, legalábbis a hátulsó harántél; egészen ritkán csak az áltorszelvény hátulsó részének harántráncoltsága jelzi ezt az élt (pl. az *Anarthronota* nem fajain), vagy kivételesen semmiféle él sincs (pl. az *Arenetra* nem fajain), karmaik csak gyengén hajlítot- tak (15. nemzetség: *Lissonotini*).
- 111 (112) Potrohuk nyeles (59. ábra), tövén durván rücskösen ráncolt, a vége felé mindinkább finoman skulptúrált. A tükörsejt hosszú nyelű, a tojókészülék olyan hosszú, mint a potroh 52. nem: **Taschenbergia** SCHMIED.
- 112 (111) Potrohuk ülő, legfeljebb az 1. hátlemezüik szűkül össze valamelyest a tövén; a csápostor utolsó ízei (főleg a nőtényeken) általában gyöngysorszerűen illeszkednek egymáshoz.
- 113 (114) Tükörsejtjük nincs. Az áltorszelvényen 2 hosszanti él van, vagy 1 sincs (*Asphragis* FÖRST. alnem). Az első csápostorízek igen megnyúl-

tak, a hímek 3—4. csápíze rendszerint kivájt, a torháti barázdák mélyek (= *Lampronota* auct. nec CURTIS)

49. nem: *Cylloceria* SCHIÖDTE

114 (113) Tükörsejtjük van.

115 (120) Az áltorszelvény légzőnyílásai nagyok, hosszúkás tojás alakúak.

116 (117) Zömök állatok, a 3. hátlemez hátulsó része keskenyebb, mint az elülső (58. ábra); karmaik hosszúak

50. nem: *Echthrodoxa* SCHMIED.

117 (116) Nyúlánk állatok, 3. hátlemezük hátul legalább olyan széles, mint elöl; a karmok rövidek.

118 (119) Homlokukon nincs szarvszerű kiemelkedés; tojócsövük rendszerint rövidebb, mint a test

57. nem: *Syzeuctus* FÖRST.

119 (118) Homlokukon 2 szarv alakú kiemelkedés van, a tojócső hosszabb, mint a test

58. nem: *Diceratops* FÖRST.

120 (115) Az áltorszelvény légzőnyílásai kicsinyek, kerekék.

121 (124) A csápostor utolsó ízei a nőstényeken gyöngysorszerűen illeszkednek egymáshoz, a potroh utolsó haslemeze elálló. Az 1. potrohszelvény mindkét ivaron hátrafelé erősen kiszélesedik

122 (123) A csápostor utolsó harmada a nőstényeken gyengén összenyomott, különálló, gömbölyű csápízekkel (8. ábra: G), az utolsó csápíz szinte kiszélesedett s legtöbbször olyan hosszú, mint az előtte levő 2 íz együttesen (= *Xenocornia* SCHMIED.)

55. nem: *Cryptopimpla* TASCHB.

123 (122) A nőstények utolsó csápostorízei szintén különállók, de szegletesek, az utolsó íz keskeny, alig valamivel hosszabb, mint az előtte levő (8. ábra: E). Fejük, toruk, de főleg áltorszelvényük rücskösen pontozott, fénytelen

54. nem: *Xenacis* FÖRST.

124 (121) A csáp utolsó ízei a nőstényeken nem illeszkednek gyöngysorszerűen egymáshoz, a potroh utolsó haslemeze legtöbbször a potroh végéig megnyúlt.

125 (126) Testük, de főleg fejük erősen szőrös, tükrösejtjük nagy, rombusz alakú, áltorszelvényük pontozott, rajta nincsenek sem mezők, sem élek

53. nem: *Arenetra* HLMGR.

126 (125) Testük nem feltűnően szőrös.

- 127 (128) A csápostor utolsó ízei erősen elkülönülnek egymástól
51. nem: **Anarthronota** SCHMIED.
- 128 (127) Az utolsó csápízek egymástól legfeljebb csak kevéssé különülnek el.
- 129 (130) A csáptő feltűnően megvastagodott, az utolsó csápíz közel olyan hosszú, mint az előtte levő, az utolsó ízek szélesebbek, mint amilyen hosszúak [56. nem: **Campocineta** SCHMIED.]
- 130 (129) A csáptő nem feltűnően vastag, az utolsó előtti ízek nem szélesebbek, mint amilyen hosszúak, az utolsó csápíz hosszabb, mint amilyen széles. A potroh elszórtan pontozott, vagy szinte sima, esetleg finoman, harántirányban ráncolt.
- 131 (132) Karmaik fésűsfogazottak vagy fűrészesek (7. ábra: C). Rendszerint fekete, nagytermetű fajok (= *Meniscus* SCHIÖDTE)
59. nem: **Lampronota** CURTIS
- 132 (131) Karmaikon nincsenek fogak, legfeljebb tövükön látható kisebb fog vagy szőrészál.
- 133 (134) Torhái barázdájuk mély, áltorszelvényükön hosszanti vájat és ezt szegélyező élek vannak. A potroh I. hátlemezén is erős hosszanti vájat húzódik [61. nem: **Gibbonota** HEINR.]
- 134 (133) Torhái barázdájuk határozatlan, áltorszelvényük pontozottan ráncolt, rücskös, csak hátul van harántéle 60. nem: **Lissonota** GR.

I. nem: **Pimpla** F.*

Általában közép-termetű fajok, feketék, ritkán kevés vöröses színeződéssel. Jellemző rájuk az áltorszelvény nagy, rendszerint nyújtott, tojásdad légzőnyílása, a fog nélküli karmok és a magasan a közepe felett törött kurtaér. Fejük szélesebb, mint amilyen hosszú, pofájuk hosszú, homlokuk általában benyomott, belső szemkeretük csak enyhén, olykor mélyebben kivájt. Csápostoruk, különösen a tőízek igen megnyúltak, s a csáp a vége felé elvékonyodik. Torhái barázdája nincs, vagy csak egészen jelentéktelen. A nőstények potroha elég zömök, szelvényei nagyrészt jóval szélesebbek, mint amilyen hosszúak, a hímeké megnyúltabb, különösen elülső szelvényei. A tojókészülék rövidebb, mint a potroh.

Lepkeshernyők elősködői, de levéldarázs- és bogárlárvák is szerepelnek gazdaállataikként. Faunaterületünkön ma 9 faja ismeretes. A kulcsban nem szerepel a *P. multipicta* KISS és a *P. sanguinolenta* KISS, minthogy ezek a *Tromatobia oculatoria* F. szinonímjai.

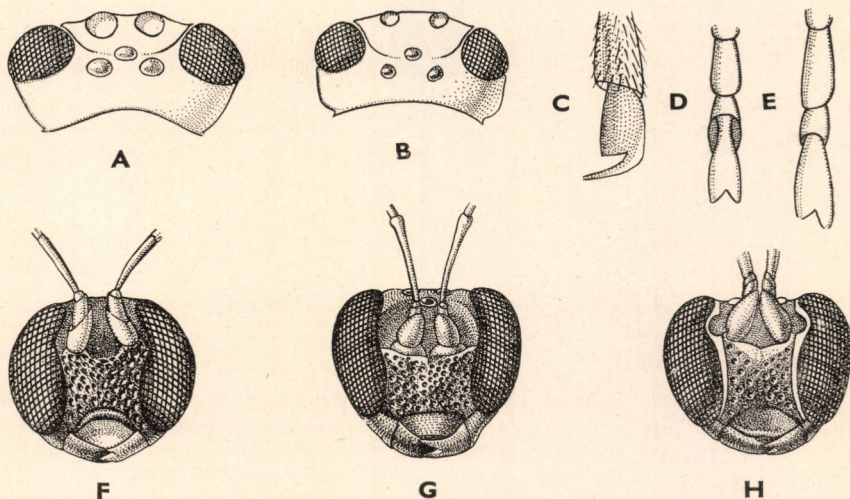
* A *Pimpla* nemben belül a múltban használatos alnemek egy része ma önálló nemként szerepel, más részük az *Ephialtes* nemben. Így ezt a sokáig egyik legnagyobb fajszámúnak tartott Ichneumonida-nemet ma már csak kevés faj képviseli.

- 1 (20) Nőstények.
- 2 (11) Az arcresz szőrei feketék, esetleg piszkosszürkék; a hátulsó lábszár tövén nincs fehéres gyűrű.
- 3 (8) A középtoroldal pontozása durva, sűrű, a közterecskék nem, vagy alig nagyobbak, mint maguk a pontok
- 4 (5) Tora igen sűrűn pontozott, a közterecskék általában igen kicsik, egész teste fénytelen. Lábai feketék, az elülső lábpár elülső oldala rendszerint sárga vagy vörös. Egyébként az állat teljesen fekete, ritkán a fejtetőn látható egy világosabb sáv és hátulsó combja többé-kevésbé vörös (var.?). Tojócsove közel olyan hosszú, mint a potroh egyharmada. 12—15 mm.

Közép- és Nyugat-Európából, valamint Grönlandból ismeretes, gyűjteményünkben van továbbá 1 Konstancából származó példány is. Az igen ritka faj faunaterületünkön ez ideig még nem került elő. Gazdaállatai a *Papilio machaon* L. és a *Laelia coenosa* HÜB. hernyói (= *aterrima* GR.)

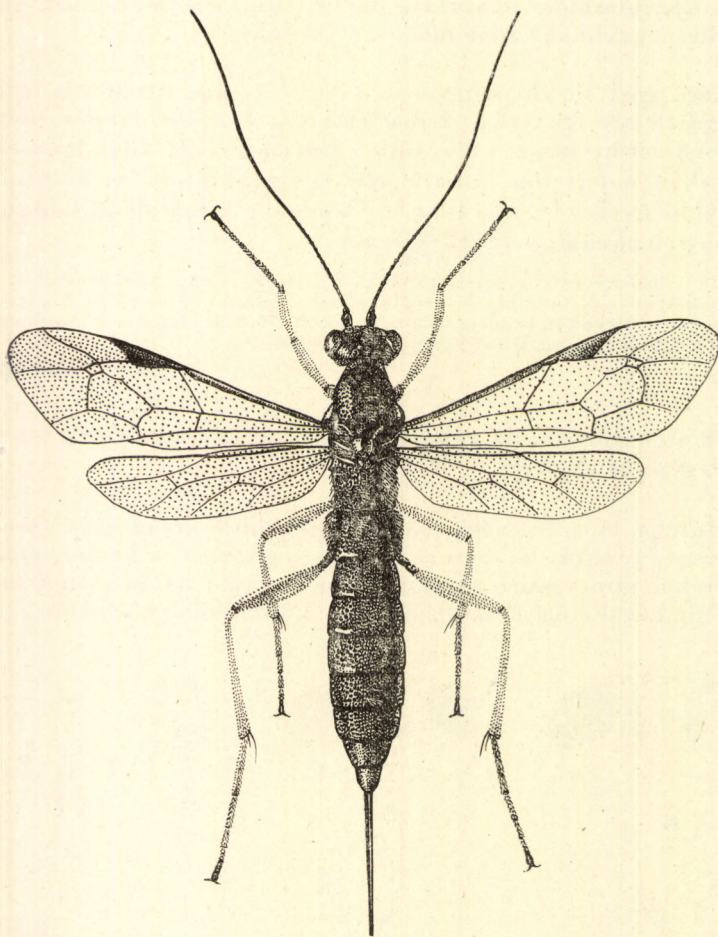
[**aethiops** CURT.]

- 5 (4) Szintén durván, de valamivel elszórtabban pontozott, fényes; lábai nagyrészt vörösek.
- 6 (7) Hátulsó lábszára végig vörös, legfeljebb csúcsán kissé feketés. Arcrésze (9. ábra: G) és tora durván pontozott, a bemélyített homlok olykor szinte sima, máskor többé-kevésbé harántirányban ráncolt. Feje hátul erősen elkeskenyedik. A toroldalak alsó része rendszerint

9. ábra. A: *Pimpla arctica* ZETT. ♀ és B: *P. sodalis* RUTHE ♀ feje hátulról — C: *Apechthis rufata* GR. ♀ elülső karma — D: *Pimpla contemplator* MÜLL. ♀ és E: *P. spuria* GR. ♀ elülső végső lábfejzei — F: *Apechthis rufata* GR. ♀, G: *Pimpla instigator* F. ♀ és H: *Itopectis maculator* F. ♀ feje (A—B és D—E: PERKINS nyomán, a többi eredeti)

szintén kissé ráncolt. Áltorszelvénye rücskös, potroha durván és sűrűn, hátlemezeinek hátulso szegélye, valamint utolsó hátlemezei finomabban és elszórtabban pontozottak. Teljesen fekete, csak lábai sárgászvörösek, kivéve a fekete csípőket, tomporokat és a hátulsó

10. ábra. *Pimpla instigator* F. ♀ (Eredeti)

lábfejeket. Szárnyjegye és szárnypikkelye is feketés, az utóbbin világos foltok lehetnek. Tojócsöve fele olyan hosszú, mint a potroh (10. ábra). 10–20 mm.

Közönséges palearktikus faj, amely faunaterületünkön is majdnem mindenütt előkerült (IV—X.). Számtalan lepkefaj hernyója ismeretes mint gazdaállata, SCHMIEDEKNECHT szerint levéldarazsak álhernyóiban és bogárlárvában is elősködik

instigator F.

V á l t o z a t a :

1. A potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye és a szárnyjegy vöröses. — A törzsalak között
var. **intermedia** HLMGR.

- 7 (6) Hátulsó lábszára teljesen fekete, legfeljebb töve olykor vörös. Faunaterületünk egyik legnagyobb *Pimpla*-faja, tojócsöve hosszabb, mint a fél potroh. Egyébként skulptúrájában és színében teljesen hasonló az *instigator* F.-hez. Hátpajzsa olykor sárga. 16—18 mm.

Mediterrán fajnak látszik. Faunaterületünkön Budapest környékéről, Csepelről, Fonyódról, Diósdról és Pécelről került elő, továbbá Cirkvenicáról és Noviról (V—VI.). *Celerio elpenor* L., *Perisomena caecigena* KAP. és *Mornio maura* L. hernyóiból neveltek (= *caligata* VOLL.)

illecebrator VILL.

- 8 (3) A középtor pontozása finomabb, jóval elszórtabb, a közterecskék általában legalább kétszer akkorák, mint maguk a pontok.

- 9 (10) Feje hátrafelé elkeskenyedik (9. ábra: A), hátulsó csípője vörös. Feje és tora meglehetősen finoman skulptúrált és elszórtan pontozott. Fekete, a szárnyjegy barna, gyakran a hátlemezek hátulsó szegélye vöröses. Lábai vörösek, az elülső csípők és tomporok, valamint a hátulsó comb vége, lábszára és lábfeje rendszerint fekete (a hátulsó lábszár töve néha vöröses), vagy a hátulsó teljesen vörös lábon csak a térdek és lábfejvégek barnák. 10—15 mm.

Észak-Európában gyakoribb, Közép-Európában ritka faj. Faunaterületünkön a Radnai-havasokból és Nyustyáról került elő (VII.). A *Cerapteryx graminis* L. hernyójának elősködője (= *laponica* THOMS.)

[**arctica** ZETT.]

- 10 (9) Feje hátul nem keskenyedik el (9. ábra: B), összes csípői, a hátulsó lábszár vége és a hátulsó lábfejek feketék. Tojócsöve rövidebb, mint a potroh fele. Kisebb termetű *instigator*-példányokkal könnyen összetéveszthető, de finomabb skulptúrája, a fej alakja és a lábak sötétebb vörös színe könnyen elkülöníti azoktól. A szárnypikkely és a szárnyjegy szinte fekete, az utóbbi tövén világosabb. 8—10 mm.

Észak- és Közép-Európából (Alpok) került elő, továbbá Alaszkából és Grönlandról. Magyarországon a Budai-hegyekből (Hársborkorhegy, Remetehegy) ismeretes (VI.). *Oreopsyche*-fajok hernyóinak elősködője (= *Nordenskiöldi* HLMGR., *longiceps* THOMS., *nigrohirsuta* STROBL, ? *cheloniae* GIR.)

sodalis RUTHE

- 11 (2) Az arcrész szőrei fehérek és sokszor ezüstösen csillognak; a hátulsó lábszárak tövén rendszerint világos gyűrű van.
- 12 (13) A középtor melloldala sűrűn pontozott, a közterecskék alig nagyobbak, mint maguk a pontok. Középháta szintén sűrűn pontozott, a szárnypikkely előtt rendszerint világos vonalka húzódik. Áltorszelvénye rücskös, fénytelen, hátul sima, fényes. A potroh 1. hátlemezeinek hosszanti élei, valamint a többi hátlemez egyenetlenségei gyengék. Tojókészüléke olyan hosszú, mint a potroh fele. Fekete,

szárnypikkelye fehéres, szárnyjegye sötét, tövén és csúcsán világos. Lábai vörösek, a csípők, a tomporok, a hátulsó térdek, valamint a fehérgyűrűs hátulsó lábszárak feketék (utóbbiak esetleg vörösesek). A középső lábszártőn szintén gyakran világos gyűrű van. A potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye gyakran vörös. 5—12 mm.

Igen közönséges palearktikus faj, amely Amerikában is felbukkant. Magyarországon is általában elterjedt, bár nem túl gyakori (V—VIII., X.). Gazdajaként számtalan lepkefaj hernyója ismeretes (= *examinator* F., *opacellata* DESV., *padella* TORKA)

turionellae L.

Változatai:

1. Csípői és hátpajzsa vörös	ab. Moraguesi SCHMIED.
2. A hátulsó lábszár világos gyűrűje vörös színű	ab. rufoannulus HELLÉN
- 13 (12) A középtor melloldala és a középhát pontozása sokkal finomabb és különösen az oldalakon igen elszórt. A szárnypikkely előtt nincs világos vonalka.
- 14 (15) A 4. potrohszelvény oldallemezének hossza több mint kétszerese a szélességének (11. ábra: F). A hátlemezen erőteljes mikroskulptúra észlelhető, és hátulsó szegélyük is fénytelen. Fekete, a csápостor töve alul, valamint a hátpajzs gyakran sárga foltos. Szárnypikkelye sárga, ritkán vöröses vagy fekete. Lábai vörösek, az elülső csípők néha feketék, a középső lábszár tövén fakó gyűrű van, a hátulsó combvégek feketések, a hátulsó fekete vagy vörös lábszáron fehér gyűrű van. Hátulsó lábfeje vörös vagy feketés. 5—10 mm.

Észak- és Közép-Európából ismeretes. Faunaterületünkön a Budai-hegyekből, a Bükk hegységből, a Kőszegi- és Pilisi-hegyekből, Hévízről, Órszentmihályról és Sátorlajújhelyről került elő, továbbá Erdélyből és Szlovákiából is (IV—VII.). Gazdaállata a *Thecla quercus* L. hernyója (= *mixta* RATZB., *turionellae* L. var. 3. GR., *turionellae* L. var. *conmixta* KISS)

flavicoxis THOMS.

- 15 (14) A 4. potrohszelvény oldallemeze alig hosszabb, mint amilyen széles (11. ábra: D). A potroh hátlemezeinek mikroskulptúrája sokkal erőteljesebb és hátulsó szegélyeik simák, fényesek.
- 16 (17) A hátulsó comb vége fekete, a 2. potrohszelvény oldallemeze keskeny (11. ábra: C), arca elszórtan pontozott; a tojócső közel olyan hosszú, mint az első 3 potrohszelvény együttesen. Fekete, lábai vörösek, az elülső csípők és tomporok rendszerint feketék, a középső lábszár tövén sokszor fakó gyűrű látható, a hátulsó lábszár fekete, fehér gyűrűvel a tő közelében, a hátulsó lábfejek feketék. 6—9 mm.

A ritka dél-európai fajból faunaterületünkön ez ideig csak hímek kerültek elő, és pedig a Kőszegi-hegyekből, a Karszt vidékéről, Ungvárról és Szászkezdről (V—VI., VIII.) (= *geniculatus* HENSCH)

melanacrias PERK.

- 17 (16) A hátulsó comb teljesen vörös, a 2. potrohszelvény oldallemeze szélesebb (11. ábra: A), arca sűrűbben pontozott.
- 18 (19) A tojócső hossza az első 3 szelvény együttes hosszával majdnem azonos, a hátulsó lábszár töve közelében sárga vagy vöröses gyűrű van. Az elülső lábfejek 4. ízének hossza felülnézethen majdnem azonos a szélességével (9. ábra: E). Homloka sima, esetleg kissé vagy erősebben ráncolt, középháta finoman pontozott, oldala elszórtan, alsó részén kissé ráncolt, fényes. Áltorszelvénye durván rücskösen pontozott, hátrafelé mind simább, oldala olykor elég durván ráncoltan pontozott. Potroha elöl durván, hátrafelé finomabban pontozott; tojókészüléke olyan hosszú, mint a potroh fele. Fekete, csápостora barnás, szárnyjegye szinte fekete, tövén világos. Lábai vörösek, az elülső csípők töve fekete is lehet. A hátulsó lábszárvégek és lábfejek sötétbarnák. Egyébként a lábak színe igen variálós; a csípők ugyanis feketék is lehetnek, vagy a hátulsó lábszár töve vörös. 6—15 mm.

Elszórtan egész Európában előfordul; Magyarországon elég gyakori, még késő ősszel is mindenütt gyűjthető (IV—XI.). A *Depressaria heracleana* DEC. hernyójának elősködője (= *strigipleuris* THOMS., *nilotica* SCHMIED.)

spuria GR.

- 19 (18) A tojócső csak olyan hosszú, mint az első 2 szelvény együttesen, a hátulsó lábszáron fehér gyűrű van. Az elülső lábpár 4. lábfejéje felülnézethen erősen kimetszett, alig fele olyan hosszú, mint amilyen széles (9. ábra: D). Feje és tora aránylag finoman skulptúrált, fényes. Áltorszelvénye rücskös, hátul sima, fényes, légzőnyílása alig nyújtott, majdnem kerek. Potroha sűrűn, elég durván pontozott. Fekete, csápja barna, szárnypikkelyén ritkán világos foltok vannak, szárnyjegye barna, tövén világos. Lábai vörösek, csak a hátulsó fehérgyűrűs lábszárak, valamint a lábfejek feketék. Színezete különben eléggé variálós: a hátpajzson világos foltok lehetnek, a potroh többékevésbé vörös stb. 5—12 mm.

Közönséges palearktikus faj. Magyarországon mindenütt előfordul, egyik leggyakoribb *Pimpla*-fajunk (IV—IX.). Számtalan lepkefaj hernyójában elősködik (= *turionellae* auct. nec L., *Ichneumon geniculatus* FOURCR.)

contemplator MÜLL.

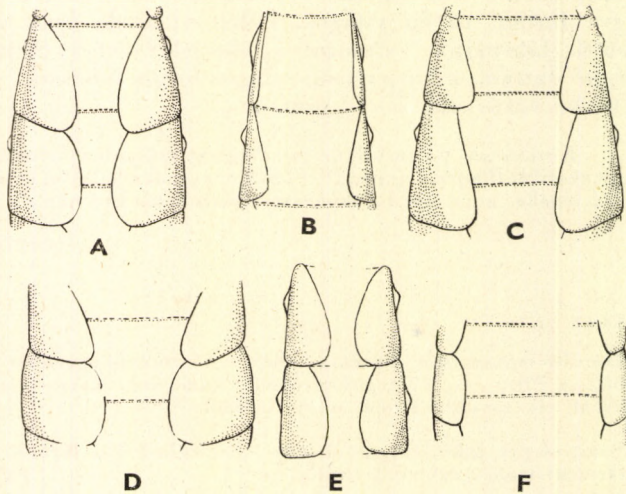
Változatai:

1. Hátulsó fehérgyűrűs lábszára vörös. — A Budai-hegyekből, a Mecsek hegységéből, a Pilisi- és Kőszegi-hegyekből, Pomáizról, Kalocsáról és Mártonkátáról került elő, továbbá Erdélyből és Noviból
var. **rufotibia** MORL.
2. Szárnyjegye fakó, sárgás. 4 mm. — Lelőhelyei a Budai- és a Pilisi-hegyek, Órszentmiklós, valamint Erdély
var. **rufistigma** MORL.
3. Az elülső csípők és tomporok feketék. — A Budai-hegyekből, a Mátrából, a Mecsek hegységéből, Győr, Pomáz és Órszentmiklós környékéről, valamint Erdélyből került elő
var. **melanaria** HELLÉN

- 20 (1) Hímek.
- 21 (30) Arcának szőrei feketék, a potroholdallemezek keskenyek.
- 22 (27) A középtor melloldalai durván, sűrűn pontozottak, a középső csápízeken (6—9.) hosszanti élek vannak.
- 23 (24) Lábai feketék, az 1. lábpár elülső felülete némi sárgás színeződéssel. Tapogatói sötétek. A nőstényhez teljesen hasonló, fénytelen. 12—15 mm [aethiops CURT.]
- 24 (23) Lábai nagyrészt sárgászörösek; a csípők és tomporok feketék.
- 25 (26) Hátsó lábszára sárgászörös, tapogatói legalább részben világosak, egyébként színben, skulptúrában és nagyságban a nősténnyel egyezik instigator F.

Változatai:

1. A szárnyjegy és a hátlemezek hátsó szegélye vöröses var. *intermedia* HLMGR.
 2. Hátpajzsán világos foltok vannak [var. *processionae* RATZB.]
 3. A hátsó lábszárvég fekete. — A Budai-hegyekből és Erdélyből ismeretes var. *meridionalis* SEYRIC
- 26 (25) Hátsó lábszára fekete, esetleg hátsó fele sárgászörös. Tapogatói sötétek. A nőstényhez színben és skulptúrában hasonló. 12—16 mm illecebrator VILL.

11. ábra. A: *Pimpla contemplator* MÜLL. ♀ 2—3., B—D: *P. melanacrias* PERK., B: ♂ 2—3., C: ♀ 2—3., D: ♀ 4., E: *P. contemplator* MÜLL. ♂ 2—3. és F: *P. flavicoxis* THOMS. ♀ 4. potrohszelvényének oldallemeze (PERKINS nyomán)

- 27 (22) A tor általában finomabban, elszórtabban pontozott, a csápízeken rendszerint nincsenek hosszanti élek.
- 28 (29) Feje hátrafelé alig keskenyedik el, összes csípői feketék. Feje és tora elég sűrű, hosszú, piszkosszürke szőrözettel. A nősténnyel teljesen megegyező színű és skulptúrájú. 8—10 mm **sodalis** RUTHE
- 29 (28) Feje hátrafelé erősen elkeskenyedik, hátulsó csípői legalább részben vörösek. Színben és skulptúrában egyezik a nősténnyel. 10—15 mm **[arctica** ZETT.]
- 30 (21) Az arcrész szőrei fehérek, esetleg piszkosszürkék.
- 31 (32) Középhátán és a középtor melloldalain a pontozás erős és sűrű, összetett szemei aránylag mélyen kimetszettek. Szárnypikkelye rendszerint fehéres, előtte — akár a nőstényen — hosszanti világos vonalka húzódik; az elülső lábak sárgásak is lehetnek. A potrohszelvények oldallemezei keskenyek, a 3. szelvényen majdnem háromszor olyan hosszúak, mint amilyen szélesek. A nőstényhez általában hasonló, csáptövén azonban alul rendszerint világos foltok vannak. 7—9 mm **turionellae** L.
- 32 (31) Középháta finomabban pontozott.
- 33 (34) Az 5. potrohszelvény oldallemeze keskeny, közel háromszor olyan hosszú, mint amilyen széles. Hátlemezei úgy, mint a nőstényen, sűrűn skulptúráltak, fénytelenek. Lábai, az elülső és a középső csípők is vörösek; a hátulsó világos gyűrűs lábszár és a lábfejek feketék, a hátulsó comb vége sötét, a hátulsó csípőkön fekete foltok lehetnek, ritkán egészen feketék. A csáptó alsó oldala rendszerint világos, és a szárnytó előtt is világos vonalka húzódhat. 5—8 mm **flavicoxis** THOMS.
- 34 (33) Az 5. potrohszelvény epipleurája széles, csak közel kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles. Az elülső hátlemezek közterecskéi fényesek, az összes csípők feketék, ritkán a hátulsók vörösek.
- 35 (36) A 2. potrohszelvény oldallemeze egészen keskeny, a többi szélesebb (11. ábra: B); a hátulsó combok vége fekete. Fekete, a szárnypikkely egész ritkán vöröses vagy sárgás. Lábai vörösek, csípői és tomporai feketék, úgyszintén fekete a fehérgyűrűs hátulsó lábszára és hátulsó lábfeje. 6—8 mm **melanacrius** PERK.
- 36 (35) A 2. potrohszelvény oldallemeze jóval szélesebb, közel kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles (11. ábra: E); a hátulsó combok vége csak ritkán sötét.
- 37 (38) A 6. potrohszelvény hátlemeze legalább az elülső felében erősen, mélyen és határozottan pontozott; általában valamennyi hátlemeze

sűrűn pontozott, hátulsó szegélye határozott. Fekete, szárnypikkelye csak ritkán vöröses vagy sárgás, az elülső és középső lábak vörösek, fekete csípővel és tomporral; hátulsó fekete lábain csak a comb és a tompor egy része vörös, a lábszár fehér- vagy vörösgyűrűs. A középső lábszár tövén is lehet fakó, világos gyűrű. 6—15 mm **spuria** GR.

- 38 (37) A 6. potrohszelvény hátlemezőnek elülső sarka finomabban, sekélyebben pontozott; általában valamennyi hátlemeze elszórtan pontozott, hátulsó szegélye elmosódott. Fekete, szárnypikkelye gyakran vöröses vagy sárgás. A lábak színe úgy, mint az előző fajon, csak a hátulsó csípő néha vöröses. 6—9 mm **contemplator** MÜLL.

2. nem: *Itopectis* FÖRST.

Alkatukban és színezetükben teljesen emlékeztetnek a *Pimpla*-fajokra, belső szemkeretük azonban mélyen kimetszett (9. ábra: H), a pofák rövidek, a csápostor a vége felé megvastagodott, és a nőstények elülső karmainak tövén rendszerint határozott fog van.

A nembe tartozó fajok elterjedése és életmódja hasonló a *Pimpla*-fajokéhoz. Faunaterületünkön 6 fajuk ismeretes, illetve kimutatásuk várható. Nem szerepel a kulcsban a vörös torú *I. rubi* HAB. nevű észak-afrikai faj, amelynek előfordulása a Kárpát-medencében alig képzelhető el, s amely ma különben is a *Perithous* HLMGR. nembe tartozik. Főleg lepkehernyők elősködői.

- 1 (2) Az áltorszelvény légzőnyílásai nagyok, oválisak; termete általában nagy. Lábai a fekete csípőkön és tomporokon kívül végig vörösek, a hátulsó lábfejek vége kissé barna. Arcrésze sűrűn, homloka és középháta valamivel ritkábban pontozott, a toroldalak elszórtan pontozottak, fényesek. A potroh elülső hátlemezei sűrűn, durván, szinte rücskösen, hátrafelé mind finomabban pontozottak. Az 1. potrohszelvény közel olyan hosszú, mint amilyen széles, a többi jóval szélesebb, mint amilyen hosszú, harántvájatuk határozott. Áltorszelvénye rücskösen pontozott, hátul sima, két hosszanti éle van. Fekete, csak a csápostor nagy része és a lábak vörösek; a szárnyjegy vörösbarna, szárnypikkelyén olykor világos foltok láthatók. A hím a nőstényhez általában hasonló. 12—13 mm.

Elszórtan egész Európában ismeretes, de előkerült Ázsiából és Észak-Amerikából is. Faunaterületünkön a Budai-hegyekből, Kelebiáról, Siófokról, továbbá Jasszenováról ismerjük (VI—VII.). Gazdállatai a *Zygaena meliloti* ESP., a *Malacosoma neustrium* L., *Psyche viciella* SCHIFF. és a *Dasychura pudibunda* L. hernyói, valamint az *Orgyia ericae* HÜB. és az *Amicta Ecksteini* LED. hernyói (= *ovalis* THOMS., *meridionalis* KRIECHB.)

viduata GR.

- 2 (1) Az áltorszelvény légzőnyílásai kicsinyek, kör alakúak; természetük kisebb (8—10 mm), a hátulsó lábszár általában háromszínű, s a hátulsó lábfejek fehérgyűrűsek.
- 3 (12) Nőstények.

4 (7) Tojócsöve rövid, közel olyan hosszú, mint az 1. potrohszelvény.

5 (6) A csápostor utolsó ízei megnyúltak, az elülső karmokon nincsen tőfog. Fekete, csápostora alul sárga vagy vöröses, szárnypikkelye s egy előtte húzódó vékony csík sárga. Lábai vörösek, az elülső csípők feketék, a hátulsó lábszár vöröses, esetleg feketés, világos gyűrűvel, a hátulsó lábfejek vörösek vagy sötétek, a tőizek világosak. Szárnyjegye fekete. 10 mm.

Közép-Európában élő ritka faj. Észak-Amerikában is ismeretes. Magyarországon ez ideig még nem került elő. *Lita suaedella* RICH.-ből nevelték

[*curticauda* KRIECHB.]

6 (5) Az utolsó előtti csápízek négyzet alakúak vagy szélesebbek, mint amilyen hosszúak, az elülső karmokon tőfog van. Arca és középháta finoman pontozott, középtori melloldala szinte sima, fényes. Fekete, a csápostor alul sárga, szárnypikkelye s olykor egy előtte levő vonalka szintén sárga. Lábai vörösek, a csípők néha feketék. Az elülső és a középső láb sárgás, hátulsó lábszára fekete, tövén azonban fehéres, hátulsó lábfeizei is feketék, törészüik világos. Szárnyjegye sötét. 8 mm.

Közép-európai faj, ritka; Észak-Amerikában is él. Faunaterületünkön Székelykeresztúrról ismeretes (VI.)

[*clavicornis* THOMS.]

7 (4) A tojócső hosszabb, mint az 1. potrohszelvény.

8 (9) Az elülső karmokon nincs tőfog. Potroha és lábai — kivéve az elülső lábpár olykor fekete csipőit — vörösek. A hátulsó lábpár 5. lábfejezének a hossza a 4. íz hosszának a négyszerese. A nagyrészt vörös színű fajon a fej, a tor, részben a csápok és az elülső csípők feketék, az áltorszelvény részben vörös is lehet. Feje és tora sűrűn, finoman pontozott, a potroh elülső hátlemezein aránylag erőteljes dudorok és hátul harántbemélyedések vannak. 7—12 mm.

Egész Európában előfordul, bár ritka faj. Magyarországon Budapestről, Jászberényből és Pécelről került elő. A Fauna Regni Hungariae-ban említett egyéb lelőhelyekről származó példányok tévesen determináltak, és részben az *Ephialtes melanopyga* GR.-hoz, részben különböző Glyptini-fajokhoz tartoznak. A *Mythimna impura* HÜB., a *M. obsoleta* HÜB. és a *Chilo phragmitellus* HÜB. hernyói ismeretesek mint gazdaállatai (= *bicolor* BOIE, *ephippium* BRULLÉ, *Cleopatra* SCHMIED.)

melanocephala GR.

9 (8) Az elülső karmokon tőfog van, a potroh legalább nagyrészt fekete, a hátulsó lábszár gyűrűi feketék és fehérek. Hátulsó lábfejei szintén feketék, az ízek töve világos, a hátulsó karomíz csak háromszor hosszabb, mint a 4. íz.

10 (11) Tora sűrűn pontozott, és dús, szürkés szőrözet borítja, hátulsó torporai legalább részben feketék. A potroh hátlemezeinek hátulsó

szegélye, gyakran hátulsó sarkai és esetleg tövük is tekintélyes részben vörös, esetleg sárgás. Feje és tora finoman, de sűrűn pontozott, az előtor oldalai simák, fényesek. Potroha szintén sűrűn, de durvábban pontozott. Fekete, tapogatói világossárgák, csápja sárga, a vége felé vöröses, ízeinek a határán sötét gyűrűk láthatók. Szárnypikkelye és vállbütyke világos, szárnyjegye vörösbarna, tő- és csúcscsúcsrésze azonban világos. Lábai vörösek, a csípők feketék, úgyszintén a tomporok töve, végük sárgás. Az elülső lábak egyébként inkább sárgák, a középső és főleg a hátulsó combok határozottabban vörösek. A lábfejek barnák, törésük szélesen világos, a hátulsó lábszár háromszínű: töve szinte fekete, majd fehéres gyűrű következik, a mögött vörös, a végén ismét feketés. 7—10 mm.

A legközönségesebb palearktikus fajok egyike, Észak-Amerikából is ismeretes. Magyarországon általánosan elterjedt (V—VII.). Számátalan lepkefaj hernyója (*Tortricidae* stb.) ismeretes mint gazdaállata. Legkomolyabb ellensége pl. a *Tortrix viridana* L. nevű kártevő lepkének. Hiperparazitaként is megfigyelték (SEYRIG, 1932) (= *scanica* VILL., *cruentata* RUDOW)

maculator F.

- 11 (10) Középháta, feje és egész tora elszórtan pontozott és ritkán szőrözött. Hátulsó tomporai vörösek. A potroh hátlemezein nincs vörös színeződés, legfeljebb egyes hátlemezek hátulsó szegélye gyengén vöröses vagy sárgás. Fekete, tapogatói és csápostora alul vöröses-sárga, vállbütyke és szárnypikkelye sárga, szárnyjegye rendszerint barnás, töve és csúcsa világos. Lábai vörösek, a csípők feketék, bár gyakran vörös. Hátulsó lábszártöve fekete, majd a rákövetkező világos gyűrű után ismét sötét, a további széles vörös gyűrűt a lábszárvégen sötét szín keretezi. A középső és a hátulsó lábfejek sötétek, tövük szélesen világos. 5—12 mm.

Szintén gyakori palearktikus faj, Magyarországon is általában minden területen gyűjthető (IV—X.). Számátalan lepkefaj (*Tortricidae*, *Psychidae*, *Hyponomeutidae* stb.) hernyója, levéldarazsak álhernyója és bogárfaj lárvája ismeretes mint gazdaállata (= *tricincta* THOMS., *tricolor* RATZB., *examinanda* RATZB.)

alternans GR.

Változatai:

1. Csípői és csápja majdnem teljesen, továbbá szárnyjegye vörös. — Magyarországon elég gyakori és általában a törzsalakkal együtt fordul elő
var. *ruficoxis* ULBR.
2. Csápjai, tapogatói, szárnypikkelyei, valamint a hátulsó lábszárak felülete sötétbarna
[var. *Enslimi* ULBR.]

- 12 (3) Hímek.

- 13 (14) Az utolsó előtti csápízek olyan hosszúak, esetleg rövidebbek, mint amilyen szélesek. Hátulsó tomporai vörösek vagy sárgák, hátulsó lábszára fekete, fehér gyűrűvel. Elülső és középső lábai vörösek, de lehetnek sárgák is; hátulsó csípője fekete, szárnyjegye világos. A nőténnyel általában egyezik. 6 mm [clavicornis THOMS.]

- 14 (13) Utolsó csápízei megnyúltak, egyesek esetleg négyzet alakúak, de sohasem szélesebbek, mint amilyen hosszúak.
- 15 (16) Lábai és potroha vörös. A potroh 3—6. hátlemezén oldalt erős dudorok vannak, a 2.-on erős harántbenyomat is. Középháta és oldala finomabban, áltorszelvénye elég erősen pontozott, utóbbin olykor vörös foltok vannak. Szárnyjegye sötétvörös. A hátulsó lábfej utolsó íze ötször olyan hosszú, mint a 4. 7—12 mm
melanocephala Gr.
- 16 (15) Legalább a hátulsó lábszár háromszínű: fekete vagy vöröses alapon fehér és vörös gyűrűkkel (vagy csak fekete-fehér). A hátulsó lábfejek feketék, tövük fehéres. A potroh hátlemezén oldalt alig vannak dudorok, a hátulsó lábfej 5. íze legfeljebb négyszer olyan hosszú, mint a 4.
- 17 (18) Hátulsó csípője vörös, a hátulsó lábszáron csak igen kevés vörös színeződés van. Skulptúrája hasonló az *alternans* Gr.-éhez. 10—12 mm
[curticauda KRIECHB.]
- 18 (17) Hátulsó csípője fekete, a hátulsó lábszár nagyobb felületen vörös.
- 19 (20) Középső és hátulsó tomporai feketék, az utolsó csápízek erősebben megnyúltak, a hátulsó karomíz csak háromszor hosszabb, mint a 4. Skulptúrája és szőrözete olyan, mint a nőstényé; mérete is nagyjából azonos, csak csáptőizei alul határozottabban sárgák. Az elülső fekete csípők csúcsa sárga lehet, és a hátulsó lábszáron valamivel kevesebb a vörös szín. 7—10 mm
maculator F.
- 20 (19) Az összes tomporok sárgák vagy vörösek, az utolsó csápízek kevésbé megnyúltak, a hátulsó lábpár utolsó lábfeje négyyszer olyan hosszú, mint a 4. Általában hasonlít a nőstényre, elülső és középső csípői azonban sárgák, olykor fekete foltokkal, ritkán teljesen feketék. Szárnyjegye vöröses. 5—12 mm
alternans Gr.

3. nem: *Apechtis* FÖRST.

A nőstényeket a lefelé görbülő tojócső s az összes karmok széles tőfoga (9. ábra: C) (csak a *rufata* GMEL. egyik változatán hiányzik a hátulsó karmok foga) különbözteti meg az előző 2 nemtől, a hímeket pedig az általában többé-kevésbé sárga arc. Tojócsövük legfeljebb olyan hosszú, mint a potroh fele. Általában nagyobb testű, legtöbbször 10 mm-nél nagyobb fajok; feketék, ritkábban feketevörös színűek.

Elterjedésükben és életmódjukban is hasonlítanak a nemzetség többi nemeire. Faunaterületünkön 3 fajt tartunk nyilván. A kulcsban nem szerepel az egyetlen nőstény alapján Spanyolországból leírt *meridionalis* KRIECHB.

- 1 (2) Csípői és esetleg tomporai is feketék, olykor sárga vagy vörös foltosak. Középháta és potroha teljesen fénytelen, a tojócső rövidebb, mint a potroh fele. A hímek arca sárga, kivéve a középen húzódo hosszanti fekete rajzolatot. A nőtény fekete, a belső szemkeret a csáptövek magasságáig, esetleg a fejtető, valamint a hátpajzs és az utópajzs rajzolata sárga. Szárnyjegye barna. Lábai vörösek, az elülső lábpár azonban inkább sárgás, a csípők és nagyrészt a tomporok is feketék (az elülső lábpáron esetleg sárgafoltosak); a hátulsó combok csúcsa, a világosgyűrűs lábszárak és a lábfejek szintén feketék. A hímek belső szemkeretén a sárga rajzolat a fejtető nagy oldalfoltjáig nyúlik, az elülső lábak pedig sárgák, a csípők töve fekete, hátulsó lábai feketék, a tomporok és a combok vörösek. 16 mm.

Elsősorban közép-európai faj, amely faunaterületünkön Eperjesről ismeretes. Gazdaállatai a *Lymantria monacha* L., a *Limnitis populi* L., *Gonepteryx rhamnii* L., *Argynnis paphia* L., *Pieris napi* L. és *Tortrix*-fajok hernyói

[*capulifera* KRIECHB.]

V á l t o z a t a :

1. A középháton 2 hosszanti világos rajzolat húzódik (♂)
[var. *notostieta* HAB.]
- 2 (1) Csípői és tomporai vörösek, esetleg tövükön feketék, vagy a híme-
ken főleg az elülsők sárgásak.
- 3 (4) A potroh 1. hátlemezének középvonalában hosszanti, a hátulsó
szegélyig érő vájat húzódik. Az áltorszelvény szőrözete sötétbarna
vagy fekete. A hátulsó lábszárakon legfeljebb csak nyomokban van
jelen a világos gyűrű, a hátulsó lábfejek vörösek, csúcsrészüket söté-
tebb (a hímeken általában sötétebb). Fekete, belső szemkerete,
hátpajzsa és utópajzsa, illetve azok csúcsa, valamint szárnypikke-
lyei sárgák. Ritkán a belső szemkeret a nőtényeken fekete, vagy
mindkét ivar hátpajzsa teljesen sötét, és gyakran a hímek közép-
hátán 2 hosszanti sárga rajzolat látható. 6—15 mm.

Észak- és Közép-Európában honos. Magyarországon messze elterjedt és gyakori (IV—VII., IX.). Elsősorban a *Pieris brassicae* L. hernyóinak a parazitája, de számos más lepkefaj hernyóiban is találták (pl. *Aporia crataegi* L., *Limnitis rivularis* Scop., *Aglais urticae* L., *Vanessa atalanta* L., *Neptis lucilla* F., *Stilpnotia salicis* L. stb.) (= *brassicariae* PODA, *varicornis* F., *rufipes* RUD., *lativentris* RUD.)

compunctor L.

- 4 (3) A potroh 1. hátlemezének hosszanti vájata legfeljebb a hátlemez
közepéig ér, és határoló élei is gyengébbek, mint az előbbi fajon;
dudor sem képződik rajta. Az áltorszelvény szőrei fehéresek. Torán
rendszerint 2 hosszanti vonal és az elülső szegletben levő elég nagy
folt sárga; a hímek egész arcrésze sárga. A hátulsó lábszárak közepe
felé legtöbbször határozott világos gyűrű van. Feje és tora fényes,
igen sekélyen és elszórtan pontozott, áltorszelvénye különösen
oldalt sűrűbben pontozott, elől 2 hosszanti éllel, hátul sima. Potroha

elől erőteljesebb, hátrafelé finomabb skulptúrával. Fekete, csápja alul sárgászvörös, az ízek határán sötét gyűrűk vannak, a belső szemkeret, a fejtető oldalfoltjai, a vállbütykök, a középhát rajzolatai, hátpajzsa és utópajzsa sárga. Szárnypikkelye vörösbarna, szárnyjegye sárgás vagy vöröses. Lábai vörösek, az elülső lábpár némi sárga színeződéssel. Csípői olykor feketések és hátulsó lábszára határozott, a lábfejek pedig határozatlanabb világos gyűrűvel. A hím a nőténnyel nagyjából egyezik, toroldalai szintén igen fényesek, arcrésze egészen sárga, elülső csípői és tomporai sárgák. 6—15 mm.

Egész Európában elterjedt és elég gyakori faj. Faunaterületünkön a Dunántúlról, a Középhegységből, az Alföldről, Erdélyből és MOCSÁRY szerint Fiuméből, Orehovicáról, valamint Fuzsinéből került elő (IV—VII.). Számos lepkefaj hernyója ismeretes mint gazdaállata. Elsősorban Tortricidae-fajok élősködője, de találták a *Lophyrus*-fajok (levéldarázs) álhernyóiban is (= *flavonotata* HLMGR.)

rufata GMEL.

Változatai:

1. Általában csak az elülső és középső lábpár karomtövén van fog, a hátulsó lábszár világos gyűrűje elmosódott, a középháton rendszerint nincs világos rajzolat, s a hátpajzs, valamint utópajzs foltja is kicsiny. Valamivel kisebb, 6—12 mm. — A Budai-hegyekből, a Bükkből, a Mátrából, a Pilisi-hegyekből, Ohatról, továbbá Szklénofürdőről és az Erdélyi medencéből került elő (= *resinella* L., *quadridentata* THOMS.) var. **resinator** THUNB.
2. A középmell sárga, és nagy, sárga folt van a szárnytövek alatt is. — Debrecenből és a Bükkből került elő 1-1 hímje var. **pectoralis** ULBR.
3. Középháta — kivéve 3 hosszanti vonalat —, valamint a középtori melloldal foltja vörös. Hátulsó lábszárán közvetlenül a törészen van a világos gyűrű, egyébként fekete, középen vörös vagy fehéres. Hátulsó lábfejei feketék, keskeny, világos törésszel. Egyebekben a törzsalakkal megegyező nagyságú és skulptúrájú. Csak nőténye ismeretes. — Déli elterjedésű változat, kimutatása Magyarországon is várható [var. **rufithorax** STROBL]

4. nem: *Clistopyga* GR.

Fekete vagy feketevörös, elég ritkán előforduló fajok. Fejük elölnézethől szélesebb, mint amilyen hosszú, belső szemkeretük csak nagyon kevésbé kivájt. Csápjuk hosszú, különösen tőizei megnyúltak. Fejük és toruk alig skulptúrált, homlokuk, valamint toroldaluk igen fényes. Középhátuk erőteljes torháti barázdával, lábaik zömökek, vastagok. Potrohuk rendszerint durván, erőteljesen pontozott; az 1. potrohszelvény valamivel hosszabb, mint amilyen széles hátul, a középsők olyan szélesek, vagy esetleg szélesebbek, mint amilyen hosszúak. Utolsó haslemezüik a potroh csúcsáig ér. Az elülső hátlemezek vájatai és kiemelkedései sokszor emlékeztetnek a Glyptini nemzetség fajaira, de azoktól a fej és a tor viszonylagos simasága, valamint az erős torháti barázdák könnyen elkülönítik.

Európában és Észak-Amerikában élő, kis fajszerű nem. Faunaterületünkön 4 faj ismeretes. Életmódjukról keveset tudunk.

- 1 (2) Fekete, csápostora, tapogatói, lábai és a potroh utolsó haslemezeének hátulsó fele vörös. Feje és tora gyengén, elszórtan pontozott, fényes. Csápja rövidebb, mint az *incitator* F.-é. A csípők töve feketés, a hátulsó lábszárak törésze és utolsó harmada, valamint a lábfejek sötétek. Egyébként a lábak vörösek. A potroh skulptúrája erőteljes, de a pontok elszórtak, úgyhogy fényesebb, mint a többi faj, tojócsöve is aránylag hosszabb. Zömökebb és potrohszelvényei inkább szélesebbek, mint hosszúak. Csak nőténye ismeretes. 7 mm.

Észak- és Közép-Európában honos; Magyarországon csak Csepelről került elő (VII.)

Sauberi BRAUNS

- 2 (1) Torán vagy potrohán több-kevesebb vörös színeződés van.
- 3 (4) Torán vörös színeződés és sárga rajzolatok vannak, potroha fekete, legfeljebb csúcán és a hátlemezek hátulsó szegélyén vöröses. Csápja hosszú, szárnya víztiszta. Fekete, belső szemkerete (♀) vagy az egész arcrész (♂) világos. Csápja vörös. Tora nagy felületen vörös, leginkább alul, de gyakran középhátán és hátpajzsán is. Legtöbbször az előtor, a középhát és a hátpajzs csúcsa sárga rajzolatú. Szárnypikkelye is világos, szárnyjegye világosbarna. Lábai sárgák, a combok többé-kevésbé vörösek és a csípőkön fekete foltok vannak. A hátulsó lábszár fakósárga, tövén és csúcán sötét, belül vörös. A hátulsó lábfejek barnák, tövük világos (12. ábra). 8—11 mm.

Elsősorban Észak- és Közép-Európában honos. Faunaterületünkön Badacsonyból, valamint Erdélyből került elő (VI—VIII.). Gazdája BRISCHKE szerint a *Rhiacionia resinella* L. nevű lepkefaj (?) hernyója, azonkívül egy pókfaj (*Segestrea* sp.) kokonjából nevelték (= *elegans* RATZB.)

incitator F.

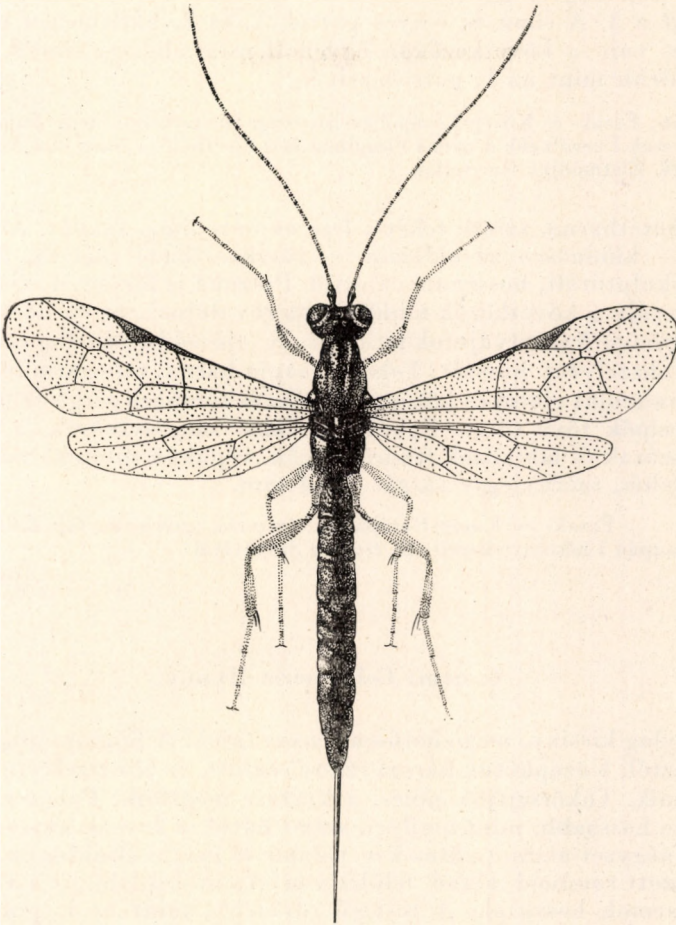
V á l t o z a t a :

1. A potroh vége vörös (8. ábra: C), tora nagyobb felületen vörös, mint a törzalaké. A sárgás csípők vörösfoltosak. — Érdről, Ceredről és Versecről került elő (VIII—IX.)
var. *haemorrhoidalis* GR.
- 4 (3) Tora fekete, áltorszelvénye esetleg vörösfoltos, potroha nagyrészt vörös.
- 5 (6) A potroh 1. hátlemeze fekete, egyébként vörös, erőteljes kiemelkedésekkel, mélyedésekkel. Szárnya füstös. Fekete fején sárga homlokfoltok vannak, rövid csápja alul rozsdásszínű. Lábai vörösek, a csípők kissé sárgásak, a hátulsó lábszárak töve és csúcsa, valamint a hátulsó lábfejek vége barna. 6—8 mm.

Az Észak- és Közép-Európában honos faj Magyarországról ez ideig nem ismeretes

[**rufator** HLMGR.]

- 6 (5) A potroh vörös, 1. hátlemeze, a 2. hátlemez nagy foltja és hátulsó kerete, a 3. kis oldalfoltjai, valamint a 6. hátlemezről kezdve végig fekete. Kiemelkedései és bemélyedései igen laposak, illetve sekélyek.

12. ábra. *Clistopyga incitator* F. ♀ (Eredeti)

Szárnyai áttetszők. Homlokfoltjai nincsenek, legfeljebb a szemek felső szélén húzódik egy finom, világos vonalka. Egyébként az előző fajjal mindenben egyezik. Csak nősténye ismeretes. 7 mm.

A faj egyetlen példánya Bugacról való (VII.)

Sziládyi Kiss

5. nem: *Acrodactyla* HAL.

Igen fényes testű, alig skulptúrált, kistermetű, fekete vagy vöröses színű fajok, amelyekre leginkább a torhái barázdák előtt húzódó harántél jellemző. Ez a harántél kétoldalt fogszerűen megnyúlt. Tükörsejtje nincs, s különösen a nőstényeken még a belső ér is hiányzik. Kurtaerük valamivel a közepe alatt megtörik, esetleg egyenes (♂). Az aránylag karcos lábak utolsó lábfejeje erősen megvastagodott, a hátulsó lábak utolsó lábfejeje pedig alig hosszabb, mint a 3. A sima és fényes potroh 1. és 2. hátlemezen hátul gyenge harántvajat van, a következőkön egyenlenség alig észlelhető. Tojócsövük rövid, rövidebb mint az 1. potrohszelvény.

Nyugat-, Észak- és Közép-Európában ismeretes kis fajszerű nem. Fajai közül faunaterületünkön csak 1 került elő. A nem a Pimplinae és a Plectiscinae alcsaládok közötti átmenetnek tekinthető. Életmódjuk ismeretlen.

- — Sötétbarna, szinte fekete, feje és tora sima, fényes. Áltorszelvénye — különösen az oldalain — rücskös, kissé ráncolt, felül kevésbé skulptúrált, hosszanti vájattal. Potroha is fényes, 1. szelvénye megnyúlt, a következők mindinkább rövidülnek, az elülső hátlemezen gyenge harántvajatok láthatók. A tojócső hossza alig éri el az 1. potrohszelvény hosszát. Fekete, csápja barna, tapogatói fehérek, rágói, valamint elülső és középső csípője és tompora sárgásfehér. A hátulsó csípők töve sötét. Egyébként lábai sárgászörösek, a hátulsó lábszárak és lábfejek fehéressárgák, végükön sötétek. Szárnypikkelye fehér, szárnyjegye sárgás. 3—4 mm.

Észak- és Közép-Európából ismeretes, igen ritka faj; faunaterületünkön csupán 1 nősténye került elő, éspedig Szovátáról

[*polita* FÖRST.]

6. nem: *Colpomeria* HLMGR.

Aránylag kicsiny, meglehetősen fényes fajok. A fejpajzs alig határolódik el az arcrésztől. Középhátuk három részre osztott, az áltorszelvényen hosszanti vájat húzódik. Tükörsejtjük nincs, a kurtaér megtörik. Potrohuk megnyúlt, 1. szelvénye hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2. csak kevésbé megnyúlt, a 3. szinte négyzet alakú (a hímeken valamivel megnyúltabb), és a hátlemezen határozott romboid alakú felület van. Az utolsó lábfej a végén kiszélesedik, a karmok hosszúak. A tojócső rövidebb, mint az 1. potrohszelvény.

A fajszerű nem Európában és Észak-Amerikában elterjedt. A Fauna Regni Hungariae-ban felsorolt *Colpomeria melanopyga* GR. az *Ephialtes*-nemhez tartozik.

- 1 (2) Fekete vagy barna színű, fényes. Csápostora alul vöröses, szárnyjegye barnássárga, szárnypikkelye fehér. Lábai vörösek, a hátulsó csípők olykor sötétebbek, s a hátulsó fehéres lábszárak a tövük közelében és csúcukon barnásak. A lábfejek töve is sötét. A fej-tető és a toroldalak simák, fényesek, a középhát némileg pontozott, és az áltorszelvény oldala finoman rücskösen pontozott. A potroh

töve kissé rücskös, majd hátrább elszórtan pontozott és a vége felé teljesen sima. Az elülső combok alul kimetszettek. 4—5 mm.

Észak- és Közép-Európában élő igen ritka faj. Hazai előfordulására (Zalaegerszeg) GYÖRFI (1958) adata utal (= *quadrisculpta* GR.)

laevigata HLMGR.

- 2 (1) Tora és utolsó 3 potrohszelvénye gesztenyebarna. Nagyobb állat.. A leírás szerint egyébként mindenben megfelel az előző fajnak, és annak valószínűleg csak változata. 8 mm.

Sopron környékéről írták le (X.)

rufithorax GYÖRFI

7. nem: *Schizopyga* GR.

Kisebb termetű, 6—7 mm körüli, nyúlánk fajok. A szőrszálakkal borított összetett szemek, a megnyúlt arcrész, valamint az arcrésztől el nem különült fejpajzs igen feltűnő bélyegeik. Szemük belső kerete igen gyengén kivájt, toruk megnyúlt, torhátú barázdájuk erőteljes; az *area superomedia* (4. ábra: F) rendszerint határozott. Lábaik erősek, zömökek, különösen a combok vastagok és az utolsó lábfejek nagyok. Areola nincs. Potrohuk is eléggé megnyúlt, bár az elülső szelvények alig hosszabbak, mint amilyen szélesek. A hátlemezek mélyedések és kiemelkedések vannak. Különösen az elülső hátlemezek hátulsó részén látszik egy harántirányú bemélyedés, míg a 2. törészen oldalt húzódik egy ferde bemélyedés. Fejük és toruk alig, vagy egyáltalán nem skulptúrált, ragyogó fényes, potrohuk hátlemezei pedig meglehetősen durván rücskösök és pontozottak, az 1. hátlemezen azonkívül 2 határozott hosszanti él is húzódik. Tojócsövük rövid, a potroh végéből alig nyúlik ki. A potroh skulptúrájától eltekintve erősen emlékeztetnek egyes Tryphoninae-nemekre, illetve azok fajaira.

Fajai a palearktikus és nearktikus régióban fordulnak elő. Általában ritkák. Faunaterületünkön eddig 3 fajt mutattak ki, további 3 faj kimutatása pedig várható. Nem szerepel a kulcsban a bizonytalan tartott *minuta* GR. nevű faj. Életmódjuk ismeretlen.

- 1 (8) Potroha fekete.
- 2 (3) A hátulsó combok feketék, esetleg sötét barnásvörösek. Arca, a szárnypikkelyek és az elülső csípők — a fekete törész kivételével — sárgák. A nem leggyakoribb fajához, a *podagrica* GR.-hez igen hasonló, homloka azonban finoman pontozott, és színezete is más. Fekete, fényes, az arcrészen kívül sárgák még a csáptövek alsó felülete és valamennyi tompor. A csápostor vége vöröses. Az elülső lábak vörösek, a csípők töve és esetleg a középső combok rajzolata feketés. A hátulsó lábszárakon és lábfejekeken fekete és fehéres rajzolat van. 6—8 mm.

Az Észak- és Közép-Európából ismeretes faj Magyarországon ez ideig még nem került elő, kimutatása azonban várható

[**varipes** HLMGR.]

- 3 (2) A hátsó combok vörösek vagy csúcsuk gyakran fekete; egész ritkán nagyobb felületen is feketék.
- 4 (7) Csak a hátsó combok csúcsa fekete.
- 5 (6) Mindkét ivar arcrésze sötét. Fekete faj, lábai vörösek, a csípők feketék (az elülsők csúcsa világos lehet). A hátsó térdek szintén sötétek és a lábszárak fehéresek, sötét tő- és csúcsrészrel, a fekete lábfejek töve pedig fehér. A hím a nőténnyel nagyjából egyezik. 7—8 mm.

A Közép-Európából ismeretes faj Horvátországban Lipikről került elő

[atra KRIECHB.]

- 6 (5) Mindkét ivar arcrésze sárga, a hímén esetleg fekete rajzolat lehetséges; homlokrésze majdnem sima. Fekete, a csápok törése alul, a szárnypikkelyek, az elülső csípők és az összes tomporok sárgások. A csápostor és a lábak nagy része egyébként vörös. A hátsó lábszárak és lábfejek fekete-fehérek. 6—7 mm.

Palearktikus faj; Magyarországon ez ideig még nem gyűjtötték

[flavifrons HLMGR.]

- 7 (4) A középső combok csúcsa is fekete, arcrésze sötét, csípői feketék. Arca finoman, sűrűn pontozott, fénytelen, homloka sima, igen fényes. Tora szintén majdnem sima, különösen a középtor melloldalai fényesek. A potroh 1. szelvénye alig valamivel hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2—4. kissé szélesebb, mint amilyen hosszú, a hímek szelvényei erősebben megnyúltak. A hátlemezek egyébként finoman rücskösök és főleg a hímek elülső hátlemezei hosszában is ráncoltak. Az 1. hátlemezen igen erős hosszanti élek vannak. Fekete faj, csápostora alul vöröses, szárnypikkelye sötét (♀) vagy fehéres (♂). A nőtények lába vörös, csípői és tomporai feketék, a hátsó lábszárak és lábfejek fekete-fehér gyűrűsek. A hímek elülső csípői és tomporai olykor fehéresek, hátsó combjai pedig feketék is lehetnek (13. ábra). 7—8 mm.

Észak- és Közép-Európában honos; faunaterületünkön Ócsáról, Sátoraljaújhelyről, Szokolýáról és Kecsedről került elő (V—IX.) (= *Polysphincta Silber-nageli* Kiss ♂)

podagrica GR.

- 8 (1) Potroha többé-kevésbé vörös.
- 9 (10) A vörös középső és hátsó combok csúcsa fekete. A potroh első 3 vörös hátlemezének hátsó szegélye szintén fekete, a 4. és 5.

rendszerint teljesen vörös, a többi fekete. Skulptúrája nagyjából azonos az előbbi fajéval, kurtaere valamivel a közepe felett törik meg. Fekete, csápostora többé-kevésbé rozsdavörös. Lábai vörösek, a csípők feketék, középső és hátulsó combvégei sötétek, a hátulsó lábszárak és lábfejek fekete-fehér gyűrűsek. Ritkán vöröscsípőű példányok is előfordulnak. 7—9 mm.

13. ábra. *Schizopyga podagrica* GR. ♀ (Eredeti)

Észak- és Közép-Európából ismeretes. Magyarországon Budapest környékén, Órszentmiklóson, továbbá Szatmár megyében gyűjtötték (VII—IX.) (= *analis* GR.)

circulator Pz.

- 10 (9) A középső és a hátulsó combok végig vörösek. Szintén fekete faj, csak a 3—5. hátlemeze vörös, fekete hátulsó kerettel. Csápostorának tőrésze alul vöröses. Lábai vörösek, csípői feketék (a hím elülső csípőinek csúcsa fehér), a hátulsó lábszár világos, tőrészen és végén feketés gyűrűkkel. A sötét lábfejek töve is világos. 7—8 mm.

Közép-európai igen ritka faj; kimutatása Magyarországon is várható

[*tricingulata* GR.]

8. nem: *Polysphincta* GR.

Testalkatuk és színük a *Pimpla*-fajokra emlékeztet, előtoruk azonban megnyúlt, torháti barázdájuk erős, zárt tükrösejtjük nincs, toruk kevésbé skulptúrált és főleg oldalain igen fényes. Utolsó lábfejjük feltűnően megvastagodott. Arcuk lefelé rendszerint kissé összeszűkül, fejük előlnézetből szélesebb, mint amilyen hosszú. Potrohuk utolsó 2 hátlemeze a hasoldalra nyúlik, tojócsövük rendszerint még a potroh hosszúságát sem éri el.

Fajai a palearktikus és nearktikus régióban egyaránt ismeretesek. Faunaterületünkön 16 faj előfordulása feltételezhető. Elég ritkán gyűjthető fürkészek. Pókok külső parazitái.

- 1 (20) Kurtaere megtörik (1. alnem: *Polysphincta* s. str.).
- 2 (3) Kurtaeréből nem ered hosszanti ér. Feje hátrafelé erősen elkeskenyedik, fehér állkapcsi tapogatói hosszúak. Fényes, sima, hátlemezein is alig van egyenetlenség. Az 1. potrohszelvény közel kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, hosszanti élei nincsenek, tövén nagy mélyedés van. Tojócsövének a hossza a potroh hosszúságának egyharmada. Fekete, fejpajzsa az elülső szegélyén vörös, a szájrészek, a csáptő alul, a szárnypikkelyek és azok előtt egy kis folt fehéressárga. Szárnyjegye barnássárga. Karcsú lábai vörösek, a csípők és tomporok fakósárgák, a hátulsó lábszárvégek és lábfejek sötétek. Potroha fekete, esetleg barnás. A hím hasonló a nőstényhez. 5–6 mm.

Észak- és Közép-Európából ismeretes, Magyarországon ez ideig még nem került elő. Gazdaállata a gyűrűs keresztspók (*Meta segmentata* CL.)

[*clypeata* HLMGR.]

- 3 (2) Kurtaeréből hosszanti ér ered.
- 4 (11) Tora többé-kevésbé vörös.
- 5 (6) Tora csak a melloldalakon vörös, hátpajzsa fekete. A potroh 1. és 2. hátlemeze gyengén rücskös, a többi sima, fényes, 2. és 3. hátlemezen harántbenyomat látható. Szárnyjegye világosbarna, tövén fehér. Fényes faj, középháta gyengén háromosztatú, az áltorszelvényen 3 határozott mező van, 1. hátlemeze nem hosszabb, mint amilyen széles hátul, hosszanti élei erősek. Erőteljes tojócsöve nem hosszabb, mint az 1. potrohszelvény. Fekete, rágói, fejpajzsa és szárnypikkelye fehéres. A középtor és az áltorszelvény oldalai vörösek. Lábai vörösek, a hátulsó csípők töve világos, a hátulsó lábszár töve és csúcsa, valamint a lábfejek vége sötét. Csak a nősténye ismeretes. 6 mm.

Közép-Európából leírt faj; kimutatása Magyarországon is várható

[*subrufa* BRIDGM.]

- 6 (5) A tor hátoldala is vörös.

- 7 (8) Egész teste vörös, csak a potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye és részben az előtor sötét színű. A potroh 1. domború hátlemezeének tövén mély vájat van, középen pedig két hosszanti él húzódik, a 2—5. hátlemez szélesebb, mint amilyen hosszú, kiemelkedései simák. Tojócsöve csak közel fele olyan hosszú, mint a potroh. A szájszervek, a vállbütykök és a szárnypikkelyek fehéresek, szárnyjegye sárga. Lábai vörösek, a hátulsó lábszárak csúcsa és a hátulsó lábfejek sötétek. 5—6 mm.

Közép-Európa egyes helyein elég gyakori faj. Magyarországon eddig csak Budapestről került elő

Drewseni HLMGR.

- 8 (7) Jóformán csak a középtor vörös.
- 9 (10) A tojócső rövidebb, mint az 1. potrohszelvény, potroha rozsdavörös. Középháta és potroha fénytelen, finoman rücskösen pontozott. A potroh 1. hátlemezeének hosszanti élei jelentéktelenek, a 2—4. hátlemezen alig észlelhetők az oldaldudorok, hátul azonban egy harántmélyedés húzódik. Fekete, a szájszervek, a fejpajzs elülső szegélye és a csáp töve alul sárga, esetleg vöröses. A vörös középháton fekete hosszanti rajzolat húzódik, szárnypikkelye fehéres, szárnyjegye barnássárga. Lábai sárgásak, a hátulsók inkább vörösek, a lábszár belső oldala, töve és vége sötét, a lábfejtő töve fehér. A hím hasonló a nőstényhez. 4—6 mm.

Az Európa nagy részéről ismeretes fajt Magyarországon ez ideig még nem mutatták ki

[Bohemani HLMGR.]

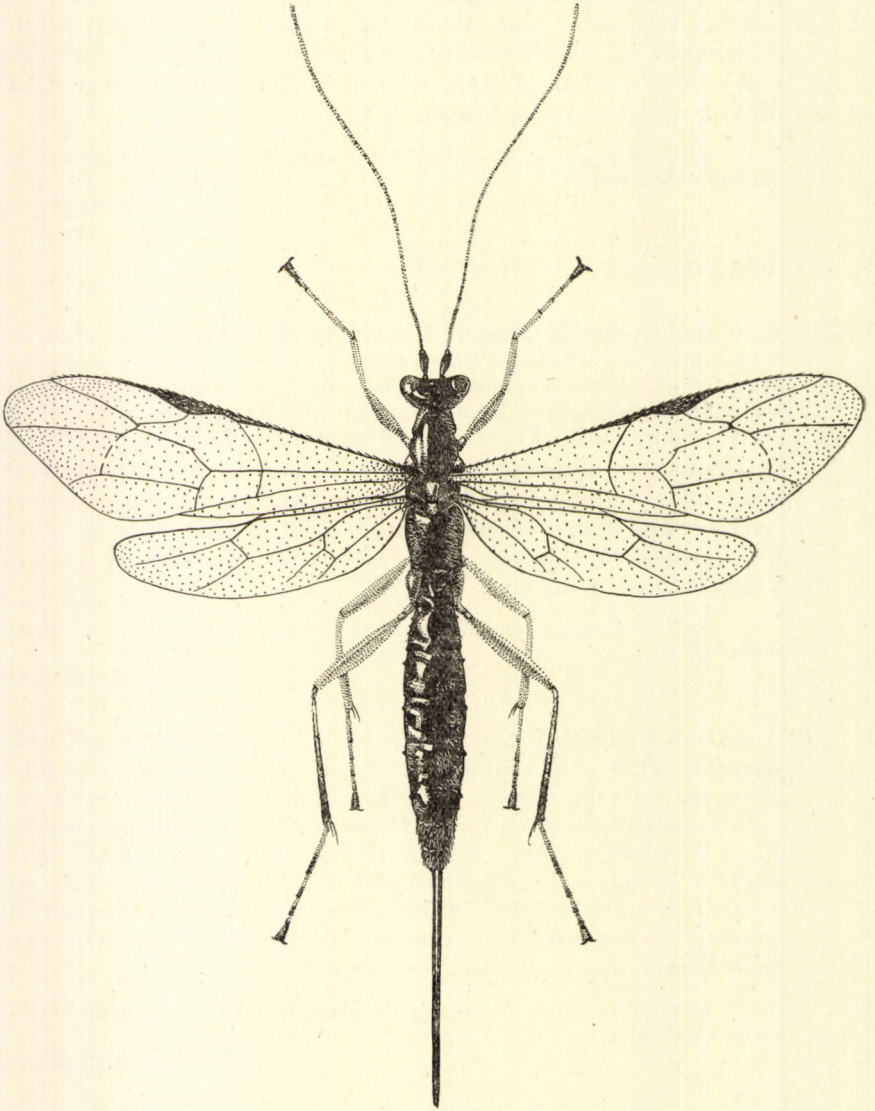
- 10 (9) A tojócső legalább kétszer olyan hosszú, mint az 1. potrohszelvény, potroha fekete. Középháta elszórtan pontozott, torhái barázdái gyengék, potroha szintén elszórtan, de elég durván rücskösen pontozott, hátul sima. Középháta és potroha meglehetősen fényes. Az 1. potrohszelvény valamivel hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2. majdnem négyzet alakú, a többi szélesebb, mint amilyen hosszú. A hátlemezeken erőteljes egyenetlenségek vannak. Csápostora alul rozsdavörös. Színezete nagyjából olyan, mint az előző fajé. Hímje nem ismeretes. 5—6 mm.

Közép-Európában honos faj. Faunaterületünkön eddig csak Borosjenőről került elő (VIII.)

[Taschenbergi WOLDST.]

- 11 (4) Tora fekete, esetleg sárgás rajzolatok vannak rajta.
- 12 (15) Hátpajzsa és utópajzsa sárga.
- 13 (14) Potroha teljesen fekete, egész teste erősen fénylik, tojókészüléke fele olyan hosszú, mint a potroh. Feje hátrafelé erősen elkeskenyedik. Arcrésze igen finoman pontozott, az áltorszelvény oldalai

ráncoltan pontozottak. A potroh hátlemezein erőteljes egyenetlenségek vannak, a 2. és 3. potrohszervény megnyúlt, a 4–5. négyzet alakú. A 2–4. hátlemez elülső sarkain ferde benyomat és hátul

14. ábra. *Polysphincta boops* TSCHEK ♀ (Eredeti)

haránt irányú mélyedés van. Fekete, a rágók csúcsa, a csáptő és az első csápízek alul, a szárnytő alatti vonalka, a vállbüttyök, a hátpajzs és az utópajzs sárga. Lábai vörössárgák (főleg combjai vörös tónusúak), a hímeké inkább sárga. Hátsó lábszára fehéres,

tő- és csúcsrésze sötét színű, a lábfejek vége szintén sötét (14. ábra). 10—11 mm.

Az Észak- és Közép-Európában honos faj. Faunaterületünkön Pilismarótról, valamint Szatmár megyéből és Tusnádról került elő (VIII.). Pókokban (*Theridium*-fajokban) elősködik

boops TSCHEK.

- 14 (13) A potroh 3—6. hátlemezének elülső sarkai sárgák, a tojócső rövid, nem hosszabb, mint a 2. potrohszelvény. Tora fényes, középháta finoman, áltorszelvénye durvábban pontozott, a toroldalak simák, fényesek. A párhuzamos oldalú potroh 1. szelvénye megnyúlt, kissé rövidebb, mint a 2., a 3—5. olyan hosszú, mint amilyen széles, durván pontozott. Fekete, a rágók, a fejpajzs, a csáptó alsó oldala, a nyakrész, a szárnypikkely, valamint 1—1 rajz alatta és előtte, esetleg a vállfolt, a középhát 2 hosszanti vonalkája, a hátpajzs, az utópajzs és az áltorszelvény oldalfoltjai sárgák. Lábai szintén sárgák, combjai azonban vörösek, a hátulsó lábszár vége sötét. A hím hasonló a nőtényhez, legfeljebb világos rajzolatai nagyobb felületre terjednek ki. 7 mm.

A Dániából leírt fajt a *Cyclosa conica* PALL. nevű pókból nevelték. Előfordulása Magyarországon sem lehetetlen

[Nielsen ROMAN]

- 15 (12) Torán nincs sárga, illetve világos rajzolat.

- 16 (17) A potroh 2—4. hátlemeze sűrűn pontozott, fénytelen. Általában alig fényes faj, középháta finoman pontozott. Kurtaere valamivel a közepe alatt, ritkábban a középén törik meg. 2. potrohszelvénye szélesebb, mint amilyen hosszú, esetleg olyan hosszú, mint amilyen széles hátul. Fekete, a tapogatók és a szárnypikkelyek fakósárgák, a fejpajzs, a csápostor alul és a szárnyjegy vörös. Lábai vöröses-sárgák, a hátulsó lábszárak fehéresek, tövük mögött és a csúcsukon, valamint a lábfejzék csúcsa sötét (a hímek tomporai fehéresek). Egyébként a lábak színe elég variálós: a hátulsó lábszárak a világos-törészen kívül sötétek lehetnek, a lábfejzék feketék és csak a lábfejtő első fele fehéres. 6—7 mm.

Észak- és Közép-Európában honos. Faunaterületünkön Pilismarótról és Erdélyből került elő (VIII.). Gazdaállatai különböző pókfajok: *Meta Merianae* SCOP., *Aranea diadema* L., *A. cucurbitina* L., *Linyphia pusilla* SUND., *Leptophantes minutus* BLACKW. és *Stentoda* sp. (= *pusilla* FONSC.)

carbonator GR.

- 17 (16) A középső hátlemezek simák, fényesek.

- 18 (19) A tojócső hüvelye a közepén valamelyest kiszélesedik, csápostora alul rozsdavörös. Lábai vörösek, csak a hátulsó lábszárvégek és lábfejzék sötétek. Hímeken a csáp világosabb vörös és elülső csípői, valamint a tomporok sárgák. Általában hasonló a *P. tuberosa* GR.-hez. 7—10 mm.

Észak- és Közép-Európából kimutatott faj. Előfordulása Magyarországon is lehetséges. A koronás keresztespók (*Aranea diadema* L.) elősködője

[*rufipes* GR.]

- 19 (18) A tojócső hüvelye végig egyforma széles, csápostora alul barna. Csípői, tomporai, esetleg a hátulsó combok egy része feketés, a hátulsó lábszárak vége és lábfejtői — az 1. lábfejíz fehéres tövét kivéve — sötétek. A láb többi része vörös. Feje hátrafelé erősen elkeskenyedik, s a test többi részével együtt meglehetősen fényes, sima. A potroh középső hátlemezei simák, rajtuk erős oldaldudorok vannak és hátul egy harántbemélyedés is. Fekete, tapogatói és szárnypikkelye fehéres, szárnyjegye barnás. A hím hasonlít a nőstényre. 6—9 mm.

Elterjedése Észak- és Közép-Európa. Magyarországon ez ideig még nem mutatták ki. A nyári hónapokban az *Aranea Reaumuri* SCOP., télen pedig az *A. Reddii* SCOP. elősködője

[*tuberosa* GR.]

- 20 (1) Kurtaerük nem vagy csak alig megtört (2. alnem: *Zatypota* FÖRST.)* (= *Polysphinctopsis* HAB.).

- 21 (28) Sugársejtje megnyúlt, a sugárér csúcsrésze legtöbbször egyenes.

- 22 (23) Sima és fényes testű. Középhátán sárga rajzolat látható, hátpajzsa és utópajzsa szintén sárga. A potroh 2—5. hátlemezen ellipszis alakú kiemelkedő felület van. Fekete, csápja vörös, a törészen alul sárga, belső szemkerete szintén széles sávban sárga. A középhát és a tor egyes varratai vörösek. Lábai vörössárgák, lábszárjai fehéresek, a hátulsó lábszárak a tő közelében, hátulsó harmadukban, valamint részben a lábfejtők is majdnem feketék. Potroha barnás árnyalatú, hátlemezeinek hátulsó szegélye, esetleg oldaluk is vörös, a 2—5. hátlemez kiemelkedő felülete sárga. Az 1. szelvény kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2—4. közel négyzetes. A tojókészülék majdnem olyan hosszú, mint az 1. potrohszelvény. A hím a nőstényre hasonlít, csak világos rajzolatai még nagyobbak. 8 mm.

A főképpen Észak- és Közép-Európában előforduló faj Magyarországon eddig még nem ismeretes. A *Theridium tepidarium* KOCH nevű pókfaj elősködője

[*eximia* SCHMIED.]

- 23 (22) A potroh skulptúrája és a tor színe más.

- 24 (25) Tojócsöve fele olyan hosszú, mint a potroh, feje hátrafelé alig keskenyedik el. Fekete, tapogatói fehéresek. Lábai sárgák, az elülső csípők fehéresek, a hátulsók majdnem feketék. Hátulsó combjai

* Egyes kutatók külön nemként kezelik.

barnák, lábszára fehéres (tövén és végén azonban sötét), lábfejizei sötétek, törészüik világos. Csak a nősténye ismeretes. 3—6 mm.

Észak- és Közép-Európában honos; Magyarországon eddig még nem került elő

[*caudata* THOMS.]

25 (24) A tojócső alig olyan hosszú, mint a potroh hosszának egyharmada.

26 (27) Potroha sima, fényes, 2—4. hátlemezen erős oldaldudorok vannak. Feje hátrafelé elkeskenyedik, torán nincs vörös színeződés, sima és fényes, áltorszelvényén rendszerint nincsenek élek. Fekete, tapogatói, a csáptó alul és a szárnypikkelyek vörösek, szárnyjegye vörösbarna. Lábai fakósárgák, a hátulsó lábszárak vége, valamint lábfeje és esetleg a combok hosszanti rajzolata fekete. A hím hátulsó csípője barna. 4—6 mm.

Az észak- és közép-európai faj Magyarországon eddig nem ismeretes

[*pallipes* HLMGR.]

27 (26) A potroh középső hátlemezei finoman ráncoltak. Feje hátrafelé nem keskenyedik el, tora több-kevesebb vörös színeződéssel. Teste egyébként fekete, lábai sárgásfehérek, a combok vörösesek. A hátulsó lábszár töve, csúcsa és a lábfejek sötétek. 5—6 mm.

Észak- és Közép-Európában nem nagyon ritka. Faunaterületünkön Dél-aknárol ismeretes. Különböző pókfajok élősködője

[*percontatoria* MÜLL.]

28 (21) Sugársejtje rövid, a sugárér vége rendszerint ívelt. Feje hátrafelé nem keskenyedik el, tojócsőve igen rövid.

29 (30) Tora és potroha több-kevésbé vörös. A potroh középső hátlemezei finoman ráncoltak, fénytelenek. Feje fekete, tapogatói és szárnypikkelye fehéres. Tora rendszerint vörös, csak a középhát három hosszanti rajzolata, a melloldal és az áltorszelvény fekete. Szárnyjegye barna. Lábai vörösesek, elülső csípői és tomporai majdnem fehérek, a hátulsó lábszárak töve, vége és a lábfejek sötétek. Potroha vörös, töve, vége és a hátlemezek hátulsó szegélye fekete. 6—8 mm.

Az Észak- és Közép-Európából ismeretes faj Magyarországon eddig még nem került elő. *Theridium*-fajok élősködője (= *thoracica* BRISCHKE)

[*discolor* HLMGR.]

30 (29) Fekete, meglehetősen fényes. Tapogatói és szárnypikkelye fehéres, a csáptó alul és a belső szemkeret sárga, a szárnyjegy barna. Lábai sárgák és a csípők töve rendszerint barnás, a hátulsó lábszárak vége és a lábfejek feketések. 3—4 mm.

A főleg Észak-Európából ismeretes fajt faunaterületünkön eddig még nem gyűjtötték (= ? *picticollis* THOMS., *araneorum* DE GEER)

[*anomala* HLMGR.]

9. nem: *Atractogaster* KRIECHB.

Egyetlen ismert faja fekete. A nemre jellemző a szögben megtört visszafutó-ér, a törés pontjából rövid ér ered. A nőstény potroha a középén kiszélesedik, orsó alakú, 2. szelvénye megnyúlt; a hím potroha majdnem párhuzamos oldalú, hengeres. A potroh 2—3. (♀) vagy 2—5. (♂) hátlemezen ferde vajatok vannak.

Egyetlen faja Észak- és Közép-Európából ismeretes. Kimutatása esetleg Magyarországon is várható.

- — A nőstény potrohának elülső hátlemezei meglehetősen fénytelenek, a híméi eléggé fényesek. A tojókészülék alig valamivel rövidebb, mint a test hossza. Fekete, szárnyjegye barnászörös. Lábai sárgászörösek, helyenként barnásodók. A hím belső szemkerete világos. 16—18 mm.

Svájcból, Németországból és Svédországból ismeretes, igen ritka faj. Valószínűleg Magyarországon is él. Az *Acanthocinus aedilis* L. nevű cincér lárvájának elősködője

[semisculptus KRIECHB.]

10. nem: *Tromatobia* FÖRST.

Középtermetű fajok, feketék vagy fekete-vörös színűek, esetleg világos rajzolatokkal a test különböző részein. Különösen szemkeretük világos, vagy ritkábban csak a fejtetőn van világos foltocska. Kivételesen az állat teljesen fekete. Fejük és toruk általában finomabban, potrohuk durvábban skulptúrált, rendszerint erős kiemelkedésekkel. Belső szemkeretük kimetszett, fejpajzsuk domború, pofájuk igen rövid, torháti barázdájuk határozott és áltorszelvényének légzőnyílása kicsiny, kerek. A nőstények karmain kiszélesedett fog alakú nyúlvány van. Kurtaerük rendszerint a közepe felett megtört. Tojócsövük általában fele olyan hosszú, mint a potroh.

A palearktikumban és a nearktikumban előfordul, de aránylag kevés fajjal képviselt nem. Faunaterületünkön 6 faja ismeretes, illetve kimutatásuk várható. A nem fajai pókok petekjében elősködnek.

- 1 (4) Belső szemkerete fekete.
- 2 (3) A fejtetőn a szemek mellett rendszerint világos foltocska van. Feje és tora sima, fényes, áltorszelvénye durván rücskösen pontozott, erős hosszanti élekkel. A potroh sűrűn pontozott, 1. szelvénye rövid, a többi is mind szélesebb, mint amilyen hosszú, egyenetlenségeik aránylag gyengék és hátulsó szegélyük sima, fényes. Fekete, tapogatói sárgák, a fejpajzs elülső szegélye vörössárga (hímeken teljesen sárga), a csápostor nagyrészt vöröses, szárnypikkelye fakósárga, szárnyjegye barna. Lábai vörösek, esetleg a csípők és a hátulsó lábszárvégek részben feketések. A potroh 2—4. hátlemeze vörös, hátulsó sima keretük fekete. A hím nagyjából egyezik a nősténnyel, elülső lábai azonban sokszor sárgásabbak. 6—10 mm.

Az Észak- és Közép-Európában elég ritka faj Észak-Amerikában is él. Faunaterületünkön Budapestről, Garamberzencéről, Sukoróról, Szigetcsépről és Tahitótfaluról került elő, valamint Kopácsról (VI—VIII.) (= *Pimpla hibernica* MORL., *Itopectis epeirae* BIGN., *Pimpla glandaria* COSTA var. ♀ SZÉPL.)

variabilis HLMGR.

- 3 (2) Teljesen fekete faj. Potroha sűrűn pontozott, a skulptúrája hátrafelé finomodik. A hátlemezek hátulsó kerete fényes. Csápja alul vöröses, szárnyjegye barna, tövén világosabb. Lábai vörösek, csípői feketék, a hátulsó lábszár és lábfej vége sötét. A potroh 2. és 3. hátlemezének hátulsó kerete esetleg vöröses. Csak a nőténye ismeretes. 8 mm.

A Rajna mellől leírt faj faunaterületünkön eddig csak Kopácsról került elő (VIII.)

[**inornata** ULBR.]

- 4 (1) Belső szemkerete sárga, a hím egész arca világos lehet.
- 5 (6) Szárnyjegye fakósárga, tora legtöbbször vörös, potroha szintén vöröses vagy barnás. Hátrafelé elkeskenyedő feje fényes, arcrésze elszórtan pontozott. Tora is igen finoman skulptúrált és finoman szőrözött. Áltorszelvényén nincsenek hosszanti élek. A potroh hátlemezei durván pontozottak, oldaldudoraik erősek. A tojókészülék olyan hosszú, mint a potroh egyharmada. Feje fekete, szemkeretei sárgák, a vége felé megvastagodó csáp alul szintén sárga. Előtóra fekete, nyakrésze és hátulsó szegélye sárgás. Középháta és hátpajzsa vörös, hosszanti sárga rajzolattal a középháton és sárga kerettel a hátpajzson. Utópajzsa ugyancsak sárga. Áltorszelvénye fekete, oldalán vörös foltok és hátul 1—1 sárga oldalfolt látható. Szárnypikkelye világos. Lábai vörösek, az elülső és sokszor a hátulsó lábpár is erősen sárgás. Csípői legtöbbször feketén futtatottak, a lábszárak fehéresek, a hátulsó lábpár tövén és végén sötét gyűrű van, és sötét a világos hátulsó lábfejézek csúcsrésze is. Potrohának a színe barnától feketéig variál, a harántbemélyedések inkább vörösek. Az egyes szelvények hátulsó szegélye fényes fekete. A hím színezete világosabb, amennyiben egész arca sárga, melloldalai sárgafoltosak és elülső lábai világossárgák. A magyar példányokon a nőtények arca vöröses és csápjuk fölött sárga, háromszög alakú folt van. 8—10 mm.

Szinte egész Európában elterjedt 2-nemzedékes faj. Magyarországon Budapestről, Keszthelyről, Szegedről és Órszentmiklósról, továbbá Szlovákiából és Erdélyből ismeretes (VI—X.). Gazdaállatai különböző pókfajok: *Zilla atrica* KOCH és *Aranea diadema* L. (a téli hónapokban), valamint *Cyclosa conica* PALL. és *Aranea cucurbitana* L. (a nyári hónapokban) (= *Ephialtes balanini* RAD., *Pimpla multipicta* KISS, *P. sanguinolenta* KISS)

oculatoria F.

- 6 (5) Szárnyjegye sötétbarna, esetleg barnássárga, potroha rendszerint fekete.

- 7 (8) A hátsó lábszárak vörösek, tövük fehér, végük barna. A hímeken csak a belső szemkeret világos, egyébként mindkét ivar fekete. A nőstények belső szemkerete a fejtetőig, a szárnytó előtti hosszú vonal, a hátpajzs csúcsa és esetleg oldala, valamint az utópajzs sárga. Tapogatói, a csápostor alul és a lábak vörösek. A hátsó lábfejízek barnák, a tövükön világosabbak, a csípők töve többékevésbé sötét. A potroh szinte párhuzamos oldalú, középső szelvényei szélesebbek, mint amilyen hosszúak, durván pontozottak, egyenetlenségei gyengék. A tojócső majdnem fele olyan hosszú, mint a potroh. A hím a nősténytől abban tér el, hogy szájrészei, fejpajzsa és a csáp töve alul sárgás. 9 mm.

A Dalmáciából leírt faj Nyugat-Európában is ismeretes; kimutatása Magyarországon várható (= *Pimpla angens* Gr. var. 1 Gr., var. *obscurata* ULBR.)

[concors KRIECHB.]

- 8 (7) A hátsó lábszárak a sötét gyűrűk kivételével fehéresek.
- 9 (10) Az elszórtan, finomabban pontozott áltorszelvényen határozott hosszanti élek vannak, a tor rendszerint fekete. A hímek egész arca sárga. Arcrésze majdnem sima, néhány elszórt ponttal, igen fényes, hátlemezei durván pontozottak, oldalt erős kiemelkedésekkel, hátul sima, fényes harántsávval. A potroh 2—4. szelvénye közel olyan széles, mint amilyen hosszú. Fekete, csápja alul vöröses, tövén sárgás, belső szemkerete, a szárnytó előtti vonal, a hátpajzs és az utópajzs csúcsa sárga. Szárnypikkelye sárgás. Vörös lábain a csípők sokszor legalább részben feketések. A hímek szájszervei, fejpajzsuk, egész arc részük, valamint elülső csípői és tomporai fehéressárgák. 6—10 mm.

Főleg Észak- és Közép-Európában honos faj. Magyarországon a Budai-hegyekben, a Mátrában, a Pilisi-hegyekben, Pápan és Órszentmiklóson, továbbá Szlovákiában és Erdélyben gyűjtötték (V—X.). A *Cyclosa conica* PALL., *Aranea diadema* L. és *Latrodectes tredecimguttatus* ROSSI nevű pókok elősködője (= *Pimpla angens* Gr., ? *P. albipes* BRISCHKE)

ovivora BOH.

Változatai:

1. A toroldalak, esetleg a középhát hosszanti rajzolatai vörösek. Budapestről került elő var. 2 Gr.
 2. A tomporok fehéresek, a hátsó lábpáron felül feketék. — Erdélyből mutatták ki [var. *parallela* THOMS.]
- 10 (9) Áltorszelvénye különösen hátul durván pontozott, hosszanti élei jelentéktelenek. Középháta, hátpajzs, esetleg toroldalai is vörös foltosak. Feje és a toroldalak fényesek, szinte teljesen simák, középháta finoman rücskösen pontozott, kevésbé fényes, potroha durván pontozott, erőteljes egyenetlenségekkel, szelvényei kissé szélesebbek, mint amilyen hosszúak. Fekete, a tapogatók, a pofák feltja, a belső és részben a külső szemkeret, és az előtor hátsó szegélye, a hátpajzs rajzolatai, az utópajzs és a szárnypikkely sárgák. Szárny-

jegye barna, csápja alul sárgás. Lábai vörösek, az elülsőkön többkevesebb sárgás színeződéssel, középső, de főleg hátulsó lábszárai fehéresek, sötét gyűrűkkel. Az összes lábfejek fakósárgák, a végükön sötét színeződéssel. Néha az áltorszelvény hátulsó sarkain 1—1 sárga foltocska van. Egyébként elég változó színezetű, különösen a hím. Előfordul pl., hogy csak a szemkeret sárgás, de vannak majdnem teljesen sárga arcú, esetleg csak hosszanti fekete rajzolattal díszített példányok is. 8—10 mm.

Észak- és Közép-Európában honos. Faunaterületünkön Apajpusztáról, a Mecsek hegységből, Órszentmiklósról, valamint Szlovákiából és Erdélyből ismeretes (V—IX.) (BRISCHKE szerint a *Malacosoma neustrium* L. parazitája?) (= *Pimpla semivaria* KRIECHB., *P. soror* RATZB.)

ornata GR.

11. nem: *Zaglyptus* FÖRST.

Fekete vagy fekete-vörös, középtermetű fajok, *Pimpla*-fajokra emlékeztető testalkattal. Tükörsejtjük ötszögű, de külső-ere hiányzik. Legjellemzőbb bélyegük az áltorszelvény hátulsó részén húzódó 3 hosszanti kiemelkedés. Kurtaerük a középén, esetleg valamivel a közepe felett megtört.

A palearktikumban és a nearktikumban egyaránt előforduló fajszegény nem. Faunaterületünkön eddig 2 faja ismeretes. Pókok petetokjában élőködnek.

- 1 (2) Tora fekete, középháta finoman, áltorszelvénye erőteljesen pontozott, a potroh középső hátlemezei többé-kevésbé, esetleg csak hátulsó szegélyük vörös. A hímeken rendszerint alig észlelhető vörösödés. Egyébként a hímek 6—8. csápja a középén csúcsosan kiszélesedik. A tojócső közel olyan hosszú, mint a test. Mindkét ivar szárnypikkelye vörösbarna, ritkán sárga (♂), szárnyjegye barna, lábai vörösek, az elülső csípők (♀), esetleg a többi is (♂) barnák vagy feketék. A hátulsó lábszárak és lábfejek barnák, fehér gyűrűkkel (15. ábra). 5—9 mm.

Főleg Észak- és Közép-Európában terjedt el. Magyarországon elszórtan bár, de majdnem mindenünnen előkerült (IV—IX.). A *Chiracanthium erraticum* WALCK. nevű pókfaj élőködője (= *Schizopyga tricingulata* GR., ? *Pimpla cingulata* KRIECHB., *Polysphincta Silbernegeli* KISS ♀)

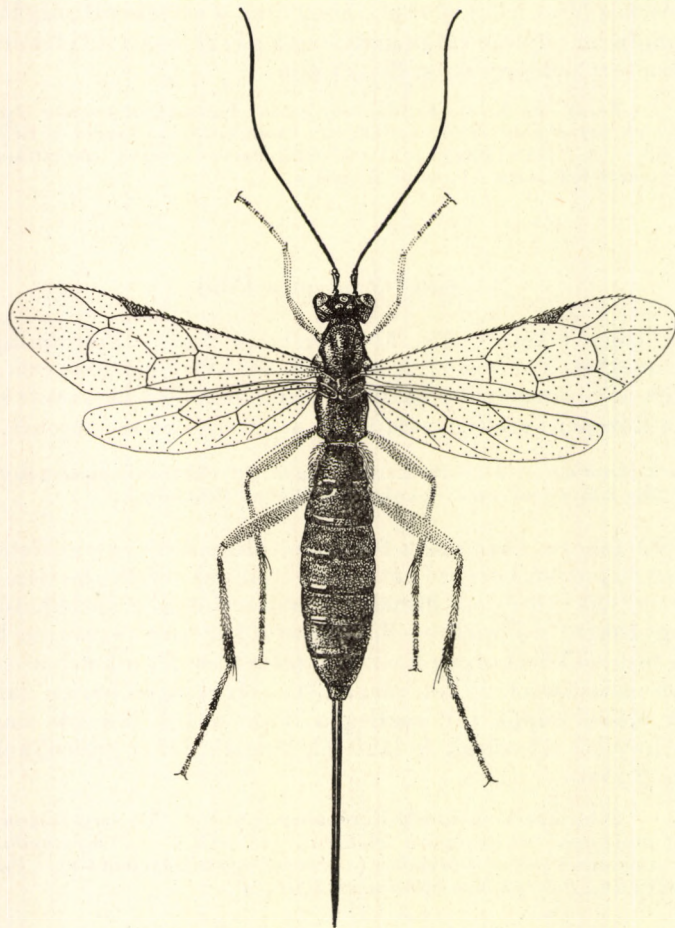
varipes GR.

- 2 (1) Tora részben vörös.
- 3 (4) Az áltorszelvény közepén keskeny, fényes, hosszanti felület van. Általában az egész állat igen fényes. Arcoldalai párhuzamosak. A potroh 1. hátlemeze nem hosszabb, mint amilyen széles hátul, 2 hosszanti éllel, az élek közötti felület sima, fényes. Egyébként az összes hátlemezek pontozottak. Tojókészüléke olyan hosszú, mint a potroh. Fekete, a fejpajzs elülső szegélye, a csápostor alul és csúcsa vörös, a középmell és a középtoroldal alul vörös, a hátpajzs és az utópajzs sárgásvörös. Szárnypikkelye és vállbütyke fehéres, szárnyjegye barna, tövén világos. Lábai vörösek, a csípők és az elülső temporok fehéressárgák, világosak, továbbá a hátulsó lábszárak (csak tövük

és végük barna) és a hátulsó lábfejek első ízei is. Potroha fekete, rendszerint barnás árnyalattal. Csak a nőténye ismeretes. 7,5 mm.

A Romániából leírt faj kimutatása Magyarországon is várható

[*moldavica* CONST.]

15. ábra. *Zaglyptus varipes* GR. ♀ (Eredeti)

- 4 (3) Áltorszelvénye más skulptúrájú, tora más színű.
- 5 (6) Tojócsöve hosszabb is lehet, mint az egész potroh, szárnyjegye aránylag kicsi, barna, szárnypikkelye vörösbarna. Tora — az előtor kivételével — vörös, a hátpajzs csúcsa, az utópajzs és az áltorszelvény két oldalsó hosszanti dudora sárga, potroha barnászörös, a végén fekete. 5—9 mm.

Nálunk ez ideig nem ismeretes

[*varipes* GR. var. *rufithorax* HAB.]

- 6 (5) Tojócsöve alig olyan hosszú, mint a potroh, szárnyjegye nagyobb, sárga, szárnypikkelye fehéres. A középtor és az áltorszelvény oldalfoltjai vörösek. Csápostora vörössárga, a csáptövek előtti foltok, az előtor hátulsó szegélye, a hátpajzs csúcsa, az utópajzs és az áltorszelvény oldalsó dudorai rendszerint sárgák. Potroha fekete. Lábai fehéressárgák, a hátulsó csípők és a combok vörösesek, a hátulsó lábszárak töve és csúcsa, valamint a lábfejek vége feketés. A hímen a lábak színe valamivel világosabb. 6—8 mm.

Főleg Közép-Európában ismeretes. Faunaterületünkön ez ideig Budáról, Órszentmiklósról, valamint Nagyenyedről került elő (IV., VIII—XI.). Gazdaállatai a *Clubiona reclusa* O. P. CAMBR., *Meta Merianae* SCOP. és az *Aranea cucurbitina* L. nevű pókok

multicolor GR.

12. nem: *Delomerista* FÖRST.

Középtermetű, fekete, esetleg világos rajzolatú fajok. Alakjuk a *Pimpla*-fajokéhoz igen hasonló, azoktól elsősorban a középtori melloldal hátulsó vájata, valamint a mezőkre osztott áltorszelvény különbözteti meg. Potrohuk, különösen annak elülső szelvényei erősebben megnyúltak, s a skulptúra is sokkal finomabb. Fejük és toruk általában alig pontozott, inkább sima és fényes, potrohuk pedig finoman rücskösen, esetleg sűrűn pontozott, vagy harántirányban ráncolt, igen gyenge egyenetlenségekkel.

A nem a palearktikumban és a nearktikumban fordul elő, kevés, eddig ismert faja általában igen ritka. Faunaterületünkön 7 palearktikus faja közül eddig egy sem volt kimutatható, bár 3-nak az előfordulása lehetségesnek látszik. A fajok határozása sokszor nehéz, mert a costulára és a tojócső hosszára alapított megkülönböztetés elég bizonytalannak látszik.

Csak kevés faj gazdaállata ismeretes, valószínűleg mind levéldarazsak álhernyóinak elősködői.

- 1 (4) A costula hiányzik, a tojócső közel fele olyan hosszú, mint a potroh.
- 2 (3) Arcrésze finoman rücskös, fénytelen, potroha fekete. Feje és tora igen elszórtan pontozott, fényes, potroha finoman, de sűrűn pontozott, fénytelen. A potroh 1. szelvénye olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, hosszanti élei gyengék, a 2. hátlemeztövén harántvájat húzódik, a többi szelvényeken nincsenek egyenetlenségek. Tojócsöve csak valamivel hosszabb, mint a potroh fél hossza (egészen ritkán majdnem olyan hosszú, mint a potroh). Fekete, tapogatói, rágói, a pofák foltja és a vállbütykök sárgásak. Szárnypikkelye barna, szárnyjegye sárgás. Lábai vörösek, csak a hátulsó lábszárvégek és lábfejek barnák. Hímje nem ismeretes. 10 mm.

A Közép-Európában ismeretes faj Magyarországon ez ideig még nem került elő

[*laevis* GR.]

- 3 (2) Az arcresz elszórtan pontozott, fényes, a potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye rendszerint világos. A fejtető és a tor igen elszórtan

pontozott, fényes, a potroh rücskösen pontozott, szinte fénytelen. 1. hátlemezen határozott hosszanti élek húzódnak, a 2. és 3. törésze benyomott, kétoldalt ferde mélyedéssel. Fekete, tapogatói, a rágók nagy része, a pofák, az arc foltjai, a szárnypikkelyek és az előtte levő vonalka fehéressárga. Csápja és szárnyjegye fekete, utóbbi a tövén világos. Lábai vörösek, az elülső lábpáron több a sárga, a hátulsón a térdek, a lábszárak és a lábfejek feketések, utóbbiak törésze világos. A hím skulptúrája egyezik a nőtényével, színben azonban eltér: egész arcrésze, az első csápízek alul, az elülső lábak és a hátulsók tomporai sárgák, csápostora pedig nagyrészt vörös. 8—12 mm.

Közép- és Nyugat-Európából ismeretes. Faunaterületünkön eddig biztosan nem volt kimutatható. A *Lophyrus pini* L. elősködője

[Pfankuchi BRAUNS]

- 4 (1) *Costula* van, bár gyakran elmosódott, a tojócső hossza megközelíti a potroh hosszát. Arcrésze finoman rücskös, majdnem fénytelen. A nőtények rágói és vállbütykei sárgások, a hímek arcrésze (esetleg csak foltja) sárgás, hátulsó csípői vörösek. Potroha finoman harántirányban ráncolt, tövén egészen fénytelen, jóval hosszabb, mint a fej és a tor együttesen. A potroh 1. hátlemezen hosszanti élek vannak, a többin hátul harántirányú mélyedés. Fekete, rágói, esetleg fejpajzsa és a pofák foltja sárgás. A szárnypikkelyek és szárnyjegyek feketések. A csápostor vége alul vörös. Lábai vörösek, a lábszárak tövén — de különösen a hátulsó lábpáron — határozott világos gyűrű van. A hím egész arca vagy csak annak rajzolatai, a szájrészek, a csáptó alsó felülete s a szárnytő előtti folt sárgák. Az elülső és középső lábpár és a hátulsó tompor fakósárga, a hátulsó csípők és combok vörösek, a lábszár fehéres, több-kevésbé fekete rajzollal; a hátulsó lábfejek is sötétek. 10—13 mm.

Főleg Észak- és Közép-Európában honos. Magyarországról eddig még nem mutatták ki

[mandibularis GR.]

13. nem: *Perithous* HLMGR.

Rendszerint nagyobb vagy közepes testű, alig skulptúrált s általában igen fényes fajok. Feketék, toruk gyakran vörös, a hátlemezek hátulsó szegélye világos. Fejük hátrafelé elkeskenyedik, belső szemkeretük kissé kimetszett, lapos vagy bemélyített fejpajzsuk elülső szegélye többé-kevésbé kikanyarított. A torháti barázdák gyengék, az áltorszelvény kissé pontozott, rendszerint hosszanti élekkel, sima és nagyon fényes felülettel, valamint hátulsó harántéllal. Tükörsejtje van, a visszafutó-ér a csúcsrészén torkollik bele. Lábai erősek, hátulsó csípőik és combjaik zömökek, az utolsó lábfejiz legalább háromszor olyan hosszú, mint a 4. Karmaik erősen hajlítottak, foguk nincs. Potrohuk hosszú és különösen a hímeken kétszer, sőt háromszor olyan hosszú is lehet, mint a fej és a tor együttesen, többé-kevésbé pontozott. A nőtényeken általában az 1. és 2. szelvény hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 3. és 4. már inkább

olyan széles, mint amilyen hosszú, a többi pedig mind szélesebb; a hímeken viszont több szelvény, esetleg valamennyi többé-kevésbé megnyúlt. A tojócső hossza a potroh és a test hosszúsága között mozog.

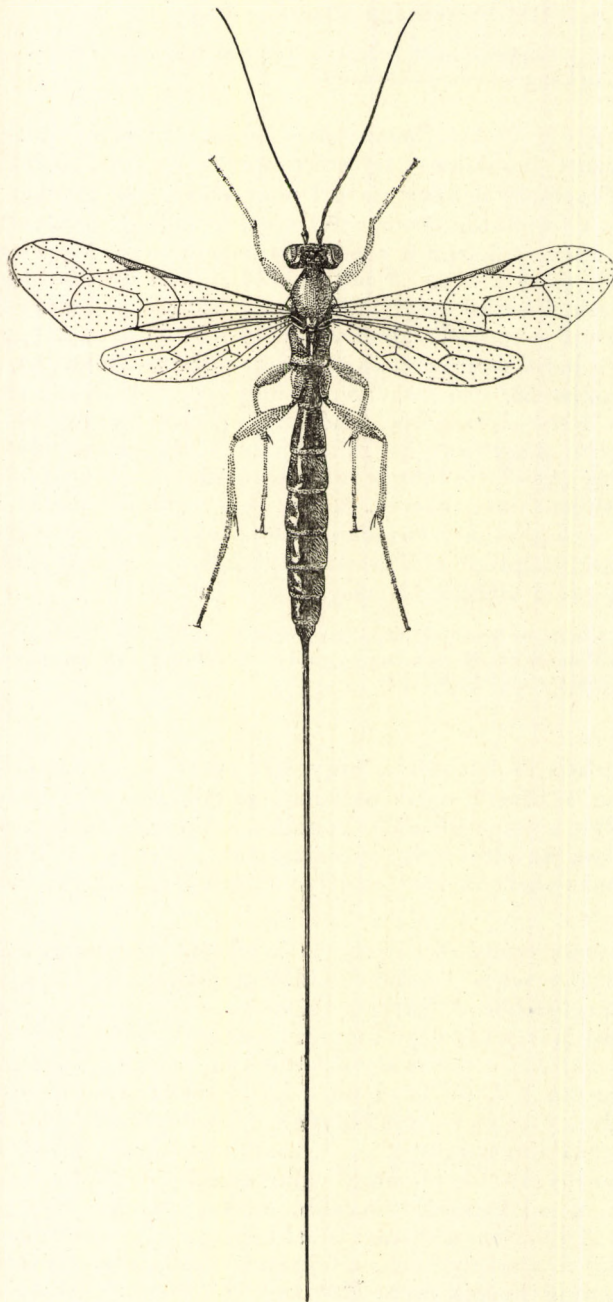
Kevés faja a palearktikumból és nearktikumból ismeretes. Magyarországon 4 faj fordul elő. Elsősorban kaparódarazsak elősködői.

- 1 (2) Tora fekete, vörös színeződés nélkül. Arcrésze durván és sűrűn pontozott, homloka és fejtetője sima és fényes. A toroldalak szintén igen fényesek; néhány elszórt pont van a középmellen és valamivel több a középháton, áltorszelvénye durvábban pontozott, a hosszanti vájat sima. A karomíz rendkívül hosszú, erős, közel négyszer olyan hosszú, mint a 4. íz. A potroh hátlemezei durván pontozottak, de fényesek, hátulsó szegélyükön kissé kiemelkedő sima harántszárvával. A tojócső a testnél valamivel hosszabb. Fekete, tapogatói, a rágók töve, a belső szemkeret és többé-kevésbé az előhát hátulsó szegélye, a hátpajzs hátulsó szegélye, az utópajzs általában az elülső 4 hátlemez hátulsó szegélye fehéres. Fejpajzsa, csáptöve alul, szárnypikkelye nagyrészt és szárnyjegye teljesen rozsdásvörös. Lábai vörösek (az elülső lábpár inkább sárgás), a hátulsó lábpár lábszárai és lábfejei szinte feketék. A hím skulptúrája egyezik a nőtényével, színe pedig csak annyiban különbözik, hogy fejpajzsa, az egész arcrésze, csáptöve alul és szárnypikkelye sárga. Az elülső és középső lábak jóval világosabb sárgák. 15—18 mm.

Észak- és Közép-Európában honos, elég ritka faj. Faunaterületünkön eddig csak Kalocsáról, a Mecsek hegységből és Erdélyből (Boksánbánya, Jeder és Hátzeg) került elő (VI—VIII.)

albicinctus GR.

- 2 (1) Középtora és hátpajzsa nagyrészt vörös. A nőtények belső szemkerete, a hímek egész arcrésze, mindkét ivar előtorának hátulsó szegélye, a szárnytő alatti vonalka, a hátpajzs és az utópajzs hátulsó szegélye, az áltorszelvény rajzolatai, valamint a potrohszelvények hátlemezeinek hátulsó szegélye világossárga vagy fehéres.
- 3 (4) Az áltorszelvény és az 1. potrohszelvény hátlemeze rücskösen pontozott, fénytelen. A belső és külső szemkeretek (♀) vagy az egész arc (♂) sárgásfehér. A hátulsó csípőkön sötét foltok vannak, a világos hátulsó lábfejézek vége kifejezetten sötét. Fejpajzsa elöl alig kimetszett. A fej és a tor skulptúrája olyan, mint az előző fajon, a potroh hátlemezei a 2.-tól kezdődően igen elszórtan pontozottak, egyenetlenségei gyengék és erős fényűek. 1. és 2. potrohszelvénye megnyúlt, a 3. csak kevésbé, a 4. és 5. majdnem olyan széles, mint amilyen hosszú (♀) (16. ábra), vagy valamennyi potrohszelvény erősen megnyúlt, közel kétszer hosszabb, mint amilyen széles hátul (♂) (17. ábra). Tojócsőve a testnél jóval hosszabb. A már említett rajzolatokon kívül a szájszervek, a fejpajzs, a csáptő alatti folt, a nyakrész, a szárnypikkelyek és az áltorszelvény hátulsó részén húzódó széles harántszárv fehéres. Csápostora alul rozsdás. Elülső és középső lábai sárgák, a combjaik és lábszáraik hátul vörösesek; a hátulsó lábak

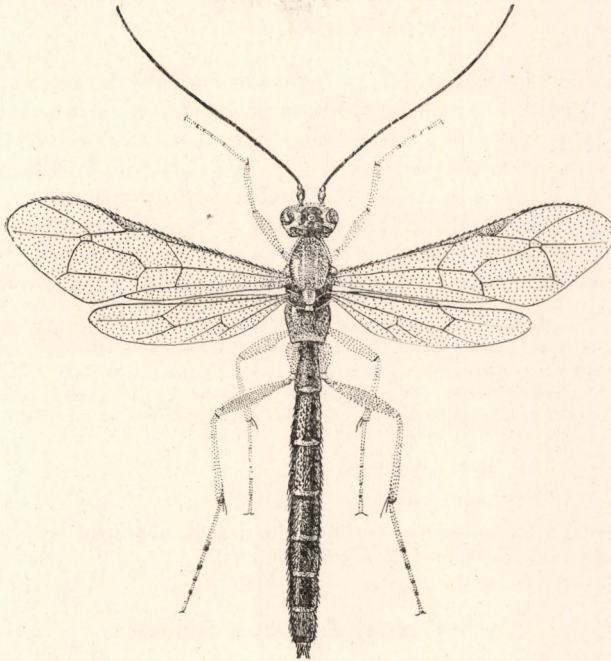

16. ábra. *Perithous septemcinctorius* THUNB. ♀ (Eredeti)

inkább vörösek, a csípőkön levő foltok sárgák és sötétek, a combok vége és a lábszárak hátul sárgásak. 8—11 mm.

Észak- és Közép-Európában honos. Faunaterületünkön elég gyakorinak látszik. A Budai-, Pilisi- és Kőszegi-hegységben, a Mátrában, Kecskeméten, Kalocsán, Pápán, Szegeden és a Velencei-tó környékén gyűjtötték, továbbá Erdélyben és Örhovicán (V—VI., IX.) (= *varius* GR.)

septemcinctorius THUNB.

17. ábra. *Perithous septemcinctorius* THUNB. ♂ (Eredeti)

- 4 (3) Áltorszelvénye és potrohának 1. hátlemeze elszórtan pontozott, fényes. Csak a belső szemkeret sárga, a hátulsó csípőkön nincs feketés folt és a hátulsó lábfejízek vége is csak kissé sötétebb. A nőstény fejpajzsa sötét, felső része esetleg világos, csáptöve és csáptorának 1. vagy 1. és 2. íze alul fehéres.
- 5 (6) Az 1—3. potrohszelvény erősebben, a 4. kevésbé megnyúlt (♀), vagy az 1—4., esetleg az 5. is megnyúlt, a többi olyan széles, mint amilyen hosszú (♂). Nagytestű állat. Tojócsöve legalább olyan hosszú, mint a teste. Feje és tora hasonlóan skulptúrált, mint az *albicinctus* GR. fajon, a potroh hátlemezeinek töve és oldalai sűrűn pontozottak, az oldaldudorok alig skulptúráltak. A hímek skulptúrája durvább. Lábai vörösek, az elülsők elöl sárgásak. A hímeken a hátulsó lábszárak vége és hosszanti sávja, valamint a lábfejízek

csúcsa barnás, az elülső és a középső lábpár elöl szinte fehér. Mindkét ivar csápостora általában rozsdavörös, szárnypikkelye pedig barnás-sárga. 8—14 mm.

Egész Európában a nem legközönségesebb faja. Faunaterületünkön a Budai-hegyekből, a Pilisből, a Mátrából, Csepelről, Órszentmiklósról, Pápáról, Sátoraljaújhegyről és Vácról, valamint Erdély több pontjáról és a Tátrából került elő (V—VIII.). Gazdaállatai a pézsmacincér (*Aromia moschata* L.) és különböző Hymenoptera-fajok (*Xiphydria camelus* L., *Hoplopus laevipes* SHUCK., *Trypoxylon figulus* L., *Cemonus unicolor* Pz., *Psenulus atratus* F. és *Stigmus pendulus* LIND.) lárvái. *Cynips*-fajok gubacsából is nevelték (= *Pimpla decorata* RATZB.)

mediator F.

- 6 (5) Az 1., de különösen a 2. potrohszelvény alig hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 3.-tól kezdődően szélesebbek, mint amilyen hosszúak (♀), vagy az első 3 kissé megnyúlt, a többi pedig legfeljebb olyan széles, mint amilyen hosszú (♂). Kisebb faj. Tojócsöve közel olyan hosszú, mint a potroh. Csápостora rövidebb, mint az előző fajé. Színezetében, valamint a fej és a tor skulptúrájában egyezik azzal, de a potroh hátlemezeinek pontozása egyenletesebb, amennyiben a kevésbé kiemelkedő felületek is elszórtan pontozottak. 8—9 mm.

Az előző fajnál valamivel ritkább és inkább európai faj, amely azonban Észak-Amerikába is eljutott. Faunaterületünkön a Budai-, Pilisi- és Kőszegi-hegységből, a Mátrából, a Mecsekéből, Órszentmiklósról és Csömörről ismeretes, továbbá Erdélyből is (IV—X.). Gazdaállatai az *Ellampus auratus* L., *Cemonus unicolor* Pz. és *Pemphredon lugubris* LATR. lárvái (= *histrío* Pz.)

divinator ROSSI

Változata:

1. A potroh hátlemezeinek hátulsó fehér sávja majdnem teljesen elmosódott. — Eddig csak Borosjenőről került elő [var. *melanarius* KISS]

14. nem: *Ephialtes* SCHRK.

Fekete, ritkábban vörös fajok, potrohuk megnyúlt és hosszú, vagy úgy, mint a *Pimpla*-fajoké, zömök. Tojócsövéük általában olyan hosszú, mint a potroh. A tojócső hossza néha azonban a többszöröse is lehet a test hosszának (*cephalotes* HLMGR.). Általában középtermetűek (10—15 mm), de vannak jóval nagyobb fajok is (30—40 mm). Torháti barázdáik rendszerint határozottak és áltorszelvényükön általában 2 hosszanti él húzódik. Tükörsejtjük van, a nőstények karmain erős fog látható. A karomfog csak a *ruficollis* GR.-nél hiányzik. A potroh rendszerint durván skulptúrált, hátlemezei vagy rövidek, és ilyenkor jóval szélesebbek, mint amilyen hosszúak, vagy pedig megnyúltak, s ilyenkor többször olyan hosszúak is lehetnek, mint amilyen szélesek hátul. A nem tagjai általában igen nehezen határozhatóak. Az elkülönítő bélyegek sokszor nem állandóak, s különösen bizonytalanság uralkodik az igen kis példányszámban és ritkán gyűjthető hímek esetében. A fajok határozását nehezíti pl. az is, hogy a példányok különböző „érettségi” fokukban más-más potroharányokat mutathatnak, s hogy különösen a melloldalon kisebb-nagyobb sárgás vagy vöröses színeződés mutatkozik (PERKINS, 1943); ez egyben oka lehetett több „új” faj leírásának is.

A nemnek többszáz faja (az eddig a *Pimpla* nembe sorolt fajok többsége minden valószínűség szerint ide tartozik) él a földkerekség minden részén. Faunaterületünkön 53 faj előfordulása kimutatott, illetve feltételezhető. Nem vettük fel a kulcsba a *lucens* SZÉPL. fajt, amelyet szerzője 1 ♂ alapján írt le. A típuspéldány tönkrement, leírása pedig nem elegendő az elkülönítéshez. Nem voltak továbbá tisztázhatók a Fauna Regni Hungariae-ben között *brevicauda* KRIECHB., *juniperi* KRIECHB. és *rufithorax* KRIECHB. nevű fajok sem. A nem tagjai lepkehernyők, továbbá bogár- és hártváyszárnyú lárvák, ritkábban pedig léglyárvák külső elősködői.

- 1 (54) A 2. potrohszelvény szélesebb és csak igen ritkán olyan széles, mint amilyen hosszú (egyed fajok hímjein azonban a 2. szelvény megnyúlt is lehet).
- 2 (9) Hátsó karomíze rendkívül hosszú és széles, 4—5-ször olyan hosszú, mint a 4. íz. Kurtaere a közepén vagy a közepe alatt megtört.
- 3 (4) Teljesen fekete, rajta legfeljebb némi barna színeződés látható, főleg a potrohon. Hátrafelé kevésbé elkeskenyedő feje, valamint tora — az áltorszelvényvel együtt — alig skulptúrált, szinte sima, fényes; az áltorszelvény 2 finom hosszanti éle keskeny árkot zár be. Potroha erősen pontozott, 1. szelvénye valamivel hosszabb, mint amilyen széles hátul, hosszanti élei határozatlanok, 2. szelvénye is csak alig valamivel szélesebb, mint amilyen hosszú, hátrafelé erősen kiszélesedik. A többi szelvény hátrafelé mind szélesebb és szélesebb, az oldaldudorok nem erőteljesebbek, s a hátlemezek hátsó szegélyén széles, sima harántszáv húzódik. Csápja alul rozsdaszínű vagy sárgás, tapogatói barnásak, szárnypikkelye fehéressárga, vállbütyke vörössárga. Vörös lábain főleg az elülső lábpár csípőin látható többkevesebb feketedés, és sötét gyűrűk vannak a hátsó lábpár lábcsárájának tövén, csúcsán és lábfejzein. Hímje hasonló, elülső combjai kétszeresen kimetszettek, s csípői nagyrészt feketék. 7—9 mm.

Egész Európában gyakori faj. Magyarországon is általában mindenhol található, elsősorban nedves helyeken (IV—IX.). A faj számos gazdaállata ismeretes, de igen sok adat nem megbízható (= *Pimpla Gravenhorsti* TASCHB., *P. graminellae* HLMGR. var. 2 Gr. és var. 4 Gr., *P. nigricoxis* ULBR.)

detritus HLMGR.

- 4 (3) Többé-kevésbé vörös színű fajok.
- 5 (6) Csak feje fekete, egyébként az egész állat rozsdavörös, finoman, sűrűn pontozott fejét és torát világos, fekvő szőrözet borítja. Potroha nem nagyon durván, de szintén sűrűn pontozott. Az 1. potrohszelvény közel olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. valamivel, a többi fokozatosan szélesebb, mint amilyen hosszú. A tojócső kétszer olyan hosszú, mint a potroh, a hátsó karmok rendkívülien megnyúltak, erősek. A rozsdavörös állaton némi fekete színeződés lehetséges, főleg a hátpajzs környékén, a potroh hátlemezeinek hátsó szegélyén és a potroh végén. Szárnypikkelye fehéres, olykor világos hosszanti rajzolat húzódik az előtor hátsó szegélyén is; szárnyjegye fakósárga. Lábai vörösek, a tomporok, a lábcsárák elég tekintélyes része, valamint a hátsó lábfejek törése fehéressárga. A hím

színezete hasonló a nőtényéhez, szárnyjegye azonban sötét és törésze világos. Az 1. potrohszelvény azonban közel kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, és a többi is erősen megnyúlt. Az egész potroh szinte párhuzamos oldalú, hátlemezei majdnem simák, fényesek, egyenletlenség alig van rajtuk. Az 1. szelvény hátul erősen elkeskenyedik. 12—14 mm.

Európa nagy részében előfordul, bár nem közönséges faj. Főleg nádasok környékén gyűjthető. Faunaterületünkön a Kisbalaton mellől (Vörs), Vácról, továbbá a Delibláti-tó környékéről került elő (VI—VIII.). Gazdaállatai a *Rhyacionia resinella* L., *Vanessa cardui* L., *Rhizedra lutosa* HÜB., *Archanara dissoluta* TR. és *Chilodes maritima* TAUSCH. lárvái (= *Pimpla nigriceps* TASCHB., *P. Taschenbergi* SCHMIED.)

dilutus RATZB.

- 6 (5) Tora is legalább nagyrészt fekete, de nincsen aránylag sűrű, fekvő szőrözete.
- 7 (8) Feje hátrafelé kissé kiszélesedik, az 1. potrohszelvény alig rövidebb, mint amilyen széles hátul, a 2. csak valamivel, a többi pedig jóval szélesebb, mint amilyen hosszú. Az első 4—5, esetleg több hátlemez vörös. Feje és tora elszórtan, finoman pontozott, fényes, potroha sűrűbben és elég durván, a vége felé mind elszórtabban és finomabban pontozott. Tojócsöve olyan hosszú, mint a potroh egyharmada. Fekete, a csápostor végső fele, esetleg az egész csápostor, valamint a tapogatók vörössesárgák. Szárnypikkelye fehéres, szárnyjegye barna, a tövén világos. Lábai végig rozsdavörösek, esetleg némi sötétedés látható a csípőkön. A hím hasonló a nőtényhez, elülső potrohszelvényei azonban erősebben megnyúltak, a csápostor, a tapogatók és a lábak inkább sárgásak, a karmok és a karompárnák nagyrészt feketék. Az elülső combok nem vagy csak alig kivájtak. 9—11 mm.

Főleg Közép- és Dél-Európából ismeretes. Magyarországon elsősorban a Balaton környékéről és a Velencei-tó mellől került elő, de gyűjtötték az Alföldön (Kalocsa, Kecskemét, Szeged), Budapest környékén és Balfon is (V—VIII.) (= *Pimpla erythrosoma* RUD., *P. cultrator* MORL.)

melanopyga GR.

V á l t o z a t a i :

1. Potroha és csípői majdnem egész felületükön feketék. — Eddig csak Erdélyből ismeretes [var. **nigricans** ULBR.]
2. A tora nagy felületen vörös vagy sárgás var. **fulva** SZÉPL.
- 8 (7) Feje hátrafelé elkeskenyedik, az 1. és a 2. potrohszelvény jóval szélesebb, mint amilyen hosszú. Tora fekete, a potroh elülső hátlemezei barnászörösek, hátulsó szegélyük rendszerint fekete. Feje és tora alig pontozott, fényes, áltorszelvénye kissé rücskösen pontozott. A potroh 1. hátlemeze durván skulptúrált; a potroh vége felé és a hátlemek hátulsó szegélyén ez a skulptúra mindig finomabb lesz, úgyhogy a potroh vége igen fényes. Tojócsöve fele olyan hosszú, mint a potroh. Fekete, a csápostor alul kissé rozsdaszínű. Lábai teljesen vörösek,

a karmízek vége és a karmok feketések. A hím színezete és skulptúrája hasonlít a nőstényéhez, de potroha erősebben megnyúlt. Az 1. potrohszelvény közel másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. szintén megnyúlt, a 3. négyzet alakú. Elülső combja kétszeresen kivájt. 10—12 mm.

Igen elszórtan főleg Észak- és Közép-Európában fordul elő. Magyarországon a Balaton mellől és Budáról került elő (VII—IX.). A *Lipara lucens* L. nádban készített gubacsából ismeretes (= *Pimpla nitida* BRAUNS)

arundinator F.

- 9 (2) Hátsó karmíze rövidebb, legfeljebb háromszor olyan hosszú, mint a 4. íz.
- 10 (11) Karmain nincs fog. Teste igen sűrűn pontozott, fénytelen. Tojócsöve legalább olyan hosszú, mint a test. Az erecske a középen vagy alatta megtört. Fekete, előtora nagyrészt, hátpajzsa, utópajzsa, s esetleg az áltorszelvény foltja vörös. Szárnypikkelye fehéres, szárnyjegye fakósárga. A potroh 2—7. hátlemezének oldala és hátsó része vöröses. Lábai is vörösek, az elülső tomporok fehéresek, a hátsó lábfejek és esetleg a lábszárak kívül barnák. Csak a nősténye ismeretes. 8—9 mm.

Közép- és Dél-Európában élő faj, ritka. Magyarországon ez ideig nem került elő. Sodrólepkék (*Tortricidae*) hernyóiban élőködik. *Cynips*- valamint *Andricus*-fajok gubacsából nevelték (= *Pimpla variegata* RATZB.)

[ruficollis GR.]

- 11 (10) A nőstény karmain erős, széles fog van.
- 12 (21) Kurtaere a közepe felett törik meg, s csak egészen kivételesen középen.
- 13 (14) A tor oldalai vörösesek, belső szemkerete, a középhát foltja és a hátpajzs sárga. Tojócsöve olyan hosszú, mint a potroh egyharmada. Feje sima és fényes, potroha durván pontozott. Fekete, a fejpajzs és részben a rágók sárgák. Lábai végig vörösek, a hátsó lábszárak és lábfejek sárgásak; a lábszárak tövük közelében és a lábfejzék csúcsukon sötétbarnák. A hím hasonlít a nőstényre, de arca teljesen világos. 8—10 mm.

Nyugat-Európából ismert faj; Magyarországon ez ideig nem találták. A *Pygaera curtula* L. nevű lepke élőködője, de nevelték pókok petetokjából is (?)

[rufipleura BIGN.]

- 14 (13) A toroldalak nem vörösek, belső szemkeretük fekete.
- 15 (18) Tojócsöve hosszabb, mint a potroh; a hímek arca fekete.
- 16 (17) Az egész test durván, sűrűn pontozott, csak arcrésze, fejtetője és áltorszelvénye finomabban. Potroha meglehetősen széles, zömök, rend-

szerint vörösbarna, ritkábban fekete. Az 1. potrohszelvény igen rövid, alig fele olyan hosszú, mint amilyen széles, a 2. valamivel, a többi jóval szélesebb, mint amilyen hosszú. Feje és tora fekete, a potroh színe a vöröstől a feketéig variál; a potroh hátlemezeinek hátulsó szegélyén fekete keret van. Tojócsöve olyan hosszú, mint egész teste. Fejpajzsa vörös, szárnypikkelye fehéres, szárnyjegye barna, tövén és csúcán azonban világos. Lábai barnásvörösek, sokszor az elülső lábpár csipői többé-kevésbé sötétek, az elülső lábak elöl és a láb-száruk töve sárgás. A hím nagyjából hasonlít a nőstényre, de rendszerint hátulsó csipője is sötét. ♀ 10–15 mm, ♂ 6–11 mm.

Egész Európában elterjedt, de inkább déli faj. Magyarországon a gyakori *Ephialtes*-fajok egyike (IV—IX.). Elsősorban *Ageria*-fajok hernyóinak élősködője. Az *Onopordum acanthium* szárában élő *Lixus cardui* OL. nevű ormányosbogár lárvájából is kinevelték (ERDŐS), valamint a *Cryptorhynchus lapathi* L. lárvájából (= *Pimpla flavipennis* RUD., *P. nodosa* RUD., *P. brachycera* THOMS., *P. punctata* THOMS., *P. Schmiedeknechti* KRIECHB., *P. blattifera* Tosq.)

roborator F.

- 17 (16) Feje és tora alig skulptúrált, szinte sima, potroha megnyúlt, a hátulsó lábszáruk és lábfejek kívül feketések. Feje hátrafelé nem keskenyedik el, sima és fényes; középtora is csak elszórtan, finoman pontozott, az áltorszelvény durvább pontokkal és aránylag mély hosszanti árokkal. A potroh hátlemezei rücskösen pontozottak, oldaldudorai igen erősek. Az 1. potrohszelvény hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2. hátrafelé kiszélesedik és csak kissé, a többi pedig jóval szélesebb, mint amilyen hosszú, hátulsó szegélyeik majdnem fénytelenek. Fekete, tapogatói és szárnypikkelye sárgás, szárnyjegye barnásvörös, vagy szintén sárgás. Lábai vörösek, a hátulsó combok vége, a lábszáruk külső felülete és a lábfejek barnák, esetleg feketék. Tojócsövének hossza a test hosszát is meghaladhatja. A hím színében, valamint skulptúrájában a nőstényével nagyjából egyezik, potroha azonban jóval erősebben megnyúlt, 1. szelvénye kétszer hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2. és 3. is erősen megnyúlt, a 4. négyzet alakú. Az elülső comb nincsen kivájtva. Az elülső és a középső csipő fehéres, esetleg fekete színeződéssel, hátulsó csipője, valamint a comb vége és lábfeje nagyrészt feketés. 9–10 mm.

Európa-szerte ismeretes faj, bár eléggé ritka. Faunaterületünkön egyelőre csak Kelebiáról és Erdélyből ismeretes. Számos lepkefaj hernyója szerepel az irodalomban mint gazdaállata, ez adatok azonban felülvizsgálatra szorulnak (III.) (= *planifrons* THOMS., *borealis* HELLÉN)

terebrans RATZB.

- 18 (15) Tojócsöve rövidebb, mint a potroh; a hímek arcrésze legalább részben világos, vagy a csápotor alul sárga.
- 19 (20) A potrohszelvények hátlemezeinek harántbenyomata és oldaldudorai igen erősek, a szárnyjegy sötétbarna. Tojócsöve rövidebb, mint a potroh fele. Feje hátul kissé elkeskenyedik, s a torral együtt finoman, elszórtan pontozott, fényes; csak a csápok töve alatt vannak erősebb pontok. Áltorszelvénye rücskösen pontozott, hátlemezei

— különösen az oldaldudorok körül — erősen pontozottak. Fekete, a csáp alul, a fejpajzs, a tapogatók és a szárnypikkely rozsdás színű. Lábai vörösek, az elülső csípők feketések, a hátulsó lábszárak és lábfejek fehéressárgák, végük sötét. A hím egész arcrésze, csápostora alul, tapogatói, elülső és középső lábpárja, valamint valamennyi tompora és szárnypikkelyei fakósárgák. A potroh elég zömök, a 2. szelvénye alig megnyúlt, a többi pedig jóval szélesebb, mint amilyen hosszú. 10—12 mm.

Elszórta egész Európában előfordul, bár nem gyakori. Faunaterületünkön Budapestről, Ócsáról került elő, továbbá Eperjesről és Erdélyből (V—VIII.). Számos lepkefaj (*Dendrolimus pini* L., *Laspeyresia servillana* DUP., *Anisotaenia ulmana* HBN., *Tortrix viridana* L., *Cacoecia rosana* L., *Orgyia antiqua* L. és *Anacamptis populella* CL.) hernyója, továbbá az *Anthonomus pomorum* L. nevű bogár lárvája ismeretes mint gazdaállata (= *Pimpla graminellae* HLMGR. var. 1 GR., *P. Mussii* Htg., *P. Holmgreni* SCHMIED.)

stercorator F.

- 20 (19) A potrohszelvények hátlemezeinek harántbenyomata és oldaldudorai jóval gyengébbek, tojócsöve valamivel hosszabb, mint a potroh fele, a közepe felett megtört kurtaér majdnem függőleges. Egyébként az előző fajhoz igen hasonló, hímjén azonban csak a tapogatók és a csápostor alsó oldala világos, ritkábban az arcrészen világos folt is lehet. 10—11 mm.

Egész Európában előfordul, de igen ritka. SZÉPLIGETI szerint (1898) Budapestről ismeretes (V.)

Bernuthi Htg.

- 21 (12) Kurtaere a közepe alatt, ritkán a középén megtört.
- 22 (37) Potroha legalább részben vörös vagy barna, esetleg csak barnásan áttetsző.
- 23 (28) Tora is nagyrészt vörös (a hímeken esetleg csak nyomokban).
- 24 (25) Tojócsöve közel olyan hosszú, mint a potroh, a hímek torán a vörös szín inkább csak nyomokban látható. A nőstény előtora és áltorszelvénye is nagyrészt fekete, a hátulsó lábszárak és lábfejek fehéressárgák. A lábszárak a tövük közelében és végükön, továbbá a lábfejek vége sötét. Feje hátrafelé elkeskenyedik, csak néhány elszórt ponttal. Középháta is igen finoman pontozott, a torháti barázda gyenge. Áltorszelvénye igen rövid, oldalt kissé rücskös, felül szinte sima. Potroha sűrűn és erőteljesen pontozott, hátlemezeinek hátulsó szegélye sima. 1. potrohszelvénye majdnem rövidebb, mint amilyen széles hátul, a 2. alig, a többi jóval szélesebb, mint amilyen hosszú, oldalsó dudorai igen gyengék. Csápja igen rövid, rendszerint 18 ízből áll, kurtaere egész mélyen és csak igen gyengén megtört. Fekete feje, tapogatói és csápostora — főleg alul — sárga. Tora nagyrészt vörös, szárnypikkelye, vállbütyke és szárnyjegye fakósárga. Potroha a 2. szelvénytől kezdődően vöröses, a hátulsó szegélyek feketék. Lábai sárgásak, a hátulsó csípők, combok és lábszárak belül vörösek, a

hátulsó lábszárak töve és csúcsa, valamint a lábfejek csúcsa sötét. Az *elegans* WOLDST.-hoz igen hasonló, de tojócsöve és csápja rövidebb, áltorszelvénye sokkal zömökebb és felül alig skulptúrált, potrohszelvényei pedig valamivel szélesebbek. A hím hasonlít a nőstényre, de csápостorának a töve és a lábai nagyrészt fehéresek. 5—7 mm.

Főleg Közép- és Nyugat-Európában honos, ritka faj. Faunaterületünkön Dicsőszentmártonból ismeretes. Gazdaállataként a bimbólyukasztó almaormányos (*Anthonomus pomorum* L.) ismeretes

[*pomorum* RATZB.]

- 25 (24) Tojócsöve közel olyan hosszú, mint a teste, a hímek tora is aránylag nagy felületen vörös.
- 26 (27) Az áltorszelvény hátoldala csak a szélein pontozott, a hosszanti élek között sima, fényes. Tojócsöve kissé rövidebb, mint a test hossza, kurtaere egész mélyen megtört. Lábai sárgák, a hátulsókon barna gyűrűk vannak. A hímek 2—4. csápостoríze a középén kiszélesedett (8. ábra: F), az elülső comb kétszeresen kimetszett. A nőstény feje hátrafelé alig keskenyedik el, szinte sima, fényes. Középháta igen finoman, elszórtan pontozott, potroha durván és sűrűn pontozott. Feje fekete, tora vörös, előtora és áltorszelvénye, valamint a varratok tájéka fekete. A potroh töve fekete, a 2. szelvényétől kezdődően pedig barnásvörös, bár egyes hátlemezeken több-kevesebb feketedés lehetséges. Az 1. potrohszelvény olyan széles, a 2. alig, a többi pedig jóval szélesebb, mint amilyen hosszú, az oldaldudorok jelentékenyek. Lábai sárgák, a hátulsó csípők, combok s rendszerint a lábszárak külső felülete vöröses, a lábszárak töve és csúcsa, valamint a hátulsó lábfejek csúcsa barnás. Csápостora alul rozsdás színű, töve sárgás. 6—10 mm.

Közép- és Dél-Európában elterjedt faj. Magyarországon Budapestről, Csepelről, Órszentmiklósról, Pészérről, Pilismarótról és Sátoraljaújhelyről került elő (IV—VI., IX.). Gazdaállatai a *Pamene juniperana* MILL., *Cacoecia rosana* L. és *Phyllobrostis* sp. A *Cynips quercus-tosae* BOSC., *C. Kollari* HTG. és az *Aphelonyx cerricola* GIR. gubacsából is nevelték (= *Pimpla cingulata* COSTA, *P. ulicicida* MORL., *Troctocerus elegans* WOLDST., *Scambus Cottei* SEYRIG)

elegans WOLDST.

- 27 (26) Az áltorszelvény egész felületén pontozott vagy rücskös, tojócsöve a testnél valamivel hosszabb, kurtaere valamivel a közepe alatt törik meg, lábai vörösek, az elülső tomporok fehéresek. A hímek csápízai és elülső combjai rendes alkatúak. Egyébként különösen a színezetében az előző fajhoz igen hasonló, skulptúrája azonban durvább. Csápja szinte teljesen fekete. 9 mm.

Szardínia szigetéről és Franciaországból ismeretes. Hazai kimutatása nem valószínűtlen

[*cercopithecus* COSTA]

- 28 (23) Tora nagyrészt fekete.

- 29 (32) A potroh hátlemezein csak jelentéktelen oldaldudorok vannak. Az 1. potrohszelvény rendszerint olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a hímeken valamivel hosszabb.
- 30 (31) A tojócső legfeljebb olyan hosszú, mint a potroh kétharmada, a hátsó lábszár csúcsa sötét. A hím elülső combja egyszerűen kimetszett, legfeljebb a tő közelében van még egy egészen sekély vájat. Feje hátul elkeskenyedik, s a torral együtt legfeljebb egészen finoman pontozott, fényes. Kurtaere a közepén vagy kevéssel a közepe alatt törik meg. Potroha durván, sűrűn pontozott, 1. szelvénye valamivel hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2. közel négyzet alakú. Feje fekete, csápja és tapogatói világossárgák. Tora szintén fekete, de barnás árnyalattal, a szárnypikkelyek és a vállbütykök fehérsárgák, a szárnyjegy barnás, a töve világos. Lábai vörössárgák, az elülső csípőkön kissé feketék, a hátsó lábszárak és lábfejek fehéresek, csúcsuk barna. A hím a nőtényre általában hasonlít, első 3 potrohszelvénye azonban jóval megnyúltabb. 6—10 mm.

Közép-Európában honos. Faunaterületünkön Budapest, Bodajk, Órszentmiklós, Pilismarót és Szigetszentmiklós, továbbá Arad és Ungvár ismeretesek mint lelőhelyei (IV—VII.). Gazdaállatai a *Cydia splendana* HÜB., *Malacosoma neustrium* L., *Rhiacionia resinella* L. és *Tachyptilia populella* L. lepkék hernyói (= *Pimpla graminellae* HLMGR. var. 3 GR., *P. inanis* SCHRK.)

brunneus BRISCHKE

- 31 (30) Tojócsöve olyan hosszú, mint a potroh, hátsó lábszárának a vége világos. A hím elülső combja rendes alkatú. Mindkét ivar feje és tora alig skulptúrált, potroha durván pontozott. Az 1. és 2. potrohszelvény alig rövidebb, mint amilyen széles hátul (a hímen kevésbé megnyúlt). Fekete, feje és tora gyakran barnásan áttetsző, csápостora sárgásbarna, az ízek határán sötétebb gyűrűkkel. Lábai is sárgásbarnák, a hátsó csípők gyakran feketések. A hímek lábai inkább fehéressárgák. 5—7 mm.

Főleg Észak- és Közép-Európában honos. Magyarországon Budapestről és Pilismarótról került elő. *Nematus*-fajok (levéldarazsak) gubacsából nevelték (= *Pimpla gallicola* GIR., *P. gallicola* MORL., *P. brevicornis* GR. var. *rhenana* ULBR., *P. calobata* GR. var. *ruficoxis* ULBR., *P. Morleyi* SCHMIED.)

vesicarius RATZB.

- 32 (29) A potroh hátlemezein némileg erősebb oldaldudorok és egyenetlenségek vannak. Az 1. potrohszelvény rövidebb, a tojócső hossza egyenlő az áltorszelvény és a potroh együttes hosszával. A fej hátul alig keskenyedik el.
- 33 (34) A középső potrohszelvények hátlemezein határozott, skulptúrátlan hátsó szegély nem különül el. A hímek elülső combja kétszeresen kimetszett, a csáptő elöl fehéres, elülső potrohszelvényei pedig jóval hosszabbak, mint amilyen szélesek hátul. Mindkét ivar feje és tora alig skulptúrált, igen fényes, áltorszelvénye domború, hosszanti élek nincsenek rajta. Potroha erősen pontozott, 1. szelvénye négyzet

alakú, a 2. és 3. kissé szélesebb, mint amilyen hosszú. A hátlemezek oldaldudorai gyengék. Feje és tora fekete, a csápostor alul barnás, törése esetleg világosabb. Szárnypikkelye sötét, vállbütyke sárgásbarna. Az elülső lábak, valamint a hátulsó lábszárak és lábfejek világossárgák, a lábszár töve és a lábfejzék csúcsa sötétebb. A lábak egyébként vörösesek. A hímek lába inkább sárga, a hátulsó csipők esetleg feketések. 5—7 mm.

Elszórta egész Európában előfordul. Magyarországon ez ideig még nem mutatták ki. A *Rhyacionia buoliana* SCHIFF. parazitája (= *Pimpla stercorator* F. var. 1 GR. és var. 2 GR., *P. flavotrochanterata* PFEFF.)

[**buoliana** Htg.]

- 34 (33) A potroh középső hátlemezein hátul sima, elkülönült szegély van. A hímek elülső potrohszelvényei kevésbé megnyúltak.
- 35 (36) A potrohszelvények hátlemezeinek hátulsó, sima szegélye széles, a potroh többé-kevésbé vörös és a közepén rendszerint kiszélesedik. A hímek elülső combja kétszeresen kimetszett, az 1. potrohszelvény pedig alig hosszabb, mint a hátulsó csipő. Mindkét ivar feje és tora alig skulptúrált, fényes. A potroh durván, sűrűn pontozott, 1. szelvénye valamivel rövidebb, mint amilyen széles hátul, a 2. is alig, a 3. azonban jóval szélesebb, mint amilyen hosszú. A kurtaér kevéssel a közepe alatt törik meg. Fekete, csápja alul rozsdaszínű, tövén inkább sárga. Tapogatói, vállbütyke és szárnypikkelye halványsárga, a szárnyjegy vörössárga. Lábai vörösek, a hátulsó lábszárak és lábfejek fehéresek, az ízek csúcsa sötétebb. A hím csápostora alul, valamint lábai világosabbak. 6—10 mm.

Egész Európából ismeretes. Faunaterületünkön Budapestről, Szigetcsépről és Törökbálintról ismeretes, azonkívül Erdélyből is (IV—V.). Különböző gubacsokból névelték (= *Pseudopoemenia annulata* KISS)

[**calobatus** Gr.]

- 36 (35) A potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye keskeny, a potroh inkább barna, oldalai általában párhuzamosak. A hím elülső combja kétszeresen kimetszett, 1. potrohszelvényének hossza hátulsó szélességének kétszerese, a 2. szintén igen megnyúlt. Egyéb bélyegeiben egyezik az előző fajjal. 6—10 mm.

Elterjedése, életmódja is, úgy látszik, megfelel a *calobatus* Gr. fajának. Nálunk ez ideig nem volt biztosan kimutatható (= *Pimpla stercorator* F. var. 4 GR., *P. brevicornis* THOMS. nec GR., ? *P. triangularis* VERH.)

[**nucum** RATZB.]

- 37 (22) Potroha fekete.
- 38 (45) Tojócsöve legfeljebb olyan hosszú, mint a potroh kétharmada.
- 39 (42) Lábai, főleg hátulsó lábszára végig vörös, a vállbütyök fekete.

- 40 (41) Szárnyjegye fakó sárgásbarna. Csípői vörösek, középháta finoman pontozott, áltorszelvényén erős hosszanti élek vannak. Potroha durván pontozott, 1. szelvénye közel olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, vagy valamivel hosszabb, a 2. csak kissé, a többi jóval szélesebb, mint amilyen hosszú. Az oldaldudorok gyengék. Tojókészüléke olyan hosszú, mint a potroh, kurtaere a közepén megtört. Fekete, csápostora alul és a végén rozsdaszínű, szárnypikkelye sárga. Csak a nőténye ismeretes. 10—11 mm.

A Svájból ismertetett faj; Magyarországon Felsőbabádról, Kapuvárról, Pomáázról és Símontornyáról került elő (V—VII.) (= *Pimpla affinis* HAB.)

cincticarpus KRIECHB.

- 41 (40) Szárnyjegye sötétbarna, töve világos. Barnászörös lábain az elülső csípők rendszerint feketések. Kurtaere a közepén törik meg, tojókészüléke valamivel hosszabb, mint a potroh fele. Feje és tora szinte sima, fényes, áltorszelvényén 2 erős hosszanti él húzódik. Hátsó karomíze széles, majdnem háromszor hosszabb, mint a 4., végső felében sötét. Potroha erőteljes, orsó alakú, durván pontozott, határozott dudorokkal. 1. potrohszelvénye nem hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2. hátrafelé erősen kiszélesedik, szélesebb, mint amilyen hosszú, a többi szelvény pedig alig fele olyan hosszú, mint széles hátul. Tehát zömökebb, mint az előbbi faj, amellyel színezetében nagyjából egyezik. A hím csípői és csáptöve fekete. 9—11 mm.

Európa-szerte ismeretes. Magyarországon — bár igen elszórtan — de majdnem mindenütt előkerült (V—X.) (= *Pimpla robusta* MORL.)

nigricans THOMS.

V á l t o z a t a :

1. Kurtaere jóval a közepe alatt törik meg, a tojócső majdnem olyan hosszú, mint a potroh.— Pilismarótról és Erdélyből került elő (= *Pimpla stercorator* F. var. 3 GR., *P. Kriechbaumeri* HAB., *P. Habermehli* SCHMIED.) var. *similis* BRIDGM.

- 42 (39) Legalább a hátsó lábszárvégek sötétek, a vállbütykök rendszerint sárgák, a csípők vörösek, a szárnyjegyek általában világosak.
- 43 (44) Az areola kicsiny, többé-kevésbé nyeles, s a visszafutó-ér a külső szélén torkollik bele. Feje, a tor oldalai és az áltorszelvény hátoldala alig skulptúrált, fényes. Középháta finoman pontozott, az áltorszelvényen 2 finom, hosszanti él van. A potroh hátlemezei erősen pontozottak, oldaldudoraik erősek, és a hátsó sima szegély széles. A 2. potrohszelvény valamivel, a többi fokozottan jóval szélesebb, mint amilyen hosszú. Fekete, tapogatói és a csápostor nagy része vöröses, szárnypikkelye világos. Lábai vörösek, a hátsó lábszárak és lábfejek fehéressárgák, a lábszárak tövén és csúcsán, valamint a lábfejek csúcsán 1—1 sötét gyűrű van. Hímjére igen jellemző a sárgás fejpajzs. Elülső combja rendes alkatú, tapogatói, a csáptő elől és az elülső és középső lábpár fehéressárga. 6—10 mm.

Főleg Észak- és Közép-Európában honos. Faunaterületünkön Buda környékéről, Pilismarótról, Páparól és Vácról ismeretes, valamint Erdélyből (V—X.) (= *Pimpla stenostigma* THOMS., *P. Ratzeburgi* KRIECHB.)

pictipes GR.

- 44 (43) Areolája nagyobb, ülő. Feje és tora alig pontozott, fényes. Áltorszelvényén fényes hosszanti árok látható. Potroha durván pontozott, 1. szelvénye majdnem olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, tövén erősen elkeskenyedik, a 2. potrohszelvény hátrafelé kiszélesedik. A potroh hátlemezein gyenge oldaldudorok vannak, hátulsó szegélyük sima. Nervellusa a középén törik meg. Fekete, tapogatói és csápotorának alsó része barna, szárnypikkelye és vállbütyke fehéressárga, a szárnyjegy fakósárga, tőrésze még világosabb. Lábai vörösek, a hátulsó fehéres lábszárak töve közelében sötét rajzolat látható, csúcsuk kívül, valamint az összes karomízek feketések. Csak a nősténye ismeretes. 9 mm.

Württembergből leírt igen ritka faj. Magyarországon még nem mutatták ki

[**signatus PFEFF.**]

- 45 (38) Tojócsöve olyan, vagy majdnem olyan hosszú, mint a potroh.
- 46 (47) A csápok töve alatt kettős sárga folt van, a hímeken az egész arcrész sárga. Feje hátrafelé elkeskenyedik, és a torral együtt elszórtan pontozott (legritkábban a középtor melloldalain, legsűrűbben az áltorszelvényen). Potrohának hátlemezei szélesebbek, mint amilyen hosszúak, durván pontozottak, oldaldudorai erősek és hátulsó sima szegélyük széles. A tojócsó olyan hosszú, mint a potroh. Fekete, az arcrész foltjai, a vállbütykök és a szárnypikkelyek sárgák, a szárnyjegy sötétbarna, töve világos. Lábai vörösek, a hátulsó lábszár sárgás, vége fekete, a hátulsó lábfejtő tövi része sárgás, azonkívül az egész lábfej fekete. Hímjén az elülső comb széles, de nem kivájt. Potroha zömök, a 2. szelvényétől kezdve a szelvények szélesebbek, mint amilyen hosszúak; az egész arcrész, az előtor nagy oldalfoltja és a lábak világossárgák, combjaik és hátulsó csípőik vörösek. 7—10 mm.

Észak- és Közép-Európában honos, ritka faj. Magyarországon csak Törökbalintről került elő. Gazdaállatai a *Dendrolimus pini* L. és a *Phyludoria potatoria* L. hernyói

didymus GR.

- 47 (46) A csáptövek alatt nincs világos folt.
- 48 (49) Feje nagy, a tornál szélesebb, a pontszemek a fejnek egy mély árokkal elhatárolt kiemelkedő felületén helyezkednek el. A 2. hátulsó pontszem mögött a fej legalább kétszer olyan széles, mint a pontszemek egymástól való távolsága. Feje és tora alig skulptúrált, fényes. Potroha durván, mélyen pontozott, oldalsó kiemelkedései

gyengék, a hátulsó szegély sima, széles. 1. potrohszervénye valamivel rövidebb, mint amilyen széles hátul, a 2. alig, a többi jóval szélesebb, mint amilyen hosszú. Csápja olyan hosszú, mint a test fele, tojókészüléke pedig mint a potroh. Kurtaere valamivel a közepe alatt törik meg. Fekete, a csáp alsó része rozsdás színű, tapogatói, vállbütyke, szárnypikkelye és keskeny szárnyjegye sárga. Lábai sárgászörösek, tomporai inkább sárgák, a középső, de főleg a hátulsó lábpár lábszára fehéres, a törésze és csúcsa sötét (a hátulsó lábszár belül vörös), hátulsó lábfejzei barnák, tövükön világosak. A hím a nőtényhez hasonló, elülső combjai azonban szélesen kivájtak és elülső lábszára hajlított. A csípők feketék. 8—11 mm.

Főleg Közép- és Nyugat-Európában fordul elő. Faunaterületünkön a Budai- és Kőszegi-hegyekből, a Mátrából, a Mecsek-hegységből, Órszentmiklósról, Szigetszentmiklósról és néhány alföldi lelőhelyről, továbbá Erdélyből került elő (V—VI.) (= *Pimpla ventricosa* TSCHEK)

planatus Htg.

49 (48) Feje nem szélesebb, mint a tor, hátul sem szélesedik ki; a pontszemek sincsenek feltűnően elhatárolva, a potroh a középén kiszélesedik.

50 (51) Csápja hosszabb, mint a testhossz fele, a potrohszervények hátlemezeinek egyenetlenségei gyengék, kurtaere a középén törik meg. Hátrafelé elkeskenyedő feje szinte sima, fényes. Középháta egész finoman pontozott, a középtoroldal néhány finom ponttal, igen fényes. Áltorszervénye oldalt és hátul rücskös, felül néhány elszórt pont látható. Az egész tort világos szőrözet fedi. Hátlemezei erőteljesen, sűrűn pontozottak, hátulsó szegélyük széles, sima. Tojókészüléke olyan hosszú, mint a potroh. Az 1. potrohszervény közel olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. hátrafelé kiszélesedik, alig olyan széles, mint amilyen hosszú, a többi fokozatosan rövidebb. Fekete, a csáp alul rozsdás színű, töve azonban inkább sárga. Tapogatói sárgászörösek, vállbütyke és szárnypikkelye sárga. Lábai vörösek, a hátulsó lábszárak kívül sárgák, töve és a vége sötét, hátulsó lábfejzei szinte feketék, törészüik többé-kevésbé világos. A hím csápja is hosszú, a nőtényénél világosabb, csáptöve elől világos. Elülső lábai egészen világossárgák. Az elülső comb rendes alakú, a 2. potrohszervény csak kissé megnyúlt. 8—12 mm.

Egész Európában közönséges. Elszórtan Magyarországon is mindenütt előfordul (V—VII., IX—XI.). Számtelen lepkefaj hernyója ismeretes mint gazdaállata, de élőködik levéldarazsak álhernyóiban és bogárlárvákban is (= *Pimpla pudibundae* RATZB., *P. flavipes* GR., *P. stercorator* GR. nec F.)

inquisitor Scop.

51 (50) Csápja rövidebb, mint a test hosszának a fele, a potrohszervények hátlemezein erős oldaldudorok vannak, a kurtaér mélyen a közepe alatt törik meg.

- 52 (53) 1. potrohszelvénye közel olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, csípői rendszerint többé-kevésbé feketék, hátulsó combja sokszor barnás vagy feketés. A hátulsó lábszár világos és sötét gyűrűi általában nem különülnek el élesen egymástól, szárnyjegye széles, sötét. Feje hátrafelé kevésbé elkeskenyedik, fényes, szinte sima, tora finoman, elszórtan pontozott, az áltorszelvény oldala inkább rücskös, a hátlemezek hátulsó sima szegélye széles. 1. és 2. potrohszelvénye közel olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a többi hátrafelé fokozatosan szélesebb, mint amilyen hosszú. Tojókészüléke a potrohnál valamivel hosszabb. Fekete, csápja szintén fekete, tapogatói és szárnypikkelye világossárga. Lábai vörösek, csípőikön kívül tomporai is feketék lehetnek, hátulsó combja sokszor sötétebb, lábszára, elsősorban lábfeje szinte fekete. A hím kurtaere a közepén törik meg, elülső combja szélesen kimetszett, lábszára pedig erősen hajlott, elülső potrohszelvényei meglehetősen megnyúltak. A nőtényhez hasonló színű, elülső lábai azonban általában sárgábbak, a hátulsó lábszáron pedig egymástól élesen elhatárolt sötét és világos részek vannak. 6—8 mm.

Főleg Közép- és Észak-Európában honos. Faunaterületünkön a Kőszegi-hegységből, Pilismarótról, Pápáról és a Nyírségből, valamint Erdélyből ismeretes (V—VIII.). Elsősorban *Rhyacionia*-fajok hernyóinak parazitája (= *Pimpla brevicornis* GR. var. 1 GR., *P. linearis* RATZB., *P. atrocicata* PFEFF., *Ephialtes geniculatus* BRISCHKE var. *suecicus* ROMAN)

sagax HTG.

- 53 (52) 1. potrohszelvénye nagyjából szélesebb, mint amilyen hosszú, hátulsó combja vörös, a hátulsó csípők és tomporok általában (legalább részben) feketék, a lábszárak és a lábfejek élesen elhatárolt sötétebb gyűrűkkel. Csápostora rövidebb, mint a test fél hossza, kurtaere mélyen a közepe alatt törik meg. Feje hátrafelé alig keskenyedik el, hátul néhány elszórt ponttal, fényes. Középháta meglehetősen sűrűn, de finoman pontozott, az oldalak csak elszórtan, áltorszelvénye oldalt kissé rücskös, felső részén oldalt elszórt pontok vannak. A 2. potrohszelvény hátrafelé kiszélesedik, alig olyan széles, a többi pedig jóval szélesebb, mint amilyen hosszú, hátulsó sima szegélyük széles. Fekete, tapogatói, vállbütyke és szárnypikkelye világossárga, a csápostor alul rozsdás színű. Lábai nagyrészt vörösek. A hím elülső combja nem kivájt és 1. potrohszelvénye kevésbé hosszabb, mint amilyen széles hátul. Mindkét ivar színezete erősen variál. 6—10 mm.

Európa-szerte elterjedt, egyike a leggyakoribb *Ephialtes*-fajoknak. Magyarországon is mindenütt előfordul (IV—XI.). Számos gazdaállata, főleg lepkefajok hernyói ismeretes (= *Pimpla nigriscaposa* THOMS., *P. punctiventris* THOMS., *Phthorimus anomalus* MORL., *Pimpla euphrantae* SCHMIED.)

brevicornis GR.

- 54 (1) A 2. potrohszelvény rendszerint erősen megnyúlt, csak ritkán kevésbé, és csak kivételesen négyzet alakú.

- 55 (56) Középháta kétoldalt vörös, középmele, középtorának melloldalai nagy részben, hátpajzsa és utópajzsa szintén vörös, kurtaere valamivel a közepe alatt törik meg. Feje finoman és sűrűn, helyenként elszórtan pontozott, meglehetősen fényes. A tor háta szinte fénytelen, sűrűn pontozott, oldalai finomabban skulptúráltak és fényesebbek; a durvább skulptúrájú áltorszelvényen sekély hosszanti vajat húzódik. Potroha igen megnyúlt, szinte párhuzamos oldalú: 1. szelvénye másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2—4. is hosszabb, az 5. már nem, sőt esetleg már csak olyan hosszú, mint amilyen széles. A hátlemezek sűrűn pontozottak, az oldaldudorok gyengék, hátulsó szegélyük sima, széles. Feje fekete, csápa barnás, potrohának hátlemezei vörösesek vagy barnásak. A tapogatók, a nyakrész, az előtor hátulsó sarkai, a szárnypikkely, esetleg a hátpajzs és az utópajzs hátulsó kerete, az elülső és középső láb-pár csípői és a különben sötétfoltos tomporok fehéressárgák. Lábai vörösek, a hátulsó lábszárak és lábfejek némileg barnásak. Szárnyjegye sárgás, kerete sötétebb. Tojócsöve hosszabb a testénél. 10—12 mm.

Főleg Közép- és Nyugat-Európából ismeretes, ritka faj. Magyarországon eddig csak a Budai-hegyekből (Hársbokrhegy) került elő (VI.) (= *ruficollis* DESV. nec GR., *sanguinicollis* GR., *Apisthes perversus* SEYRIG)

ascaniae RUD.

- 56 (55) Tora fekete (a melloldalakon és esetleg toroldalakon olykor jelentkező vöröses vagy sárgás színeződés nem tekinthető faji bélyegnek).
- 57 (60) Potroha legalább részben vörös.
- 58 (59) Feje hátul alig szélesedik ki, a potroh középső hátlemezei barnás-vörösek, hátulsó szegélyük fekete. Feje, tora és áltorszelvénye meglehetősen sűrűn és durván, a toroldalakon elszórtabban pontozott. Az áltorszelvényen határozott, hátrafelé széttartó élek vannak. A potroh sűrű pontozása hátrafelé finomodik, 1. szelvénye alig hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2. jóval hosszabb, a 3. már alig és a 4. négyzet alakú; az oldaldudorok erőteljesek. Fekete, fejpajzsa és csáp-ostorának vége vöröses, vállbütyke és szárnypikkelye világossárga. Lábai vörösek, a csípők feketék. Szárnyjegye sárgásvörös. Tojócsöve olyan hosszú, mint a teste. A hím a nőténnyel nagyjából egyezik. 13—14 mm.

Közép-európai faj. Faunaterületünkön a Velencei-tó környékéről és az erdélyi medencéből került elő (VI—VII.). A *Lipara lucens* MEIG. nevű légy gubacsából nevelték

arundinis KRIECHB.

- 59 (58) Feje hátrafelé határozottan kiszélesedik, a potroh hátulsó hátlemezeinek csak az oldalai vörösek. Feje és tora sűrűn, finoman pontozott, áltorszelvénye durvábban, hosszanti vájata hátrafelé nem szélesedik ki. A potrohszelvények hátlemezeinek a pontozása nem túl

durva, az oldaldudorok erősek. Az 1. potrohszelvény alig hosszabb, mint amilyen széles, a 2. csak valamelyest megnyúlt, hátrafelé kiszélesedik, a 3. olyan széles, mint amilyen hosszú. Tojócsöve valamivel hosszabb, mint maga a test. Fekete, szárnypikkelye és vállbütyke sárgás. Lábai vörösek, a hátulsó csípőkön esetleg fekete színeződéssel, a hátulsó lábszárak és lábfejek barnák. A tomporok és a hátulsó lábszár töve fehéressárga. Csak a nőténye ismeretes. 9—10 mm.

Az Észak- és Közép-Európából ismeretes fajt Magyarországon még nem találták. A *Laspeyresia pactolana* Z. nevű lepkefaj hernyójának parazitája (= *haemorrhoidalis* TSCHER, *pubescens* HELLÉN)

[*longiseta* RATZB.]

60 (57) Potroha fekete, legfeljebb barnásan áttetsző.

61 (68) A tojócső legalább kétszer olyan hosszú, mint a teste.

62 (63) Hátulsó csípői feketék, szárnyjegye világos, sötét kerettel. A potroh 3—5. hátlemezen erőteljes oldaldudorok vannak, az áltorszelvény hosszanti vájata sekély. A hím 1—7. potrohszelvénye megnyúlt, a kurtaér magasan a közepe fölött megtört. Fekete, fejpajzsa és a csáptő elöl vöröses, nyakrésze és szárnypikkelye fehéressárga, a szárnyjegye sötét, tövén világos. Lábai vörösesek, csípői esetleg feketések, s hátulsó lábszára és lábfeje barna. 16 mm.

A Svájból leírt faj hazai előfordulása feltételezhető (= *macrurus* THOMS.)

[*cognator* THUNB.]

63 (62) Csípői vörösek.

64 (65) A potrohszelvény hátlemezei finoman harántirányban ráncoltak, az 1—3. szelvény erősen megnyúlt, a 4. közel olyan széles, mint amilyen hosszú. Feje, különösen pedig a fejtető igen finoman, elszórtan pontozott és fényes. Hasonlóan pontozott a középhát is, az egész tor közel kétszer olyan hosszú, mint amilyen magas. Kurtaere magasan törik meg, a potroh 2—5. hátlemezének oldaldudorai erősek, fényesek. Fekete, fejpajzsa és szárnyjegye barna, szárnypikkelye sárga. Lábai vörösek, a hátulsó lábszárak és lábfejek barnák. A hím hasonló a nőtényhez. Feje hátul jobban kiszélesedik, a szemek lefelé inkább összetartók, az arcrész szőrözete ritka, ezüstös. Az 1—7. potrohszelvény igen megnyúlt, a lábak elöl sárgásak. 12—16 mm.

Főleg észak-európai faj. Faunaterületünkön eddig csak Nagyszébenből ismeretes. A *Tetropium Gabrieli* WEISE nevű bogár élősködője

[*aciculatus* HELLÉN]

65 (64) A potroh hátlemezei inkább pontozottak, esetleg rücskösek, az 1. szelvény a 2.-nál nem rövidebb.

- 66 (67) Feje hátul erősen kiszélesedik, hátulsó lábszára és lábfeje sötétbarna, szárnyjegye szintén. Feje — különösen a tetőn — alig pontozott, szinte sima, fényes, a tor skulptúrája hasonló. Áltorszelvénye és potrohának hátlemezei finoman rücskösök, az 1. és 2. potroh-szelvény kevésbé megnyúlt, a 3. és 4. legfeljebb olyan hosszú, mint amilyen széles. A tojókészülék 3-szor, sőt 4-szer olyan hosszú is lehet, mint a test. Fekete, tapogatói vörösek, szárnypikkelye sárga. Lábai vörösek, a hátulsó lábpár a comb végétől kezdve barna. A potroh hátlemezeinek hátulsó szegélyén világosbarna keret látható. Csak a nőténye ismeretes. 12—14 mm.

Észak- és Közép-Európában honos. Faunaterületünkön Debrecenből, a Radnai havasokból és a Tátrából ismeretes (VI.) (= *longicauda* Mocs.)

cephalotes HLMGR.

- 67 (66) Feje hátrafelé kissé elkeskenyedik, hátulsó lábai végig vörösek, a szárnyjegy sárgászötört. A fejtető, a tor hátoldala, de különösen a toroldalak igen elszórtan pontozottak, igen fényesek. Az áltorszelvény durvábban pontozott, hátul kissé ráncolt, a potroh 1. hátlemeze rücskösen ráncolt, a 2. rücskösen pontozott, a többi mindinkább finomodó, harántráncoltságba átmenő skulptúrával. Az oldaludorok erősek, szinte simák és fényesek. Az 1. potroh-szelvény legalább kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. valamivel rövidebb, a 3. és 4. már szinte csak négyzet alakú. Kurtaere a közepe felett törik meg, hátulsó karomíze háromszor olyan hosszú, mint a 4. íz. A tojókészülék hossza a test hosszának kétszerese. Fekete, szárnypikkelye sárga, lábai végig vörösek. Csak a nőténye ismeretes. 19—26 mm.

Közép-európai ritka faj. Faunaterületünkről eddig csak Mehádiáról ismeretes (= *macrocentrus* KRIECHB., *reflexus* MORL.)

[**atratus** RUD.]

- 68 (61) A tojócső rövidebb, csak ritkán hosszabb, mint a test hosszának másfélszerese.
- 69 (76) Legalább a hátulsó csípők feketék, vagy rajta fekete foltok vannak.
- 70 (73) Nagytermetű fajok, testük hossza 20 mm körül van.
- 71 (72) Az 1—3. potroh-szelvény erősen megnyúlt, a 4. már kevésbé, az 1. hátlemezt kivéve a többi pontozott. Feje és tora igen elszórtan pontozott, fényes, az áltorszelvény rücskös. Tojókészüléke a testnél hosszabb. Fekete, tapogatói vörössárgák, a szárnypikkely világossárga, szárnyjegye sötét. Lábai vörösek, a csípők, de különösen a hátulsó lábpár csípői legalább részben feketék, a hátulsó lábfejek és lábszárak sötétbarnák. A középső és hátulsó lábszár tövén világossárga gyűrű van, és némi sárga szín látszik az elülső és a középső lábpár tomporán is. A hím lábai feltűnően erősek. 17—21 mm.

Északról és Közép-Európából ismert faj. Faunaterületünkön ez ideig csak a Gyilkos-tó környékéről került elő (VII.) (= *atricoxatus* STROBL)

[*scutellaris* THOMS.]

- 72 (71) Az 1—2. potrohszelvény kevésbé megnyúlt, mint előző fajon, a 3. már szinte négyzet alakú. Szulptúrája nagyjából megegyezik az előző fajéval, áltorszelvényéé azonban jóval finomabb. Fejpajzsa rozsdásbarna, tapogatói és szárnypikkelyei világossárgák, szárnyjegye sötét, tövén világos. A lábak színe annyiban tér el az előző faj lábainak a színétől, hogy valamennyi tompor és általában az elülső és a középső lábak elülső oldala sárgás, a hátulsó comb sokszor legalább részben sötétbarna, a szintén sötét hátulsó lábszárak belső felülete vörös, a hátulsó lábfejek pedig szinte feketék. A hím elülső csípői fakósárgák vagy vörösek, a szelvények erősebben megnyúltak. 17—23 mm.

Elsősorban Észak- és Közép-Európában honos. Faunaterületünkön Óhegyen (Zólyom m.) gyűjtött *Rhagium inquisitor* L. nevű cineér lárvájából nevelték és a Budai-hegyekben, valamint Verestoronynál gyűjtötték (= *crassiceps* THOMS., ? *speciosus* HELLÉN)

dux TSCHEK

- 73 (70) Kisebb termetű fajok, 10 mm körüli testhosszal.
- 74 (75) Az áltorszelvényen nincs hosszanti árok. A hímek középső potrohszelvényei közel háromszor olyan hosszúak, mint amilyen szélesek. Feje hátrafelé kissé kiszélesedik, sima, fényes. Torán is alig észlelhető valamelyes pontozás, a potroh hátlemezei szintén csak elszórtan pontozottak, különösen a hátulsók csak a tövükön és oldalukon. Az 1. potrohszelvény rövidebb, mint a 2., hosszanti élei gyengék, a 2. és 3. megnyúlt, a 4. négyzet alakú. Az oldaldudorok jelentéktelenek. Tojócsöve a testnél hosszabb, kurtaere a közepén törik meg. Fekete, tapogatói vörösek, vállbütyke és szárnypikkelye világos. Lábai vörösek, kivéve a fekete csípőket és a tomporok sötét foltját; a hátulsó lábszárak nagyrészt és a lábfejek barnák, sőt a hátulsó combokon is lehetséges némi barna szín. 8—11 mm.

Közép- és kelet-európai faj. Faunaterületünkön eddig csak a Kárpátokból (Volóc) és Tihucáról ismeretes. Fenyőtobozban élő álszúk, vagy sodrómolyok lárváiból, illetve hernyóiból nevelték (= *glabratus* RATZB.)

[*strobilellae* L.]

- 75 (74) Az áltorszelvényen határozott hosszanti vájat van. A hímek középső szelvényei alig megnyúltak. Fején, de különösen torán és a potroh hátlemezein is valamelyest határozottabb a pontozottság, de az utolsó hátlemezek egész felülete pontozott. A nőtény egyébként az előző fajtól alig különíthető el.

Elterjedése és életmódja az előző fajéval egyezik. A Kárpát-medencében eddig csak Erdélyből ismeretes

[*strobilorum* RATZB.]

- 76 (69) Az összes csípők vörösek, legfeljebb tövük valamivel sötétebb.
- 77 (78) Az erecske *antefurcalis*, csonkaere elég határozott, a kurtaér majdnem a közepén törik meg. 2—5. potrohszelvénye igen megnyúlt, gyenge dudorokkal. Feje hátul elkeskenyedik, az arcrész sűrűbben, a fejtető alig pontozott. Torának pontjai szintén finomak és elszórtak, az áltorszelvény hátul kissé harántirányban ráncolt, tőrészen 2 rövid hosszanti él van. Az egész potroh durván, sűrűn pontozott, hátulsó hátlemezei harántirányban némileg ráncoltak. Az 1. potrohszelvény kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2—4. még ennél is jobban megnyúlt, hátlemezeinek hátul igen széles, sima szegélyük van. Tojókészüléke a testnél valamivel hosszabb. Fekete, tapogatói, vállbütyke és szárnypikkelye fehéressárga, keskeny szárnyjegye pedig barnássárga. Lábai vörösek, a hátulsók a tédektől kezdve lefelé sötétbarnák. A hímek csáptöve elöl, az elülső lábak nagyrészt, valamint a hátulsó lábszárak töve és belső felülete sárgás. 10—14 mm.

Észak-, de főleg Közép-Európában nem ritka faj. Faunaterületünkön ez ideig csak Erdélyből ismeretes (V—VI.) (= *antefurcalis* THOMS.)

[*tenuiventris* HLMGR.]

- 78 (77) Az erecske *interstitialis*.
- 79 (80) Csápostora csak fele olyan hosszú, mint a teste, rövid, ízeinek száma 25 körül van, a végén megvastagodik. Feje hátrafelé kissé kiszélesedik, igen elszórtan, finoman pontozott; az arcrész sűrűbben. Tora finoman, áltorszelvénye inkább rücskösen pontozott. A potroh elöl durván, hátrafelé finomabban rücskösen pontozott, az oldaldudorok elég gyengék. Az 1. potrohszelvény alig másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. valamivel hosszabb, a 3—4. csak kevéssé megnyúlt, az 5. majdnem négyzet alakú. Tojócsöve a testnél valamivel hosszabb. Csak a nőténye ismeretes. 18—20 mm.

Az Ausztriából leírt faj faunaterületünkön Budapestről, néhány erdélyi lefölyhelyről és Szaloncáról került elő (V.) (= *brevicornis* TSCHERK nec GR.)

curticornis PERK.

- 80 (79) Csápja hosszabb.
- 81 (82) Rágója harántirányban durván ráncolt, feje hátrafelé elkeskenyedik, finoman, elég elszórtan pontozott. Hátulsó karomíze háromszor olyan hosszú, mint a 4. íz. Tora is elszórtan pontozott, s különösen az oldalakon igen fényes, áltorszelvénye rücskösen pontozott, 2 hosszanti éle van. A potroh hátlemezei durván pontozottak, a hátulsók finoman és elszórtan. Az 1. potrohszelvény közel másfélszer-kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, valamivel rövidebb, mint az igen megnyúlt 2., a 3. és 4. csak kevéssé megnyúlt, az 5. (esetleg már a 4. is) négyzet alakú; az oldaldudorok igen gyengék. Tojó-

csöve a testnél hosszabb. Fekete, fejpajzsa, tapogatói, szárnypikkelye és lábai vörösek. Szárnyjegye vöröses, kerete sötétebb. A hímje hasonlít a nőstényre. 18—20 mm.

Elsősorban Észak-Európából ismeretes. Faunaterületünkön Budapest környékéről, Pilisabáról, Iharosról, valamint Erdélyből és Szlovákiából került elő (VI.)

gnathaulax THOMS.

V á l t o z a t a :

1. Lábai sárgások, a hátulsó lábszár esetleg barna. Tojócsöve olyan hosszú, mint a teste, a törzsalaknál valamivel kisebb. Önálló fajnak is tekintik. — Csepelen, Debrecenben és Újpesten gyűjtötték (IV—VI.) var. **luteipes THOMS.**

- 82 (81) Rágóján nincsenek durva harántráncok.
- 83 (90) A 2. potrohszelvény aránylag rövid, alig vagy nem is hosszabb, mint amilyen széles hátul. Az 1. potrohszelvény általában még a 2.-nál is rövidebb, hosszanti élei gyengék, és az áltorszelvényen a hosszanti élek csak nyomokban láthatók.
- 84 (85) A tojócső csúcsa széles, tompán lemetezett, a hátulsó lábpár 4. lábfeje olyan hosszú, mint amilyen széles a csúcán. Feje hátrafelé elkeskenyedik és a torral együtt finoman, elszórtan pontozott. Potrohának hátlemezei sűrűbben, durvábban pontozottak, hátulsó szegélyük széles, sima. Fekete, tapogatói, szárnypikkelye, az előhát hátulsó sarkai s részben a tomporok sárgák. Szárnyjegye világosabb vagy sötétebb vörös. Lábai vörösek, a hátulsó lábszárak és lábfejek sötétebbek. Csak a nősténye ismeretes. 11—12 mm.

Észak- és Közép-Európából ismeretes. A Kárpát-medencében Kőszegről és Székesfehérvárról került elő, továbbá Erdélyből (VI., IX.). A *Biorhiza terminalis* Htg. gubacsaiából nevelték

caudatus RATZB.

- 85 (84) A tojócső vége keskeny, csúcsrésze hegyes.
- 86 (87) Csak vállbütyke és esetleg az előtte levő rövid vonalka világos. A hátulsó lábpár 4. lábfeje felülről nézve olyan hosszú, mint amilyen széles a végén. Feje hátrafelé nem keskenyedik el, a toroldalak simák, fényesek. Torháti barázdái rövidek, sekélyek. Potroha feltűnően durván és sűrűn pontozott, a közepén valamelyest kiszélesedik, oldaldudorai gyengék. Az 1. és 2. potrohszelvény valamivel hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 3. és 4. négyzet alakú. Tojócsöve a testnél alig hosszabb. Fekete, szárnypikkelye sárga, szárnyjegye barnás. Lábai vörösek, a hátulsó lábpár lábszára általában sárgás, lábfeje pedig barnás. Csak a nősténye ismeretes. 8—11 mm.

Főleg Észak- és Közép-Európából kimutatott faj. Faunaterületünkön Budapest környékéről, a Mátrából, az Alföldről és Erdélyből ismeretes (V—VI.) (= *pleuralis* THOMS., *musculus* HAB., *foveolatus* ULBR., ? *albispicula* MORL., ? *sternoleucus* LANGE)

crassiseta THOMS.

87 (86) Az előtor hátulsó szegélyén határozott világos vonalka húzódik. A hátulsó lábpár 4. lábfeje kb. $1\frac{1}{4}$ -szer olyan hosszú, mint amilyen széles a végén.

88 (89) Szárnyjegye fakósárga, a 2. potrohszelvény hátrafelé határozottan kiszélesedik. Tora megnyúlt, kétszer olyan hosszú, mint amilyen magas, a hátulsó lábszárak és lábfejek csak kevéssé barnásak. Feje hátrafelé alig keskenyedik el, arcrésze, homloka és középháta elég sűrűn, de finoman pontozott, áltorszelvénye durvábban; a potroh hátlemezei is sűrűn pontozottak. A potrohszelvény alakja nagyjából olyan, mint az előző faj potrohán, a hátlemezek gyakran vöröses árnyalatúak. A hím lábain sok sárga színeződés van. 8—10 mm.

Elsősorban Észak- és Közép-Európából ismeretes. Magyarországon elszórtan mindenütt kimutatható, nem ritka (VI—IX.) (= *extensor* TASCHB., *pleuralis* HELLÉN nec THOMS.)

punctulatus RATZB.

89 (88) Szárnyjegye barna, a 2. potrohszelvény hátrafelé nem, vagy csak alig szélesedik ki. Teste és tora zömökebb, mint az előző fajú, a hátulsó lábszárak és lábfejek sötétbarnák. Durvábban pontozott, mint a *punctulatus* RATZB.; áltorszelvénye rücskös, a potroh hátlemezeinek oldaldudorai erősebbek. Az 1. potrohszelvény alig valamivel hosszabb, mint amilyen széles hátul, szinte négyzet alakú, a 2. és 3. valamivel erősebben megnyúlt, a 4. olyan hosszú, mint amilyen széles. Tojócsove a testénél valamivel hosszabb. Csak a nőtény ismeretes. 14—18 mm.

Észak- és Közép-Európában élő, elég ritka faj. Faunaterületünkön a Budai-hegyekből, a Dunántúlról, az Északkeleti-Kárpátokból és Erdélyből került elő (IV—VI.) (= *geniculatus* KRIECHB. nec BRISCHKE, *Kriechbaumeri* SCHMIED.)

subglabratus PERK.

90 (83) A 2. potrohszelvény a hátulsó szélességénél jóval hosszabb.

91 (98) A 3. potrohszelvény is erősen megnyúlt.

92 (93) Az 1. potrohszelvény jóval rövidebb, mint a 2., esetleg annak csak a fele. Feje hátrafelé elkeskenyedik, arca széles, lapos, elég sűrű fehér szőrözettel, a rágók alsó foga hosszabb, mint a felső. Feltűnően karcsú, feje és tora finoman és főleg a toron elszórtan pontozott. Áltorszelvénye durvábban pontozott, közepén kissé harántirányban ráncolt. Potrohának hátlemezei igen sűrűn, szinte rücskösen pontozottak, gyenge oldaldudorokkal. A 2—5. potrohszelvény igen megnyúlt (a 2. és 3. majdnem kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles

hátul); tojócsöve hosszú, kétszer olyan hosszú is lehet, mint a teste. Fekete; tapogatói, fejpajzsa, csápja a végén és lábai vörösek. Vállbütke és szárnypikkelye sárga, a hátulsó lábszárvége és a lábfejek többé-kevésbé sötétek. Olykor a potroh hátlemezei barna árnyalutúak. A hímek tapogatói, fejpajzsa, csápjának első ízei alul, az elülső lábak csípője és esetleg tompora, hátulsó lábszárának a töve és belső felülete sárgás. 15—28 mm.

Észak- és Közép-Európában nem ritka. Magyarországon is egyike a gyakoribb fajoknak. Elsősorban a hegyvidékekről került elő, de gyűjtötték az Alföldön is (V—VIII.). Különböző bogarak (*Saperda*-, *Cerambyx*- és *Pissodes*-fajok) lárváinak élősködője (= *Ichneumon carbonarius* CHRIST, *I. gracilis* SCHRK.)

manifestator L.

- 93 (92) Az 1. potrohszelvény nem, vagy alig rövidebb, mint a 2., igen megnyúlt. Igen megnyúlt a 4. szelvény is. A potroh közel háromszor olyan hosszú, mint a fej és a tor együttesen. A hímek 1—7. potrohszelvénye igen megnyúlt.
- 94 (97) Szárnyjegye sötétbarna, szinte fekete.
- 95 (96) A hátlemezek harántirányban finoman ráncoltak, tompa fényűek, oldaldudorai laposak. Az erecske kissé postfurcalis. Feje és tora elszórtan pontozott, a potroh töve durván rücskösen ráncolt, hátrafelé mindinkább finomabban, inkább kissé rücskösen harántráncolt. A potroh hátlemezei felülnézetben oldalt kissé kiöblösödnek. Tojócsöve a testénél valamivel hosszabb. Fekete, tapogatói és szárnypikkelye vöröses. Lábai vörösek, a hátulsó combok vége, de különösen a lábszárak és a lábfejek sötétek, olykor majdnem feketék. Egyike a legnagyobb *Ephialtes*-fajoknak. A hím hasonló a nőstényhez. 20—43 mm.

Egész Európában él. Faunaterületünkön főleg a hegyvidékekről általában mindenünnen előkerült, bár nem közönséges (IV—VIII.). Főleg *Calcophora*-, *Callidium*- és *Saperda*-fajok (Coleoptera) lárváinak élősködője. BRISCHKE a *Synanthedon sphegiformis* GERN. nevű lepkét is említi mint gazdaállatot (= *manifestator* auct. nec L.)

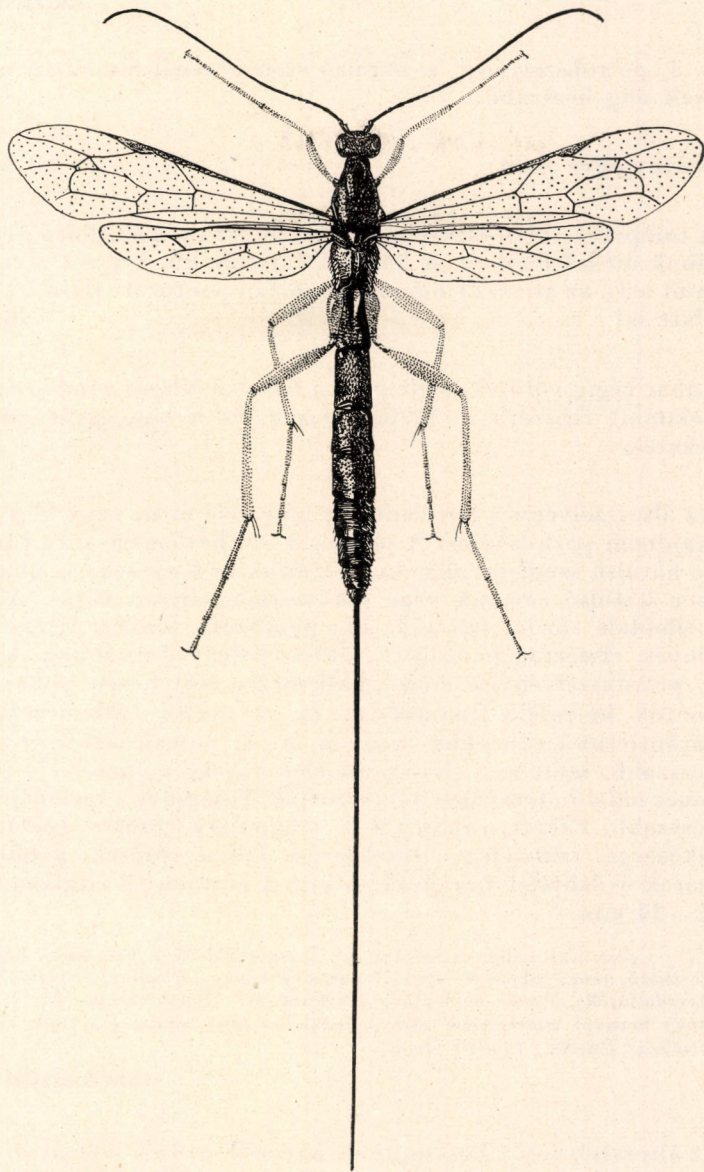
imperator KRIECHB.

- 96 (95) Potroha inkább rücskösen pontozott, határozottabb fényű. A hátlemezek oldaldudorai erősek, az erecske interstitialis. Feje hátrafelé nem keskenyedik el, elszórtan pontozott, fényes, hasonlóan a tor is. Az 1. potrohszelvény erősen megnyúlt, de mégis valamivel rövidebb, mint a 2., a 2—4. hátlemez hátulsó szegélye sima és igen széles. Tojócsöve a testénél valamivel hosszabb. Fekete, tapogatói és vállbütke vöröses, szárnypikkelye sárga. Lábai vörösek, a hátulsó lábpár a térdtől lefelé majdnem fekete. Hímje ismeretlen. 16—22 mm.

Észak- és Közép-Európában nem ritka. Magyarországon Cinkotán, Diósdon, Órszentmiklóson és Pásztón találták (V—VI.) (= *tenuiventris* THOMS. nec HLMGR.)

agnoscendus ROMAN

- 97 (94) Szárnyjegye általában sárgás, alakja hasonlít az *imperator* KRIECHB. alakjára, a potroh hátlemezei azonban rücskösen pontozottak és

18. ábra. *Ephialtes mesocentrus* GR. ♀ (Eredeti)

fényesebbek (18. ábra). Hímje különösen könnyen felismerhető, amennyiben középső csípőin határozott fog van. 20—43 mm.

Európa-szerte ismeretes faj. Magyarországon elsősorban a hegyvidékekről került elő, de szórványosan gyűjtötték az Alföldeken is (VI—XI.) (= *manifestator* L. var. 1 Gr., *rex* KRIECHB., *insignis* HAB.)

mesocentrus GR.

- 98 (91) A 3. potrohszelvény a hátulsó szélességénél általában nem, vagy csak alig hosszabb.
- 99 (104) Szárnyjegye sötét.
- 100 (101) A tomporok többé-kevésbé sárgák, úgyszintén az elülső és a középső lábak mellső felülete. A hátulsó karomíz kb. kétszer olyan hosszú, mint a 4., az arcrész finoman, elszórtan pontozott [lásd 72 (71) szám alatt is] **dux** TSCHER
- 101 (100) Lábai végig vörösek, legfeljebb a hátulsó lábpár combjának a vége, valamint lábszára és lábfeje barna, és ritkán egyes csipők töve feketés.
- 102 (103) Az áltorszelvény 2 hosszanti éle hátrafelé nem, vagy alig széttartó, majdnem párhuzamos. A potroh 3—6. hátlemeze sűrűn pontozott, de hátulsó szögletei alig skulpturáltak és fényesek; az elülső csipők és a hátulsó combok vége rendszerint teljesen vörös. Arcrésze és melloldala sűrűn, fejtetője alig pontozott, fényes. Egész tora elég fényes, elszórtan pontozott, áltorszelvénye durvábban skulpturált. A potrohszelvények elülső hátlemezei erőteljesen pontozottak, a pontok hátrafelé finomabbak és az utolsó hátlemezek finom harántirányú ráncokba mennek át. 1. potrohszelvénye valamivel hosszabb, mint a 2., hosszanti élei erősek; különösen a 3—5. hátlemez oldaldudorai igen határozottak. Tojócsöve a testénél valamivel hosszabb. Fekete, tapogatói és a fejpajzsa vöröses, szárnypikkelye fakósárga, szárnyjegye sötétbarna. Lábai vörösek, a hátulsó lábszárok és lábfejek barnásak. A hím a nősténnyel általában egyezik. 12—20 mm.

Egész Európában ismeretes faj. Faunaterületünk magasabb hegyvidékein gyűjthető, nem gyakori (V—X.). Bogarak (*Pissodes*-, *Rhagium*-, *Cryptorhynchus*- és *Saperda*-fajok) lárvái és lepkék (*Lymantria*-, *Hyponomeuta*- és *Synanthedon*-fajok) hernyói ismeretesek mint gazdái (= *tuberculatus* FOURCR. var. 1 Gr., *parallelus* THOMS., *Pfefferi* HAB.)

tuberculatus FOURCR.

- 103 (102) Az áltorszelvény 2 hosszanti éle hátrafelé erősen széttartó. A potroh 3—6. hátlemeze különösen a hátulsó szögletekben és az oldaldudorok mögött durvábban pontozott, mint az előbbi fajé, és alig fényes; a hátulsó combok vége határozottan fekete, és szárnyjegye is sötétebb, mint a *tuberculatus* FOURCR.-é, a pofa pedig rövidebb. Egyébként az előző fajra mind színben, mind nagyságban általában hasonlít. Hímje nem ismeretes. 12—20 mm.

Észak-, Közép- és Nyugat-Európából ismeretes. A ritka faj Magyarországon ez ideig még nem került elő (= *tuberculatus* THOMS. nec FOURCR.)

[*diversicostae* PERK.]

104 (99) Szárnyjegye világossárga. A hátulsó lábszárak és lábfejek vörösek. legfeljebb gyenge barnás elszíneződés látható rajtuk. A hátulsó lábpár karomige háromszor olyan hosszú, mint a 4. íz, a hímeken még hosszabb.

105 (106) Az 1. potrohszelvény másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul. A középmell elülső éle igen rövid, a mellrész elülső szegélyét nem éri el. A fejtető és a középhát igen finoman, elszórtan pontozott, arcrésze sűrűn, a toroldalak durván és elszórtan pontozottak. Áltorszelvénye kissé rücskös, a potroh elülső hátlemezei sűrűn és durván pontozottak, a hátulsók finomabban, némi harántirányú ráncolt-sággal. Feje hátrafelé alig keskenyedik el, tojókészüléke valamivel hosszabb, mint a teste. A 2. potrohszelvény közel olyan hosszú, mint az 1., kissé megnyúlt, a 3. már szinte csak négyzet alakú. Fekete, fejpajzsa és tapogatói vörös barnák, szárnypikkelye vöröses-sárga. Lábai vörösek. A hím csáptöve elől sárga, potrohszelvényei erősebben megnyúltak, tomporai, combvégei és lábszárjai sárgások. 13—16 mm.

Főleg Észak- és Közép-Európából ismertették. Faunaterületünkön a Dunántúlról, a Budai- és Zempléni-hegyekből, továbbá Erdélyből került elő (IV., VIII.). A *Synanthedon spheciformis* GERM., valamint a *Saperda populnea* L. hernyóiból, illetve lárváiból nevezték (= *abbreviatus* THOMS.)

populneus RATZB.

106 (105) Az 1. potrohszelvény közel kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, szinte párhuzamos oldalú. Nyúlánkabb, mint az előző faj, és nagyobb is. Egyébként igen hasonlít rá, kurtaere azonban még magasabban megtört, és a potroh 1. hátlemezeének hosszanti vájata, valamint élei határozottabbak. A hím arca sűrűn szőrözött, potroha a tövén és a végén elkeskenyedik, szelvényei erősebben megnyúltak, mint a nőstényen. Csáptövén olykor alul világos foltok vannak. 20—30 mm.

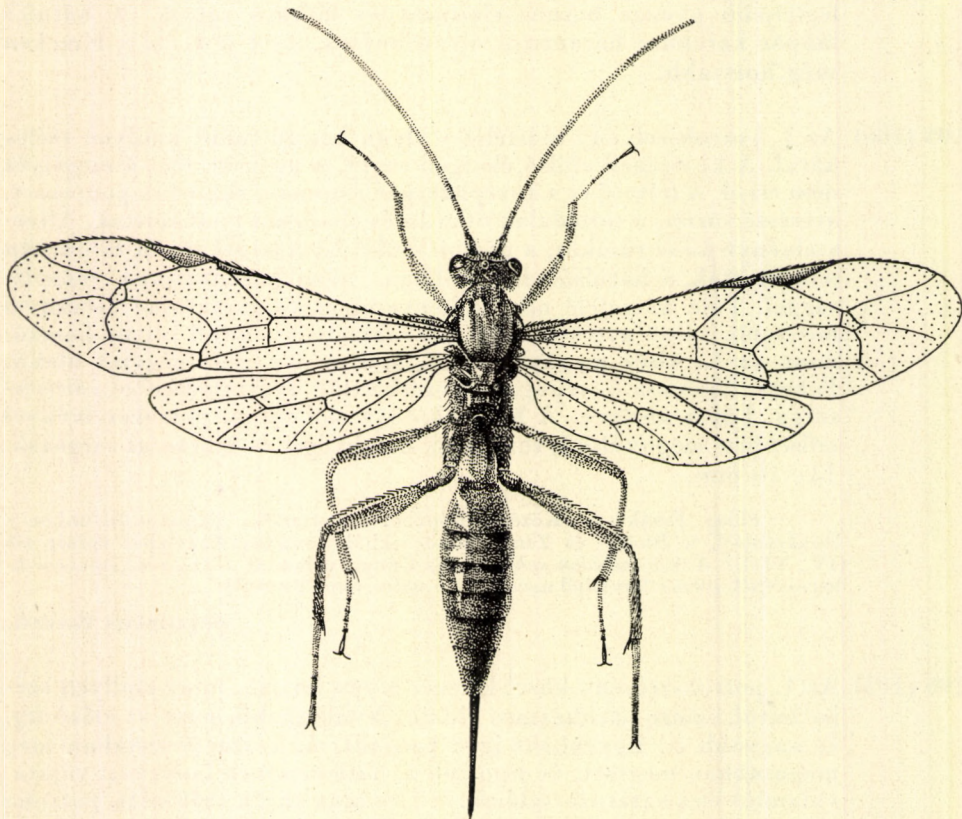
Észak- és Közép-Európa a hazája, ritka. A Kárpát-medencében a Budai-hegyekből, valamint Erdélyből ismeretes (VII.) (= *continuus* RATZB., *pusillus* RATZB., *Reissigii* RATZB., *heteropus* THOMS.)

messor GR.

15. nem: *Theronia* HLMGR.

Testalkatukban és nagyságukban *Pimpla*-fajokra emlékeztetnek. Testfelületük sima, majdnem minden skulptúra nélküli, fényesek és különösen a potroh elülső hátlemezein az egyenetlenségek elég gyengék (a hímeken valamivel erősebbek). Az áltorszelvény légzőnyílásai nagyok, hosszúkásak, és közel a tőhöz helyezkednek el. A torháti barázdák rövidek, párhuzamosan futnak,

az áltorszelvény hátoldala határozott mezőkre osztott. A tükörsejt ferde trapéz alakú (majdnem ötszögű), kurtaerűk magasan a közepe felett törik meg. A nőstények potroha zömök, közepén kiszélesedik, szelvényei a 2-től kezdve jóval szélesebbek, mint amilyen hosszúak. A hímek potroha erősebben megnyúlt, közepén alig szélesedik ki, szinte párhuzamos oldalú, szelvényei csak a

19. ábra. *Theronia atalantae* PODA ♀ (Eredeti)

3-tól kezdve és kevésbé szélesebbek, mint amilyen hosszúak. A csáp meglehetősen vastag, a tojócső hossza nem éri el a potroh fél hosszát sem.

Palearktikus és nearktikus elterjedésű nem. 2 palearktikus faja faunaterületünkön is előkerült. Lepkehernyók elsődleges vagy másodlagos élősködői.

- 1 (2) Teste rozsdavörös, több-kevesebb fekete és sárga rajzolattal, illetve színeződéssel. Belső szemkerete mélyen kimetszett, lábai erősek, combjai vastagok. A csápízületek között nincs púpszerű kiemelkedés. Az area superomedia alig hosszabb, mint amilyen széles. Az 1. potrohszelvény hátoldalán 2 erős hosszanti él határolja a vájatot, a többi szelvényen — főleg a hímekén — gyenge bemélyedések és kiemelkedések láthatók. Az egész test fényes, sima, főleg az arcrészen

és a toroldalakon néhány elszórt ponttal. A hátulsó combok vastagok, alsó részükön hosszanti él húzódik, amely a hímeknél sokszor fogazott (19. ábra). ♀ 8—12 mm, ♂ 7—15 mm.

Jóformán az egész palearktikumban, valamint Észak-Amerikában ismeretes. Magyarországon is messze elterjedt, gyakori. Számos lepkefaj hernyója ismeretes mint gazdaállata (= *flavicans* F., *japonica* ASHM.)

atalantae PODA

- 2 (1) Majdnem teljesen fekete, csak a lábak vörösesek. Belső szemkerete csak kevésbé kimetszett, lábai aránylag karcsúak, a csápízületek között kiemelkedő púp látható. Az area superomedia kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles. Még finomabban skulptúrált, mint az előző faj, illetve a pontok kisebbek és elszórtabbak. A nőstény csápjá sötétbarna vagy vöröses, a hímé felül majdnem fekete, alul vörös. Lábai vörösek, a csápók, a nőstény hátulsó lábszárának a vége és lábfejei sötétbarnák. A hímeken már a hátulsó comb vége és az egész lábszár barna. Szárnyjegye sötétbarna. 13 mm.

Közép-Európából, főleg Ausztriából ismeretes faj. Fau naterületünkön eddig Borosjenőről került elő (= *Pseudacoenites moravicus* KRIECHB.)

[laevigata TSCHEK]

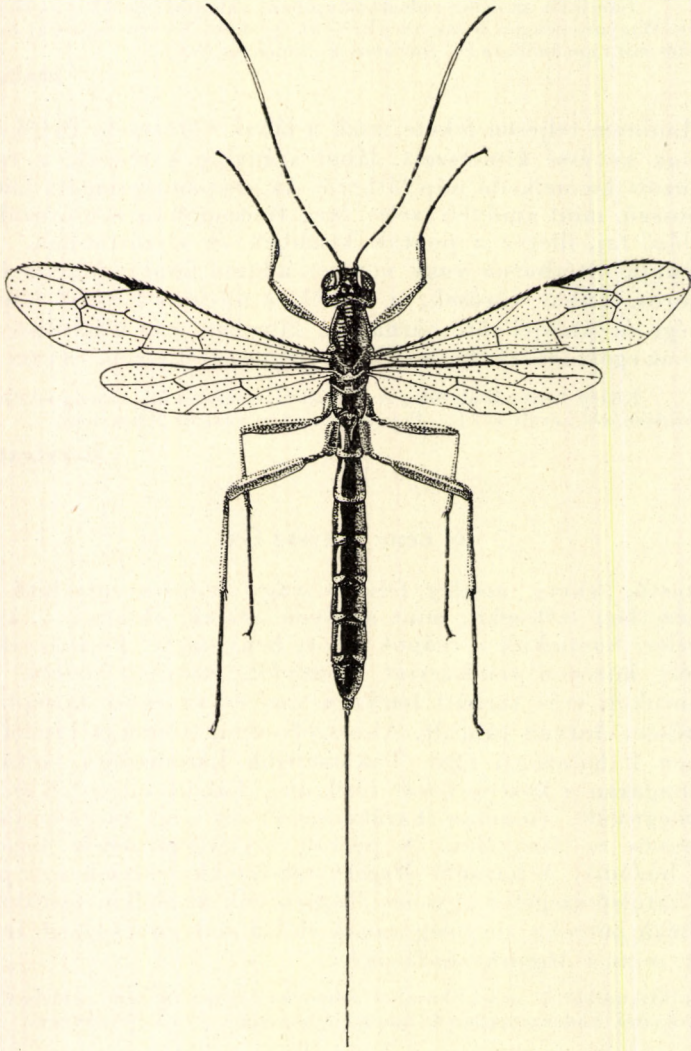
16. nem: *Rhyssa* GR.

Nagytestű, fekete, esetleg fehéres vagy vöröses rajzolatú farkészek. Fejük előlnézetben szélesebb, mint amilyen hosszú, oldalról — különösen a tetőn — széles; homlokuk a csápok fölött benyomott. Fejpajzsuk rövid, az elülső szegély közepén rendszerint megnyúlt, csápjuk hosszú, fonálszerű. Megnyúlt torukon erős torháti barázda van és az egész középhát harántirányban erősen, durván ráncolt. Áltorszelvényük finoman ráncolt és pontozott, közepén 2 hosszanti éllel. Tükörsejtjük háromszögű, aránylag kicsi, kurtaerük magasan a közepe felett törik meg. Lábaik hosszúak és vékonyak. Potrohuk megnyúlt, finoman harántráncolt és vagy meglehetősen fényes, vagy göröngyös és fénytelen. A potroh 1. hátlemezeének közepén hosszanti árok húzódik. A hasonló *Megarhyssa*-fajokkal szemben a potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye egyenes. Tojócsövük általában testüknél is hosszabb. A hímek potroha, de főleg annak elülső szelvényei közel sem annyira megnyúltak, mint a *Megarhyssa*-fajoké.

A palearktikumból és nearktikumból ismeretes fajszerű nem, amelyet faunaterületünkön 5 faj képvisel. Fadarazsakban és fában élő bogárlárvaiban élőködnek.

- 1 (6) Fekete fajok, fehéres rajzolatokkal. A potroh hátlemezei finoman harántráncoltak, s különösen az első hátlemezek meglehetősen fényesek. A nőstény potrohának utolsó hátlemeze majdnem háromszögű, csúcsán megnyúlt (22. ábra: G).
- 2 (3) Csápján fehér gyűrű van, a hímeken ez a gyűrű olykor hiányzik. Teste fekete, esetleg a test különböző részein barnás árnyalattal. Áltorszelvénye néha vöröses is lehet. Lábai vörösek, az elülső és a középső lábáron fehéres folt van, a hátulsó csápokon pedig esetleg

barnás folt. A hímeken az elülső és a középső csípő rendszerint teljesen fehéres, a hátulsó teljesen sötét. A nőtény külső és belső szemkeretén, valamennyi toroldalán, szárnypikkelyén, hátpajzsán

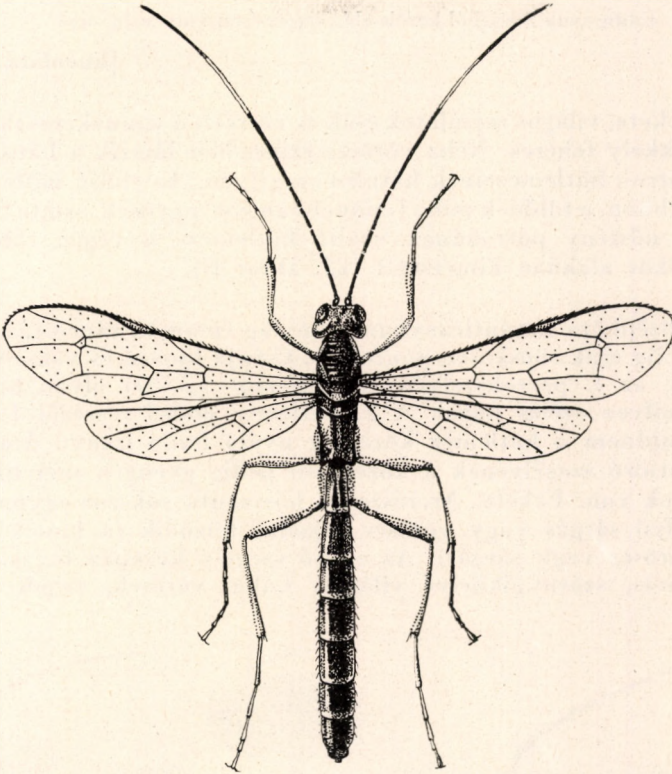
20. ábra. *Rhyssa amoena* GR. ♀ (Eredeti)

és utópajzsán fehéressárga rajzolat van, a potroh 1. és 2. hátlemezén ép vagy megszakított sáv, a többin pedig 4—4 oldalfolt (20. ábra). A hímeken az egész arcrész és a csáptó alul fehéres, torán a rajzolat nagyjából olyan, mint a nőtényén, a potroh 3. hátlemezétől kezdve középen azonban kissé megszakított sáv látható (21. ábra). 16—20 mm.

A palearktikumból és a nearktikumból ismeretes elég ritka faj. Faunaterületünkön eddig csak Erdélyből és Szlovákiából került elő (VII.). A *Sirex gigas* L. nevű fadarázs élősködője

[*amoena* Gr.]

3 (2) A csápon nincs fehér gyűrű.

21. ábra. *Rhyssa amoena* Gr. ♂ (Eredeti)

4 (5) A szárny töve előtt, a középtor és az áltorszelvény oldalain rendszerint fehéres folt van, a potroh hátlemezeinek felső oldalfoltjai legtöbbször kör alakúak, ritkábban megnyúltak. Az állat fekete vagy sötétbarnás alapszínű, az összes testrészein sok a világos rajzolat, akárcsak az előző fajon. Lábai szintén vörösek, a csípők töve azonban rendszerint sötét, kívül pedig olykor fehér foltokkal; hátulsó lábszára és lábfeje barnás. Csápja fekete, alul esetleg barna vagy vörös árnyalatú. A hím a nőtényre általában hasonlít. 19—41 mm.

A palearktikumban legközönségesebb *Rhyssa*-faj, Észak-Amerikában is előfordul. Faunaterületünkön a Budai-hegyekből, a Bükkből, Magyaróvárról, Órszentmiklósról, Sopronból és Szeged környékéről ismeretes, valamint Szlovákiából és főleg Erdélyből (VI—VII., ritkábban V—VIII.). Gazdái a *Sirex gigas* L., *Xeris spectrum* L. és *Sirex juvenicus* L. nevű fadarázsok. Amerikában mint cincérek parazitáját is megfigyelték

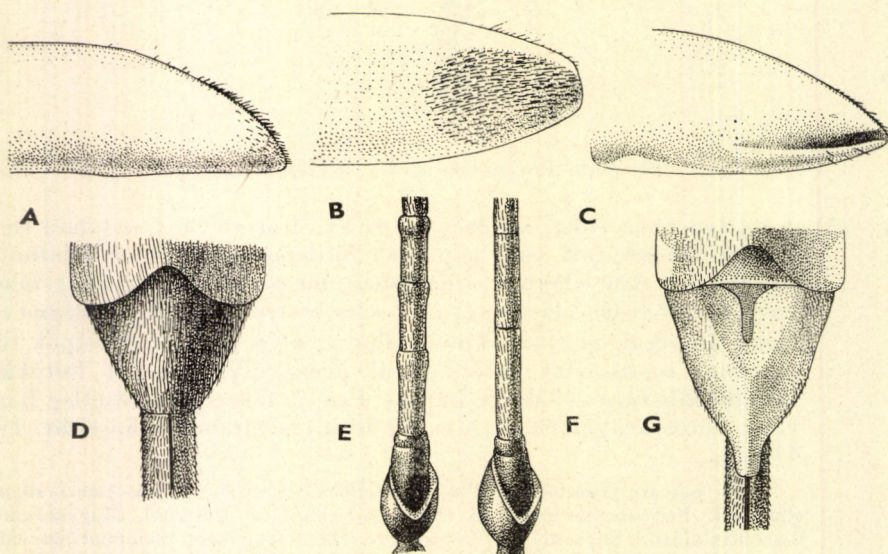
persuasoria L.

- 5 (4) A szárnyak előtt, valamint a középtor és az áltorszelvény oldal-szélén nincs világos rajzolat, a potroh oldalfoltjai pedig hosszúkásak, vonalszerűek. Az arc középső részén közel egymáshoz 2 hosszanti, világos rajzolat húzódik, arca egyébként fekete. Az előző fajra hasonlít. Csak a nőténye ismeretes. 23 mm.

Eddig csak Svájcból került elő, Magyarországon még nem

[*lineolata* KRIECHB.]

- 6 (1) Fekete, világos rajzolatok csak az arcreszen vannak, esetleg a szárny-pikkely fehéres. Néha vöröses színeződés látszik a hátpajzson és a potroh hátlemezeinek hátulsó szegélyén. Az elülső hátlemezek durvábban, a többiek mind finomabban göröngyösek, szinte fénytelenek. A nőtény potrohának utolsó hátlemeze a végén többé-kevésbé félkör alakúan kimetszett (22. ábra: D).
- 7 (8) Középháta harántirányban aránylag finoman ráncolt, közepe előtt pedig csak rücskösen pontozott. Csápja hosszú és vékony (22. ábra: F), az 1. potrohszelvény legtöbbször 2,5-szer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul. A 2. hátlemez elülső részéről 1–1 hosszú, majdnem a hátlemez közepéig nyúló ferde irányú árok húzódik, hátulsó szegélyének a közelében pedig gyengén mélyített haránt-árok van. Fekete. Arcreszen 2 hosszanti, sokszor egymással összefolyó sárgás vagy vöröses rajzolat húzódik (a hímek egész arca vöröses vagy sárgás). Az elülső szegély közepén fogazott fejpajzs vörös, szárnypikkelye világos. Lábai vörösek, csípői rendszerint

22. ábra. A: *Megarhyssa perlata* CHRIST, B: *M. citraria* OL. és C: *M. superba* SCHRK. ♂ külső fogója — D: *Rhyssa approximata* F. ♀ utolsó hátlemeze — E: *Rh. alpestris* HLMGR. és F: *Rh. approximata* F. ♀ első csápjai — G: *Rh. persuasoria* L. ♀ utolsó hátlemeze (Eredeti)

sötétbarnák vagy feketék, sőt néha többé-kevésbé vörösek. Az elülső lábak — különösen a hímeken — inkább sárgásak, a hátulsó lábszárak és lábfejek barnák. A potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye csak ritkán vörös. 10—18 mm.

Észak- és Közép-Európában ismeretes, ritka faj. Faunaterületünkön ez ideig Sopronból és Ferencfalváról került elő (V.). A *Xyphidria prolongata* GEOFFR. parazitája (= *praealpina* GyÖRFI)

approximator F.

- 8 (7) Egész középháta harántirányban durván ráncolt, csápja rövidebb, vastagabb, mint előző fajúé (22. ábra: E). Arca és középtorának oldala sűrűn és finoman, áltorszelvényének oldala már ritkábban pontozott, potroha a tövén durván, hátrafelé mindinkább finomabban rücskösen ráncolt, szinte fénytelen. A potroh 2. hátlemezeének tövétől ferde irányban 1—1 árok húzódik hátrafelé, de nem ér a hátlemez közepéig. A potroh 2—4. hátlemeze alig másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, az 5. inkább négyzet alakú, a többi kissé szélesebb, mint amilyen hosszú. Fekete, az arc 2 hosszanti rajzolata, a rágók töve és a szárnypikkelyek sárgák. Lábai vörösek, a hátulsó lábszárak és lábfejek sötétek. A potroh 1. hátlemezeének hátulsó szegélyén vörös folt van, a 2.-on és a 3.-on vörös harántszáv. Csak a nősténye ismeretes. 22 mm.

Igen ritka közép-európai faj. Magyarországon eddig csak Budapest környékéről került elő (V—VI.). *Xyphidria*-fajok élősködője (= *hungarica* Mocs.)

alpestris HLMGR.

17. nem: *Rhyssella* ROHWER

A *Rhyssa*-nemtől abban különbözik, hogy a potroh 3—6. hátlemezeének hátulsó szegélye kevésbé kikanyarított, és hogy a nőstények 2. haslemezen a 2. középvonalban fekvő bütyök a tő közelében helyezkedik el. A *Megarhyssa*-nemtől pedig általában kisebb termete, valamint az áltorszelvény légzőnyílásának alakja és elhelyezése alapján különböztethető meg.

Palearktikus és nearktikus elterjedésű nem. 1 faja Magyarországon is előfordul. Fadarakban élősködik.

- — Feje, toroldalai és áltorszelvényének az oldala elszórtan pontozott, középháta viszont igen durván, potrohának a hátlemezei pedig egész finoman harántráncoltak. Az egész állat meglehetősen fényes, fekete, esetleg barnás árnyalatú. A nőstényeken a belső szemkeret, a hímeken pedig az egész arc sárgásfehér. Torán csak a szárnypikkely világos, a nőstényeken pedig a középhát 2 hosszanti rajzolata, valamint a hátpajzs és az utópajzs is világos lehet. SEYRIC (1932) szerint a II. generáció példányainak torán több a sárga rajzolat. Szárnyjegye világosabban vagy sötétebben vörös, esetleg barna. Csápja barnásfekete, alul, de különösen a csúcsán vöröses. Lábai vörösek, a hátulsó lábszárak és lábfejek sötétebbek. Potrohán

legfeljebb a hátlemezek hátulsó szegélye élénkebben világos. Tojócsöve általában olyan hosszú, mint a teste. A hím csáptöve elől sárgás, a tor rajzolatai általában olyanok, mint a nőstényeken. Az elülső és középső lábpáron — ellentétben a nősténnyel — sok a világossárga hosszanti rajzolat. ♀ 12—22 mm, ♂ 11—21 mm.

Észak- és Közép-Európában honos faj. Faunaterületünkön a Budai-hegyekből, Dunaórszról, Kiskunfélegyházáról, Máriabesnyőről, Páparól és Szekszárdról, továbbá Erdélyből és Zágrárból került elő (V—VII.). A *Xyphidria prolongata* GEOFFR. és a *X. longicollis* GEOFFR. elősködője (= *obliterata* GR., *areolata* MOCs., *Silbernageli* KISS)

curvipes GR.

18. nem: *Megarhyssa* ASHM.

Magyarországon a legnagyobb testű fürkészek, színük fekete vagy vörösbarna, rajzolatuk gyakran élénksárga. Az előző nemhez igen hasonló, a potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye azonban a 3. szelvénytől kezdődően — különösen a hímeken — feltűnően kikanyarított. A 2 ivar habitusuk között továbbá igen nagy különbség, hogy a nőstény potroha a vége felé kissé megvastagodik és oldalról kissé összelapított, míg a hím potroha végig közel párhuzamos oldalú, felülről lapított és erősen megnyúlt. Egyes fajokon a szelvények 3—4-szer olyan hosszúak, mint amilyen szélesek. A hátlemezek általában alig pontozottak, majdnem tükörfényesek.

A palearktikus és a nearktikus régióból kimutatott nem fajai közül faunaterületünkön 4 él. Főleg fadarazsak elősködői.

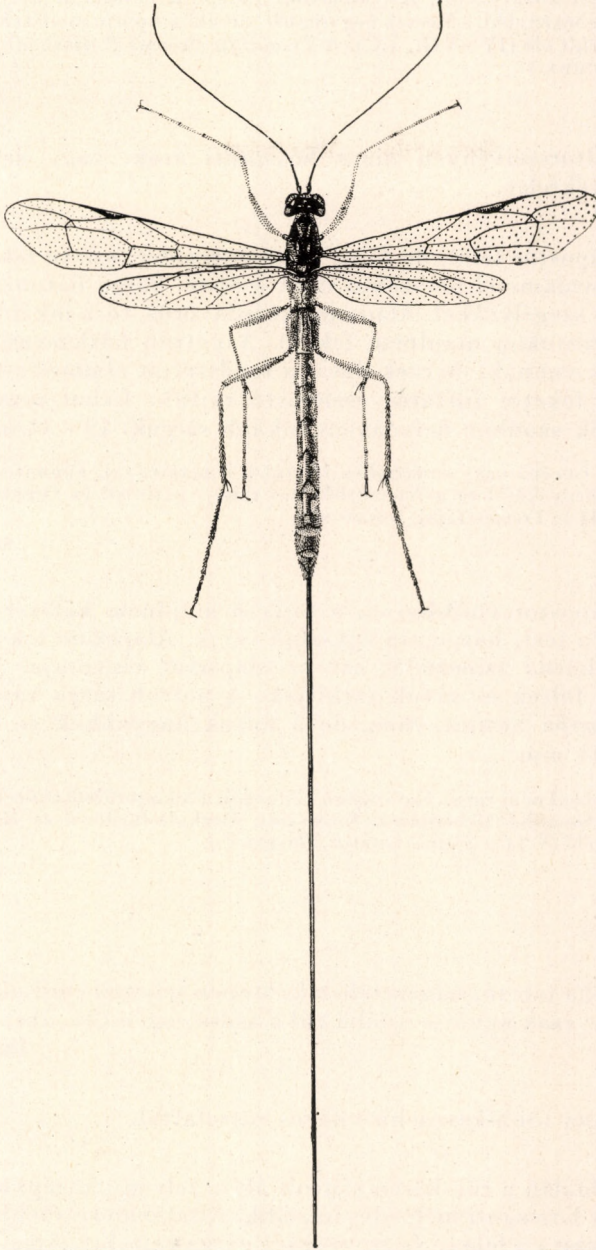
- 1 (8) Nőstények.
- 2 (3) Fekete, a potroh középső hátlemezein 1—1 hosszú, fehéres oldalfolt van. A tojócső majdnem kétszer olyan hosszú, mint a test. A belső szemkeret, a halánték, a hátlemezek hosszanti rajzolatai, a hátpajzs és az utópajzs, a toroldalak foltja, az áltorszelvény 4 foltja, a potroh 1. hátlemezeinek apró oldalfoltjai, a 2. hátlemez 2—2 oldalfoltja és a többi hátlemez rajzolata fehéres. Szárnypikkelye vörös, szárnyjegye barna. Lábai barnásvörösek, a hátulsó lábszárak és lábfejek gyakran sötétebbek (23. ábra). 30—32 mm.

Főleg Közép- és Észak-Európából ismeretes, elég ritka. Faunaterületünkön Budapestről, a Bükk hegységből, Barlangligetről és Sopronból került elő, valamint Kőrösmezőről (V—VI., XI.?). *Sirex*-fajok elősködője (= *emarginata* HLMGR., *emarginatoria* THUNB., *austriaca* TSCHERK)

leucographa GR.

- 3 (2) A fekete, esetleg barna potroh rajzolatai élénksárgák.
- 4 (5) Az áltorszelvény középvonalában határozott hosszanti árok húzódik, amely harántirányban rendszerint ráncolt. Csápja legalábbis felül, de főleg a vége felé fekete. Feje sárgás vagy vöröses, torának és potrohának alapszíne olykor fekete, azonban igen sok rajta a vörös

vagy sárga rajzolat. A tor minden részén van világos rajzolat, és legtöbbször csak egyes torrészek határvonala fekete. A potroh hátlemezeit hatalmas, az elülső hátlemezeken gyakran összefolyó és általában vörösen keretezett sárga foltok élénkítik; az 1. hátlemez

23. ábra. *Megarhyssa leucographa* GR. ♀ (Eredeti)

nagy kiterjedésben vörös, hátulsó szegélye sárga. Lábai vörösbarnák, az elülső és középső lábpár elöl és a csípők inkább sárgásak. 18—34 mm.

Észak- és Közép-Európában a nem legismertebb faja. Faunaterületünkön Budapest környékéről, Kisvaszarról, Nadapról, Sátoraljaújhelyről, Szár községből, Zebegényből, a Mecsek hegységből, továbbá Apatin mellől (Kozora) és Erdélyből került elő (IV—VII., IX.). A *Tremex fuscicornis* F. élősködője (= *superba* GR. non SCHRK.)

citraria OL.

- 5 (4) Az áltorszelvényen nincs hosszanti árok, vagy az csak egészen jelentéktelen.
- 6 (7) A csápostor felül, de főleg a csúcson sötét, szinte fekete. Tojócsöve csak valamivel hosszabb, mint a teste. Sárga hátpajzsa elmosódott vörös szegélyekkel. Alapszíne rozsdavörös, tora inkább rozsdabarna, a varratokon majdnem fekete. A potroh hátlemezein sárga oldal-foltok vannak, de ezek határai rendszerint elmosódottak; ritkábban némi feketés futtatás észlelhető rajtuk. Lábai rozsdavörösek, az elülsők azonban helyenként inkább sárgák. 19—34 mm.

Európa nagy részéből és Japánból ismeretes faj. Faunaterületünkön Budapest környékéről és a Nyírségből, továbbá Apatinból és Drenkováról került elő (V—VII.). *Tremex*-fajok parazitája

superba SCHRK.

- 7 (6) A csápostor vörösbarna, a tojócső majdnem kétszer olyan hosszú, mint a test, hátpajzsa egyszínű sárga. Alapszíne fekete, bár olykor vörösbarna színeződés ezt az alapszínt elnyomja. Fejét és torát sárga foltok és sávok tarkítják. A potroh sárga rajzolata hasonló a *superba* SCHRK.-éhoz, de a foltok nagyobbak és éles határúak. 35—41 mm.

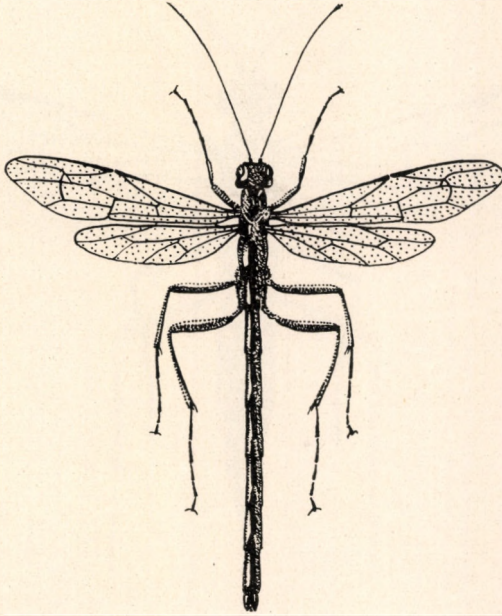
Csaknem egész Európában előfordul. Faunaterületünkön Budapest környékéről, továbbá Mehádiáról, Kozoráról, Herkulesfürdőről és Radna-Borberekről került elő (V.) (= *histrío* CHRIST, *clavata* F.)

perlata CHRIST

- 8 (1) Hímek.
- 9 (10) Potroha fekete, színezetében különben teljesen egyezik a nősténnyel. Penise csak kevéssé nyúlik túl a külső fogón (24. ábra). 27—37 mm
leucographa GR.
- 10 (9) Potroha több-kevesebb világos rajzolattal.
- 11 (12) Hátoldalán a rücskösen ráncolt áltorszelvény középvonalában határozott hosszanti mélyedés húzódik. Általában sötétebb a nősténnyel, több rajta a fekete és kevesebb a sárga rajzolat. Arca teljesen sárga, halántéka is sárgafoltos; a tor és a potroh színezete a nőstényéhez

hasonló, de a sárga foltok kisebbek, sőt vannak szinte teljesen fekete potrohú példányok is. A potroh közel háromszor olyan hosszú, mint a fej és a tor együttesen. A külső fogó elég széles, tompa, alsó részén nagy kiterjedésben sárgás, szőrös (22. ábra: B). 17—32 mm
citraria OL.

- 12 (11) Az áltorszelvény fényes, sima, elszórtan pontozott; középvonalában nincs hosszanti mélyedés, vagy az csak jelentéktelen.

24. ábra. *Megarhyssa leucographa* GR. ♂ (Eredeti)

- 13 (14) Alapszíne sárgászörös, fekete és sárga rajzolatai a nőstény rajzolatával általában egyeznek. Karsúbb, mint a nőstény, potroha közel négyszer olyan hosszú, mint a fej és a tor együttesen. A potroh első 2 hátlemeze rozsdavörös, a többi barnásabb, esetleg elmosódott határu sárga oldalfoltokkal és némi feketés futtatással. A külső fogó kevésbé tompa végű, csúcsán hosszanti, aránylag mély vájat húzódik (22. ábra: C). 34 mm
superba SCHRK.
- 14 (13) Az előzőhöz igen hasonló, különösen színében. A potroh első 2 hátlemeze rozsdavörös, hátulsó szegélyén sárga harántszáv húzódik. A többi hátlemez szintén rozsdavörös, olykor kisebb-nagyobb felületen feketés futtatással. Külső fogóján nincs hosszanti vájat (22. ábra: A). 23—31 mm
perlata CHRIST

19. nem: *Ischnocerus* GR.

Igen jellemző a nemre a homlokon levő 2 lemezszerű, többé-kevésbé kiemelkedő „szarvacska”, valamint a feltűnő hosszú, fonálszerű csáp. Fejük — a rokon nemek fajaihoz viszonyítva — a legkevésbé gömbölyű. Áltorszelvényük határozott mezőkre osztott, hátul 1—1 oldalfogal. Tükörsejtjük nincs. Lábaikon legfeltűnőbb a nőstények szinte csavarodott középső lábszára.

25. ábra. *Ischnocerus filicornis* KRIECHB. ♀ (Eredeti)

Potrohuk kissé nyeles, 1. szelvénye valamelyest hajlított, hátlemezeik harántirányban ráncoltak.

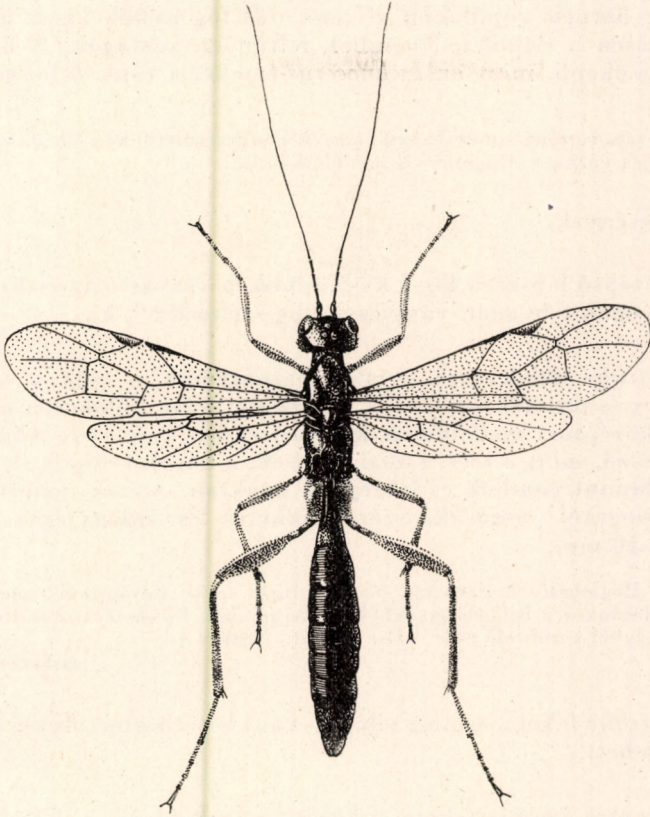
A nem 2 palearktikus faja Magyarországon is előfordul, bár ritka. Bogárlárvákban élőködnek.

- 1 (2) Halántéka és homloka elszórtan pontozott, a pontszemek tájékán és az összetett szemek felett néha kissé ráncolt. Szarvacskája rövid. Fekete faj, vörös lábakkal. Csápja fekete, esetleg csak sötétbarna. A hím hátulsó csípője és tompora fekete, a középső barna, a nőstény hátulsó combvége sötét, a lábszárak pedig a sárgásfehér törészen

kívül feketék, ritkábban vörösesek. A tojócső közel fele olyan hosszú, mint a potroh. 10–14 mm.

Elszórta majdnem egész Európában előfordul. Faunaterületünkön Val kó ról (Gödöllő mellett), Ferencfalváról és Mehádiáról került elő (VIII.). A *Saperda carcharis* L. lárvájának élősködője (= *seticornis* KRIECHB., *rusticus* GEOFFR. partim)

caligatus GR.

26. ábra. *Ischnocerus filicornis* KRIECHB. ♂ (Eredeti)

- 2 (1) Halántéka és homloka — különösen a nőstényeken — durván pontozott és ráncolt (egyes átmeneti alakokon a skulptúra finomabb). Csápja barnás vagy sárgászöld. Szarvacskája erőteljesebb, mint az előző fajé. Fekete, teljesen vörös lábakkal, legfeljebb a hátulsó lábszárak és lábfejek sötétek, a lábszárak tövén világos gyűrű van. A tojócső hossza megközelíti a potroh hosszúságát (25. és 26. ábra). 10–14 mm.

Főleg Közép- és Észak-Európából ismeretes. Faunaterületünkön gyakoribb, mint az előző faj. Bátorligetről, Budapestről (? Fűvészkert), Pomázról-Sopronból és Szegedről, továbbá Kassáról és Erdélyből került elő (IV–VI.).

Gazdaállatai különböző cincérfajok (*Saperda carcharias* L., *Aromia moschata* L., *Rhogium mordax* DEG., *Rh. bifasciatum* F. és *Liopus nebulosus* L.) lárvái (= *rusticus* GEOFFR. partim)

filicornis KRIECHB.

20. nem: **Odontocolon** CUSHM.

Külsőleg igen hasonló az előbbi nemhez, homlokukon azonban nincs szarvaeska, a hátulsó combokon viszont erős fog nyúlik ki. A hátulsó lábak erősek, különösen a csípők és a combok feltűnően vastagok. A nyeles potroh valamivel zömökebb, mint az *Ischnocerus*-fajoké, a tojócső hosszabb, mint a potroh.

Közel 20 faja Európában és Amerikában él. Faunaterületünkön közülük 9 faj ismeretes, illetve kimutatása várható. Bogárlárvákban élőködnek.

- 1 (18) Nőstények.
- 2 (13) Középső lábszára kissé kiöblösödik és csavart. Az első csápostorízek a végük felé nem, vagy csak alig szélesednek ki.
- 3 (4) Potroha élénkvrös, esetleg barnásvörös, s csak a tövén fekete. Feje és tora fekete, fényes, alig skulptúrált, különösen sima és fényes a középtori melloldalak középső része. Tojócsöve általában olyan hosszú, mint a test. Lábai vrösek, a hátulsó csípők és a tomporok, valamint combok és lábfejézek gyakran sötétek, majdnem feketék. Tapogatói sárgásak, szárnypikkelye és szárnyjegye vrörsbarna. 6–10 mm.

Meglehetősen ritka faj, bár majdnem egész Európából ismeretes. Faunaterületünkön a Budai-hegyekből, Esztergomból, Pilismarótról és Révről, valamint Erdélyből került elő (VI., VII.) (= var. ♀ SZÉPL.)

rufiventris HLMGR.

- 4 (3) Potroha fekete, esetleg világos- vagy sötétbarna (olykor kissé vröses is lehet).
- 5 (8) Hátulsó combja fekete, a középtor melloldalai — ha elszórtan is — egész felületükön pontozottak, legfeljebb hátulsó részükön van kisebb sima felület.
- 6 (7) Az előtor melloldalainak vájata mély és végig harántráncolt, az áltorszelvényen erős oldalfogak vannak. Tojócsöve valamivel hosszabb, mint a test. Csak a nősténye ismeretes. 15 mm.

Magyarországról írták le, közelebbi lelőhelye ismeretlen (= *dentipes* GMEL. var. 2 GR.)

hungaricus CLÉM.

- 7 (6) Az előtor melloldalainak vájata sekélyebb és legfeljebb elől harántráncolt. Az áltorszelvény oldalfogai kicsinyek. Teste igen fényes,

tojócsöve alig valamivel hosszabb, mint a test. Lábai feketék, csak az elülső combok és lábszárak, esetleg a középsők alul vörösek. 10—12 mm.

Európában és Ázsiában honos. Faunaterületünkön eddig csak Barlangligetről ismeretes (= *melanarius* HLMGR.)

[*spinipes* GR.]

8 (5) Hátsó combjai vörösek.

9 (10) Hátsó lábszára nagyrészt fekete, esetleg barnás. Hátsó csípői és lábfejei szintén többé-kevésbé feketék. Tojókészüléke hosszú, esetleg hosszabb, mint a test. 8—13 mm.

Közép-európai faj. Faunaterületünkön Bártfáról és Erdélyből került elő (VII—VIII.)

[*geniculatus* KRIECHB.]

10 (9) Hátsó lábszára teljesen vörös.

11 (12) Az előtor melloldalai durván, rücskösen pontozottak, fénytelenek. Az áltorszelvény hasonlóan pontozott, légzőnyílása kicsiny, majdnem kerek. Szárnyjegye világosbarna, hátsó csípője vörös, potroha világosabb vagy sötétebb barna, finoman pontozott. 8—11 mm.

A főleg Közép-Európában honos faj faunaterületünkön Szegedről, valamint Bártfáról, Tusnádról és a Retyezátról ismeretes (VII—VIII.)

punctulatus THOMS.

12 (11) Az előtor melloldalai finomabban skulptúráltak, fényesek. Az áltorszelvény légzőnyílása nagy, tojás alakú. Szárnyjegye barnásfekete, hátsó csípői nagyrészt feketék. Potroha fekete, ritkán barna árnyalattal. A potroh 1. és 2. hátlemeze durvább, a 3. és 4. finom haránt-ráncokkal. Fekete, csak a tapogatók, a fejpajzs, a szárnypikkelyek és a szárnyak töve, valamint a lábak nagy része barnásvörös (27. ábra). 11—15 mm.

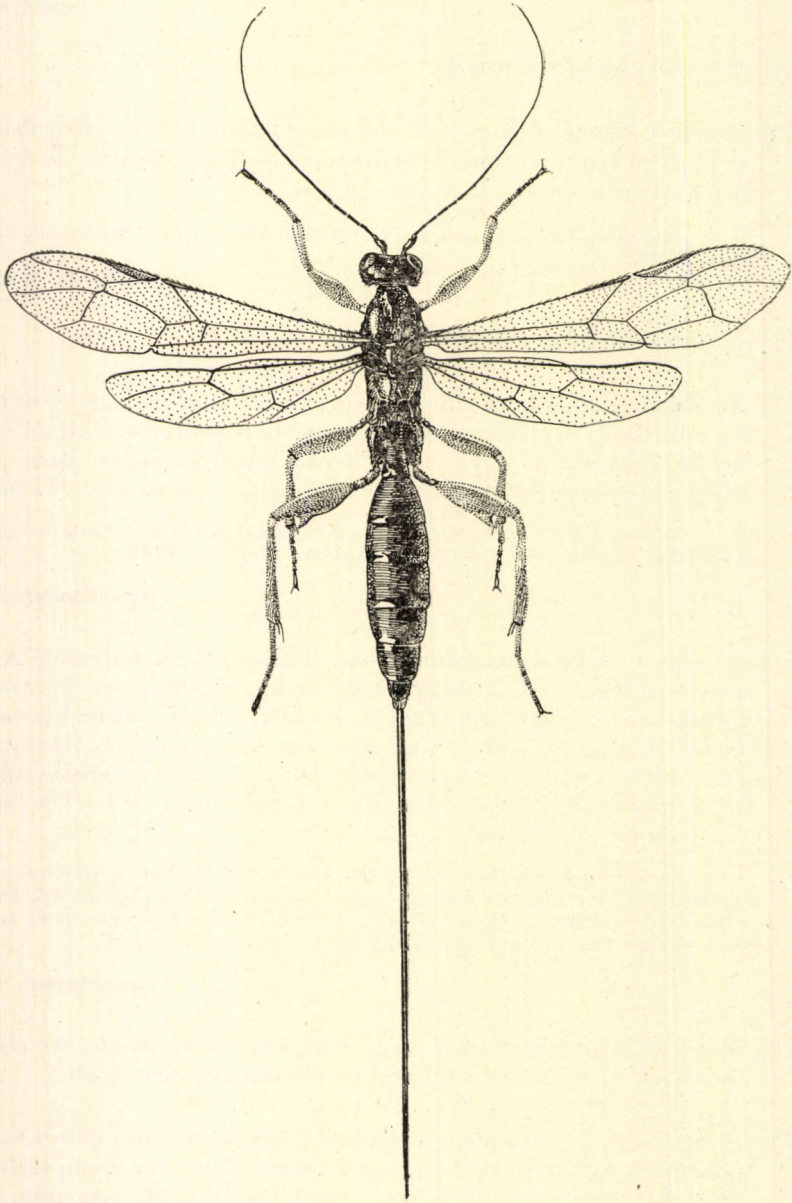
A Közép-Európában honos faj Észak-Amerikából is ismeretes. Faunaterületünkön a Budai- és Kőszegi-hegyek környékéről, a Bakonyból, Endrédről, valamint Erdélyből került elő (V—VI., IX.) A *Criocephalus rusticus* L. és a *Spondylis bupestroides* L. írváinak élősködője (= ? *dentipes* GMEL.)

pinetorum THOMS.

13 (2) Középső lábszára egyenes vagy csak kevésbé hajlított. Az első csáp-ostorízek a végük felé többé-kevésbé megvastagodnak.

14 (15) Potrohának 2. hátlemeze a tövén sűrűbben, a többi részén elszórtan pontozott, sohasem ráncolt, hátul közel háromszor olyan széles, mint az 1. hátlemez vége. A fejtető elszórtan pontozott, igen sima. Az első csáp-ostorízek a végük felé igen erősen kiszélesednek, végük közel kétszer olyan széles, mint a tövük. Fekete faj, csáp-ostora és lábai

vörös barnák, kivéve a részben vagy egészen fekete csípőket, tomporokat és hátulsó lábfejeket. Potrohán, de inkább csak elülső hátlemezein olykor némi barnásodás észlelhető. 5–10 mm.

27. ábra. *Odontocolon pinetorum* THOMS. ♀ (Eredeti)

Észak- és Közép-Európában honos. Faunaterületünkön a nem leggyakoribb faja. A Budai-hegyekből, Isaszegről, Nyáregyházáról, továbbá Erdélyből ismeretes (V—VIII.) (= *similis* HAB., *liogaster* SZÉPL., *dentipes* GMEL., *rufiventris* HLMGR. var. *rufipes* ULBR.)

quercinus THOMS.

- 15 (14) A potroh 2. hátlemeze pontozott, emellett pedig gyakran még ráncolt is, hátul legfeljebb kétszer olyan széles, mint az 1. hátlemez. Fejtetője szintén elszórtan, de durván pontozott. Az első csápостor-
ízek a végük felé kevésbé szélesednek ki.
- 16 (17) Kistermetű faj. Potroha részben, valamint szárnyjegye barnás. Feje és tora szintén gyakran barnás árnyalatú. Szárnypikkelyei és lábai világosbarnák. Színezetében egyébként az előző fajjal egyezik. A potroh 1. és részben 2. hátlemeze rücskösen pontozott, a többi inkább sima. 8—12 mm.

Közép-Európában honos, de ismeretes Kréta szigetéről is. Magyarországon eddig csak Budapestről került elő (= *cretensis* SZÉPL., *pinetorum* THOMS. var. 1 ♂ SZÉPL.)

appendiculatus GR.

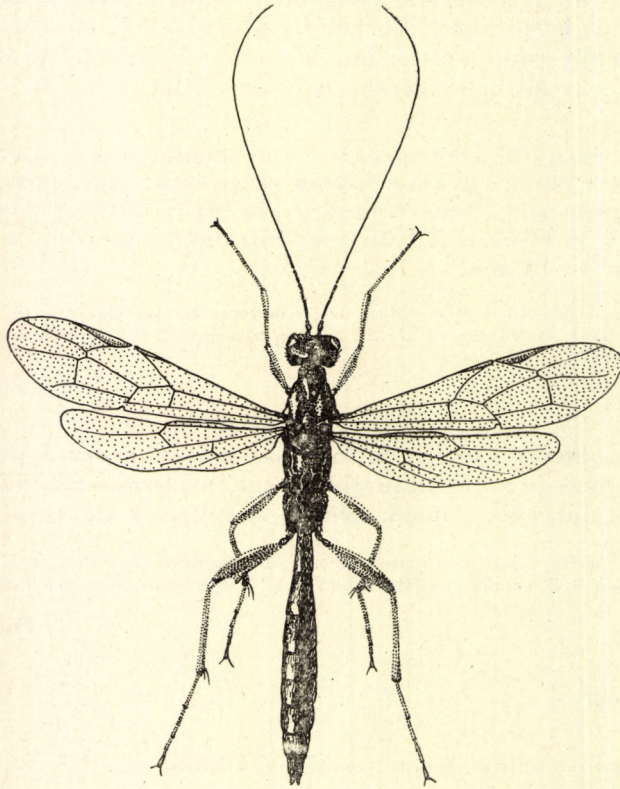
- 17 (16) Nagyobb termetű faj. Potroha, szárnyjegye és szárnypikkelye fekete. A fejtető és tor skulptúrája hasonló a *quercinus* THOMS. fajéhoz, de jóval durvább, a lábak színe is megegyezik amazéval. 13—18 mm.

Közép-Európából ismeretes. Faunaterületünkön Szegeden, továbbá Tatrafüreden és Borszéken gyűjtötték (VII.) (= *quercinus* auct. nec THOMS.)

Thomsoni CLÉM.

- 18 (1) Hímek.
- 19 (24) Hátulsó combja fekete, esetleg feketésbarna.
- 20 (21) Potroha az 1. és esetleg a 2. hátlemez kivételével vörös, néha sárgás vagy sötétbarna. A középtor melloldalainak középső része nem pontozott, sima és erősen fénylik. Színe és skulptúrája a nőstényével általában egyezik. 5—9 mm **rufiventris** HLMGR.
- 21 (20) Potroha fekete, esetleg barnás. A középtor melloldalainak középső része — legalább elöl — pontozott.
- 22 (23) A fejtető igen elszórtan és finoman pontozott, a pontszemek között teljesen sima és erősen fénylik. Az elülső és a középső combok többé-kevésbé barnásak. Fekete, csak tapogatói, rágói és szárnypikkelyei sárgásak vagy barnásak. Igen jellemző az erősen fénylő fejtető, toroldalak és hátulsó hátlemezek. Az elülső és középső láb-pár barnásabb, mint a nőstényé. 9—10 mm **[spinipes** GR.]

- 23 (22) A fejtető pontozása szintén elszórt, de durva, a pontszemek mögött is némileg pontozott. Az elülső és a középső comb világosabb, sárgászöld, a hátulsó olykor barnás. 7–11 mm
[*geniculatus* KRIECHB.]
- 24 (19) Hátulsó combja legalább nagyrészt vörös.

28. ábra. *Odontocolon pinetorum* THOMS. ♂ (Eredeti)

- 25 (28) Potroha megnyúlt, 2. hátlemeze közel kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles, a 3. is valamivel hosszabb, vagy csak négyzet alakú. A 2. hátlemez hátul legfeljebb kétszer olyan széles, mint az 1. Az első 3 vagy 4 hátlemez durván pontozott és ráncolt, a többi is meglehetősen erősen pontozott, fénytelen.
- 26 (27) Az előtor melloldalai fényesek, bár nagyrészt pontozottak és ráncoltak. Általában nagyobb termetű. Hátulsó csípője fekete. Színe a nőstényével általában megegyezik (28. ábra). 10–14 mm
pinetorum THOMS.
- 27 (26) Az előtor melloldalai ráncoltak, göröngyösek és teljesen fénytelenek. Általában kisebb termetű. Hátulsó csípője vörös. 9 mm
punctulatus THOMS.

- 28 (25) Potroha zömök, 2. szelvénye rövidebb és jóval szélesebb, legfeljebb másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 3. pedig szélesebb, mint amilyen hosszú. Csak 1. hátlemeze rücskös, a 2.-től kezdődően a hátlemek mind elszórtabban pontozottak és meglehetősen fényesek. Ritkán 2. hátlemezőnek a töve ráncolt.
- 29 (30) Szárnyjegye sárgásbarna, egész teste, de főleg potroha világosabb vagy sötétebb barna. Lábai világosabbak, mint a nőstény lábai, csípői is inkább barnásak. 5—7 mm **appendiculatus** GR.
- 30 (29) Szárnyjegye sötétbarna, majdnem fekete.
- 31 (32) A potroh 2. hátlemezőnek töve sűrűn pontozott és hosszanti irányban ráncolt. Színe és skulptúrája a nőstényével általában egyezik. 10—14 mm **Thomsoni** CLÉM.
- 32 (31) A potroh 2. hátlemezőnek töve elszórtan, finoman pontozott, ráncok nélkül. Színe és skulptúrája mint a nőstényen. 6—8 mm **quercinus** THOMS.

21. nem: **Deuteroxorides** VIREECK

A nem legjellemzőbb bélyegei a következők: a rágó 1-fogú, az összetett szemek mentén nincs ráncokból, gyűrődésekből álló és kiemelkedő koszorú, az áltorszelvény nincs mezőkre osztva, a potroh 1. hátlemeze közel kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, s a közepén nincsenek hosszanti élek. A tükörsejt hiányzik, az erecske kissé antefurcalis, a kurtaér a közepe felett megtört.

A főleg Észak- és Közép-Európában ismeretes egyetlen faja Magyarországon is előfordul. Bogárlárvák elősködője.

- — Csápján és hátulsó lábfejének középső ízén fehér gyűrű van. A nőstény belső szemkerete és a hím egész arcrésze fehéres. Általában finoman pontozott és göröngyös, fénytelen; a toroldalak elszórtabban pontozottak, fényesebbek. Fekete, lábai vörösek, csak a hátulsó lábszár fekete, tapogatói, a csáptövek első csápízei alul, a szárnypikkely, szárnyának a töve, elülső lábpárja, középső lábszárának belső felülete és hátulsó lábszárának a töve fehéres. Az elülső potroh-szelvények hátulsó szegélyei vörösesek, s különösen a hímeken szélesebbek. 10—14 mm.

Közép-Európában elterjedt faj. Faunaterületünkön a Mátrából és Pilis-marótról, továbbá Borosjenőről ismeretes (V.). Gazdaállatai a *Prionus coriarius* L. és a *Liopus nebulosus* L. nevű cincérek lárvái

albitarsus GR.

V á l t o z a t a :

1. Hátulsó lábfejei sötét árnyalatúak, világos gyűrűjük nincsen. — Zempléni-hegység (VIII.)
var. **nigritarsus** CLÉM.

22. nem: *Neoxorides* CLÉM.

Legfeltűnőbb bélyegük az összetett szem mentén húzódó, különböző kiemelkedésekből és bemélyedésekből álló koszorú. Hosszú, karcsú fajok. A nőstények potroha aránylag zömök, csak első 3 szelvénye hosszabb, mint amilyen széles, a többi szélesebb, mint amilyen hosszú. A hímek potroha karcsú és igen hosszú, minden hátlemezüik jóval hosszabb, mint amilyen széles. Fekete fajok, esetleg fejükön és torukon kevés világos rajzollattal. Lábaik rendszerint vörösek. Áltorszelvényük és szárnyerezetük olyan, mint az előző nem fajaié.

A palearktikum ismert 6 faja közül 4 Magyarországon is előfordul. Főleg fában élő bogarak és fadarazsak lárváiban élőködnek.

- 1 (2) Hátpajzsának hátulsó szegélye, valamint utópajzsa sárga. Potroha, de különösen annak 1. és 2. hátlemeze durván skulpturált. A hím 7—10. csápíze kívül többszörösen kimetszett. Mindkét ivar durván skulpturált, sűrűn pontozott, szinte rücskös, alig fényes. Legfényesebbek még a toroldalak. Fekete, vörös lábakkal, belső szemkerete mellett az arc oldalán sárga rajzolat húzódik. A tapogatók és szárnypikkelyek szintén világosak. A hímeken az egész arcrész világos, az előtor oldalán erőteljes hosszanti sárga sáv húzódik. Az elülső és középső csápón, valamint a tomponon szintén sok a sárga színeződés. A hátulsó tomporok, lábszárak és lábfejek majdnem teljesen feketék. ♀ 9—14 mm, ♂ 15—17 mm.

Az Észak- és Közép-Európából kimutatott faj faunaterületünkön a Budai-hegyekből, Pilismarótról és Borosjenőről került elő (V.) (= *Wahlbergi* HLMGR., *erosus* TSCHEK)

scutellaris DESV.

- 2 (1) Hátpajzsa és utópajzsa fekete, a potroh 1. és 2. hátlemezeinek skulpturája finomabb.
- 3 (8) Nőstények.
- 4 (5) A középtor melloldalai — különösen felső részükön — elszórtan pontozottak, fényesek és feketék. Lábai élénkebb vörösek, hátulsó tomporuk, lábszárak és lábfejük majdnem fekete. Fekete, belső szemkerete mellett világossárga sáv húzódik. Szárnypikkelyei sárgásbarnák. A potroh skulpturája finom, bőrnemű, alig fényes. (29. ábra). 9—22 mm.

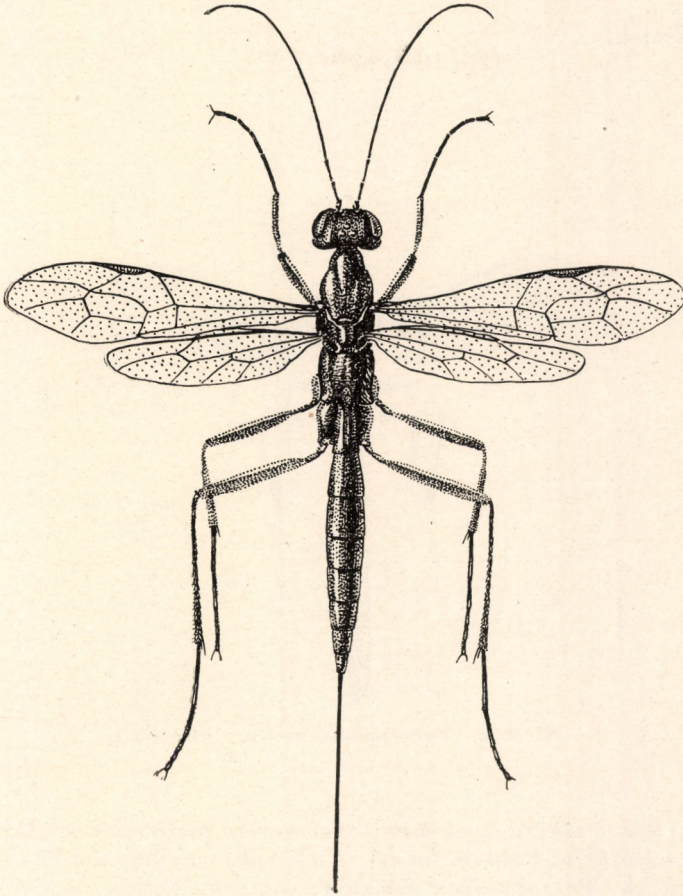
Közép- és Dél-Európában honos, nem ritka faj. Magyarországon főleg hegy- és dombvidéken aránylag gyakori (VII—IX.). Gazdaállatai a *Callidium aeneum* DEC., *Plagionotus detritus* L., *P. arcuatus* L., továbbá *Tetropium*-, *Phymatodes*-, *Pyrrhidium*-, *Saperda*-, *Asemum*-, *Castrocerus*- és *Clytus*-fajok, valamint a *Xyphidria longicollis* GEOFFR.

nitens GR.

Változatai:

1. Az előtor melloldalai fehéressárgák. — A Budai- és Pilisi-hegyek környékéről és Erdélyből ismeretes
var. *albicollis* CLÉM.
2. Arcrésze teljesen fekete. — Erdélyből ismeretes (= var. 1 ♀ KISS)
[var. *nigrifacies* CLÉM.]

- 5 (4) A középtor melloldalai finoman, de nagyon sűrűn pontozottak, fénytelenek.
- 6 (7) Az előtor melloldalain sárga sáv húzódik. Sárgás továbbá a belső szemkeret melletti rövid sáv, a tapogatók és a szárnypikkelyek.

29. ábra. *Neoxorides nitens* GR. ♀ (Eredeti)

A csáptő alul vöröses. Lábai vörösek, az elülső csípők sárgásak, a hátulsó lábszárak, lábfejek és esetleg a combvégek is feketések. 13–18 mm.

Egész Közép-Európában elterjedt faj. Faunaterületünkön Sopronból, valamint a Tátrából került elő. Különböző cincérfajok (*Tetropium Gabrielli* WEISE, *T. fuscum* F., *T. castaneum* L., *Rhagium inquisitor* L., *Acanthocinus carinulatus* GEBL. és *Plagionotus arcuatus* L.) lárváiban elősködik

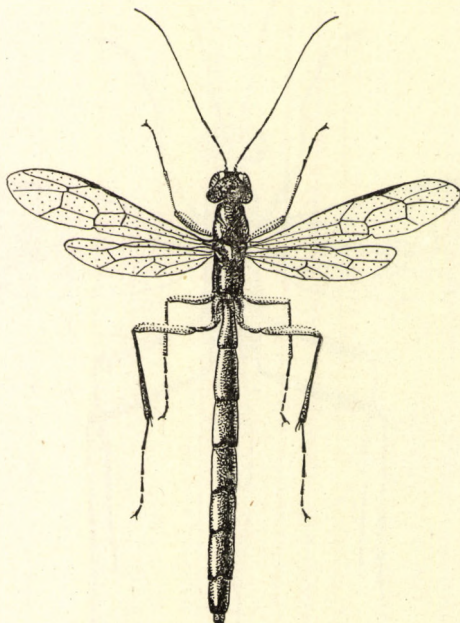
collaris GR.

- 7 (6) Az előtor melloldalai teljesen feketék. Lábai sárgászörösek, hátulsó tompora is világos, lábszára és lábfeje azonban nem olyan sötét, mint a *nitens* GR.-on. Egyébként ehhez a fajhoz igen hasonló. 14–20 mm.

Irkuck környékéről leírt faj. Faunaterületünkön Máriabesnyőről, továbbá Borosjenőről és Ferencfalváról került elő (V.) (= Kissi ULBR.)

opacus KOK.

- 8 (3) Hímek.

30. ábra. *Neoxorides nitens* GR. ♂ (Eredeti)

- 9 (10) Arcrésze fekete, csak belső szemkerete mellett van világos rajzolat. Az előtor melloldala fekete. A középtor melloldalai elszórtan pontozottak. Potroha igen feltűnően hosszú, karsú és nagyon fényes. A potroh 1. szelvénye 3–4-szer hosszabb, mint amilyen széles, de a többi sem sokkal rövidebb, kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles, vagy az utolsó szelvények csak másfélszer (30. ábra). 13–28 mm **nitens** GR.

Változata:

i. Az előtor melloldalain világos sáv van

var. **albicollis** CLÉM.

- 10 (9) Arca világos, középtorának melloldalai sűrűn pontozottak, alig fényesek.

- 11 (12) Az előtor melloldalain sárga sáv húzódik. Csáptöve, valamint elülső, de gyakran középső lábai is sárgásak. Különösen feltűnőek a csípők és tomporok világos rajzolatai. Hasonló világos rajzolat lehet a tor hátán vagy oldalán is. Potroha sima, fényes. 15—20 mm

collaris GR.

- 12 (11) Az előtor melloldalai teljesen feketék. Arcrésze és csáptöve világos, színezete különben a nőstényével egyezik. Az elülső és középső lábakon — de különösen a csípőkön és tomporokon — világossárga színeződés van

opacus KOK.

23. nem: *Poemenia* HLMGR.

Karcsú, hosszú, a *Calliclisis* nemre hasonló fajok, de tükörsejtjük nincs. Potrohuk igen keskeny, 1. szelvénye, de általában a többi is mind hosszabb, vagy legalább olyan hosszú, mint amilyen széles (a nőstényeken az 1—5., a hímeiken az 1—7. szelvény).

Faunaterületünkről az európai elterjedésű nem 1 faja ismeretes. Elsősorban bogár-árvákban élőködik.

- — Előhátán hosszanti fehér sáv húzódik. A nőstények potrohának 2—4. hátlemeze valamivel hosszabb, mint amilyen széles. A tojócső hossza a test hosszának kétharmada. A hímeiken az 1—7. hátlemez megnyúlt. Az áltorszelvényen nincsenek elhatárolt mezők. Meglehetősen sűrűn pontozott, alig fényes. Az előhát sávja világos, világosak továbbá a tapogatók, egy, a szárnyak tövén levő folt és a szárny-pikkelyek. A tor oldalai, olykor azonban háta is vöröses. Az elülső és a középső lábszár világosfehéres, kívül olykor többé-kevésbé barnás, a hátulsó lábszár sötétvörös, a tomporok, lábszárok és lábfejek sötétbarnák, szinte feketék. 6—12 mm.

Az igen ritka faj egész Európában elterjedt. Faunaterületünkön 1-1 példány ismeretes Keszthelyről és Berzencéről (V., IX.). A *Nothorhina punctata* F. nevű cincér élőködője; a *Cynips Kollari* Hrc-ből is előkerült

notata HLMGR.

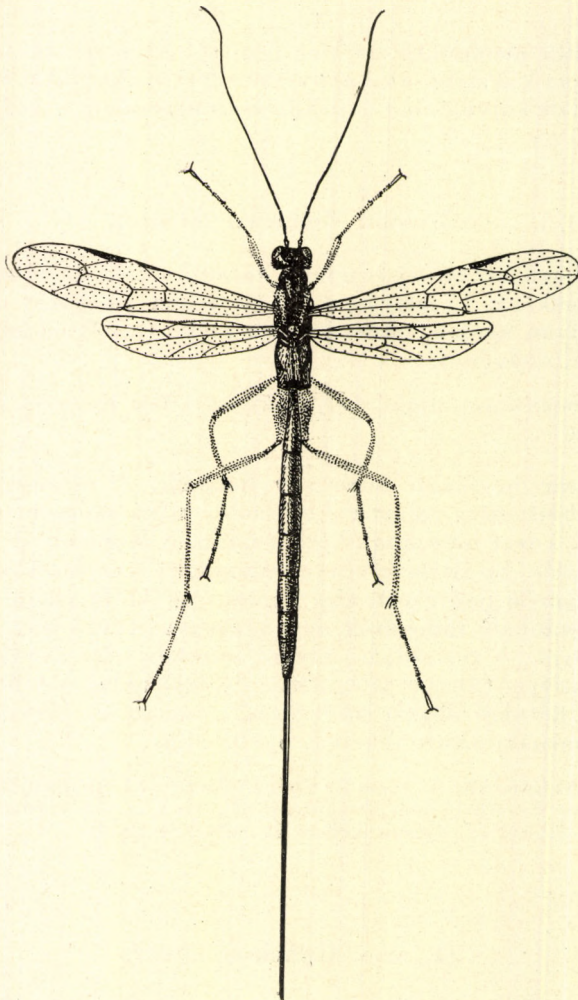
24. nem: *Calliclisis* FÖRST.

Igen karcsú, hosszú fajok, a potrohszelvények — kivéve a nőstények utolsó 1—2 szelvényét — jóval hosszabbak, mint amilyen szélesek. Az 1. potrohszelvény a tövén nyélszerűen elkeskenyedik. Tükörsejtjük kicsiny, kurtaruk jóval a közepe felett törik meg. Lábaik, különösen a hátulsók igen megnyúltak.

4 palearktikus faja meglehetősen ritka. Magyarországon eddig csak 1 fajt gyűjtötték, 2 továbbinak a kimutatása pedig várható. A Kiss által leírt *C. hungarica* nem egyéb, mint a *Thalessa obliterata* GR. szinonimja. Gazdaállataik ismeretlenek.

- 1 (6) Nőstények.

- 2 (3) Tojócsöve rövid, a test hosszának alig egynegyede. Az 1. potroh-szelvény olyan hosszú, mint a hátulsó csípők. Igen finoman pontozott, meglehetősen fényes faj, tapogatói és szárnypikkelyei fehéresek. Az elülső lábpár vöröses, csípői és tomporai sárgák, a hátulsó

31. ábra. *Calliclisia hectica* GR. ♀ (Eredeti)

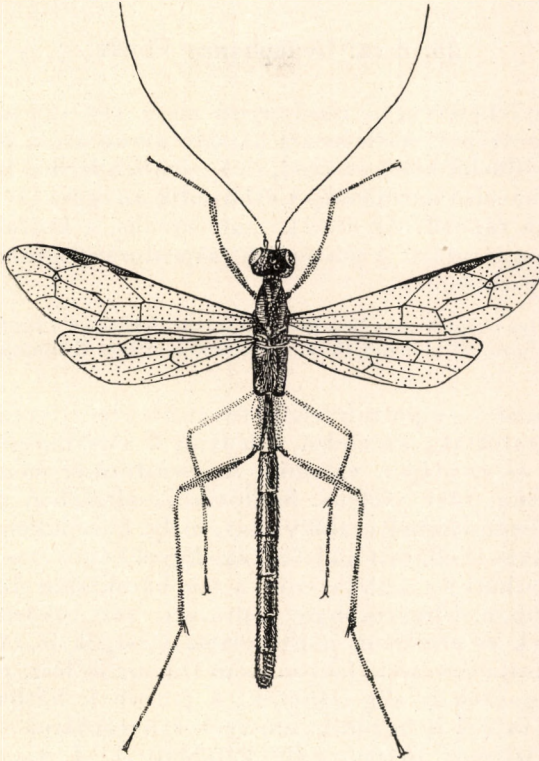
lábpár sötétebb vörös, tomporainak a töve, valamint lábszárai és lábfejei sötétbarnák. 5—6 mm.

Észak- és Közép-Európából ismeretes, esetleg Magyarországon is előfordulhat

[*brachyura* HLMGR.]

- 3 (2) Tojócsöve hosszabb, legalább fele olyan hosszú, mint a teste.

- 4 (5) Az előtor melloldalai felül ráncoltak és pontozottak, a középtor melloldalai sűrűn pontozottak és ráncoltak is, tükörrészük csak a külső sarkán fényes. Általában az egész test sűrűn, helyenként rücskösen pontozott, alig fényes; áltorszelvénye harántirányban ráncolt. Fekete, a tapogatók, a csáptövek alul, az előtor melloldalának sávja, a szárnypikkelyek és a hátlemezek hátulsó keskeny szegélye sárgás. Elülső és középső lábai, különösen alul, sárgásak, a hátulsók vörösek, barnás tomporral, lábszárral és lábfejjel (31. ábra). 10—18 mm.

32. ábra. *Calliclisis hectica* GR. ♂ (Eredeti)

Észak- és Közép-Európában honos, de előkerült Bulgáriából és Szibériából is. Faunaterületünkön Budapesten és Erdély néhány pontján gyűjtötték (IV—V., VII.) (= *tipularia* HLMGR.)

hectica GR.

- 5 (4) Az előtor melloldalai felül is simák, fényesek, a középtor melloldalai elszórtabban pontozottak, alig ráncosak, egész tükörrészük fényes. Csak a nőténye ismeretes. 10 mm.

Közép-Európából ismeretes, kimutatása Magyarországon is várható

[**collaris** HAUPT]

- 6 (1) Hímek.

- 7 (8) Az 1. potrohszelvény és a hátulsó csípők nagyjából azonos hosszúságúak. A nőtény színezetével ellentétben az elülső csápotorízek alul, az előmell, valamint az elő- és a középtor melloldalainak hátulsó szegélye világossárga. Potroha még erősebben megnyúlt, mint a nőtényé (32. ábra). 11—12 mm **hctica GR.**
- 8 (7) Az 1. potrohszelvény jóval hosszabb, mint a hátulsó csípők. Különben hasonlít a nőtényre **[brachyura HLMGR.]**

25. nem: **Gonophonus** FÖRST.

Fekete vagy fekete-vörös, rendszerint nagy (10—20 mm) fajok. Igen jellemző rájuk a potroh 1. hátlemezén húzódó harántárok. Ez az árok a hátlemez oldalán, körülbelül középen ered, és kezdetben ferdén hátrafelé húzódik, majd a hátlemez hátulsó harmadában áthúzódik az egész szélességen. Az árok hosszanti irányban ráncolt. Az erecske antefurcalis, a kurtaér a közepe alatt szinte derékszögben megtört. A nőtények csápotorán legtöbbször fehér gyűrű van, a hímeké egyszínű fekete.

4 eddig ismeretes palearktikus faja közül faunaterületünkön 2 fordul elő, és 1 további-
nak a kimutatása várható. Általában ritkák, különösen a hímek. Különböző bogárfajok lárvái-
nak az elősködői.

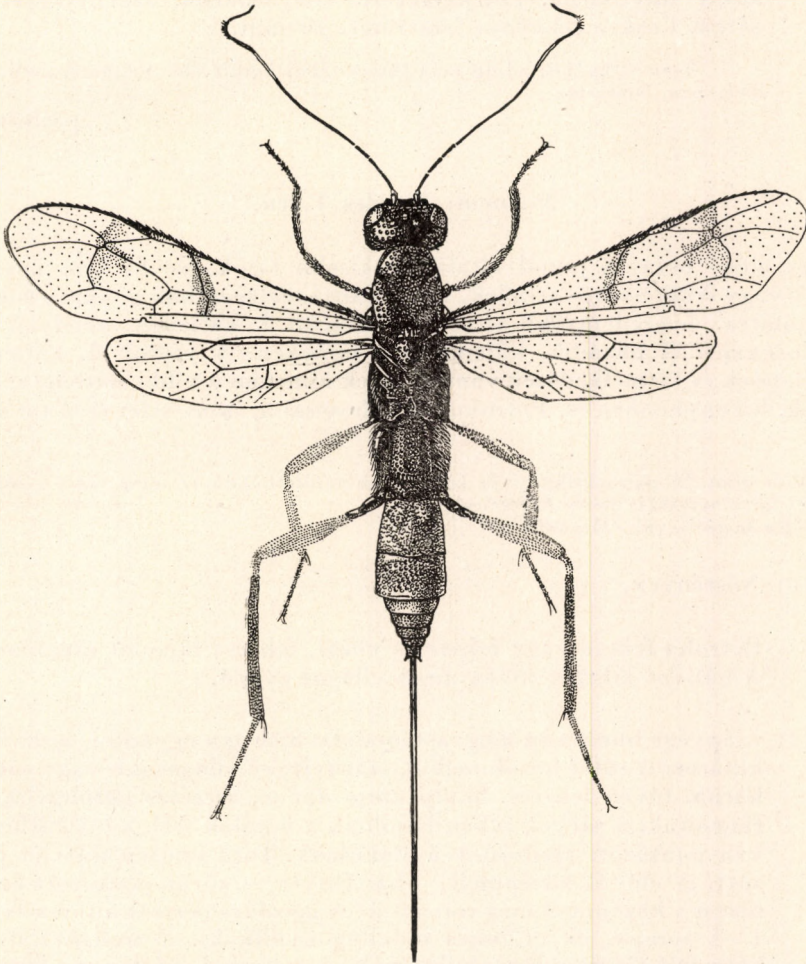
- 1 (2) Hátlemezei — a potroh fekete tövét kivéve — vörösek, esetleg feketén futtatottak; az elülső szárnyon 2 sötétbarna folt húzódik az erecske és az alapér, valamint a visszafutó-ér mentén. Szárnyjegye sötétbarna, töve világos. Szculptúrája általában durva, különösen az acrerészen vannak szabálytalan, mély, közepükön 1—1 kiemelkedő pontocskával ellátott gödröcskék. Egyébként teste ráncolt és pontozott. Torhái barázdája erős, a tor hátoldalán durván, melloldala finomabban, elszórtabban pontozott, sőt tükörrésze igen fényes. Fényesek és elszórtan pontozottak a csípők is. A potrohtó durva sculptúrája hátrafelé fokozatosan finomabb lesz, és a potroh végén még a pontok is alig láthatók. A potroh 1. hátlemezén egyébként 2 hosszanti él is húzódik, amelyek a harántárok előtt elmosódnak, a 2. hátlemez tövéen pedig kétoldalt 1—1 kiemelkedés látható. Fekete, potroha, ajaktapogatói és csáptöve alul vörösarna. A lábak töve fekete, az elülső és a középső lábpár vöröses, a hátulsó comb és a lábszár töve szintén, a lábszár többi része azonban fokozatosan sötétebb fekete lesz. Az erőteljes hosszú csáp utolsó 10 íze kampósan megtört, a törés külső oldalán néhány serteszőr látható. Potroha nem hosszabb, mint a fej és a tor együttesen, tojócsöve közel olyan hosszú, mint a potroh. Csak a nőténye ismeretes (33. ábra). 15—20 mm.

Mediterrán faj. Faunaterületünkön eddig Mehádiáról, Némethogánról és Borosjenőről került elő (VI.)

[fasciipennis KRIECHB.]

- 2 (1) Potroha teljesen fekete, szárnyain legfeljebb jelentéktelen sötét foltok vannak.

- 3 (4) Csápján fehér gyűrű van (♀), vagy teljesen fekete (♂). Skulptúrája és testarányai általában olyanok, mint az előbbi fajon, a szárnyerezet és a szárnyjegy is hasonló. A potroh I. hátlemezének hosszanti élei jóval hosszabbak, elérik, sőt túl is haladnak a harántárkon;

33. ábra. *Gonophonus fasciipennis* KRIECHB. ♀ (Eredeti)

különösen erőteljesek a hímeken. A hím potroha jóval karcsúbb, mint a nőstényé, 2—4. hátlemezén kiemelkedések és bemélyedések vannak. Mindkét ivar fekete, csak a combok, az elülső és középső lábszárak és lábfejek, valamint a hátulsó lábszár töve vörös. ♀ 13—19 mm, ♂ 12 mm.

Közép-Európában honos faj. Faunaterületünkön Budáról és Sopronból, továbbá az ország déli részéről ismeretes. A *Semanotus ruscicus* F. lárvájának elősködője (= *Mokrzechii* KOK.)

propinquus TSCHEK

- 4 (3) Csápján nincs világos gyűrű. Az előző fajtoktól annyiban tér el, hogy skulptúrája jóval finomabb. A potroh 1. hátlemezőének élei hasonlítanak a *fasciipennis* KRIECHB. éleire, színe pedig a *propinquus* TSCHEK. színére. Csápja esetleg barnább, lábai sárgák, hátulsó lábszára sötétbarna, szárnyerezete világosbarna, szárnyjegye pedig sárga. Csak a nősténye ismeretes. 10 mm.

Igen ritka faj, eddig csak Ausztriából került elő. Faunaterületünkön ez ideig nem ismeretes

[scaber GR.]

26. nem: *Xorides* LATR.

Az előző nem tagjainál általában kisebb fajok, 6–13 mm hosszúak. Feketék vagy fekete-vörös színűek, valamennyi testrészükön gyakran sok fehér rajzolattal. Legjellemzőbb az erősen befűzött 1. hátlemező, amelyen 2 erőteljes hosszanti él húzódik, különösen a hímeken. A potroh 2. hátlemezőn bemélyedések és kiemelkedések vannak, ezek hímeken a többi hátlemezőken is láthatók, ha enyhébben is. Potrohuk alig hosszabb, mint a fej és a tor együttesen.

Több mint 10 palearktikus faja közül faunaterületünkön ez ideig csak 7 ismeretes, 2 további faj kimutatása pedig feltételezhető.

Főleg bogárlárvák élősködői.

- 1 (16) Nőstények.
- 2 (11) Potroha fekete vagy fekete és vörös, fehér rajzolat nincsen rajta. A hátulsó lábszár tövén nincs világos gyűrű.
- 3 (4) Csápvége bunkósan megvastagodott. Szárnya egyszínű, kissé füstös, határozott sötét foltok nélkül, szárnyjegye világosabb vagy sötétebb barna, tövén fehér. Skulptúrája durva, arcérse göröngyös, pofái ráncoltak, a ráncok ívben hajolnak a homlok felé, s ott sűrűn, durván pontozott skulptúrává alakulnak. Tora szintén durván pontozott, az elő- és középmell — bár fényes —, sűrűn pontozott és különösen a középmell még ráncolt is. A mezőkre osztott áltorszelvényen 1–1 tompa, de erőteljes oldalfog nyúlik ki. Potrohtöve durván, hátrafelé finomabban skulptúrált. A potroh 1. hátlemezője közel kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, hátrafelé kiszélesedik. Feje fekete, a fejpajzs körül vörösbarna, vörösbarna továbbá a rágók és a csápok töve, valamint az összetett szemek mögötti folt. Tora fekete, oldalai többé-kevésbé vörösek, potroha vörös, utolsó szelvényei, esetleg az elülsők is feketések. Csápján fehér gyűrű van, az utolsó előtti 2–3 ízén pedig néhány serteszőr. Lábai sötétvörösek, tövük és végük olykor egészen barna, sőt az elülső csípők teljesen feketék is lehetnek. 7–12 mm.

Egész Európában elterjedt faj. Magyarországon Mogyoródról, a Kisbaltan környékéről, Pápáról és Pilismarótról, valamint Erdélyből került elő (IV–V.). Gazdaállatai a *Psoa dubia* Rossi, *Phymatodes alni* L. és *Hedobia pubescens* F.,

továbbá *Pogonochoerus*-fajok lárvái (= *clavicornis* KRIECHB., *seticornis* STROBL., *Sichelia hungarica* SZÉPL., *pilicornis* GR. var. *rufus* KISS, *glyptus* THOMS., *distingendus* MAGR.)

securicornis HLMGR.

- 4 (3) Csápvége nem vastagodott meg.
- 5 (6) Az elülső és középső lábszárak vastagabbak a comboknál, s tövük alsó felülete alig lapított. Fekete, vörös a fehérgyűrűs csáp töve, lábai a combtól kezdődően (olykor azonban a comb és a lábszár feketés), valamint az elülső 2—3 potrohszelvény. 10—13 mm.

A Közép-Európában gyakorinak tartott fajból faunaterületünkön csak Sopronból, továbbá Mezőhavasról került elő egy-egy példány. Cincérlárvák (*Acanthocinus carinulatus* GELB., *Tetropium Gabrielli* WEISE és *Rhagium inquisitor* L.) elősködője (= *Gravenhorsti* CURT.)

irrigator F.

- 6 (5) Az elülső és középső lábszárak vékonyabbak, tövük alul erősen lapított, széles.
- 7 (8) Combjai világosvörösek, potroha teljesen fekete. Szárnyjegye egész felületén világossárga. Finoman skulptúrált, a pofák csak kevéssé ráncoltak, homloka finoman pontozott és fényes. Különösen finoman pontozott és erős fényű a középtor melloldala. 1. potrohszelvénye a tövén alig keskenyedik el. Csápján fehér gyűrű van. 8 mm.

Bécs környékéről írták le. Magyarországon még ismeretlen

[**annulatus** GR.]

- 8 (7) Combjai többé-kevésbé sötétek, ha vörösek, akkor a potroh töve is vörös.
- 9 (10) Hátsó csípője erős fényű, elszórtan pontozott, a potroh 1. hátlemeze, valamint általában a hátsó combok is barnásvörösek. A durva skulptúrájú faj feje és tora fekete, potroha vörösbarna, a vége felé sötét. Fejpajzsa és csáptöve vöröses, csápostora fehérgyűrűs. A csípők és tomporok sötétbarnák, esetleg feketék, a láb többi része — kivéve a hátsó, fokozatosan sötétebb lábszárat és lábfejet — barnásvörös. 12—14 mm.

A Közép-Európából és Kisázsiaiból kimutatott faj Magyarországon a Dobogókőről, Pilismarótról, a Kisbálaton környékéről és Újszegedről került elő (V.) (= *pilicornis* GR. partim, *pilicornis* GR. var. 4 ♂ SZÉPL., *sordator* THUNB.)

fuligator THUNB.

- 10 (9) Hátsó csípője fénytelen, skulptúrája bórszerű. Egész potroha és hátsó combjainak nagy része a törzsalakon fekete. Csak a nősténye ismeretes. 10 mm.

A Közép-Európából ismert faj törzsalakját Magyarországon ez ideig nem gyűjtötték

[**niger** PFEFF.]

V á l t o z a t a i :

1. A potroh 1. és 2. hátlemeze élénkvrös foltokkal, hátulsó térdei is vrösek. — CLÉMENT (1938) szerint Magyarországon is előfordul (= *pilicornis* GR. partim) var. *bicolor* CLÉM.
2. Egész potroha, előtora, áltorszelvényének nagy része és hátulsó combja barnás-vrös. — Közép-Európából és Olaszországból ismert; a *Molorchus minor* L. lárvájának elősködője [var. *rufa* SEDIVY]
- 11 (2) A hátlemezek hátulsó szegélyén fehéres sávok és oldalfoltok láthatók. A hátulsó lábszárak tövén világos gyűrű van.
- 12 (13) Lábai általában feketék. Fekete, fehéres foltok vannak a csáptó alsó oldalán, a 3—5., esetleg 6. hátlemez oldalán és a belső szemkeret környékén. Pofái csak elöl ráncoltak, homloka finoman pontozott. Fényes, a középtor melloldalai fénytelenek, skulptúrájuk durva. Csápján fehér gyűrű van. Szárnyán a fehéres tövű barna szárnyjegy alatt sötét folt húzódik. 13 mm.

Közép-Európából ismert ritka faj; Magyarországon eddig csak Budapestről került elő

Hedwigi CLÉM.

- 13 (12) Lábai nagyrészt vrösek, helyenként világos rajzolattal.
- 14 (15) Torán több-kevesebb fehéres rajzolat látható, különösen az oldalakon. Fején is legtöbbször sok világos rajzolat van, gyakran az egész arcrésze fehér. A potroh hátlemezeinek hátulsó szegélyén világos sáv és világos oldalfoltok láthatók. A fehér rajzolatok mellett több-kevesebb vrös színeződés is tarkítja a különböző testrészeket. A vrös lábakon világos, fehéres rajzolat van az elülső lábpár csípőjén, tomporán és lábszárán, a hátulsó combok és lábszárak töve, valamint vége, továbbá a lábfejzék inkább sötétek, barnásak, esetleg feketések. Ez a színeződés igen variáló. A pofák csak alul ráncoltak, a homlok és a középtor melloldalai elszórtan pontozottak és meglehetősen fényesek (34. ábra). 8—12 mm.

Egész Közép-Európában elterjedt közönséges faj; Kisázsiaából is ismeretes. Magyarországon mindenfelé gyakori (IV—VI., VIII—X.). Gazdaállatai a *Callidium aeneum* DEG., *C. violaceum* L., *Tetropium fuscum* F., *T. castaneum* L., *Liopus nebulosus* L., *Pyrrhidium sanguineum* L., *Saperda scalaris* L., *Agrilus elongatus* HBST. és *Xyphura atrata* L. lárvái (= *parvulus* GR., var. *funebri* KISS)

praecatorius F.

- 15 (14) Tora fekete, legfeljebb a szárnypikkelyek és az áltorszelvény fogai fehéresek. A potroh első 2—3 hátlemeze vrös. Skulptúrája durvább, mint az előző fajé, alig fényes. A tor rajzolata, a külső és a belső szemkeret foltja, a csápostor gyűrűje, a hátulsó lábszár töve és a 4—6. hátlemez oldalfoltjai világosak. Lábai barnásvrösek, csípői és tomporai sötétbarnák. 10—16 mm.

Főleg Közép- és Észak-Európában honos, elég ritka faj. Magyarországon csak Pécelről és Sopronból ismeretes (= *ferrugatus* GR.)

indicatorius LATR.

Változata:

1. Csak a 4. és 5. hátlemezen vannak világos oldalfoltok

[var. *quadrimaculatus* CLÉM.]

16 (1) Hímek.

17 (24) A csápízeket hosszú, az ízek szélességénél is jóval hosszabb szőr-szálak borítják, végük kampószerűen meghajlik.

34. ábra. *Xorides praecatorius* F. ♀ (Eredeti)

- 18 (19) Lábai — különösen a comboktól lefelé — világossárgák. Szárnyjegye egyszínű sárgás, potroha sárgásbarna, vége sötét. Pofája és halántéka sűrűn ráncolt, homloka és a középtor melloldalai elszórtan pontozottak, fényesek. 6 mm [annulatus GR.]
- 19 (18) A combok és lábszárak részben sötétek, vagy legalábbis a csípők helyenként feketék. Szárnyjegye világos vagy sötétbarna, töve világosabb.
- 20 (21) A hátulsó combok töve sötét, majdnem fekete, hátulsó csípője nem fényes **niger** PFEFF. var. **bicolor** CLÉM.
- 21 (20) A hátulsó comb teljesen vörös, legfeljebb tövén gyengén barnás, a hátulsó csípők igen fényesek.

- 22 (23) Pofája és a halántéka finoman, sűrűn ráncolt, homloka pedig sűrűn pontozott, alig fényes. Skulptúrája általában a nőstényével egyezik. Színe is nagyjából azonos, bár torán rendszerint kevés a vörös színeződés és potroha is nagyobb felületen fekete. 8—10 mm
securicornis HLMGR.
- 23 (22) A pofának csak az alsó része ráncolt, egyébként elszórtan pontozott. Különösen a homlokrész igen elszórtan pontozott és igen fényes. Skulptúrája és színe a nőstényéhez hasonló, potroha valamivel nagyobb felületen fekete. 10 mm
fuligator THUNB.
- 24 (17) A csápízeket borító szőrszálak jóval rövidebbek.
- 25 (28) A hátsó lábszárak tövén nincs világos gyűrű, a potroh elülső hátlemezei legalább részben vörösek.
- 26 (27) Potrohvége is vörös; kisebb faj. Pofája ráncolt, homloka és középtorának melloldala sűrűn pontozott. Feje fekete, a rágók, a fejpajzs, az arc nagy része, a külső és a belső szemkeret, az előtor melloldalának foltja és részben áltorszelvényének oldala is vöröses. A vörösbarna potroh elülső hátlemezein fekete futtatás lehetséges. Lábai sárgásbarnák, a csípők, tomporok és utolsó lábfejek sötétebbek. Csak a hímje ismeretes. 5 mm.
- Magyarországon kívül Franciaországból is előkerült. Hazánkban Budapestről (Svábhegy) és (?) Vácszodról ismeretes (IV.)
- Csikii CLÉM.**
- 27 (26) Potrohvége fekete; nagyobb faj. Csak rágói, fejpajzsa, csáptöve és potrohának elülső 3—4 hátlemeze vörös. Homloka és középtorának melloldala elszórtan pontozott, elég fényes. Lábai vörösbarnák, tövük, s gyakran a combok és az utolsó lábfejek is sötétek. 6—12 mm.
irrigator F.
- 28 (25) A hátsó lábszárak tövén világos gyűrű van, potrohán nincs vörös szín, vagy az csak határozatlan foltokban jelentkezik.
- 29 (30) Belső szemkeretén fehéres rajzolat van, potroha teljesen fekete, csak ritkán látható rajta kevés vörös színeződés, vagy a nőstényéhez hasonló, de határozatlan világos oldalfolt vagy sáv. A fej és a tor világos rajzolatai, valamint vörös színeződése eléggé variál, mint a nőstényen is. A lábak színe is egyezik a nőstényével, és csípői szintén vörösek (35. ábra). 6—10 mm. (= var. *ruficoxis* KISS, var. *temporalis* KISS, var. 3 ♂ KISS, var. *rufopicta* KISS)
praecatorius F.
- 30 (29) Fején nincs világos rajzolat.

- 31 (32) A középtor melloldalai pontozottak és ráncoltak. Ráncolt továbbá az előtor melloldala is. Feje és tora fekete, fehérés rajzolat nélkül. Lábai feketésbarnák, a lábfejek — kivéve az utolsókat — sárgásak. 10 mm
Hedwigi CLÉM.

35. ábra. *Xorides praeatorius* F. ♂ (Eredeti)

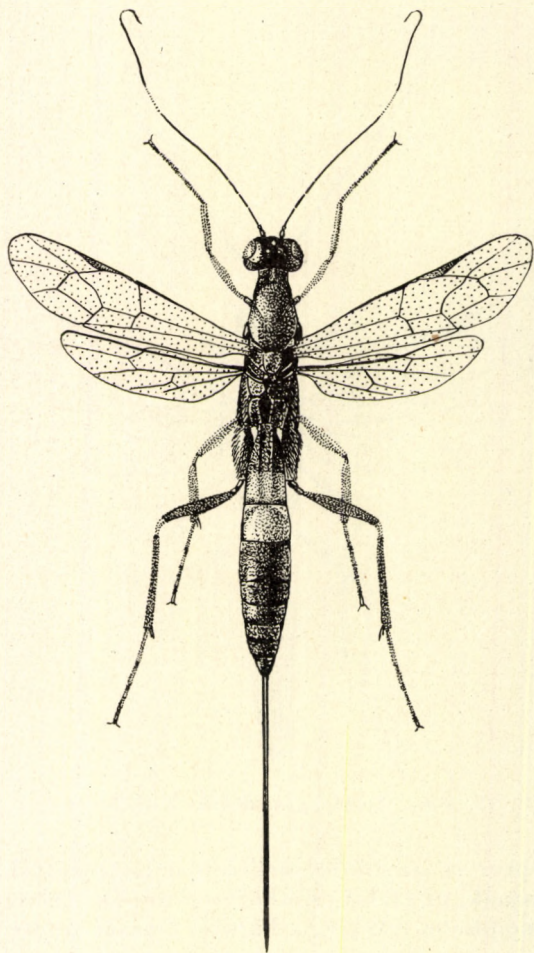
- 32 (31) A középtor és az előtor melloldalai pontozottak, fényesek. Lábai vörösbarnák, az elülső és a középső csípők, valamint az összes tomporok majdnem feketék, a hátsó lábszár sötétedő. 9 mm
indicatorius LATR.

27. nem: *Xylonominus* CLÉM.

Tora feltűnően lapos, szélesebb, mint amilyen magas. Torhátán alig van barázda. Előháta hosszú, rajta mély és közepén megszakított harántárok van. Az elülső és a középső csípők oldalról lapítottak. Potroha alig valamivel hosszabb, mint a fej és a tor együttesen, felülről lapított. 1. hátlemeze hátrafelé erősen kiszélesedik és közel kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul; 6 hosszanti él húzódik rajta. 2. hátlemezőnek elülső sarkain ferde árok látható. Erecskéje postfurcalis, kurtaere a közepe alatt megtört.

Egyetlen faja Közép-Európában él, de előkerült Istanbulból is. Faunaterületünkön igen ritkának látszik. Bogárlárvákban élőködik.

- — Majdnem egész teste durván skulptúrált; ráncolt, rücskös és fénytelen. Csak a középtor melloldalai pontozottak és a potroh vége fino-

36. ábra. *Xylonominus gracilicornis* GR. ♀ (Eredeti)

mabban skulptúrált. A hátulsó csípő is fénytelen. Feje és tora fekete, csak a fejpajzs környéke barnás. Potroha az 1. hátlemez közepétől a 3., esetleg 4. hátlemezig barnásvörös, egyébként fekete. Lábai — a sötét, majdnem fekete csípőket kivéve — vörösek, az elülső combok vége és a lábszárak belső felülete sárgás, a hátulsó lábszárak tövén világos gyűrű van. Szárnyerezete és a szárnyjegy töve világos. A hím valamivel karcsúbb, mint a nőstény. Míg a nőstény 2. potrohszel-

vénye közel olyan széles, mint amilyen hosszú, a többi pedig szélesebb, addig a hím 2. és 3. potrohszelvénye megnyúlt, s csak a rákövetkezők szélesebbek, mint amilyen hosszúak. A nőtény csápján fehér gyűrű van, a hímé egyszínű fekete (36. ábra). ♀ 10—12 mm, ♂ 10 mm.

A ritka faj elszórtan egész Európában előfordul. Faunaterületünkön eddig csak Kalocsáról és Borosjenőről ismeretes (V—VI.). Az *Anthaxia candens* Pz. és az *A. manca* F. lárváinak élősködője (= *Baueri* HAUPT)

gracilicornis GR.

Változatai:

1. Lábai, különösen a hátulsók, sötétek, barnák. — Faunaterületünkön csak Szászkezdről került elő. [var. *nigripes* CLÉM.]
2. Sötét színű változat. Csápgyűrűje barnás, potrohának hátlemezei feketésbarnák. — Egyelőre csak Szlovákiából ismeretes [var. *atratus* OBTELE]

28. nem: *Macrosterotrichus* KOK.

Potrohuk erősen megnyúlt, 1. hátlemezüik legalább kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles, a 2. és 3. szintén megnyúlt. A nőtények tojócsöve általában olyan hosszú, mint a test. Testük aránylag finoman skulptúrált, fejük és toroldaluk elszórtan pontozott, meglehetősen fényes. Torhátuk sűrűbben pontozott, fénytelen. A nőtény csápján nincs világos gyűrű, a hímeké hosszú szőrű. Általában nagytestű fajok.

A nem 4 palearktikus faja közül 3 előfordulását legalábbis feltételezzük. Életmódjuk ismeretlen.

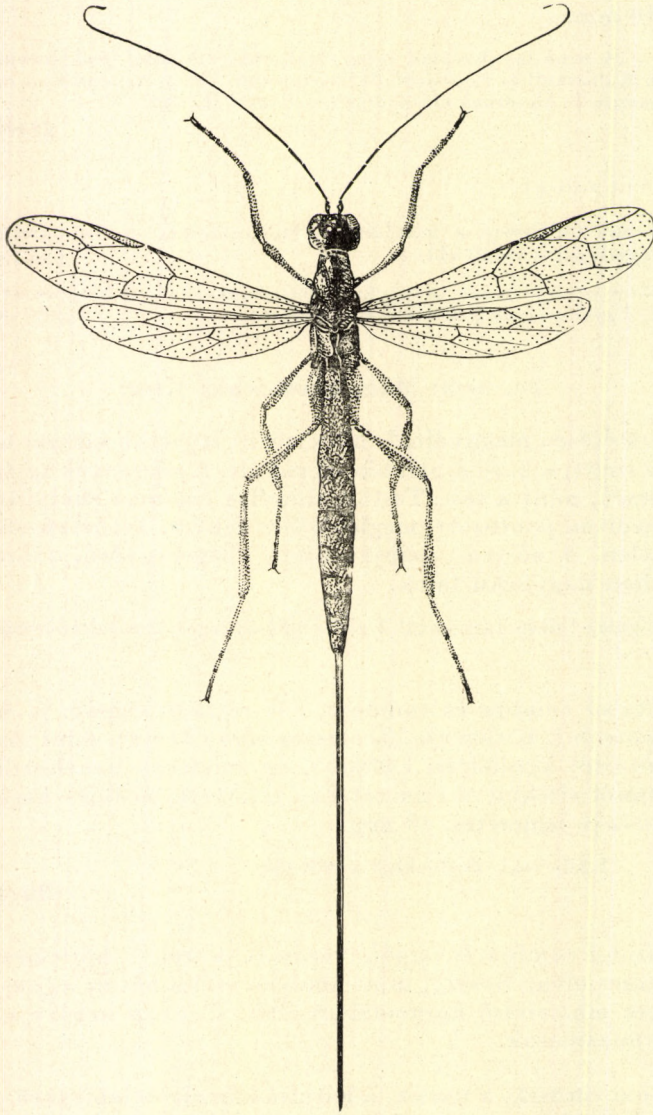
- 1 (2) Hátulsó combja és tompora, sőt részben csípője is feketésbarna. A potroh 1. hátlemeze háromszor olyan hosszú, mint amilyen széles, a tövétől kezdődően hátrafelé egyenletesen kiszélesedik. Sötétebb lábaitól eltekintve színezetében a következő fajra hasonlít. Csak a nőténye ismeretes. 19 mm.

Eddig csak Rostockból került elő

[**Bischoffi** CLÉM.]

- 2 (1) Hátulsó combja és csípője vörös. A potroh 1. hátlemeze csak közel kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul; legnagyobb szélességét már elülső harmadában eléri, s onnan kezdve oldalai szinte párhuzamosak.
- 3 (4) Lábai vörösek, a térdek, a hátulsó lábszár és lábfejizék sötétbarnák. Potroha fekete, szárnyjegye sötétbarna. Csápvége hajlott, ízei alul nincsenek kivájva, sok serteszőrrel. Fekete, csak fejpajzsa vörösbarna, tapogatói és lábai világosabbak. A pofák töve ráncolt, az arcerész rücskös, a fej egyébként elszórtan pontozott. Az előhát harántirányban durván ráncolt, 2 oldalsó árka az előtor melloldalain is végighúzódik. Vállcsúcsai hegyesek. Torhái barázdája erőteljes, középháta felül sűrűn, oldalt elszórtan pontozott. Áltorszelvénye

durván rücskös, úgyszintén a potroh első hátlemezei is. A potroh vége finoman, bőrszerűen skulptúrált, fénytelen. A csípők igen finoman elszórtan pontozottak, fényesek. A hátulsó csípő igen hosszú,

37. ábra. *Macrosterotrichus ephialtoides* KRIECHB. ♀ (Eredeti)

elülső lábszárán néhány rövid tüske látható. Az erecske postfurcalis, esetleg interstitialis, kurtaere a közepe felett törik meg. Az egész szárny kissé sárgásan futtatott (37. ábra). 19–26 mm.

A Közép- és Dél-Európából ismeretes faj faunaterületünkön a Budai-hegyekből, Balatonzamárdiról, Mehádiáról és Nagyenyedről került elő (V—VI.)

ephialtoides K RIECHB.

- 4 (3) Lábai sárgások, térdei, valamint hátulsó lábszára és lábfejízei kissé barnások. Potroha barna, szárnyjegye sárga. Az utolsó csápízeken serteszőrök nincsenek, alsó felületük kivájt. Feje és előtora jóval finomabban skulptúrált, mint az előző fajon, elülső lábszárán több tüske látható. Potrohán kívül utóháta és az áltorszelvénye is barna. Csak a nőténye ismeretes. Az előző fajnál jóval kisebb. 12,5 mm.

Az Ausztriából leírt faj kimutatása Magyarországon is várható

[**austriacus** CLÉM.]

29. nem: **Xylonomus** GR.

Karcsú, hosszú fajok, potrohuk közel kétszer olyan hosszú, mint a fejük és a toruk együttesen; hátulsó csípőik igen gyengén pontozottak, fényesek. Tojócsövük közel olyan hosszú, mint a testük. A potroh 1. hátlemeze legalább háromszor vagy négyszer olyan hosszú, mint amilyen széles, 2. és 3. hátlemeze szintén jóval hosszabb, mint amilyen széles, a többi sokkal (♀) vagy csak kevéssel (♂) szélesebb, mint amilyen hosszú. A nőtény csápján fehér gyűrű van. Az erecske postfurcalis, esetleg interstitialis.

Fajszegény nem, a palearktikumban eddig csak 2 faja ismeretes. Mindkettő faunaterületünkön is előfordul. Különböző bogárfajok élősködői.

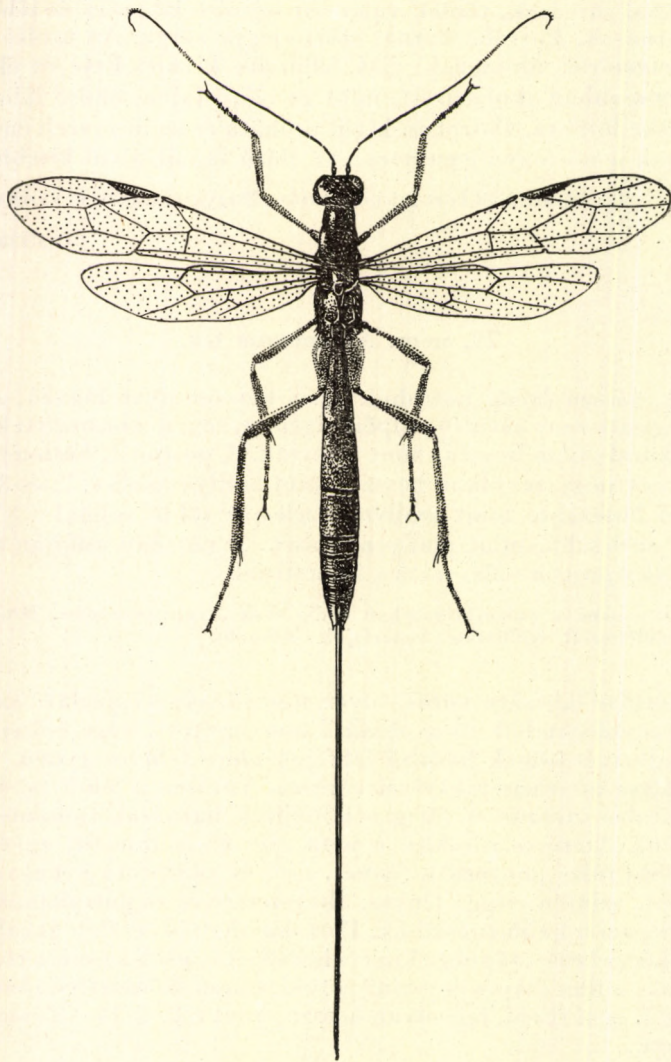
- 1 (2) Hátulsó lábszára vörös, tövén nincs fehéres rajzolat. Az elülső és a középső combok töve oldalról összelapított, vége erősen megvastagodott; a hímek hátulsó lábfején nincs fehéres gyűrű. Fekete, fej-pajza és szárnypikkelyei vörösek. Vörösek a lábai is, legfeljebb a hátulsó lábszár és főleg a lábfejzék barnások (különösen a hímeken). Arcrésze rücskös, a pofa alsó része ráncolt, egyébként a fej többi része pontozott, fényes. Elő- és középtora is nagyrészt pontozott, szintén eléggé fényes, áltorszelvénye és potrohának elülső hátlemezei inkább rücskösek. Potroha alig fényes (38. ábra). A nőtény fehérgyűrűs csápvége kissé visszahajlik, utolsó ízein serteszőrök vannak; a hím csápjá egyszínű, rövid, finom szőrözettel, első 3 íze lapos, az 1. igen rövid, fele olyan hosszú, mint a 2. ♀ 16—25 mm, ♂ 12—18 mm.

Európában honos faj, de Kisásziából is ismeretes. Faunaterületünkön Budapestről, továbbá néhány erdélyi lelőhelyről került elő (V., VIII.). A *Rhagium inquisitor* L. lárvájának élősködője

rufipes GR.

- 2 (1) A hátulsó lábszár töve fehér, az elülső és a középső comb töve csak kissé összelapított, nem a végén, hanem a középső részében a legvastagabb. A hímek hátulsó lábpárának 3. és 4. lábfejíze fehéres,

1. csápotoríze majdnem olyan hosszú, mint a 2. Mindkét ivar feje sűrűn és finoman ráncolt, fénytelen. A test fekete alapszínét gyakran sötétbarnás árnyalat fedi. Szárnypikkelye majdnem fekete. Az

38. ábra. *Xylonomus rufipes* GR. ♀ (Eredeti)

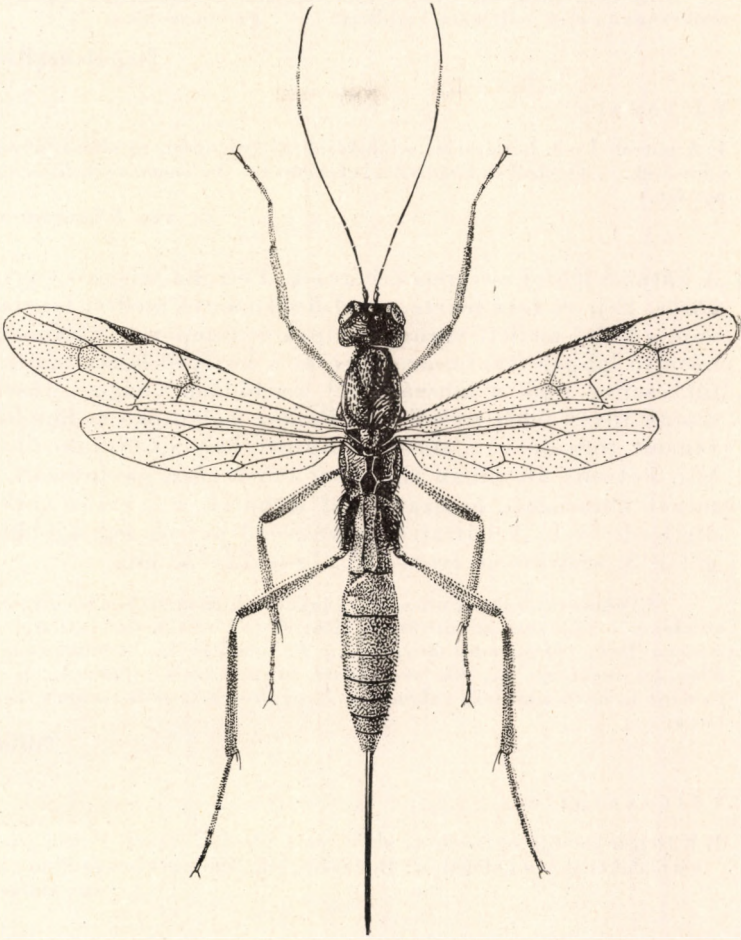
elülső lábszár külső felületén néhány rövid tüske látható. Egyébként az előző fajhoz igen hasonló. ♀ 13–24 mm, ♂ 10–20 mm.

A főleg Közép-Európából ismeretes faj faunaterületünkön Pápáról, továbbá Máramarosból és Fuzinéből került elő

alpestris HAB.

30. nem: *Sichelia* FÖRST.

Az előző nemhez igen hasonló, hátulsó csípője azonban harántirányban ráncolt; ha viszont ezek a ráncok gyengék és helyettük pontok lépnek fel — ami különösen a hímeken tapasztalható —, akkor ezek a pontok mindig

39. ábra. *Sichelia filiformis* GR. ♀ (Eredeti)

sűrűbben állnak és durvábbak, mint ahogyan azt a *Xylonomus*-fajokon láttuk. Potrohuk valamivel rövidebb, mindkét ivar csápján fehér gyűrű van. A tojócső csak fele olyan hosszú, mint a test.

2 ismert palearktikus faja faunaterületünkön is előfordul. Fában is élő bogarak és fadarazsak lárváiban élőködnek.

1 (4) Nőstények.

- 2 (3) A hátulsó lábfej 2—4. íze fehéres. Potroha fekete, vagy 1—3. hátlemeze vöröses. Fekete, a belső szemkeret mellett világos rajzolat van; a csáp és a lábszártövek gyűrűje, a hátulsó lábpár egyes lábfeji-ízei, valamint a szárnyjegy töve fehéres. A fejpajzs tájéka és az elülső lábszárak vörösek. 12—14 mm.

Az igen ritka faj eddig Svédországból és Szibériából ismeretes. Faunaterületünkön csak változata került elő (= ? *Koratnevi* KOK. ♂)

[sepulchralis HLMGR.]

V á l t o z a t a :

1. A potroh 1—3. hátlemeze, a lábszárak és különösen az elülső lábpár lábfejei vörösesek. — Ócsáról és Erdélyből ismeretes (= *Xylonomus gracilicornis* SCHMIED. nec GR.)

var. *Schmiedeknechti* CLÉM.

- 3 (2) A hátulsó lábfej ízei nem fehéresek. Potroha világos- vagy sötétebb vörös. Feje és tora fekete, a belső szemkeret mellett fehéres rajzolat van, a külső mellett vörös. A csípők és tomporok, valamint az egész hátulsó lábpár fekete, az elülső és a középső lábak már a comboktól, esetleg csak a lábszártól kezdődően világosvörösek. A lábszárak tövén fehér gyűrű van. Pofája, halántéka és homloka ívesen ráncolt, tora durván, sűrűn pontozott, helyenként ráncolt vagy rücskös. Potroha általában finoman, bőrszerűen skulptúrált, 1. hátlemezen határozott, hosszanti élek láthatók, a 2. elülső sarkaiban pedig ferde árok. A hátrafelé kiszélesedő potroh legnagyobb szélességét a 3. szelvényen éri el (39. ábra). 12—20 mm.

Közönséges, egész Európában gyakori faj, Kisázsiaiában is előfordul. Magyarországon is majdnem mindenütt gyűjtötték (VI—IX.). Gazdaállatai a *Callidium aeneum* DEG., *Plagionotus detritus* L., *P. arcuatus* L., *Acanthocinus aedilis* L., *Rhagium inquisitor* L., *Rh. sycophanta* SCHR., *Ergaes faber* L. és *Xylotrechus rusticus* L. nevű cincérek, valamint a *Xyphidria longicollis* GEOFFR. nevű fadarázs lárvái

filiformis GR.

V á l t o z a t a :

1. Középső combja egészen, az elülső csak részben fekete. Potroha is sötétebb a törzsalakénál. — Lelőhelyei: Budai-hegyek, Máriabesnyő és Simontornya
var. *Habermehli* KISS

- 4 (1) Hímek.

- 5 (6) A potroh 4. hátlemeze elülső sarkaiban nincs ferde irányú árok. Potroha fekete, 5—7. hátlemeze bőrszerű, fénytelen; elülső lábfeji-ízein határozatlan, a középsőkön határozott világos gyűrű van. Skulptúrája és színe nagyjából egyezik a nőstényével. 10—14 mm

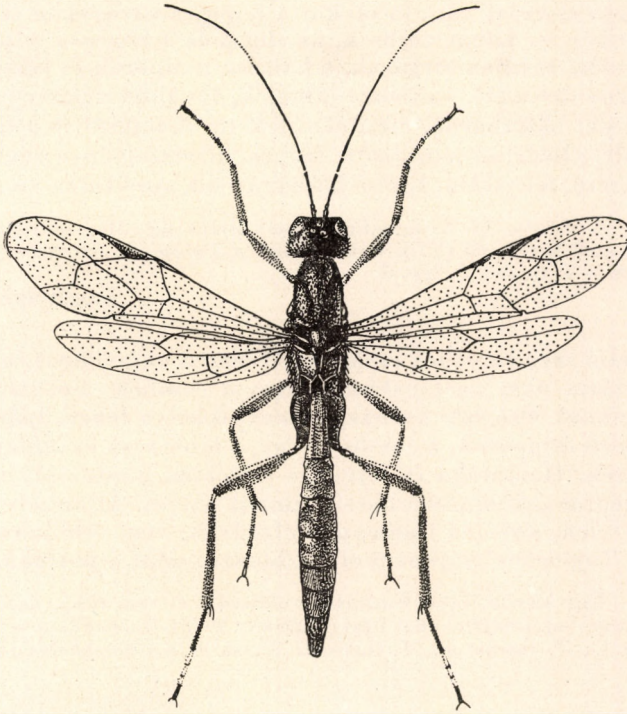
[sepulchralis HLMGR.]

V á l t o z a t a :

1. Az 1—3. hátlemez többé-kevésbé vörös

var. *Schmiedeknechti* CLÉM.

- 6 (5) A potroha hátlemezeének elülső sarkaiban ferde irányú árok húzódik. Potroha vörös, 5—7. hátlemeze sima, igen fényes. Az elülső és a középső lábfejeken nincs világos gyűrű. Színe, skulptúrája és testmérete a nőtényével nagyjából egyezik, potroha azonban karcsúbb, erősebben megnyúlt (40. ábra). 12—20 mm **filiformis** GR.

40. ábra. *Sichelia filiformis* GR. ♂ (Eredeti)

Változata:

1. Potroha barnászvörös, a középső és részben az elülső combja fekete
var. **Habermehli** KISS

31. nem: **Rhadinopimpla** SCHULZ

Szárnyjegye hosszú és keskeny, potrohának 1. hátlemezen nincsenek középső hosszanti élek, vagy csak egész jelentéktelenek. 1. hátlemeze egyébként hosszú, kétszer (♀) vagy háromszor (♂) olyan hosszú, mint amilyen széles. Egyik ivar csápján sincs fehér gyűrű.

A palearktikumban 5 faja ismeretes. Faunaterületünkön közülük 3 előfordul, és a másik 2 kimutatása is várható, minthogy különösen Közép-Európában nem nagyon ritkák. Bogárlárvákban élőködik.

- 1 (10) Nőtények.

- 2 (5) Arcrésze több-kevesebb fehér rajzolattal.
- 3 (4) A belső szemkeret világos rajzolata a fejpajzsig húzódik s lefelé kiszélesedik. Elülső és középső lábszára a comboknál is vastagabb. Fekete, halántéka és potroha azonban gyakran világosabb vagy sötétebb barna, csáptöve pedig világosbarna. A belső szemkeret mellett világos rajolat van, és olykor a fejpajzs környékén és a szárnypikkelyeken is. Lábai vörösek, az elülső és a középső csípők és tomporok néha részben sárgásak, a hátulsó tomporok és lábszárak (kivéve világos tövüket), valamint lábfejek, továbbá valamennyi láb utolsó lábfejze sötétbarna, majdnem fekete. A fejtető és a tor (különösen oldalt) elszórtan pontozott, fényes, áltorszelvénye rücskös. Potroha bőrszerű, fénytelen. Elülső lábszárán sok apró tüske van. 11—15 mm.

A Közép- és Nyugat-Európában honos faj Magyarországon eddig csak Sopronból került elő (VI.). Gazdaállatai a *Tetropium castaneum* L., *T. Gabrielli* WEISE és *T. fuscum* F. lárvái

brachylabris KRIECHB.

- 4 (3) A belső szemkeretnek csak a felső részén van világos rajolat. Elülső lábszárjai nem vastagabbak, mint a combok. Fekete, fejpajzsa és csápjának első ízei barnák, szárnypikkelye fehér. Lábai vörösek, a hátulsó tomporok, a combok vége, a lábszárak és lábfejzeik gyakran sötétek. Halántéka és fejtetője elszórtan pontozott, erősen fényes. Középtora, különösen oldalt szintén fényes. Áltorszelvénye rücskös, fénytelen, potroha finoman szculptúrált, vége felé bőrszerű, fénytelen. Tojócsöve majdnem olyan hosszú, mint a potroha. 10—18 mm.

Úgy látszik, egész Európában előfordul és nem ritka, hazai előfordulására azonban csak irodalmi adat utal (CLÉMENT 1938). Gazdaállatai a *Tetropium castaneum* L., *T. fuscum* F., *T. Gabrielli* WEISE és a *Criocephalus rusticus* L. lárvái

atra GR.

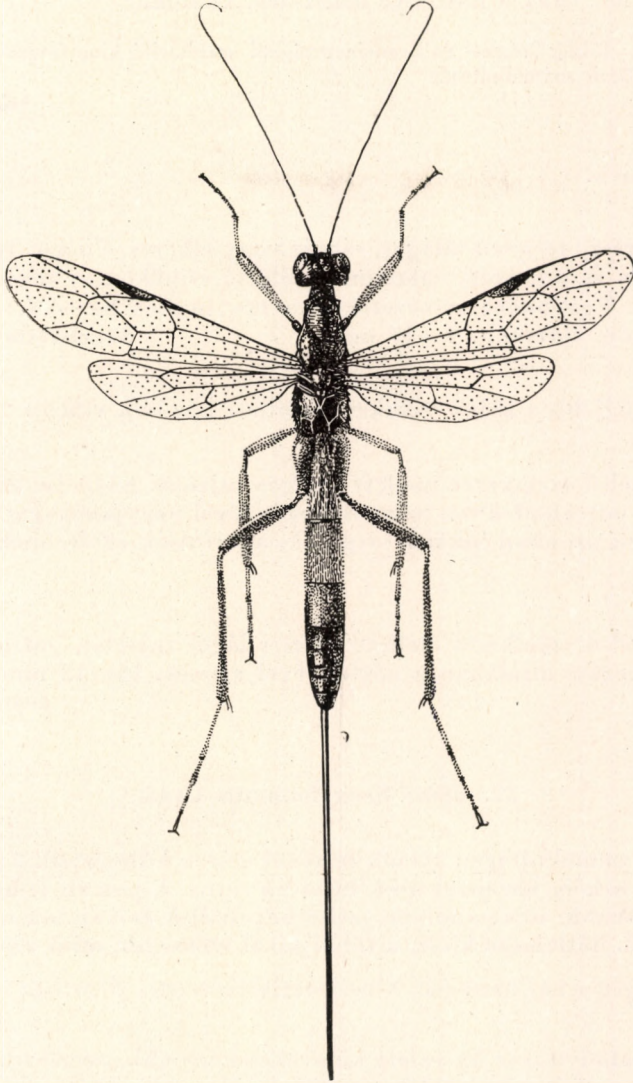
- 5 (2) Arcán nincs világos rajolat.
- 6 (7) Barna, a potroh elülső hátlemezei sárgásak, továbbá a hátulsó comb, valamint a szárnyjegy is. Tojócsöve közel olyan hosszú, mint a teste. Hímje ismeretlen. 10 mm.

Eddig csak Bajorországból ismeretes, ritka faj

[linearis CLÉM.]

- 7 (6) Fekete, potrohának 1—3. hátlemeze vörös. Hátulsó combja majdnem fekete, szárnyjegye sötét.
- 8 (9) A középtor melloldalai simák, helyenként elszórt pontokkal. A potrohon csak az első 2 hátlemez vörös. Általában rücskösen pontozott, potroha is rücskös. 1. hátlemeze lapos, rajta nincsenek hosszanti élek, a hátulsó csípőknél valamivel hosszabb, a 2. hátlemez olyan széles, mint amilyen hosszú. Tojócsöve olyan hosszú, mint a teste. Elülső és középső lábpára vörös, a csípők és tomporok, valamint a középső

combok külső felülete fekete. Hátsó lábai feketések, a lábszárak töve és a lábfejek vörösek (41. ábra). 11—12 mm.

41. ábra. *Rhadinopimpla depressa* HLMGR. ♀ (Eredeti)

Ritka faj, elszórtan azonban egész Európában előfordul, sőt Szibériából is ismeretes. Faunaterületünkön Sopronból és Szaloncáról került elő. A *Nothorhina punctata* F. lárvájából nevelték

depressa HLMGR.

- 9 (8) A középtor melloldalai nagyrészt ráncoltak. A potroh első 3 hátlemeze vörös. A pofa, a halánték és a homlok finoman ráncolt. Lábai

sötétek, csak az elülső és a középső combok, lábszárak és lábfejek sárgásbarnák. Tojókészülékének hossza a test hosszával majdnem azonos. Csak a nősténye ismeretes. 14 mm.

Eddig Német- és Franciaországból került elő; kimutatásával faunaterületünkön is számolhatunk

[Baueri CLÉM.]

- 10 (1) Hímek.
- 11 (12) Arcrésze teljesen világos, sárgás vagy fehéres. Világos továbbá a fejpajzs és a csáptő, valamint az elülső csípőkön és tomporokon levő folt. Egyébként színezetében a nőstényhez hasonló, csak hátulsó csípője sötétebb. 9—15 mm **brachylabris** KRIECHB.
- 12 (11) Legfeljebb a belső szemkeret mellett húzódik világos rajzolat.
- 13 (14) A belső szemkeret mellett világos rajzolat húzódik, csáptöve fehéres, potroha fekete. Színe a nőstényével nagyjából egyezik, az elülső lábak azonban inkább sárgásak, a hátulsók sötétebbek. 8—16 mm **atra** GR.
- 14 (13) A belső szemkeret mellett nincs világos rajzolat, potrohtöve vörös. Színezete általában a nőstényével azonos. 10—12 mm **depressa** HLMGR.

32. nem: *Neoxylonomus* CLÉM.

A rokon nemektől igen zömök testével erősen különbözik, előháta is igen rövid, és csak sekély harántos árok húzódik rajta. A potroh 1. hátlemeze alig valamivel hosszabb, mint amilyen széles hátul; élek és vájatok majdnem nincsenek rajta. 2. hátlemeze kissé, a többi jóval szélesebb, mint amilyen hosszú.

A nem egyetlen faja eddig csak Németországból ismeretes. Életmódja ismeretlen.

- — Gömbölyű feje hátrafelé kissé elkeskenyedik, arcrésze durván rücskösen, fejtetője többé-kevésbé sűrűn, középháta szintén durván pontozott, hátrafelé kissé ráncolt. A középtor melloldalai valamelyest ráncoltan pontozottak, lefelé fokozatosan finomabban. Az áltorszelvény mezőkre osztott, bár élei gyengék; ráncoltan pontozott, hátul rövid, széles és tompa oldalfogai vannak. Igen zömök potroha alig hosszabb, mint a fej és a tor együttesen, tövén durván rücskösen ráncolt, a ráncok a potroh vége felé finomabbak, utolsó hátlemezen már csak igen finom harántráncok észlelhetők. Csápja a végén megvastagodott, utolsó íze nagy, majdnem olyan hosszú, mint az előtte levő 3 íz együttesen. A tojócső hossza

egyenlő a potroh és a tor együttes hosszával. Combjai a közepükön a legvastagabbak, az elülső lábszárvégek laposak, szélesek. Az erecske kissé antefurcalis, kurtaere a közepén törik meg. Fekete, potrohának utolsó hátlemezei kissé barnásak, az elülső comb végeszintén, a térdek pedig sárgásak; a hátulsó tompor csúcsa és a comb töve barnás. Szárnyjegye sötétbarna, tövén világos. 8 mm.

A Németországból (Nassau) 1 ♀ alapján leírt faj kimutatása Magyarországon nem lehetetlen

[Strandi CLÉM.]

33. nem: *Tropistes* GR.

Középtermetű, fekete vagy fekete-vörös fajok. Fejük kissé szélesebb, mint amilyen hosszú, hátul elkeskenyedik, a csápostor vékony, s különösen első ízei igen megnyúltak. Toruk rücskösen ráncolt, hátoldala inkább pontozott és mikroskulptúrált is. A rücskösen ráncolt áltorszelvényen hosszanti élek húzódnak. Potrohuk igen finoman rücskös, esetleg sima, hátul kissé fényes, oldalról erősen összenyomott. 1. szelvényük kissé nyeles, esetleg ülő, a tojócső olyan hosszú, mint a potroh, a végén lefelé görbül. Tükörsejtjük nincs.

Európa nagy részén előforduló, de nagyon ritka fajok. 2 faj kimutatása Magyarországon is várható. Lepkehernyókban elősködik.

- 1 (2) Csípői feketék, esetleg az elülsők csúcsa vöröses, egyébként lábai vörössesárgák. Kistermetű faj. Fekete, tapogatói és szárnypikkelye fehéres. Rágói részben vörösek, szárnyjegye barna. A potroh 2. és 3. hátlemeze barnán futtatott. 7—8 mm.

Európa-szerte előfordul, de igen ritka. Magyarországon eddig még nem gyűjtötték. Az *Aegeria cepiformis* OCHSENH. nevű lepkéből nevezték

[nitidipennis GR.]

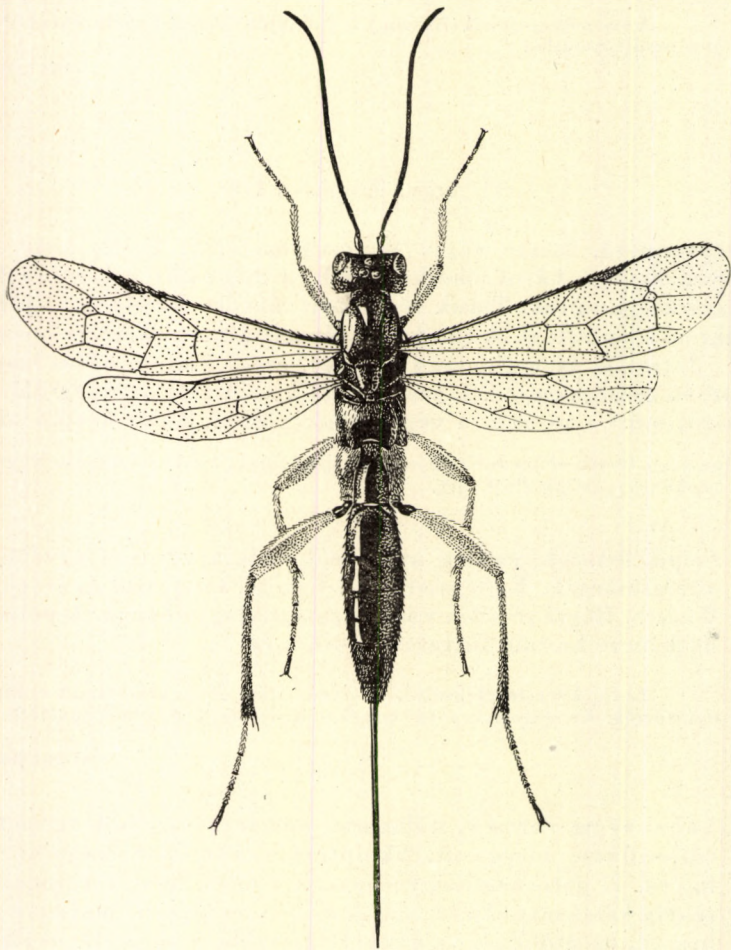
- 2 (1) Lábai végig vörösek, különösen nősténye nagyobb termetű. Első 4-csápostoríze megnyúlt. Skulptúrája általában hasonlít az előbbi fajéra. 1. potrohszelvénye hosszú, nyeles, kissé térdesen hajlott és sekély hosszanti vájata van. A nyél és az utónyel majdnem egyforma hosszú, az utóbbi is valamivel hosszabb, mint amilyen széles hátul. A 2. potrohszelvény is igen megnyúlt, a többi fokozatosan rövidül. A 2. szelvény végétől hátrafelé a potroh oldalról erősen összenyomott. Fekete, szárnyjegye sötétbarna, a potroh elülső hátlemezei (esetleg az 1.-nek a végétől a 4. tövéig) barnásvörösek, némi feketés futtatással. Lábai vörösek, a hímeken a hátulsó tomporok töve és a hátulsó lábfejek feketések. 9—10 mm.

Főleg Észak- és Közép-Európában fordul elő. Magyarországon eddig ismeretlen (= *rufipes* KRIECHB., *Pseudolimerodes compressiventris* STROBL)

[falcatus THOMS.]

34. nem: *Mesoclistus* FÖRST.

A nem legjellemzőbb bélyege, hogy tükörsejtje van. A tükörsejt kicsiny, háromszögű és nyeles. A kurtaér a közepén vagy a közepe felett törik meg. A torhíati barázdák erősek, áltorszelvényük ráncoltan pontozott, hátul sima. A lábak, de különösen a hátulsó csípők és combok vastagok. Potrohuk fényes,

42. ábra. *Mesoclistus rufipes* GR. ♀ (Eredeti)

alig skulptúrált. A nőstények hátrafelé erősen megnyúlt utolsó haslemeze oldalról határozottan összelapított. A tojókészülék hosszabb, mint a potroh.

Fajszegény nem, a palearktikumban és nearktikumban mindössze 1-1 faja ismeretes. A palearktikus faj Magyarországon is előfordul. Életmódja ismeretlen.

— — Fekete, meglehetősen fényes faj, lábai nagyrészt vörösek. Arcrésze durván rücskös, feje és tora egyébként szétszórtan pontozott, a tor-

oldalak esetleg kissé ráncoltak. Potroha különösen fényes, csak elszórtan vannak rajta nagyobb pontok, a 3. hátlemeztől kezdve a törészeken apróbb, sűrűn elhelyezett pontok láthatók. A hímek potroha erősebben skulptúrált, nem annyira fényes. Az egész testet finom, rövid, világos szőrözet borítja, a hímeké erőteljesebb. Csápja világosabb vagy sötétebb barnászörös, a hímek csáptöve alul olykor sárga. A belső, esetleg a külső szemkeret mellett is látható gyakran sárga rajzolat. A nőstények hátulsó csípője vörös, a hímek valamennyi csípője általában fekete. Gyakran feketék a tomporok is, s egészen sötét a hátulsó lábszár vég és lábfej. Szárnyjegye világosabb vagy sötétebb barna. Potroha néha vörös árnyalatú (42. ábra). 8—12 mm.

Közép-európai faj, amely azonban Bulgáriából is előkerült. Magyarországon a Budai-, Pilisi- és Kőszegi-hegyekben, a Mecsekben, Simontornyán ismeretes, továbbá Szlovákiában és Erdélyben is (V—VIII.). Gazdaállata bizonytalan, talán az *Aegeria*-fajok parazitája (= *Kleissli* KISS)

rufipes GR.

Változata:

1. Áltorszelvénye vörösfoltos. — A Pilisi-hegyekből és Simontornyáról került elő
var. ♀ SZÉPL.

35. nem: *Phaenolobus* FÖRST.

Aránylag zömök fürkészek, potrohuk fényes, tojócsövük rövidebb, mint a testük, csápjuk rövid. Sem tükörsejtjük, sem csonkaerük nincs (legfeljebb egészen rövid, pontszerű ramellus látható, vagy ha valamivel hosszabb, akkor elmosódott). Kurtaerük kevéssel a közepe felett törik meg. Az erős torhái barázda és a kimagasló középrész alapján a közeli *Acoenitus* nemtől könnyen elkülöníthető.

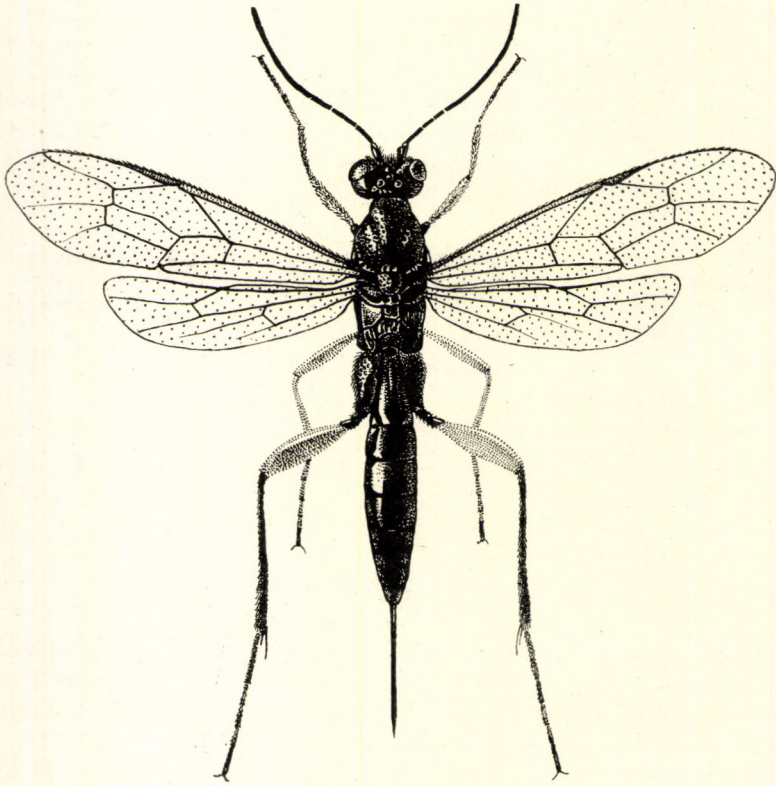
Palearktikus nem. Mindhárom ismert faja Magyarországon is előfordul. Életmódjukról ez ideig keveset tudunk, gazdaállatként eddig csak néhány lepkefaj hernyója és bogárfaj lárvája ismeretes.

- 1 (4) Potroha teljesen fekete.
- 2 (3) Nagyobb faj. Skulptúrája különösen a középmellen durván rücskösen pontozott, csápja alul rozsdavörös, felül fekete, hátulsó csípője durván, sűrűn pontozott. Erősen skulptúrált tora meglehetősen fényes. A középmell pontjai nagyobbak, mint a közterecskék. Potroha gyengén és elszórtan pontozott, amellet azonban sima, igen fényes. Fekete, szárnyai kissé barnásan futtatottak, elülső és középső lábai, valamint hátulsó combjai vörösek. Az összes csípők és tomporok, továbbá a hátulsó lábszárak és lábfejek feketék (43. ábra). 10—15 mm.

Majdnem egész Európából ismeretes. Magyarországon a nem leggyakoribb képviselője. A Kőszegi-hegyekből, a Nyírségből, Szentendréről, Pilismarótról,

Pápáról, a Budai-hegyekből, továbbá Erdélyből és Szlovákiából került elő (VI—VIII.). Az *Aegeria formicaeformis* ESPER. hernyóinak élőködője

arator ROSSI

43. ábra. *Phaenolobus arator* Rossi ♀ (Eredeti)

- 3 (2) Kisebb faj. Skulptúrája finomabb, inkább csak pontozott, hátulsó csípői finoman, elszórtan pontozottak. Csápja világos rozsdavörös, esetleg felül valamennyire sötétebben futtatott. 8–10 mm.

Eddig csak hímjei kerültek elő Bátorligetről (VI.)

saltans GR. var. **nigra** BAJÁRI

- 4 (1) Potroha többé-kevésbé vörös.
- 5 (6) A közép mell elülső harántéle hosszú, a vállakig nyúlik, szájvédője fekete, oldalszegélye sárgás. A csipők és tomporok, valamint a hátulsó lábszár nagy része és a lábfej fekete. A hátulsó lábszárvég gyakran vörösfoltos. Az áltorszelvény hátoldala különösen a 2 harántér között durva, többé-kevésbé hosszanti ráncokkal. A tor többi része, valamint a fejtető pontozott, potroha nagyrészt sima,

fényes. Lábai és csápostora vörös (kívül olykor sötéten futtatott), a szárnypikkely, a szárnyjegy, a potroh 2—4. hátlemeze, esetleg az 1.-nek a vége és az 5.-nek a töve, a többi esetleg oldalt, végül az összes haslemezek szintén vörösek. Tojócsöve rövid, fele olyan hosszú, mint a potroha. A hím igen hasonlít a nőtényre. ♀ 7—11 mm, ♂ 7—9 mm.

Elszórta egész Európában előfordul, de Ázsiából is ismeretes. Magyarországon jóformán mindenütt gyűjtötték (V—VI.). Az *Oberea erythrocephala* SCHRK. lárvájának élősködője

saltans GR.

V á l t o z a t a i :

1. Hátulsó combjai feketék, vörösbarna folttal. — A Villányi-hegyekből és Ócsáról ismeretes var. ♂ GR.
2. Potroha teljesen vörös. — Pérről ismeretes var. 1 ♀ SZÉPL.
3. Hátulsó lábszára teljesen vörös. — „Magyarország” var. 2 ♂ SZÉPL.
4. Hátulsó combjai teljesen feketék. — Bolhásról (?) került elő var. **nigrifemur** BAJÁRI

- 6 (5) A közép mell elülső harántéle rövid, a közép mell oldalának legfeljebb a közepéig ér, szájvédője sárga. Potroha teljesen vörös, legfeljebb a töve sötét, vagy a hímeken a hátulsó hátlemezekeken fekete foltok vannak. Elülső és középső lábai a comboktól lefelé sárgásvörösek, hátulsó lábai teljesen feketék. (Egyes hímeken a hátulsó combok és lábszárak vörösen futtatottak.) Az előző fajhoz igen hasonló, azonban kisebb, skulptúrája valamivel finomabb, és az áltorszelvény hátoldala sem annyira rücskösen ráncolt. Csápja felül egészen sötét, majdnem fekete, alul sárgás. Lábaik is inkább sárgás árnyalatúak. ♀ 7—9 mm, ♂ 5—7 mm.

Európai elterjedésű faj, ritka. Magyarországon a Budai-hegyekből, Nagytétényből, az ócsai turjánvidékről, Szigetszentmiklósról és Visegrádról került elő, valamint néhány erdélyi lelőhelyről (V—VI.)

fulvicornis GR.

36. nem: **Chorischizus FÖRST.**

Az előbbi nemtől elsősorban az választja el, hogy határozott, erőteljes csonkaere van (44. ábra: A) és hogy potrohának utolsó haslemeze még erősebben megnyúlt és jóval túlnyúlik a potrohvégén (44. ábra: B). A tojócső jóval rövidebb, mint a potroh, legfeljebb fele olyan hosszú. Hátulsó lábaik meglehetősen hosszúak és vastagok.

Fajszegény nem, amelynek 3 faja közül 1 faj Magyarországon is előfordul, 1 további faj kimutatása pedig várható. Életmódjukról egyelőre nem tudunk semmit.

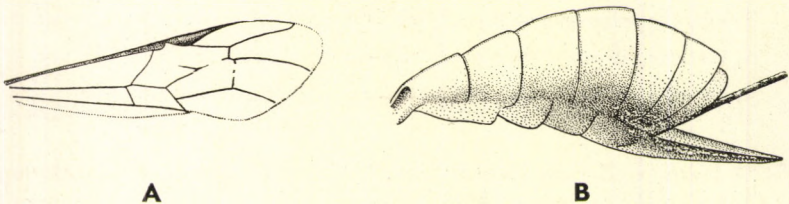
- 1 (2) A fekete potrohnak csak a közepe vörösbarna, szárnyai egész sötétek, majdnem feketék. Feje és tora rücskösen pontozott, kevésbé fényes, arcrésze szinte fénytelen; potroha fényes. Fekete, csak az

elülső lábak belső felülete vöröses, s a hátulsó comb külső felülete barnásvörös. A potroh 2. hátlemezen vörös folt van, a 3. egész felületén, a 4. és 5. csak oldalt vörös. A hím színezete hasonló a nőstényéhez, de hátulsó combjai majdnem teljesen vörösek, és már az 1. hátlemez hátulsó szegélye és a 2. is teljesen vörös. 12—15 mm.

Dél-európai faj, amelynek kimutatása Magyarországon sem lehetetlen

[*nigripennis* GR.]

- 2 (1) Potroha teljesen vörös, legfeljebb a tövén fekete, szárnya barnásan füstös. A fej és a tor skulptúrája igen finom. Arcrésze ugyan rücskösen pontozott és ráncolt, fejtetője, középháta azonban elszórtan pontozott, s a pontozott középtoroldal is csak a felső részén ráncolt.

44. ábra. *Chorischizus maior* SZÉPL. ♀; A: szárnyerezete, B: potroha (Eredeti)

Az áltorszelvény is finom skulptúrájú, hátoldalán némi durva ráncoltsággal, oldalán sűrű ráncokkal, s közepén néhány elszórt ponttal; a hátulsó csípők igen finoman és elszórtan pontozottak. A középhát hosszanti vágata mély. 1. potrohszelvénye csak a felével hosszabb, mint amilyen széles hátul, a többi rövidebb, mint amilyen hosszú. A teljesen vörös potrohon kívül vörösbarna a csáp alsó felülete, világosabb rozsdásvörös az elülső lábpár a comboktól kezdődően. A középső lábak sötétbarnák, a hátulsók teljesen feketék, legfeljebb lábfejzein van barnás árnyékolás. A hím színben, skulptúrában hasonló a nőstényhez, csak a csáp alsó felülete világosabb vörös, általában a lábak vörös színe is világosabb, s legfőképpen hátulsó combja is vörös. A potroh töve fekete, s általában több hátlemezen tapasztalható fekete futtatás. ♀ 11—12 mm, ♂ 8 mm.

A Budapestről leírt igen ritka faj Budafokról és Cinkotáról is előkerült (VI.)

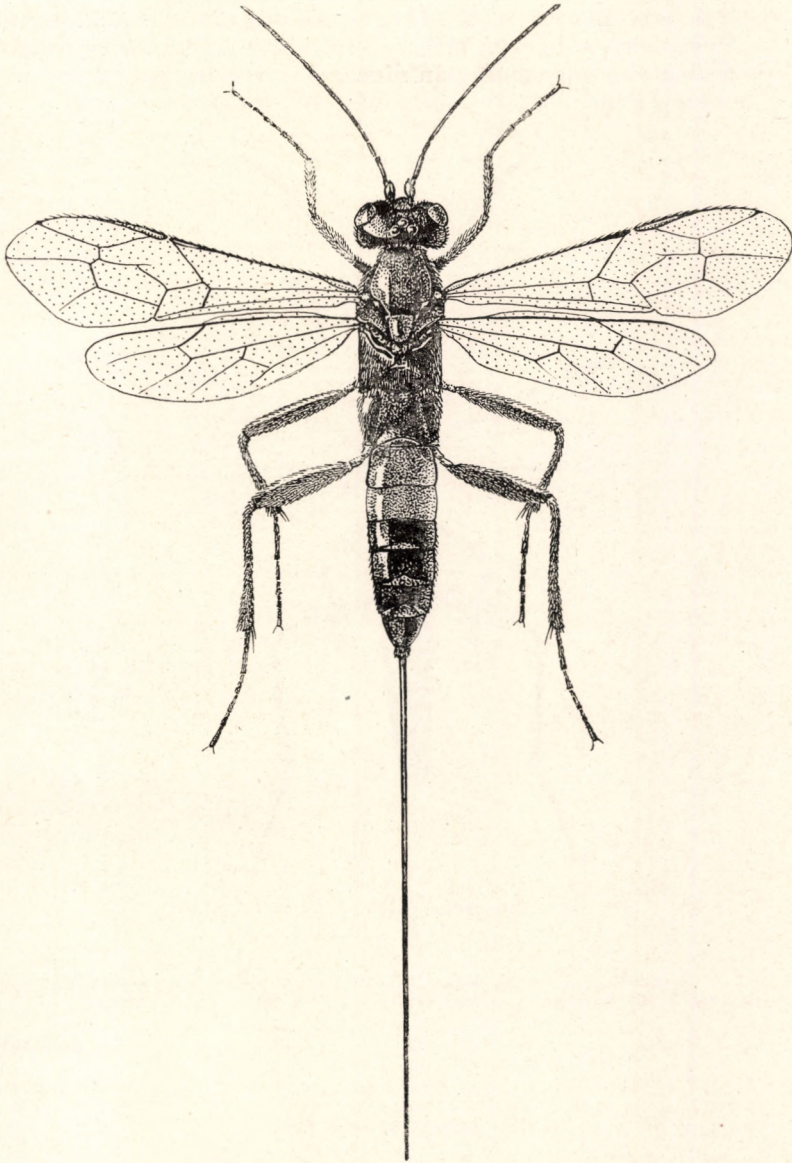
maior SZÉPL.

37. nem: *Acoenitus* LATR.

A rokon nemektől könnyen elkülöníthető azáltal, hogy torháti barázdája egészen jelentéktelen, a tojócső pedig jóval hosszabb, mint a potroh, sőt majdnem olyan hosszú, mint az egész test. Az 1. potrohszelvény viszont zömökebb, alig hosszabb, mint amilyen széles hátul.

A Dél- és Közép-Európában honos egyetlen faja Magyarországon is él. Életmódja ismeretlen.

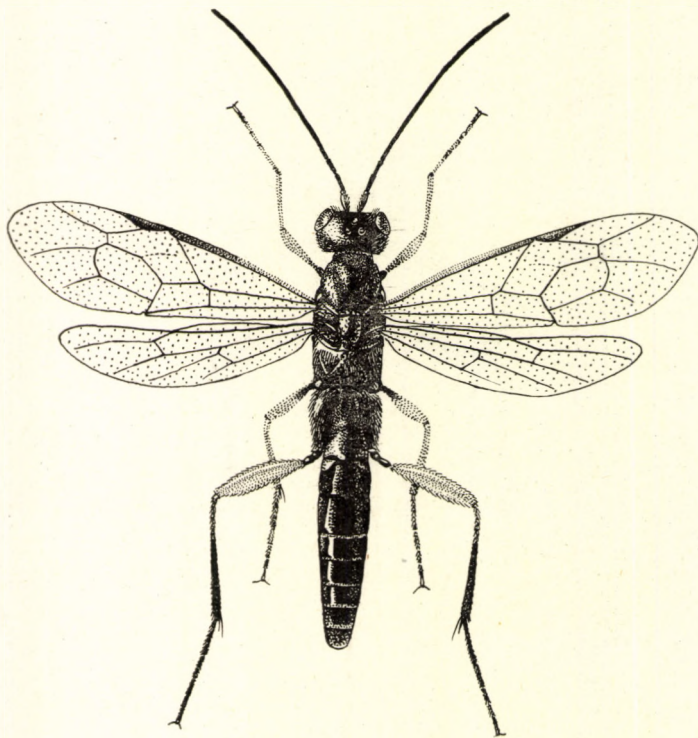
- — Arcrésze és toroldalai rücskősek vagy durván pontozottak, fejtetője és torháta pedig elég finoman pontozott, meglehetősen fényes. Pot-

45. ábra. *Acoenitus dubitator* Pz. ♀ (Eredeti)

roha — a tövét kivéve — alig skulptúrált, fényes. Fekete, szárnyjegye, olykor rágói is barnásvörösek, lábai pedig — eltekintve a fekete csípőktől, tomporoktól és hátulsó lábfejektől — sárgásvörö-

sek. A hátsó lábszár színe igen változó: a vöröstől a majdnem teljesen feketéig minden átmenet megtalálható. A nőstények 1. hátlemezének a csúcsrésze, a 2. és 3. pedig rendszerint teljesen vörösrés, s olykor a 4.-nek a töve is. Az utolsó hátlemezek hátsó szegélyén fehéres hártya látható (45. ábra). A hímek potrohán vörös szín legtöbbször egyáltalán nincs, csak ritkán látható a 2. és 3. hátlemezen némi vöröses színeződés (46. ábra). 9–14 mm.

46. ábra. *Acoenitus dubitator* Pz. ♂ (Eredeti)

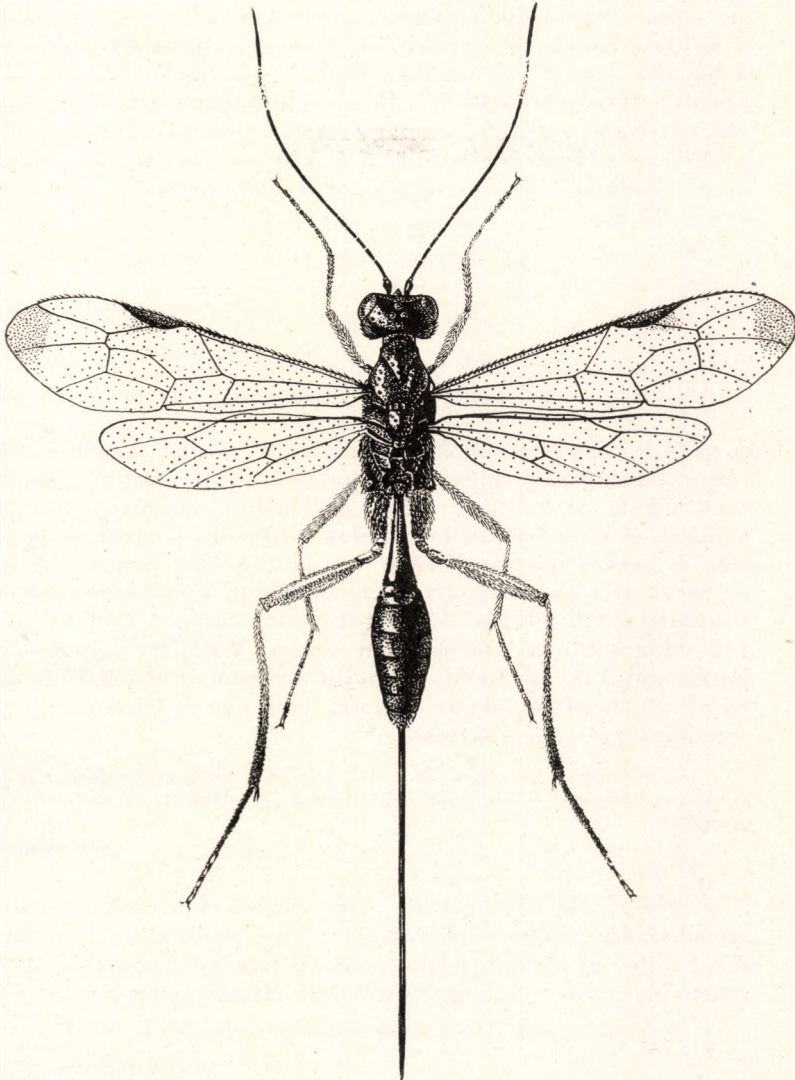
Mind Közép-Európában általában, mind pedig Magyarországon is elszórtan majdnem mindenünnen előkerült (IV—VI; X.?) (= var. ♂ SZÉPL.)

dubitator Pz.

38. nem: *Arotes* GR.

Nagytermetű fekete fajok, potrohukon olykor világos, fehéres sáv van, vagy lábaik vörösek. A nőstények hosszú csápjukon fehér gyűrűt viselnek. A visszafutó-ér a tükörsejt külső ere előtt húzódik. Torhái barázdájuk határozott, az áltorszelvény többé-kevésbé mezőkre osztott. A potroh 1. hátlemezén hosszanti vájat húzódik, a hátlemez legalább háromszor olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. majdnem olyan széles, a többi pedig — különö-

sen a nőstényeken — szélesebb, mint amilyen hosszú. A nőstények utolsó haslemeze igen hosszú, jóval túlnyúlik a potrohvégen. Tojócsövük majdnem testhosszúságú, tükrösejtjük nincs. Különösen a hátulsó lábpár igen erős és hosszú,

47. ábra. *Arotes ustulatus* KRIECHB. ♀ (Eredeti)

a hátulsó combokon határozott hosszanti él húzódik, karmaikon pedig apró fog látható.

Fajszegény nem. A palearktikumban 3, a nearktikumban 8 faja ismeretes. Faunaterületünkön a 3 palearktikus faj előfordul. Életmódjuk ismeretlen, valószínűleg bogárlárvák élősködői.

- 1 (2) Lábai nagyrészt vörösek, csípői esetleg többé-kevésbé feketék, szárnycsúcsa sötét. A nőstény csápjának világos gyűrűje a csáp vége felé eltolódott, a hím csápvége világos. Feje finoman, elszórtan, de erőteljesen pontozott, tora sűrűbben, potroha pedig majdnem sima. Az egész állat meglehetősen fényes. A nőstény fekete, csak csápgyűrűje s hátulsó lábfejízei fehéressárgák, lábai általában vörösek, a hátulsó combtövek és tomporvégek feketések. Szárnypikkelye és szárnyjegye vörösarna (47. ábra). A hím egész arca, fejpajzsa, rágóinak egy része, csáptövének nagy része, az utolsó csápízek és a szárnypikkelyek világossárgák. Elülső és középső lábpára sárgásabb, mint a nőstényeken, csípői pedig csak a tövükön feketék, egyébként vörösek. 11 mm.

Eddig csak faunaterületünk déli részéről (Oravica, Mehádia, Pojana-Museroni) ismeretes

[*ustulatus* KRIECHB.]

- 2 (1) Lábai nagyrészt feketék vagy sötétbarnák, szárnyán nincs sötét folt. A nőstény világos csápgyűrűje a csápostor közepe táján található.
- 3 (4) A potroh 1. és gyakran 2. hátlemezőnek hátulsó szegélye is fehéressárga. Szulptúrája nagyjából azonos az előző fajéval. Színe ugyan csak fekete. A nőstény elülső és középső lábpárja sötétbarna, a combok és lábszárak azonban alul fehéresek, a hátulsók pedig feketék, és csak a lábszárak töve és a lábfejzék fehéresek. A hímeken az egész arcrész, a fejpajzs, a csáptő alul, a szárnypikkelyek és az utópajzs foltja világos. A csápostor alul vöröses. Lábai a nőstényénél világosabbak, amennyiben összes lábfejízei fehéressárgák, a barna elülső lábpár belül, valamint a csípők a foltjuktól kezdve sárgásak. A hátulsó lábpár feketés, lábfejíze és lábszártöve azonban szintén sárgás. 15—18 mm.

Európa nagy részében előfordul, bár igen ritka faj. Ázsiából is előkerült. Faunaterületünkön eddig csak Mehádiáról ismerjük (= *Sphalerus bifasciatus* KRIECHB.)

[*albicinctus* GR.]

- 4 (3) A potroh elülső hátlemezőin nincs világos sáv, vagy ha van, akkor igen halvány. Feje és tora elszórtabban pontozott, mint az *ustulatus*-é. Színe az *ustulatus* KRIECHB. faj színével nagyjából egyezik, de szárnyjegye vörös és kerete sötétebb. Hímje ismeretlen. 15—16 mm.

A faj eddig csak Tusnádról és Székelyudvarhelyről került elő

[*annulicornis* KRIECHB.]

39. nem: *Coleocentrus* GR.

Az Acoenitini nemzetség nemeitől elsősorban abban tér el, hogy közép-mellén elülső harántél nincs, az áltorszelvény légzőnyílása kerek vagy kissé megnyúlt, és hogy a középvonal előtt helyezkedik el. Nagytermetű, fekete alapszínű, sárgás vagy vöröses rajzolatú fajok. A nőstények és a hímek igen eltérőek. A nőstények feje lapos, és szélesebb, mint amilyen hosszú, a hímeké

majdnem kocka alakú; a torháti barázda a hímeken erősebb. A nőstények tora zömökebb, a hímeké erősebben megnyúlt, áltorszelvényükön egyaránt csak hosszanti élek és hátulsó harántél látható. A nőstények potroha hátrafelé erősen megvastagodik, 3. szelvényétől kezdve oldalról kissé összelapított. 2. hátlemezüik rendszerint olyan széles, mint amilyen hosszú, utolsó haslemezüik feltűnő erősen hátrafelé megnyúlt, tojócsövük legalább olyan hosszú, mint a potrohuk, világos rajzolat pedig inkább csak a hátlemezek hátulsó szegélyén látható. A hímek potroha sokkal erősebben megnyúlt, 1. szelvénye 3—4-szer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. kétszer. A potrohszelvények — akár az *Ophioninae* alcsalád fajain — oldalról erősen összenyomottak, és a vörös szín több hátlemez egész felületére kiterjed. A tükörsejt kicsi, háromszögű, nyeles vagy ülő, a kurtaér a közepe fölött török meg. A fejpajzs elülső szegélye fog alakúan megnyúlt, a csáp hosszú, fonál alakú.

10 palearktikus és nearktikus elterjedésű faja közül faunaterületünkön 8 fordul elő, illetve azok kimutatása előbb-utóbb várható. Általában ritka fajok, különösen hímei. A *heteropus* THOMS. híme elégtelen leírás (HELLÉN, 1946) miatt csak a nősténnyel kapcsolatban volt ismertethető. Főleg cincérlárvákban élősködnek.

1 (14) Nőstények.

2 (5) Tükörsejtjük nincs.

3 (4) Csípői vörösek, az arcrész teljesen fekete, szárnyjegye sárgás, töve fehéres, kerete sötétebb, szárnypikkelye és szárnytöve fehéressárga. Lábai vörösek, csak a hátulsó lábszárak és lábfejek sötétbarnák. Az áltorszelvény középvonalában rendszerint háromszög alakú, aránylag sima felületű bemélyedés látható. A finoman rücskös potroh 1. hátlemeze kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles, rajta 1 hosszanti árok, a 2. hátlemez tövén pedig 1—1 erősen ferde bemélyedés látható. Meglehetősen fényes, fekete faj, az ajaktapogatók és a lábak nagy része sárgászörös. A potroh hátlemezeinek hátulsó és esetleg oldalszegélyén fehéres hártya van. Tojócsöve közel olyan hosszú, mint a teste. 12—27 mm.

A faj a Mecsek hegységéből, továbbá a Görgényi-havasokból és a Retyezáthól is ismeretes (V—VII.)

exareolatus KRIECHB.

4 (3) Teste teljesen fekete, csípői is feketék, az arcrész alsó részén 1—1 keskeny, fehéres folt látható, a szárnyjegy és az erezet feketés, a szárnypikkely pedig barnássárga. Elülső és középső lábai sárgásbarnák, a hátulsó tomporok és combok vörösesbarnák, a lábszárak és lábfejek barnák, szinte feketék. Fejpajzsa sima, arcrésze is alig skulptúrált, fényes. A tor skulptúrája leginkább a következő fajéra hasonlít, az áltorszelvény hosszanti mélyedése azonban szélesebb, és nincsenek éles hosszanti élei. Az utolsó haslemez szintén a következő fajokéhoz hasonló. Tojócsöve majdnem olyan hosszú, mint a teste. Hímje ismeretlen. 16—17 mm.

A Németországból leírt faj kimutatása Magyarországon is várható

[Soldanskii BISCH.]

- 5 (2) Tükörsejtjük van.
- 6 (9) A hátulsó lábfejízek olyan sötétek, mint a lábszárak; a potroh majdnem teljesen fekete, esetleg vörösbarna színeződés látható rajta.
- 7 (8) Csípői teljesen vörösek, esetleg barnásak, az áltorszelvény hosszanti élei erőteljesek. Középtorának melloldala durván rücskösen pontozott, majdnem ráncolt, elég fényes. A potroh 1. szelvénye alig kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul. Szárnypikkelye barnás-vörös (SCHMIEDEKNECHT szerint sárgás). Fekete faj, lábai — a hátulsó lábfej végét kivéve —, valamint a potroh hátlemezeinek hátulsó, de még inkább oldalsó szegélye barnásvörös. Sokszor a fejpajzs és a rágók, valamint a csápostor töve alul vöröses. A tojócső a potrohnál hosszabb. 16—24 mm.

Palearktikus faj. Faunaterületünkön Kőszeg környékéről, Sopronból, a Zempléni-hegyekből, továbbá Erdélyből (Retyezát, Szászkezd) és a Kassai-havasokból került elő (VI—VIII.). *Callidium*-fajok lárváiból nevelték

caligatus GR.

- 8 (7) A vörös csipők töve fekete, az áltorszelvény hosszanti élei többé-kevésbé elmosódottak, a középtor melloldala finomabban rücskösen pontozott, az 1. potrohszelvény hosszabb és karcsúbb, mint előző fajé, kissé fénytelen. Szárnypikkelye sárgás. A potroh hátlemezeinek hátulsó szegélyén kétoldalt némi vörös színeződés észlelhető. Hímje hasonlít a nőstényhez, belső szemkerete azonban sárga és szárnyjegye fekete. 19 mm.

Az Észak-Európában honos faj faunaterületünkön eddig Kassáról és Ferencfalváról került elő (VIII.)

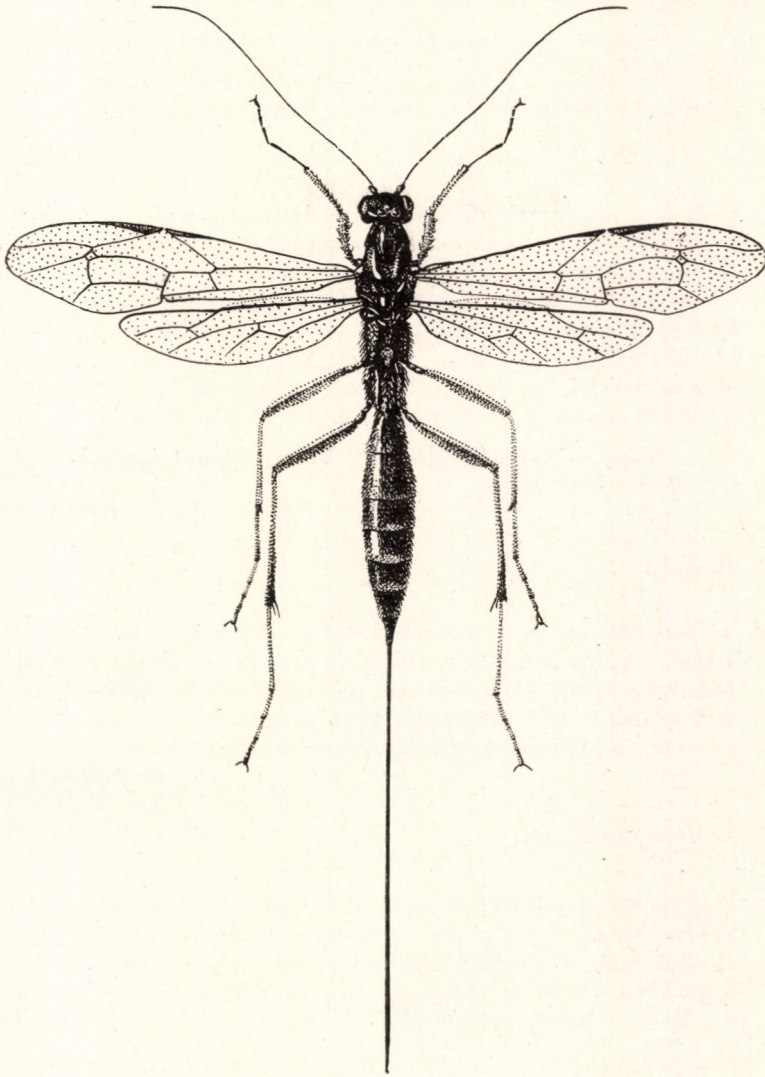
[heteropus THOMS.]

- 9 (6) A hátulsó lábfej legalább részben világosabb, mint a lábszár, általában sárgás, fehéres vagy vöröses; potroha több-kevesebb vörös színeződéssel, olykor a hátlemezek hátulsó szegélyén fehéres sáv húzódhat.
- 10 (11) A potroh utolsó haslemezének felső szegélye egyenletes ívben hajlott (49. ábra: C). Feje alig skulptúrált, legnagyobbrészt sima, fényes. A középtor oldala erőteljesebben, háta finomabban pontozott, az áltorszelvény hosszanti vájátát határozott élek szegélyezik. 1. potrohszelvénye két és félszer hosszabb, mint amilyen széles. Alapszíne fekete, a rágók töve és a tapogatók vörösek. Lábai vörösek, csak az elülső láb tompora, vagy a többi is feketés, a középső lábfejek barnásak, a hátulsó csipők feketések, a lábszár vége, valamint mindhárom lábpár 1. lábfejíze feketésbarna; a lábszár töve vöröses. Szárnypikkelye barna, szárnyjegye fekete, tövén fehér, közepén barna. A 3—6. hátlemez oldalán vörös színeződés lehetséges. A tojócső hossza 10 mm. Csak a nősténye ismeretes. 24 mm.

A Jassy környékéről leírt faj kimutatása esetleg Magyarországon is várható

[Borcei CONST.]

- 11 (10) A potroh utolsó haslemezőnek felső szegélye többé-kevésbé kivájt (49. ábra: A—B).

48. ábra. *Coleocentrus excitator* PODA ♀ (Eredeti)

- 12 (13) Csápja fekete, csak töve vöröses, csípői nagyrészt feketék, a hátulsók megnyúltak, legalább másfélszer olyan hosszúak, mint a legnagyobb szélességük. Potroha fekete, hátlemezeinek hátsó szegélyét fehéres hártya szegélyezi. Az áltorszelvényen nincs harántél. Az 1. potrohszelvény közel két és félszer olyan hosszú, mint amilyen széles.

Fekete, az arc két oldala sárga, a tapogatók és a csáptó alul vöröses. Lábai vörösek, csak a hátulsó lábszárak barnák és a lábfejek sárgásak. Szárnypikkelye is élénksárga. Tojócsöve majdnem olyan hosszú, mint a teste (48. ábra, 49. ábra: B). 20—26 mm.

Majdnem egész Európa területén a nem legismertebb faja; ismeretes azonkívül Szibériából és Japánból is. Faunaterületünkön a Kőszegi-hegyekből, valamint az Északi- és Keleti-Kárpátokból került elő (V—VI.). Gazdaállatai a *Sirex gigas* L. és az *Ergates faber* L. lárvái (= *Macrus longiventris* Gr.)

excitator PODA

- 13 (12) Csápja sárga, esetleg barnászvörös, a tövén sötétebb, csípői vörösek, a hátulsók alig valamivel hosszabbak, mint amilyen szélesek. Lábai teljesen vörösek, vörös színeződés látható a középső hátlemezen is. A toroldalak durván rücskösök, középháta elszórtan pontozott. Szárnypikkelye és szárnyjegye vörös. Potrohának utolsó haslemeze oldalnézetből a közepén gömb alakúan kiszélesedik, majd hátrafelé elkeskenyedik, és tompa hegyben végződik (49. ábra: A). A tojó-készülék olyan hosszú, mint a potroh. 16—20 mm.

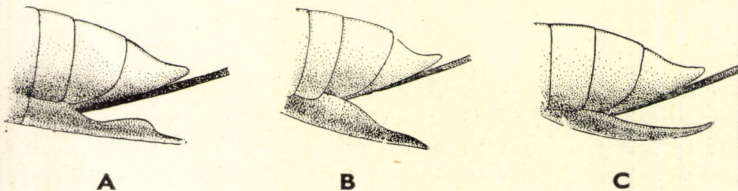
Észak- és Közép-Európában honos faj. Faunaterületünkön egyelőre csak a Retyezátból ismeretes

[croceicornis GR.]

- 14 (1) Hímek.
- 15 (16) Tükörsejtje nincs. A potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye világos. Lábai sárgászvörösek, az elülső és középső csípő és a tompor sárga, hátulsó combja felül feketés, úgyszintén a hátulsó lábszára és lábfeje is. Az elülső lábfejek töve sárgás. Szárnyjegye sárgás, sötét kerettel, a szárnyerezet majdnem fekete. 20 mm.

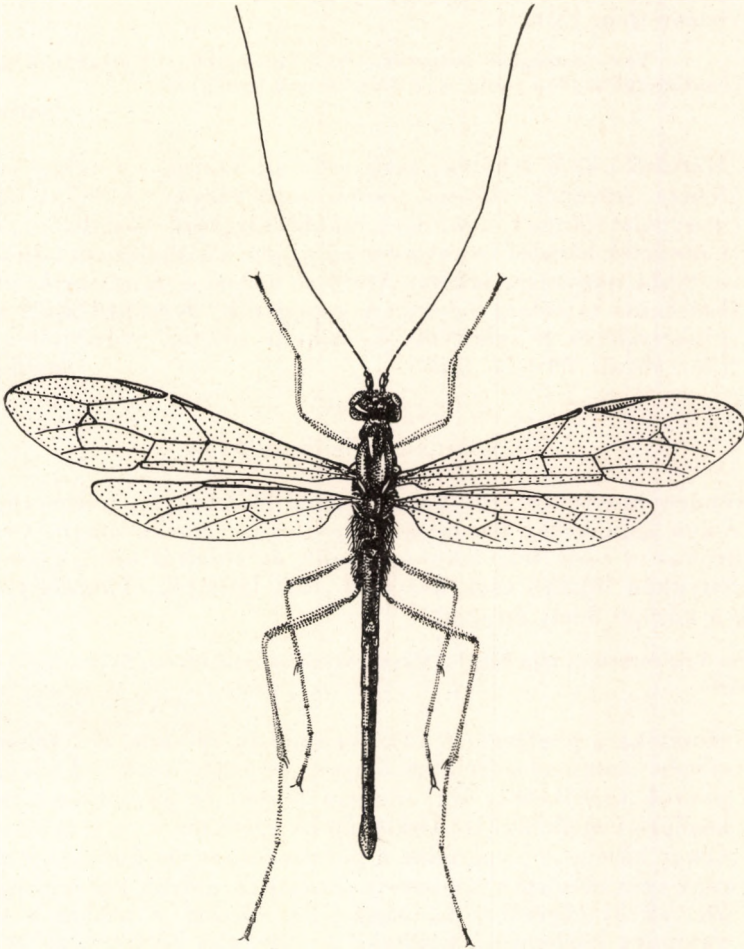
exareolatus KRIECHB.

- 16 (15) Tükörsejtjük van.
- 17 (18) Csápja élénk vörössárga, csak a csáptó felül fekete. Belső szemkerete sárga. Lábai, szárnypikkelye és szárnyjegye vöröses. A tor skulptúrája nagyjából azonos a nőstényével, szőrözete azonban hosszabb. Potroha végig egyformán vörös, csak utolsó hátlemezei közepén némileg sötétebbek. 18 mm [croceicornis GR.]

49. ábra. A: *Coleocentrus croceicornis* GR., B: *C. excitator* PODA és C: *C. Borcei* CONST. ♀ potrohvége (A—B: eredeti, C: CONSTANTINEANU nyomán)

- 18 (17) A csáp legalább felül sötét, az arcrész sárga.
- 19 (20) A hátsó lábfejek sötétbarnák, potroha fekete. Az elülső és középső lábpár vörös, helyenként sárgás, a csípők töve pedig fekete. A hátsó

50. ábra. *Coleocentrus excitator* PODA ♂ (Eredeti)

lábpár csípője majdnem egészen fekete, lábszára — vöröses tövét kivéve —, valamint lábfeje sötétbarna. 20—24 mm

caligatus GR.

- 20 (19) A hátsó lábfej legalább részben világosabb, a potroh középső szelvényei vörösek.

- 21 (22) Hátulsó csípője vörös, tompora némileg sötétebb. Lábszárvége és a hátulsó lábfej kívül sötétbarna, belül vörös; az elülső és a középső lábpár vöröses, helyenként sárgás. A potroh töve fekete, 1. hátlemezőnek közepétől a 4. végéig teljesen vörös, a többi többékevésbé feketén futtatott. Arcrésze fényes, sima, fakósárga. A rágók töve, a fejpajzs, a csáptó és a csápostor alul, valamint szárnypikkelye vörös. Szárnyjegye sárga, kerete vörösbarna. Nősténye ismeretlen. 15 mm.

Németországból ismeretes, ritka faj; újabban Koreából is kimutatták. Faunaterületünkön eddig csak Szászkezdtről került elő

[soleatus GR.]

- 22 (21) Hátulsó csípői feketék, csak csúcsuk vöröses, a többi csípő töve fekete, közepén vöröses, csúcsrészén sárgás. A lábak egyébként nagyrészt vörösek, a lábfejek inkább sárgásak. A potroh 1. és 2. hátlemezőnek hátulsó szegélye barnásvörös, a 3. majdnem teljesen vörös, a többi nagyrészt fekete. Arcrésze sárga, a rendszerint előforduló hosszanti rajzolata fekete. A tapogatók, a csáptó alul, a szárnypikkelyek és a szárnytövek szintén sárgák, szárnyjegye vöröses (50. ábra). 20–22 mm

excitator PODA

40. nem: *Collyria* SCHIÖDTE

Feltűnően hosszú és erős hátulsó lábairól könnyen felismerhető nem. Fejük a rokon nemekéhez hasonlóan nagy, szinte kocka alakú, toruk megnyúlt, potrohuk a vége felé megvastagodik és oldalról kissé összenyomott. Áltorszelvényükön inkább csak hosszanti élek láthatók. Tükörsejtjük nincs, kurtaerük a közepe felett megtört.

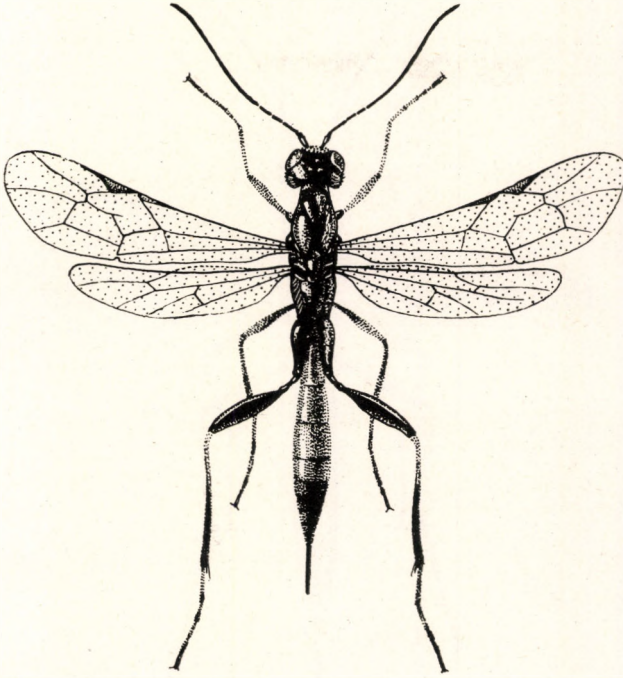
A nem 3 palearktikus faja közül 2 Magyarországon is előfordul. Szalmadarazsak (Cephi-
dae) elősködői.

- 1 (2) Homloka a pontszemek tájékán ráncolt, rücskös, fénytelen, a többi részén azonban a felület fényes, és rajta csak jól elkülöníthető pontok észlelhetők. Ugyanolyan fényes és hasonlóan pontozott a középtori melloldal is. Általában az egész tor — a ráncolt áltorszelvényt kivéve —, valamint a potroh fényes, és különösen az utóbbi csak igen elszórtan pontozott. Fekete, a potroh középső hátlemezei kb. az 1. végétől a 3. vagy 4.-ig, esetleg a többinek az oldala, valamint haslemezei vörösek. A csáp alsó felülete, az elülső és a középső lábpár a combtól vagy lábszártól lefelé elöl vöröses vagy sárgás; a hátulsó lábpár fekete, combja és lábszárának töve világosabb. A tojócső rövid, alig $\frac{1}{4}$ -e a potroh hosszának (51. ábra). A hím potroha erősebben megnyúlt, mint a nőstényé és hosszabb. 6–9 mm.

Az Európából, Észak-Afrikából és Amerikából ismeretes faj Magyarországon is mindenütt előfordul (V–VI., ritkán IV. vagy VII.). Gazdaállatai a *Cephus pygmaeus* L. és a *Trachelus tabidus* F. lárváit (= *puncticeps* THOMS., *puncticeps* THOMS. var. *nigrifemur* KISS)

calcitrator GR.

- 2 (1) Homlokának egész felülete fénytelen, ráncolt. Ugyanígy sokkal rücskösebb a középtor oldal is, s általában tora, potroha az előbbi fajnál sűrűbb pontozatú, sőt feje, torháta sűrűbb szőrözetű is. Csápja, különösen a nőstényé, zömökebb, rövidebb és a végén rendszerint erősen, majdnem bunkó alakúan megvastagodott. Színezete hasonló az előző fajéhoz. 6—9 mm.

51. ábra. *Collyria calcitrator* Gr. ♀ (Eredeti)

Észak- és Közép-Európából ismeretes faj. Faunaterületünkön igen ritka, eddig csak Bátorligetről, a Budai-hegyekből, Ócsáról, Nadapról és Nagysitkéről került elő egy-egy példányban, valamint Herkulesfürdőről (V.)

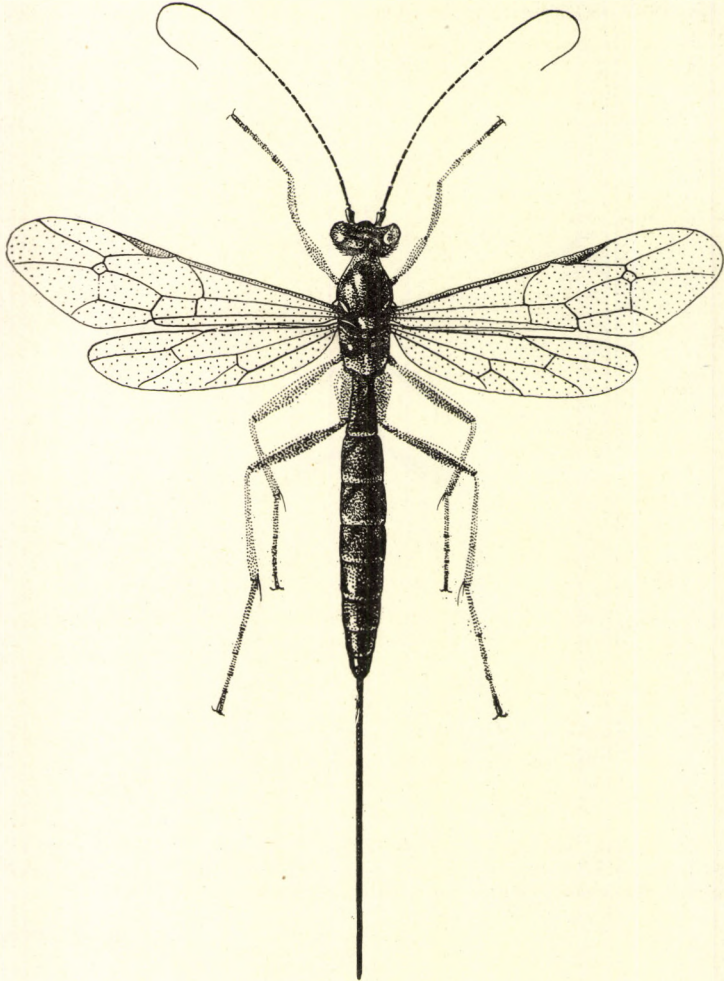
trichophthalma THOMS.

41. nem: **Teleutaea FÖRST.**

A nem egyetlen eddig ismert faja igen karcsú. A közel rokon *Glypta* nemtől könnyen elkülöníthető, minthogy tükrösejtje van. A potroh fekete hátlemezeinek hátulso szegélye sárga. Összetett szemei nagyok, a csápgödrök széle gyűrű alakúan kiemelkedik. Homlokán nincsenek szarvacskák. A potroh-szelvények megnyúltak, majdnem párhuzamos oldalúak.

Egyetlen faja európai elterjedésű, igen ritka. Magyarországon is előfordul. Életmódja ismeretlen.

- — Hátrafelé erősen elkeskenyedő feje finoman, elszórtan pontozott, különösen homlokrésze erősen fényes. Meglehetősen megnyúlt tora sűrűbben, de szintén finoman pontozott, a majdnem mezők nélküli áltorszelvénye pedig durvábban. Potrohának hátlemezei sűrűn,

52. ábra. *Teleutaea striata* GR. ♀ (Eredeti)

szinte rücskösen pontozottak, a 2—4.-en. határozott ferde lefutású vájatok vannak. 1. szelvénye közel másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2—4.-ig szintén hosszabb, mint amilyen széles. Tükörsejtje nyeles, kurtaere majdnem a közepén törik meg. Fekete, közel testhosszúságú vékony csápjá rozsdavörös, tapogatói, rágói, fejpajza és pofáinak alsó sarka sárgás. A tor nyakrésze, az előtor hátulsó szegélye, a középtoroldalak nagy foltja, a szárnypikkely,

a szárnytő alatti vonalka, a hátpajzs és utópajzs, valamint az áltorszelvény rendszerint nagy foltja világossárga. Szárnyjegye sárgás. A potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye szintén világossárga. Lábai vörössesárgák, az elülső lábpár és az összes csípők inkább sárgák, a lábfejek, a hátulsó lábszár és esetleg a comb vége is barna. Tojócsöve majdnem olyan hosszú, mint a potroha (52. ábra). A hím a nőtényhez teljesen hasonló. 10—12 mm.

Főleg Észak- és Közép-Európában honos; faunaterületünkön Rákosról és Erdélyből került elő (VII—VIII.)

striata GR.

42. nem: **Hoplitophrys FÖRST.**

A nemre legjellemzőbb, hogy homlokán 2 lemezszerű nyúlvány emelkedik ki, valamint, hogy tükörsejtje van. Feje rövid, hátrafelé elkeskenyedik, áltorszelvényén a mezők majdnem teljesen hiányoznak. Potroha nyúlánk, 1—4. potrohszelvénye hosszabb, mint amilyen széles. Tojókészüléke olyan hosszú, mint a potroha.

Egyetlen ismeretes faja a palearktikumban terjedt el. Irodalmi adatok szerint Magyarországon is él. Életmódja ismeretlen.

- — A *Teleutaea striata* GR.-hez igen hasonló, hátpajzsa azonban fekete, a potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye majdnem fehér, szárnyjegye barna, torán pedig általában kevesebb a világos rajzolat. Középháta rendszerint fekete. A hím hasonlít a nőtényre, legfeljebb a vállain levő rajzolat világosabb és a hátulsó lábak sötétebbek. 10—12 mm.

Főként Európában fordul elő, de megtalálták Szahalin szigetén, valamint Kamcsatkában is. Irodalmi adatok szerint (SZÉPLIGETI, 1900; SEYRIC, 1932) Magyarországon Budapest környékéről került elő (= *inaequalis* FONSC., *Syzeuctus Braunsi* SZÉPL. ♀?)

Brischkei HLMGR.

43. nem: **Glypta GR.**

Feketék, potrohuk ritkán vörös. Általában közepes termetű fajok, amelyek az előző nemek fajaitól főleg abban különböznek, hogy tükörsejtjük nincs. Fejük rendszerint szélesebb, mint amilyen hosszú, és legtöbbször hátrafelé elkeskenyedik. Homlokuk vagy sima, vagy szarv alakú nyúlványai vannak. Belső szemkeretük ép, esetleg kissé kikanyarított, csápjuk hosszú és vékony. Áltorszelvényük hol mezőkre osztott, hol csak 2 hosszanti éle és hátulsó haránt-éle van. Potrohuk — különösen a hímeké — karcsú, majdnem párhuzamos oldalú; 1. hátlemézén legtöbbször erős hosszanti élek húzódnak, a 2—4.-en pedig ferde lefutású vájatok. Testük durván pontozott, helyenként rücskösen ráncolt. Tojócsövük legtöbbször olyan hosszú, mint a potrohuk, de lehet a testüknél hosszabb is.

Igen fajgazdag, az egész Földön elterjedt nem. Majdnem 150 faja közül azonban sok igen ritka. Magyarországon eddig 62 faja ismeretes, míg további 27 fajnak a kimutatása várható. Különböző lepkefajok hernyóinak az élősködői.

1 (6) A pofák erősen megnyúltak, majdnem kétszer olyan hosszúak, mint a rágók tövének a szélessége (1. alnem: *Diblastomorpha* FÖRST.). Áltorszelvényükön nincsenek elkülönített mezők, vagy csak bizonytalan élek láthatók; homlokukon olykor 2 tüskeszerű nyúlványuk van.

2 (3) Potrohának 2—3. hátlemeze szélesebb, mint amilyen hosszú, durván pontozott, 1. hátlemeze négyzet alakú, a pofák oldaléle szögben megtörik, a vállbütykök sárgák. Tojócsöve a potrohnál hosszabb. Fekete, csápostora alul többé-kevésbé vöröses. Lábai vörösek, a hátulsó tompor sötét, a hátulsó lábszár töve fakósárga. A hím fejpajzsa, valamint elülső lábai sárgásak. 7—8 mm.

Észak- és Közép-Európában honos, elég ritka faj. SZÉPLIGETI Budapestről említi

fractigena THOMS.

3 (2) Potrohának 2—3. hátlemeze négyzet alakú, aránylag finoman pontozott, 1. hátlemeze megnyúlt, a pofák oldalsó éle egyenes lefutású és vállbütyke legfeljebb rozsdaszínű.

4 (5) Középháta durván, kissé elszórtan pontozott, a csípők feketék, esetleg az elülsők nagyrészt sárgák; a hímek pofái feketék. Mindkét ivar feje rücskösen skulptúrált, homlokán olykor két szarvszerű nyúlvány látható; tora és áltorszelvénye erőteljesen pontozott. Potrohának 1. hátlemeze szintén erősen pontozott, a többi finomabban, de sűrűbben. Tojócsöve potroh-hosszúságú. Feje és tora fekete, a potroh közepén általában rozsdavörös. A potroh színe egyébként igen variálós: lehet teljesen fekete vagy teljesen vörös, amelletts azonban a két véglet között majdnem minden átmenet is megtalálható (53. ábra). A fejpajzs elülső szegélye és a szárnypikkelyek világossárgásak. A csápostor részben rozsdaszínű. Lábai rozsdavörösek, csípői feketék, ritkán vörösek, a hátulsó lábszár vége és a hátulsó lábfeje fekete. A hím a nőstényre hasonlít, de egész fejpajzsa és a rágók fakósárgák, csápjja pedig világosabb rozsdavörös, elülső és középső lábpárán pedig sok a sárga szín. 9—12 mm.

Európában elterjedt, ritkának ismert faj. Magyarországon gyakran látszik. Eddig kimutatott lelőhelyei a Budai-hegyek, a Bükk és a Mecsek hegység, a Villányi-hegyek, a Velencei-tó környéke és Órszentmiklós; továbbá Mehádiáról és Erdélyből is előkerült (V—VII.). A *Tortrix palleana* HÜB. hernyójának elősködője (= *rostrata* HLMCR., *ruficornis* SZÉPL.)

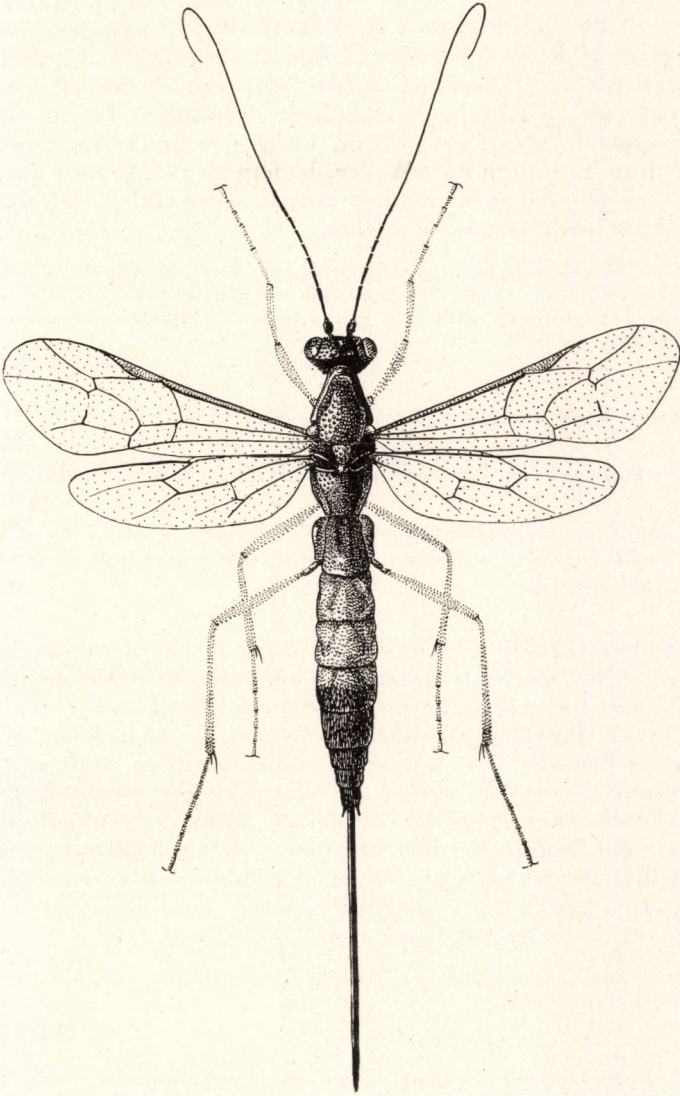
bicornis BOIE

5 (4) Középháta finomabban pontozott, csípői vörösek, több-kevesebb sárga színeződéssel. Pofája sárga foltos. Az előző fajhoz igen hasonló, feje és tora azonban erősebben szőrözött, csápostora világosabb, élénkebb vörös; csáptöve elől fehéressárga. Csak a hím ismeretes. 11 mm.

Svájcból leírt faj. Magyarországon eddig csak a Budai-hegyekből (Sashegy) került elő (V.)

ephippiger KRIECHB.

- 6 (1) A pofák rövidebbek, az áltorszelvény többé-kevésbé mezőkre osztott.

53. ábra. *Glypta bicornis* BOIE ♀ (Eredeti)

- 7 (32) Homlokukon, közvetlenül a csáptövek fölött és között általában 2 tüskeszerű nyúlványuk van (2. alnem: *Conoblasta* FÖRST.).
- 8 (9) Fejpajzsa és rágóinak nagy része sárga. A homlok nyúlványai tompák. Feje, tora és áltorszelvénye finoman pontozott, a tor-

oldalak fényesek, az áltorszelvényen határozott mezők vannak. A potroh 2—4. hátlemeze sűrűn pontozott, alig fényes, és majdnem négyzet alakú; az egész potroh majdnem párhuzamos oldalú, csak a töve és a vége kissé elkeskenyedik. Tojókészüléke valamivel rövidebb, mint a potroh. Fekete, rágói, fejpajzsa, vállbütyke és szárnypikkelye fehéressárga. Lábai vörösek, a lábszárak és a lábfejek törése fakósárga, a hátulsó comb és lábszár vége, valamint nagyrészt a lábfejek feketések. A hátulsó lábszár világos törése mögött is sötét gyűrű van. Csápja rozsdabarna, alul világosabb. A hím hasonló a nőtényhez, legfeljebb csápja alul még világosabb, arcrészét elég sűrű szőrözet borítja és az elülső, valamint a középső lábpár töve sárgás. 7—8 mm.

Észak- és Közép-Európában honos. Magyarországon Szegedről és Vanyarcról ismeretes (V—VII.). A *Grapholita mygindana* SCHIFF. hernyójának az elősködője (= *consimilis* HLMGR., ? *xanthognathus* THOMS., *heterocera* ROMAN nec THOMS.)

mandibulator THUNB.

- 9 (8) Vagy csak a fejpajzsa, vagy csak a rágói sárgák.
- 10 (19) Potroha fekete, hátlemezeinek hátulsó szegélye esetleg kissé vöröses.
- 11 (14) Csípői és legtöbbször szárnypikkelyei is feketék vagy barnák. A nőtény áltorszelvényén a mezők bizonytalan határuak, a hímén határozottak.
- 12 (13) Homloktüskéje a csúcán széles, tompa, a potroh megnyúlt, 1. hátlemén határozott hosszanti élek vannak. A hátulsó lábszár vörös. Feje és tora elszórtan pontozott, a fejtető kevésbé és tora is inkább fényes. Potroha sűrűbben pontozott, 1. hátlemeze másfélszer (♀) vagy kétszer (♂) hosszabb, mint amilyen széles hátul. Fekete, fejpajzsa olykor vöröses, szárnypikkelye gyakran barna. Csípői feketék vagy gyakran barnásak. Lábai egyébként vörösek, csak hátulsó lábfeje barnás; hímeken a hátulsó lábszár vége is barnás. A hím egyébként a nőtényhez hasonló, csupán azzal a különbséggel, hogy a hímek 2—4. potrohszelvénye kissé megnyúlt, míg a nőtény 2—4. szelvénye négyzet alakú. 9—10 mm.

Közép-Európából és Erdélyből ismeretes faj. *Tortrix*-fajok hernyóinak az elősködője

[tegularis THOMS.]

- 13 (12) A homloktüske hegyes, a potroh 1. hátlemén hosszanti élek alig észlelhetők. A hátulsó lábszár tövén sárga gyűrű van, csúcsa fekete, kisebb termetű faj. Fejpajzsa vöröses, szárnypikkelye vörössárga. Vörös lábain a csípők és a tomporok nagy része, valamint a hátulsó comb vége és a lábfejek feketék. A hím fejpajzsa fekete, az elülső és középső lábpáron kívül sok a sárga színeződés. 7,5 mm.

A Közép-Európában honos faj Magyarországon Tokajból, Szlovákiában pedig a Tátrából és Dobsináról került elő (VII—VIII.)

alpina HEINR.

- 14 (11) Csípői vörösek, legfeljebb tövükön sötétebbek. A hátsó lábszár töve fehéres, töve mögött, valamint a végén sötét gyűrű látható.
- 15 (16) Hátsó lábszára nagyrészt sötét színű, majdnem fekete, vagy sokszor középen — esetleg csak belül — fakósárga. Áltorszelvényén alig vannak élek (♀) vagy határozott mezők vannak (♂). Szárnypikkelye és gyakran a rágók egy része sárgás. Feje és tora elszórtan, potroha sűrűbben pontozott. 1. hátlemeze megnyúlt, 2. hosszanti éle alig éri el a hátlemez közepét. Tojókészüléke valamivel hosszabb, mint a potroha. Fekete csápостora alul rozsdás színű, lábai vörösek. A hím a nőtényhez hasonló. 7—8 mm.

Főleg Észak-Európából ismeretes. Magyarországon a Budai-hegyekből, a Bükkből, Mátrából, valamint néhány dunántúli és alföldi lelőhelyről került elő, továbbá a Retyezátból (V—VI.) (= *nigriventis* THOMS.)

extincta RATZB.

- 16 (15) A hátsó lábszár középső része vöröses, az áltorszelvény mezőkre osztott.
- 17 (18) A homlok aránylag sűrűn és durván pontozott, homloktüskéje apró és hegyes, vagy esetleg kissé tompa. Csípői vörösek. Feje hátrafelé elkeskenyedik. Az elülső potrohszelvények hátsó szegélye vöröses lehet, s így könnyen összetéveszthető a *ceratites* GR.-val, ettől azonban kisebb homloktüskéje és pontozott homlokrésze elkülöníti. Áltorszelvényén határozott mezők, potrohának 1. hátlemezén határozott hosszanti élek vannak. A 2—3. szelvénye kissé megnyúlt. Tojókészüléke általában olyan hosszú, mint a potroh. Fekete, fejpajzsa, vállbütyke és szárnypikkelye sárga. Lábai vörösek, a hátsó lábszáron és lábfejen feketés gyűrű van. A hím a nőtényhez hasonló. 7—8 mm.

Igen ritka közép- és észak-európai faj. Faunaterületünkön eddig még nem került elő

[**parvicornuta** BRIDGM.]

- 18 (17) Homlokrésze a közepén sima, fényes; homloktüskéje erőteljesebb és hegyesebb, mint az előbbi fajé. A csípők töve majdnem mindig teljesen fekete. Tora sűrűn pontozott, áltorszelvénye felül elszórtabban, oldalt sűrűbben pontozott, kevésbé fényes. A potroh 1. hátlemeze ritkábban pontozott, erőteljes hosszanti élekkel, a többi hátlemez sűrűn pontozott. Tojókészüléke valamivel rövidebb, mint a potroh. Fekete, fejpajzsa részben sárga, csápja alul rozsdavörös, vállbütykei és szárnypikkelyei vörössesárgák. Lábai az előző fajéhoz hasonló színűek, csak csípőinek a töve feketés. 7 mm.

Észak-Európában gyakori. Faunaterületünkön ismeretes Őrszentmiklósról és Pityerről, továbbá Jederről, Szászkezdről és Körösmezőről (VI—VIII.). *Argroploce*-fajok lárváiból nevelték

Schneideri KRIEG.

- 19 (10) Potroha legalább részben vörös, vagy csak elülső hátlemezeinek hátsó szegélye vörös.

- 20 (21) Feje hátul alig keskenyedik el, teste igen karcsú. A potroh 1. hátlemeze hosszabb, mint amilyen széles hátul, élei rövidek és erősek, a 2—4. hátlemez szintén kissé megnyúlt, vagy csak négyzet alakú. A hátlemek ferde lefutású vájatai igen mélyek. Tojócsöve olyan hosszú, mint a potroh. Fekete, a fejpajzs elülső szegélye, a vállbütykők és a szárnypikkelyek sárgák. Csápostora alul vöröses. A potroh középső hátlemezei vörösek, gyakran sötét foltokkal, vagy csak hátulsó szegélyei vörösesek. Lábai vörösek, a hátulsó lábszár vége barnás, a hátulsó lábfejek pedig vörösbarnák. A hím hasonlít a nőstényre. 7—8 mm.

Közép- és Észak-Európában előforduló faj, ritka. Faunaterületünkön csak Tusnádról és Déváról került elő (VI.)

[*elongata* HLMGR.]

- 21 (20) Feje hátrafelé többé-kevésbé elkeskenyedik.
- 22 (23) Potroha nagyobb kiterjedésben vörös, csak a vége és esetleg a töve fekete. Lábai végig vörösek, legfeljebb a hátulsó lábszár vége sötét. Áltorszelvényén határozott mezők vannak. Potroha finoman pontozott, fényes, 1. potrohszelvénye legfeljebb kissé megnyúlt, elől határozott hosszanti éllel, a 2. és 3. négyzet alakú vagy szélesebb, mint amilyen hosszú. Feje és tora fekete, fejpajzsának elülső része, vállbütyke és szárnypikkelye fakósárga, szárnyjegye barnássárga. Csápostora alul rozsdás színű. A hím hasonló a nőstényhez, de elülső csípői és tomporai fakósárgák. 7 mm.

Elszórta Észak- és Közép-Európában honos. Faunaterületünkön a Balaton környékéről, továbbá Erdélyből és Szlovákiából ismeretes (VI—VIII.). A *Tortrix costana* F. hernyóinak élőködője

monoceros GR.

- 23 (22) A potroh elülső hátlemezein rendszerint csak a hátulsó szegély vörös. Hátulsó lábszárain sötét, feketés, valamint fakósárga gyűrűk vannak.
- 24 (25) Tojócsöve a potrohnál jóval hosszabb. Homlokrésze elszórta, arc-része és tora sűrűbben pontozott, különösen az utóbbi igen fényes. Áltorszelvénye mezőkre osztott. Potroha bár sűrűn pontozott, mégis aránylag fényes. Az 1. potrohszelvény hátlemeze kissé megnyúlt, a 2—4. négyzet alakú. Homloktüskéje aránylag kicsi és hegyes. Fekete, a rágók egy része, a fejpajzs és a csápostor alul vöröses. Vállbütykei, szárnypikkelyei és szárnyjegyei sárgások. A potroh első 3 hátlemézének hátulsó szegélye, esetleg nagyobb felülete vöröses. Lábai vörösek, csípőjük fekete, a hátulsó lábszáron és lábfejen elmosódó határú fehéres és feketés gyűrűk vannak. Hímje ismeretlen. 7—8 mm.

Főleg Észak-Európában honos. Faunaterületünkön Pilismarótról és Erdélyből került elő (VI—VII.) (= ? *heterocera* THOMS.)

caudata THOMS.

- 25 (24) Tojókészüléke közel olyan hosszú, mint a potroha.
- 26 (29) Homloktüskéje nagy, a végén szinte kimetszett.
- 27 (28) Potroha nagy pontokkal, fényes. Áltorszelvénye mezőkre osztott, csípői vörösek. Feje hátul erősen elkeskenyedik. Acrésze finoman pontozott, a fejtető alig skulptúrált, tora erőteljesen, de meglehetősen elszórtan pontozott. A potroh 1. hátlemeze valamivel hosszabb, mint amilyen széles hátul, tövén erős hosszanti élek láthatók, a 2—4. szelvénye négyzet alakú. Fekete, fejpajzsa és a csápostor alul barnásvörös, vállbütyke vörössárga, szárnypikkelye sárga. Lábai vörösek, csak a hátulsó lábszár és lábfej helyenként sötét. A potroh elülső hátlemezeinek hátulsó szegélye vörös. A hím a nőstényhez igen hasonló, legfeljebb a csípők és tomporok sárgásak. 7—8 mm.

Egész Európában gyakori faj. Magyarországon a Középhegységben, a Zempléni-hegységekben, az Alföld néhány pontján, valamint a Balaton mellett gyűjtötték, továbbá Erdélyben is (V—VII.). Gazdaállatai: a *Diurnea fagella* F., *Nephteryx vacciniella* Z. és *Endothenia nigricostana* HAW. hernyói

ceratites GR.

- 28 (27) Potrohán sűrűbben álló, apróbb pontok vannak, kevésbé fényes. Áltorszelvényén az élek elmosódottak, csípői feketék, esetleg az elülsők vörösek. Középháta sűrűn pontozott, torháti barázdája aránylag erős. Potroha rövid, 1. hátlemeze alig hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2—4. kissé szélesebb, mint amilyen hosszú, a hímeken azonban megnyúltak. Tojókészüléke olyan hosszú, mint a potroha. Fekete, fejpajzsa és csápostora alul barnás, szárnypikkelye fehéres. A potroh 1—3. hátlemezeinek hátulsó szegélyén keskeny vörös sáv húzódik. Lábai vörösek, a hátulsó comb vége fekete, a lábszárak töve világos, végük sötétbarna. A sötét hátulsó lábfej, ízek töve világos. A hím a nőstényhez hasonló, csápostora azonban alul élénkebb vörös. 6—7 mm.

Finnországból leírt faj. Faunaterületünkön néhány Balaton környéki és erdélyi példány képviseli (VI., IX.)

gracilis HELLÉN

- 29 (26) Homloktüskéje kicsiny, hegyes.
- 30 (31) A középtor melloldalainak jóformán nincs sima tükkörreése. Az egész test meglehetősen durván pontozott, csak gyengén fényes. A *ceratites* GR.-hez hasonló, homloktüskéje azonban kisebb és az 1—3. potroh-szelvény rövidebb. Fekete, a fejpajzs elülső szegélye sárgászöld. A csápostor alul kissé vöröses, vállbütyke és hátpajzsa fehéres. Lábai vörösek, csípői olykor feketék vagy barnák, a hátulsó lábszár vége és a lábfej nagyrészt fekete. A potroh töve, esetleg középső része is teljesen vagy gyakrabban csak részben vörös. Hímeken a csípők általában feketék, és a potroh 1. hátlemezeinek vége, valamint a 2—5. hátlemez egészen vörös, sötét futtatással. 7—8 mm.

Észak- és Közép-Európában honos. Faunaterületünkön Budapesten, Csömörön, Simontornyán, a Balaton környékén és az Alföldön, valamint Erdélyben és Körmöcbányán gyűjtötték (VI—IX.)

fronticornis GR.

- 31 (30) A tükörrész kicsiny, de határozott. Áltorszelvénye ritkásan pontozott, felül helyenként sima. Potrohának 2—4. szelvénye kissé megnyúlt. Fekete, csápostora alul vörös, a szárnyjegy világos (♀) vagy sötétebb (♂) barna. Lábai vörösek, a hátulsó csípő és tompor a hímeken barna, a hátulsó lábszár vagy fehéres, vagy barnás, vagy vörös. 10—11 mm.

A Közép-Európából ismeretes fajt Magyarországról ez ideig nem mutatták ki. Az *Argyroploce gentiana* Hüb. és *A. oblongana* Hw. hernyóinak élőködője

[Wörzi HEDWIG]

- 32 (7) Homlokukon nincsenek nyúlványok.
- 33 (34) A potroh valamennyi hátlemezen nagy, kör alakú bemélyedés van, a 4. hátlemez vége és az 5. töve erősen megduzzadt (3. alnem: *Foveoglypta* HELLÉN). Zömök, tora rövid, áltorszelvénye keskeny. Középháta erősen, a toroldalak durván pontozottak, áltorszelvénye a középén sima, oldalt pontozott, élei meglehetősen határozottak. Potroha szintén zömök, alig valamivel hosszabb, mint a fej és a tor együttesen. 1. hátlemeze rövid, a 2. és 3. csak fele olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a többi még szélesebb. Lábai erőteljesek, tojókészüléke olyan hosszú, mint a teste. Fekete, a fejpajzs elülső fele, a vállbüttyök, a szárnypikkelyek és a szárnyjegyek sárgásak. Csípői és tomporai feketék, lábai egyébként vörösek, csak a hátulsó lábszár töve világos, egyébként sötét. A lábszár vége és a lábfej szintén sötét. Hímje ismeretlen. 8 mm.

A Finnországból leírt faj nálunk ez ideig nem került elő

[*monstrosa* HELLÉN]

- 34 (33) A potroh hátlemezein nincsenek kör alakú mélyedések, a potroh 4. és 5. hátlemeze sem a végén, sem a tövén nem vastagabb (4. alnem: *Glypta* s. str.).
- 35 (102) A fejpajzson nincs feltűnő, sűrű szőrözet.
- 36 (93) A tojókészülék hossza nem, vagy csak alig hosszabb, mint a teste.
- 37 (38) A hátpajzs előtti harántárok durván ráncolt. Arca és homloka rücskösen pontozott, középháta durván és sűrűn, a toroldalak finomabban és elszórtabban. Az áltorszelvény háta rücskös, mezői határozottan láthatók, potroha durván ráncolt-pontozott, és főleg a hímeké alig fényes. A 2. és 3. hátlemeze négyzet alakú (♀) vagy kissé megnyúlt (♂). Tojócsöve majdnem olyan hosszú, mint a pot-

roha. Fekete, rágói legalább részben, fejpajzsa, a szárnypikkelyek, az előhát hátulsó szegélye és gyakran a hátpajzs feltja is sárgás-fehér. Lábai vörösek, az elülső csípők, a tompor és a lábszár elől inkább sárgás. A hátulsó comb vége és a lábszár kívül sötétbarna, törésze azonban világos, hátulsó lábfeje sötétbarna, majdnem fekete. A csápotor alul vöröses. Hímje valamivel durvábban skulptúrált, a csáptő alul is sárga, a csápotor pedig alul sárgászörös, elülső és középső lábpárja, de főleg csípője és tompora világossárgák. 10—11 mm.

Ritka közép-európai faj. Magyarországon ez ideig még nem mutatták ki

[*crenulata* THOMS.]

38 (37) A hátpajzs előtti harántárok nem, vagy csak alig ráncolt.

39 (40) Középháta és hátpajzsa, valamint a középtor melloldalának a feltja sötétvörös. A középháton 3 hosszanti, majdnem fekete rajzolat húzódik (a hímek középháta teljesen fekete, vagy 2 széles, vörösbarna, hosszanti rajzolat húzódik rajta). Fejpajzsán a szőrözet általában sűrű. Áltorszelvényén nincsenek mezők, tojókészüléke valamivel rövidebb, mint a potroha. Potroha egyébként sűrűn pontozott és meglehetősen erősen szőrözött. Feje és tora fekete, rajzolatai vörösek, potroha vörös (a hímeken a törésze és a vége fekete), a 2—4. hátlemeze szélesebb, mint amilyen hosszú. Lábai vörösek, a hátulsó lábszár töve fakósárga, a többi része, valamint a hátulsó lábfejzék feketések. Csápja vörös, alul sárga. A hímek elülső és középső lábpárja sárga, hátulsó csípők és combjaik pedig világosvörösek. 6—7 mm.

Közép- és Nyugat-Európából ismeretes, ritka faj. Hazai felbukkanására számítani lehet

[*lineata* DESV.]

40 (39) Fekete torán nincs vörös színeződés.

41 (46) Hátpajzsa legalább részben sárga, fejpajzsa is általában világosabb.

42 (43) Az áltorszelvény élei jelentéktelenek, középháta és potroha kevésbé pontozott, fényes. A potroh 1. hátlemeze kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul; a 2—4. hátlemez is kissé megnyúlt. Az 1. hátlemez hosszanti élei elmosódtak. Tojókészüléke a potrohnál valamivel rövidebb. Fekete, rágói, fejpajzsa, a szárnytő előtti felt, a hátpajzs hátulsó szegélye és esetleg oldalai sárgák. Lábai sárgászörösek, az elülsők sárgásabbak, a hátulsók némileg barnák. Általában a *bipunctoria* THUNB.-re hasonlít. A hím a nőténnyel nagyjából egyezik. 9—10 mm.

Elszórta majdnem egész Európából ismeretes. Magyarországon eddig csak Csepelen és Ószödön fogták. A *Carcina quercana* F. és az *Argyroploce capreana* HÜB. hernyóinak az elősködője (= *albifrons* HLMGR.)

evanescens RATZB.

- 43 (42) Az áltorszelvény mezői határozottak, középháta erőteljesebben, potroha durván pontozott; a 2—4. potrohszelvény hátlemeze nem megnyúlt.
- 44 (45) A 2—4. potrohszelvény hátlemeze négyzet alakú, ferde lefutású vájatai elöl összeérnek. Hátsó lábszára belül sárgás. Feje hátrafelé erősen elkeskenyedik, arca és homloka rücskösen pontozott, középháta sűrűn, erőteljesen pontozott, a toroldalak elszórtabban, finomabban. Potroha igen durván pontozott, az elülső hátlemezek középső része szinte hosszában ráncolt, az 1 hátlemez némileg megnyúlt, hosszanti élei erőteljesek. Az egész potroh meglehetősen szőrös. Csápja hosszabb, mint a test fele, tojócsöve olyan hosszú, mint a potroha. Fekete, rágói, fejpajzsa, az előhát hátsó szegélye, esetleg csak a vállbütykök, a szárnypikkelyek, a hátpajzs és az utópajzs nagy része sárga. Lábai vörösek, különösen az elülső csípő és tompor némileg sárga, a hátsó comb és lábszár vége és a lábfejek feketések. A hím a nőténnyel általában egyezik, csáptöve elöl azonban sárga, csápostora alul világosabb vörös és a hátsó lábszára nagyobb felületen fakósárga. 10—12 mm.

Európában általában elterjedt faj. Magyarországon sem ritka (V—IX.).
A *Cosmotriche potatoria* L. hernyójának élőködője (= *flavolineata* GR.)

bipunctoria THUNB.

- 45 (44) A potroh 2—4. hátlemeze szélesebb, mint amilyen hosszú, a hátlemezek ferde vájatai elöl egymástól távol állnak. A hátsó lábszár belső felülete vörös. Hasonlít az előző fajra, de zömökebb és potroha még durvábban skulptúrált, majdnem fénytelen. A hím a nőtényhez hasonló. 12 mm.

Európai faj, de igen ritka. Magyarországon ez ideig még nem mutatták ki.
A *Tortrix viridana* L. hernyójának az élőködője

[*cicatricosa* RATZB.]

- 46 (41) Hátpajzsa fekete, esetleg vörös.
- 47 (48) A pofa másfélszer hosszabb, mint amilyen szélesek a rágók a tövükön; alsó szegélye szögben megtört. Teste durván, erőteljesen pontozott. Potroha fekete, ritkán vöröses. Teste zömök, hátlemezein a durva pontok eléggé elszórtak; 2—4. szelvénye szélesebb, mint amilyen hosszú. Tojókészüléke majdnem olyan hosszú, mint a potroh. Fekete, csápjai szintén feketék, csak vállbütykei és szárnypikkelyei sárgások, a fejpajzs nagy része pedig vöröses. Lábai vörösek, a hátsó lábszár vége és lábfeje majdnem fekete. A hím hasonló a nőtényhez, de csápostora alul vöröses, a rágók olykor világos foltosak és a szárnypikkelyek barnák. 9—10 mm.

Majdnem egész Európában előfordul. Lelőhelyei a Kárpát-medencében Budapest, Rákospalota és Pótharaszt, valamint a Tátra (VI.). *Tortrix*- és *Taenio-campa*-fajok hernyóiban élőködik (= *superba* HELLÉN)

genalis MÖLL.

V á l t o z a t a :

1. Csípői, gyakran a potroh töve, a melle, a csápostor és a hátpajzs csúcsa vöröses.
— Budapestről, Isaszegről és Dicsőszentmártonból került elő

var. *rufina* ULBR.

- 48 (47) Pofája nem feltűnően hosszú, a test pontozása finomabb.
- 49 (58) A hátulsó karomíz nem hosszabb a 4. íznel, karmai kicsinyek. Potroha fekete, a hátlemezek hátulsó szegélye néha vöröses.
- 50 (51) A csápgödrök széle gallérszerűen kiemelkedik. Feje hátrafelé erősen elkeskenyedik, a fejtető elszórtan pontozott, fényes, középháta sűrűn, az oldalak elszórtabban pontozottak, szintén elég fényesek. Áltorszelvénye mezőkre osztott, felül majdnem sima, fényes oldalai elszórtan pontozottak. Potroha meglehetősen erősen pontozott, de mégis fényes. 1. hátlemeze kissé megnyúlt, a 2—4. négyzet alakú. Tojócsöve a potrohnál rövidebb. Fekete, csápostora sárgászöld, a fejpajzs elülső része vöröses vagy sárgás. Lábai sárgászöld, a lábszárak halványabbak, az elülső és középső csípőnek a töve, valamint a hátulsó tompor, a hátulsó lábszár vége és a lábfej sötétebb. A potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye vöröses lehet. A hím áltorszelvényén az élek jelentéktelenek, csípői feketék (végükön sárga), a tomporok sárgák, hátulsó combja barnás. 8 mm.

Ausztriából, Bajorországból ismert faj. Faunaterületünkön a Magas Tátrából került elő (VIII.)

[*biauriculata* STROBL]

- 51 (50) A csápgödrök széle rendes alkatú.
- 52 (53) Lábai feketék, csak a combok vége, az elülső lábszár és lábfej vöröses, és esetleg a hátulsó lábszára is valamivel világosabb. Feje elszórtan, tora sűrűbben pontozott, csak gyengén fényes. Áltorszelvényén határozott élek vannak. A potroh 1. hátlemeze kissé megnyúlt, hosszanti élei csak a hátlemez közepéig húzódnak, a 2—4. szelvénye szélesebb, mint amilyen hosszú. Csak a hímje ismeretes. 6—7 mm.

SCHMIEDEKNECHT (1933) szerint Bajorországból és Erdélyből ismeretes

[*nigripes* STROBL]

- 53 (52) Lábai nagyrészt vörösek.
- 54 (55) Potrohának 2—4. szelvénye közel olyan hosszú, mint amilyen széles, hátulsó lábszára vörös, legfeljebb töve vagy csúcsa sötétebb. Sűrűn és finoman pontozott, kissé fényes, potroha inkább rücskösen pontozott. Csápja alul vöröses, olyan hosszú, mint a test, tojócsöve olyan hosszú, mint a potroh. Lábai karcsúak. Fekete, szárnypikkelye vörösbarna, a potroha elülső hátlemezeinek hátulsó szegélye

szintén vöröses. Lábai vörösek, csípői és tomporai feketék, hátulsó lábszáranak a vége és lábfeje barnás. A hím a nőtényhez hasonló. 7—8 mm.

Főleg Észak- és Közép-Európában honos faj. Faunaterületünkön ez ideig csak Pilismarótról és Erdélyből ismeretes. Az *Anacampsis populella* CL. és a *Saperda populnea* L. hernyójának élőködője

teres GR.

55 (54) 2—4. potrohszervénye szélesebb, mint amilyen hosszú, vagy a hímeken majdnem négyzet alakú; hátulsó lábszárak feketék, tövén fakósárga, középen vöröses.

56 (57) Áltorszervényén nincsenek mezők. Csípői és tomporai feketék, az elülső csípők esetleg világosfoltosak vagy teljesen fakósárgák (♂). Vállbütykei és szárnypikkelyei fehérek. Kisebb faj. Finoman skulpturált, fényes, a középtor melloldalai majdnem simák. A majdnem párhuzamos oldalú potroh is finoman, bár sűrűn pontozott. Tojócsöve valamivel hosszabb, mint a potroh. Fekete, fejpajzsa és gyakran rágói is fehéresek. A hátulsó combvégek, lábszárak és lábfejek barnák, a lábszárak töve fakósárga. Hímje annyiban tér el a nőténytől, hogy vöröses csápja a testénél hosszabb (a nőtényé alig hosszabb, mint a fél teste), rágói, tapogatói és a csáptó alul is világos-sárgás. Az 1. potrohszervény hosszabb, mint amilyen széles, a 2—4. majdnem négyzet alakú és hátulsó felében vöröses, az elülső csípők és az összes tomporok fakósárgák. 4—7 mm.

Észak- és Közép-Európában ritka faj. Magyarországon Simontornyáról került elő (V.)

tenuicornis THOMS.

57 (56) Áltorszervénye határozott mezőkkel. Csípői vörösek (♀) vagy feketék (♂). Vállbütykei vörösek, szárnypikkelyei fehéressárgák. Nagyobb faj. Tora pontozott, s különösen oldalai fényesek, potroha zömök, fénytelen, meglehetősen szőrözött. Az 1. potrohszervény alig hosszabb, mint amilyen széles, a 2—4. kissé szélesebb. Tojókészüléke a potrohnál valamivel hosszabb. Fekete, fejpajzsa gyakran sárgás. Lábai vörösek, a hátulsó comb vége, lábszára és lábfeje barna. A lábszárak töve fakó, középső része vöröses. Rendszerint vöröses szegély húzódik a hátlemezek hátulsó szegélyén is. 8—10 mm.

Észak- és Közép-Európában honos. Faunaterületünkön a Retyezátból és Désaknárról ismeretes. Gazdaállatai a *Rhyacionia resinella* L., *Rh. turionana* HÜB. és *Metzneria metzneriella* STT. hernyói

[resinanae Htg.]

58 (49) A hátulsó lábpár karomíze a 4. íznel hosszabb.

59 (62) Az elülső vagy a hátulsó comb részben, esetleg csak a csúcán fekete. Egyébként az elülső lábak nagyrészt vörösek.

- 60 (61) A hátsó combnak csak a csúcsa fekete, a csípők vörösek. Nagyobb faj. Hátsó lábszára és lábfeje feketés, a potroh 2—4. hátlemeze szélesebb, mint amilyen hosszú, durván pontozott, utolsó haslemeze pedig nagy. Fekete, lábai különben kívül vörösek, és a lábszárak tövén világos gyűrű van. A 2. és a 3. hátlemez hátsó szegélye vörös. Tojócsöve majdnem olyan hosszú, mint a test, a nőstény 1. csápstorize csak kevéssel hosszabb, mint a többi. A hím a nősténnyel egyezik. 11—12 mm.

Főleg Észak- és Közép-Európában honos faj. Faunaterületünkön Pilismarótról, valamint Kolozsvárról és a Tátrából került elő. A *Rhyacionia resinella* L. és az *Argyroploce picana* HÜB. hernyóinak az elősködője

incisa GR.

- 61 (60) Hátsó combja a tövén és a végén sötétbarna, úgyszintén sötét a hátsó lábszár és lábfej is. A lábszárak töve világos. Feje hátrafelé elkeskenyedik, csápostora felül vörös, alul sárga, majdnem fele olyan hosszú, mint a teste. Fejpajzsán csak rövid szőrszálak vannak. Az áltorszelvény mezői határozottak. Potrohának 1. hátlemeze kissé megnyúlt, a 2—4. négyzet alakú, tojócsöve a potrohnál rövidebb. Fekete, lábai világosvörösek, az elülső csípő sárgás. Hímje a nősténnyel általában egyezik. 8 mm.

Nyugat-európai faj. Budapestről és Erdélyből ismeretes, de ritka (VII—VIII.). Az *Aphania capreana* HÜB. és az *Epinotia solandriana* L. hernyóinak elősködője (= *flavipes* DESV.)

nigrina DESV.

- 62 (59) Combjai teljesen vörösek, esetleg a hátsónak a csúcsa kissé barnás.
- 63 (80) Potroha fekete, hátlemezeinek hátsó szegélye esetleg vöröses. 2—4. hátlemeze szélesebb vagy olyan széles, mint amilyen hosszú, a hátlemezek ferde lefutású vájatai igen erősek. Az áltorszelvény legtöbbször mezőkre osztott.
- 64 (71) Hátsó lábszára teljesen vörös, legfeljebb csúcsa barna.
- 65 (68) A potroh 2—4. hátlemeze szélesebb, mint amilyen hosszú, a tojókészülék a potrohnál nem hosszabb.

- 66 (67) Lábai vörösek, csak a hátsó lábfejének vége sötét, a potroh 1. hátlemeze alig megnyúlt. Az *incisa* GR.-hez igen hasonló, skulptúrája azonban finomabb: különösen a toroldalak és a potroh elszórtabban pontozott és fényesebb. Fekete, csápostora is fekete. 10—11 mm.

A főleg Észak-Európában honos faj faunaterületünkön csak Szászkezdről ismeretes

[**brevipetiolata** THOMS.]

- 67 (66) Lábai vörösek, a csípők és tomporok töve fekete, a nőstény csípője esetleg vörösfoltos, a hátsó lábszár vége és a lábfej szintén sötétek.

Kisebb faj, tora zömök, lábai erősek. Potroha fénytelen. Tojókészüléke rövidebb, mint a potroha, áltorszelvénye mezőkre osztott. Fekete, fejpajzsa legtöbbször vöröses, vállbütyke és szárnypikkelye sárgás. Az elülső hátlemezek hátulsó szegélye vöröses. 7—8 mm.

Főleg Észak- és Közép-Európában honos. Faunaterületünkön Orsováról ismeretes. A *Nephopteryx vaccinella* Z. hernyójának elősködője

[*scalaris* Gr.]

- 68 (65) Potrohának 2—4. hátlemeze négyzet alakú, tojócsöve a potrohnál hosszabb.
- 69 (70) Feje hátul alig keskenyedik el, szárnyjegye sötét, tojócsöve majdnem olyan hosszú, mint a teste, csípői és temporai vörösek (♀) vagy feketék (♂). Az 1. hátlemez jóval hosszabb, mint amilyen széles hátul, rajta erős hosszanti élek vannak. Áltorszelvénye mezőkre osztott. Fekete, meglehetősen fényes faj, 2. és 3. hátlemezének hátulsó szegélye vöröses. 8—10 mm.

Észak- és Közép-Európában honos. Magyarországon elszórtan az Alföldről, a Dunántúlról, a Budai-hegyekből és a Középhegységéből, továbbá a Tátrából került elő (VII—IX.)

sculpturata Gr.

- 70 (69) Feje hátul elkeskenyedik, szárnyjegye sárgászöld, tojócsövének a hossza a potroh hosszúságának másfélszerese; mindkét ivar csípői és temporai vörösek, csak ritkán a hímek hátulsó csípője sötét. A toroldalak erősen, de elszórtan pontozottak, az áltorszelvény alig (♀) vagy határozottan (♂) mezőkre osztott. Potroha, különösen a nőstényeké, erősen pontozott, 2—4. hátlemeze majdnem négyzet alakú, utolsó haslemeze kissé túlnyúlik a potrohvégen. Fekete, fejpajzsa és lábai rendszerint vörösek, a hátulsó lábfejzek a végük felé sötétebbek. A középső hátlemezek hátulsó szegélye vörös. 7—9 mm.

Egész Európában gyakori faj. Magyarországon is mindenütt előfordul (VI—VIII.). Az *Epiblema foenella* L., a *Dicrorampha simpliciana* Haw. és *Steatoda*-fajok hernyóinak elősködője

bifoveolata Gr.

- 71 (64) A hátulsó lábszárak a tövükön és esetleg a középső részükön is fehéresek vagy sárgásak.
- 72 (75) Hátulsó lábszárának csak a töve világos, ez alatt és a csúcsán sötét, csípői vörösek, a hátulsó lábfejzek töve rendszerint fehéres.
- 73 (74) Lábai vörösek, csak a hátulsó lábszárakon és lábfejeken vannak sötétebb foltok. Szárnypikkelye és szárnyjegye sárgás. Feje hátul legömbölyödött, csápostorának 1. íze valamivel hosszabb, mint a többi. Tora zömök, oldalai finoman pontozottak, fényesek, áltorszelvénye mezőkre osztott. Potroha sűrűn pontozott, majdnem párhuzamos oldalú, meglehetősen fénytelen, 1. hátlemeze majdnem

rövidebb, mint amilyen széles hátul, rajta hosszanti élek vannak, 2—4. hátlemeze szélesebb, mint amilyen hosszú. Tojócsöve olyan hosszú, mint a potroha. Fekete, fejpajzsa vöröses, vállbütyke sárga. 7—8 mm.

Elsősorban Észak-Európában honos. Esetleg Magyarországon is előfordulhat

[**crassitarsis** THOMS.]

- 74 (73) Lábai szintén vörösek, hátulsó combja azonban a végén sötétbarna, a hátulsó lábszár pedig a tő közelében alig, végén erőteljesebben sötét; a hátulsó lábfejek nagyrészt feketék. Szárnypikkelye vöröses, szárnyjegye barnás. Általában finoman, sűrűn pontozott, fénytelen; áltorszelvénye mezőkre osztott. A potroh 1. hátlemeze olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2—4. kissé szélesebb, a hímeken kevésbé. Tojókészülékének a hossza a test hosszának $\frac{3}{4}$ -e. 8 mm.

Észak- és Nyugat-Európából ismeretes faj. Magyarországon még nem találták. A *Hydriomena ruberata* FRR. és a *Peronea mixtana* HÜB. hernyóinak élősködője

[**parvicaudata** BRIDGM.]

- 75 (72) A hátulsó lábszár középső része is fehéres vagy sárgás.

- 76 (77) Csípői feketék, a potroh 2—4. hátlemeze jóval szélesebb, mint amilyen hosszú, utolsó haslemeze a potrohvégén túlnyúlik. Fekete, fejpajzsa nagyrészt, továbbá a szárnypikkelyek és vállbütykök sárgák, a potroh első 4 hátlemezének a hátulsó szegélye vöröses. Lábai vörösek, a hátulsó lábszár a tövén fehéres, középső részén fakósárga, a két szín határán és a csúcsrészen sötét. Hátulsó lábfeje fekete, az elülső lábpár lábfejzeinek töve világos. Tojókészüléke olyan hosszú, mint a teste. Csak a nőténye ismeretes. 6 mm.

Észak-európai faj. Faunaterületünkön eddig csak a Retyezáthból került elő

[**macropyga** HELLÉN]

- 77 (76) Csípői vörösek, potrohának 2—4. szelvénye majdnem négyzet alakú, az utolsó haslemeze nem nyúlik túl a potroh csúcsán. Tojócsöve olyan hosszú, mint a potroha.

- 78 (79) Lábai sárgászörösek, elülső csípője és tompora fakósárga, a hátulsó lábpár karomíze háromszor olyan hosszú, mint az előtte levő íz. Fekete, fényes. Lábai erősek, a hátulsó lábszár töve és közepe fehéres, a hátulsó lábfej fekete, ízeinek a töve világos. A hím hasonló a nőtényhez. 7—8 mm.

Észak- és Közép-Európában honos. Faunaterületünkön Pilismarótról, a Nyírségből és Szászkézdéről került elő (VI.). A *Spilonota ocellana* F., az *Eupoecilia udana* GR. és *Teras*-fajok hernyóinak élősködője (= *pictipes* TASCHB., *varicoxa* THOMS.)

pedata DESV.

- 79 (78) Lábai vörösek, hátulsó karomíze csak másfélszer hosszabb, mint a 4. íz. Fekete, alig fényes faj. Lábai vörösek, rendszerint csak a hátulsó lábszárak töve világos. A hím általában egyezik a nőténnyel. 6—7 mm.

Közép-európai faj. Magyarországon ez ideig nem került elő

[*salicis* THOMS.]

- 80 (63) Potrohán legalább az elülső hátlemezek többé-kevésbé vörösek.
- 81 (88) A potroh elülső hátlemezei teljesen vagy majdnem teljesen vörösek.
- 82 (83) A csípők töve fekete, végük vörös. Áltorszelvényén nincsenek mezők. Feje hátul erősen elkeskenyedik. A potroh 1. hátlemeze alig hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2—4. majdnem négyzet alakú. Tojókészüléke majdnem olyan hosszú, mint a teste. Fekete, csápостora barnás, a fejpajzs elülső szegélye vörös, 1—4. hátlemeze barnás-vörös. Lábai vörösek, a csípők töve fekete, az elülső tompor fehéres, a hátulsó lábszár a világos törésze mögött és a csúcsán feketés, hátulsó lábfejízei barnásak. A szárnypikkelyek és a vállbütykök sárgák. Csak a nőténye ismeretes. 10 mm.

A Németországból leírt ritka fajt Magyarország területén ez ideig még nem gyűjtötték

[*Ulbrichti* HAB.]

- 83 (82) Csípői vörösek, áltorszelvénye többé-kevésbé mezőkre osztott.
- 84 (85) Tojócsöve olyan hosszú, mint a test, potrohának 2. és 3. hátlemeze négyzet alakú. Középháta és a toroldalak sűrűn pontozottak, úgyszintén potroha, különösen annak elülső hátlemezei. Az 1. hátlemez olyan hosszú, mint amilyen széles hátul. Fekete, csápостora barnás, a fejpajzs elülső szegélye vörös, vállbütyke és szárnypikkelye sárgás. Lábai vörösek, a tomporok sárgásak, hátulsó lábszárának és lábfejének színe olyan, mint az előző fajé. Az 1. hátlemez töve és vége, valamint a 2—6. hátlemez barnásvörös, oldalt sötét. Csak a nőténye ismeretes. 10 mm.

Albániából leírt faj, megjelenésére Magyarország déli részein számítani lehet

[*albanica* HAB.]

- 85 (84) Tojócsöve csak olyan hosszú, mint a potroh, a potroh 2. és 3. hátlemeze, különösen a nőtényeken, szélesebb, mint amilyen hosszú. Kisebb fajok, 9 mm-nél kisebbek.
- 86 (87) Áltorszelvénye határozott mezőkkel. Az egész potroh vörös, csak az utolsó szelvények feketék. Hátulsó lábszára vöröses vagy sárgás, töve fakósárga, töve mögött és a csúcsán barna. Pontozott, fényes faj. A potroh 1. hátlemeze kissé megnyúlt, a 2. és 3. szélesebb, mint

amilyen hosszú. Feje és tora fekete, csápostora alul vörös, szárnyjegye sárga (♀) vagy barna (♂), a szárnypikkelyek vörösek vagy sárgások. Lábai vörösek. Hátlemezei vörösek, gyakran sötétebben futtatottak. 5—6 mm.

Elszórta egész Európában előfordul. Faunaterületünkön a Budai-, a Kőszegi- és a Pilisi-hegyekből, az Alföld néhány pontjáról, valamint Erdélyből került elő (VII—VIII). A *Phalonia notulana* Z. élősködője

rufata BRIDGM.

- 87 (86) Áltorszelvényén csak a két hosszanti, valamint a hátulsó harántél fejlődött ki erősen. A potroh 1—3. vagy 1—4. hátlemeze vörös, hátulsó lábszára fehéressárga, a hímé vöröses, a töve mögött és a csúcán a sötét szín meglehetősen elmosódott. Durván pontozott, alig fényes faj, potroha is erősen pontozott, szinte fénytelen, 1. hátlemeze alig megnyúlt. Feje és tora fekete, csápostora vörös, szárnypikkelye, alatta egy kis vonalka és a szárnyjegy fakósárga. Lábai vörösek, az elülső lábszár töve, valamint hátulsó lábszára és lábfejízei fakósárgák, végükön sötétebbek. Hímje hasonló a nőstényhez, csápja olyan hosszú, mint a teste, a nőstényé rövidebb és élénkebb vörös, hátulsó lábszára vöröses. 8—9 mm.

Elsősorban Észak- és Közép-Európában honos. Faunaterületünkön a Budai-hegyekből, Siófokról, Szegedről, valamint Versecről került elő (VII.)

salsolica SCHMIED.

- 88 (81) A potroh elülső hátlemezein csak széles vörös hátulsó keret van.
- 89 (90) Karmai simák, áltorszelvénye határozott élekkel, hátulsó lábfején csak az 1. íz töve világos. Hátulsó combjának a vége fekete, tojókészüléke a potrohnál valamivel hosszabb. Fekete, szárnypikkelye, vállbütyke és szárnyjegye sárgás. Lábai vörösek, a térdek, a hátulsó lábszár töve, közepe és csúcsa, valamint lábfejízei feketések. A zömök potroh 1—2. hátlemezének hátulsó szegélye vörös. A hím a nősténnyel általában egyezik. 7 mm.

Főleg Közép-Európában ismeretes. Faunaterületünkön Budapesten, Péren és Tasnádon fordul elő (VIII—X.) (= *mensurator* F. var. Gr., *consimilis* TASCHB. nec HLMGR.)

microcera THOMS.

- 90 (89) Karmai fésűsen fogazottak, az áltorszelvény élei elmosódottak, a hátulsó lábfejeknek több íze a tövén világos.
- 91 (92) Tojócsöve olyan hosszú, mint a teste, vagy valamivel hosszabb, csápja rövid, felül fekete, alul vöröses. Durván rücskösen pontozott, alig fényes. Potrohának 1. hátlemeze valamivel hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2—3. szélesebb, mint amilyen hosszú. Fekete, vállbütyke és szárnypikkelye sárga. Lábai vörösek, elülső csípője gyakran többé-kevésbé fekete, a hátulsó comb vége, a lábszárak

vége és a lábfeje feketegyűrűsek. Az első 3 hátlemez hátulsó szegélye vörös. A hím csápostora élénkebb vörös. 6—8 mm.

Általában egész Európában előfordul. Faunaterületünkön a Pilisi-hegyekből, Somogyból, Erdélyből és Szlovákiából került elő. (A Fauna Regni Hungariae-ban Tasnádról közölt példány a *Glypta caudata* THOMS.-hoz, a Szegedről közölt pedig a *G. salsolicola* SCHMIED-hez tartozik.)

mensurator F.

Változatai:

1. Csípői feketék, esetleg az elülső csípő csúcsa vörös [var. *lugubrina* HLMGR.]

2. A potroh 2. hátlemeze majdnem teljesen, továbbá az összes csípők és a hátulsó comb végig vörös — Budapestről került elő var. *Heydeni* HAB.

- 92 (91) Tojócsove a potrohnál alig valamivel hosszabb, csápja hosszabb, mint az előző faj csápja, a toroldalak és az áltorszelvény erősen pontozott, potrohának 2—4. szelvénye négyzet alakú. Fekete, csápja felül barna, alul vöröses, tapogatói, rágói, fejpajzsa, vállbütyke és szárnypikkelye sárga. Lábai vörösek, hátulsó lábszára sárgás, a tő közelében és csúcsán sötétbarna, a hátulsó lábfejéi is sötétek. 2—4. potrohszelvénye vörösbarna. Hímje ismeretlen. 6—7 mm.

Közép-Európából, Romániából ismeretes faj. Faunaterületünkön ez ideig még nem került elő

[*dentifera* THOMS.]

- 93 (36) Tojókészüléke rendszerint jóval hosszabb, mint a teste.

- 94 (99) Csípői vörösek, a hímeken esetleg sötétbarnák.

- 95 (96) Potrohszelvényei a 2.-től kezdődően szélesebbek, mint amilyen hosszúak, hátulsó szegélyük nem vörös. Áltorszelvényén élek alig láthatók, hátulsó tomporának a töve, combjának vége, lábszára kívül, lábfeje és a középső lábfej vége sötétbarna vagy fekete. Feje hátul kissé elkeskenyedik, fejpajzsa sűrűn szőrözött. Középháta finoman és sűrűn pontozott, alig fényes, torháti barázdája erős, középtorának melloldala elszórtabban pontozott. Potrohának 1. hátlemeze közel másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, domború, gyenge hosszanti élekkel. Fekete, szárnypikkelye és vállbütyke sárga. Lábai vörösek, a hátulsó lábak többé-kevésbé sötétek. Hímje ismeretlen. 9 mm.

A Stájerországból leírt faj minden valószínűség szerint Magyarországon is előkerül

[*summimontis* HEINR.]

- 96 (95) Potrohának 2. és 3. hátlemeze négyzet alakú, hátulsó szegélyük olykor vörös, az áltorszelvény élei erősek. Hátulsó lábai teljesen vörösek, vagy a lábszárak vége és a lábfejéik kissé sötétebbek.

- 97 (98) Durván skulptúrált, zömök faj. Szárnyjegye barnássárga, a potroh 2—4. hátlemeze olyan széles, mint amilyen hosszú, hátulsó szegélyük vörös. Feje hátul nem keskenyedik el, csápja fekete. Középháta és áltorszelvénye durván, erősen pontozott. Fekete, fejpajzsa vörös, szárnypikkelye és vállbütyke sárga. Lábai teljesen vörösek. Potroha durván pontozott, fekete; 1. hátlemeze alig hosszabb, mint amilyen széles hátul, hosszanti élei erősek. A hím hasonló a nőtényhez, csípői azonban barnák és elülső hátlemezei kissé erősebben megnyúltak. 9—12 mm.

Az Erdélyből leírt faj Magyarországon Kőszegről került elő (VIII.)

rufoclypeata KISS

- 98 (97) Finomabban skulptúrált, karcsúbb faj. Szárnyjegye barna, a potroh 2—4. hátlemeze szélesebb, mint amilyen hosszú, hátulsó szegélyük általában nem vörös. Arcrésze sűrűn, torának oldalai pedig elszórtabban pontozottak. Potrohának 1. hátlemeze egyharmadával hosszabb, mint amilyen széles hátul. Fekete, a csápостor alul is fekete. Lábai teljesen vörösek, csak a hátulsó lábfejek vége barnás. Hímje ismeretlen. 8—10 mm.

A Bajorországból közölt faj Magyarországon Ócsáról, a Velencei-tó környékéről és Cákról került elő, valamint Erdélyből és Szlovákiából (VIII—IX)

macrura HAB.

- 99 (94) A csípők teljesen, vagy legalábbis a tövükön feketék.
- 100 (101) Csápja legalább részben vörös vagy sárgás. Potroha fekete, 1. hátlemeze kissé megnyúlt, a csápостor alul sárgászöld. Feje hátul elkeskenyedik, pofái közel kétszer olyan hosszúak, mint a rágók tövének a szélessége. A toroldalak erőteljesen pontozottak, az áltorszelvény mezőkre osztott; potrohának 2—4. hátlemeze négyzet alakú. Fekete, fényes faj, vállbütykei, szárnypikkelyei és szárnyjegyei sárgák. Lábai vörösek, a középső csípők legalább részben, a hátulsók a tomporral együtt teljesen feketék, a hátulsó comb kívül barna, a lábszár kívül sárgás, a hátulsó lábszár vége és a hátulsó lábfej barna. A hím a nőtényhez hasonló, de összes csípői feketék. 6—7 mm.

Főleg Közép-Európában honos. Magyarországon ez ideig még nem került elő. A *Bupalus piniarius* L. hernyójának élőködője

[longicauda HTG.]

- 101 (100) Csápja teljesen fekete. Szárnypikkelye és vállbütyke sárga, csípőinek csak a töve fekete. Hátulsó lábszára vörös, a töve alatt és a csúcán fekete, a hátulsó lábfej első 3 íze a tövén fehéres. Áltorszelvénye durván, de elszórtan pontozott, csak gyengén mezőkre osztott. A potroh 1. hátlemeze kissé megnyúlt, a 2—4. szélesebb, mint amilyen hosszú. Fekete, a fejpajzs elülső fele és a potroh hátlemezei-

nek igen keskeny hátulsó szegélye vörös. A lábak is nagyrészt vörösek. Csak a nősténye ismeretes. 8 mm.

Stájerországból leírt faj. Valószínűleg Magyarországon is előfordul

[**nigro-trochanterata** STROBL]

- 102 (35) Fejpajzsa legalább közepén dúsán, hosszan, szakállszerűen szőrözött. Potroha többé-kevésbé vörös.
- 103 (120) A hátulsó csípő és tompor vörös, esetleg tövüknél és főleg hímek esetében feketék, vagy nagyobb felületén sötétbarnák.
- 104 (109) A hátulsó lábszár a töve alatt és a csúcsán fekete, a potroh részben vörös.
- 105 (106) A hátulsó lábpár 4. és 5. lábfejeze majdnem egyforma hosszúságú. Feje széles, homloka durván pontozott, csápja hosszú. Áltorszelvénye határozott mezőkkel. Potroha fénytelen, 2. és 3. hátlemeze szélesebb, mint amilyen hosszú, tojócsöve olyan hosszú, vagy valamivel hosszabb, mint a potroha. Fekete, fejpajzsa és szárnypikkelye sárga, csápja felül barna, alul vöröses. Potroha fekete, hátlemezeinek hátulsó szegélye vöröses. Lábai vörösek, hátulsó lábfejezei barnák, tövük fehéres. A hím a nőstényhez hasonló. 9—10 mm.

Közép- és Nyugat-Európában honos. Magyarországon ez ideig nem ismeretes. Gazdaállatai az *Epiblema grandevana* Z., *E. luctuosana* DUP. és *Laspeyresia strobilella* L. hernyói

[**similis** BRIDGM.]

- 106 (105) Hátulsó lábának karomíze jóval hosszabb, mint a 4. íz.
- 107 (108) A potroh 1. hátlemezeének hosszanti élei majdnem a hátlemez hátulsó szegélyéig húzódnak. A 2—4. hátlemez alig valamivel szélesebb, mint amilyen hosszú. Karcsú, feje hátrafelé erősen elkeskenyedik. Lábai elég karcsúak. Áltorszelvénye gyenge éllel, tojócsöve valamivel hosszabb, mint a potroh. Fekete, a potroh elülső hátlemezei, valamint lábai vörösek, a csípők töve olykor nagy felületen sötétbarna, majdnem fekete. Hátulsó lábfejezei sötétek, csak tövük egészen keskenyen világos. A hímek csípői és tomporai vagy egészen feketék, vagy az elülső fakósárga, és olykor a hátulsó comb felső része sötét. 6—7 mm.

Észak- és Közép-Európában honos faj. Faunaterületünkön a Budai-hegyekből, Peszéréről, továbbá Orsováról, Vrdnikről és Nagyváradról ismeretes (VI.)

filicornis THOMS.

- 108 (107) A potroh 1. hátlemezeének hosszanti élei legfeljebb a hátlemez közepéig nyúlnak, 2—4. szelvénye szélesebb, mint amilyen hosszú [lásd még 39 (40) sorszám alatt] [**lineata** DESV.]

- 109 (104) A hátulsó lábszárnak csak legfeljebb a csúcsa sötét.
- 110 (111) A pontszemek feltűnően kidomborodnak, lábai vörösek, legfeljebb a hátulsó lábszár vége kissé barna. A rücskösen pontozott áltorszelvény mezői nem határozottak, csak az area superomedia határolódik el valamelyest, a hátulsó harántél erőteljes, és az oldalakon szinte fogszerűen megnyúlt. Potroha hosszanti irányban ráncolt, hátulsó lábszárvége kissé sötétebb. A fejpajzs elülső szegélye hosszú szőrözettel. 2 hátulsó pontszeme gödröcskéből emelkedik ki, az elülső pedig majdnem szarvszerű. A potroh 1. hátlemezen hosszanti vájat húzódik, a tojókészülék majdnem olyan hosszú, mint a teste. Fekete, szárnypikkelye, szárnyjegye és a csáp alul vöröses. A hím a nőtényhez hasonló, de csápjja valamivel hosszabb és sötétebb, a hátulsó lábfejek barnák és a tomporok sárgásak. 10 mm.

A Bajorországból leírt faj Magyarországon ez ideig nem került elő

[*exophthalmus* KRIECHB.]

- 111 (110) A pontszemek nem domborodnak ki, a hátulsó lábszár vége általában határozottabban sötét.
- 112 (113) Lábai teljesen vörösek, csak az elülső tompor sárgás. Potroha teljesen fekete, 2. és 3. hátlemeze hosszabb, mint amilyen széles, tojócsöve valamivel hosszabb, mint a test. Torá finoman pontozott, fényes, áltorszelvénye durvábban pontozott és határozott mezői vannak. Fekete, fejpajzsa vöröses (♀) vagy sárga (♂), szárnyjegye és esetleg vállbütykei sárgák. A csápostor alul vörösesbarna. 9—12 mm.

Észak- és Közép-Európában élő ritka faj. Faunaterületünkön Pilismarótról és Erdélyből (Szászkézd, Gyilkos-tó) került elő (VII.)

rufipes BRISCHKE

- 113 (112) A hátulsó lábszár vége határozottan sötét, törésze sokszor fehéres, a hímek csípői feketék lehetnek.
- 114 (117) Tojócsöve a potrohánál hosszabb.
- 115 (116) Potroha teljesen fekete, tojócsöve csak valamivel hosszabb, mint a potroh. Nagyobb faj. Karcsú, fényes. A nőtény lábai teljesen vörösek, csak hátulsó lábszárának a vége és lábfejei sötétek. A hím csípői, tomporai, valamint szárnypikkelye fekete. A *Thomsoni* STROBL-hoz hasonlít, de tojókészüléke hosszabb és 1. csápostoríze közel felével hosszabb, mint a 2. 9—10 mm.

Elsősorban Észak-Európában fordul elő. Faunaterületünkön a Bükkben, a Mátrában, Tokajban, továbbá Kocson gyűjtötték (VI—VII.)

nigricornis THOMS.

V á l t o z a t a :

1. Csípője fekete (♀). — A Budai-hegyekből ismeretes var. **mediana** SZÉPL.

- 116 (115) A potroh 1. hátlemezőnek hátulsó fele, valamint a 2. és 3. vörös, tojócsöve olyan hosszú, mint a teste. Kisebb faj. Finom skulptúrájú, arcérse alig pontozott, középháta is csak finoman. A toroldalok fényesek, áltorszelvénye pontozott, többé-kevésbé erős élekkel. Az 1. potrohszelvény csak kevésbé megnyúlt, gyenge hosszanti élekkel, a többi hátlemez sűrűn pontozott, a 2. és 3. jóval szélesebb, mint amilyen hosszú. Fekete, a fejpajzs elülső fele és a csápostor töve alul vörös, szárnypikkelye, vállbütyke és szárnyjegye vöröses-sárga. Lábai vörösek, a hátulsó lábszár vége és a lábfej sötétebb. Hímje ismeretlen. 6—6,5 mm.

A Finnországból leírt fajt Magyarországon a Budai-hegyekben találták (VI.)

elegantula HELLÉN

- 117 (114) Tojócsöve legfeljebb olyan hosszú, mint a potroh. Az 1. és 2. csápostoríz közel egyforma hosszú.

- 118 (119) Potroha vörös, legfeljebb töve és a vége fekete [lásd még 86 (87) sorszám alatt] **rufata** BRIDGM.

- 119 (118) Csak az 1—3. hátlemez hátulsó szegélye vörösbarna. Tojókészüléke olyan hosszú, mint a potroh. Karcsú, fekete, lábai vörösek. Csak a hátulsó lábszár vége és a világos tövű hátulsó lábfejzék barnásak. A fejpajzsnak csak az elülső szegélye szőrözött. Hímje ismeretlen. 9—10 mm.

Észak- és Közép-Európában ismeretes, faunaterületünkön ez ideig még nem gyűjtötték (= *rufipes* THOMS.)

[**Thomsoni** STROBL]

- 120 (103) Legalább a hátulsó tompor részben vagy egészben fekete.

- 121 (122) A potroh 2. és 3. hátlemeze hosszabb, mint amilyen széles, lábai vörösek, csípői és tomporai feketék, az elülső csípő töve olykor vöröses. A hím a nőstényhez hasonló. A tojócső hosszabb, mint a test. 8—10 mm.

Európai faj, ritka. Faunaterületünkön Órszentmiklósról, továbbá Mehádiáról került elő (V.)

rubicunda BRIDGM.

- 122 (121) A potroh 2. és 3. hátlemeze szélesebb, mint amilyen hosszú, a *fili-cornis* THOMS. esetében azonban sokszor majdnem négyzet alakú.

- 123 (128) A hátulsó csípők és tomporok legalább a tövükön feketék.

- 124 (125) A hátulsó lábszárnak csak a csúcsa fekete, a hímek szárnypikkelye szintén fekete. Az 1. csápotoríz másfélszer olyan hosszú, mint a 2. [lásd még 115 (116) sorszám alatt]

nigricornis THOMS. (♀)

- 125 (124) A hátulsó lábszár nemcsak a csúcsán, hanem a törésze alatt is sötétebb színű.

- 126 (127) Áltorszelvénye határozott mezőkkel, különösen a nőtény costulája határozott. A hátulsó lábfejnek csak az 1. íze világos a tövén. Az 1. potrohszelvény légzőnyílásai erősen kiemelkednek, tojócsöve olyan hosszú, mint a teste. Fekete, a fejpajzs elülső része és a csápotor alul vöröses. Az első 3 potrohszelvény hátulsó szegélye vöröses. Zömök lábai vörösek, a csípők és a tomporok sokszor feketék, a hátulsó lábfejek is majdnem feketék. A hím a nőtényhez hasonló. 7—9 mm.

Észak- és Közép-Európában elég gyakori. Faunaterületünkön Csepelen és Simontornyán, valamint Gödemesterházán fogták (VII—VIII.). Gazdaállatai a *Catopria scopoliana* HÜB. és az *Euxanthia hilarana* H.-SCH. hernyói

vulnerator GR.

- 127 (126) A nőtény costulája teljesen hiányzik, a hímé is csak jelentéktelen. A hátulsó lábfej első 3 íze a tövén világos, ritkábban és főleg a nőtényeken csak az 1. íz. Az 1. potrohszelvény légzőnyílásai nem emelkednek ki feltűnően, a tojócső hossza a potroh hosszát sem éri el. Egyébként az előző fajhoz igen hasonló. 7—8 mm.

Észak- és Közép-Európában fordul elő, de ritkább. Faunaterületünkön eddig csak Bártfáról és Rádról ismeretes (V.). Gazdaállatai a *Grapholitha nebrutana* TR. és a *Spilonota ocellana* F. hernyói

[**haesitator** GR.]

- 128 (123) A hátulsó csípők vörösek, esetleg tövük vagy nagyobb felületük sötét, majdnem fekete.

- 129 (130) A csípők és tomporok töve, esetleg nagyobb felülete feketés, áltorszelvénye határozott élekkel, tojócsöve valamivel hosszabb a potrohnál [lásd még 107 (108) sorszám alatt]

filicornis THOMS.

- 130 (129) Csípői vörösek, a hátulsó tompor fekete. Az áltorszelvény élei elmosódottak. Tojócsöve rövidebb, mint az előző fajé. Fekete, szárnypikkelye sárga. Lábai vörösek, néha az elülső és a középső tompor is sötét, a hátulsó lábfejek sötétek. Potrohának 1—3. hátlemeze hátul vörös. 7 mm.

Főleg Közép-Európából és Angliából ismeretes; nálunk ez ideig nem volt kimutatható

[**trochanterata** BRIDGM.]

44. nem: *Cephaloglypta* OBRTEL

Feje szélesebb, mint amilyen hosszú, a pontszemek mögött bemélyed, a mélyedésben három fogszerű nyúlvány ül (8. ábra: K). A torhái barázda jelentéktelen, epicnemia nincs, kurtaere valamivel a közepe alatt törik meg. Potroha zömök, 1. hátlemeze alig hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2. és a többi kissé szélesebb, mint amilyen hosszú. 2. és 3. hátlemezen határozottan körülhatárolt háromszögű felület van. Tojócsöve majdnem olyan hosszú, mint a teste.

Egyetlen közép-európai faja Magyarország területéről még nem ismeretes, kimutatása azonban várható.

- — Homloka és halántéka elszórtan pontozott, fejpajzsa domború, hátul kissé benyomott. 1. csápotoríze hosszabb, mint a 2. Középháta sűrűn, az oldalak elszórtabban pontozottak. Potroha a tövén rücskös, skulptúrája hátrafelé finomodik. Feje fekete, rágói és fejpajzsa legalább részben vörösek. A csápotor is rozsdavörös, felül sötétebb. Tora és áltorszelvénye szintén fekete, nyakrésze, az előtor szegélye és foltja, valamint a szárnypikkelyek sárgások; az elülső csípő felett vörös folt látható. Potroha fekete, hátlemezei elől esetleg vörösesek. Lábai vörösek, az elülső és középső csípő sárga foltos, a tomporok részben sárgások, a lábszárak és lábfejek — különösen a hátulsók — sötétebbek. A hím abban különbözik a nőténytől, hogy pofái és arca nagyrészt világos, csápotorja inkább sárga, hátulsó csípői feketék, végük pedig sárgás. 6,5—9 mm.

Közép-európai faj, Szlovákiából is előkerült (VII.). A *Cacoecia murinana* HÜB. hernyójának élőködője (= *excavata* OBRTEL)

[*murinanae* BAUER]

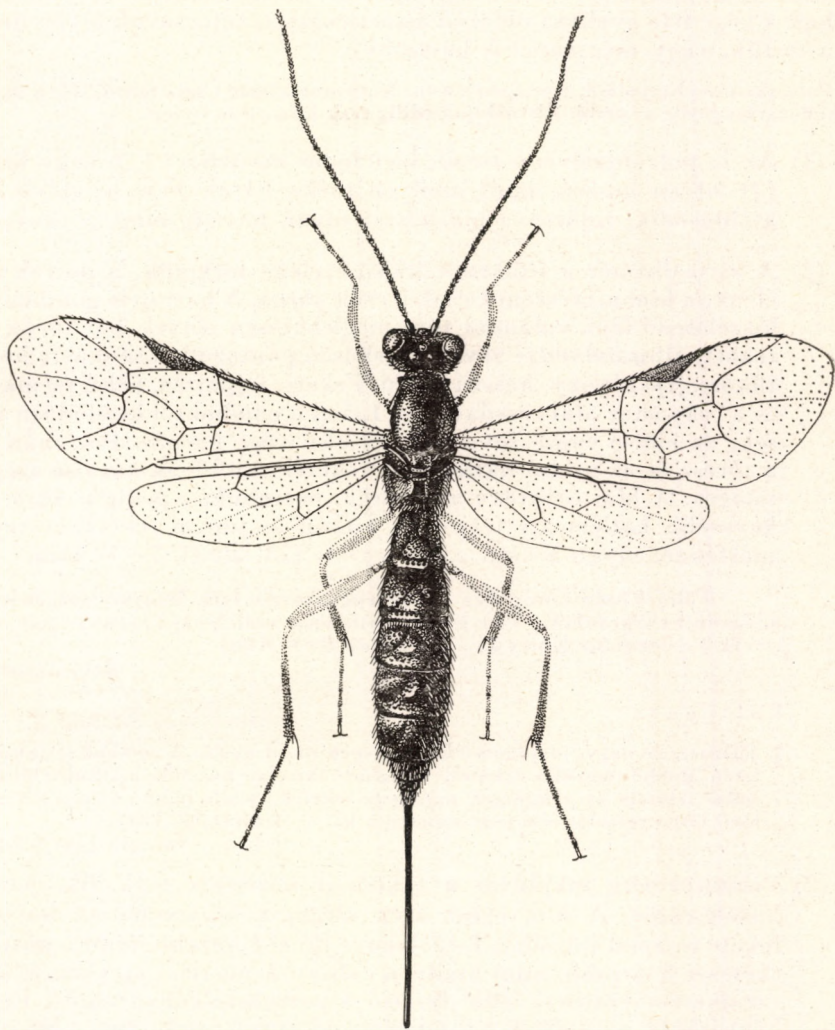
45. nem: *Lycorina* HLMGR.

Fajai aránylag kicsik és zömökek. Fejük rövid, szélesebb, mint amilyen hosszú, csápjuk meglehetősen erőteljes, fonal alakú. Toruk rövid, áltorszelvényük szintén zömök. Potrohshelvényeik jóval szélesebbek, mint amilyen hosszúak. Tükörsejtjük nincs, kurtaerük a közepe alatt törik meg. Hátpajzsuk hátul kissé felemelkedik, majdnem négyzet alakú. Fejük és toruk finoman skulptúrált, elszórtan pontozott, fényes. Potrohuk sűrűbben és durvábban pontozott, a hátlemezek hátulsó szegélyén harántmélyedés van, és az elülső szegély közepéről a két oldal felé kiinduló vájatok. A haránt irányú és a ferde vájatok határozott háromszögű teret zárnak be. Erről a bélyegről a nem tagjai igen könnyen felismerhetők. Tojócsövük majdnem olyan hosszú, mint a potrohuk.

Egyetlen ismeretes európai elterjedésű faja igen ritka. Lepkehernyókban élőködnek.

- — Fekete, a tapogatók, részben a rágók, a fejpajzs, a külső szemkeret keskeny rajzolata, a szárnypikkelyek és a szárnytövek sárgák.

A csápostor alul is sárgás, ritkábban vöröses. Lábai sárgászörcsök, tövük fekete, a lábszárak töve általában világosabb, fakósárga. A hátulsi lábszár vége és a hátulsi lábfejékek barnásak (54. ábra). A hím teljesen hasonló a nőstényhez. 6—8 mm.

54. ábra. *Lycorina triangulifera* HLMGR. ♀ (Eredeti)

Az igen ritka faj faunaterületünkön csak Pilismarótról és Kecsedről került elő (VII.). *Tachyptilia*- és *Gelechia*-fajok hernyóiban él (= *Glypta teres* RATZB. nec Gr.)

triangulifera HLMGR.

46. nem: **Procinetus** FÖRST.

Lábaik — főleg a hátulsó combok — erőteljesek és vastagok, utolsó haslemezüik nagy, kurtaerük magasan a közepe felett törik meg. Csonkaerük van. Tükörsejtjük rendszerint kicsiny, hosszú nyelű, ritkábban rövid nyelű vagy ülő. Általában 10 mm-nél hosszabb fajok, feketék, potrohszelvényeik rendszerint vörösek. Fényesek, főleg fejük és toruk erőteljesen skulptúrált. Potrohuk a vége felé gyakran oldalról összenyomott, tojócsövük olyan hosszú, mint a testük, vagy még ennél is hosszabb.

Palearktikus elterjedésű, fajszegény nem. Magyarországon 1 faja fordul elő, 3 továbbiak a kimutatása pedig várható. Életmódjuk eddig csak hiányosan ismert.

- 1 (4) Az 1. potrohszelvény rövid, legfeljebb másfélszer (♀) vagy kétszer (♂) olyan hosszú, mint amilyen széles hátul. Feje hátrafelé kissé kiöblösödik, tojócsöve másfélszer olyan hosszú, mint a teste.
- 2 (3) A visszafutó-ér a tükörsejt külső szélébe torkollik, a potroh színe élénk, a hím arcrészének csak a széle sárga. A hátrafelé gömbszerűen kiszélesedő feje, valamint tora meglehetősen fényes, bár sűrűn pontozott, áltorszelvénye rövid, rücskösen pontozott. Csonkaere hosszú, tükörsejtje kicsiny, hosszú nyelű. Fekete, fejpajza, belső szemkerete és a csápostor alul rozsdavörös. Lábai a comboktól kezdődően vörösek, az elülső comb töve és a hátulsó vége barnás. Potrohán csak a törész és az utolsó hátlemezek feketék, utóbbiak hátulsó szegélye világos. A hím csáptöve alul sárga, potrohukon pedig a vörös szín kevesebb hátlemezre terjed ki, ritkán majdnem fekete. A tojócső másfélszer olyan hosszú, mint a teste (55. ábra). 7—12 mm.

Főleg Közép-Európában a nem leggyakoribb faja. Magyarországon szintén mindenütt előfordul (V—VI.). Gazdaállatai vagy sodrólepkék hernyói vagy cincér-lárvák (= *crassulus* KRIECHB., *Leptobatus Birói* KISS)

decimator GR.

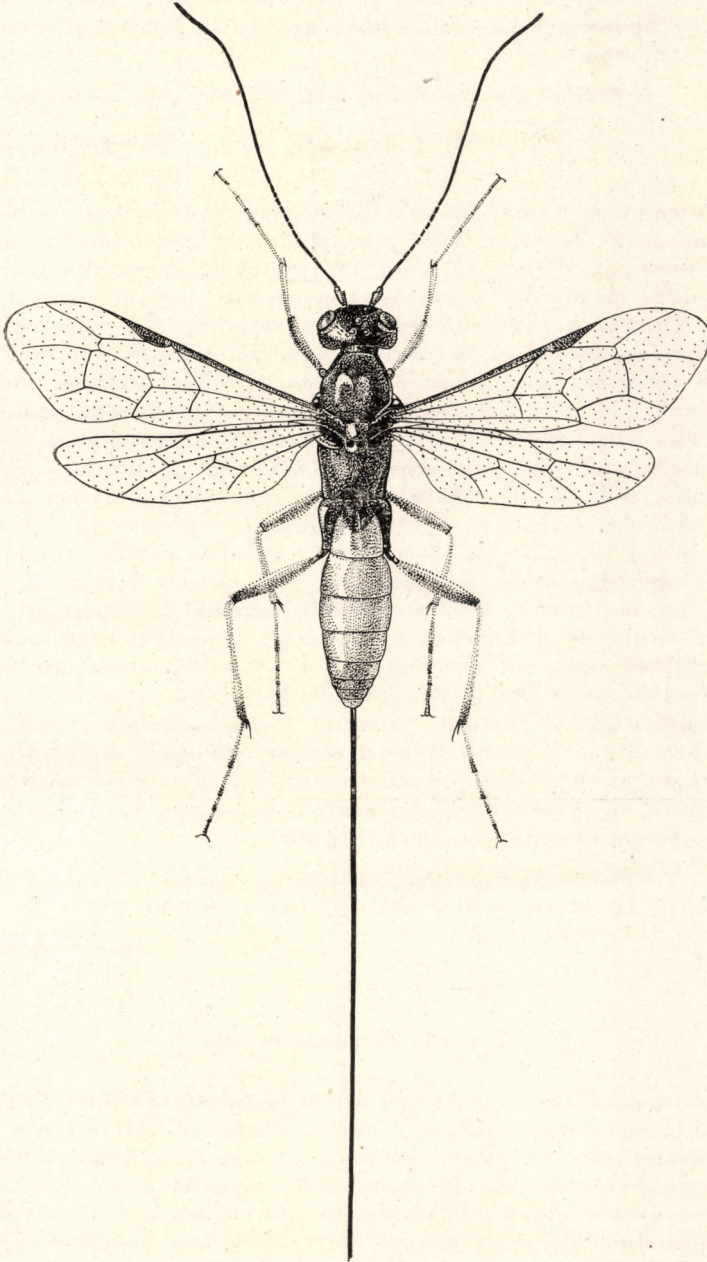
V á l t o z a t a :

1. Tükörsejtje nagy, majdnem ülő vagy igen rövid nyelű. A combok hátulsó felületén kisebb-nagyobb feketés, hosszanti rajzolat húzódik, a hátulsó lábszárak külső felülete és a lábfejek majdnem feketék. A hím belső szemkerete mellett levő sárga rajzolat alul sem szélesedik ki. — A törzsalak között
var. **aberrans** KRIECHB.
- 3 (2) Visszafutó-ere majdnem a tükörsejt közepébe torkollik, potroha barnásvörös. A hím egész arca sárga, középvonalában hosszanti fekete rajzolat húzódik, 1. szelvénye jóval hosszabb, mint a nőtényé (kétszer hosszabb, mint amilyen széles). A nőtény arcrésze és külső szemkerete vöröses, lábai és első 5 potrohszelvénye vörös. Egyébként fekete, a csípők és a tomporok, a hátulsó comb vége, a lábszárak vége és a lábfejek szintén feketék. A hím arcrészén kívül a külső szemkeret, a csáptó alul, a csápostor nagy része és az elülső lábak nagy felülete sárga. Egyes hímeken az egész potroh fekete. A nem legnagyobb faja. 14—16 mm.

Mediterrán faj. Faunaterületünkön Hadadról van adat (KISS, 1924)

[**crudelis** KRIECHB.]

- 4 (1) Az 1. potrohszelvény legalább kétszer (♀) vagy 3—4-szer (♂) olyan hosszú, mint amilyen széles hátul. Feje hátrafelé csak kevésbé keskenyedik el, oldalai egyenes lefutásúak, tojócsőve közel kétszer

55. ábra. *Procinetus decimator* GR. ♀ (Eredeti)

olyan hosszú, mint a test. A hímek potrohán gyakran csak igen kevés vörös szín látható.

- 5 (6) Potrohának 1. hátlemeze fekete, hátulsó szegélye csak nyomokban vörös, középső hátlemezei vörösek, hátulsó szegélyük világos. Egyébként igen hasonlít a következő fajra. Csak a nőténye ismeretes. 8 mm.

A München környékéről leírt ritka faj esetleg Magyarországon is előfordul

[marginatus KRIECHB.]

- 6 (5) Potrohának 1. hátlemeze a hátulsó szegélyén szélesen vörös, a többi hátlemeze egyszínű vörös, legfeljebb az utolsó hátlemezek részben sötétebbek. Fejpajzsa sima, fényes, homloka rücskösen pontozott, pofája megnyúlt. Tora sűrűn pontozott, torháti barázdái erősek, a köztük kiemelkedő középrész szintén. Áltorszelvénye sűrűn, finoman, rücskösen pontozott. A potroh 1. hátlemeze többé-kevésbé skulptúrált, hátul pedig úgy, mint a többi hátlemez, sima és igen fényes. 1. szelvénye legalább kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, keskeny, a légzőnyílások mögött majdnem párhuzamos oldalú, a 2. hátrafelé erősen kiszélesedik, majdnem olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a többi szélesebb, mint amilyen hosszú. Tükörsejtje kicsiny, nyeles, csonkaere egészen rövid. Fekete, a fejpajzs és az arcrész sötétvörös, a külső és a belső szemkeret fölött az arc világosabb. Majdnem az egész potroh barnásvörös, a lábak is barnásvörösek, kivéve a fekete csípőket, tomporokat és esetleg az elülső és a középső comb sötét hosszanti rajzolatát. A hím színezete igen eltérő: rágóinak a töve, fejpajzsa, arcrésze, belső szemkerete, a középhát hosszanti rajzolata, a toroldalak foltja, az elülső csípő és tompor, valamint a combok elülső oldalának nagy része sárgás. A combok hátul olykor feketések. A potroh is inkább fekete, csak hátlemezeinek hátulsó szegélye kissé vöröses. Csápja fekete, töve elől sárga. A testnél is hosszabb, 1. íze 3—4-szer hosszabb, mint amilyen széles. 10 mm.

Főleg Közép-Európából ismeretes faj. Faunaterületünkön eddig csak az Erdélyi havasokból került elő (VII—VIII.) (= *petiolatus* KRIECHB.)

[Frauenfeldi TSCHEK]

47. nem: *Phytodietus* Gr.

Fekete fajok, toruk csak ritkán vörös rajzolatú, hátlemezeinek hátulsó szegélye, különösen a magyarországi fajoké, világos. Fejük és toruk általában bőrszerűen skulptúrált, általában fénytelen, áltorszelvényükön nincsenek élek. Potrohuk legtöbbször fényes, alig skulptúrált, meglehetősen zömök, hátrafelé oldalról kissé összenyomott. Tükörsejtjük háromszögű, legtöbbször nyeles, kurtaerük általában mélyen a közepe alatt törik meg. Karmaik hajlottak, s különösen a nőtényeken erősen fésűsen fogazottak is, a hátulsó lábszár

tüskés, a sarkantyúja erőteljes. Csápjuk hossza legtöbbször a test hosszát is meghaladja, tojókészülékük legfeljebb olyan hosszú, mint maga a potroh.

A palearktikumban és nearktikumban mintegy 25 fajjal képviselt nem, Magyarországon 7 faja ismeretes, további 3 faj kimutatása pedig várható.
Lepkehernyókban élősködnek.

- 1 (8) Hátpajzsa és legtöbbször egész tora fekete.
- 2 (3) Hátsó lábai sötétbarnák, esetleg a lábszárak töve és a combok közepe világosabb. Fényes fekete faj, fejpajzsa, szájrészei, homlokának foltja és csáptöve alul sárga, a hímeken az egész arcrész és a pofa sárga. Szárnypikkelye sárga, szárnyjegye barnás. Az elülső lábpár vöröses, csípője és tompora fakósárga. 5—7 mm.

Észak-Európából ismeretes. Magyarországon ez ideig nem került elő

[femoralis HLMGR.]

- 3 (2) Hátsó combja nagyrészt vörös, a lábszárak — kivéve tövüket — és a lábfejek feketések.
- 4 (5) Fején sárga rajzolatok vannak, tora általában teljesen fekete, a hímek vállbütyke sárga. Lábai vörösesek, a csípők feketék (a hímeké sárga foltosak), a tomporok töve szintén fekete. A hátsó térdek, a világos tövű lábszárak és lábfejek barnák. A potroh 2—7. hátlemezeinek hátsó szegélye vörös lehet. 7 mm.

Az Észak-Európából és Angliából ismeretes faj Magyarországon eddig még nem került elő

[obscurus DESV.]

- 5 (4) Fején nincsenek sárga rajzolatok.
- 6 (7) Nagyobb faj, kurtaere majdnem a középén törik meg, lábai végig sárgászörösek, a potroh hátlemezeinek hátsó szegélye világos, a tojócső majdnem olyan hosszú, mint a test. Arcrészén hosszú, fehéres szőrözet van, középháta sűrűn és durván pontozott. Potrohának 1. hátlemeze elől sűrűn és durván pontozott, hátul rücskösebb, a többi hátlemez finoman harántirányban ráncolt. Háromszögű areolája rövid nyelű, szárnyjegye sárgásbarna. Tora fekete, csak a szárnypikkelyek és a középhát két hosszanti rajzolata sárgás. Csak a nősténye ismeretes. 11 mm.

A faj a Bükk hegységből (Csanyik-völgy) került elő (V.)

hungaricus GYÓRFI

- 7 (6) Kisebb faj, kurtaere messze a közepe mögött törik meg, csípői és tomporai feketék, a potroh hátlemezeinek nincsen világos hátsó szegélyük. Tojókészüléke valamivel hosszabb, mint a potroh fél hossza. A potroh 1. hátlemeze sima, közel kétszer olyan hosszú,

mint amilyen széles hátul, hátrafelé erősen kiszélesedik. Szabálytalan alakú tükörsejtje rövid nyelű. Fekete, a szárnypikkely sárga, a szárnyjegy barnás, a középháton ritkán 2 kis világos foltocska van. A lábak sárgászörösek, csípői és tomporai feketék, úgyszintén a hátulsó lábszár és lábfej is. Csak a nőténye ismeretes. 6 mm.

Észak- és Közép-Európából ismeretes ritka faj. Előfordulása Magyarországon valószínű

[*astutus* Gr.]

- 8 (1) Hátpajzsa sárga, esetleg csak sárga rajzolatú.
- 9 (10) Torát a sárga rajzolatokon kívül több-kevesebb vörös folt is tarkítja, főleg az oldalrészeken. Potroha fényes, 1. hátlemeze kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. négyzet alakú. Tojócsöve rövidebb, mint a potroh. A középhát két hosszanti vonala, közép-melle és annak oldalai, az áltorszelvény oldalfoltjai és a sárga csúcsú hátpajzs töve vörös. Szájrészei, fejpajzsa, a homlok foltjai, a középhát 1—1 oldalfoltja, a szárnypikkelyek és egy alattuk húzódo kis vonalka sárga. Lábai vörösek, az elülső csípő és tompor sárgás, a hátulsó comb és lábszár kívül barna. Potroha fekete, 3—7. hátlemezenek hátulsó szegélye világos. A hím egész arcrésze és közép-melle inkább sárga, vöröses árnyalattal. 9—10 mm.

Európa nagy részéből ismeretes, de igen ritka faj Magyarországon Budapesten, Szekszárdon, valamint Szomotoron találták (VII—VIII.) (= *rufipictus* BRISCHKE)

rubricosus THOMS.

- 10 (9) Torán nincsenek vörös foltok, legfeljebb a hátulsó csípők felett, az áltorszelvény oldalain látható némi vörös színeződés.
- 11 (14) Potroha fekete, legfeljebb egyes hátlemezeinek hátulsó szegélye vöröses vagy egészen világos.
- 12 (13) Az elülső csípő és tompor fehéres, a hátulsó lábszár barna, kívül fehéres. Fekete, a csápostor és a fejpajzs csúcsa vörös, gyakran az áltorszelvény oldalain is vannak vörös foltok. Sárgás rajzolat látható a homlokon, a szárnytő előtt és alatt, a hátpajzson és az utópajzson. A szárnypikkely és a szárnyjegy is sárga. Az elülső és középső lábpár sárgászörös, tövük világos, a hátulsó lábpár vörös, a tompora és combjának csúcsa fehéres, lábszára barna, kívül fehéres. Lábfeje egészen sötét, az 1. íz tövén világos gyűrű van. Csak a nőténye ismeretes. 7 mm.

Közép- és Észak-Európában, valamint Romániában fordul elő. Az egyetlen magyar példány pontos lelőhelye ismeretlen

albipes HLMGR.

- 13 (12) Az elülső csípők feketék vagy legalábbis feketefoltosak, a hátulsó lábszár vörös, csúcsa sötét. Feje hátrafelé erősen elkeskenyedik,

1. potrohszelvénye a légzőnyílások előtt összeszűkül. Fekete, fejtetőjén világos rajzolat van, hátpajzsának a tövén oldalfolt, hátul pedig harántsáv (a hím fején és torán több a világos rajzolat). Szárnypikkelye és szárnyjegye sárgászörös, csápostora rozsdavörös, töve fekete. Lábai vörösek, az elülső csípők majdnem teljesen feketék (♀) vagy sárgák, fekete rajzolattal (♂). A hátulsó tompor töve, a lábszár csúcsa és a lábfej feketés. Potroha fekete, hátlemezeinek hátulsó szegélye esetleg vörös. 7—8 mm.

Főleg Észak-Európából ismeretes, Magyarországon Pécsről és Csála környékéről került elő. A *Sparganothis Pilleriana* SCHIFF. hernyóiból nevelték (VI.)

rufipes HLMGR.

V á l t o z a t a :

1. Belső és külső szemkerete világos rajzolatú. — Szibériából és Romániából került elő [var. **orbitalis** ULBR.]

14 (11) A potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye határozottan világos.

15 (16) Feje hátrafelé nem keskenyedik el, a hátulsó lábszár és a megvastagodott lábfejek feketék, tojókészüléke fele olyan hosszú, mint a potroh. A hátulsó csípők vörösek (♀) vagy feketék (♂). A következő fajhoz igen hasonló, 1. potrohszelvénye azonban hosszabb. Hímje hasonló a nőtényhez. 6—7 mm.

Észak- és Közép-Európából, valamint Romániából ismeretes faj. Magyarországon a Budai-hegyekből került elő (IV—V.)

crassitarsis THOMS.

16 (15) Feje hátrafelé többé-kevésbé elkeskenyedik, tojókészüléke majdnem olyan hosszú, mint a potroh.

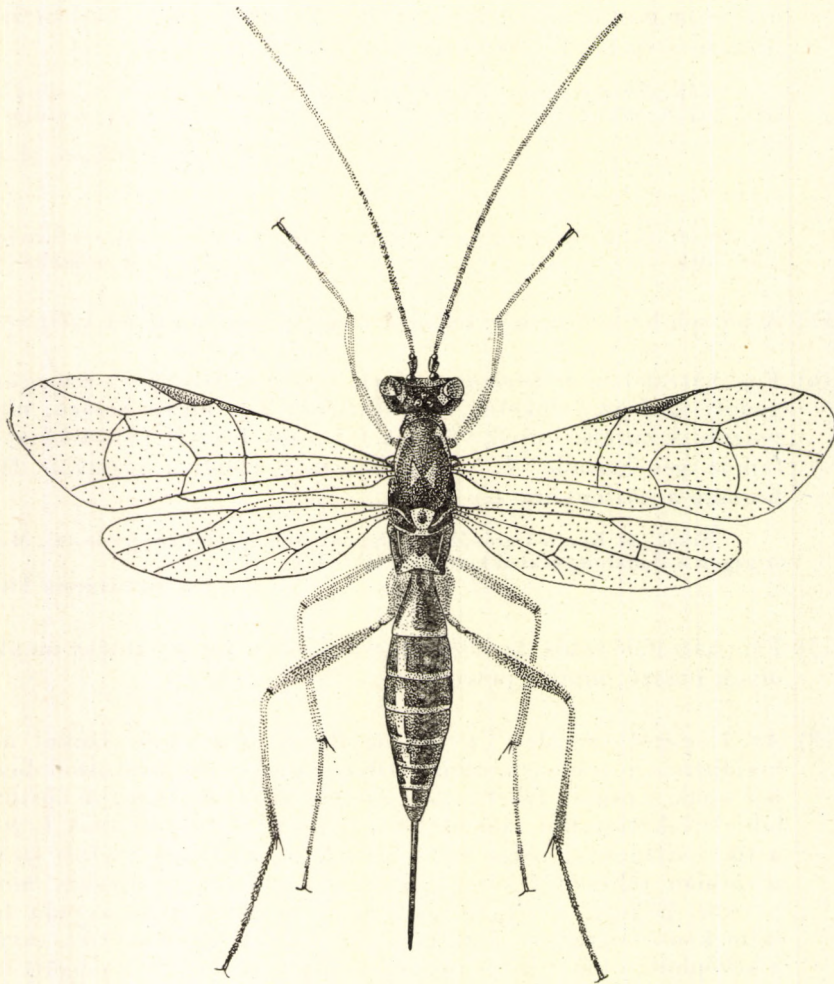
17 (18) Az 1. potrohszelvény a légzőnyílások előtt nem szűkül össze, majdnem olyan hosszú, mint amilyen széles hátul. Hátulsó lábszárának csak a csúcsa fekete, töve esetleg kissé sötétebb. A nőtények lábfeje feketés, alul világosabb, a hímeké fekete, és csak 1. ízének a töve világos. A csápostor felül fekete, alul rozsdavörös (a hímek majdnem teljesen fekete). Tojókészüléke nem hosszabb, mint a potroh. Fekete, a fejpajzs, a rágók és tapogatók, a pofa foltja (hímeken az egész arcresz), a szárnytő alatti és feletti folt, továbbá a középhát, a hátpajzs és utópajzs foltjai, az utóbbiak mögött fekvő harántirányú varratok, a szárnypikkelyek és az áltorszelvény foltja sárga. Lábai vörösek, az elülső csípők és tomporok feketék, többekévesebb fehéres színeződéssel (56. ábra). A hím középső csípője kívül fehéres, egyéb rajzolata nincs. 8—10 mm.

A palearktikum leggyakoribb *Phytodietus*-faja. Faunaterületünkön a Bükk és Mecsek hegységéből, a Zempléni-hegyekből, Pápáról és Imregről ismeretes, valamint Erdély néhány pontjáról (V—VI.). Gazdaállatai a *Notocelia roborana* HÜB., *Pandemis ribeana* HÜB., *Rhyacionia buoliana* SCHIFF., *R. viridana* L. és az *Epirrhoe galiata* SCHIFF. hernyói

segmentator GR.

Változatai:

1. Hátsó lábai sötétebbek, a térd világos, sötét kerettel, a lábszár vége szélesen fekete, a hátsó lábfej sötétbarna. A combokon általában fekete gyűrűk vannak, a vörös hátsó csipőn pedig fekete folt. A test sárgás rajzolatai egyébként nagyobb felületre terjednek ki, mint a törzsalakon. — A Budai-hegyekből és Erdélyből (Kudu) ismeretes (= *geniculatus* THOMS.) var. *arcuatorius* THUNB.

56. ábra. *Phytodietus segmentator* GR. ♀ (Eredeti)

2. Az elülső csipők majdnem teljesen feketék, és sokszor a hátulsók is. Hátsó lábszára és lábfeje szintén fekete, a potroh világos sávjai jelentéktelenek. Torán is alig van világos rajzolat. — A Budai-hegyekből, a Balaton mellől, továbbá Nagyenyedről került elő (= *coryphaeus* GR.) var. *gelitorius* THUNB.

18 (17) Az 1. potrohszelvény a légzőnyílások előtt összeszűkül, valamivel hosszabb, mint amilyen széles hátul. Hátsó lábszárának a töve

is fekete, a lábfejek feketék (♀), vagy csak a lábszár vége sötét, valamint a fekete 1. íz töve; az első 3 íz csúcsa és a 4. teljesen vörös (♂). A csápotor alul, de nagyrészt felül is sárgászöld. Tojócsöve rövidebb, mint a potroh. A hím középső csípőjén a világos csúcsrészt kiülleten fekete rajzolat húzódik. A tapogatók és a rágók csúcsa vörösbarna, a szemkeretek mellett keskeny sárga sáv látható, a hátpajzs mögötti varratok és az áltorszelvény foltja sárga. Lábai vörösek, az elülső csípők és tomporok töve fekete. 8—10 mm

Észak-európai fajnak ismerték. Faunaterületünkön a Budai-hegyekben és Dél-Magyarországon találták (V.)

polyzonias FÖRST.

48. nem: *Weisia* SCHMIED.

A nem legjellemzőbb bélyege, hogy tükörsejt nincs. A fej olyan széles, mint a tor, hátrafelé elkeskenyedik. Csápja hosszú, az első csápotorizék igen nyújtottak. A tor kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles, torháti barázdák és az áltorszelvény mezője hiányoznak. 1. potrohszelvénye hosszabb, a 2. rövidebb, mint amilyen széles hátul.

Fajszegény palearktikus nem. Mindössze 2 faja ismeretes. Közülük 1 Magyarországon is előkerült. Életmódja ismeretlen.

- — Alig skulptúrált fényes faj, arc része kissé pontozott. Kurtaere egész mélyen a közepe alatt törik meg, a hátulsó sarkantyú olyan hosszú, mint a lábfejtő kétharmada. Az 1. potrohszelvény kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2.-é csak fele olyan hosszú, mint amilyen széles. Tojócsöve rövidebb, mint a potroh. Fekete, a fejpajzs, a rágók, a belső szemkeret, a nyakrész, a vállbütykök, a szárnypikkelyek és a szárnyjegyek, a középhát két hosszanti sávja, a hátpajzs előtti vonalkák, a hátpajzs csúcsa, az utópajzs, a középtoroldal és az áltorszelvény oldalának foltja világos. Lábai sárgászöldök, az elülső és a középső csípő majdnem teljesen sárga, a hátulsón csak sárga foltok vannak. A hátulsó comb vége sárgás, a hátulsó lábszár töve fekete, majd fehéres és végül barna; a hátulsó lábfej is sötét. Potroha fekete, hátlemezeinek hátulsó szegélyén sárgás sáv látható, amely a 4. hátlemeztől kezdve oldalt megszakított. A sávok hátrafelé mind keskenyebbek lesznek, a 6. hátlemezen szinte már csak nyomokban észlelhető. Csak a nőténye ismeretes. 6,5 mm.

A Moraviából leírt faj Magyarországon a Budai-hegyekből került elő (V—VI.)

Bayeri GREGOR

49. nem: *Cylloceria* SCHIÖDTE

Jellemző a nemre az areola hiánya, az áltorszelvény 2 erős hosszanti éle, az erőteljes torháti barázdák és a rendszerint feltűnően megnyúlt első csápízek. A csápízek nemritkán 5—6-szor is hosszabbak, mint amilyen szélesek, és csúcs részükön kissé kiöblösödnek. A hímek csápján rendszerint a 3. és a 4. csápíz

mélyen kimetszett. Fekete, 6—10 mm hosszú fajok. Fejpajzsuk harántirányban benyomott. Általában pontozottak, áltorszelvényük és potrohuk 1. hátlemeze inkább rücskös, a potroh többi része majdnem sima. Az erecske antefurcalis, a kurtaér valamivel a közepe alatt törik meg. Tojókészülékük legtöbbször görbült és legalább olyan hosszú, mint a potroh.

Palearktikus és nearktikus elterjedésű nem. Faunaterületünkön 3 faja ismeretes, 3 további faj kimutatása pedig várható.

Életmódjuk ismeretlen.

- 1 (8) A potroh 1. hátlemeze rücskös, határozott hosszanti élei nincsenek.
- 2 (3) A potroh a 2. szelvény végéig fokozatosan kiszélesedik (a hímeken kevésbé), a szelvények a 2.-tól kezdve szélesebbek, mint amilyen hosszúak, hátulsó szegélyükön többé-kevésbé széles vörös sáv látható. Torháta és toroldala alig pontozott, csak gyengén fényes, áltorszelvénye és potrohának 1. hátlemeze rücskös, a többi hátlemez finoman bőrszerűen skulptúrált. Fekete, a rágók, a csápostor törése, valamelyest a szárnypikkelyek, valamint a szárnyjegy és a potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye kissé rozsdavörös. Csípői és tomporai feketék, lábai egyébként végig barnászörösek, a hátulsó lábszár és lábfej kívül egészen sötét is lehet. A tojókészülék hossza a potroh és a test hosszúsága között változhat (57. ábra). A hím a nőténnyel általában egyezik. 8—10 mm.

Európai elterjedésű faj, azonban északon gyakoribb. Faunaterületünkön a Budai-hegységben és Rákoson, valamint Erdélyben és Szlovákiában gyűjtötték (V—VI.)

marginator SCHIÖDTE

- 3 (2) A potroh erősebben megnyúlt, oldalai majdnem párhuzamosak, középső hátlemezein csak kevés a vörös színeződés.
- 4 (5) Lábai feketésbarnák, a tojócső kissé rövidebb, mint a potroh, feje és tora igen fényes, alig pontozott, középháta harántirányban kissé ráncolt. Áltorszelvénye és potrohának elülső hátlemezei rücskösek, fénytelenek, a többi sima, fényes. Rágói, fejpajzsa és egy keskeny sáv a potroh hátlemezeinek hátulsó szegélyén sárga. Csak a nőténnyé ismeretes. 6 mm.

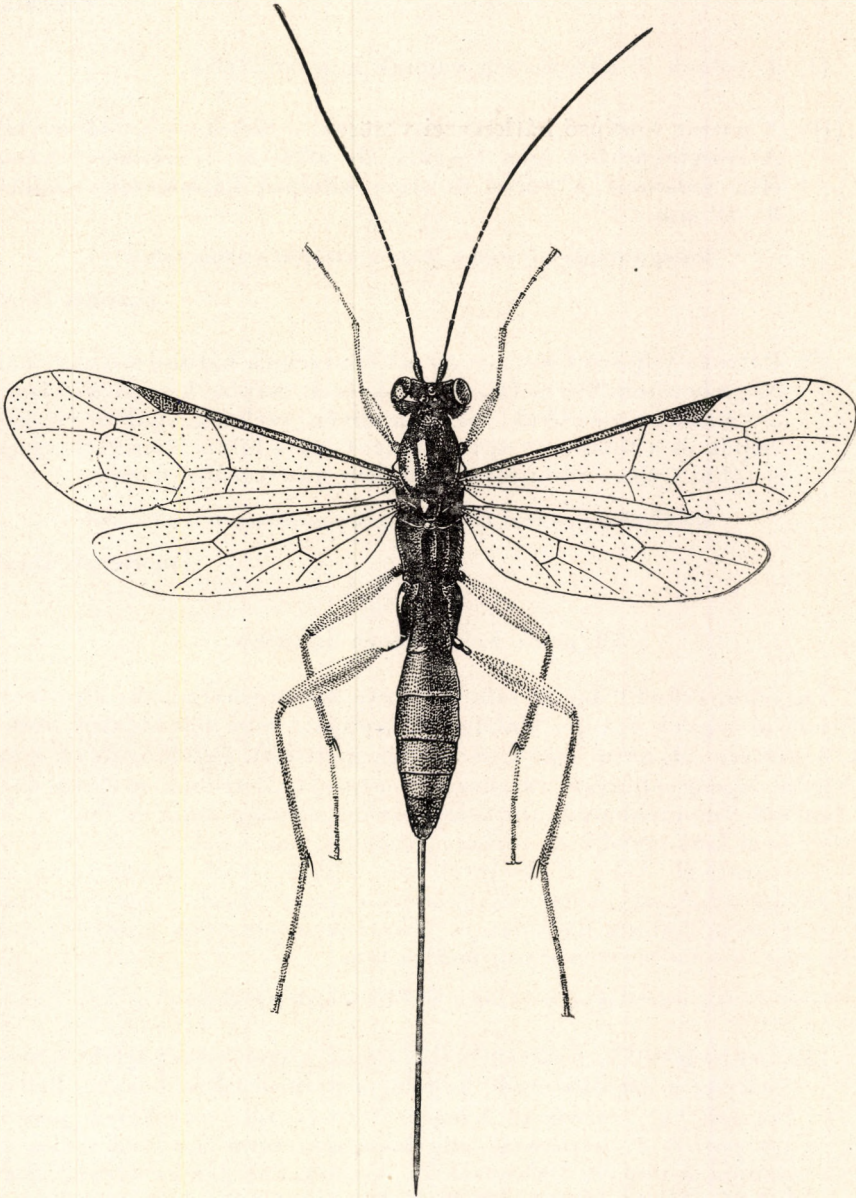
A Stájerországból leírt faj esetleg Magyarország nyugati részén is előfordulhat

[alpigena STROBL]

- 5 (4) Lábai nagyrészt vörösek, a tojócső legalább olyan hosszú, mint a potroh, teste kevésbé fényes, mint az előző fajé.
- 6 (7) Lábai vörösek, a csípők és tomporok feketék, a hátulsó lábszár és lábfej barna. Hátulsó csípője alul finoman skulptúrált. Fekete, a szájrészek és a potrohszelvények hátulsó szegélye kissé vöröses, szárnyjegye és szárnypikkelye barna. A tojócső hossza a potroh és a test hossza között változik. A hím a nőtényhez hasonló. 10 mm.

Egész Európában elterjedt faj. Faunaterületünkön Budapest környékéről, Dunaórszról, Gyórnól és Órszentmiklósról került elő, valamint Erdélyből, Szlovákiából és Mehádiáról (V—VIII., X. ?) (= *nigra* GR., *Tropistes niidipennis* KISS nec GR.)

melancholica GR.

57. ábra. *Cylocceria marginator* SCHIÖDTE ♀ (Eredeti)

- 7 (6) Csak a hátulsó lábszár és lábfej feketés, egyébként teljesen hasonlít az előző fajra. Tojócsöve olyan hosszú, mint a potroh. 9—10 mm.

Egész Európában elterjedt faj. Faunaterületünkön a Budai-hegyekből, a Nyírségből és a Kisbalaton környékéről ismeretes, továbbá Erdélyből és a Tátrából (VI—IX.) (= *nunciator* ZETT.)

caligata GR.

- 8 (1) A potroh 1. hátlemezen vannak hosszanti élek.

- 9 (10) A potroh középső hátlemezei vörösek, a hím 3. és 4. csápíze kivájt. A *marginator*-hoz igen hasonló, de attól az 1. hátlemez hosszanti élei, valamint a vörös és sima középső hátlemezek elkülönítik. 8—10 mm.

Közép-európai faj; esetleg Magyarországon is előfordulhat

[Langei BRAUNS]

- 10 (9) Potroha teljesen fekete, vagy hátlemezeinek hátulsó szegélye barnás. Meglehetősen fényes faj, a hím 4. és 5. csápíze kivájt, első ízei csak 2—3-szor hosszabbak, mint amilyen szélesek. Lábai vörösek, a csápók és a tomporok töve fekete. Csak a hímje ismeretes, erecskéje a többi *Cylloceria*-fajjal ellentétben postfurcális. 6 mm.

Mecklenburgból leírt faj, esetleg Magyarországon is előfordul

[sueriensis BRAUNS]

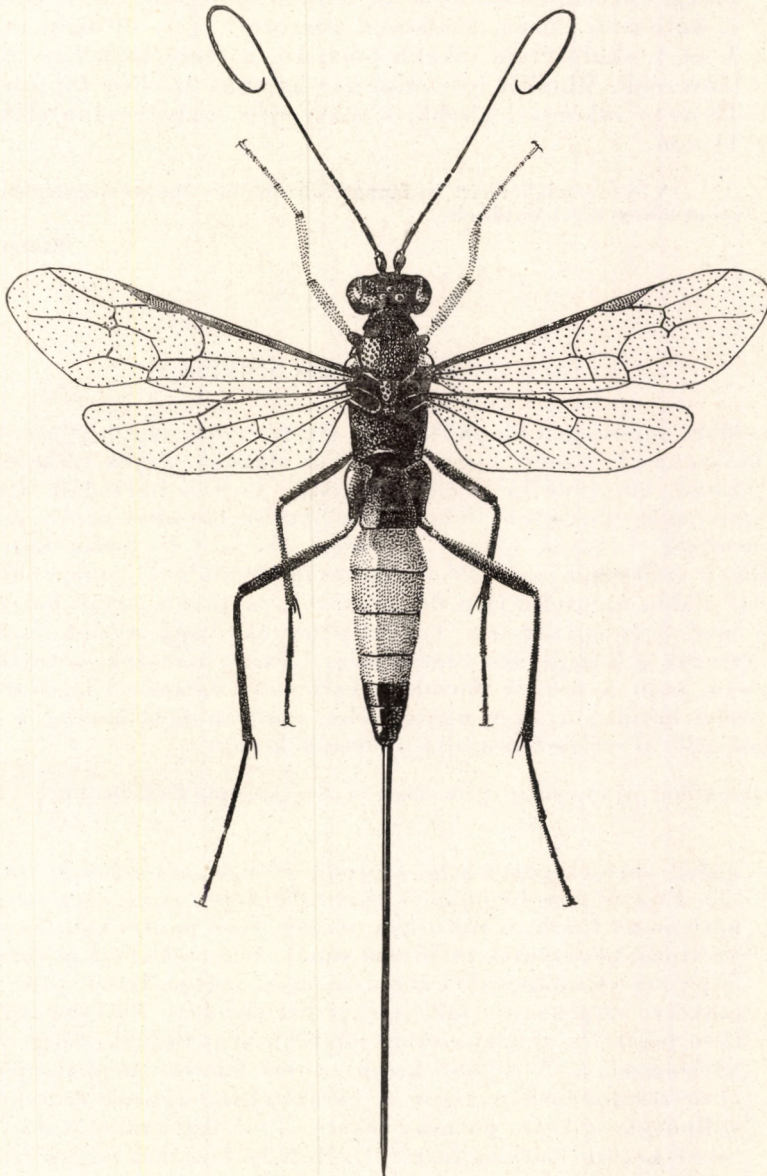
50. nem: *Echthrodoca* SCHMIED.

Nagyobb, erősebb fajok, színük fekete és vörösbarna. Az áltorszelvény légzőnyílásai nagyok és tojás alakúak. Potrohuk a vége felé oldalról összenyomott, 3. szelvényük hátul már keskenyebb, mint elől. Fejük és toruk erőteljesen, sűrűn, legnagyobbbrészt rücskösen pontozott. Potrohuk a tövén durvábban, hátrább finomabban skulptúrált, esetleg egészen sima és fényes. Fejük hátrafelé nem keskenyedik el, torháti barázdáik nincsenek, az áltorszelvényen oldalt hosszanti él és hátul harántél van. Tükörsejtjük szabálytalan alakú, majdnem háromszögű, nyeles. Csonkaerük egészen rövid, a kurtaér a közepe alatt törik meg. Lábaik karesúak és hosszúak, tojócsövük hosszabb, mint a potroh, legtöbbször olyan hosszú, mint a test.

2 palearktikus faj Magyarországon is él. Életmódjuk ismeretlen.

- 1 (2) Lábai feketék, csak az elülső lábak a combtól lefelé vörösesek, sokszor a hátulsó comb, de főleg a hátulsó lábfej barnás. Feltűnően zömök faj, szőrözete barnás, feje és tora rücskösen pontozott. A potroh 1. hátlemeze alig hosszabb, mint amilyen széles hátul, finoman ráncolt, különösen az oldalain, középen hosszanti árka van, légzőnyílásai kiugrók; a 2. hátlemez már kissé borszerű, a többi simább és fényesebb. Fekete, a fejpajzs és a csápostor vége rozsdásbarna, 2—4. szelvénye barnásvörös. Szárnyai sötétek, szárnyjegyük

barnás, majdnem fekete (58. ábra). A hím a nőstényhez hasonló, de feje jóval szőrösebb, valamennyi lábszára és lábfeje nagyrészt fakósárga, a szárnypikkely világos foltos, sokszor a hátulsó lábszár fekete, töve világosabb. 12–15 mm.

58. ábra. *Echthrodoca conflagrata* Gr. ♀ (Eredeti)

Közép-Európában elszórtan fordul elő. Faunaterületünkön a Budai-hegyekben és Rákospalotán gyűjtötték, továbbá Mehádián (IV—VI.)

conflagrata Gr.

- 2 (1) Lábai vörösek, csak a csípők és tomporok feketék. Valamivel karcsúbb, mint az előbbi faj, feje és tora igen sűrűn vagy rücskösen pontozott, de mégis finomabban, mint az előbbi fajon. Az áltorszelvény hátulsó harántéle olykor alig észrevehető. Potroha viszont sokkal durvábban skulptúrált, mint a *conflagrata* Gr.-é; potrohának 1. hátlemeze sűrűn, rücskösen pontozott, a 2. sűrűn pontozott, a 3. és 4. skulptúrája inkább bőrszerű, a többi hátlemez simább és fényesebb. Mindkét ivar színezete hasonlít az előző faj színezetére. Termete valamivel kisebb, s tükörsejtje szabályosabb alakú. 12—14 mm.

A Svédországból leírt faj faunaterületünkön a Mecsek hegységből és Nagyvárad környékéről került elő

hians THOMS.

51. nem: *Anarthronota* SCHMIED.

Az előbbi nemre igen hasonlít, de az áltorszelvény légzőnyílásai nem nagyok és hosszúkásak, hanem kicsinyek és kör alakúak. Fejük szélesebb, mint amilyen hosszú, hátrafelé kissé elkeskenyedik, torháti barázdáik nincsenek. Az áltorszelvényen nincsenek élek, csak a hátulsó harántél helyét jelzi némi harántráncoltság. Csápjuk vékony, az ostor első ízei 2—3-szor hosszabbak, mint amilyen szélesek, a vége felé fokozatosan rövidülnek, utolsó előtti 2—3 íze négyzet alakú, az utolsó íz pedig hosszabb, majdnem olyan hosszú, mint az előtte levő 2 íz együttesen. Tükörsejtjük ülő vagy nyeles, csonkaerük nincs, kurtaerük a közepe alatt török meg. Lábaik karcsúak, a tojókészülék olyan hosszú, mint a test. A potroh 1. hátlemeze valamivel hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2. és 3. olyan széles, mint amilyen hosszú, a 4. kissé, a többi pedig jóval szélesebb; utolsó haslemezüik nagy.

2 palearktikus faja közül az egyik előkerült Magyarországi területéről is.

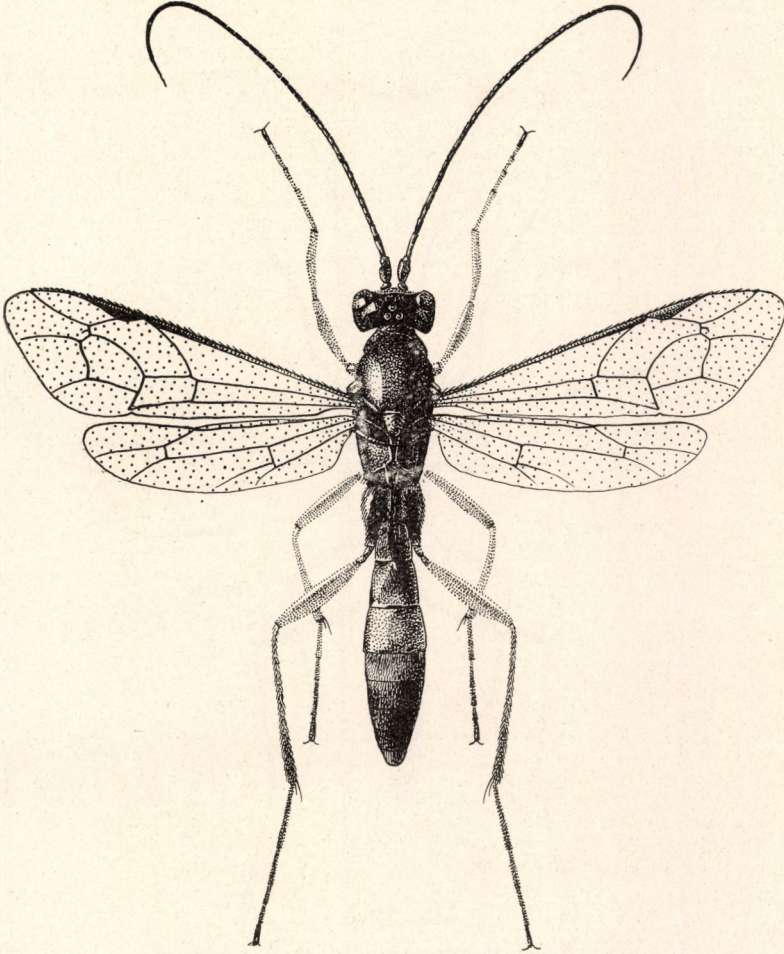
- — Lábai vörösek (csak a hím csípője és tompora fekete), tükörsejtje ülő. Feje és tora finoman és sűrűn rücskösen pontozott, potrohának hátlemezei finoman ráncoltak, elszórt apró pontokkal, fénytelenek; az utolsó hátlemezek majdnem simák, fényesek. Feje és tora fekete, fejpajzsa és vállbütykei rozsdabarnák, csápjá kissé vörös, szárnypikkelye sárgásvörös, szárnyjegye barnásvörös. Potroha vörös, csak töve fekete és oldalai esetleg sötétebb árnyalatúak, főleg az utolsó hátlemezeken. A tojócső hossza a test hosszát meghaladja. A hím áltorszelvényének a végén a harántirányú ráncok erőteljesebbek, vállbütyke fekete, potroha fekete, 2—4. hátlemeze vörös, esetleg többé-kevésbé sötétén futtatott. Hátulsó lábszára nagyrészt sárgásvörös. 11—12 mm.

Igen ritka faj. Eddig mindössze Budapestről ismeretes, valamint Mehádiáról és Brassóból (IV—VI.)

manca BRAUNS

52. nem: *Taschenbergia* SCHMIED.

Feje hátrafelé alig keskenyedik el, elöl kissé összeszűkül. Tora meglehetősen megnyúlt, torháti barázdái gyengék, áltorszelvényén erős hosszanti élek vannak, főleg oldalt. Potroha nyeles, 1. hátlemeze jóval hosszabb, mint amilyen

59. ábra. *Taschenbergia modesta* GR. ♂ (Eredeti)

széles hátul, határozott nyélre és utónyélre oszlik; a 2. és 3. hátlemeze majdnem olyan széles, vagy valamivel szélesebb, mint amilyen hosszú, a potroh a 3. szelvény hátulsó részében a legszélesebb (♀), vagy a 2—4. szelvény szinte párhuzamos oldalú (♂). A többi szelvény jóval szélesebb, mint amilyen hosszú. Arcrésze sűrűn, fejtetője elszórtan pontozott, tora szintén sűrűn pontozott (a hímeken inkább rücskös), áltorszelvénye rücskös. Ugyancsak rücskös a potroh törésze; hátrafelé a skulptúra finomodik, bőrszerűvé válik, és az utolsó hátlemezek már szinte simák, fényesek. A nőstény csápjá vastag, ízei jól elkülö-

nülnek, nagyrészt valamivel szélesebbek, mint amilyen hosszúak, a hím csápjá kissé megnyúlt. Kurtaere mélyen a közepe alatt törik meg, tükörsejtje kicsiny, nyeles és külső ere rendszerint elmosódott. Tojócsove olyan hosszú, mint a potroh (59. ábra).

Az Európából ismeretes nem egyetlen képviselője Magyarországon is előfordul.

60. ábra. *Arenetra pilosella* Gr. ♂ (Eredeti)

- — Fekete, a rágók csúcsa és főleg a nőstény csápostora rozsdabarna. Ugyanolyan színű a szárnypikkely; a potroh középső hátlemezei többé-kevésbé vörösesek. Lábai barnásvörösek, a csípők és a tomporok töve fekete, főleg a hímek hátulsó lábfeje egészen sötétbarna. Szárnya kissé barnásan füstös, szárnyjegye sötétbarna. 10—12 mm.

Az Észak- és Közép-Európából ismeretes faj faunaterületünkön a Budai-hegyekből és a Bakonyból, valamint Erdélyből került elő (IV—V.) (= *Phytodietus microtamius* Gr.)

modesta Gr.

53. nem: *Arenetra* HLMGR.

Erősen szőrözött, kissé harántos fejükről könnyen felismerhető nem. Fejük és toruk pontozott, különösen erősen pontozott a teljesen élek nélküli áltorszelvény. A potroh — főleg a nőstényeké — a végén oldalról összenyomott. Rágóinak alsó foga valamivel nagyobb, mint a felső, tükörsejtjük nagy, ülő, kurtaerük a közepe alatt törik meg, a hímeken azonban alig.

A palearktikumban 2, a nearktikumban közel 10 faja él. 1 faja Magyarországon is előfordul. Életmódja ismeretlen.

- — Fekete, lábai vörösek, csípői és tomporai feketék, a hímeken a lábak nagyrészt feketék (60. ábra). Teste pontozott, a hímé durvábban, helyenként szinte rücskösen, az áltorszelvény közepén és végén pedig erőteljes hosszanti, lefelé összetartó ráncok vannak. A potroh 1. és 2. hátlemeze elől pontozott, hátul finoman ráncolt. Csápja karcsú, hosszú, a csápízek végén világos szegéllyel; tojócsöve rövidebb, mint a potroh. A hátulsó lábpár utolsó lábfeje alig hosszabb, mint a 4., és sokkal rövidebb, mint a 3. íz. 10—12 mm.

Észak- és Közép-Európában elszórtan előforduló, igen ritka faj. Magyarországon eddig csak Budapestről ismeretes (= *tomentosa* MOCS. nec GR.)

pilosella GR.

54. nem: *Xenacis* FÖRST.

A nem legfeltűnőbb bélyege a nőstények csápostorán az ízek rendkívüli alakja (8. ábra: E). A nőstény csápostorának második felében az ízek elkülönülnek, középen szögletesen kiszélesednek, majdnem olyan hosszúak, mint amilyen szélesek. A hímek csápjának utolsó ízei kevésbé különülnek el, középen nem szélesednek ki, és valamivel hosszabbak, mint amilyen szélesek.

Egyetlen palearktikus faja ismeretes, amely faunaterületünkön is előfordul.

- — A finoman és sűrűn pontozott fej és tor fénytelen, ugyancsak a potroh nagy része is, csak utolsó hátlemezei simák és fényesek. A potroh 1. hátlemézének tövén hosszanti ráncok láthatók, mögötte, valamint a többi hátlemezen mindinkább finomodó, bőrszerű skulptúra van. Az 1. hátlemez hátrafelé kiszélesedik, légzőnyílásai kiugrók, 2—3-szor olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. és 3. hátlemez majdnem olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a többi fokozatosan szélesebb; a hím potroha valamivel megnyúltabb. Tojókészüléke a potrohnál jóval rövidebb. Fekete, a fejpajzs elülső szegélye és esetleg a potroh középső hátlemezeinek hátulsó szegélye vörös. Szárnyai kissé füstösek, szárnypikkelye és szárnyjegye barna. Lábai vörösek, csípői és tomporai feketék, hátulsó lábszára és lábfeje barnás. A hím színezete annyiban tér el a nősténytől, hogy a fejpajzs elülső fele, valamint a szárnypikkelyek sárgák, egyébként teljesen fekete, kivéve a lábakat, amelyeknek a színe a nőstényével egyezik. 10—12 mm.

Közép- és Észak-Európában élő ritka faj. Faunaterületünkön eddig csak Szászkézdről ismeretes

[*caligata* Gr.]

Változata:

1. Hátsó csípői vörösek (♀). — Faunaterületünkön Kőszegről és Erdélyből került elő (VIII—IX.) var. *ruficoxis* KISS

55. nem: *Cryptopimpla* TASCHB.

A potroh 1. szelvénye a tövén elkeskenyedik. A nőtények csápízei gyöngysorszerűen illeszkednek egymáshoz (8. ábra: G). Fekete vagy fekete és vörös színeződésű fajok. Finoman, de sűrűn pontozottak, különösen fejük és toruk alig fényes. Tojócsövük rövid, hossza alig éri el a potroh fél hosszát.

A palearktikumban és a nearktikumban élő kis fajszerű nem. Faunaterületünkön 7 faj fordult elő, illetve azok kimutatása várható. Valószínűleg lepkehernyókban élőködnek.

- 1 (4) Az áltorszelvényen nincs hátsó harántél, a potroh haslemezei többé-kevésbé világosak.
- 2 (3) Az 1—4. potrohszelvény rendszerint vörös, az elülső és középső lámpár inkább vörös, combjain több-kevesebb fekete folt van. 1. hátlemeze a tövén kétoldalt lemezszerűen kiszélesedik. Arcrésze fekete, legfeljebb elmosódott, világos folt látható a belső szemkeret mellett. Feje és tora finoman, sűrűn pontozott, elég fénytelen, potroha még finomabb skulptúrájú, kissé fényes. 1. szelvénye legalább kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, és hátrafelé meglehetősen kiszélesedik. A 2. és 3. szelvény valamivel hosszabb. A majdnem testhosszúságú csáp tőizei megnyúltak, de még az utolsó egymástól jól elkülönülő ízei is hosszabbak, mint amilyen szélesek; tojócsöve olyan hosszú, mint a potroh egyharmada. Feje és tora fekete, fejpajzsa kissé vöröses, csápotorának a vége rozsdabarna, szárnyjegye vöröses. A potroh első 4 hátlemeze általában vörös. Az elülső és középső csípő, valamint a tompor fekete, hátsó lába szintén fekete, vöröses foltokkal. Középső és hátsó csípője vörös. A hím lábai sötétebbek: az összes csípők és tomporok feketék, hátsó sötét lámpárán csak a comb vége és a lábszár töve vöröses árnyalatú. Egyébként a nőtényhez hasonló, belső szemkerete mellett esetleg elmosódott világos rajzolat látható, és sokszor az 1. hátlemeznek csak a hátsó része vörös. Csápotorája a nőtényénél is hosszabb, végén kissé elhegyesedik és utolsó ízei is megnyúltak. 8—9 mm.

Észak- és Közép-Európában honos, ritka faj. Faunaterületünkön a Budai-hegységben és a Balaton környékén, továbbá Erdélyben gyűjtötték (VI—VIII.)

errabunda Gr.

- 3 (2) Potroha sötét, hátlemezeinek hátsó szegélye vörös vagy sárgás, lábai végig vörösek; a belső szemkeret mellett határozott sárga raj-

zolat húzódik. Skulptúrája az előző fajéval nagyjából egyezik. Rágói és fejpajzsa vörösek, belső szemkerete, szárnypikkelye és vállbütyke fehéressárga, szárnyjegye fakósárga. Csápja jóval rövidebb, mint az előző fajé, és vége felé — főleg alul — vörössárga. Tojócsöve olyan hosszú, mint az előző faj tojócsöve. A hím fejpajzsa és rágói sárgák, középhátán is lehet világos hosszanti rajzolat. 7 mm.

Közép-Európában ritka faj. A Budai-hegyekből és Erdélyből ismerjük (VI—VII.). Az *Europhila badiata* SCHIFF. hernyójának élősködője (= *Arenetra kaisdii* KISS)

brachycentra GR.

- 4 (1) Az áltorszelvény hátulsó részében harántél húzódik, a potroh haslemezei legtöbbször sötét színűek.
- 5 (8) Potroha fekete, hátlemezeinek végén esetleg keskeny vörös szegély húzódik.
- 6 (7) Pofája teljesen fekete. Feje és tora sűrűn, finoman pontozott, fénytelen, potroha finoman ráncoltan pontozott, szintén alig fényes. Csápja majdnem olyan hosszú, mint a teste. 1. potrohszelvénye háromszor olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. csak kissé megnyúlt és hátrafelé némileg kiszélesedik, a 3. majdnem négyzet alakú. Tojócsöve alig hosszabb, mint az 1. potrohszelvény. Fekete, a fejpajzson és a rágókon gyenge vörös foltok lehetnek. Szárnyjegye és szárnypikkelye barna. Lábai teljesen vörösek, csak a hátulsó lábszár vége és a lábfej feketés (61. ábra). A hím színezete annyiban tér el a nőtényétől, hogy a rágók nagy foltja, a fejpajzs, a belső szemkeret, a középhát elülső sarkainak nagy foltja, a vállbütykök, a szárnypikkelyek és a hátpajzs oldalai sárgák; az elülső csípőn is van valamelyes sárga árnyalat. 8—10 mm.

Észak- és Közép-Európában honos, helyenként elég gyakori faj. Faunaterületünkön a Kőszegi-hegyekből és Rákosról ismeretes, valamint Szászkézdről és Tátrafüredről (= *leptogaster* HLMGR.)

calceolata GR.

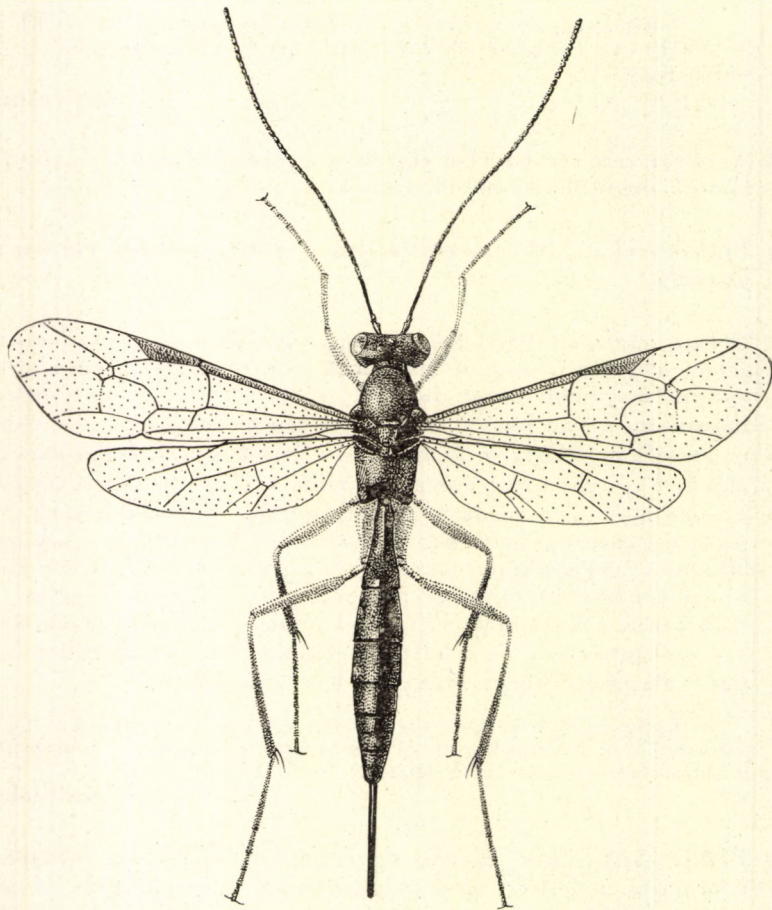
- 7 (6) Pofája sárgafoltos. Sárgák egyébként a tapogatók, a rágók foltja, a fejpajzs, a fejtető apró oldalfoltjai, a szárnypikkely és esetleg a vállbütyök. Egyébként skulptúrában és színben az előző fajhoz teljesen hasonló. 8—10 mm.

Észak-európai faj. Faunaterületünkön csak Máramarosból került elő

[**genalis** THOMS.]

- 8 (5) Potroha részben vörös. Csípői és tomporai vörösek, a hímeken esetleg sárgásak.
- 9 (10) Potroha finoman, ráncoltan pontozott, kissé fényes, csápjának töve legalább alul vörös. A hátulsó lábpár combjának vége, lábszára és lábfeje barnás, gyakran valamennyi láb a combtól lefelé barnás.

Skulptúrája hasonló az előző fajkéhoz, 1. potrohszelvénye kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. közel négyzet alakú, a többi mindinkább szélesebb, mint amilyen hosszú. Tojócsove olyan hosszú, mint az 1. potrohszelvény. Fekete, szárnyai meglehetősen füstösek. A nőtény fejpajzsa és részben csápostora, továbbá szárny-

61. ábra. *Cryptopimpla calceolata* GR. ♀ (Eredeti)

pikkelye és az 1–4., vagy 1–5. potrohszelvénye vörös. Az előtör és esetleg a középhát néha vöröses. A hímek rágói, fejpajzsa, belső szemkerete, esetleg a homlok oldalfoltjai, nyakrésze, valamint a középhát 1–1 nagy oldalfoltja, vállbütyke, szárnypikkelye és a szárnytő alatti vonalka fakósárgák. Színe egyébként a nőtényéhez hasonló, esetleg a csipők sötétebbek, vagy az elülső csipőkön világos folt látható. Csápjá vörösebb, mint a nőtényé. 9–10 mm.

Észak- és Közép-Európában élő gyakori faj. Magyarországon a Balaton környékéről, Debrecenből, a Nyírségből, Órszentmiklósról és Simontornyáról

került elő, továbbá Erdélyből is ismeretes (VI—VII.) (= *Tryphon lineatus* GR., *Phytodietus blandus* GR., *Lissonota altipes* HLMGR., *L. subfumata* THOMS., *L. vaga* SZÉPL., *L. brevicaudis* HAB. és *Xenacis hungarica* SZÉPL.)

quadrilineata GR.

- 10 (9) Potroha durvábban ráncoltan pontozott, ezáltal kevésbé fényes, mint az előző faj, csápjja végig egyszínű barnásfekete, lábai teljesen vörösek. Tojócsöve hosszabb, mint az előző faj tojócsöve. A nőstény fejpajzsa sárga, szárnypikkelye fehér, a haslemezek is nagyrészt fehéresek. Egyebekben az előző fajjal a hím is egyezik. 9—10 mm.

Igen ritka észak- és közép-európai faj. Magyarországon eddig még nem került elő

[**anomala** HLMGR.]

56. nem: **Camlocineta** SCHMIED.

A nem egyetlen faja karcsú *Lissonota*-fajokra emlékeztet. Csápjának töve azonban igen vastag, majdnem gömbölyű, a nőstény csápostora a közepe mögött megvastagodik, majd vége felé fokozatosan elvékonyodik. A csáp első ízei igen megnyúltak, a csápostor felétől kezdődően viszont az ízek olyan szélesek, illetve szélesebbek, mint amilyen hosszúak, a hímek ostorízei mind megnyúltak. Tükörsejtje kicsiny, általában hosszú nyelű, külső ere elmosódhat; erecskéje postfurcalis, kurtaere mélyen a közepe alatt törik meg. Potroha meglehetősen megnyúlt, 2. és 3. szelvénye hosszabb, mint amilyen széles, utolsó haslemeze nagy, oldalról összenyomott és a potroh végén valamivel túlúlik. Tojócsöve hosszabb, mint a potroh.

Egyetlen faja Közép-Európából ismeretes. Életmódja ismeretlen.

- — Feje és tora finoman rücskösen pontozott, majdnem fénytelen. Hasonlóan pontozott a potroh törése is, hátrafelé a hátlemezek mind simábbak és fényesebbek lesznek. Az 1. szelvény kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul. Feje és tora fekete, tapogatói fehéresek, a fejpajzs elülső szegélye szintén fehéres vagy vöröses, szárnypikkelye és szárnyjegye sárgás. Lábai vörösek, a tomporok és esetleg a hátulsó lábszár töve sötét. A fekete potroh 2—4. hátlemeze többé-kevésbé vörös. A hím skulptúrája hasonló a nőstényéhez, potroha valamivel megnyúltabb. Színe sötétebb, amennyiben hátlemezei legfeljebb a hátulsó szegélyükön vörösek, a csípők és tomporok feketék, az elülső és hátulsó combok, valamint a hátulsó lábszár és lábfej valamivel sötétebb. 8—9 mm.

A Közép-Európában honos faj esetleg Magyarországon is előfordulhat

[**varicornis** SCHMIED.]

57. nem: **Syzeuctus** FÖRST.

Az áltorszelvény hosszúkás légzőnyílásai miatt az *Echthrodoca* és a *Diceratops* nemhez áll közel. Az elsőtől jóval kisebb és karcsúbb testükkel különböznek, az utóbbtól azáltal, hogy homlokukon nincsenek szarv alakú

nyúlványok. Testük durván elszórtan pontozott, fényes. Fekete vagy fekete és vörös színű fajok, általában feltűnő sok világos rajzolattal a test minden részén. Arcrészük meglehetősen domború, homlokuk benyomott. Áltorszelvényük domború, legtöbbször erőteljes harántéle van, sőt oldalt hosszanti élek is lehetnek rajta, egyes fajok áltorszelvényén azonban nincsenek élek. Tojócsövük legalább olyan hosszú, mint a potroh. Tükörsejtjük hosszú nyelű, a nyél a szárny töve felé hajlik.

A palearktikumban közel 20, a nearktikumban 5 faja ismeretes. Faunaterületünkről 9 fajt tárgyalunk.

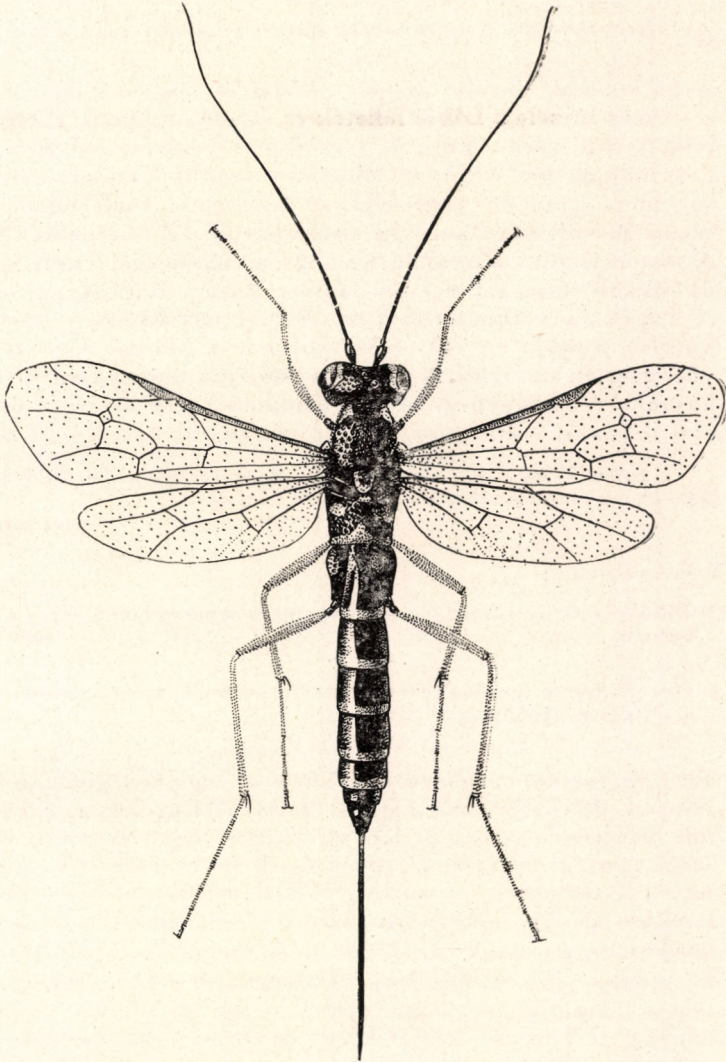
- 1 (8) Az áltorszelvényen nincsenek oldalsó hosszanti élek. A potroh sárga vagy vörös rajzolatai csak sávszerűek, és nem terjednek ki az egész hátlemezre.
- 2 (5) Az áltorszelvényen nincs hátulsó harántél, vagy az csak gyengén fejlett.
- 3 (4) Az elülső szárnyak csúcsán nincs sötét folt. Arcrésze és homloka sűrűn, finoman pontozott, de fényes, fejtetője szinte sima. Tora durvábban pontozott, és pedig hátán sűrűbben, oldalt elszórtabban; fényes. A potroh 1. hátlemeze erősen fényes, néhány elszórt ponttal, közel másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, 2. és 3. szelvénye négyzet alakú, a többi kissé szélesebb és sűrűbben pontozott, s kevésbé fényes, mint az 1. hátlemez. A tojócső olyan hosszú, mint a potroh. Fekete (potroha gyakran barnásfekete), igen sok fehéres rajzolattal. A rágók foltja, a fejpajzs, a külső és belső szemkeret széles sávja, a szárnypikkely, a hátpajzs és az utópajzs fehéres, továbbá a tor hátán és oldalán látható kisebb-nagyobb foltok, a potroh hátlemezeinek széles hátulsó szegélye, az 1. hátlemez tövén elhelyezkedő oldalfoltok, az áltorszelvény közepén kiszélesedő széles sávja, valamint gyakran a hátulsó csípők foltja is. A potroh haslemezei citromsárgák. Csápja fonál alakú, nagyrészt rozsdavörös, a végén nem hegyesedik ki. Lábai sárgások, a hátulsók inkább vörösek, csípői és tomporai feketék vagy barnásfeketék, úgyszintén a lábfejek utolsó ízai is (62. ábra). A hím a nőténnyel általában egyezik, gyakran azonban valamennyi csípőn van fehéres rajzolat. 7—8 mm.

Közép-Európában honos. Magyarországon Budapestről, Fenyőfőről, Isaszegről és Apajpusztáról került elő (VI—VIII.). A *Porphyrinia noctualis* Hüb. élősködője

irrisorius ROSSI

- 4 (3) Az elülső szárnyak csúcsa füstös. Durvábban és elszórtabban pontozott, mint az előző faj, az áltorszelvényen a hátulsó harántél nyomai látszanak. Fején és torán kevés a világos rajzolat, a hímeken több. Fejpajzsa sárga, csápostora különösen alul rozsdásbarna, a szemkeretek mentén csak rövid és keskeny fehéres vonalak húzódnak, és torán is csak a szárnypikkely, valamint a hátpajzs oldalfoltjai fehéresek. Potroha karcsúbb, mint az előző fajé, 1. szelvénye két-

szér olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. és 3. is megnyúlt, sűrűbben pontozott és fekete; 1–3. hátlemezen több-kevesebb vörös folt van. A csípők és tomporok feketék, végükön kissé sárgásak, a

62. ábra. *Syzeuctus irrisorius* Rossi ♀ (Eredeti)

lábszárak vörösek, a hátsó lábszár vége és a lábfejek barnák. Tojócsöve hosszabb, mint a potroh, csápja is hosszabb, mint az előző fajé. A hím skulptúrája hasonló a nőstényéhez, 1. potrohszelvénye háromszor hosszabb, mint amilyen széles, a 2–4. is erősen megnyúlt. Belső szemkerete sárga, csápostora vörös. Torán több a világos rajzolat, a potroh vörös színe sárgásba mehet át. 11–12 mm.

Közép-európai faj. A Kőszegi-hegyek környékéről, a Balaton mellől és Somogyból került elő, továbbá Szilágycsehről (VIII.) (= *szilágycsehrői* Kiss)

elegans SZÉPL.

- 5 (2) Az áltorszelvényen határozott hátulsó harántél húzódik.
- 6 (7) A hátlemezek hátulsó szegélye széles és sárgás, fején és torán sok a világos rajzolat. Lábai feketék és sárgák, a hímek hátulsó combja rendszerint vörös. Feje és tora durván, sűrűn pontozott, fényes; potrohának töve majdnem sima, erős fényű, hátrafelé azonban mind sűrűbben finoman pontozott. 1. hátlemeze több mint másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2—4. szintén megnyúlt. A test rajzolata általában hasonlít az *irrisorius* ROSSI rajzolatára, de inkább sárga színű és az arcrész közepe is gyakran sárgafoltos. A csípők és a tomporok töve fekete, egyébként a lábak sárgák, hátulsó combja sokszor feketésbarna, a hátulsó lábszár és lábfej vége szintén sötétebb. A víztiszta szárnyak csúcsa kissé füstös. A hím hasonló a nőstényhez, olykor azonban egész arcrésze és a csáptól alul is sárga, csápostora pedig gyakran rozsdás. 9—10 mm.

Egész Európában elterjedt faj. Magyarországon is általában gyakori (VI—IX.) (= *bicolor* SZÉPL.)

maculatorius F.

V á l t o z a t a i :

1. Hátulsó combja vörös (♂). — A legtöbb magyar példány ehhez a változathoz tartozik
var. **rufipes** KISS
2. Potroha fekete, toroldalán és áltorszelvényén alig vannak foltok. A Budai- és a Pílisi-hegyekből ismert
var. ♀ **SZÉPL.**
- 7 (6) Potroha fekete, hátlemezeinek hátulsó szegélye legfeljebb keskenyen vöröses, és csak ritkán van az elülső hátlemezekon sárga sáv vagy folt. Hátulsó combja és lábszára vörös, fején és torán kevesebb a sárga rajzolat, mint az előző fajon. Feje és tora durván, de valamivel elszórtabban pontozott, 1. hátlemeze sima vagy hátulsó szögleteiben néhány határozott elszórt pont látható, a 2. hátlemezétől kezdődően a pontok sűrűbbek, de finomabbak. A hátlemezek olyan hosszúak, mint az előző faj esetében; szárnyának csúcsa erősebben füstös. Csípői és tomporai feketék, a láb többi része vörös, vagy az elülső és a középső lábpár kívül sárgás és a hátulsó lábszár végén, valamint a lábfejeken kissé barnás. 9—10 mm.

Európai faj. Magyarországon is messze elterjedt és közönséges (VI—VIII.) (= *maculatorius* F. var. THOMS., *punctiventris* THOMS., *maculatorius* F. var. *quadripunctorius* KISS)

tenuifasciatus SCHMIED.

- 8 (1) Az áltorszelvényen az oldalsó hosszanti élek többé-kevésbé fejlettek. A potroh hátlemezei nagyobb kiterjedésben, vagy gyakran teljesen vörösek.

- 9 (10) Lábai nagyrészt feketék. A toron kevés világos rajzolat van. A szárnycsúcs előtt sötét harántfolt látható. Feje és tora elszórtan pontozott, fényes, potroha a tövén elszórtabban, hátrafelé mind sűrűbben és finomabban pontozott. 1. hátlemeze alig másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. és különösen a 3. megnyúlt. A rágók foltja, a fejpajzs, a belső és külső szemkeret sávja, a tor nyakrésze, a középhát elülső sarkai, a hátpajzs foltja és a szárnypikkelyek fehéressárgák. A potroh nagyrészt vörös, vége fekete, lábai feketék, az elülső és középső pár elül fehéres, hátul végig sötét, vagy a hátulsó comb vörös, a lábszárak és esetleg a lábfejek töve fehéres. Szárnyjegye sötét, majdnem fekete, a tövén világos. A hím a nőtényhez hasonló, az áltorszelvény hosszanti élei azonban alig észrevehetőek és a potroh töve is fekete. 9 mm.

Dél-európai faj, nálunk ez ideig nem került elő

[Stecki BRAUNS]

- 10 (9) Lábai nagyrészt vörösek.
- 11 (18) Nőtények.
- 12 (15) Szárnyai áttetszők, csúcukon nincs füstös rész.
- 13 (14) Csak a potroh középső hátlemezei vörösek, csipőí és tomporai feketék, lábai egyébként vörösek. Feje és tora elszórtan pontozott és fényes, áltorszelvényén határozott hátulsó harántél van, potroha finomabban, de sűrűbben pontozott, kevésbé fényes. 1. hátlemeze kétszer hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2. és a 3. kissé megnyúlt. Tojócsöve valamivel hosszabb, mint a potroh. Fekete, fejpajzsa és a szemkeretek keskeny sávja sárgásak, szárnypikkelye sötétbarna, olykor hátpajzsán sárga foltok vannak. Az 1. hátlemez hátulsó szegélye, a 2. és 3. teljesen, valamint a 4.-nek a töve vörös. A hátulsó lábszár és lábfej sötétbarna. 9—10 mm.

Észak- és Közép-Európában előforduló ritka faj. Magyarországon a Budai-hegyekből, Rákos mellől és Tóvároskertről került elő (VIII—IX.) (= *petiolaris* Gr.)

apicalis Gr.

- 14 (13) A potroh végig vörös, hátlemezeinek hátulsó szegélyén sárga sáv húzódik, csipőí és tomporai — főleg az elülső és középső lábpáron — fehéressárgák, kisebb-nagyobb feketés foltokkal, a hátulsó inkább vörös vagy sárgás, esetleg feketés folttal. Feje és tora erőteljesen, sűrűn pontozott, potrohának hátlemezei finomabban és elszórtabban. Fején és torán igen sok a világos rajzolat, helyenként elnyomja a fekete alapszínt. A csáp töve és csúcsa feketés, a csápostor egyébként nagyrészt rozsdavörös. Lábai vörösek, csipőí és tomporai sárgásak. Hosszanti világos foltok láthatók a lábszárakon is, hátulsó lábfeje barna. Csak a nőténye ismeretes. 8—11 mm.

A Kisásziából ismeretes faj Magyarországon a Hortobágyról került elő (VII.) (= *Lissonota hortobágyiensis* KISS ♀)

decoratus COSTA

- 15 (12) A szárnyak a csúcsuk felé füstösek.
- 16 (17) Fején és torán alig van világos rajzolat, csak a fejpajzs vöröses sárga és esetleg a hátulsó szemkeret mellett húzódik egy keskeny világos sáv. Tora, szárnypikkelye és szárnyjegye teljesen fekete, szárnycsúcsa előtt füstös hosszanti rajzolat húzódik. Az első 3 potrohszelvény vörös, a többi fekete. Csípői és tomporai feketék, az elülső és középső lábpár, valamint a hátulsó lábpár combja vörös, a hátulsó lábszár és lábfej pedig fekete. Fejét és torát meglehetősen sűrű szőrözet fedi. Tojócsöve majdnem olyan hosszú, mint a test. 10–11 mm.

A Svájcban leírt faj Magyarország területéről ez ideig még nem ismeretes

[Schmiedeknechti BRAUNS]

- 17 (16) Fején és torán aránylag sok világos rajzolat, szárnycsúcsán éles határú, füstös folt van. Feje és tora erőteljesen, potroha sűrűn, finoman pontozott, elülső szelvényei megnyúltak. Fekete, fejpajzsa vörössárga, pofájának foltocskái és szemkerete világossárga. A tor hátán és oldalán világos foltok vannak, a hátpajzson azonban csak oldalt és a csúcsán. Az első 3 potrohszelvény, valamint a lába vöröses, kivéve a csípőket. 9–11 mm.

Dél-európai faj, amelyet Magyarországon eddig csak a Budai-hegyekből ismertettek (= *ducalis* COSTA)

lunigerus BRAUNS

V á l t o z a t a :

1. A potroh első öt hátlemeze sárga keretű, a hímek szárnyfoltja jelentéktelen vagy teljesen hiányzik. A Budai-hegyekből és Pilismarótról került elő

var. **Braunsi** SZÉPL.

- 18 (11) Hímek.
- 19 (20) 1. potrohszelvénye fekete, tövén 1–1 sárga oldalfolt látható, a többi vörös, több-kevesebb feketés futtatással; a potroh elülső hátlemezeinek hátulsó szegélye sárga. Fején és torán igen sok a sárga rajzolat, így fejpajzsa, az arc nagy része, a szemkeretek igen széles sávja, a csáptó alul, az előhát és a középtor hatalmas foltjai és hosszanti sávjai, szárnypikkelye, hátpajzsa, utópajzsa, valamint az áltorszelvény nagy rajzolatai sárgák. A csípők és tomporok fekete-sárga foltosak, lábai egyébként vörösek. 9–11 mm

lunigerus BRAUNS

- 20 (19) Potrohán nincsen világos rajzolat.

- 21 (22) Arca teljesen fekete. A nőténytől annyiban tér el, hogy szőrzete sűrűbb, és hogy az áltorszelvény élei, valamint a szárnyak füstösége kevésbé feltűnő. Az 1. potrohszelvény töve fekete, és 4. hátlemeze is vörös. A hátulsó lábszár töve fehéressárga. 10—11 mm.

[Schmiedeknechti BRAUNS]

- 22 (21) Belső szemkerete vagy egész arca sárga. Általában hasonlít a nőtényhez, de rágóin is vannak sárga foltok. A szemkeret sávja szélesebb, a szárnypikkely és a hátpajzs csúcsa is sárga, lábai jóval nagyobb kiterjedésben sárgák, az elülső és középső lábpár csípője és tompora sárgafoltos. Potrohszelvényei erősebben megnyúltak. 9—10 mm

apicalis GR.

58. nem: *Diceratops* FÖRST.

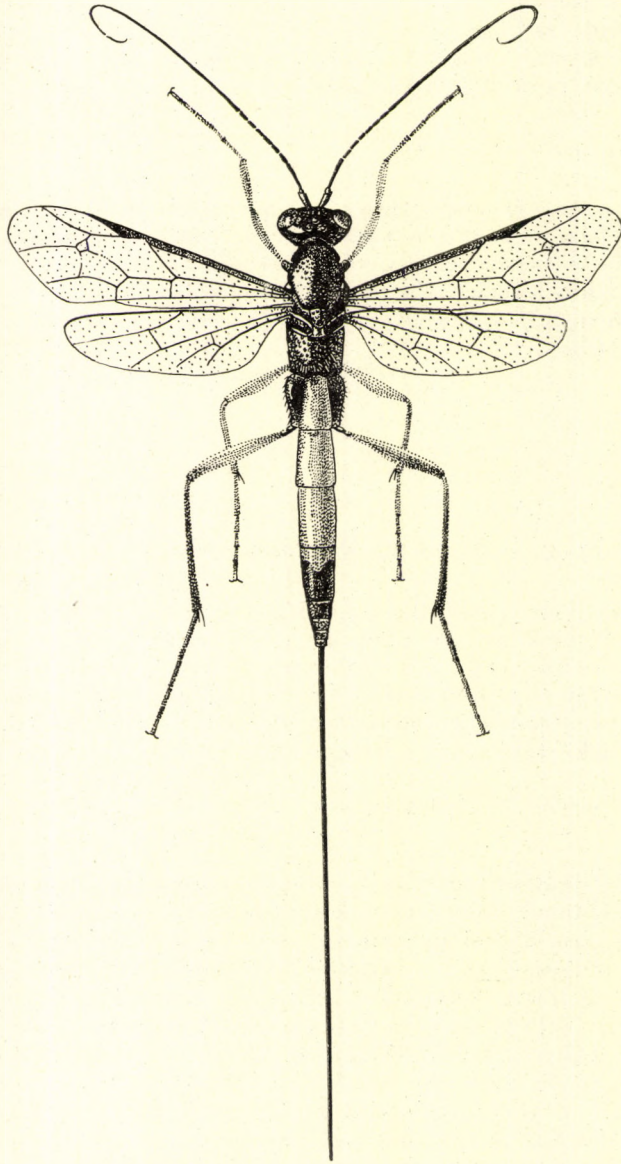
Az áltorszelvény hosszúkás, nagy légzőnyílása miatt az *Echthrodoca* nemhez áll közel, de attól az erősebben megnyúlt, elszórtan és durván pontozott, valamint fényesebb teste jól elkülöníti. Fekete, rajzolatuk vörös. Testük, különösen azonban potrohuk hosszú. Legfeltűnőbb bélyege a homlokból kiemelkedő 2 szarv. Az áltorszelvényen határozott hátulsó harántél van. Tükörsejtjük hosszú nyelű, a kurtaér jóval a közepe alatt törik meg.

3 palearktikus faja közül Magyarországon 1 ismeretes.

- — Kissé domború arcrésze pontozott, mélyített homloka sima, fényes, a csáptövek fölött 1—1 kis szarvacska ül. Tora és áltorszelvénye elszórtan, de erősen pontozott, fényes. Potroha alig skulptúrált, erősen fényes. Első 3 potrohszelvénye megnyúlt, tojócsöve hosszabb, mint a teste. Csápja is erősen megnyúlt, közel olyan hosszú, mint a test. Feje és tora fekete, csak fejpajzsa, csápostora és szárnyjegye rozsdabarna, külső, valamint a belső szemkeretei mellett keskeny világos sáv van. Potroha fekete, elülső szelvényei azonban vörösek. Elülső és középső lábpára vörös, csak csípői és tomporai feketék, a hátulsó fekete, több-kevesebb vöröses árnyalattal. Olykor a hátulsó comb teljesen vörös (63. ábra). A hím arcrésze, szájszervei, valamint az elülső és középső lábpárjának külső felülete a csípőktől lefelé fakósárga. Szárnypikkelye is sárga, a hátulsó lábszár töve és a lábfejek fakók. A potroh töve fekete. Egyébként a nőténnyel egyezik. 8—12 mm.

Észak- és Közép-Európában honos ritka faj; faunaterületünkön a Budai-hegyekből és Erdélyből, valamint Szlovákiából került elő (VI—VII.)

bicornis GR.

63. ábra. *Diceratops bicornis* GR. ♀ (Eredeti)

59. nem: **Lampronota** CURTIS

A közel rokon *Lissonota* nemtől fésűsen fogazott karmaik és általában robusztusabb testük által térnek el. Potrohuk közepén kiszélesedik, míg a *Lissonota*-fajok potroha legtöbbször párhuzamos oldalú. A legtöbb faj fekete, fejük durván, toruk rücskösen pontozott; potrohuk általában finomabban

elszórta pontozott, bőrszerű, csak ritkán rücskös. Torháti barázdájuk nincs, vagy ha van, akkor csak igen jelentéktelen, áltorszelvényükön nincsenek mezők, csak a hátulsó harántél erős. Tükörsejtjük rendszerint van, azonban sokszor rövid nyelű. Tojócsövük olyan hosszú, mint a potroh, de lehet test-hosszúságú is.

A nearktikumban 6, a palearktikumban több mint 20 faja ismeretes. Faunaterületünkön 17 fajt tartunk nyilván, illetve azok kimutatása várható. Lepkehernyókban élőködnek.

- 1 (4) Homlokán erős mélyedés látható, a mélyedés oldalai többé-kevésbé erősen kiemelkednek (1. alnem: *Bathycetes* FÖRST.).
- 2 (3) A homlokmélyedés oldalpereme elmosódott. Fekete, csípői szintén. A nem legnagyobb faja. Feje és tora sűrűn pontozott, aránylag fényes, áltorszelvénye rücskös, potroha a tövén rücskösen ráncolt, hátrafelé a skulptúra sűrűbb és finomabb lesz, végül pedig a haránt-ráncok finom és elszórt pontokkal keverednek. A potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye sima, a hím áltorszelvényének és potrohának skulptúrája durvább. Torháti barázdája aránylag erőteljes, áltorszelvényén a hátulsó harántél alig észlelhető és elől a középső részén sekély hosszanti árok látható. Tükörsejtje ülő. Az 1. potroh-szelvény másfélszer hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2. és 3. majdnem négyzetes alakú, különösen a hímeké. A tojócső olyan hosszú, mint a test, lábai sárgászörösek, temporai feketék. 18—20 mm.

Európai faj. Hazai lelőhelyei: Budapest, Csépfölde, Debrecen, Kecskemét, Kiskapus, Pápa és Solymár; Nagyváradon is találták (VI—VII.). A *Cossus cossus* L. és különböző *Ageria*-fajok élőködője (= *Odinophora nigra* SZÉPL.)

setosa FOURCR.

- 3 (2) A homlokmélyedés oldalpereme éles, a mélyedésben erőteljes ráncok vannak. A fejtetőn, ritkábban csak a toron világos rajzolatok vannak, a csípők vörösek. Termete kisebb. Feje és tora sűrűn pontozott, áltorszelvénye inkább rücskös, hátulsó harántéle van, potroha hátrafelé finomabban ráncoltan pontozott. 1. szelvénye kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. és 3. alig hosszabb, mint amilyen széles. Az egész állat aránylag fénytelen. Torháti barázdája gyenge, tükörsejtje nyeles. Fekete, a tapogatók, a rágók, a fejpajzs, a belső szemkeret kis sávja, esetleg a homlokfoltjai, a középháton az oldalsó szegély mellett elől húzódó széles hosszanti sáv, gyakran a szárnytő előtti és alatti vonalka, a szárnypikkely, a szárnyjegy, valamint az elülső és középső lábpár csípőjének és temporának kisebb-nagyobb foltja sárga. Lábai egyébként vörösesek, a hátulsó lábpár lábcsőre és lábfeje inkább barnás. Csápja rozsdavörös. Tojócsöve olyan hosszú, mint a potroh. A hím annyiban tér el a nőténytől, hogy az egész arcrésze világos, a toroldalakon nagy sárga foltok lehetségesek, az elülső és középső lábpár sárgásabb és a potrohszelvények erősebben megnyúltak. 11—14 mm.

Általában egész Európában elterjedt, elég gyakori faj. Faunaterületünkön Erdélyben és az Északi-Kárpátokban nem ritka. MOCSÁRY szerint Zágrábból is előkerült. Magyarországon eddig még nem találták (VI—VII.) (= *excavator* ZETT.)

[*catenator* Pz.]

- 4 (1) Homlokán nincs feltűnő bemélyedés.
- 5 (19) Fején és torán hosszabb-rövidebb fehéres szőrök vannak, a finoman pontozott vagy harántráncolt potroh aránylag rövid, különösen a nőstények potroha nem, vagy csak alig valamivel hosszabb, mint a fej és tor együttesen. Tojócsöve általában olyan hosszú, mint a potroh (2. alnem: *Alloplasta* FÖRST.).
- 6 (7) A tor vörös és sárga rajzolatú, potroha sűrűn pontozott. Feje szintén sűrűn pontozott, áltorszelvénye inkább rücskös, a középtor melloldalán nincs fényes tükörrész. Teste megnyúlt, potroha majdnem párhuzamos oldalú. Fekete, a rágók, a szemkeret széles sávja, az előtor elülső szegélye, a középhát hosszanti sávjai, a szárnypikkelyek, a hátpajzs szegélyei és a tor oldalán levő kisebb-nagyobb folt sárga. Az arcerészen, a középhátán, a tor oldalán és a hátpajzs közepén vörös foltok láthatók. Vörösek továbbá az aránylag vékony és hosszú lábak, a hátlemezek többé-kevésbé barnászvörösek. A hímek kevésbé vörösek, lábai is inkább fehéressárgások, világos hátpajzsuk közepén gyakran fekete, utolsó hátlemezeiknek hátulsó szegélye sokszor világos. 10—12 mm.

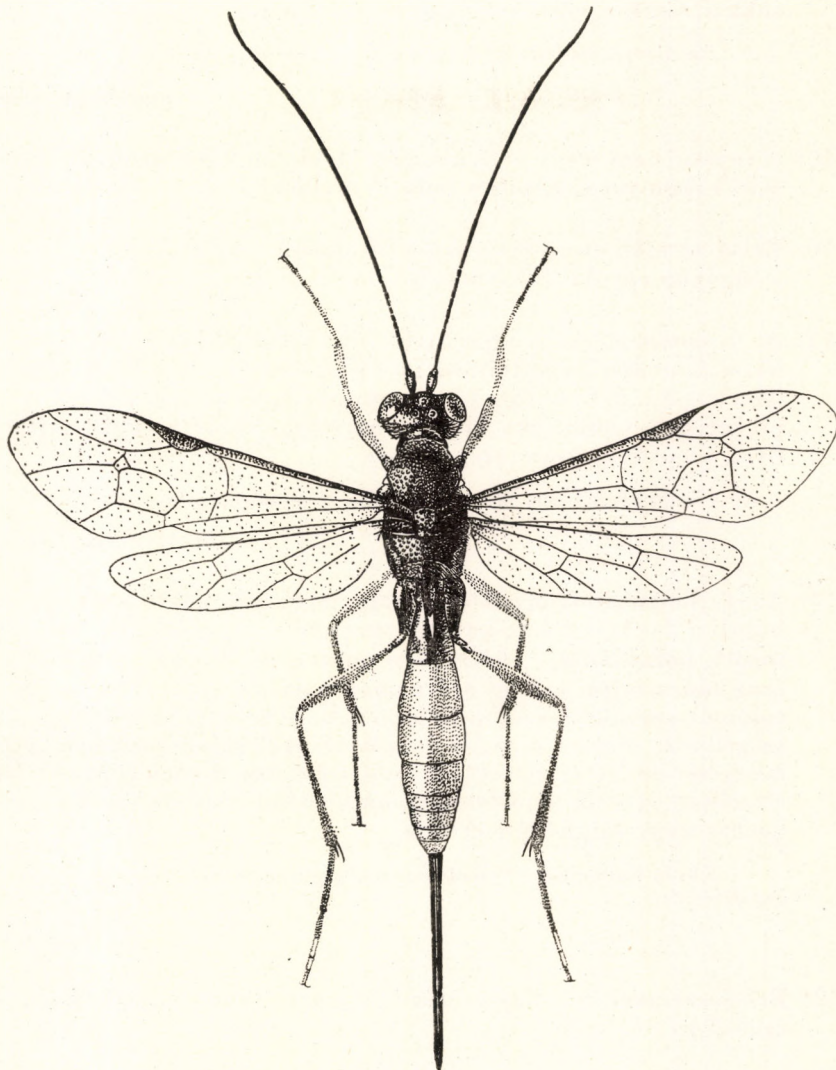
Főleg Közép- és Dél-Európából ismeretes. Faunaterületünkön a Budai-hegységekben, Pápán, Simontornyán, Kecskeméten, valamint Borosjenőn gyűjtötték. (VI., IX—X.) (= *Odinophora hungarica* KISS)

elector GR.

- 7 (6) Fekete torán legfeljebb sárga rajzolatok vannak, a potroh finoman harántráncolt.
- 8 (9) Potroha vörös, csak töve fekete. Feje és tora sűrűn pontozott, világos, szürkés szőrözetű, alig fényes. 1. potrohszelvénye több mint másfélszer hosszabb, mint amilyen széles hátul (a hímeken azonban erősebben megnyúlt), a 2. majdnem olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a többi szélesebb, mint amilyen hosszú. Fekete, csáp-ostora részben rozsdászvörös, a szárnypikkely töve, a lábszárak töve, valamint a hátulsó lábfej gyűrűje fehéres. Csípői és tomporai feketék, egyébként a lábak rozsdászvörösek, különösen a hátulsó lábfej meglehetősen sötét színű (64. ábra). A hím skulptúrája hasonló a nőstényhez, legfeljebb potrohán durvább. A hátulsó lábfej világos gyűrűje szélesebb, a középső lábfejen is lehetnek világos ízek, a hátulsó comb hátulsó fele pedig feketés. Csáp-ostora világosabb vörös. 10—12 mm.

Egész Európában elterjedt faj. Magyarországon a Budai-hegyekben, a Pilisben, Mecsek hegységben, a Velencei-tó környékén, Simontornyán, Őrszentmiklóson találták, továbbá Erdélyben (IV—V., VI—VII.) (= *murinus* GR., *variipes* SZÉPL.)

piceator THUNB.

64. ábra. *Lampronota piceator* THUNB. ♀ (Eredeti)

- 9 (8) Potroha fekete, esetleg barnásan befuttatott.
- 10 (11) Tojósöve jóval rövidebb, mint a potroh, a testnek közel egyötöde; pofája hosszú, sűrű, fehéres szőrözet borítja. Feje és tora sűrűn pontozott és fénytelen. Az 1. potrohszelvény csak másfélszer olyan

hosszú, mint amilyen széles hátul, a légzőnyílások előtt befűződött, hátul hosszanti árokkal. Az 1. hátlemez pontozott, fényes, a 2. és 3. majdnem négyzet alakú, sűrűn, finoman rücskösen pontozott, a többi még finomabban. Tükörsejtje ferde, ülő. Teljesen fekete, csak lábai sárgászörösek, a csípők és az elülső tompor fekete, vörös foltokkal. Csak a nőténye ismeretes. 10 mm.

Az Alpesekből leírt faj Magyarországon ez ideig nem került elő

[alpivaga STROBL]

- 11 (10) A tojócső nem, vagy csak kissé rövidebb, mint a potroh, a test szőrözete valamivel ritkább; a pofa is rövidebb.
- 12 (16) Belső szemkerete fekete, fején általában csak a fejpajzs és esetleg a rágókon egy kis folt vöröses.
- 14 (15) Az 1. potrohszelvény igen rövid, alig hosszabb, mint amilyen széles hátul, finoman harántráncolt; a többi szelvény szélesebb, mint amilyen hosszú. Feje és tora sűrűn pontozott, fénytelen. Fekete, szárnypikkelye és vállbütyke sárga, lábai végig vörösek. Tükörsejtje ülő. Csak a nőtény ismeretes. 8 mm.

Finnországból leírt faj; előfordulása Magyarországon is valószínű

[breviventris HELLÉN]

- 15 (14) Az 1. potrohszelvény $1\frac{1}{2}$ –2-szer hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2–4. is többé-kevésbé megnyúlt. Feje és tora sűrűn pontozott, potrohának 1. hátlemeze szintén sűrűn pontozott, hosszanti árok nincs rajta, a 2. és 3. finoman harántráncolt. Tükörsejtje ülő, tojócsőve olyan hosszú, mint a potroh. Fekete, csak a fejpajzs elülső szegélye és esetleg a rágók rozsdaszínűek, szárnypikkelye sárga, a középhát elülső részén világos oldalsáv van. Lábai vörösek. Hímje általában egyezik a nőténnyel, hátulsó lábszárának a vége azonban barnás vagy sárgás. 9–11 mm.

Közép-Európában elterjedt faj. A Budai-hegyekből, valamint Borosjenőről ismeretes (V.)

similis HAB.

- 16 (12) Belső szemkerete világos színű, ha nem, akkor a lábszárak töve fakósárga.
- 17 (18) Csípői és tomporai, valamint hátulsó lábszára és lábfeje fekete, lábai egyébként vörösek, lábszárak töve és a hátulsó lábfej gyűrűje világosabb. Feje fénytelen, sűrűn szőrözött. Potroha finoman harántráncolt, a nőtény utolsó haslemeze megnyúlt. Fekete, szárnypikkelye és vállbütyke vörösbarna, a potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye sárgászörös. A hím a nőtényhez általában hasonló, a belső szemkeret világos sávja azonban erőteljesebb. 10–12 mm.

Közép- és Dél-Európából ismeretes. Gyűjteményünkben ez ideig csak 1, valószínűleg Magyarországról származó nőténye található

plantaria GR.

- 18 (17) Lábai vörösek, csak hátulsó lábfeje barnás; testszörei jóval rövidebbek, mint az előző fajon. Feje és tora sűrűn pontozott, meglehetősen fényes, áltorszelvénye rücskösen pontozott, potroha a tövén rücskös, majd harántirányban ráncolt, hátul bőrszerűen skulptúrált. Az 1. szelvény másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. közel négyzet alakú. Tojócsöve valamivel hosszabb a testnél. Fekete, a rágók, a fejpajzs, a belső szemkeret és a szárnypikkely sárgás. Csak a nőténye ismeretes. 10 mm.

A fajt a Budai-hegyekből írták le

signata SZÉPL.

- 19 (5) Fejének és torának a szőrözete rövid, potroha pontozott és rendszerint hosszabb, mint a fej és a tor együttesen. Tojócsöve a potrohnál általában hosszabb (3. alnem: *Lampronota* s. str.).

- 20 (21) Tükörsejtje nincs. Feje finoman rücskös, hátrafelé elkeskenyedik. Torháta hasonló skulptúrájú, fénytelen, toroldalai pontozottak, fényesebbek. Hátlemezei finoman rücskösök és harántirányban ráncoltak. 1. potrohshelvénye másfélszer hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2. és a 3. alig megnyúlt. Tojócsöve testhosszúságú. Kurtaere mélyen a közepe alatt törik meg. Fekete, tapogatói, rágói, fejpajzsa, belső szemkerete, vállbütyke, szárnypikkelye, a középhátának oldalfoltjai és hátpajzsának elülső sarkai fakósárgák. A potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye kissé vörös. Lábai vörösek, az elülső és a középső lámpár csipője és tompora sárgafoltos. Hímje ismeretlen. 8 mm.

A faj egyelőre csak Szaloncáról került elő

[**inareolata** KISS]

- 21 (20) Tükörsejtje van.

- 22 (23) 1. potrohshelvénye hátrafelé erősen kiszélesedik, középen hosszant árokkal, alig pontozott, igen fényes. Csak az utolsó hátlemek sűrűbben pontozottak; 1. hátlemeze másfélszer hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2. és a 3. majdnem olyan hosszú, mint amilyen széles (a hímeken kissé megnyúlt). Feje és tora sűrűn, finoman pontozott, de fényes, áltorszelvénye rücskös. Tükörsejtje rövid nyelű. Fekete; a rágók és a fejpajzs vöröses, a belső szemkeret, a homlokfolt, a középhát hosszanti oldalfoltjai és a szárnypikkely sárgás. Lábai vörösek, a csipők tövén esetleg fekete (a hím hátulsó csipője rendszerint barnásfekete), hátulsó lábszára barna. Potroha — legalábbis az elülső felében — rendszerint vörösesbarna. 12–13 mm.

Közép-európai, ritka faj. MOCsÁRY szerint Eperjesen és Tihucán került elő

[**agnata** GR.]

- 23 (22) Az 1. potrohszervény hátrafelé alig szélesedik ki, vagy legalább jóval durvábban skulptúrált.
- 24 (27) Potrohának 2. hátlemeze jóval hosszabb, mint amilyen széles hátul; hátlemezei, különösen az elülsők finoman ráncoltak.
- 25 (26) Középhátán nincs világos rajzolat, a visszafutó-ér a tükrösejtnak majdnem a közepébe torkollik. Karcsú, fekete faj; csak a szájrészek, a szárnypikkelyek és a lábak vörösek. Hátsó lábszára és lábfeje feketésbarna, hátpajzsán ritkán vannak világos foltok. Feje és tora sűrűn pontozott, fényes, az áltorszervény középső része kissé rücskös, hosszanti vájattal. Az 1. potrohszervény kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, ráncoltan rücskös, a 2. hasonló skulptúrájú, erősen megnyúlt, a 3. finoman harántráncolt és szintén hosszabb, mint amilyen széles. Tojócsöve majdnem olyan hosszú, mint a teste. A hím színében és skulptúrájában hasonló a nőstényhez, potroha azonban még erősebben megnyúlt. 12—15 mm.

Észak- és Közép-Európában honos. Faunaterületünkön eddig csak Erdélyből és Szlovákiából ismerjük (VII—VIII.)

[impressor GR.]

- 26 (25) A középhát elülső sarkain világos folt van, a szárnytő előtt és alatt pedig 1—1 világos vonalka. Tükrösejtje aránylag kicsiny, visszafutó-ere jóval a közepén túl torkollik bele. Homloka kissé benyomott. Feje és tora kevésbé fényes, mint az előző fajon, potroha karcsúbb. A tojócső hosszabb, mint a teste. 12 mm.

Közép-Európából ismert faj. Faunaterületünkön Bátorligetről, a Mecsek-ből, továbbá Borosznóról, Eperjesről, Mehádiáról és Zilahról került elő (VI—VII.) (= *scapularis* KRIECHB.)

impressifrons THOMS.

- 27 (24) Potrohának 2. hátlemeze legfeljebb olyan hosszú, mint amilyen széles, aránylag sima, erőteljesen pontozott. Potroha rövid, 1. hátlemeze alig hosszabb, mint amilyen széles hátul, a többi négyzet alakú.
- 28 (31) Csípői vörösek, a potroh 1. hátlemezén nincs hosszanti árok.
- 29 (30) Tojócsöve a potrohnál általában alig valamivel hosszabb, tükrösejtje rövid nyelű, áltorszervénye nem pontozott, hanem rücskös, közepén 2 egymás felé futó rövid él látható. A potroh 2. hátlemeze négyzet alakú, bőrszerű alapon pontozott. Kurtaere jóval a közepe alatt törik meg. Fekete, fejpajzsa és csápostora barnás, szárnypikkelye sárga. Lábai vörösek, csak a hátsó lábfej barnás. A hím annyiban különbözik a nősténytől, hogy szárnypikkelye rozsdavörös, és hátsó lábszára, valamint lábfeje feketésbarna. 10 mm.

A Budapestről leírt faj a Rajna mellől is előkerült. (= ? *Hildae* GYÖRFI)

canaliculata SZÉPL.

- 30 (29) A tojócső hosszabb, mint a test, tükörsejtje hosszú nyelű, áltorszelvénye rücskösen pontozott, 2 erős hosszanti éllel, kurtaere csak kevésel a közepe alatt törik meg, potrohának 2. hátlemeze négyzet alakú, finoman pontozott. Fekete, fejpajzsa vöröses, lábai vörösek, csak a hátulsó lábszár és lábfej barna. A hím belső szemkerete mellett világos vonalka húzódik, és a rágókon is van világos rajzolat, továbbá a fejpajzson, a szárnypikkelyeken és a szárnytő alatti vonalkán. 11 mm.

Közép-európai faj, kimutatása Magyarországon is várható (= *canaliculata* SZÉPL. var. *rhenana* ULBR.)

[*lissonotoides* HAB.]

- 31 (28) Csípői olykor feketék, a potroh 1. hátlemezén nincs hosszanti árok, legfeljebb tövén kivájt.

- 32 (33) Sűrűn, erőteljesen pontozott, de eléggé fényes. Potrohának 1. hátlemeze valamivel hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2. kissé szélesebb, mint amilyen hosszú, a hátlemezek hátulsó szegélye előtt sekély harántmélyedés van. Tükörsejtje kissé ferde, rövid nyelű. Fekete, tapogatói és fejpajzsa rozsdavörös, szárnypikkelye sárga, lábai vörösek. Olykor a hátlemezek hátulsó szegélye vöröses. A hím középhátán háromszög alakú világos oldalfoltok vannak, a szárnytő előtt és alatt 1—1 világos vonalka, sőt legtöbbször a hátpajzson is lehetnek világos oldalfoltok. Csápostora alul rozsdavörös. 10—12 mm.

Közép- és Észak-Európából ismeretes. Faunaterületünkön a Budai-hegyekben és a Bakonyban, valamint Erdélyben gyűjtötték (V., IX.) (= *bilineata* GR., *impressor* GR. var. 1 és 2 GR.)

pimplator ZETT.

- 33 (32) Durván, rücskösen pontozott, fénytelen, szőrözete sűrű és rövid. Karmai csak kevésé fogazottak, potroha hátrafelé kiszélesedik. Csak a hímje ismeretes. Teljesen fekete, fejpajzsa néha rozsdavörös, lábai a comboktól lefelé vörösek. Kisebb, 7,5 mm.

A Stájerországból leírt faj a Retyezátból került elő

[*tauriscorum* STROBL]

60. nem: *Lissonota* GR.

A közeli rokon *Lampronota* CURTIS nem fajainál általában kisebbek és karcsúbbak. Karmaik nem fogazottak, torháti barázdájuk kevésbé feltűnő, áltorszelvényük ráncolt, rücskös vagy pontozott, és csak hátul van harántéle. Általában fekete, ritkábban vörös fajok, olykor világos rajzolatokkal a fejen és toron. Tükörsejtjük van, ennek külső ere néha csonka vagy teljesen hiányzik. A sugárér legtöbbször egyenes, néha kétszeresen ívelt. Lábaik karcsúak, hosszúak. Potrohuk rendszerint felülről kissé lelapított és — különösen a hímeiken — igen erősen megnyúlt, oldalai majdnem párhuzamosak, a hátlemezek finoman skulptúráltak, alig fényesek.

Az alcsalád legnépesebb neme. A több százra tehető fajok az egész világon fellelhetők. Magyarországon 38 faja ismeretes, további 30 faj kimutatása pedig várható. Sok faj hímje ez ideig ismeretlen.

Főleg rejtetten (összesodrott levelekben, növényi részek belsejében stb.) élő lepkehernyók élősködői.

- 1 (198) Tükörsejtje jól fejlett, külső ere csak ritkán csonka.
- 2 (23) Karmai nagyok, jóval túlnyúlnak a karompárnán.
- 3 (16) Potroha fekete, a középső hátlemezek szegélye esetleg vöröses.
- 4 (5) Tora nagyrészt vörös. Torháti barázda nincs, áltorszelvényén csak hátul van harántél. Tükörsejtje kicsi, ferde, szinte ülő. Potrohának 1. hátlemeze másfélszer hosszabb, mint amilyen széles hátul, finoman pontozott, hosszanti élei nincsenek; a 2. és a 3. is finoman pontozott. Tojókészüléke olyan hosszú, mint a teste. Fekete, a szájrészek, a fejpajzs, a belső szemkeret és a fejtető foltjai fehéresek. Tora vörös, a középhát elülső sarkain, valamint a szárnytő alatt és előtt világos rajzolat van. Szárnypikkelye fehér, szárnyjegye világossárga, sötét kerettel. Lábai vörösek, az elülső és középső csípő és tompor fehéres, a hátulsó tompor feketefoltos. Potroha fekete, haslemezei világosak, a 2. és 3. hátlemez hátulsó szegélye vöröses. Csak a nőténye ismeretes. 6—7 mm.

Mediterrán faj. Faunaterületünk délibb fekvésű részein esetleg előfordulhat

[**rufithorax** HAB.]

- 5 (4) A toron nincs vörös rajzolat.
- 6 (7) A potroh 2. és 3. hátlemeze jóval hosszabb, mint amilyen széles hátul, a párhuzamos-ér az alsó-ér közepéből ered. Hímeken az egész arcrész, a szájrészek, a fejtető foltjai, a középhát rajzolatai, a szárnytő alatt és előtt 1—1 vonalka, a hátpajzs oldalszegélye, valamint az elülső és középső csípő és tompor fehéres, világos színű, továbbá a potroh 2. hátlemezének hátulsó szegélye is. Mindkét ivar feje és tora finoman, sűrűn pontozott, áltorszelvényük inkább rücskös. Tükörsejtje rövid nyelű. Potroha bőrszerűen skulptúrált, 1. hátlemeze kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, 2. és 3. hátlemeze szintén megnyúlt, a 4. négyzet alakú. Tojókészüléke hosszabb, mint a teste. Fekete, a fejpajzs elülső szegélye és a rágók foltja fehéres, a szárnypikkely és a szárnyjegy szintén világos. A 2. és a 3. hátlemez hátulsó szegélye vörös, a 4—7.-é fehéres. A haslemezek sötétek. Lábai vörösek, a hátulsó lábszár és lábfej barna. 11 mm.

Észak- és Közép-Európából ismeretes. Nálunk ez ideig nem került elő

[**crassipes** THOMS.]

- 7 (6) Potrohának 2. és 3. hátlemeze inkább négyzet alakú, a párhuzamos-ér az alsó-ér közepe alatt ered. A hímen jóval kevesebb a világos rajzolat.

- 8 (9) Az elülső és a középső csípő fehér, a hátulsó a combbal együtt fekete. Tojócsöve csak fele olyan hosszú, mint a potroh. Meglehetősen zömök. Áltorszelvényén elől hosszanti vájat, hátul finom harántél húzódik. Tükörsejtje ülfő. A potroh 1. hátlemezőn hosszanti, sekély árok húzódik, a 2. és a 3. csak kissé, a többi jóval szélesebb, mint amilyen hosszú. Teljesen fekete, csak a hátlemezők hátulsó szegélye vöröses. Az elülső és középső csípő és tompor, valamint a lábszár elől fehéres, hátul pedig a combbal együtt vörös. A hátulsó csípő fekete, csúcsrésze fehéres, a tompor fehér, fekete folttal, a comb barna, töve és csúcsa fehéres, a lábszár fehéres, barnás rajzolattal. Hímje ismeretlen. 7 mm.

Az Alsó-Ausztriából leírt faj kimutatása Magyarországon is várható

[*albicoxis* KRIECHB.]

- 9 (8) Csípői vörösek vagy feketék, a hímek elülső csípője többé-kevésbé világos lehet.
- 10 (11) Csípői teljesen feketék, az 1. potrohszelvény jóval hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2. és a 3. négyzet alakú. Tojócsöve a testnél hosszabb. Az áltorszelvény hátulsó harántéle jelentéktelen. A potroh hasoldala világos. Feje hátul erősen elkeskenyedik, az egész test rücskös, fénytelen, középtori melloldalán nagy tükörrész van. Tükörsejtje ferde, nyeles. Potroha finoman rücskös, fénytelen, hátul finomabb skulptúrával és némi fénnel. A szélességénél kétszer hosszabb 1. potrohszelvény hátrafelé kissé kiszélesedik, 4. szelvénye szélesebb, mint amilyen hosszú. Fekete, a fejpajzs elülső szegélye vöröses, fejtetőjén 1—1 világos oldalfoltocska van, szárnypikkelye sárga, szárnyjegye barnássárga. Csípői és tomporai feketék, elülső és középső lábai vörösesek, a hátulsók barnávörösek (a comb szinte barna). Potroha fekete, elülső hátlemezőinek hátulsó szegélye vöröses. Csak a nőténye ismeretes. 10 mm.

A fajt Budapest környékéről írták le

atropos SCHMIED.

- 11 (10) Csípői vörösek vagy ritkán feketék, hátulsó lábszára feketés.
- 12 (13) Potroha finoman harántráncolt, hátul sima. Feje rövid, hátul erősen elkeskenyedik, tora zömök, rücskösen pontozott, fénytelen. Tükörsejtje nyeles, tojócsöve olyan hosszú, mint a test. Fekete, a fejpajzs elülső szegélye és a szájszervek vörösek, a belső szemkeret melletti világos vonalka húzódhat, szárnypikkelye barna, szárnyjegye sárga. Lábai vörösesek, a tomporok részben, valamint a hátulsó lábszár és lábfej barna. A potroh 1—3. hátlemezőnek hátulsó szegélye vöröses. A hímeken a fejtető oldalán, valamint a középhát elülső sarkaiban világos foltok vannak. 6—8 mm.

Észak- és Közép-Európából ismeretes. Magyarországon ez ideig nem gyűjtötték

[*femorata* HLMGR.]

- 13 (12) Potroha legalább a tövén többé-kevésbé durván pontozott. A láb-szárak kívül gyakran fehéresek. A hátpajzs oldalain világos rajzolat nincs.
- 14 (15) A középmedell hosszanti vájata hátrafelé igen erősen elmélyül. Az áltorszelvény és a potroh 1. hátlemeze rücskösen pontozott, szárnyjegye vöröses- vagy barnássárga. Feje és tora sűrűn pontozott, alig fényes. Tükörsejtje nyeles, a visszafutó-ér majdnem a közepébe torlik. Az 1. potrohszelvény közel kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, rücskösen pontozott, a 2. és a 3. kissé szélesebb, mint amilyen hosszú, finoman harántráncolt (a hímeken a szelvények erősebben megnyúltak). Tojókészüléke a testénél valamivel hosszabb. Fekete, tapogatói és a fejpajzs elülső szegélye vöröses. Lábai vörösek, a hátulsó lábfej barna, esetleg fekete. Hímeken az elülső csípők és tomporok világosfoltosak, a rágók, a fejpajzs és a belső szemkeret világos; feje meglehetősen szőrözött. A szárnypikkely is fehéres. 10—11 mm.

Főleg Észak- és Közép-Európában honos faj. Magyarországon a Budai- és Kőszegi-hegyekből, a Mecsek hegységből, Pápáról, Pilismarótról, Órszentmiklós-ról, Szigetszentmiklós-ról, Valkóról és Zircről került elő (IX—X.). Gazdaállatai a *Procus literosa* HAW., a *Synanthedon formicaeformis* ESP. és a *S. spheciformis* GERN. hernyói (= *sulphurifera* GR., *rimator* THOMS., *Meniscus caudatus* SZÉPL., *M. affinis* SZÉPL., var. *ruficoxis* SCHMIED.)

fundator THUNB.

V á l t o z a t a :

1. A csípők feketék. Hazai hím példányaink zömmel fekete csípőjűek

var. **nigricoxis** PFANK.

- 15 (14) A középmedell hosszanti vájata hátrafelé csak kevésbé mélyül el. Áltorszelvénye és potrohának 1. hátlemeze durvábban rücskösen pontos zott, mint az előző fajon, szárnyjegye sötét, szinte fekete. Az előző fajhoz egyébként teljesen hasonló. A hím feje teljesen fekete, a középháton azonban általában világos oldalfoltok vannak, elülső csípőin általában nincsenek világos foltok. 9 mm.

Közép-európai faj. Faunaterületünkön Budapest környékéről, valamint Németbogsánról került elő (VIII—IX.). A *Procus literosa* HAW. hernyójának élőködője

basalis BRISCHKE

- 16 (3) Potroha legalább részben vörös.
- 17 (18) Homloka erősen kimélyített, a mélyedésből erőteljes, hosszú szarvacska nyúlik ki. Arcrésze sűrűn, durván pontozott, fejtetője csak elszórtan, fényes. Potroha igen finoman harántráncolt, néhány elszórt ponttal, meglehetősen fényes. Fekete, fényes fejpajzsának elülső szegélye vöröses, potrohának 2—4. hátlemeze barnásvörös. Lábai vörösek, a csípők és tomporok feketék. A homlok nyúlványától eltekintve igen hasonló a *cylindrator* VILL.-hez. Tojókészüléke a testnél hosszabb. Csak a nőténye ismeretes. 9 mm.

Stájerországból leírt faj, Magyarországon ez ideig nem került elő

[**unicornis** STROBL]

- 18 (17) Homlokán nincs szarv alakú nyúlvány.
- 19 (20) Lábai feketék, csak az elülső lábpár a combtól lefelé vörös. Feje és tora sűrűn pontozott, alig fényes, potroha finoman, bőrszerűen skulptúrált, elülső 3 hátlemeze elszórtan pontozott. Az 1. hátlemez hossza a hátulsó szélességének kétszerese, a 2. és a 3. is kissé megnyúlt, a 4. négyzet alakú. Tojócsöve majdnem olyan hosszú, mint a teste. Fején és torán nincs világos rajzolat, potroha vörös, töve, vége és oldalfoltjai feketék, a haslemezek világosak. Csak a nőténye ismeretes. 9 mm.

Közép-európai faj. Megjelenése Magyarországon is várható

[**Schmiedeknechti** SMITS v. B.]

- 20 (19) Lábai vörösek, legfeljebb csípői és tomporai feketék.
- 21 (22) Hátsó lábszára vörös, legfeljebb a csúcsa sötétebb. Fejét és torát ritka, világos szőrözet fedi, sűrűn pontozott, alig fényes. Potroha fényesebb, sima, esetleg egész finoman harántráncolt, tojókészüléke a testnél hosszabb. Az 1. potrohszelvény kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, néhány elszórt ponttal, a 2. és a 3. négyzet alakú, a többi szélesebb, mint amilyen hosszú. Tükörsejtje nyeles, tojócsöve a testnél hosszabb. Fekete, fejpajzsa és a csápvégek vörösek, szárnypikkelye és szárnyjegye vörössárga. A potroh 2—4. hátlemeze vörös, gyakran sötét futtatásokkal. A hím belső szemkerete világos, vagy a szárnypikkellyel együtt fekete, ritkán a hátsó comb sötét. 8—10 mm.

Egész Európában elterjedt faj, gyakori. Magyarországon is majdnem minden területről előkerült (VI—VIII.). Gazdaállatai az *Ortholita chenopodiata* L., a *Petilimpa arcuosa* HAW. és a *Synanthedon culiciformis* L. hernyói, valamint a *Gymnochaeta viridis* FALL. (Tachinida) lárvái

cylindrator VILL.

V á l t o z a t a :

1. Csípői és tomporai, valamint az 1—5. hátlemez vörösek ab. **rufescens** HELLÉN

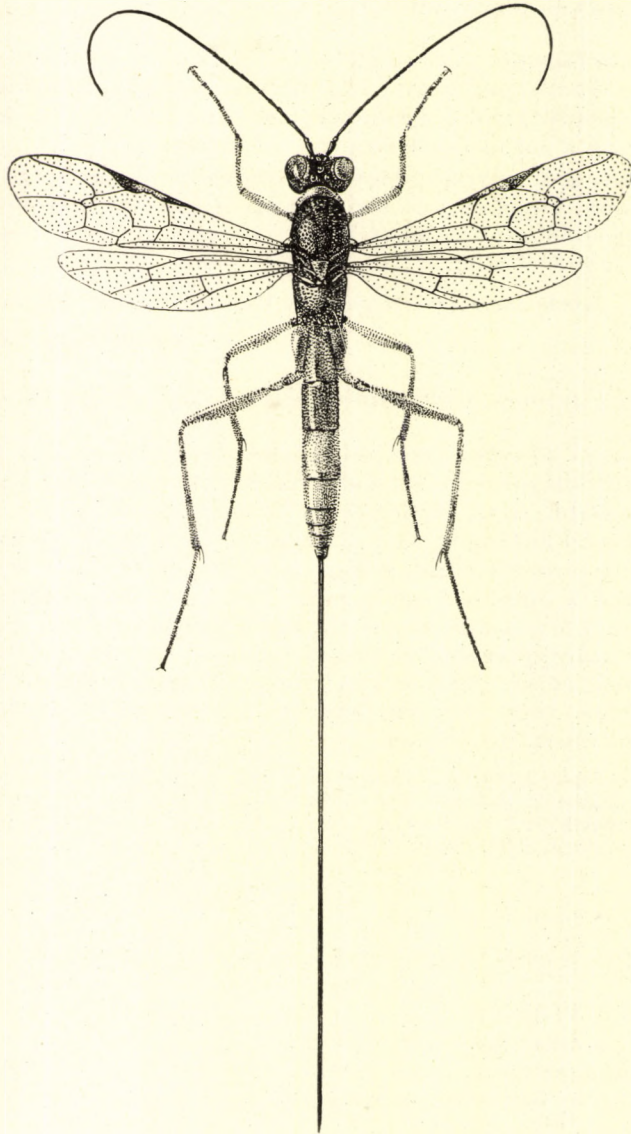
- 22 (21) Hátsó lábszára és belső szemkerete fekete. Feje, tora és csípői erősen szőrözöttek. Szárnypikkelye fényes, fekete, potroha finoman, sűrűn pontozott. 1. hátlemezének hátsó szegélye, valamint a 2—4. hátlemez barnászvörös. Csak a hímje ismeretes. 10 mm.

A faj Svájból vált ismertté. Magyarországon ez ideig még nem került elő

[**puberula** KRIECHB.]

- 23 (2) Karmai kicsik, a karompárnán nem, vagy csak kissé nyúlnak túl.
- 24 (29) Sugárere a tükörsejt mögött, valamint a végén ívesen hajlott, szárnyjegye keskeny, tövén világos, tükörsejtje általában nyeles.

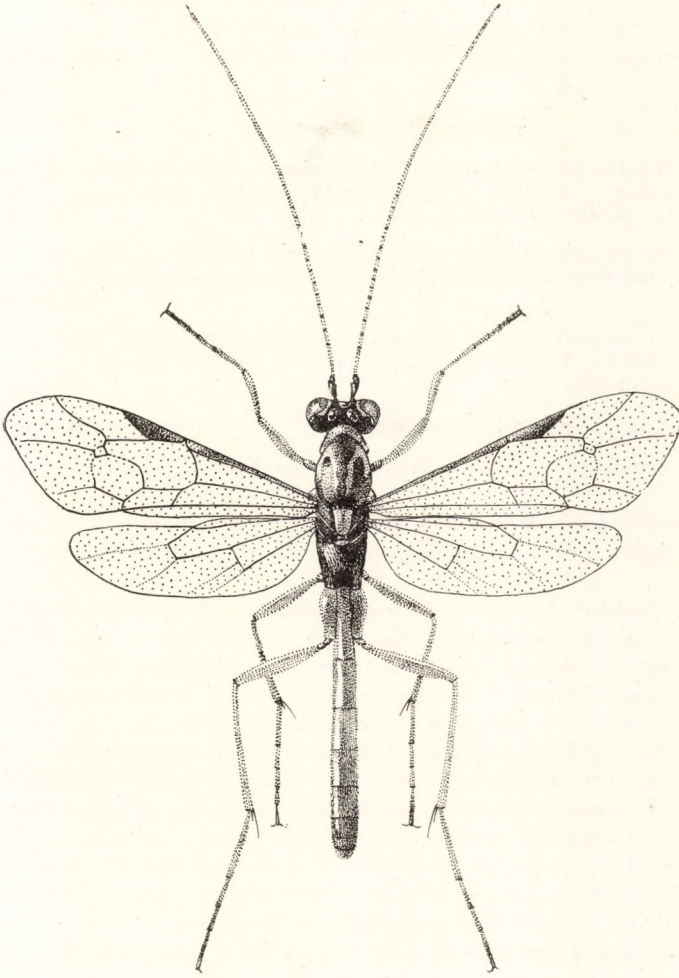
Feje hátul elkeskenyedik, homloka határozottan bemélyített, potrohának közepe vörös. Általában nagyobb fajok.

65. ábra. *Lissonota parallela* GR. ♀ (Eredeti)

- 25 (26) Csípői rendszerint vörösek, a hímeké sárgafoltosak lehetnek. Fején és torán igen sok a sárga és vörös folt, potroha élénkvörös. A hím pontszemei feltűnően nagyok, erősen kidomborodnak. A nőstény feje, tora és áltorszelvénye sűrűn pontozott, aránylag fényes, az utóbbi

erőteljes hátulsó harántélel. A potroha elülső hátlemezei határozottan pontozottak, fényesek. Az 1. szelvény kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. és a 3. szintén megnyúlt, a 4. négyzet alakú. Tükörsejtje ferde, hosszú nyelű, tojókészüléke a testnél hosz-

66. ábra. *Lissonota parallela* GR. ♂ (Eredeti)

szabb. Feje és tora fekete, fejpajzsa és csápostora vöröses. A szemkeretek, az előhát elülső szegélye, a középhát hosszanti rajzolatai, a szárnytő alatt és előtt húzódó vonalkák, valamint a hátpajzs oldala sárga, a hátpajzs csúcsa gyakran vörös. Tora, de különösen annak oldalai nagy kiterjedésben vörösek. A potroh hátlemezei világosvörösek, több-kevesebb sötét futtatással, a potroh vége feketés. Lábai is vörösek, esetleg a tomporok és a hátulsó lábszár vége kissé sötétebb (65. ábra). A hím a nőtényhez hasonlóan skulptúrált, a

világos rajzolatok azonban általában nagyobbak; a fejpajzs, a száj-részek, szinte az egész arcrész, a középhát nagy rajzolata és a tor-oldalak hatalmas foltjai világosak. A csípők vörösek, a tomporok esetleg sárgák. Potroha a nőstényénél erősebben megnyúlt, csápja is hosszabb, mint a teste (66. ábra). 10 mm.

Dél-, de főleg Közép-Európában közönséges, északon ritkább. Magyarországon is mindenütt előkerült (VI—IX.) (= *Syzeuctus Diószeghyi* KISS)

parallela GR.

V á l t o z a t a i :

1. A toron jóval kevesebb a világos rajzolat, és a hátpajzson vagy esetleg a középhátan is teljesen hiányzik. Magyarországon nem ritka, a törzsalak között (= *intermedia* SZÉPL.) var. *perspicillator* GR.
 2. Az összes csípők és a hátulsó tomporok feketék. — Főleg déli változat; faunaterületünkön a déli, erdélyi és szlovákiai hegyvidékekről került elő [var. *nigricoxis* STROBL]
 3. A középhát tövén és közepén 2—2 rövid, párhuzamos, világos hosszanti vonalka húzódik. A csípők és a hátpajzs fekete, a potroh csak az 1. hátlemez szegélyétől a 4. tövéig vörös [var. *polonica* HAB.]
 4. Csípői és tora teljesen fekete ab. *nigricollis* HELLÉN
 5. Csípői, tora és potroha majdnem teljesen fekete ab. *confusus* HELLÉN
- 26 (25) Csípői feketék, torán kevesebb a világos rajzolat, potroha sötétebb, barnásvörös. A hímek pontszemei nem feltűnően nagyok.
- 27 (28) A nőstény középtorán és hátpajzsán nincs világos rajzolat, a hímek potrohán a középső hátlemezek vörösek és megnyúltak, az elülsők még erősebben; az elülső és esetleg a hátulsó csípő kisebb-nagyobb világos folttal. A nőstény feje fekete, a belső szemkeret világos, az előtor elülső szegélye, valamint a szárnypikkely fehéres. Az előző fajhoz igen hasonló, pontozata azonban még erőteljesebb, különösen a potroh elülső hátlemézén. Tojócsöve a testnél szintén hosszabb. A 2—4. hátlemez sötétvörös, lábai vörösek, csípői, tomporai és gyakran a hátulsó combok is feketék. A hím skulptúrája egyezik a nőstényével, potroha és csápja azonban erősebben megnyúlt és több a világos rajzolata is. Rágói, az arc nagy része, a középhát elülső sarkainak nagy foltja, a hátpajzs oldala, a szárnyató alatti és előtti vonalka, valamint az elülső és középső csípőnek és tompornak 1—1 kisebb-nagyobb foltja fehéres. 9—13 mm.

Európai faj. Magyarországon is mindenütt előfordul, de valamivel ritkább, mint az előző faj (VII—IX.) (= *verberans* GR., var. *rufifemur* KISS)

insignata GR.

V á l t o z a t a i :

1. A csonkaér határozott. — Erdélyből és Szlovákiából ismeretes (= var. ♂ SZÉPL.) [var. *Szépligetii* KISS]
- 28 (27) A nőstény középhátán 2 világos hosszanti vonal húzódik, a hátpajzs oldalai is világosak. A hímek összes csípői világosak, vagy legalábbis

nagy világos foltokkal. A potroh középső hátlemezei vörösek, és mindegyik hátulsó szegélyen világos sáv húzódik. A tojócső majdnem olyan hosszú, mint a test. Tora valamivel zömökebb és általában kisebb, mint az előző faj. Portoha szintén zömökebb, 1. hátlemeze csak másfélszer hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2. és a 3. négyzet alakú, a hímeken valamivel jobban megnyúlt. A 2. és a 3. hátlemez barnászvörös, az 1.-nek a hátulsó szegélye világos, esetleg sárgászvörös. 7—9 mm.

Közép- és Dél-Európában elszórtan előforduló faj. Faunaterületünkön főleg az Alföldről, de elszórtan máshonnan is előkerült (Kőszeg, Tihany, a Velencei-tó környéke és Erdély) (VII—IX.). A *Crambus contaminellus* HÜB. hernyóiban elősködik (= *hortobágyiensis* Kiss ♂)

lineata GR.

- 29 (24) A sugárér egyenes, vagy csak alig észrevehetően ívelt.
- 30 (49) A potroh középső hátlemezei vörösek, 2. hátlemeze rendszerint kissé megnyúlt. A középtor melloldalai általában fénytelenek, tükörrésziük sincs, a párhuzamos-ér az alsósejt közepe alatt ered. A hímek potrohának 1. hátlemeze igen durván, rücskösen ráncolt, fénytelen.
- 31 (40) Nőstények.
- 32 (33) Csápostora fekete, legfeljebb a tőizek csúcsán látható világos gyűrű. A potroh 2—4. hátlemeze vörös, olykor feketével futtatott, igen sűrűn pontozott és finoman rücskös, fénytelen. Az 1. hátlemez hátrafelé általában kiszélesedik. Feje és tora finoman, sűrűn pontozott, alig fényes, a potroh töve fénytelen, hátrafelé mind finomabb skulpturájú és fényesebb. A potroh 1. hátlemeze másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. és a 3. alig megnyúlt. Tükörsejtje rendszerint ülő, ritkán rövid nyelű, külső ere elmosódott lehet. Tojócsöve legtöbbször rövidebb, mint a teste. Fekete, fejpajzsa vörös, fejtetőjén világos oldalfoltok vannak, szárnypikkelye majdnem fekete, szárnyjegye barnás, a szárny kissé füstös. Csápja fekete, lábai vörösek, csak a tomporok feketék és a hátulsó lábfej sötét. 9—10 mm.

Észak- és Közép-Európában honos, helyenként közönséges. Magyarországon bár szórványosan, de majdnem mindenünnen előkerült (IX—XI.) (= *Lampronota variipes* DESV., *conmixta* HLMGR., *opacula* SZÉPL.)

clypeator GR.

- 33 (32) A csápostor tőizei alul rendszerint vörösesek vagy sárgásak. A potroh 2. és 3. hátlemeze rendszerint világosabb vörös, és bár finoman rücskösen pontozott, mégis fényesebb, mint az előző fajon. 1. szelvénye hátrafelé alig szélesedik ki.
- 34 (37) A tojókészülék legalább olyan hosszú, mint a teste. Csípői vörösek, tükörrsejtje ülő, ritkábban rövid nyelű.

- 35 (36) Tomporain fekete foltok alig vannak. Potrohának 1. hátlemeze hátrafelé kissé kiszélesedik és alig domború, a 2—4. vagy 2—5. hátlemeze vörös. A 2. többé-kevésbé megnyúlt, néha négyzet alakú, rajzolata gyakran fekete, 1—1 nagyobb oldalfolttal, a 3. hátlemeze pedig 1—1 kisebb oldalfolttal. Az alig fényes tükörsejtje ülő, sugárere az areola mögött kissé ívelt. Potrohának 1. hátlemeze kissé domború, meglehetősen széles, alig hosszabb, mint a hátulsó csípők, a 2. és a 3. is csak kissé megnyúlt, majdnem négyzet alakú. Tojókészüléke legalább olyan hosszú, mint a potroh. Fekete, szájrészei és fejpajzsa vörös. A fejtető oldalfoltjai, a szárnypikkelyek és a szárnytő előtti vonalkák, valamint a szárnyjegyek sárgák. Lábai vörösek, a csípők és a tomporok töve, valamint lábfejtői esetleg sötétek. 7—9 mm.

Főleg Észak- és Közép-Európából ismeretes. Magyarországon elszórtan a legtöbb helyről előkerült (VII—VIII.) (= *clypeator* GR. var. ♀ *KISS*, *conmixta* HLMGR. var. ♀ *KISS*)

maculata BRISCHKE

V á l t o z a t a :

1. Hátpajzsa vörös, 2. és 3. potrohszelvénye gyakran megnyúlt. — Magyarországon a törzsalakkal együtt gyűjthető (= *quadrata* SZÉPL.)

var. **punctulata SZÉPL.**

- 36 (35) Hátulsó tompora többé-kevésbé feketés. Potrohának 1. hátlemeze domború, kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, finoman rücskösen pontozott, a 2. és a 3. szintén megnyúlt, majdnem párhuzamos oldalú, finoman harántráncolt, a többi hátlemeze majdnem sima, fényes. Feje és tora sűrűn pontozott, fénytelen, áltorszelvénye rücskös. Tojókészüléke olyan hosszú, vagy hosszabb, mint a teste. Fekete, a szárnypikkelyek és a fejtető foltjai sárgák, a fejpajzs vörössárga, a csápostor tőizei alul vörösesek. Hátlemezei vörösek, gyakran fekete futtatással. 6—8 mm.

Egész Európában közönséges. Faunaterületünkön azonban — úgy látszik — kevésbé gyakori; eddig csak Budapestről, Csepelről és Szekszárdról ismeretes, valamint egyes szlovákiai és erdélyi lelőhelyről (IV—VII.). Főleg *Crambus*-fajok hernyóiban élőködik (= *coracinus* GMEL.)

bellator GR.

V á l t o z a t a :

1. Áltorszelvényén vörös rajzolat van

ab. **rufomaculata HELLÉN**

- 37 (34) Tojócsöve a testénél rövidebb.

- 38 (39) Tojócsöve rövidebb, mint az 1. potrohszelvény. Potrohának 1. hátlemeze domború, hátulsó szegélye vörös, rajta egy hosszanti vájat nyomai láthatók. Potrohának 2—4. hátlemeze vörös. Egyébként fekete, rágóinak csúcsa, tapogatói, fejpajzsa és homlokának oldalfoltjai sárgák. Csápostora, szárnypikkelye és szárnyjegye barna. Lábai vörösek, a tomporok és a hátulsó csípők töve fekete. Csak a nőtény ismeretes. 9 mm.

A Közép-Európából ismeretes faj. Magyarországon ez ideig még nem került elő

[**brevicaudis HAB.**]

- 39 (38) A tojócső olyan, mint a potroh. Skulptúrája durva: a középtor melloldalai sűrűn pontozottak, az áltorszelvény erősen rücskösen pontozott, a potroh finoman rücskös. Tükörsejtje kicsiny, ferde. Fekete, fejpajzsa és a csápostor töve vörös. Lábai vörösek, a hátulsó tompor felül sötét. A potroh az 1. hátlemez hátulsó szegélyétől a 4. hátlemez elülső szegélyéig vörös. A *bellator* GR.-hoz hasonló faj. 7—8 mm.

Főleg Észak- és Közép-Európából ismeretes. Valószínűleg Magyarországon is él, bizonyító példány azonban nem áll rendelkezésre

[irrigua THOMS.]

- 40 (31) Hímek.

- 41 (42) Arcrésze fekete, legfeljebb belső szemkerete mellett van egy világos vonalka. Lábai vörösek, csípői és tomporai azonban — szemben a nőténnyel — feketék, az elülsők általában világos foltosak. Durvában skulptúrált, mint a nőtény, különösen az 1. hátlemez rücskös. Rágói, fejpajzsa, belső szemkerete és a fejtető esetleges oldalfoltjai, valamint a szárnypikkely sárga. A vörös hátlemezeken tekintélyes fekete foltok lehetségesek. 9—10 mm

clypeator GR.

Változatai:

1. A világos rajzolatok majdnem teljesen hiányzanak, sőt hátulsó combja is feketés
[var. *alpina* STROBL]
2. Középhátán világos foltok vannak. — A Kőszegi-hegyekből és Szigetszentmiklósról került elő
ab. *humeralis* HELLÉN

- 42 (41) Az egész arcrész sárga.

- 43 (46) Hátpajzsa fekete.

- 44 (45) Hátulsó csípői vörösek, fekete folttal. Durva skulptúrája nagyjából egyezik a nőtényével. Tükörsejtje ülő. Arcrésze, a fejtető foltjai, az előhát oldalfoltjai, valamint a toroldalok rajzolatai sárgák. Lábai vörösek, az elülső és középső csípő és tompor sárgás. Potroha vörös, csak tövén és csúcsán fekete. 7—8 mm

[irrigua THOMS.]

- 45 (44) Hátulsó csípői feketék, csúcsrészük sárga, esetleg sárga hosszanti rajzolatokkal. Áltorszelvénye és a potroh 1. hátlemeze durván rücskös. Potroha az 1. hátlemez hátulsó szegélyétől az 5.-nek a végéig vörös, a 2. hátlemezen legtöbbször széles fekete sáv, a 3.-on és esetleg a 4.-en fekete oldalfoltok vannak. Egész arcrésze, a csáptő alul, a homlok oldalfoltjai, az előtor elülső szegélye, valamint hátulsó sarkai és a középhát oldalfoltjai sárgák. Lábai vörösek, a hátulsó csípők és tomporok feketék, csúcsrészük sárgás. 6—8 mm

maculata BRISCHKE

- 46 (43) Hátpajzsa és középháta sárga rajzolatú. A hátlemezek hátulsó szegélye vöröses.

- 47 (48) A potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye keskenyen vöröses, esetleg sárgás, a hátulsó csípők nagy felületen feketék. Arcrésze, szemkeretei, a csáptő alul, a torrajzolata, valamint a csípők és tomporok sárgák. 7–8 mm **bellator** GR.

V á l t o z a t a :

1. Hátpajzsa fekete, belső szemkerete sárga, 2. hátlemezőnek szegélye világos [var. **arvicola** GR.]

- 48 (47) A potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye széles, sárgászöld, a hátulsó csípőkön csak kis fekete folt van. Feje és tora finoman pontozott, áltorszelvénye rücskös, potroha a tövén szintén rücskös, fénytelen, skulptúrája hátrafelé mind finomabb és erősebben fényes. A potroh 1. hátlemeze legalább kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. kissé megnyúlt. Rágói, fejpajzsa, az egész arcrész, a fejtető oldalfoltjai, a csáptő alul, az előtor elülső és hátulsó szegélye, a középhát oldalfoltjai és hosszanti sávjai, szárnypikkelye, hátpajzsa és a toroldal nagy foltjai sárgák. Lábai vörösek, a csípők és tomporok fehéresek. A potroh hátlemezei vörösek, közepükön széles, fekete harántrajzolat húzódik. Nősténye ismeretlen. 9–10 mm.

Közép-európai faj. Faunaterületünkön a Budai-hegyekből, Órszentmiklós-ról, Újpestről, valamint Máramarosból ismeretes (V.)

argiola GR.

- 49 (30) Potroha fekete, a hátlemezek hátulsó szegélye esetleg vöröses, vagy ha a potroh középső hátlemezei mégis vörösek, úgy a 2. hátlemez nem, vagy csak alig megnyúlt, legtöbbször négyzet alakú, vagy szélesebb, mint amilyen hosszú. A hímek hátlemezei esetleg erősebben megnyúltak.

50 (137) Nőstények.

- 51 (52) Középháta teljesen vagy részben vörös, a potroh 2. és 3. hátlemeze többé-kevésbé szélesebb, mint amilyen hosszú. Hátulsó csípői vörösek, rajzolatuk fehéres és fekete. Teste sűrűn rücskösen pontozott, fénytelen. 1. potrohszelvénye kétszer hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2. szélesebb, mint amilyen hosszú, a 3. közel négyzet alakú. Feje hátul erősen elkeskenyedik, tükörsejtje ülő, tojócsöve olyan hosszú, mint a teste. Fekete, fejpajzsa, rágói, tapogatói, belső szemkerete, előtorának az oldalai, középhátának háromszögű oldalfoltjai, vállbütyke, szárnypikkelye és hátpajzsának oldalfoltjai fehéresek. Középháta, a középtor melloldalainak nagy része, valamint hátpajzsának és az áltorszelvényének oldala hátul vöröses. A potroh hátlemezei feketék, hátulsó keskeny szegélyük fehéres, haslemezei világosak. Lábai vörösek, az elülső és középső csípő és tompor fehéres. Csak nősténye ismeretes. 7 mm.

Közép-európai faj, ritka. Magyarországon ez ideig még nem került elő

[**coxator** SMITS v. B.]

- 52 (51) Középhátán nincs vörös színeződés, legfeljebb az oldalán; ha a középhát mégis vörös, úgy a 2. és esetleg a 3. hátlemez hosszabb, vagy legalább olyan hosszú, mint amilyen széles.
- 53 (64) A középtor melloldalai és az áltorszelvény oldalai vörösek, esetleg feketék, legtöbbször a hátpajzs is vörös.
- 54 (55) Potroha vörös, csak töve és vége fekete, hátpajzsa sárga, tükrösejtje ferde, ülő. A potroh 1. hátlemeze széles, domború, nem hosszabb, mint a hátulsó csípő, a 2. és a 3. négyzet alakú. Tojócsöve alig testhosszúságú. Fekete, szájszervei, fejpajzsa, homlokfoltjai és szárnypikkelye sárga, arca részben, valamint a toroldalak nagy felületen vörösek. Lábai vörösek, tomporai és a hátulsó csípő teljesen, az elülső és középső csípőnek csak hosszanti rajzolata sárga. Potroha az 1. hátlemez végétől a 4. hátulsó szegélyéig vörös, a többi hátlemezen csak a hátulsó szegély vörös. Csak a nőténye ismeretes. 5 mm.

A Közép-Európában honos faj Magyarországon ez ideig nem került elő

[*rubricosa* BRISCHKE]

- 55 (54) A potroh hátlemezeinek csak a hátulsó szegélye vörös.
- 56 (57) Középhátának elülső sarkai sárgák. Feje hátul erősen elkeskenyedik, potrohának 2. és 3. hátlemeze sűrűn pontozott, négyzet alakú. Csápja vékony, megnyúlt, 2. ostoríze négyszer hosszabb, mint amilyen széles. Teste rücskösen pontozott, alig fényes. Tükrösejtje szinte ülő, tojócsöve olyan hosszú, mint a teste. Fekete, a fejpajzs, a pofák kis foltja, a belső szemkeret, az előtor elülső szegélye, a középhát hosszanti rajzolatai, a hátpajzs foltocskái, a szárnypikkelyek, valamint a középső és hátulsó csípő fölött levő foltok sárgák. A tor oldala és a lábak vörösek, csak az elülső és középső csípők, valamint részben a hátulsó is sárga. Potroha fekete, hátlemezeinek hátulsó szegélye, és esetleg oldalai barnásvörösek. 6 mm.

Észak- és Közép-Európában honos faj. Magyarországon még nem ismeretes (= *formosa* BRIDGM.)

[*versicolor* HLMGR.]

- 57 (56) A középhátán nincs sárga rajzolat.
- 58 (59) A potroh 2. és 3. hátlemeze négyzet alakú, hátulsó szegélyük szélesen vörössárga; a potroh a töve felé erősen elkeskenyedik. Rücskösen pontozott, fénytelen, tükrösejtje ülő, tojócsöve olyan hosszú, mint a teste. Fekete, a fejpajzs, a fejtető oldalfoltjai és a szárnypikkelyek sárgák, a tor oldalai, a hátpajzs és esetleg a középhát többékevésbé vörös. Lábai vörösek, az elülső és középső csípő és tompor sárga, a hátulsó csípő sötétfoltos. Potroha fekete, hátulsó és esetleg elülső szegélye is vöröses. Hímje ismeretlen. 5 mm.

Észak- és közép-európai faj. Magyarországon a Budai-hegyekből került elő (VII.) (= ? *lateralis* HLMGR. nec GR.)

picticoxis SCHMIED.

V á l t o z a t a :

1. A tor oldalain hiányzik a vörös színeződés

ab. *nigrithorax* HAB.

59 (58) 2. és 3. potrohszelvénye kissé megnyúlt, hátlemezein csak a hátulsó szegély keskenyen vörös.

60 (61) A fejtetőn világos sáv húzódik. Feje hátrafelé erősen elkeskenyedik, feje és tora sűrűn pontozott, fényes, a középtor melloldalai jelentős tükörrésszel. Potroha inkább rücskösen pontozott, de szintén elég fényes. Tojócsöve olyan hosszú, mint a teste. Tükörsejtje rövid nyelű, sugáreरे kissé ívelt, csápостora fekete, 2. íze 3-szor hosszabb, mint amilyen széles. Fekete, rágói, fejpajzsa, fejtetőjének feltjai és szárnypikkelye sárga, a toroldalak, a hátpajzs és az utópajzs vörös. Lábai vörösek. Potroha fekete, az elűsű hátlemezek hátulsó szegélye vöröses, a többi rendszerint fehéres. 10—11 mm.

Közép-európai faj. Magyarországon a Budai- és Kőszegi-hegyek környékéről, valamint Sopronból került elő (VIII—IX.)

strigifrons SCHMIED.

61 (60) A fejtetőn csak világos oldalfoltocskák vannak.

62 (63) A potroh 1. hátlemезén középén többé-kevésbé mély hosszanti vájat húzódik, középhátán pedig 2 hosszanti vörös felt. Tojócsöve olyan hosszú, mint a teste. A középtor melloldalának tükörrésze sima. A potroh 1—3. hátlemезének skulptúrája finom, bőrnemű; fényes. Fejpajzsa és szárnypikkelyei sárgák, a toroldalak és a hátpajzs vörös. Lábai vörösek, hátulsó tompora, valamint esetleg combja és lábszára is barnás. Potroha fekete, hátlemezeinek hátulsó szegélye finom, sárgászvörös. 6—7 mm.

Főleg Észak-Európából ismeretes. Faunaterületünkön a Budai- és Pilisi-hegyekből, Pápáról és Rákosról, továbbá Erdélyből került elő (V—VI.) (= *lateralis* GR., *Sziládyi* KISS)

culiciformis GR.

63 (62) A potroh 1. hátlemезén nincs hosszanti vájat, középhátán pedig nincs határozott hosszanti vörös rajzolat. Csápостora alul vöröses, megnyúlt, 2. íze négyszer hosszabb, mint amilyen széles. Potrohának 1—3. hátlemезe sűrűn pontozott, fénytelen. Tojócsöve olyan hosszú, mint a teste. Toroldalai barnászvörösek, ritkán majdnem teljesen feketék, tükörrészüк elszórtan pontozott. Az előző fajnál nagyobb, de egyébként ahhoz igen hasonló. 10 mm.

Közép-Európában honos faj. Magyarországon Őrszentmiklósról és Tihanyból ismeretes (VI—VII.)

pleuralis BRISCHKE

64 (53) Toroldalai is feketék, esetleg a varratok vörösesek.

65 (78) A potroh 2. és rendszerint 3. szelvénye is megnyúlt.

- 66 (71) Középhátán az elülső sarkokban világos rajzolat van.
- 67 (68) Belső szemkerete fekete. Feje és tora sűrűn, finoman pontozott, áltorszelvénye rücskös, potroha finoman ráncolt. Homloka bemélyített, a torhát barázdája meglehetősen mély, tükörsejtje nyeles. 1. potrohszelvénye hosszabb, mint a hátulsó csípő, középvonalában hosszanti vájat van, a 2—4. szelvény szintén megnyúlt. Fekete, a rágók közepe világos, a szárnytő előtti vonalka, a vállfolt és a szárnypikkely sárga. A hátpajzson vörös rajzolat lehetséges. Lábai vörösek. Tojócsöve a testnél hosszabb. Hímje ismeretlen. 10—11 mm.

Közép-európai faj. Irodalmi adatok szerint (KISS) Désaknán is gyűjtötték

[**rufipes** BRISCHKE]

- 68 (67) A belső szemkeret sárga.
- 69 (70) A tojócső majdnem olyan hosszú, mint a potroh, a csípők vörösek, az elülső esetleg sárgás. Fekete, a középhát rajzolata és a hátpajzs 2 foltja világos. Lábai vörösek, a potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye vörös. 2. szelvénye erősen megnyúlt. 6—7 mm.

Észak- és Nyugat-Európában honos. Faunaterületünkön csak Oroszmezőről került elő (KISS)

[**palpalis** THOMS.]

- 70 (69) Tojócsöve hosszabb, mint a teste, az elülső és középső csípő, valamint a tompor sárga. Testén általában sok a világos rajzolat. A belső szemkeret, a fejpajzs, az előtor elülső szegélye, a középhát 2 hosszanti sávja, a hátpajzs oldalrajzolatai és a toroldalak foltjai sárgásak. A hátulsó csípő vörös, sárga rajzolatú, a potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye vörös. Lábai vörösek, a hátulsó lábszár és lábfej barna. Tora sűrűn pontozott, középháta fénytelen, áltorszelvénye rücskös. Potroha sűrűn, finoman pontozott, 2., de még inkább 3. szelvénye megnyúlt. Tojócsöve a testnél hosszabb. Hímje nem ismeretes. 8 mm.

Hollandiából leírt faj. Faunaterületünkön eddig Szilicén és Szovátán gyűjtötték (VII.)

[**Oudemansi** SMITS v. B.]

- 71 (66) A középhátán nincs világos rajzolat, csípői vörösek. A potroh 1. és 2. hátlemeze rücskösen pontozott, alig fényes.
- 72 (75) Tojókészüléke olyan hosszú, mint a teste, néha azonban rövidebb. A fejtetőn rendszerint világos foltok vannak.
- 73 (74) A csápostor alul vöröses, hátpajzsa általában vörös, a tomporok felül, valamint a hátulsó lábszár és lábfej barnás. Szárnyjegye barna. Középháta finoman rücskösen pontozott, a potroh 1. hátlemeze finoman rücskös, 2. és 3. szelvénye valamelyest megnyúlt. Tojó-

csöve olyan hosszú, mint a teste, tükörsejtje ülő vagy rövid nyelű. Fekete, szájszervei, fejpajzsa és szárnypikkelyei vörössárgák. Hátpajzsa és a toroldal varratai gyakran vörösek. Lábai, valamint a potroh első 4 hátlemezének hátulsó szegélye vörös. 7 mm.

Észak- és Közép-Európában előforduló ritka faj. Faunaterületünkön a Budai-hegyekből és a Balaton környékéről, továbbá Erdélyből ismeretes (V—VII.) (= *fracta* TASCHB., *biguttata* THOMS. nec HLMGR.)

variabilis HLMGR.

- 74 (73) Csápostora és hátpajzsa fekete, szárnyjegye sárga, lábai vörösek, csak a hátulsó comb, valamint a lábszár csúcsa, továbbá a lábfej barnák. Feje és tora fénytelen, a potroh 1—4. hátlemeze finoman rücskösen pontozott, fénytelen, a többi fokozatosan mind fényesebb. Tükörsejtje ülő. Fekete, a szájszervek, a fejpajzs, a fejtető foltjai, a szárnypikkelyek és a vállbütykök sárgák, a potroh elülső hátlemezeinek hátulsó szegélye vörös. Csak a nősténye ismeretes. 9 mm.

Közép-európai faj. Magyarországon Budapestről, Pápáról és Sátoraljaújhelyről került elő

procera PFEFF.

- 75 (72) Tojókészüléke rövidebb, mint a teste. Fejtetőjén csak ritkán van világos rajzolat.
- 76 (77) Lábai vörösek, csak a hátulsó lábszár vége, a hátulsó lábfej, valamint ritkán a hátulsó tempor is részben barna. Sűrűn, finoman pontozott, áltorszelvénye meglehetősen durván rücskös. Potrohának 1. hátlemeze hátul kidomborodik, kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a vége előtt harántirányú bemélyedés van, oldalai durván hosszirányban ráncoltak; 2. és 3. hátlemeze kissé megnyúlt, finoman és sűrűn harántráncolt. Tükörsejtje ülő, tojócsöve rövidebb, mint a teste. Fekete, szájrészei és fejpajzsa sárgás, szárnypikkelye sárgásbarna, a csápostor töve általában rozsdavörös. A potroh 2., vagy esetleg több hátlemezének hátulsó szegélye vöröses. Igen ritkán a fejtetőn világos foltok lehetnek. 7—8 mm.

Észak- és Közép-Európában ismeretes. Faunaterületünkön a Budai- és a Pilisi-hegyekből, valamint Erdélyből került elő (VII—VIII.)

unicincta HLMGR.

- 77 (76) Középső és hátulsó tompora feketés, hátulsó lábszára nagyrészt és a lábfeje barna. Lábai egyébként vörösek. Feje és tora sűrűn, finoman pontozott, fénytelen, áltorszelvénye finoman rücskös. 1. potrohszelvénye több mint kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. és 3. kissé megnyúlt; valamennyi hátlemez finoman harántráncolt. Tojókészüléke közel olyan hosszú, mint a teste. Fekete, fejpajzsa és szárnypikkelye vöröses, szárnyjegye sötét. A potroh 2. és 3. hátlemezének hátulsó szegélye vörös. Hímje ismeretlen. 10—11 mm.

Főleg Angliából ismeretes faj. Magyarországon a Bükkből és Fonyódról került elő (VII.) (= *trochanterata* BRIDGM.)

trochanteralis D. T.

- 78 (65) 2. potrohszelvénye szélesebb, vagy olyan széles, mint amilyen hosszú. A *hungarica* SCHMIED. 2. potrohszelvénye azonban kissé megnyúlt is lehet.
- 79 (82) Fejpajzsán sűrű, elálló szőrözet van, potroha fekete, legfeljebb a hátlemezek hátulsó szegélye vörös.
- 80 (81) Fején és torán nincs világos rajzolat, lábai aránylag zömökek, barnászörösek, csak a csípők töve, a tomporok nagy része, valamint a hátulsó lábszár vége és a lábfej feketés. Fejpajzsa tövén feldomborodik, elől lemetszett és ott hosszú, sűrű, sárgás (♀) vagy fehéres (♂) szőrözet látható. Arcrésze feltűnően széles, feje és tora sűrűn, finoman pontozott, áltorszelvénye finoman rücskös, fénytelen. 1. potrohszelvénye másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. és a 3. négyzet alakú, finoman, sűrűn pontozott. Tojócsöve olyan hosszú, mint a teste, tükrösejtje ülő. Fekete, rágói részben világosak lehetnek, a csápостor tőizeinek a csúcsa sárgás. A potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye vörös. 5—6 mm.

Észak- és Közép-Európában ismeretes. Kimutatása Magyarországon is várható (= *albobarbata* STROBL)

[clypealis THOMS.]

- 81 (80) Feje és tora világos rajzolatú, lábai karcosúbbak, vörösek, a tomporok és lábszártövek fehéressárgák (a hátulsó tompor töve feketés). Fejpajzsa hasonlít az előző faj fejpajzsára. A potroh 1—3. hátlemeze sűrűn pontozott, a 2. négyzet alakú, a 3. kissé szélesebb, mint amilyen hosszú. 6 mm.

Svédországból ismert faj. Magyarországon ez ideig még nem került elő

[gracilipes THOMS.]

- 82 (79) Fejpajzsán nincsenek feltűnő szőrök, vagy potroha részben vörös.
- 83 (90) Csápостora általában a tövén vastag és világos színű. A tojókészülék legtöbbször majdnem olyan hosszú, mint a potroh.
- 84 (85) Potroha fekete, a középtor melloldalain nincs tükrörész. Tojócsövének a hossza alig éri el a potroh hosszát. Feje hátul elkeskenyedik, szemei nagyok, halántéka széles. Csápja vastag, töve felében élénksárga, lábai vörösek, az elülső lábpár töve sárga. Csak a nősténye ismeretes. 6—8 mm.

Észak- és közép-európai faj. Magyarországon eddig még nem találták

[antennalis THOMS.]

- 85 (84) A potroh középső hátlemezei vörösek, vagy igen széles fekete haránt-sávjuk van. Tükörrésze van. Tojócsöve olyan hosszú, mint potroha.
- 86 (87) Szárnyjegye egyszínű, tükörsejtje határozott. Potroha a 2. szelvény-től kezdve majdnem párhuzamos oldalú, 2. és 3. szelvénye közel négyzet alakú; 1. hátlemezeének hátulsó szegélye, 2—4. hátlemeze, valamint lábai vörösek. Tükörrésze alig észrevehető. Csápja barnás-vörös, töve világosabb, az első ostorízek is egészen világosvörösek. Feje és tora finoman rücskös, fénytelen. Potroha a tövén finoman ráncolt, hátrafelé sima, 1. szelvénye kétszer hosszabb, mint amilyen széles hátul, középvonalában hosszanti árok fut. Szájrészei, fejpajzsa és szárnyjegye vöröses. Tojókészüléke a potrohnál valamivel hosszabb. Csak a nőténye ismeretes. 7 mm.

Magyarországról leírt faj. A Balaton környékéről került elő (VII.)

hungarica SCHMIED.

- 87 (86) A szárnyjegy töve fehéres, a tükörsejt külső ere esetleg hiányozhat.
- 88 (89) Feje és tora pontozott, fényes, áltorszelvénye inkább bőrszerű. A potroh 2—4. hátlemeze vörös. Szárnyjegye fekete, tövén fehér, szárnypikkelye fehér. Tükörsejtje majdnem ülő. Fekete, szájrészei, fejpajzsa és az első 3—4 csápostoríz sárga. Hasonló a *saturator* THUNB.-hez, de 2—4. hátlemeze nem szélesebb, mint amilyen hosszú, és tojócsöve is hosszabb. Csak a nőténye ismeretes. 6 mm.

Magyarországról leírt faj (Budapest és Balaton környéke) (= *annulata* SZÉPL. nec BRULLÉ)

Szépligetii D. T.

- 89 (88) Feje és tora rücskösen pontozott, fénytelen. Potrohának 2. és 3. hátlemeze csak elmosódottan vörös vagy egészen fekete. Az arcszélei lefelé kissé széttartók, feje hátul szögletesen kimetszett. Szárnya kissé füstös, a középtor melloldalai bőrszerűek, fénytelenek. Feje és tora finoman rücskösen pontozott, alig fényes. A tükörsejt külső ere gyakran hiányzik, erecskéje majdnem antefurcalis. Potroha kissé ovális, 1. szelvénye meglehetősen széles, rücskösen vonalkázott, a 2. és a 3. szélesebb, mint amilyen hosszú, finoman ráncolt. Tojókészüléke olyan hosszú, mint a potroha. Fekete, fejpajzsa és a csápostor töve vöröses, szárnypikkelye fehér, szárnyjegye barnás. Lábai vörösek. A potroh 2. és 3. hátlemeze némileg vöröses lehet. 6—7 mm.

Főleg Észak- és Közép-Európában honos. Magyarországon a Nyírségben és a Zempléni-hegységben találták (= *vicina* HLMGR.)

saturator THUNB.

Változata:

1. A potroh 1. hátlemezeének a csúcsa, valamint a 2. és a 3. hátlemez vörös vagy fekete foltokkal
ab. *extensa* HELLÉN

- 90 (83) Csápostora a tövén rendszerint vékony, ritkán világos színű. Tojókészüléke általában hosszabb, mint a potroha.
- 91 (120) Középhátán nincs világos rajzolat, legfeljebb igen ritkán a vállakon észlelhető egy apró foltocska. A középtor melloldalai rendszerint fényesek.
- 92 (93) Hátpajzsán van világos rajzolat. A hátpajzs oldalán sárgás foltok vannak. Teste erősen pontozott, a potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye, valamint a 4. hátlemeztől kezdve az egész potroh majdnem sima, fényes. 1. potrohszelvénye valamivel hosszabb, mint a hátulsó csípők, a 2. és 3. erősen pontozott, négyzet alakú. Tükörsejtje rövid nyelű, tojókészüléke olyan hosszú, mint a teste. Fekete, a fejpajzs részben vöröses, szárnypikkelye és a szárnytő előtti vonalka fehéres, szárnyjegye barnás. Lábai vörösek, a hátulsó lábfejt barnás. 7—9 mm.
- Észak- és Közép-Európában honos. Magyarországon Pilismarótról, Ócsáról és Órszentmiklósról került elő (VIII.)
- bistrigata** HLMGR.
- 93 (92) A hátpajzson nincs világos rajzolat, vagy csak elmosódott vörös folt észlelhető rajta.
- 94 (97) A potroh töve vagy közepe vörös.
- 95 (96) A potroh elülső 3 hátlemeze vörös, esetleg feketén futtatott vagy fekete foltokkal. A fejtetőn nincs világos rajzolat, a tükrösejt külső ere alig látható. A potroh első 3 hátlemeze finoman pontozott, a többi sima, fényes, 1. szelvénye kétszer hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2. és a 3. négyzet alakú. Tojókészüléke olyan hosszú, mint a potroha. Teste csak kissé fényes, középhátá és a toroldalak finoman pontozottak, áltorszelvénye finoman rücskös. Fekete, szájrészei és fejpajzsa vörös, szárnypikkelye és szárnyjegye barnás. Lábai vörösek. A legkisebb *Lissonota*-faj. 3 mm.
- Közép- és Nyugat-Európából ismeretes. Magyarországon ez ideig nem került elő. A *Fumea casta* FALL. hernyójából nevelték
- [obsoleta BRIDGM.]**
- 96 (95) A potroh középső része vörös, töve és vége fekete. Legalább a hátulsó csípőknek a töve barnás vagy feketés. Tojókészüléke majdnem olyan hosszú, mint a teste [lásd még 35 (36) sorszám alatt]
- maculata** BRISCHKE
- 97 (94) Potroha fekete, hátlemezeinek hátulsó szegélye azonban gyakran világos. Csípői feketék vagy vörösek.
- 98 (103) Lábai vörösek, a csípők legalább nagyrészt feketék. Tojókészüléke általában olyan hosszú, mint a teste.

99 (100) A fejtetőn csak egészen ritkán láthatók világos oldalfoltocskák, hátulsó lábszára kívül barnásfekete. A potroh 1. hátlemezen feltűnően mély, majdnem a hátulsó szegélyig húzódó hosszanti vájat van, pontozott. Az áltorszelvény durván rücskösen pontozott, a potroh 1. hátlemeze szintén rücskös. 2. és 3. szelvénye négyzet alakú. Tükörsejtje rövid nyelű, tojókészüléke a testnél is hosszabb. Fekete, tapogatói, a fejpajzs elülső része, a szárnytó előtt levő foltocskák, valamint a szárnypikkelyek sárgásvörösek. Szárnyjegye fekete. Lábai nagyrészt vörösek, az elülső és középső csípő, valamint a tompor felül fekete, alul vörös, a hátulsó lábszára barna, tövén és belül szintén vörös. 10 mm.

Közép-európai faj. Magyarországon ez ideig nem került elő. Gazdaállatai *Synanthedon sphecoformis* GERN. és *Bembecia hylaeiformis* LASP. hernyói

[nigra BRISCHKE]

100 (99) A fejtető világos oldalfoltocskái csak ritkán hiányoznak, a hátulsó lábszár sárgásvörös.

101 (102) Nagyobb faj. A potroh 1—4. hátlemeze sűrűn pontozott, tojósöve a testénél jóval hosszabb. Áltorszelvénye erőteljesen pontozott, tükörsejtje rövid nyelű. Fekete, tapogatói, rágói, a fejtető foltocskái, a vállak hosszanti rajzolata, valamint a szárnytó alatti és előtti vonalka sárga. Fejpajzsa sárgásvörös, szárnypikkelye fehéres, szárnyjegye sárgásbarna, töve világos. Lábai vörösek, a csípők és a hátulsó tompor feketék, az elülső és középső csípő vége vöröses, a hátulsó lábszár vége és a lábfej barna. Potroha szintén fekete, 2. hátlemezének hátulsó szegélye rendszerint vörös. 8 mm.

A Németországból közölt faj nálunk ez ideig nem került elő

[nigricoxis HAB.]

102 (101) Kisebb faj. A potroh 1—3. hátlemeze finoman rücskösen pontozott, tojókészüléke olyan hosszú, mint a teste. Feje és tora finoman rücskösen pontozott, alig fényes, a toroldalak pontozottak, tükör-részüik fényes. Az 1. potrohszelvény kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. és a 3. négyzet alakú. Tükörsejtje rövid nyelű vagy ülő. Fekete, szájszervei és fejpajzsa sárgás, a fejtető és a vállak esetleges foltocskái, valamint a szárnypikkelyek fakósárgák. Szárnyjegye sárgásbarna. Lábai sárgásvörösek, az elülső csípő töve, valamint a hátulsó majdnem teljesen fekete. Potrohának hátlemezei feketék, a 2. hátlemez hátulsó szegélye esetleg vörös. 4—5 mm.

Észak- és Közép-Európában ismeretes. Faunaterületünkön a Bükkből és Érdről, valamint Erdélyből került elő (VII—VIII.)

dubia HLMGR.

103 (98) A csípők is vörösek, ritkán fekete foltokkal.

104 (109) A potroh elülső hátlemezein hátul nincs világos szegély, legfeljebb igen keskenyen vörösesek. 2. szelvénye rendszerint szélesebb, mint amilyen hosszú.

105 (106) Tojókészüléke olyan hosszú, mint a teste. Teste finoman rücskösen pontozott, alig fényes. Középháta meglehetősen lapos. Tükörsejtje ülő. Potroha kissé ovális, hátlemezei finoman harántráncoltak. 1. hátlemeze széles, rajta határozott hosszanti árok húzódik, 2. és 3. szelvénye szélesebb, mint amilyen hosszú. Fekete, a fejpajzs elülső szegélye, a rágók nagy része, valamint a szárnypikkelyek fehéresek. Szárnyjegye barna. Lábai vörösek, a hátulsó lábfej majdnem fekete. Karmai a karompárnán túlnyúlnak. 7 mm.

Észak- és Közép-Európában honos. Magyarországon Szigetszentmiklóson és Sátoraljaújhelyen gyűjtötték (IV.). Főleg *Crambus*-fajok hernyóinak az élősködője (= *melania* HLMGR.)

carbonaria HLMGR.

106 (105) A tojókészülék legalább valamivel rövidebb, mint a teste.

107 (108) Áltorszelvénye finoman harántirányban ráncolt, hosszanti élei nincsenek. Középháta sűrűn, a toroldalak ritkábban pontozottak. A potroh 1. hátlemeze a felével hosszabb, mint amilyen széles hátul, finoman rücskös, a 2. és 3. hátlemez inkább szélesebb, mint amilyen hosszú, finoman pontozott. A hátlemezek hátulsó szegélye sima, fényes. Tükörsejtje nyeles, tojókészüléke valamivel hosszabb, mint a potroha. Fekete, fejpajzsa részben, vállbütyke és szárnypikkelye fehéres. Lábai vörösek, hátulsó lábfeje majdnem fekete. Csak a nősténye ismeretes. 5 mm.

Nyugat-Európából ismeretes faj. Magyarországon eddig csak a Mátrában találták (VI.)

distincta BRIDGM.

108 (107) Áltorszelvénye durván ráncolt, 2 hosszanti, hátrafelé széttartó éle van. Középtorának melloldalai sűrűn pontozottak, tükkörreszük van. A potroh 1. hátlemeze rücskös, a 2. rücskösen, a 3. finoman pontozott, a két utóbbi majdnem négyzet alakú, a 4. szélesebb, mint amilyen hosszú. Tükörsejtje ülő, tojókészüléke csak kevéssel rövidebb, mint a teste. Fekete, fejpajzsának elülső része világos, csáp-ostora és szárnypikkelye barnás. Szárnyjegye sárgásbarna. Lábai vörösek, a hátulsó lábszár és lábfej majdnem fekete. 10 mm.

Hamburg környékén *Aegeriida*-fajból nevelték. Magyarországon ez ideig még nem találtuk

[*sesiae* HAB.]

109 (104) A potroh elülső hátlemezein hátul keskenyebb vagy szélesebb vöröses szegély van.

110 (113) Tojókészüléke legalább olyan hosszú, mint a teste.

111 (112) Potrohán csak a 2. hátlemez hátulsó szegélye vöröses. 2. és 3. szelvénye majdnem négyzet alakú. Karcsú, finoman rücskösen pontozott, áltorszelvénye rücskös. Az 1. potrohszelvény töve keskenyen

hosszanti irányban ráncolt, a 2. és a 3. rücskösen pontozott és hátulsó szegélye kissé felemelkedik. Tojókészüléke alig hosszabb, mint a teste, tükrösejtje rövid nyelű vagy ülő. Fekete, szájrészei, a fejpajzsa is vörös, szárnypikkelye fehér, szárnyjegye barna. Lábai vörösek, potroha fekete. 7 mm.

Észak- és Közép-Európában honos. Faunaterületünkön Pápán és Erdélyben gyűjtötték (V.)

gracilenta HLMGR.

- 112 (111) Általában a potroh valamennyi hátlemezőnek hátulsó szegélye világosvörös, 2. és 3. szelvénye kissé szélesebb, mint amilyen hosszú. Áltorszelvénye finoman ráncolt, potrohának 1. hátlemeze rücskösen pontozott, rajta hosszanti vájat húzódik, töve felé alig keskenyebb; a 2. és a 3. hátlemeze durván rücskösen pontozott. Tükrösejtje majdnem ülő, tojókészüléke majdnem olyan hosszú, mint a teste. Fekete, szájrészei, fejpajzsa és esetleg a vállak foltja vöröses. Csápостora alul barnás, szárnypikkelye fehér, szárnyjegye barna. Lábai vörösek. 7 mm.

Észak- és Közép-Európában kimutatott faj. Faunaterületünkön a Budai-hegyekből, Pápáról, valamint Erdélyből került elő

errabunda HLMGR.

- 113 (110) Tojócsöve rövid, csak ritkán valamivel hosszabb, mint a potroh. Lábai végig vörösek.
- 114 (115) Tojókészüléke közel olyan hosszú, mint a teste. Feje és középháta finoman pontozott, majdnem bőrszerű. Áltorszelvénye rücskös. Tükrösejtje ülő. Az 1. potrohszelvény olyan hosszú, mint amilyen szélesek a hátulsó csípők, olykor hosszanti vájatuk van. A 2. és a 3. szelvény kissé szélesebb, mint amilyen hosszú. Feje és tora általában fekete, csak a szájrészek, a fejpajzs és a szárnytő előtti foltocskák vörösesek. Szárnypikkelye fehér, szárnyjegye sárgásbarna. Lábai vörösek, a hátulsó lábfej sötétebb, a csípők vörösek és rajtuk gyakran fekete foltok vannak. Potroha fekete, 2. hátlemezőnek oldalai vörösek. Néha azonban a fejtetőn világos oldalfoltocskák vannak, a szárnytető előtt pedig világos vonalka, vagy a potroh 1–4. hátlemezőnek hátulsó, sőt esetleg elülső szegélye is vöröses. 7 mm.

Közép-európai faj. Magyarországon ez ideig nem került elő. A *Grapholitha pupillana* L. hernyójának, vagy bogárlárváknak az élősködője

[**artemisiae** TSCHKEJ]

- 115 (114) Tojókészüléke általában alig hosszabb, mint a potroh.
- 116 (117) Az 1. csápостoríz jóval rövidebb, mint a 2., a potroh 2. és 3. hátlemeze finoman bőrszerű, selyemfényű, áltorszelvényén 2 hosszanti, párhuzamos él húzódik. Tükrösejtje rövid nyelű. A potroh 1. hátlemezőnek oldala hosszanti irányban ráncolt, közepén gyenge hosszanti élek vannak, a 2. és a 3. hátlemeze kissé szélesebb, mint ami-

lyen hosszú. Fekete, tapogatói, fejpajzsa, rágói, szárnypikkelyei és szárnyjegyei sárgások. Lábai világosvörösek. A potroh 1—3. hátlemezőnek hátulsó szegélye oldalt vöröses lehet. Csak a nősténye ismeretes. 5 mm.

A Budai-hegyekből írták le (VI.)

rufitarsis SZÉPL.

117 (116) 1. csápostoríze legalább olyan hosszú, mint a 2.

118 (119) Az 1. csápostoríz felével hosszabb, mint a 2. Potrohának 2. és 3. hátlemeze rücskösen pontozott. Általában az egész test rücskösen pontozott és fénytelen, csak a potroh skulptúrája finomodik el a vége felé, a végén már majdnem sima. 1. szelvénye másfélszer hosszabb, mint amilyen széles hátul, finoman ráncolt, a 2. hátrafelé kiszélesedik, finoman rücskösen pontozott; a 2. és a 3. hátlemeze olyan hosszú, mint amilyen széles hátul. Tükörsejtje ferde, a visszafutó-ér jóval a közepe mögött torkollik bele. Tojócsöve valamivel hosszabb, mint a potroh. Fekete, szájrészei és fejpajzsa sárgásvörös, a csápostor töve szintén vöröses. Szárnypikkelye fehér, szárnyjegye barnássárga. Lábai vörösek, a hátulsó lábszár vége és a lábfej barna. A potroh hátlemezein a hátulsó szegély általában vöröses, a hátlemezek sokszor nagyobb felületen vörösen futtatottak. 5—7 mm.

Észak- és Közép-Európában él, nem ritka. Faunaterületünkön a Kőszegi- és a Zempléni-hegységből, valamint Erdélyből ismeretes (VI—VIII.)

segmentator F.

119 (118) Az 1. csápostoríz alig hosszabb, mint a 2. Potrohának 2. és 3. hátlemeze erősen pontozott. A középtor melloldalai sűrűn pontozottak, tükörrészüik gyengén fénylő, áltorszelvényén egy hosszanti árok nyomai láthatók. 1—3. hátlemeze sűrűn pontozott, az első hosszanti vájat van, a 2. és a 3. négyzet alakú. Tojókészüléke közel olyan hosszú, mint a teste. Fekete, a rágók, a fejpajzs, a fejtető oldal-foltocskái, a vállak rajzolata, valamint a szárnypikkelyek fehéresek. Szárnyjegye sárga, kerete sötétebb. Lábai vörösek, hátulsó lábfeje sötétebb. Hímje ismeretlen. 7 mm.

Észak- és Közép-Európában honos. Faunaterületünkön a Pilisi-hegyekből, továbbá Erdélyből került elő

punctiventris THOMS.

120 (91) A középhát elülső sarkain határozott világos rajzolat van, ami azonban bizonyos változatokon hiányozhat.

121 (122) A hátulsó lábszár tövén fehér gyűrű van, a potroh közepe vörös. Középháta sűrűn pontozott, fénytelen, a toroldalok elszórtabban pontozottak, tükörrészüik határozott. Áltorszelvénye sűrűn, erőteljesen, potroha finomabban, sűrűbben pontozott, a tornál fényesebb. A potroh 1. hátlemeze alig hosszabb, mint amilyen széles

hátral, a 2. kissé szélesebb, a 3. olyan széles és a 4. ismét szélesebb, mint amilyen hosszú. Tükörsejtje ülő, tojócsöve alig olyan hosszú, mint a teste. Fekete, csápja barnás, a fejpajzs elülső szegélye, a rágók, a fejtető oldalrajzolatai, a nyakrész, a középhát háromszögű oldalfoltjai, a szárnypikkelyek és a hátpajzs oldalai sárgák. Szárnyjegye barnássárga. Lábai vörösek, az elülső csípő és tompor sárga, valamennyi lábszárának a tövén világos gyűrű van. Potroha fekete, 1. hátlemezőnek hátulsó szegélye, valamint a 2—4. hátlemez vörös, több-kevesebb fekete folttal. 7 mm.

Észak- és Közép-Európában ismeretes. Faunaterületünkön eddig csak Erdélyből került elő

[**quadrinotata GR.**]

122 (121) A hátulsó lábszár töve nem fehér, potroha általában fekete.

123 (124) Arcrészén 2, lefelé összetartó, vörös, hosszanti rajzolat van, tükörsejtje nyeles, potrohának 2. és 3. szelvénye kissé szélesebb, mint amilyen hosszú; 1. szelvénye csak valamivel hosszabb, mint amilyen széles hátul. Fekete, a csáptő alul vörös, a szájszervek, a fejpajzs, a középhát oldalfoltjai, a szárnytő alatt és előtt 1—1 vonalka, az előtor elülső szegélye, a szárnypikkelyek, a szárnyjegyek, valamint az elülső csípő és tompor sárgák. Lábai vörösek, a hátulsó lábszár vége és a lábfej barna. Valamennyi hátlemezőnek hátulsó szegélye vörös. 6 mm.

Észak- és közép-európai faj. Faunaterületünkön Budapestről, továbbá Báziastról és Noviról ismeretes (= *varicoxa* THOMS.)

buccator THUNB.

124 (123) Arcán nincs vörös rajzolat, esetleg sárga. Tükörsejtje ülő vagy rövid nyelű, vagy igen ritkán hosszú nyelű. Potrohának 2. és 3. szelvénye olyan széles vagy szélesebb, mint amilyen hosszú.

125 (128) Csípői legalább részben feketék, arc részén nincs világos rajzolat.

126 (127) Fején és különösen torán meglehetősen sok a világos rajzolat, hátulsó lábszárának a vége barna [lásd még a 101 (102) sorszám alatt]
[**nigricoxis HAB.**]

127 (126) Csak a fejtető oldalfoltocskái és a középhát keskeny oldalvonalai világosak. A hátulsó lábszár vége nem sötét. Feje és tora bőrszerűen skulptúrált, fénytelen, a középtor melloldalai finoman pontozottak, tükörrészük határozott, áltorszelvénye rücskösen pontozott, közepén harántráncolt. A potroh bőrszerű hátlemezei hátrafelé mind simábbakká válnak. 1. szelvénye alig hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2. négyzet alakú, a 3. szélesebb, mint amilyen hosszú. Tükörsejtje hosszú nyelű, tojókészüléke valamivel hosszabb, mint a potroh. Fekete, az 1. csápostoríz alul és szárnypikkelye fehér, szárnyjegye sárgásbarna. Lábai vörösek, a csípők és a tomporok

töve fekete. A potroh középső hátlemezeinek hátulsó szegélye vöröses.

Közép-európai faj. Magyarországon ez ideig még nem került elő. A *Dioryctria abietella* F. hernyóiból nevezték

[*saxonica* SCHMIED.]

128 (125) Csípői is vörösek, az arcoldalak és a fejtető legtöbbször világos rajzolatú.

129 (130) A hátpajzs oldalai világosak. Potroha fekete, legfeljebb a hátlemezek hátulsó szegélye vörös, csak igen ritkán nagyobb felületen vörösbarna. Lábai vörösek, az elülső és középső csípő, tompor és esetleg térd világossárga; a hátulsó lábszár hosszanti rajzolata sárga, vége és lábfeje barna. A belső szemkeretek, esetleg az arcrészt központonak két hosszanti sávja, a hátpajzs oldalai, a szárnypikkelyek, valamint a szárnytő alatti és előtti vonalka fehéressárga. Szájrészei és fejpajzsa vöröses. A hátulsó csípő felett gyakran világos foltocska van. Feje és tora sűrűn, elég durván pontozott, kissé fényes, a középtor melloldalai elszórtan pontozottak, fényesek, tükörrészük nagy. Áltorszelvénye durván pontozott. A potroh első 3 szelvénye sűrűn, durván, a többi finoman rücskösen pontozott, fénytelen. 1. szelvénye a felével hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2. és a 3. kissé szélesebb, mint amilyen hosszú. Tükörsejtje rövid nyelű vagy ülő, tojókészüléke alig olyan hosszú, mint a teste. 7—8 mm.

Észak- és Közép-Európában él, helyenként nem ritka. Faunaterületünkön a Budai és a Pilisi-hegyekben, Ócsán, továbbá Noviban és Erdélyben gyűjtötték (VII—VIII.)

deversor GR.

130 (129) Hátpajzsán nincs világos rajzolat.

131 (132) Lábai vörösek, a tomporok feketések, tojócsöve olyan hosszú, mint a potroh. Középháta és a potroh elülső hátlemezei finoman rücskösen pontozottak, fénytelenek. 2. és 3. szelvénye majdnem szélesebb, mint amilyen hosszú. Tükörsejtje nyeles. Fekete a középhát 2 hosszanti foltja és a szárnypikkelyek fehéresek. Szárnyjegye barna. A hátlemezek hátulsó szegélye vörös. Csak a nőténye ismeretes. 6—7 mm.

Közép-európai faj. Magyarországon ez ideig nem került elő

[*hortorum* GR.]

132 (131) Tomporai nem feketék, tojókészüléke legalább olyan hosszú, mint a teste, fejtetőjén rendszerint világos foltok vannak.

133 (134) A középhát világos foltja többé-kevésbé kerek. Feje és tora igen finoman rücskösen pontozott, fénytelen, toroldalai sűrűn pontozottak, áltorszelvénye finoman rücskös, elülső részén harántmélyedés

van. Potroha elöl finoman harántirányban ráncolt, hátrafelé pontozott és mindinkább sima. 1. szelvénye közel kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. és a 3. majdnem négyzet alakú. Tükörsejtje rendszerint ülő, tojókészüléke olyan hosszú, mint a test. Fekete, szájrészei, fejpajzsa és csápостora alul vöröses. Lábai vörösek, esetleg az elülső láb töve világos, a hátulsó lábszár vége sötét. Egyes hátlemezeken a hátulsó szegély vöröses lehet. Hímje ismeretlen. 6 mm.

Észak- és Közép-Európából ismeretes. Magyarországon eddig csak Pilis-marótról került elő

humerella THOMS.

134 (133) A középhát oldalfoltjai háromszög alakúak.

135 (136) A potroh elülső hátlemezei sűrűn, kissé rücskösen pontozottak, szárnyjegye barnássárga, szegélye sötétebb. Feje és tora sűrűn, finoman pontozott, a középtor oldalai durvábban; áltorszelvénye rücskösen pontozott. A potroh 2. és 3. hátlemeze szélesebb, mint amilyen hosszú. Tükörsejtje ülő vagy rövid nyelű, tojókészüléke olyan hosszú, mint a teste, sokszor azonban hosszabb is lehet. Fekete, szájrészei és fejpajzsa vöröses. A fejtető és a középhát foltjai, valamint a szárnypikkelyek fehéresek. Lábai vörösek, hátulsó lábfeje barna, elülső csípője és tempora világosabb. A potroh 2. és 3. hátlemezeének szegélye lehet vörös is. Csak a nősténye ismeretes. 6—7 mm.

Észak- és Közép-Európában honos. Faunaterületünkön a Pilisből, valamint Erdélyből került elő. A *Cynips quercus-folii* L. gubacsából nevelték

folii THOMS.

136 (135) A potroh elülső hátlemezei finoman harántirányban ráncoltak, vagy finoman pontozottak. Feje és tora sűrűn pontozott, fénytelen. Csápja olyan hosszú, mint a teste, középtorának melloldalai fényesebbek, tükörrészük rendszerint nagy. 1. potrohszelvénye közel másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles, vége hosszanti irányban ráncolt; a 2. és a 3. szelvény kissé szélesebb, mint amilyen hosszú. Tükörsejtje ülő, visszafutó-ere a vége felé torkollik bele. Tojókészüléke olyan hosszú, mint a test. Fekete, szájrészei és fejpajzsa sárgászöld, a fejtető és a középhát oldalfoltjai, valamint a nyakrészt és a szárnypikkelyek sárgák. A potroh hátlemezei feketék, hátulsó szegélyük kívül vöröses. 6 mm.

Közép-európai faj. Faunaterületünkön a Budai-hegyekből, valamint Erdélyből került elő (VII—VIII.). A *Tachyptilia populella* CL. hernyóiból nevelték (= *Clistopyga areolata* KISS)

transversa BRIDGM.

137 (50) Hímek.

138 (155) A potroh 2. és 3. szelvénye általában erősen megnyúlt, acrésze teljesen vagy legalább részben világos.

- 139 (144) Hátpajzsukon nincs világos rajzolat.
- 140 (141) A belső szemkeret, a rágók, a fejpajzs és felette egy kis foltocska, valamint a fejtető oldalfoltjai világosak. Csak a középhát elülső sarkain lehet világos vonalka. Lábai vörösek, az elülső és középső csípő és tompor fehéres, a hátulsó tompor és nagyrészt a csípő is fekete. Potroha fekete, 2. hátlemezőnek töve és hátulsó szegélye vörös. 1. szelvénye kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul. 7—8 mm **unicincta** HLMGR.
- 141 (140) Arcrészen nagyobb világos folt van, vagy az egész arca fakósárga; legtöbbször a torán is több a világos rajzolat.
- 142 (143) Az arcresz nagy, kettős foltja, az erősen szőrözött fejpajzs, a szájszervek, valamint a csáptó alul sárga. Szulptúrája nagyjából a nőstényével egyezik. Potroha erősebben megnyúlt; 1 szelvénye kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. és a 3. szintén erősen megnyúlt. Torán csak a szárnypikkelyek világosak, egyébként fekete. Potroha fekete, 2. és 3. hátlemezőnek elülső és hátulsó szegélye vörös, a többinek csak a hátulsó szegélye. Lábai vörösbarnák, az elülső és középső csípő, valamint tompor világos, a hátulsó csípő, tompor és esetleg comb is fekete, a lábszár és a lábfej barna. 6 mm **[clypealis** THOMS.]
- 143 (142) Egész arca sárgásfehér, a pofák és a belső szemkeret a fejtetőig világosak. Tora fekete, az előhát hátulsó szegélye, a középhát nagy foltja, a vállbütykök, a szárnypikkelyek, a szárnytő alatti folt, a tor alul és az áltorszelvény oldalfoltjai világosak. Lábai vörösek, a csípők és tomporok fehéresek, a hátulsó tomporon fekete foltok vannak. Potroha fekete, hátlemezőinek hátulsó szegélye fehéres és vöröses. 1. szelvénye háromszor olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. és a 3. is igen erősen megnyúlt, a 4. négyzet alakú. 6 mm **transversa** BRIDGM.
- 144 (139) Hátpajzsán csak egész kivételesen hiányzik a világos rajzolat.
- 145 (150) Hátpajzsának és rendszerint utópajzsának is a teljes felülete világos.
- 146 (147) A toroldalak sárgás foltjai közé vörös foltok is vegyülnek. A potroh 1—3. hátlemeze finoman, sűrűn pontozott, fénytelen. A középső hátlemezek hátulsó szegélye vörös. A következő fajhoz igen hasonló. 10 mm **pleuralis** BRISCHKE
- 147 (146) A toroldalak sárgás foltjai közé nem vegyülnek vöröses foltok.
- 148 (149) Csápostora fekete, a potroh 1—3. hátlemeze bőrszerű, vagy finoman ráncoltan pontozott, fényük gyenge. A hátlemezek hátulsó szegélye széles, fehéres, a 2. és a 3.-nak a töve vöröses. Az 1. potrohszelvény

háromszor olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. és a 3. is erősen megnyúlt. Fekete, a szájszervek, a fejpajzs, az egész arcrész, a csáptó alul, a belső szemkeret, a pofák, majdnem az egész előtör, a középhát nagy foltja, a hátpajzs, az utópajzs, a középtör oldalai és az áltorszelvény nagy oldalfoltjai fehéressárgák. Lábai sárgás-vörösek, a csípők és tomporok fakósárgák, a hátulsók feketék, rajtuk sárga vagy vörös folt van. Hátulsó lábszárának a vége és a lábfej barna. 7–9 mm **culiciformis** Gr.

- 149 (148) Csápostora alul vörös, a potroh 1–3. hátlemeze sűrűn, finoman pontozott és fénytelen. Rajzolata nagyjából egyezik az előző fajéval. 10–11 mm **strigifrons** SCHMIED.
- 150 (145) Hátpajzsán csak az oldalak világosak. A potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye vörös.
- 151 (152) Arcrésznél csak oldalt van egy rövid, világos vonalka, a hátpajzs oldalán is csak egy kis foltocská van. Lábai végig vörösek, csak a hátulsó lábfej barna. Csápostora hosszabb, mint a test, tükörsejtje kicsiny, nyeles, külső ere olykor elmosódott. Toroldalán nincs tükrorész, áltorszelvénye rücskös. A potroh 1. szelvénye másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. és a 3. csak kissé megnyúlt, erőteljesen pontozott. Fekete, a szájrészek és a fejpajzs elülső szegélye vörös. Az arc rövid oldalon, a nyakrész, a középhát foltja, a vállbütykök, a szárnypikkelyek és a hátpajzs oldalfoltjai fehéressárgák. A potroh 2–6. hátlemezeinek hátulsó szegélye, valamint a 2. hátlemez hátulsó sarkai vörösek. 7–8 mm **bistrigata** HLMGR.
- 152 (151) Arcrésze általában majdnem egészen világos. Hátpajzsának oldalszegélye, de olykor egész felülete sárgás.
- 153 (154) A teljesen sárga arcrész közepvonalaiban hosszabb-rövidebb fekete rajzolat lehetséges, hátpajzsának oldalsó szegélye világos, a lábak vörösek, az elülső és középső csípő, valamint tompora sárgás. Fekete, a szájrészek, az arc, a pofák, a fejtető oldalfoltjai, a csáptó elöl, az előtör foltjai, a középhát foltjai és a középtör melloldalainak széles harántsávja sárgásak; igen ritkán a hátpajzs teljesen fekete. A potroh 1–4. hátlemezeinek hátulsó szegélye vörös. 7 mm **variabilis** HLMGR.
- 154 (153) Az arc világos rajzolata felül 4-ágú, 2 ága a csáp tövéig, 2 pedig belső szemkeretként a fejtetőig húzódik. Nagysága és skulptúrája egyezik a nőstényével. Fején és torán a sok világos rajzolat nagyjából egyezik az előző faj rajzolatával. A hátulsó csípő vörös, tövén belül fekete foltok vannak, a hátulsó tompor és a comb töve sötét, a lábszár töve világos, vége és a lábfej barnás. 6–7 mm **[palpalis** THOMS.]

V á l t o z a t a :

1. Csak az arc oldala világos, a pofákon, valamint a csáp tövén nincs világos rajzolat
[var. *rufomedia* BRIDGM.]
- 155 (138) A potroh 2. és 3. szelvénye legfeljebb kissé megnyúlt, az arc fekete vagy világos rajzolatú.
- 156 (159) A fejpajzs szőrözete sűrű, hosszú, a potroh fekete, elülső hátlemezeinek szegélyei esetleg világosak.
- 157 (158) A hátpajzs oldala — ritka kivételektől eltekintve — világos. Arcrészének és fejpajzsának szőrözete ezüstös. Tora finoman, sűrűn pontozott, fénytelen, az áltorszelvény finoman ráncolt. A potroh töve bőrszerűen skulptúrált, fénytelen. 1. szelvénye kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. és a 3. csak kissé megnyúlt. Tükörsejtje rövid nyelű. Fekete, tapogatói, a 2. hátlemez vagy az első 3 hátlemez hátulsó szegélye vöröses. A rágók foltja, a fejpajzs, a pofák foltja, a belső szemkeret, az arc két hosszanti sávja, a fejtető foltjai, a középhát rajzolata, valamint az elülső és középső csípők és tompor sárgásak. A középső csípők töve és a hátulsó csípő teljesen fekete. Az elülső és középső lábpár egyébként vörös, a hátulsó lábpár lábszára és lábfeje barna. Nősténye ismeretlen. 7 mm.
- Közép-európai faj. Magyarországon ez ideig nem ismeretes
- [*silvatica* HAB.]
- 158 (157) A hátpajzs oldala nem sárga. Előtora, a középhát sávjai, a szárnypikkelyek és a szárnyak alatti vonalka világos, a szájszervek, a fejpajzs, a pofák és az arc 2 nagy foltja, a csáptó alul, valamint a fejtető foltjai fakósárgák. Sárgás még valamennyi hátlemez hátulsó szegélye és valamennyi csípő és tompor, a hátulsó csípő töve és a hátulsó tompor hátul fekete. Lábai egyébként világosvörösek, a hátulsó lábfej sötétebb. Egyelőre bizonytalan, vajon valóban az e név alatt ismert nőstényekhez tartozik. 6 mm
- [*gracilipes* THOMS.]
- 159 (156) Fejpajzsa nem feltűnően sűrűn szőrözött, vagy a potroh közepe vörös.
- 160 (179) Arca fekete.
- 161 (162) Potrohának egy vagy több hátlemeze egészen vörös. Hátulsó csípője vörös, az elülső fehéres. Skulptúrája nagyjából a nőstényével egyezik. Fejpajzsa, valamint az elülső csípő és tompor sárgás, a középső csípő hátul vöröses. Potroha a középén elmosódottan vöröses, ritkábban csak a hátlemezek hátulsó szegélye színezett. Egyébként a nőstényhez hasonló. 6—7 mm
- segmentator F.

V á l t o z a t a :

1. Csípői és tomporai feketék ab. *nigricoxa* STROBL
- 162 (161) Potroha fekete, a hátlemezek igen keskeny hátulsó szegélye azonban rendszerint vörös.
- 163 (164) Lábai legnagyobb részben feketék. Tükörsejtje csökevényes vagy teljesen hiányzik, a potroh 2. és 3. hátlemezének hátulsó szegélye nem, vagy csak kissé vörös. 1. hátlemeze igen durván ráncolt, fénytelen. Feje és tora bőrszerűen skulptúrált és finoman, sűrűn pontozott, áltorszelvénye durván rücskös, tövén esetleg rövid, hosszanti vajat van, hátul pedig hosszanti irányban ráncolt mezőny látható. 1. potrohszelvénye kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. és a 3. kissé megnyúlt, a 2. bőrszerű, a többi simább és fényesebb. Fekete, fejpajzsa részben vörös, szájszervei sötétek. Szárnypikkelyei világosak, szárnyjegyei barnák. A csípők és tomporok feketék, a középső és az utolsó comb töve is sötét. Hátulsó lába végig fekete, csak combján van egy kis vöröses folt [lásd még a 205 (206) sorszám alatt]. 5—6 mm [*obscuripes* STROBL]
- 164 (163) Legfeljebb csípői és tomporai feketék.
- 165 (168) Fejtetőjén általában világos oldalfoltok láthatók, az elülső és a középső tompor sárga.
- 166 (167) Karmai meglehetősen fejlettek, jóval túlnyúlnak a karompárnán. Áltorszelvényén nincsenek hosszanti élek. Középháta és közép-torának melloldala sűrűn, finoman pontozott, tükörrésze határozott. Az 1. potrohszelvény kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. és a 3. majdnem négyzet alakú. Fekete, a fejpajzs, a rágók foltja, sokszor a belső szemkeret, a fejtető és a középhát foltjai, valamint a szárnypikkelyek világosak. Lábai vörösek, a hátulsó lábfej barna. 7 mm *carbonaria* HLMGR.
- 167 (166) Karmai rövidek, arcrésze közepén hosszanti él nyomai láthatók, a pontozott áltorszelvényen pedig határozott hosszanti élek. Az elülső és a középső lábpár csípői sárgások, esetleg fekete foltokkal. Egyebekben a nőstényhez hasonló. 8 mm [*nigricoxis* HAB.]
- 168 (165) A fejtetőn nincsenek világos foltok.
- 169 (174) Lábai vörösek, legfeljebb a hátulsó lábszár és lábfej barnás.
- 170 (171) Torán világos rajzolatok vannak, így a nyakrész, a középhát foltjai, a hátpajzs oldala és a szárnypikkelyek sárgák. A szájrészek és a fejpajzs elülső szegélye vöröses, csápostora alul rozsdás színű. Lábai vörösek, a lábszárak töve világosabb, a hátulsó lábfej barna. A potroh 2. és 3. hátlemeze szélesebb, a 4. olyan széles, mint amilyen hosszú, hátulsó szegélyük alig vöröses. 7 mm [*quadrinotata* Gr.]

V á l t o z a t a:

1. A vállak foltja igen kicsi, esetleg teljesen hiányzik [var. *leucogona* Gr.]
- 171 (170) Tora teljesen fekete.
- 172 (173) Feje hátrafelé elkeskenyedik. Skulptúrája, színe és a testrészek arányai általában olyanok, mint a nőstényen. 10 mm
[*nigra* BRISCHKE]
- 173 (172) Feje hátrafelé nem keskenyedik el. Rágóin vörös foltok láthatók, csápостora alul barnás, tükrösejtje nyeles. Egyébként a nősténnyel egyezik. 10 mm
[*sesiae* HAB.]
- 174 (169) Legalább a hátulsó csípő fekete, az elülső esetleg fehères.
- 175 (176) A potroh elülső hátlemezei és az áltorszelvény igen durván skulptúrált. Fejpajzsa sárga, csípői és tomporai feketék. 6—7 mm [lásd még a 161 (162) sorszám alatt]
segmentator F. var. *nigricoxa* STROBL
- 176 (175) A potroh elülső hátlemezei finomabban skulptúráltak.
- 177 (178) Kistermetű faj. Csípői és a hátulsó tompor töve fekete. Az 1. potrohszelvény kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. kissé megnyúlt, a 3. négyzet alakú, töve és hátulsó szegélye vörös. 3 mm
[*obsoleta* BRIDGM.]
- 178 (177) Nagytermetű faj. Áltorszelvénye durván ráncolt, tövén 2 hosszanti él van. Arcrésze és tora fekete. Csápостora hosszú és szintén sötét színű. Tükrösejtje ferde, ülő. Csípői és tomporai feketék. 6—7 mm
saturator THUNB.
- 179 (160) Arca részben vagy egészen világos színű.
- 180 (185) Csak az arcoldalak és a fejpajzs fehéressárgák. Teljesen vörös hátlemezek nincsenek, legfeljebb hátulsó szegélyük igen keskenyen vöröses. A fejtetőn világos oldalfoltok nincsenek.
- 181 (184) Lábai vörösek, potroha fekete, a 2. hátlemez hátulsó szegélye esetleg vörös. A rágók közepe világos színű.
- 182 (183) Középhátán világos oldalfoltok vannak, karmai hosszúak, potroha teljesen fekete [lásd még a 166 (167) sorszám alatt]. 7 mm
carbonaria HLMGR.
- 183 (182) Középhátán nincsenek világos foltok, karmai kicsik, a potroh 2. hátlemezének hátulsó bevágása vörös; 2. és 3. potrohszelvénye négyzet alakú. A fejpajzs, az arc oldalrajzolata, az elülső csípő és a comb töve világos. Egyébként a nőstényhez hasonló. 7 mm
gracilentia HLMGR.

- 184 (181) Hátsó csípői feketék, vagy a potroh több hátlemezen a hátsó szegély vörös. Csípői vörösek, vagy ritkán feketék, esetleg sárga rajzolatúak. Fekete, a fejpajzs és az arcoldalak világosak. A fejtetőn és a középháton is előfordulhatnak világos oldalfoltok. Lábai rendszerint teljesen vörösek, ritkábban a hátsó csípő fekete vagy az elülső csípő sárgás, esetleg feketefoltos. Több hátlemez hátsó szegélye vörös. 7 mm
[*artemisiae* TSCHEK]
- 185 (180) Arca legtöbbször teljesen világos színű és középhátán is vannak nagy, világos foltok.
- 186 (189) A hátsó csípőkön fekete foltok vannak.
- 187 (188) Csak az arcoldala, az arc közepének kettős rajzolata, a szájszerve a fejtető oldalfoltocskái, a fejpajzs, a csáptó alul, a középhát sávja, a vállbütykök, a szárnypikkelyek és az elülső csípő, valamint tompor sárgásak. A lábak vörösek, hátsó csípője és tompora feketés. A középső hátlemezek hátsó szegélye vörös. 9 mm
[*saxonica* SCHMIED.]
- 188 (187) Az arc nagy része, továbbá a szájszervek, a pofák, a fejtető és a középhát foltja, valamint a szárnytő előtti és alatti vonalka sárgás. Lábai vörösek, az elülső csípők és tomporok sárgásak. A hátsó lábpár tövén felül fekete foltok vannak, a lábszár vége és a lábfej barna. 4–5 mm
dubia HLMGR.
- 189 (186) A hátsó csípők vörösek vagy sárgák.
- 190 (195) Hátpajzsán legtöbbször világos rajzolat látható.
- 191 (192) Arcrésze teljesen világos színű, felső részén rövid, hosszanti fekete vonalak húzódnak. A szájrészek, a fejpajzs, a pofák és a fejtető foltja, az előtor elülső szegélye, a középhát nagy foltjai, a középtor melloldalának rajzolata, a szárnypikkelyek, a hátpajzs oldalfoltjai, a potroh 2–6. hátlemezőnek hátsó szegélye, valamint az elülső és a középső lábpár csípői és tomporai szintén világos színűek. Lábai egyébként vörösek, a hátsó csípő töve belül feketés. A potroh 3. és 4. hátlemeze közel négyzet alakú, törészük vöröses. 6 mm
[*versicolor* HLMGR.]
- 192 (191) Az arc 2 középső hosszanti rajzolata, valamint oldala sárga, a rajzolatok olykor összefolynak.
- 193 (194) Teste sűrűn, durván pontozott, potroha a 4. hátlemeztől kezdődően inkább finoman rücskös. A tor világos rajzolatai a nőstényéhez hasonlóak, a hátpajzsak azonban inkább a csúcsa világos színű, ritkán egészen fekete. 1. potrohszelvénye aránylag domború, másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 3. és a 4. majdnem négyzet alakú. A hátlemezek hátsó kerete legtöbbször vöröses. 7–8 mm
deversor GR.

- 194 (193) Teste finomabban és sűrűbben pontozott. Potroha finoman, szinte rücskösen pontozott. Rajzolatai, főleg az arcrészen olyanok, mint az előző fajon. Hátsó csípőin ritkán fekete foltok vannak. 6—7 mm
folii THOMS.
- 195 (190) Hátpajzsán nincs világos rajzolat, arca majdnem teljesen világos színű.
- 196 (197) A középhátán világos foltok láthatók. A szájrészek, a fejpajzs, az egész arcrész, valamint az elülső csípők és tomporok fehéresek. A potroh hátlemezei rücskösen pontozottak, a 2. szelvény közel négyzet alakú, a 3. kissé szélesebb, mint amilyen hosszú. A középső hátlemezeknek széles, vörös hátsó szegélyük van. 7 mm
errabunda HLMGR.
- 197 (196) Középháta fekete. A szájrészek, a fejpajzs, a pofák, majdnem az egész arc, a fejtető oldalfoltjai és a nyakrész világos színű. 6 mm
bucator THUNB.
- 198 (1) Tükörsejtje nincs, illetve annak külső ere többé-kevésbé elmosódott.
- 199 (210) Nőstények.
- 200 (203) Csípői vörösek, a hátsó csípő ritkán sötét.
- 201 (202) A potroh 2. és 3. szelvénye megnyúlt, feje hátrafelé elkeskenyedik, teste finoman rücskösen pontozott, a 4. hátlemeztől kezdődően pedig szinte sima. Tükörsejtje nyeles, külső-ere alig észlelhető. Tojókészüléke valamivel hosszabb, mint a potroh. Az 1. potroh-szelvény közel kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul. Fekete, szájszervei, fejpajzs, a fejtető foltocskái és szárnypikkelyei sárgásak, szárnyjegye barnássárga. A csáp töve és a csápostor elülső ízei alul rozsdaszínűek. Lábai sárgászörösek, az elülső csípők és tomporok inkább sárgák, olykor a hátsó csípők feketések. A középső és a hátsó tomporok töve majdnem fekete, a hátsó lábfejek barnák. A potroh 1. és 2. hátlemézének hátsó szegélye vörös, a 3. és a 4. olykor egészen vörös, legtöbbször azonban csak hátsó szegélyén. 5—7 mm.
- Közép- és Dél-Európából ismeretes. Magyarországon Kecskeméten, Kistényben, Órszentmiklóson, az ócsai turjánvidéken és a Mecsek hegységben gyűjtötték (IV—V., IX.) (= *bicincta* SZÉPL.)
- linearis GR.
- 202 (201) A potroh 2. és 3. szelvénye olyan széles vagy szélesebb, mint amilyen hosszú, 2. szelvénye csak kivételesen megnyúlt. A legkisebb *Lissonota*-faj. Csápostora még a tövén is fekete [lásd még 95 (96) sorszám alatt]. 3 mm
[obsoleta BRIDGM.]
- 203 (200) Csípői feketék.

- 204 (207) Hátsó lábai sötétek, majdnem feketék, potroha fekete, legfeljebb a hátlemezek hátsó szegélye vöröses.
- 205 (206) Tojókészüléke olyan hosszú, mint a potroh, áltorszelvényén nincsenek hosszanti élek vagy hosszanti vájat. Finoman, rücskösen pontozott, alig fényes, a potroh 1. hátlemeze domború, skulptúrája bórszerű. 2. és 3. szelvénye négyzet alakú. Fekete, szájszervei és fejpajzsa vöröses. Az elülső és a középső lába vörös, csípője barna, a hátsó láb majdnem fekete. A potroh hátlemezein csak ritkán van vöröses hátsó szegély. 7 mm.

Észak-, de főleg Közép-Európában ismeretes faj. Magyarországon ez ideig nem került elő

[**obscuripes STROBL**]

- 206 (205) Tojókészüléke a test hosszának gyakran másfélszerese, az áltorszelvényen hosszanti vájat húzódik. Potroha zömökebb, elülső hátlemezei durván, rücskösen pontozottak, hátsó szegélyük kissé felemelkedő, fényes, 1. szelvénye másfélszer hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2. és a 3. négyzet alakú. Áltorszelvénye finoman pontozott, fénytelen, hosszanti vájata gyenge. A középtör melloldalai erőteljesen pontozottak, tükkör részük nagy. Fekete, szájszervei, fejpajzsa és szárnypikkelyei sárgászörösek. Hasonló színűek a lábak is, de a csípők és tomporok, a középső comb töve, a hátsó comb a tövét kivéve, a lábszárak tövi fele és a lábfejek feketések. Potroha fekete, a hátlemezek hátsó szegélyén esetleg vörös. 5 mm

Közép-európai faj. Magyarországon még nem volt kimutatható

[**extrema HEDWIG**]

- 207 (204) Hátsó combjai és általában a potroh középső hátlemezei is vörösek.
- 208 (209) Lábaik csak a csípők és a tomporok feketék. A potroh hátlemezei feketék, hátsó szegélyük széles, vörös. Fekete, szájszervei és fejpajzsa rozsdavörös, szárnypikkelye fekete, szárnyjegye világosbarna. A potroh 1. hátlemeze ráncolt, tojókészüléke olyan hosszú, mint a potroh. Csak a nőténye ismeretes. 7 mm.

Közép-európai faj. Magyarországon Budapestről és Pápáról ismeretes (IV.)

accusator F.

- 209 (208) Valamennyi csípő, tompor és lábfej, valamint a hátsó lábszár fekete. A potroh 2—4. hátlemeze vörös, a többi fekete, hátsó szegélyük fehéres. Fekete, szárnypikkelye szintén sötét, szárnyjegye barna. Hímje ismeretlen. 6 mm.

A Közép-Európából kimutatott faj Magyarországon még nem került elő

[**occupator GR.**]

210 (199) Hímek.

211 (212) Arcán nincs világos rajzolat, csípői legalább részben feketék. A hátulsó comb — kivéve a vöröses tövét —, valamint a lábszárak végső fele és a lábfejek feketék. A nőtényhez hasonló, csak a potroh hátlemezeinek hátulsó vörös szegélye határozottabb. 5 mm
[extrema HEDWIG]

212 (211) Arca oldalt sárga, s csak ritkán nagyobb felületen is. A középhát rajzolatai, a vállbütykök és a szárnypikkelyek sárgák. Olykor kis, rövid nyelű tükörsejt észlelhető. Potroha igen megnyúlt, 1. szelvénye több mint kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. szintén erősen megnyúlt, a 3. és 4. kevésbé, az 5. négyzet alakú. Fekete, a szájrészek, a fejpajzs, a fejtető foltja és a csáptő alul sárgás. Lábai vörösek, az elülső csípők és tomporok világosak, rajtuk fekete foltok vannak, a hátulsók csúcsrésze kívül fekete. A potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye sárga. 6—7 mm
linearis GR.

Változata:

1. A potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye sárga. — Borosjenőről került elő (IV.)
[var. 1 KISS]

61. nem: *Gibbonota* HEINR.

A *Lissonota* nemhez igen hasonló, középháta azonban 2. rövid, de igen mély és széles barázda által 3 részre osztott, a középső rész erősen púpszerűen kiemelkedik. Az áltorszelvényen pedig hosszanti árok húzódik, amelyet erős hosszanti élek határolnak; a hátulsó harántél is megvan. Az 1. potrohszelvény alig hosszabb, mint amilyen széles hátul (♀), vagy kissé megnyúlt (♂), középvonalában határozott hosszanti árok húzódik.

Egyetlen faja Lengyelországból ismeretes.

— — Feje és tora sűrűn, finoman pontozott, fénytelen, potroha szintén finoman pontozott, de valamivel fényesebb. Lábfejei zömökek, a hátulsó karomíz is igen rövid, karmai gyengék. A tojókészülék alig rövidebb, mint a test. Fekete, tapogatói, rágói, fejpajzsa, vállbütykei és szárnypikkelyei fehéressárgák. Lábai vörösek, a csípők többé-kevésbé, továbbá a hátulsó lábszár vége és a lábfejek feketék. A hím hasonló a nőtényhez, de az arcoldalakon is lehet világos rajzolat, az elülső és középső csípő és tompor általában többé-kevésbé fehéressárga, a potroh elülső hátlemezeinek hátulsó szegélye pedig vöröses. 5—6 mm.

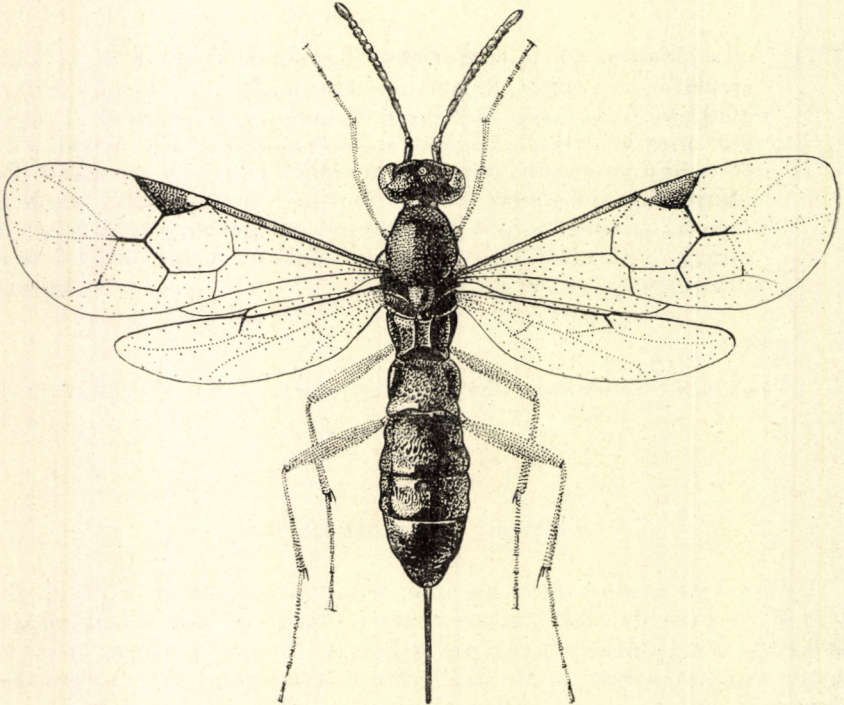
Magyarországon még nem került elő. A *Rhyacionia duplana* HÜB. hernyóinak élősködője

[duplanae HEINR.]

62. nem: *Neorhacodes* HEDICKE

A nem legjellemzőbb bélyegei a következők: a csáptó a végén egyenesen lemetszett, szárnyjegyük igen nagy, szárnyerezetük csökkentett, illetve több ér csak nyomokban látható. Az *Ichneumonida*-fajokra jellemző közössejtjük azonban — ha helyenként elmosódó erekkel is — jól kivehető (67. ábra).

Európában 1, Amerikában 2 faja ismeretes.

67. ábra. *Neorhacodes Enslini* RUSCHKA ♀ (Eredeti)

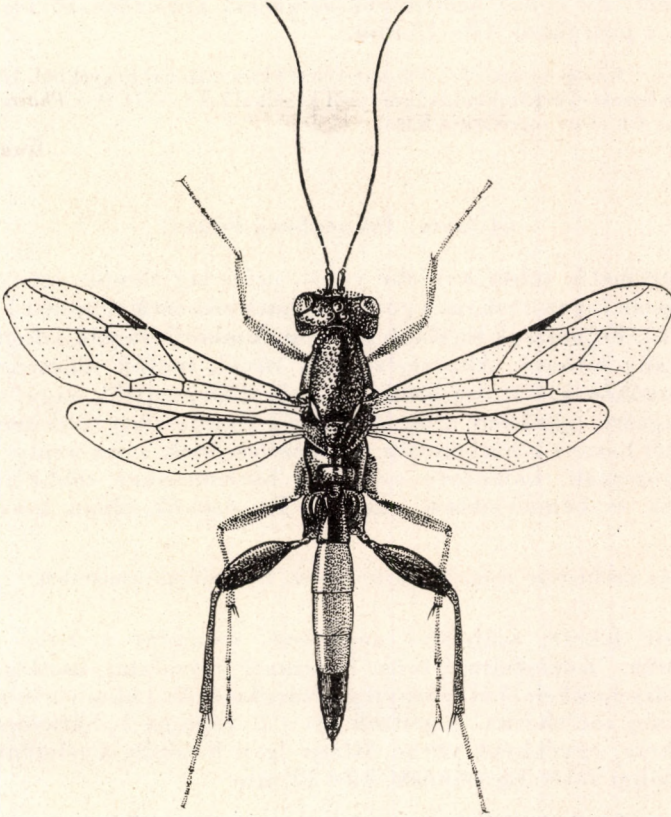
- — Feje szélesebb, mint amilyen hosszú, lapos, hátul elkeskenyedik és úgy, mint a tor, sűrűn, igen finoman pontozott, tompa fényű. Az áltorszelvényen 2 erős hosszanti és 1 hátulsó harántél húzódik, az utóbbi kétoldalt 1—1 kis oldalfogban végződik. Potroha zömök, töve rücskös, a 2. hátlemeztől kezdődően skulptúrája mind finomabb, az utolsó hátlemez már egészen simák, erős fényűek. A 2. és a 3. hátlemez közepén határozott hosszanti, rücskösen ráncolt harántvájat van. A tojócső alig hosszabb, mint az 1. potrohszelvény. Fekete, csak a tapogatók, a csápok alul, a szárnyjegy (kivéve világos tövét) és a lábak — főleg a tomporoktól lefelé — sötétebb vagy világosabb barnák. 3 mm.

Közép-Európából ismert, igen ritka faj. Ez ideig Magyarország területéről még nem került elő, kimutatása azonban várható. A *Spilomena troglodytes* LIND. nevű kaparódarázs élősködője

[*Enslini* RUSCHKA]

63. nem: **Lapton** KLUG

Igen jellemző a különös fejalkatuk. Fejpajzsuk megnyúlt, az arcrésztől nem különül el, nyúlványa csőszerű, a maxillák és az alsó ajkak összenövéséből keletkezett (7. ábra: F). A rágók vége alig fogazott, a foghatórokat jóformán csak egy kis bemélyedés jelzi. Az arcrész és a fejpajzs rücskös,

68. ábra. *Lapton femoralis* NEES ♀ (Eredeti)

a fej többi része, a torhát és a toroldalak, valamint a hátulso csípők és combok erősen pontozottak. A szárnyerezet is igen jellemző (68. ábra). Torhát barázdájuk alig van; áltorszelvényükön rövid, erős élek, elülső részén pedig 1 középső kisebb és 2 oldalsó nagyobb, határozott mező van. Potrohuk majdnem skulptúratlan, fényes, a 3. szelvénytől kezdődően oldalról összenyomott. Az 1. szelvény közel kétszer hosszabb, mint amilyen széles hátul, a hímeké még erősebben megnyúlt, a többi szelvény fokozatosan rövidebb, az utolsó már szélesebbek, mint amilyen hosszúak.

Közép-Európából ismeretes, életmódja ismeretlen.

- — Fekete, szájszervei és legtöbbször a csápostor alul sötétebb vagy világosabb rozsdaszínűek. Torán csak a szárnypikkely rozsdás vagy

sárgás, szárnyjegye világosvörös. Elülső és középső lábpárja a combtól lefelé rozsdavörös, lábfejízei sötétek, majdnem feketék, a hátsó lábpár fekete, combja igen erős és oldalról kissé lapított, széles. Lábfejízein a törész világossárgás vagy vöröses. A potroh 1. hátlemezőnek hátsó szegélye, valamint a 2—4. majdnem teljesen vörös, az utolsó hátlemezők hátsó szegélyén keskeny világos hártya lehet. Az elülső haslemezők sárgásak. Tojócsöve rövid, alig nyúlik ki a potrohból. 10—12 mm.

Közép-európai faj. Faunaterületünkön a Budai-hegyekből, Irsáról, továbbá az Északi-Kárpátokból és Erdélyből került elő (VI—VII.) (= *Phaenolobus fulvicornis* GR. var. *nigricornis* KISS)

femoralis NEES

64. nem: **Odinophora** FÖRST.

Középtermetű, többé-kevésbé vörös, aránylag zömök, igen ritka fajok. Karmaik fésűsen fogazottak, és a potroh 1. hátlemezőnek törészen 1—1 oldalfog áll (8. ábra: L). Fejpajzsuk legalább részben domború, rágóik 1-fogúak, torhái barázdájuk alig látható. Áltorszelvényük rövid, mezők nincsenek, a légzőnyílások hosszúkásak, hátsó harántéle erős. Tükörsejtjük nagy, rövid nyelű, a közösér megtört, csonkaere erős, kurtaere a közepe alatt törik meg. A 2. potrohszelvénytől kezdve a hátlemezők jóval szélesebbek, mint amilyen hosszúak, durván pontozottak; különösen az elülső hátlemezőken többé-kevésbé erős kiemelkedések és bemélyedések vannak. Tojócsövük olyan hosszú, mint a potroh.

Igen ritka mediterrán nem. 3 faja ismeretes. Életmódjuk ismeretlen.

- — Feje fekete, szájrészei nagyrészt, valamint a külső szemkerete vörös. Középháta vörös, hosszanti rajzolatai esetleg feketések. Szárnypikkelyei és szárnyjegye sárgásvörös. Lábai vörösek, a hátsó lábfej sötétbarna. A potroh töve és vége az 5. hátlemeztől kezdve fekete, egyébként vörös. Hímje igen hasonlít a nőstényre, csupán a lábai sötétebb színűek. 10—12 mm.

Dél-Európából ismeretes faj. Magyarország déli területein esetleg előfordulhat

[**dorsalis** GR.]

65. nem: **Exetastes** GR.

Általában középtermetű, fekete fajok, potrohuk sokszor vörös, ritkán a test különböző részein a rajzolat világossárgás vagy fehéres. Fejük rendszerint szélesebb, mint amilyen hosszú, fejpajzsuk erősen megnyúlt, az arc-résztől nem különül el, elülső szegélye általában egyenesen lemetszett. Csáp-tövük a külső oldalán kimetszett, 2 rágójuk fogai egyformán fejlettek, areolájuk pedig rendszerint igen nagy és rombusz alakú. Csápjuk általában hosszú, olyan hosszú, mint a test, de lehet rövidebb is. A csápostor a vége felé erősen elvékonyodik. A torhái barázda alig fejlett, áltorszelvényük nem oszlott mezőkre, és legtöbbször erősen rücskös. Fejük és toruk egyébként pontozott,

legtöbbször fényes; potrohuk inkább sima, legfeljebb igen finoman pontozott, fényes. A potroh a 4. szelvénytől kezdődően oldalról összenyomott. Tojócsövük rövid, alig fele olyan hosszú, mint a potroh. Közöserük szögben megtörik, csonkaerük általában jól fejlett, kurtaerük pedig jóval a közepe felett törik meg.

Sok faja ismeretes a földkerekség legtöbb részéről. Faunaterületünkön 28 fajt tartjuk nyilván, illetve ennyinek a kimutatását várjuk. A Fauna Regni Hungariae-ben szereplő *nitidulus* GR. rendszertani jelentősége nem volt tisztázható, és így kimaradt a kulcsból.

Bagolylepkék hernyóiban élőködnek.

- 1 (16) Potroha fekete, legfeljebb a hátlemezek hátulsó szegélyén látható fehéres rajzolat, vagy a potroh középső részén gyenge vöröses színeződés.
- 2 (7) Hátpajzsa egészen vagy részben világos színű, a hímeken esetleg fekete.
- 3 (4) Potroha teljesen fekete, torán sincs világos rajzolat, kivéve a hátpajzsot. Teste fényes, arca és áltorszelvénye a hátoldalon rücskös, kevésbé fényes, a fej többi része, valamint a torhát és a toroldalak finoman pontozottak. Potroha sima, 1. hátlemezőnek légzőnyílásai meglehetősen kiemelkednek, a 2. és a 3. hátlemez azonos hosszúságú. Tojócsöve valamivel hosszabb, mint a 2. szelvény. Tükörsejtje nagy, rövid nyelű, csonkaere fejlett. Lábai vörösek, a csípők és tomporok, valamint a hátulsó lábszár distalis fele és a hátulsó lábfej fekete. 10—12 mm.

Svájcból, Tirolból és Kaukázusból ismeretes faj. Faunaterületünkön eddig csak a változata ismeretes (= *scutellaris* BRAUNS)

[Braunsi D. T.]

Változata:

1. A középhát elülső sarkaiban 1—1 nagy, sárga folt látható. — Sebeshelyről írták le [var. *bipunctata* BAJÁRI]

- 4 (3) A hátlemezek hátulsó szegélye világos.
- 5 (6) Fejének és torának szőrözete sűrű, hosszú, világos, durván pontozott. Csápja majdnem olyan hosszú, mint a test, tojócsöve hosszabb, mint az 1. potrohszelvény, középhátán elöl 1—1 világos oldalfolt látható, ezekből a középháton hosszanti sáv eredhet. Áltorszelvénye felül rücskösen pontozott. Potroha fényes, sima — kivéve a kissé pontozott 1. hátlemezt —, valamennyi hátlemez hátulsó szegélyén széles fakósárga sáv húzódik. Az 1. potrohszelvény hátrafelé meglehetősen kiszélesedik, kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles, 2—4. szelvénye közel négyzet alakú. Areolája nagy, nyeles vagy majdnem ülő. Fekete alapszínű, a középhát rajzolata, a vállbütyök, a szárnypikkelyek részben és olykor a szárny töve alatti vonalka sárgás. Szárnyjegye barna, szegélye világosabb. Lábai feketék, lábszárai és lábfejei sárgásak, alul sötétebbek, a combok feketék, nösszanti rajzolatuk gyakran sárgás. Hímje erősen hasonlít a nő-

tényre, torán azonban kevesebb a világos rajzolat, még hátpajzsa is fekete, csupán vállbütykein és szárnypikkelyein vannak világos foltok. Potroha oldalról alig összenyomott. 10 mm.

Elszórta majdnem egész Európából előkerült. Magyarországon Őrszentmiklósról ismerjük (IV.)

tomentosus GR.

- 6 (5) Feje és tora csak gyengén szőrözött, középhátán nincs világos rajzolat, tojócsöve rövid, fele olyan hosszú, mint az 1. potrohszelvény. Teste fényes, feje és tora pontozott, csak arcrésze és az áltorszelvény hátoldala rücskös, fénytelen. Fekete, a szárnytöve alatt fehéres rajzolat húzódik, szárnyjegye sárgás. A combok és lábszárak vörösek, a hátsó lábszár és lábfej barnásfekete, a lábfejek töve sárgás-vörös. A potroh 2–7. hátlemezőnek hátulso szegélyén fehéres sáv húzódik. A hímek színezete a nőtényével egyezik, esetleg a vállbütykök is fehéresek. 10–12 mm.

A Dalmáciától Németországon keresztül Szibériáig előforduló faj megjelenése Magyarországon is várható

[albiger KRIECHB.]

- 7 (2) Hátpajzsa fekete.
- 8 (11) Csápján és hátsó lábfejen fehér gyűrű van, csak a *cinctipes* RETZ. hímjein nincsenek ilyen gyűrűk.
- 9 (10) Lábai vörösek, a csípők feketék (a hímek csípőin fehéres foltok vannak). Feje és tora finoman pontozott, aránylag fényes. A nőtény fejpajzsa és belső szemkeretének foltja vöröses, szárnyjegye sárgás. A hátsó lábpár lábfejtöve és utolsó lábfeje vörös, a 2–4. lábfej fakósárga. Egyébként valamennyi láb vörös, a csípők és a tomporok azonban feketék. A hím egész arca, a tapogatók, a csáptó alul, a középhát 2 oldalfoltja, a szárnyak alatti folt, a középtor melloldalain esetleg fellépő folt és a szárnypikkelyek sárgásak. A csípők és tomporok rendszerint alul is nagy felületen sárgásak, a potrohon pedig gyakran észlelhetők vörös foltok. A két ivar rajzolatában mutatkozó nagy eltérés miatt a hímeket és a nőtényt külön fajként írták le. A hím csápján nincs világos gyűrű. Mindkét ivar potroha sima, fényes. Szárnyukon a csonkaér csak egészen rövid. A tojócső olyan hosszú, mint a 2. szelvény. 10–12 mm.

Palearktikus, nem gyakori faj. Faunaterületünkön néhány dunántúli lelőhelyről (Pápa, Simontornya, Sopron és Szentlőrinc), továbbá Szaloncáról és Erdélyből került elő (V–VI.). A *Barathra brassicae* L., *Polia persicariae* L. és *P. oleraceae* L., valamint a *Chloridea dipsaceae* L. lárváiban élőködik (= *osculatorius* F., *clavator* F., *junci* FOURCR., *tarsator* F.)

cinctipes RETZ.

- 10 (9) Lábai feketék, csak az elülső lábszár és az elülső comb vége vöröses. Feje és tora finoman, de inkább ráncoltan pontozott, meglehetősen fénytelen. Áltorszelvénye felül durván ráncolt, potrohának skulptú-

rája finom bőrszerű, kevésbé fényes. Tojócsöve olyan hosszú, mint a 2. potrohszelvény. Szárnypikkelye fekete, szárnyjegye barna. Lábai feketék, a hátulsó lábfejek részben fehéresek. A potroh középső hátlemezeinek hátulsó szegélye vöröses. A hímek nagyjából olyan színűek, mint a nőstények, belső szemkeretük mellett és a fejpajzsukon azonban világos rajzolat van. 10—12 mm.

Németországból és Stájerországból ismeretes, ritka faj. Magyarországon ez ideig nem került elő

[*illyricus* STROBL]

- 11 (8) Csápján és hátulsó lábfejen nincs fehér gyűrű.
- 12 (13) A hátulsó csípők és általában a lábak vörösek, az elülső és a középső csípő, valamint a tompor fekete, a hímeken azonban sárgás vagy vöröses folttal. Szárnyjegye fekete. A potroh 1. hátlemeze elszórtan pontozott, keskeny és hosszú, hosszanti vájata van. Háromszor olyan hosszú, mint amilyen széles. Csápja karcsú, hosszú, hosszabb mint a test. Areolája majdnem ülő. Szárnypikkelye feketés. Az elülső lábak, kivéve a csípőket és a tomporokat, sárgászörösek, a lábfejek barnásak, hátulsó lába pedig nagyrészt fekete. Tojókészüléke rövidebb, mint a 2. potrohszelvény. A hímeken a belső szemkeret, a rágók foltja, a tapogatók nagy része, a fejpajzs és a középhát 1—1 oldalfoltja világos színű. 12—14 mm.

Észak-Olaszországból, Angliából és a Szovjetunió európai részéből ismeretes faj. Magyarországon kimutatása feltételezhető

[*calobatus* GR.]

- 13 (12) Összes csípői és tomporai feketék.
- 14 (15) Tojócsöve rövidebb, mint a 2. potrohszelvény, a hátulsó lábszár vörös, csak a vége barnás, 2. és 3. potrohszelvénye négyzet alakú. Arcrésze rücskösen pontozott, a fej többi része, a torhát és a toroldalak sűrűn pontozottak, az áltorszelvény hátoldala durván rücskös; mind a fej, mind a tor gyenge fényű. Az áltorszelvényen hosszanti élek nyomai láthatók. Potroha sima, csak az elülső hátlemek oldalain van néhány pont; fényes. Az 1. potrohszelvény kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, elöl keskeny, hátoldala feltűnően fényes, a 4. szelvénytől kezdve a potroh oldalt erősen összenyomott. Csápja erőteljes, valamivel rövidebb, mint a teste. Tükörsejtje kissé nyeles, csonkaere hosszú. Fekete, szárnyjegye vörösbarna, lábai vörösek vagy barnák, a csípők, tomporok, valamint a hátulsó lábpár lábszárának a vége és lábfeje fekete; ritkán a potroh 3. hátlemeze vöröses. A hím skulptúrája és színe egyezik a nőstényével. 14—16 mm.

Palearktikus faj. Faunaterületünkön gyakorinak látszik Erdélyben és az északi hegyvidékeken, de előkerült a Kőszegi-hegységéből, a Mátrából, a Mecsek-ből, Sopron környékéről, valamint néhány alföldi lelőhelyről, továbbá Pomáizról és Tahitótfaluról is (V—VIII.). A *Noctua oleraceae* L., *Cucullia balsamita* B. és *Hadena brassicae* L. elősködője

fornicator F.

- 15 (14) Tojócsöve hosszabb, mint a 2. potrohszelvény, hátulsó lábszára fekete, legfeljebb töve vörös, 2. és 3. szelvénye megnyúlt. Különbön skulptúrában és színben az előző fajhoz igen hasonló. 10—11 mm.

Az Alpokból, Finnországból, valamint a Kaukázusból került elő. Fauna-területünk hegyeiben kimutatása esetleg várható

[**alpinus** KRIECHB.]

- 16 (1) Potroha részben vagy egészen vörös, a hímeké esetleg feketés.
- 17 (52) Nőstények.
- 18 (33) Csápján világos gyűrű van.
- 19 (20) Hátpajzsa fekete, hátulsó combja és lábszára vörös, csak végük sötét. Hátulsó lábfejéi barnák, világos gyűrűvel, a potroh 7. hátlemézének hátulsó szegélyén általában nincs világos rajzolat. A fejtető finoman bőrszerű, alig fényes, homlokán a csápízület fölött fényes részek vannak. Középháta finoman, elszórtan, a toroldalak sűrűbben pontozottak, gyenge fényűek. Áltorszelvénye finoman rücskös, elég fényes, potroha sima, szintén fényes. Az 1. potrohszelvény háromszor olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, légzőnyílásai kiemelkednek, a 2. és 3. potrohszelvény egyforma hosszú, megnyúlt. Csápostora majdnem olyan hosszú, mint a test, tojókészüléke rövid, fele olyan hosszú, mint az 1. potrohszelvény. Fekete, csak a csáp félgyűrűje világos, ritkán a belső szemkeret mellett világos sáv húzódik. Szárnyjegye sárgás, erezte és szárnypikkelyei majdnem feketék. Lábai vörösek, a csípők és toporok, az elülső comb töve, valamint a hátulsó comb vége szélesen fekete. A hátulsó lábszár distalis fele és a lábfejéi barnák. 11—13 mm.

Majdnem egész Európában előforduló faj. Magyarországon sem ritka, majdnem mindenfelé ismeretes (VI—VIII.). A *Habena contigua* VILL., *Agrotis putris* L., *Pieris brassicae* L. és *Saturnia pavonia* L. elősködője (= ? *nigripes* MORL.)

illusor GR.

V á l t o z a t a :

1. Hátulsó lábfejen nincs világos gyűrű, a potroh 7. hátlemézének hátulsó szegélye rendszerint világos. — A Budai- és Zempléni-hegyekből, a Bakonyból, valamint Erdélyből ismeretes
var. **minor** SZÉPL.
- 20 (19) Hátpajzsa világos.
- 21 (24) A középhát elülső sarkaiban 1—1 világos oldalfolt látható.
- 22 (23) Az 1. potrohszelvény kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, szárnypikkelye sárga. Feje és középháta sűrűn és finoman pontozott, eléggé fényes, áltorszelvénye felül finoman ríncolt és pontozott. Potroha sima, fényes, az 1. potrohszelvény kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a 2. és 3. egyforma hosszú, szélesebb, mint amilyen hosszú. Tojócsöve rövidebb, mint az 1. potroh-

szelvény. Fekete, fehérgyűrűs csápja vöröses, szárnypikkelye sárga, szárnyjegye barna. Nyakrészén, középhátán és a szárnyak töve alatt világos rajzolat van, hátpajzsa is sárgás. Lábai vörösek, a csípők és a tomporok feketék, a hátulsó lábszár vége és a hátulsó lábfej sötétbarna. 10—11 mm.

Ez ideig csak a Szovjetunió területéről ismeretes

[*biguttatus* MEYER]

- 23 (22) Az 1. potrohszelvény másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul. Szárnypikkelye barna. A középhát elülső sarkaiban 1—1 nagy, háromszögű, határozott, fehéres folt látható. Egyébként a törzsalakokkal mindenben egyezik

gracilicornis GR. var. *variegatus* SZÉPL.

- 24 (21) A középhát elülső sarkaiban nincs határozott világos folt.

- 25 (26) Hátulsó combja fekete, vége vörös, a lábak egyébként vörösek, csak a csípők és a tomporok feketék. A hátulsó lábszár vége barnás, 2—4. lábfeje fehéres. Feje és tora durván pontozott, kevésbé fényes. Áltorszelvénye durván rücskösen pontozott, potroha fényes. A potroh 1. hátlemezen hosszanti vájat húzódik, a 2. és a 3. négyzet alakú. Tojócsöve rövid, rövidebb, mint a 2. potrohszelvény. Csápja olyan hosszú, mint a teste, areolája nagy, kissé nyeles, ramellusa határozott. Alapszíne fekete, a csáp gyűrűje sárga, tapogatói vörösek, nyakrésze és hátpajzsa sárga. Lábai vörösek, csípői és tomporai feketék, a hátulsó lábszár vége barnás, a 2—4. lábfej pedig fehéres. Az 1. potrohszelvény végétől a 3. szelvényig a potroh vörös, a 4. és 5. hátlemezen pedig a hátulsó szegély vörös, a többi világos. A legnagyobb fajok egyike: 14—16 mm.

Közép-európai, ritka faj, amely Japánban és Koreában is előfordul. Kimutatására Magyarországon is számítani lehet

[*ichneumoniformis* GR.]

- 26 (25) Valamennyi combja többé-kevésbé vörös.

- 27 (30) Hátulsó lábszára vörös, legfeljebb a végén sötétebb.

- 28 (29) Az 1. potrohszelvény kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, feje hátrafelé meglehetősen elkeskenyedik, a hátulsó lábszár sarkantyúi fakósárgák. Feje és arcrésze finoman pontozott, fénytelen, tora erősebben skulptúrált, szintén fénytelen, áltorszelvénye durván rücskös, hosszanti élei nincsenek. Potroha sima és fényes, 2. és 3. szelvénye egyforma hosszú a potroha a 4. szelvénytől kezdve oldalról erősen összenyomott. Tojócsöve valamivel hosszabb, mint a potroh 2. hátlemeze. Fekete, csak a csáp fél gyűrűje és a hátpajzs fehéres. Lábai vörösek, a csípők és tomporok feketék, az elülső és középső lábpár lábfejzei barnásak, a hátulsó comb vége, a lábszár distalis fele és a lábfejek feketék, a 3. és 4. lábfej esetleg fakósárga. 11 mm.

Olaszországból ismeretes; megjelenése Magyarország délibb részein várható. A Fauna Regni Hungariae Susakról említi

[*bilineatus* GR.]

- 29 (28) Az 1. potrohszelvény másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles, feje hátrafelé alig keskenyedik el, a hátulsó lábszár sarkantyúi vörösek. Feje és tora finoman pontozott, fényes; arcrésze azonban rücskös és fénytelen, áltorszelvénye rücskös, fénytelen. Potroha zömök, az 1. potrohszelvény csak másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles, 2. és 3. szelvénye pedig szélesebb, mint amilyen hosszú. Tojócsöve valamivel hosszabb, mint a 2. potrohszelvény. Tükörsejtje majdnem ülő, csonkaere rövid. Alapszíne fekete, csápja barnás és rövid, világos félgűrűje nehezen észlelhető. Nyakrésze és hátpajzsa fehéres, olykor a középhát elülső sarkaiban, valamint a szárnyak töve alatt is sárgás folt van. Szárnypikkelye barna, szárnyjegye sárgásbarna. Lábai vörösek, a csípők és tomporok feketék, a hátulsó lábpár combjának a vége, lábszára és lábfeje sötét színű. Potroha fényes, sárgásvörös, az 5. szelvénytől kezdődően fekete, a hátlemezek hátulsó szegélye világos. 11—13 mm.

Közép-Európából és a Szovjetunióból ismeretes faj. Magyarországon Budaörsről és Órszentmiklósról került elő (VII.)

gracilicornis GR.

- 30 (27) Hátulsó lábszára nagyrészt fekete.

- 31 (32) A 2. csápotoríz közel másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles, a hátulsó lábpár 3. lábfejére esetleg fehér, vagy a 2—4. világosabb barnásvörös. Hátpajzsa általában teljesen fehéres, ritkábban csak a hátulsó felében. Feje finoman, de sűrűn pontozott, aránylag fénytelen, tora szintén sűrűn pontozott, de erősebb fényű. Áltorszelvénye durván ráncolt, rajta hosszanti élek nyomai és a hátulsó harántél látható. Potroha karcsú, jóformán minden skulptúra nélküli, fényes. 1. szelvénye megnyúlt, kissé hajlított, a 2. kevésbé megnyúlt, a 3. majdnem négyzet alakú. Tojócsöve olyan hosszú, mint az 1. potrohszelvény. Tükörsejtje ülő vagy rövid nyelű, csonkaere rövid. Fekete, fejpajzsa gyakran vöröses, nyakrésze és olykor vállbütykei is világosak. Szárnyjegye barna, erezete egészen sötét, szárnypikkelye fekete. A potroh töve vörös, utolsó szelvényei feketék. Lábai vörösek, a csípők és tomporok, valamint a hátulsó lábszár és részben a hátulsó lábfej is fekete. 8—12 mm.

Egész Európában a leggyakoribb fajok egyike. Magyarországon főleg a hegyvidéken közönséges, az Alföldön ritkább (V—X.). A *Caradrina Alsines* BRAHM., *C. Kadenii* FERR., *C. ambigua* F., valamint a *Toxocampa pastinum* LEP. hernyóinak az élősködője (= *guttatorius* GR.)

adpressorius THUNB.

V á l t o z a t a :

1. Potroha teljesen vörös, legfeljebb a töve fekete. — Magyarországon leginkább ez a változat fordul elő
var. *medianus* SZÉPL.

- 32 (31) A 2. csápotoríz kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles, az első ízek általában erősebben megnyúltak, mint az előző fajé, a hátulsó lábszár 2—4. lábfejze fehéres. Hátpajzsán inkább csak kisebb folt észlelhető. Az előző fajhoz igen hasonló, utolsó potrohszelvényei azonban erősebben megnyúltak és így a potroh karcsúbb. Tojócsöve is hosszabb, a toroldalak finomabban pontozottak és szárnyjegye világosabb. 9—10 mm.

Európszerte ismeretes faj. Kimutatása Magyarországon is várható

[*guttifer* THOMS.]

- 33 (18) Csápján nincs világos gyűrű.

- 34 (39) Hátpajzsa világos.

- 35 (36) Középhátán 1—1 nagy, világos oldalfolt látható. Világos foltok vannak továbbá a szárnyak töve alatt, a nyakrészen, az áltorszelvény oldalán és a hátulsó csípők töve mellett. Lábai vörösek, csípői, tomporai, hátulsó combja és lábszárának a vége fekete. Hátulsó lábfejzei barnák, világos gyűrűjük nincs. 1—3. potrohszelvénye vörös, a 3.-nak a vége lehet fekete, a többi fekete, a hátlemezek hátulsó szegélye széles, világos. Csápja olyan hosszú, mint a test. Csak a nőstény ismeretes. 12 mm.

A Szovjetunió európai részéből és Turkesztánból leírt faj. Kimutatása Magyarországon sem látszik lehetetlennek

[*albomaculatus* MEYER]

- 36 (35) Középhátán nincsenek világos foltok.

- 37 (38) Lábai feketék, csak az elülső lábpár combvége, lábszára és lábfejzei vörösek elöl. Tojócsöve rövid, jóval rövidebb, mint az 1. potrohszelvény. A csápizületek felett erősen kiemelkedő él látható. Arca ráncoltan pontozott, homloka sűrűn pontozott, fénytelen. Tora hasonlóan sűrűn pontozott, alig fényes. Áltorszelvénye elszórtabban pontozott, alig rücskös. Potroha sima, fényes, 1. szelvényén kiálló légzőnyílásai vannak, a 2. és a 3. majdnem négyzet alakú. Feje és tora — a hátpajzsot kivéve — fekete, szárnyjegye sárgás. A potroh 1. hátlemezének csúcsa, a 2. és 3. teljesen, valamint a 4.-nek a töve vörös, egyébként a potroh fekete. Csápja rövidebb, mint a teste. 11—13 mm.

Palearktikus, nem gyakori faj. Magyarországon Kaposvárott és Fonyódon került elő (VIII.). A *Cucullia argentea* HUFN., *C. fraudatrix* EV. és *Chaligalea scopariae* DORF. hernyóinak élőködője

notatus HLMGR.

- 38 (37) Combjai és elülső lábszára vörös, tojócsöve olyan hosszú, mint a potroh egyharmada. Arca fénytelen, rücskösen pontozott, fejtetője is alig fényes. Tora erőteljesen pontozott, áltorszelvénye finoman rücskös, eléggé fényes. Az 1. potrohszelvény hátul feltűnően széles,

az utónyéél közel háromszor olyan széles, mint maga a nyél, 2. és 3. szelvénye egyforma hosszú, szélesebb, mint amilyen hosszú. Színezete az előző fajéval nagyjából egyezik, csak a lábak színe eltérő; az utolsó hátlemezek feketék, szegélyük világosabb. Csápja valamivel rövidebb, mint a teste. 12—14 mm.

Igen ritka palearktikus faj. Magyarországon a Budai-hegyekben, Mátyásföldön, Órszentmiklóson, Péren és Pilismaróton gyűjtötték (V—VII.). A *Barathra brassicae* L. és a *Chloridea dipsacae* L. hernyóinak élősködője (= *Procinetus Mülleri* Kiss)

robustus GR.

39 (34) Hátpajzsa fekete.

40 (43) A hátulsó lábfejen világos gyűrű van.

41 (42) A hátulsó comb vége fekete, a tojócső rövid, csak fele olyan hosszú, mint az 1. potrohszelvény. Csápja olyan hosszú, mint a test kétharmada. Az 1. csápíz megnyúlt, az 1. csápostoríz olyan hosszú, mint a 2. következő íz együttesen. A hátulsó lábfej 2—4. íze esetleg csak elmosódottan fehéres. Tora finoman, sűrűn pontozott, elég fényes, áltorszelvénye rücskös, fénytelen. Potroha sima, fényes. Fekete, potroha rendszerint az 1. szelvény végétől a 4.-nek a tövéig vörös. A csípők és tomporok, valamint a hátulsó lábpár combvége, lábszárvége és lábfeje fekete, a gyűrű világosabb. Szárnyjegye barnássárga. 12—14 mm.

Észak- és Közép-Európában honos. Faunaterületünkön a Maguráról és Poprádról került elő (VI.) (= *incurvator* ZETT. partim)

[**geniculosus** HLMGR.]

42 (41) Hátulsó combja teljesen vörös, tojócsőve hosszabb, mint az előző fajé, valamivel hosszabb, mint az 1. potrohszelvény. Csápja csak fele olyan hosszú, mint a test. 1. csápostoríze hosszabb, mint a 2. következő íz együttesen. Arca sűrűn pontozott, fénytelen, tora szintén erősen pontozott, de főleg az oldalakon fényes, áltorszelvénye rücskös, csak gyengén fényes. Potroha sima, fényes. Fejét és torát fekete; rövid, elég sűrű szőrözet fedi. Tükörsejtje nagy, nyeles, csonkaere határozott. Potroha az 1. hátlemez végétől a 4.-nek a tövéig vörös. Lábai vörösek, a csípők és tomporok feketék, a hátulsó lábszár distalis fele és a lábfejek barnák. Szárnyjegye vörössárga, szárnypikkelye feketés. 9—13 mm.

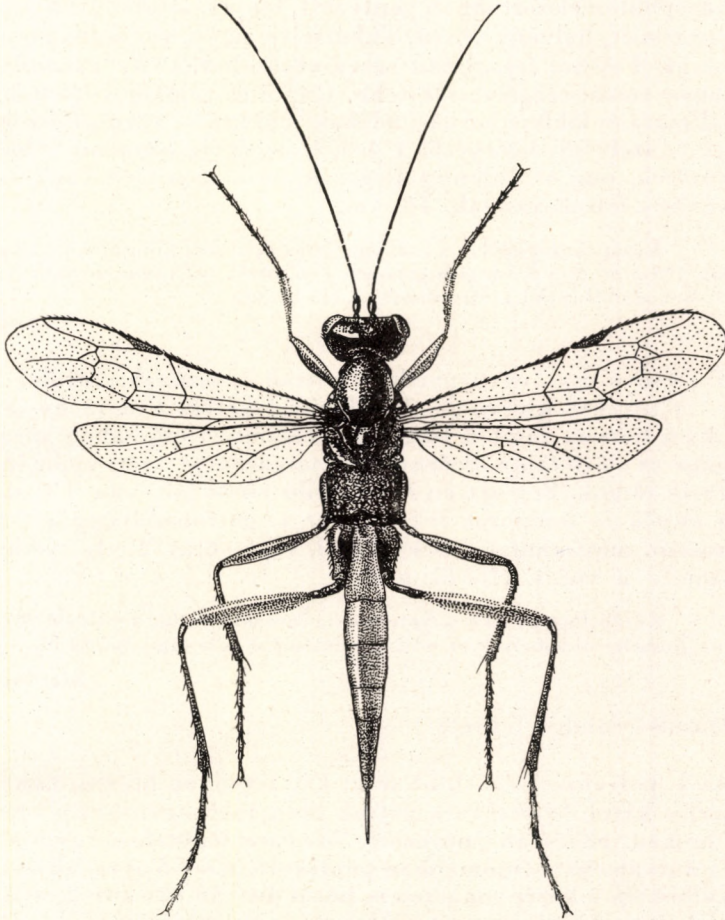
Egész Európában előfordul, de ismerjük a Kaukázusból és Szibériából is. Faunaterületünkön a Kárpátokból, Erdélyből, valamint a Karsztról került elő (VI—VIII.) (= *incurvator* ZETT. partim, *puberulus* SZÉPL.)

[**laevigator** VILL.]

43 (40) Hátulsó lábfejen nincs határozott világos gyűrű.

44 (49) Hátulsó combja vörös.

- 45 (46) Csak a hátsó combok vörösek, lábai egyébként feketék. Az elülső comb és lábszár elöl vöröses. Arcrésze rücskös, fénytelen, feje egyébként pontozott, kissé fényes. Középháta elszórtan, az oldalak sűrűbben pontozottak, elég fényesek, áltorszelvénye rücskös, alig

69. ábra. *Exetastes femorator* DESV. ♀ (Eredeti)

fényes. Potroha sima, feltűnően fénylő. Tojócsöve rövidebb, mint az 1. potrohszelvény, csápja hosszabb, mint a fej és a tor együttesen. Csonkaere erőteljes. Feje és tora fekete, szárnyjegye sárgás, a potroh az 1. hátlemez végétől a 4.-nek a tövéig vörös (69. ábra). 12—14 mm.

Észak- és Közép-Európában, valamint Szibériában ismeretes. Magyarországon Bátorligetről, Órszentmiklósról és Vácra került elő (VI.)

femorator DESV.

- 46 (45) Valamennyi combja legalább részben vörös.

- 47 (48) Tojócsöve fele olyan hosszú, mint a potroh. Csápja rövid, zömök, nem hosszabb, mint a fej és a tor együttesen. Összes karmain határozott fésűfogak vannak. Teste zömök, 2—7. potrohszelvénye szélesebb, mint amilyen hosszú, az 1. is csak alig másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul. Feje kevésbé fényes, tora oldalt sűrűbben, középhátán elszórtabban pontozott, fényes, áltorszelvénye ráncoltan pontozott, halvány fényű. Tükörsejtje nagy, rövid nyelű, csonkaere rövid. Fekete, fejpajzsán sárgásvörös harántsáv húzódik, szárnyjegye vörös, szegélye sötétebb. Csípői és tomporai feketék, hátulsó lábszára és lábfeje barnás, a lábak többi része vörös. Potroha fekete, az 1. szelvény közepétől a 4.-nek a végéig azonban a hátlemezek vörösek, míg a többin esetleg a hátulsó szegélyen vagy az oldalon vöröses foltok vannak. 14 mm.

Közép-Európából és a Szovjetunió európai részéből ismeretes. Magyarországon a Budai- és a Kőszegi-hegységben gyűjtötték, előkerült továbbá Szomotorról és Mehádiáról is (VI.). *Cucullia*-fajok élősködője

crassus GR.

- 48 (47) Tojócsöve csak egynegyede a potroh hosszának, hátulsó lábszárai — a töveket kivéve — és lábfejei feketék. Csápja hosszabb, fele olyan hosszú, mint a teste, ízei valamivel erősebben megnyúltak, mint az előző fajon. Szárnyjegye sárgásvörös, szárnypikkelye barna. Teste zömök. Fejpajzsán rendszerint vörös folt van. Lábai vörösek, a csípők és tomporok feketék. Az 1. potrohszelvény kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, vége vörös. 2—4., esetleg 5. hátlemeze is vörös. 12—14 mm.

Közép-Európából és a Szovjetunió európai részéből került elő. Magyarországon Budaörsről ismerjük (V—VI.). Szintén *Cucullia*-fajok élősködője

bicoloratus GR.

- 49 (44) Hátulsó combja fekete.

- 50 (51) Az 1. potrohszelvény több mint kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, tojócsöve a potroh hosszának egynegyede. Középháta finoman, elszórtan pontozott. Arcrésze fénytelen, toroldalai sűrűn és durván, háta finomabban pontozott, kissé fényes, áltorszelvénye, különösen a középvonalban és hátul durván rücskös. 2. és 3. potrohszelvénye közel négyzet alakú. Csápja aránylag rövid, fele olyan hosszú, mint a test, csonkaere rövid. Feje és tora fekete, szárnyjegye sárgás, szárnypikkelye majdnem fekete. A csípők, tomporok és combok feketék, az elülső és középső lábszár vörös, esetleg felül barna, a hátulsó lábszár és lábfej barna, végük sokszor vöröses. Potroha az 1. szelvény közepétől a 4.-ig vörös. 12—13 mm.

Észak- és Közép-Európában honos. Faunaterületünkön Diósdról és Bátorligetről, továbbá a Karszt vidékről, a Deliblatról és Erdélyből került elő (VI—VIII.). A *Mamestra brassicae* L. hernyójának élősködője

nigripes GR.

- 51 (50) Az 1. potrohszelvény legfeljebb kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, tojócsöve a potroh hosszának egyharmada. Középháta

durvábban és sűrűbben pontozott, mint az előző fajon. Egyébként ahhoz színben is igen hasonló, rendszerint azonban csak első 3 hátlemeze vörös, fejtetőjén közvetlenül a szemek mellett apró sárga foltocska van és szárnya kissé füstösebb. 12—14 mm.

A ritka faj Közép-Európából és a Szovjetunió európai részéből került elő. Magyarországról ez ideig nincs biztos adatunk (= *ambustor* GR., *flavitarus* GR.)

[*inquisitor* GR.]

52 (17) Hímek.

53 (58) Potroha teljesen fekete.

54 (55) Hátpajzsa és arca fekete, hátulsó lábpárának 3. és 4. lábfeje fehéres, potroha teljesen fekete, egyébként mindenben a törzsfajjal egyezik. Nősténye ismeretlen.

A Szovjetunió déli részéből leírt faj Magyarországon a Budai-hegyekből ismeretes (VI.)

laevigator VILL. var. *nigriventris* KOK.

55 (54) Hátpajzsán és arcán világos foltok vannak, hátulsó combja fekete, csápján nincs fehér gyűrű.

56 (57) Áltorszelvényén határozott hosszanti élek húzódnak. Csápja fekete, olyan hosszú, mint a test. Feje és középháta igen sűrűn, toroldalai elszórtabban pontozottak, áltorszelvénye durván rücskös. A potroh 1. hátlemeze elszórtan pontozott, háromszor hosszabb, mint amilyen széles hátul, 2. és 3. szelvénye kissé megnyúlt; a potroh vége oldalról csak gyengén összenyomott. Hátlemezei egyébként elszórtan pontozottak, kevésbé fényesek, szőrözetük szürke. Tükörsejtje nagy, nyeles, csonkaere rövid. Fekete, arcrésze sárga, szárnypikkelye barna, szárnyjegye világosbarna. Elülső és középső lábpára vörösessárga, a csípők feketék (a középső csípő alul világos), hátulsó lába teljesen fekete. Csak a hímje ismeretes. 12 mm.

A Kaukázusból leírt ritka faj. Magyarországon csak a változata ismeretes

[*melanopus* MEYER]

V á l t o z a t a :

1. Az elülső csípő alul is sárgás, szárnypikkelyén kisebb-nagyobb sárga folt látható, olykor teljesen világos. — A Budai- és a Kőszegi-hegyekből, valamint Erdélyből került elő (III., VIII—IX.) var. *albicoxis* KISS

57 (56) Áltorszelvényén nincsenek hosszanti élek. Potroha sima, fényes, egyébként igen hasonló az előző fajhoz. Szárnypikkelyén azonban világos, elülső csípőin pedig fehéres foltok vannak. Csak a hímje ismert. 12 mm.

Horvátországból (Krapina) ismeretes. Kimutatásával Magyarországon is számítani lehet

[*croaticus* HENSCH]

- 58 (53) Potroha legalább részben vörös.
- 59 (66) Csápján fehér gyűrű van, hátpajzsa világos.
- 60 (61) A középhát elülső sarkaiban 1—1 sárga folt van, tükörsejtje majdnem ülő. Szárnyjegye szinte fekete, szárnypikkelye fehéres. Lábai vörösek, csípői és tomporai feketék, a csípőkön esetleg vörös foltok lehetnek. A hátulsó lábszár vége és a lábfej majdnem fekete, a 3. és a 4. lábfejiz azonban fehéres. Az 1. potrohszelvény töve, valamint a 7. és a 8. hátlemez fekete, potroha egyébként vörös. 12 mm
[*bilineatus* GR.]
- 61 (60) A középhát elülső sarkaiban nincs világos folt.
- 62 (63) Hátulsó combja fekete vagy barna, csúcsa vörös. Fejpajzsa fekete, ritkán sárga, hátulsó lábfejizei vörösek vagy a 2—4. íz fehéres. A nőténnyel egyébként mind skulptúrájában, mind színében egyezik. 12—14 mm
[*ichneumoniformis* GR.]
- 63 (62) Combjai vörösek.
- 64 (65) A 2. csápostoríz legfeljebb kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles, hátpajzsa legtöbbször teljesen világos. Nyakrésze, vállbütyke és a szárnyak töve alatt húzódó vonalka általában fehéres. Gyakran a szárnypikkelyen is vannak világos foltok. A nőténnyel általában mindenben egyezik, hátulsó lábfején azonban határozottabb világos gyűrű van. 8—12 mm
adpressorius THUNB.
- V á l t o z a t a:
1. Potroha teljesen vörös var. *medianus* SZÉPL.
- 65 (64) A 2. csápostoríz több mint kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles, hátpajzsán rendszerint csak kis világos foltocska van. A nőtényhez egyébként teljesen hasonló. 9—10 mm
[*guttifer* THOMS.]
- 66 (59) Csápostorán nincs világos gyűrű.
- 67 (74) Hátpajzsa világos.
- 68 (69) Arcrészén világos foltok vannak, a középvonal azonban nem fekete. Szárnypikkelye sárgás, szárnyjegye barnás. Potrohának csak a töve fekete, egyébként teljesen vörös. Hátulsó combja vörös, lábszára — a tövét kivéve — és a lábfejtőjének nagy része fekete, a lábfej többi része fehéres. Nőténye ismeretlen. 12—13 mm.

Nyugat-Európából ismeretes. MOCsÁRY szerint Budapestről is előkerült

facialis DESV.

- 69 (68) Arcrészén nincsenek világos foltok.
- 70 (71) Hátsó lábszára teljesen vörös, csúcsa esetleg sötétebb. A középhát elülső sarkaiban olykor világos foltocskák láthatók. Az utolsó hátlemezek feketék, hátsó szegélyük világos. Általában a nősténnyel egyezik, 2. és 3. hátlemeze azonban néha feketén futtatott. 11—13 mm
gracilicornis GR.
- Változata:
1. A középhát elülső sarkaiban 1—1 határozott, nagy, háromszögű, világos folt van, áltorszelvényének hátsó szegélyén pedig 1 többé-kevésbé megszakított világos sáv húzódik; olykor csak kis oldalfoltocskák képviselik ezt a világos sávot
var. **variegatus** SZÉPL.
- 71 (70) Hátsó lábszára fekete, legfeljebb töve vörös.
- 72 (73) Lábai feketék, csak az elülső és a középső combokon és lábszárakon van vörös színeződés. Középhátán világos foltok vannak, és világos vonalka húzódik a szárnytó alatt is. 11—13 mm **notatus** HLMGR.
- 73 (72) Combjai és az elülső lábszár vörösek. A szárnytó alatt gyakran világos vonalka húzódik; egyébként a nősténnyel egyezik. 12—14 mm **robustus** GR.
- 74 (67) Hátpajzsa fekete.
- 75 (84) A hátsó lábfejen fehéres vagy világosabb vörös gyűrű látható.
- 76 (77) Arcrészének a rajzolata, fejpajzsa, a rágóinak nagy része, valamint tapogatói fehéresek. Csápján nincs világos gyűrű, a csáp különösen a vége felé barna. Az elülső comb fekete törése széles, a hátsó comb csúcsa fekete. Az elülső lábfej ízei vörösek, a hátsó lábfej 2—4. íze azonban fehéres. Az elülső csípőn és tomporon világos rajzolat van. Egyébként a nősténnyel egyezik, legfeljebb középső hátlemezein gyakoribb a sötét színeződés. 11—13 mm
illusor GR.
- 77 (76) Arcrészén nincs világos rajzolat.
- 78 (81) Hátsó combja legalább részben vörös.
- 79 (80) A csáp a test hosszának legalább kétharmada, hátsó combjának a csúcsa fekete. Szekulptúrájában és színében a nősténnyel egyezik. 12—14 mm
[**geniculosus** HLMGR.]
- 80 (79) A csáp fele olyan hosszú, mint a teste, hátsó combja végig vörös. Feje és tora még erőteljesebben szőrözött, mint a nőstényé. Színében a nősténnyel egyezik, legfeljebb lábai élénkebb vörösek, hátsó lábfejen pedig rendszerint a 3. és 4. íz sárgászöld. A potroh 1. hát-

lemezén rendszerint csak a hátulsó szegély vörös, a 2. szelvény négyzet alakú, a 3. kissé megnyúlt. 9—13 mm [*laevigator* VILL.]

- 81 (78) Hátulsó combja fekete.
- 82 (83) Az elülső comb töve, a középső (csak a csúcsa vörös) és a hátulsó combja teljesen fekete. Hátulsó lába fekete, a lábszár töve vöröses, és a lábfejekon fehéres gyűrű van. A nőténnytől legfeljebb abban különbözik, hogy belső szemkerete mellett 1—1 világos folt látható; esetleg a rágók is világosak. 12—13 mm **nigripes** GR.
- V á l t o z a t a:
1. Az arc két oldalán nincs világos rajzolat **ab. nigrifacies** HELLÉN
- 83 (82) Elülső és középső combja, valamint hátulsó lábszára és lábfeje sárgászöld. Csak a lábszárak csúcsa sötét. A nőténnyel általában egyezik. 12—14 mm [*inquisitor* GR.]
- 84 (75) A hátulsó lábfejekon nincs határozott, világos gyűrű.
- 85 (90) Hátulsó combja vörös.
- 86 (87) A középhát elülső sarkaiban és a belső szemkeret mellett világos foltok vannak, de van sárgás rajzolat az előtoron is. Csápja vörös, világos gyűrűje nincs, majdnem olyan hosszú, mint a teste. Potroha finoman, sűrűn pontozott. Fekete, 2—4. hátlemeze vörös. 1—3. szelvénye megnyúlt, a többi szélesebb, mint amilyen hosszú. Lábai sárgászöldek, csípői és tomporai feketék, az elülső és a középső csípőn világos foltok vannak. 10—11 mm [*biguttatus* MEYER]
- 87 (86) Középhátán nincs világos rajzolat, belső szemkerete is fekete.
- 88 (89) Csak a hátulsó combja vörös, a többi nagyrészt fekete, az elülső és a középső lábszár pedig vöröses. Egyebekben a nőténnyel egyezik. 12—13 mm **femorator** DESV.
- 89 (88) Valamennyi combja legalább részben vörös, lábai általában nagyrészt vörösek. 12—14 mm **bicoloratus** GR.
- 90 (85) Hátulsó combja fekete.
- 91 (92) A potrohszelvények a 2.-tól kezdve szélesebbek, mint amilyen hosszúak. Az elülső karmokon határozott fésűsfogak ülnek. A nőténnyel általában egyezik mind színében, mind skulptúrájában. 14 mm **crassus** GR.
- 92 (91) 1. potrohszelvénye hosszú, közel háromszor hosszabb, mint amilyen széles hátul. Az elülső és középső lábszár rozsdavörös. Szintén hasonlít a nőténnyre. 12—13 mm [lásd még a 82 (83) sorszám alatt] **nigripes** GR.

66. nem: *Leptobatus* GR.

Csápjuk a vége felé alig vékonyodik el, vagy lábaik vékonyak, igen hosszúak, a hátulsó combok majdnem párhuzamos oldalúak. Tojókészülékük legalább olyan hosszú, mint a potroh, csak ritkán rövidebb. Az *Exetastes*-fajokkal szemben az áltorszelvénynek inkább csak a felső része rücskös, oldalt pontozott. Egyébként a 2 nem között igen nagy a hasonlóság, úgy hogy egyes szerzők a *Leptobatus*-fajokat az *Exetastes*-fajok között tárgyalják.

5 közép-európai faja faunaterületünkön is előfordul.

Életmódjuk teljesen hasonló az *Exetastes*-fajokéhoz. Bagolylepkék hernyóiban élőködnek.

- 1 (6) Potroha fekete, esetleg barnásan futtatott, hátulsó combja a középén kiszélesedik. Hátulsó csípője alig hosszabb, mint amilyen széles.
- 2 (3) Lábai világosabb vörösek, csak a csípők és tomporok feketék, a hátulsó lábszár vége és a lábfejek kissé barnásak. A nőstény csápja olyan hosszú, mint a test háromnegyede, a hímé pedig, mint a teste, a vége felé alig vékonyodik el; az utolsó előtti csápízek hosszabbak, mint amilyen szélesek. Feje és tora sűrűn, de aránylag finoman pontozott, feje hátul alig keskenyedik el, homloka kivájt. Áltorszelvényén hátul harántél húzódik, tükrösejtje inkább nyeles, csonkaere hosszú. Potroha sima, fényes, a végén oldalról lapított, 1. hátlemeze kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul. 2. hátlemeze kissé szélesebb, mint amilyen hosszú, tojócsöve valamivel hosszabb, mint a potroh. Fekete, csak a lábak — kivéve a fekete csípőket és tomporokat — a szárnytő és a szárnyjegy vörös. Szárnypikkelye fekete, rajta és a potroh középső hátlemezein esetleg vöröses vagy barnás színeződés észlelhető. Hátpajzsán világos foltok vannak. A hím a nősténnyel általában egyezik, hátulsó lábszárának a vége és a lábfej azonban sötétbarna. 12—13 mm.

Közép-európai ritka faj. Faunaterületünkön a Tátrából és Erdélyből került elő (VII.)

[*rufipes* GMEL.]

- 3 (2) Lábai sötétebb vörösek, csípőjük és tomporuk fekete, a hátulsó lábszárak, valamint a lábfejek nagyobb része sötétbarna, szinte fekete.
- 4 (5) Csápja vastag, a vége felé alig vékonyodik el, az utolsó előtti ízek alig hosszabbak, mint amilyen szélesek. A pofa széle egyenes lefutású, a középtor, melloldal erőteljesen, de nem nagyon sűrűn pontozottak, fényesek; az áltorszelvény légzőnyílásai nagyok, erősen megnyúltak. A potroh 1. hátlemeze skulptúrátlan, fényes. Áltorszelvényén hosszanti élek nyomai láthatók, közöttük harántirányban ráncolt enyhe vájat húzódik. Hátpajzsa fekete, esetleg világos foltok vannak rajta. Az előző fajhoz egyébként igen hasonló, de csápostora vaskosabb és hátulsó lábszárvége, valamint lábfeje

sötétebb. A hím csápostora erőteljes és a végén alig vékonyodik el. 12—13 mm.

Főleg Észak- és Közép-Európában honos faj. Faunaterületünkön ez ideig csak Erdélyből ismeretes (V—VIII.). A *Dianthoecia xanthocyanea* HÜB. hernyóiból nevezték

[degener GR.]

- 5 (4) Csápja karcsú, a vége felé erősen elvékonyodik, a pofa széle ívelt, a középtor melloldalai durván, sűrűn ráncoltan pontozottak. Az áltorszelvény légzőnyílásai kicsinyek, csak gyengén megnyúltak, a potroh 1. hátlemezőének töve és oldalai finoman ráncoltak. A hím a nőténnyel általában egyezik. 10—11 m.

Alpesi faj. A magasabb hegyekben Magyarországon is várható

[alpium HEINR.]

- 6 (1) A potroh elülső hátlemezei többé-kevésbé barnásvörösek, csápja a vége felé elvékonyodik, hátulsó combja hosszú, vékony, oldalai majdnem párhuzamosak. Hátulsó csípője megnyúlt, hosszabb, mint amilyen széles.
- 7 (8) Elülső és középső combja nagyrészt vörös, a pofák olyan hosszúak, mint a rágó tövének a szélessége. A potroh 1. hátlemeze zömök, hátrafelé erősen kiszélesedik, alig másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, a hímeken azonban hosszabb, 2. és 3. hátlemeze négyzet alakú. A potroh vége oldalról csak kevésbé összelapított, tojókészüléke olyan hosszú, mint a teste. Feje lefelé és hátrafelé meglehetősen elkeskenyedik, sűrűn pontozott, szinte rücskös, fénytelen. Homlokrésze benyomott. Tora durván pontozott, áltorszelvénye is szinte rücskös, alig fényes. A potroh 1. hátlemeze hátrafelé erősen kiszélesedik, kétszer hosszabb, mint amilyen széles, hátul, elől finoman ráncolt; a hátlemezek egyébként igen finoman, bőrszerűen skulpturáltak, kissé fénytelenek. Csápja valamivel rövidebb, mint a teste, csonkaere általában hosszú. Fekete, a szárnypikkelyek, a vállbüttyök és a szárnytövek sárgák, szárnyjegye barna, a potroh 1. hátlemezőének hátulsó szegélye és a 2. következő hátlemező barnásvörös, a többinek hátulsó szegélye gyakran fehéres. Lábai feketék, csak az elülső és középső lábpár combja részben, lábszára és lábfeje, valamint a hátulsó lábpár lábszárának a töve többé-kevésbé barnásvörös (70. ábra). A hím a nőténnyel általában egyezik, de elülső hátlemezei erősebben megnyúltak, szélük erősebben pontozott, és egész teste szőrösebb, mint a nőtényé. Az elülső lábpár rendszerint világosabb, a potroh 4. hátlemeze is barnásvörös. 10—12 mm.

Közép-európai ritka faj. Magyarországon a Budai-hegyekből, Szigetszentmiklósról, a Bakonyból és a Velencei-tó környékéről került elő (IV—V., IX—XI).

Ziegleri GR.

V á l t o z a t a :

1. Hátulsó combjai vörösek. — A Budai-hegyekből ismeretes

var. *gracilis* BRAUNS

- 8 (7) Az elülső és a középső comb fekete, csak csúcsa vöröses (♀) vagy sárgás (♂). A pofák erősebben megnyúltak, mint az előző fajon, hosszabbak, mint amilyen szélesek a rágók a tövükön. A nőtény pot-

70. ábra. *Leptobatus Ziegleri* Gr. ♀ (Eredeti)

rohának 1. hátlemeze erősebben megnyúlt, közel $2\frac{1}{2}$ -szer hosszabb, mint amilyen széles hátul, elülső harmadában gyenge púpszerű kiemelkedése van, a 2. és a 3. hátlemez hosszabb, mint amilyen széles; a potroh a 3. hátlemeztől kezdve oldalról (♀) vagy csak kissé a végén (♂) összenyomott. Tojócsöve fele olyan hosszú, mint a teste.

A fej és a tor skulptúrája olyan, mint az előző fajon, a potroh 1. hátlemeze oldalt elöl (♀) vagy hátrább is (♂) rücskösen pontozott, a 2. hátlemeztől kezdődően egészen finoman pontozott (♀), vagy néhány nagyobb elszórt ponttal és erőteljesebb mikroskulptúrával (♂). Fekete, a csápok és a lábak szintén feketék. A nőtény fej-pajzsa, szárnypikkelye, vállbütyke és szárnyainak a töve vöröses. A szárnyerezet és a szárnyjegy majdnem fekete, az utóbbi a tövén kicsit fehéres. Lábai feketék, a combok vége és a lábszárak barnás-vörösek; a hátulsó lábszár vége sötétebb. Az elülső lábfej íze barnák, a hátulsók inkább feketék. A potroh töve fekete, az 1—4. vagy az 1—5. hátlemez vörösbarna, a többi fekete, hátulsó szegélyük keskenyen világos. A hím színe valamivel sötétebb: fejpajzsa rendszerint fekete, szárnypikkelye egészen sötét, a combok vége nem vörös, hanem fakósárga. A potroh első hátlemezei többé-kevésbé vörösbarna foltosak. 11—12 mm.

Magyar endemizmus, Szigetszentmiklósról, a Budai-hegyekből és Kalocsáról ismeretes (IV.)

hungaricus BAJÁRI

67. nem: **Banchus** F.

Könnyen felismerhető nem, minthogy a rágók felső foga feltűnően erős és a középmell elülső éle teljesen hiányzik. Általában fekete fajok, testük különböző részein sárga vagy vörös foltok mutatkoznak. Fejük rövid, szélesebb, mint amilyen hosszú, fejpajzsuk az arcerésztől elkülönül, belső szemkeretük kissé kikanyarított, homlokuk bemélyített. Csápjuk hosszú, a vége elkeskenyedik és végük különösen a nőtényeknél bekunkorodik. Arcerészüik általában sűrűn pontozott, a köztes terek mikroskulptúráltak; fejük hátul legtöbbször csak finoman, elszórtan pontozott. Toruk zömök, szintén ritkábban vagy sűrűbben, olykor rücskösen pontozott. Torháti barázdájuk gyenge. Hátpajzsukon rövidebb-hosszabb tüske van, vagy csak a vége emelkedik ki. Az áltorszelvény rövid, általában durván skulptúrált, hátul erősen kiemelkedő harántéle van. Szárnyerezetük az *Exetastes*-fajokéhoz hasonló, lábuk vaskos. Mindkét ivar potroha oldalról erősen összenyomott, a nőtények utolsó szelvényei többé-kevésbé kihúzóttak. Tojócsövük rövid, szinte rejtett. A hímek ivarszervének egyes részei jól láthatók és néha a megtevesztésig hasonlítanak a tojókészülékre. A két ivar potrohvégében annyi különbség van, hogy a nőtényé kissé hegyes, a hímé azonban teljesen tompa. A hím állkapcsi tapogatójának utolsó előtti íze a vége felé kevésbé vagy erősen és fokozatosan kiszélesedik, vagy megnyúlt, vékony és csak a végén laposodik el hirtelen.

Fajai Euráziából és Amerikából ismeretesek. Magyarországon 8 fajta mutatható ki, illetve azok kimutatása még várható. A Fauna Regni Hungariae még a *B. similis* KRIECHB. nevű fajt említi; ez a faj azonban nem volt tisztázható.

Bagolylepkék hernyóiban élőködnek.

1 (16) Nőtények.

2 (11) Potroha fekete, a hátlemek hátulsó szegélyén élénksárga vagy fakóvörös sáv húzódik.

- 3 (8) Arcrésze fekete, belső szemkerete esetleg világos.
- 4 (5) Csápja fekete, olyan hosszú, mint a teste. Az áltorszelvény hátulsó harántéle különösen oldalt feltűnően erős, és szinte hegyben kiugrik. Hátpajzsa sárga, rajta többé-kevésbé erős, fekete tüske látható. Az állkapcsi tapogató utolsó előtti íze vékony, megnyúlt, a vége felé alig szélesedik ki. Feje és tora sűrűn pontozott, helyenként, de főleg az áltorszelvényen rücskös, alig fényes. Középháta meglehetősen szőrözött. Potroha finoman pontozott, hátrafelé azonban mind durvábban; a vége sima, fényes 1. szelvénye háromszor hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2. hátlemez majdnem olyan hosszú, mint amilyen széles, a 3.-tól kezdve a potroh oldalról erősen összenyomott. Fekete, a rágók nagy része, a fejpajzs, a külső és a belső szemkeret, a csáptó alul és a fekete arcresz közepén húzódó hosszanti rajzolat sárga. A középhát 1—1 oldalfoltja, a középmell rajzolata, a szárnytő alatti vonalka, valamint a középső és a hátulsó csípők feletti foltok sárgásak. Az áltorszelvény hátoldalán széles sárga sáv húzódik. Hátpajzsa és utópajzsa szintén sárga. Szárnypikkelye sárgás, szárnyjegye vöröses. A potroh valamennyi hátlemezén sárga sáv húzódik; az elülső hátlemezeken ez a sáv szélesebb. Lábai nagyrészt sárgák, a csípők és tomporok feketék, rajtuk több-kevesebb sárga folt látható. Az elülső és a középső combon hátul nagy, fekete folt van, a hátulsó combon viszont széles, fekete gyűrű. A hátulsó lábszár vége és a lábfej barnás. 13—14 mm.

Dél- és Közép-Európából ismeretes ritkább faj. Magyarországon a Budai-hegyekből, Csongrádról, Diószegről, Simontornyáról és a Velencei-tó környékéről került elő (III—V.). *Funiperus*-bokrokra és lucfenyőkre körül gyűjtötték (= *croaticus* HENSCH, *pictus* F. var. SZÉPL.)

crefeldensis ULBR.

- 5 (4) Csápja legalább alul sárga vagy vöröses. Fejét és torát általában hosszú, sűrű szőrzet fedi.
- 6 (7) Torán sok a világos folt, hátlemezeinek hátulsó szegélyén sárga sáv húzódik. Hátpajzsa sárga, tüskéje nincs, hátulsó csúcsrésze hegyes. A hátulsó comb kívül fekete. Teste, különösen a homlok és a középtor melloldalai feltűnően durván, rücskösen pontozottak; feje és tora sűrűn pontozott, alig fényes. Potrohának 1. hátlemeze csak kissé megnyúlt, a 2. négyzet alakú. Az első 3 hátlemez pontjai hátrafelé ritkulnak, a többi hátlemez szinte sima, fényes; a hím skulptúrája valamivel durvább és elülső potrohszelvényei kissé erősebben megnyúltak. Fekete, a külső és a belső szemkeret, valamint legtöbbször a csáptó alul sárga. A középhát elülső sarkaiban 1—1 nagy folt, valamint a szárnytő alatti folt sárga. A szárnypikkely, az áltorszelvény harántraizolata és esetleg oldalfoltja is világos. Szárnyjegye és lábai vörösbarnák, csípői és tomporai, a combok hátulsó felületén húzódó foltok, valamint a hátulsó lábszár vége és a lábfej inkább barna. A csápostor rozsdavörös, utolsó ízei sötétbarnák. 12—13 mm.

Egész Európából, valamint Szibériából ismeretes. Magyarországon Budapestről és környékéről (Rákospalota), valamint Kecskemétről, Magyaróvárról és Sopronból került elő (III—IV.). Gazdaállatai a *Panolis flammea* SCHIFF., *Lymantria* sp., *Crino adusta* ESP. és *Agrotis nigricans* L. (= ? *variegator* F.)

compressus F.

- 7 (6) Tora fekete, legfeljebb az áltorszelvényen vagy a középhát elülső sarkaiban vannak olykor sárga foltok. A potroh hátlemezeinek hátulsó szegélyén csak egészen keskeny, világossárgás vagy inkább vöröses sáv van. Hátpajzsa fekete, olykor kis, világos folttal, tüskés. A hátulsó comb hátul barna, rajta ritkán hosszanti fekete vonal látható. A skulptúra finomabb, mint az előző fajon, a középtoroldal sűrűn pontozott, de nem rücskös, és meglehetősen fényes. A potroh elülső szelvényei finoman pontozottak, a többi sima, fényes. 1. hátlemeze másfélszer hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 2. és a 3. kissé megnyúlt. Fejpajzsa, külső és belső szemkerete és a csáptó alul sárga. A rágók egy része, a csápostor (vége sötétebb), a szárnypikkely, a szárnyjegy, a szárnytő és az ezet rozsdavörös. Lábai is rozsdavörösek, az elülsők inkább sárgásak, csípői és a tomporok nagy része fekete. A hátulsó comb nagy része sötét, a lábszár vége és a lábfej sötétbarna. 12—13 mm.

Egész Európában és Szibériában ismeretes, de ritka faj. Faunaterületünkön Borosznóról, Tátrafüredről, Szaloncáról és Mehádiáról (Damogled) került elő (VI.). A *Panolis griseovariegata* GOEZE élőködője. (= *pictus* F. var. WESM.)

[**femoralis THOMS.**]

- 8 (3) Arcrésze nagyrészt sárga, hátpajzsa sárga, hosszabb-rövidebb tüskével. Fején és torán csak rövid, selymes szőrözet van.
- 9 (10) Nagyobb faj. A belső szemkeret sárga rajzolata csak a szem tetejéig húzódik, a homlokon legfeljebb apró sárga folt látható; az áltorszelvényen általában csak világos foltok vannak. Arcrésze, középháta és a középtor oldala sűrűn pontozott, gyenge fényű. Az 1. potroh-szelvény másfélszer hosszabb, mint amilyen széles hátul. Az első 3 hátlemez elszórtan pontozott, a többi sima, az egész potroh fényes. Fekete, a rágók csúcsa, a fejpajzs, az arcresz, a csáptó alul, a középhát elülső sarkaiban 1—1 folt, oldalán egy hosszanti folt, a szárnytő alatti vonalka, az áltorszelvény 4 foltja, a hátpajzs és az utópajzs, a szárnypikkelyek, valamint a hátlemek hátrafelé szélesedő sávja élénksárga. A csápostor, a szárnyjegy, a hátpajzs tüskéje és a lábak vörösbarnák. Csípői feketék, gyakran sárga foltokkal. Az elülső és a középső lábpár combja, valamint lábszára alul inkább sárga, valamennyi comb hátulsó felületén gyakran fekete, hosszanti rajzolat húzódik. 12—13 mm.

Egész Európában a nem legismertebb képviselője. Szibériában és Észak-Afrikában szintén előfordul. Magyarországon általában mindenhol gyűjthető (IV—VI.). Gazdaállatai a *Panolis flammea* SCHIFF, *Selenia bilunaria* ESP., *Amorpha populi* L., *Trigonophora flammea* ESP. és *Atethmia ambusta* F. hernyói (= ? *cultratus* GMEL., *mutillatus* CHRIST)

pictus F.

- 10 (9) Kisebb faj. A belső szemkeret sárga foltja jóval nagyobb; az áltorszelvény hátulsó részén erőteljes, esetleg megszakított, széles sárga sáv húzódik. Az előző fajéhoz hasonló világos foltjai sokkal nagyobbak. Lábaik inkább a sárga szín uralkodik, és főleg az elülső csípők és tomporok majdnem teljesen világossárgák. 8—11 mm.

HENSCH a fajt Horvátországból írta le. Faunaterületünkön a Budai-hegyekből, Kőszeg környékéről, Órszentmiklósról, Isaszegről, Gyenesdiásról és Erdélyből került elő (VIII—IX., 1 ♂ IV. hóból?). Egyik példánynál gazdaállatként az *Agrotis segetum* SCHIFF., a másiknál az *Atethmia ambusta* F. szerepel

zagoriensis HENSCH

- 11 (2) Potroha fekete, hátlemezeinek hátulsó szegélyén nincs sárga sáv, legfeljebb középen látható vöröses folt. Hátpajzsa fekete.
- 12 (13) A hátpajzs hátulsó szegélye csúcsos. A potroh közepe vöröses, 4. szelvényétől kezdődően megnyúlt és oldalról erősen összenyomott. 1. szelvénye széles, csak másfélszer hosszabb, mint amilyen széles hátul. Feje és tora sűrűn, finoman pontozott, különösen az utóbbi meglehetősen fényes; a potroh első 3 hátlemeze finoman pontozott, a többi sima és igen fényes. Fekete, rágói, fejpajzsa és csáptöve alul vöröses, külső és belső szemkerete esetleg sárga, csápostora alul rozsdavörös. A szárnypikkely vörös, ritkán vállbütyke is, a szárnytő alatti rajzolat és esetleg a hátpajzs fakövörös. A potroh 1. hátlemezeének hátulsó szegélye, valamint a 2. és a 3. hátlemez kisebb-nagyobb felületen barnásvörös. Lábai vörösek, a csípők feketék, az elülső lábak alul inkább sárgák, a hátulsó lábszár vége és a lábfeji izei barnásak, majdnem feketék. Szárnyjegye sárgászöld (71. ábra). 14—17 mm.

A leggyakoribb *Banchus*-faj egész Európában. Ismeretes továbbá Szibériából és a Szahalin szigetekről. Faunaterületünkön a Budai-, Kőszegi-hegyekből, Csepelről, Simontornyáról, továbbá Szlovákiából, Erdélyből, Mehádiáról és a Karsztvidékről került elő (VI—VII.). A *Bupalus piniarius* L. élősködője (= *venator* F., *Farrani* CURTIS)

falcatorius F.

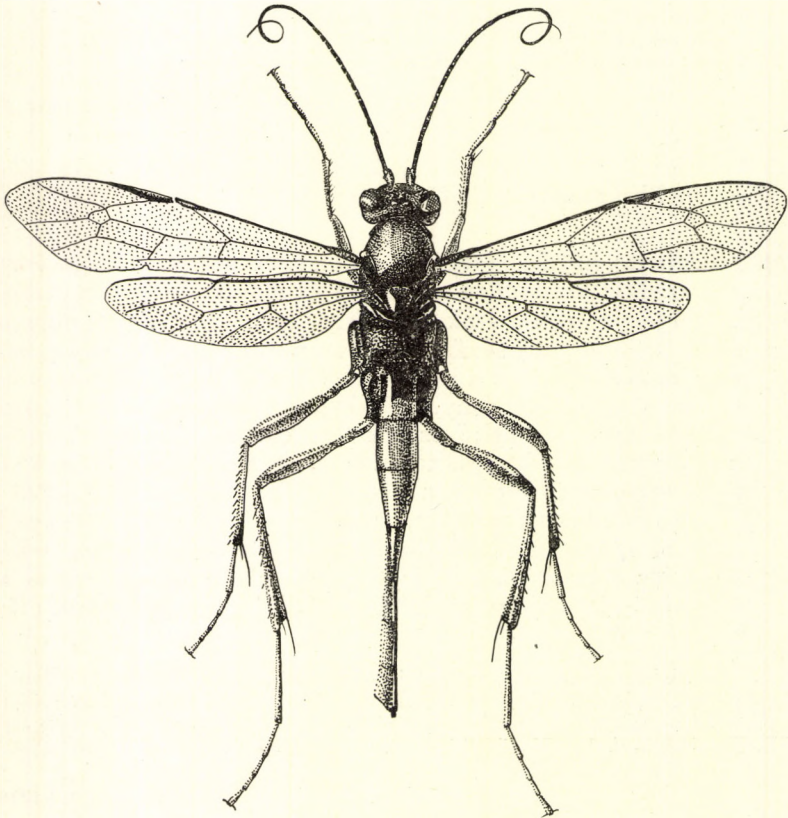
V á l t o z a t a :

1. A potroh elülső hátlemezei vörösek, sárga foltok vagy sáv tarkítják, de lehet, hogy csak sárga színeződés látható. Hátpajzsán szintén sárga foltok vannak.
— Erdélyből és Szlovákiából ismerjük [var. *luteofasciatus* ULBR.]
- 13 (12) Hátpajzsán kisebb-nagyobb tüske nyúlik ki, az utolsó potrohszelvények nem kihúzóttak.
- 14 (15) A hátpajzs tüskéje hosszú, legalább olyan hosszú, mint maga a hátpajzs. Árcrésze sűrűn, feje hátul igen finoman és elszórtan pontozott. Potroha csak a tövén pontozott, egyébként sima, fényes. 1. szelvénye hosszú, legalább két és félszer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul. Fekete, csak a rágók, a fejpajzs, a csáptő elöl és a szemkeretek sárgásak. Szárnypikkelye sötétbarna, szárnyjegye vöröses. Lábai

a tomporoktól lefelé sárgászörösek, a hátulsó lábszár vége és a lábfej vége sötét, barna. 12–13 mm.

Európa nagy részéből és Ázsiából kimutatott faj. Faunaterületünkön Szlovákiából, Erdélyből és Zenggről ismeretes (VII–VIII.). Gazdaállatai: *Anarta myrtilli* L. és *Panolis flammea* SCHIFF. (= *hastator* GR.)

[*monileatus* GR.]

71. ábra. *Banchus falcatorius* F. ♀ (Eredeti)

- 15 (14) A hátpajzs tüskéje rövidebb. Testének skulptúrája hasonló, mint az előző fajon, csak valamivel sűrűbben pontozott és kevésbé fényes. Színe is hasonló, szemkeretei azonban csak ritkán világosak, a csáptó alul sárgás, a csápostor alul sárgászörös. Szárnypikkelye, szárnyjegye és lábai vörössárgák, csípői feketék. Hátulsó lábszára nagyobb felületen sötét. A hátpajzs tüskéje esetleg vöröses. Kistermetű faj. 9–12 mm.

Európa nagy részében, Szibériában és Szahalin szigeten élő faj. Faunaterületünkön elég ritka, csak a Mátrából, továbbá Szászkezdről és a Tátrából került elő (VI–VII.) (= *falcator* F. var. 1 GR., *monileatus* GR. var. 1 GR., *pictus* ZETT., *pungitor* THUNB.)

volutatorius L.

Változata:

1. A szárnytő alatt világosvöröses, úgyszintén a hátpajzs és az utópajzs is. A potroh 1. és 2. hátlemeze majdnem teljesen vörös. — A Tátrából ismeretes
[var. *calcaratus* SZÉPL.]

16 (1) Hímek.

17 (18) Potroha fekete, egyes hátlemezei esetleg vörösesek vagy hátulsó szegélyük keskeny, sárga. Arcrésze, rágói, fejpajzsa, csáptöve és külső szemkerete nagyrészt sárga. A középtor melloldalain a mellre átnyúló nagy sárga folt húzódik, a középhát elülső sarkaiban 1—1 világos folt van, az elülső és a középső csípőn szintén láthatók világos foltok. Szárnypikkelye többé-kevésbé világos, a potroh elülső hátlemezei vörös foltokkal vagy hátulsó szegélyükön világossárga sávval. Az állkapcsi tapogató utolsó előtti íze hosszú, vékony, és végén hirtelen kiszélesedik. Egyébként a nőtényhez hasonló. 12—13 mm
[*monileatus* GR.]

18 (17) A potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye vörös vagy sárga, vagy egyes hátlemezek teljesen világosak.

19 (20) A potroh egyes hátlemezei teljesen sárgák vagy vörösesek, a torán is sok a világos rajzolat. 1. potrohszelvénye másfélszer hosszabb, mint amilyen széles hátul, a csápostor utolsó ízei szélesebbek, mint amilyen hosszúak, erősen összelapítottak. Az állkapcsi tapogató utolsó előtti íze erősen kiszélesedik. Rajzolatában erősen különbözik a nőténytől. Rágói, fejpajzsa, arcrésze, hátulsó szemkerete, a szemek alatti V-alakú rajzolat, a csáptő alul, a középhát 2 nagy foltja, a középtor melloldalának erőteljes sávja, a szárnypikkely, az áltorzselvény foltjai, a hátpajzs, az utópajzs, valamint ezek előtt 1—1 oldalfolt élénksárga. A potroh első 3 hátlemeze sárga, az 1.-nek a töve fekete, szegélye vöröses, gyakran a 2. és 3. hátlemez töve is vörös. A többi hátlemez hátulsó szegélye rendszerint sárga. A csípőkön, különösen az elülsőn nagy sárga folt van. Lábai egyébként sárgászörösek, elöl inkább sárgák; a hátulsó lábszár vége sötét.
14—15 mm *falcatorius* F.

20 (19) A potroh hátlemezeinek csak a hátulsó szegélye világos.

21 (22) Csápja teljesen fekete, az állkapcsi tapogató utolsó előtti íze hosszú, vékony, s csak a végén szélesedik ki. A nőtényhez teljesen hasonló, arcrésze nagyobb felületen sárga, a pontszemek alatt 2 finom, harántos, sárga vonalka húzódik. 12—13 mm *crefeldensis* ULBR.

22 (21) Csápja nagyrészt világos, legalábbis alul vöröses vagy sárgás.

23 (24) Különösen a középhát, valamint a középtor melloldala durván, rücskösen pontozott. Színe annyiban tér el a nőtényétől, hogy a rágók nagy része, a fejpajzs és az egész arcrész sárga, hosszanti rajzolata

- fekete; potrohán a világos harántsávok hátrafelé elkeskenyednek, a lábak inkább fakósárgák és rendszerint az elülső tompor is világos. 12—13 mm **compressus F.**
- 24 (23) A középtor finoman, elszórtan pontozott; ha sűrűn pontozott, akkor sem rücskös.
- 25 (26) Tora teljesen fekete, esetleg kisebb világos foltok lehetnek a középtor melloldalain, vagy a középháton és az áltorszelvény oldalán. A nőstényhez teljesen hasonló, legfeljebb a rágók és az arc nagy részben sárga, a csápostor felül egészen sötét, és csípőin világos foltok lehetségesek. 12—13 mm **[femoralis THOMS.]**
- 26 (25) Torán sok a világos folt.
- 27 (28) Csápostora a vége felé feltűnően összelapított, utolsó ízei jóval szélesebbek, mint amilyen hosszúak. A nősténytől legfőképpen abban tér el, hogy hátlemezei — főleg a középsők — a tövükön feketék. A fej és a tor világos rajzolatai nagyjából hasonlítanak a *falcatorius* F. rajzolatára. 10—12 mm **volutatorius L.**
- 28 (27) Csápostora a végén nem feltűnően összelapított, utolsó ízei kevésbé szélesek.
- 29 (30) Fején és torán a világos rajzolat aránylag kis felületre terjed ki. Csápjának nemcsak az utolsó ízei, hanem gyakran valamennyi íze felül sötét. 12—13 mm **pictus F.**
- 30 (29) Fején, de különösen torán a világos foltok sokkal nagyobbak. A nőstényhez teljesen hasonló, legfeljebb lábai sárgásabbak. 8—11 mm **zagoriensis HENSCH**

68. nem: *Rhynchobanchus* KRIECHB.

A közeli rokon *Banchus* F. nemtől főleg abban különbözik, hogy a hátpajzson semmiféle függelék sincs, az áltorszelvényen nincsenek élek, a potroh 1. hátlemezen erős, púpszerű kiemelkedés van, s a potroh oldalról legfeljebb csak a végén összenyomott.

Európai nem, 2 faja ismeretes; közülük az egyik Magyarországon is előkerült. Életmódja ismeretlen.

- — Potroha a 3. szelvénytől kezdődően vörös, 1. és 2. hátlemeze többé-kevésbé fekete. Feje és tora fekete, a csápostor sötétvörös, tőizei felül barnán futtatottak, utolsó ízei teljesen sötétek; a szárnypikkely és a szárnyjegy szintén sötét. A rágók rajzolata, a külső és a belső szemkeret keskeny sávja, a középhát elülső sarkai, olykor a hátpajzs foltja, az elülső lábszár és a comb vége belül sárga vagy

vöröses. Lábai egyébként feketék, esetleg barnás árnyalatúak, az elülső lábfej vöröses. Feje és tora rücskösen pontozott, fénytelen, potroha finoman, de sűrűn pontozott, meglehetősen fényes. Testét, de különösen arcrcsészét sűrű, világosszürke szőrözet fedi. Fejpajzsa

72. ábra. *Rhynchobanchus bicolor* KRIECHB. ♀ (Eredeti)

középen mélyen kimetszett, előrefelé elkeskenyedik. Tojókészüléke egészen rövid, majdnem teljesen rejtett (72. ábra). A hím egész arcrcsése, külső és belső szemkerete, a rágók nagy része és a tapogatók, a csáptó alul, a középhát 2 elülső foltja, a hátpajzs és az utópajzs, valamint a hátpajzs előtt levő 2 oldalfoltocska sárga. Az elülső és

középső lábpár alul sárga, csak combjuk és esetleg lábszárunk felül vöröses, csípőjüknek a töve pedig sárga. Hátulsó csípője fekete, vörös foltokkal, az egész hátulsó lábpár barnásvörös; a lábszár tövén sárgás gyűrű van. Potrohán csak az 1. hátlemez töve fekete, egyébként végig vörös; az 1—4. hátlemezen sárga oldalfoltok lehetnek. 13 mm.

Közép-európai faj. Faunaterületünkön Pilismarótról, Pomáizról, a Budai-hegyekből, a Mecsek hegységből, a Zempléni-hegyekből, továbbá Erdélyből került elő (IV—VI.) (= *Leptobatus Ziegleri* STROBL nec GR., *L. multiguttatus* STROBL)

bicolor KRIECHB.

MAGYARORSZÁG ÁLLATVILÁGA

eddig megjelent füzetei:

(A sorozat 1—50. füzetének adatait lásd az 52. füzethez mellékelt tájékoztatóban.)

51. *Móczár Miklós*: Ősméhek, Földi méhek — Colletidae, Melittidae.
XIII. kötet (Hymenoptera III.) 9. füzet, 64 oldal, 24 ábra (1960. I. 14.),
52. *Dr. Erdős József*: Fémfűrészek II. — Chalcidoidea II.
XII. kötet (Hymenoptera II.) 3. füzet, 230 oldal, 97 ábra (1960. V. 18.)
53. *Dr. Endrődi Sebő*: Ormányosbogarak II. — Curculionidae II.
X. kötet (Coleoptera V., Strepsiptera) 5. füzet, 126 oldal, 61 ábra (1960. X. 10).

Ára: 45,— Ft

MAGYARORSZÁG ÁLLATVILÁGA

készülő füzetek:

- I. kötet (Protozoa) 1. füzet :
R: *Dr. Stiller Jolán*, Állati egysejtűek. — Protozoa. Általános bevezetés.
- I. kötet (Protozoa) 5. füzet :
Dr. Pellérdy László: Sejtélősködők — Coccidiomorpha.
- X. kötet (Coleoptera V., Strepsiptera) 1. füzet :
Dr. Endrődi Sebő, Orrosbogarak — Anthribidae.
- X. kötet (Coleoptera V., Strepsiptera) 5. füzet :
Dr. Endrődi Sebő, Ormányosbogarak I. — Curculionidae I.
- XII. kötet (Hymenoptera II.) 4. füzet :
Dr. Erdős József. Fémfűrészek III. — Chalcidoidea III.
- XV. kötet (Diptera II.) 3. füzet :
Dr. Mihályi Ferenc, Fúrólegyek — Trypetidae.
- XVI. kötet (Lepidoptera) 2. füzet :
Dr. Gozmány László, Molylepkék I. — Microlepidoptera I.
- XVI. kötet (Lepidoptera) 7. füzet :
Dr. Gozmány László, Molylepkék VI. — Microlepidoptera VI.